

Strategický rámec Česká republika 2030

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Úřad vlády České republiky

Strategický rámec *Česká republika 2030* vznikl v rámci projektu *Systém dlouhodobých priorit udržitelného rozvoje ve státní správě*, reg. č.: CZ.03.4.74/0.0/0.0/15_019/0002185.

Úřad vlády České republiky, Odbor pro udržitelný rozvoj

Strategický rámec *Česká republika 2030*

Editorka: Anna Kárníková

Editoři kapitol: Jiří Bendl (Odolné ekosystémy), Aneta Haimannová (Indikátory), Václav Klusák (Lidé a společnost), Aleš Kuták (Odolné ekosystémy), Milan Maděra (Lidé a společnost), Zbyněk Machát (Hospodářský model), Jan Mareš (Obce a regiony), Martin Polášek (Dobré vládnutí), Jakub Rudý (Globální rozvoj), Václav Šebek (Hospodářský model)

Obálka: Ondřej Holub

Redakce: Michaela Valentová

Vytiskla Polygrafie Úřadu vlády České republiky v Praze v roce 2017

Počet stran: 396

Elektronická verze: www.cr2030.cz

ISBN: 978-80-7440-181-7 (tištěná verze)

ISBN: 978-80-7440-188-6 (on-line)

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

dostává se Vám do rukou Strategický rámec Česká republika 2030, výsledek dvouleté usilovné práce mnoha osob, institucí a organizací. Široká míra spolupráce z něj činí nejen dokument nadresortní, ale jak věřím, zejména dokument promyšlený a nadstranický. Jeho síla a přesvědčivost vycházejí právě z toho, že zachycuje konsensuální pohled na silné a slabé stránky našeho státu a formuluje cíle zásadní pro dlouhodobý rozvoj České republiky. Díky tomuto přístupu dokazuje Česká republika, že patří do rodiny vyspělých států zodpovědných nejen za sebe, ale také za globální rozvoj.

Udržitelný rozvoj znamená respekt ke světu, jaký jsme zdělili od svých předků. Znamená respekt k limitům přírody a planety a zajištění stejných možností pro rozvoj generací, jež přijdou po nás. Dobrá a dostupná voda, kvalitní půda ani pestrá krajina nejsou nic samozřejmého a přitom jsou v našem společném zájmu. Udržitelný svět chápe věci v jejich celistvosti a vzájemných souvislostech. Chová úctu k člověku i lidské společnosti, z níž nikoho nevylučuje.

Snaha o udržitelný svět však není snahou o jeho zakonzervování, nýbrž o jeho zlepšení. Je úsilím o vytvoření předpokladů pro kvalitní a důstojný život nás všech. Funkční rodiny i komunity, dostupné a kvalitní veřejné služby a důstojná práce jsou stavebními kameny soudržné společnosti. Na nich stojí zelená a podnikavá ekonomika, jež přispívá ke stabilizaci hospodářských institucí a zároveň rozvíjí tvůrčí schopnosti lidí. Mám radost, že se nám již dnes daří nalézat a uvádět v život inovativní a pokroková průmyslová řešení a doufám, že se jich brzy dočkáme třeba i při odpovědném využívání území, důstojném bydlení a uzpůsobení našich měst dopadům klimatických změn.

Místa pro život, ať již ve městech či na venkově, jsou základem naší spokojenosti, zde se naše úsilí projevuje nejvíce. Všechny tyto výzvy můžeme zvládnout pouze tehdy, pokud státní správa přizpůsobí své fungování potřebám občanů, zvýší svou efektivitu a zahrne je do procesu přípravy politik na všech úrovních. Problémy, před nimiž stojíme, nevyřešíme, pokud nebudeme my všichni mít pocit, že naše úsilí a angažovanost jsou smysluplné. Je tedy třeba vytvářet a rozšiřovat možnosti zapojení občanů, neboť budování občanské společnosti je ve své podstatě nikdy nekončící proces.

Jak je patrné, mnoho problémů je společných nám všem bez ohledu na přesvědčení, jež zastáváme. Je v zájmu všech zachovat svět obyvatelným a předat jej budoucím generacím pokud možno v lepším stavu, než jsme jej my sami obdrželi. A to se nám dlouhodobě nedaří. Česká republika 2030 vznikla jako návod pro veřejnou správu, jak tuto situaci změnit. Přechod k udržitelnému způsobu života však klade nároky na každého. Proto je Česká republika 2030 zejména výzvou k této změně a rukou podanou všem, kterým budoucnost není lhostejná.

Česká republika 2030 je naše společná budoucnost.

Pojďme ji společně utvářet.

Bohuslav Sobotka
předseda vlády České republiky
předseda Rady vlády pro udržitelný rozvoj

Obsah

Strategický rámec ČR 2030.....	1
Předmluva	6
Úvod	7
Vize: Jaká má být Česká republika v roce 2030?	10
Manažerské shrnutí	11
Principy udržitelného rozvoje	15
Shrnutí analýzy rozvoje České republiky.....	17
1 Lidé a společnost.....	27
2 Hospodářský model.....	51
3 Odolné ekosystémy	67
4 Obce a regiony	75
5 Globální rozvoj.....	91
6 Dobré vládnutí	99
Implementace strategického rámce	108
Seznam zkratk	111
Seznam literatury	113
Přehled cílů Strategického rámce ČR 2030	118
Příloha 1: Indikátory ke specifickým cílům.....	125
Úvod	127
1 Lidé a společnost.....	129
2 Hospodářský model.....	149
3 Odolné ekosystémy	171
4 Obce a regiony	180
5 Globální rozvoj.....	199
6 Dobré vládnutí	203
Přehled indikátorů.....	220
Seznam zkratk	227
Příloha 2: Analýza rozvoje	231
Úvod	233
1 Lidé a společnost.....	235
2 Hospodářský model.....	263

3	Odolné ekosystémy	279
4	Obce a regiony	297
5	Globální rozvoj.....	317
6	Dobré vládnutí	323
7	Vnější kontext rozvoje České republiky.....	337
	Seznam literatury	345
	Seznam zkratk	375
	Seznam grafů	378
	Seznam tabulek	380
	Seznam obrázků.....	380

Příloha 3: Přehled Cílů udržitelného rozvoje Organizace spojených národů.....	381
--	------------

Předmluva

Strategický rámec pro rozvoj České republiky do roku 2030 s názvem *Česká republika 2030* je výsledkem aktualizace *Strategického rámce udržitelného rozvoje*, který byl vládou přijat v roce 2010. Zadání aktualizace bylo schváleno usnesením vlády ze dne 29. července 2015 č. 622 k agendě udržitelného rozvoje. Strategický rámec je výstupem širokého participativního procesu, který probíhal od září 2015 a byl koordinován nejprve Oddělením a posléze Odborem pro udržitelný rozvoj Úřadu vlády České republiky. Více o celém procesu aktualizace se můžete dozvědět na webových stránkách www.vlada.cz (záložka Pracovní a poradní orgány, Rada vlády pro udržitelný rozvoj).

Protože se jedná o tematicky rozsáhlý dokument, snažili jsme se jej uspořádat tak, abychom Vám co nejvíce usnadnili orientaci v něm a jeho další používání. První tři části (Úvod, Vize a Principy udržitelného rozvoje) definují základní pojetí rozvoje, představují proces vzniku dokumentu a popisují obecnou vizi rozvoje do roku 2030. Následuje shrnutí Analýzy rozvoje v podobě šesti SWOT analýz (přehledu silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb), po jedné pro každou tematickou klíčovou oblast. Tyto SWOT analýzy uvádějí hlavní závěry analytických prací, které předcházely formulaci návrhových částí jednotlivých klíčových oblastí a jejich cílů. Kompletní Analýza rozvoje tvoří Přílohu č. 2 strategického rámce. V klíčových oblastech jsou formulovány vize rozšířené pro danou oblast a představen žádoucí směr vývoje příslušné tematické oblasti. Každou klíčovou oblast uzavírá seznam strategických cílů a jejich konkretizace v podobě cílů specifických. K měření naplňování specifických cílů jsou určeny indikátory v Příloze č. 1. Na začátku každé klíčové oblasti naleznete grafický přehled Cílů udržitelného rozvoje Organizace spojených národů, ve kterém jsou zvýrazněny ty Cíle, jichž se daná klíčová oblast tematicky dotýká.

Pro zpřehlednění textu jsou odstavce klíčových oblastí číslovány (každá z klíčových oblastí má svou číselnou řadu začínající vždy 101, 201 atd.). Odstavce jsou dále v levém sloupci opatřeny shrnujícími popisky. V poznámkách pod čarou je uvedena zkrácená bibliografická informace, která Vám umožní dotyčný zdroj rychle najít v závěrečném seznamu literatury. Uvedené strategické a koncepční dokumenty ministerstev jsou zpravidla k nalezení v Databázi strategií (www.databaze-strategie.cz).

Úvod

1. *Česká republika 2030* je strategickým rámcem, který udává směr, jímž by se rozvoj naší země a společnosti měl vydat v příštích desetiletích. Jeho naplnění by mělo zvýšit kvalitu života v České republice a nasměrovat naši zemi k rozvoji, který bude udržitelný po sociální, ekonomické i environmentální stránce.
2. Dokument vytváří základní rámec pro ostatní strategické dokumenty na národní, krajské i místní úrovni. Nemůže a nechce nahradit sektorové dokumenty. Vzhledem k propojení s těmito dokumenty však ukazuje oblasti, které jsou z hlediska dlouhodobého rozvoje České republiky rozhodující. Konkrétní kroky směřující k naplnění cílů jsou v gesci příslušných ministerstev a Úřadu vlády České republiky. Je žádoucí, aby se uskutečňování cílů *České republiky 2030* promítlo do krajských a obecních politik i každodenního života všech obyvatel. Strategický rámec není určen pouze veřejné správě. K aktivnímu podílu na jeho naplňování jsou zváni a vybízeni všichni občané a občanky, firmy, sociální partneři, či neziskové organizace.
3. *Česká republika 2030* nahrazuje *Strategický rámec udržitelného rozvoje* přijatý vládou v roce 2010. Je součástí společného úsilí o udržitelný rozvoj Evropské unie a zároveň příspěvkem České republiky k naplňování globálních *Cílů udržitelného rozvoje* přijatých Organizací spojených národů v roce 2015. Tyto globální cíle jsou společné, každý stát ale s ohledem ke svým specifickým rozhoduje o tom, jaký konkrétní obsah mají mít a jakou konkrétní cestou jich lze dosáhnout.
4. Oživením činnosti Rady vlády pro udržitelný rozvoj v roce 2014 a zejména vytvořením kapacity pro zajištění agendy udržitelného rozvoje na Úřadu vlády České republiky (Odboru pro udržitelný rozvoj) navazuje Česká republika na své dlouholeté působení v agendě udržitelného rozvoje na domácí i mezinárodní úrovni. Přenesení gesce na Úřad vlády zdůraznilo strategický a průřezový význam této agendy.
5. *Česká republika 2030* vychází ze dvou hlavních přístupů – kvality života a udržitelnosti. Perspektiva kvality života nám připomíná, že pokrok ve společnosti nelze hodnotit pouze ekonomickými ukazateli. Například HDP roste i v případě, kdy stojíme v dopravní zácpě a spotřebováváme benzín – příspěvek ke kvalitě života je však přinejmenším sporný. Kromě makroekonomického hlediska musíme brát v potaz také jednotlivce, rodiny a společenství a různé aspekty jejich vzájemné interakce. Kvalita života předpokládá investice do lidského potenciálu, který je základem pro rozvoj. Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj proto doporučuje sledovat rozličné parametry kvality života, např. zdravotní stav, rovnováhu mezi prací a soukromým životem, vzdělávání a dovednosti, mezilidské vztahy, občanskou angažovanost, kvalitu životního prostředí, osobní bezpečí a subjektivně vnímanou životní pohodu.¹ Tyto atributy jsou samozřejmě převážnou měrou (nikoliv však zcela) určeny materiálními podmínkami, tedy příjmy, bohatstvím, zaměstnáním a výdělkem.
6. Princip udržitelnosti nám připomíná, že rozvoj společnosti ovlivňují fyzické limity planety a krajiny. Většina přírodních zdrojů je konečná, jejich nadměrné čerpání proto může naši společnost poškodit a je v podstatě rozvojem na dluh. *Česká republika 2030* akceptuje, že člověk je součástí přírody; soustřeďuje se však na lidi a jejich potřeby. Zákon č. 17/1992

¹ OECD (2015) *Measuring Well-being and Progress*.

Sb., o životním prostředí říká, že „udržitelný rozvoj je takovým rozvojem, který naplňuje potřeby přítomných generací, aniž by ohrozil schopnost naplňovat je i generacím budoucím, a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů“. Perspektiva udržitelného rozvoje se v posledních letech stala hlavním názorovým proudem politické debaty v Evropě i ve světě. Řeší totiž palčivé výzvy současného světa, jimiž jsou změna klimatu, demografické změny, ztráta úrodné půdy či prohlubující se nerovnosti. Stará se také o narůstající propojování současného světa, v důsledku kterého je nutné vnímat svět v souvislostech a brát ohled na zodpovědnost každého státu vůči globálnímu společenství.

7. *Česká republika 2030* vznikala v době, kdy globální společenství na půdě Organizace spojených národů v sedmácti *Cílech udržitelného rozvoje* zformulovalo svou vizi budoucího světa. Proměnila se představa o rozvoji coby záležitosti rozvojových zemí. Každá země má totiž vůči svým obyvatelům či životnímu prostředí zodpovědnost a rozvoj je nekonečným procesem.

8. Během přípravy strategického dokumentu přijalo mezinárodní společenství rovněž novou *Pařížskou klimatickou dohodu* s ambiciózními cíli, kterou doplňuje rovněž *Globální akční plán ke snížení rizika katastrof*. Povědomí o nutnosti předcházet změně klimatu, připravit se na ni a usilovat o identifikaci a řízení s ní spojených rizik roste také v české společnosti – zejména kvůli viditelným negativním dopadům, například přívalovým srážkám, suchu a dalším extrémním projevům počasí.

9. Česká republika musí promýšlet svoji budoucnost s vědomím komplexnosti a propojenosti současného světa. Proto *Česká republika 2030* zasazuje rozvoj naší země také do kontextu rozvoje světového. Používá k tomu koncept tzv. globálních megatrendů. Jedná se o vývojové tendence na globální úrovni, u kterých předpokládáme, že v budoucnu významně ovlivní schopnost dosahovat rozvojových cílů, které *Česká republika 2030* stanovuje. Jedním z klíčů udržitelného rozvoje je schopnost rozhodovat dlouhodobě, s vědomím vysoké nejistoty a se zvážením různých dopadů zvoleného řešení. Proto se tento strategický rámec nově a důkladně věnuje rovněž otázce vládnutí.

10. Téma bezpečnosti chápe *Česká republika 2030* jako součást obecnějšího problému odolnosti společenských a ekologických systémů. Udržování bezpečnosti v užším slova smyslu – řešení problémů obrany a mezinárodní bezpečnosti či problémů, jakými jsou šíření zbraní hromadného ničení, organizovaný zločin a kriminalita obecně, terorismus nebo extremismus – je koncepčně dostatečně pokryto existujícími strategickými materiály, na jejichž základě se provádějí potřebné kroky. Z hlediska udržitelného rozvoje jde však spíše o dvojsložkovou odolnost. První složkou je odolnost vůči různým šokům, resp. kapacita k předvídání a zvládnutí krizových situací, ať už krizových situací původu přírodního, nebo lidského. Tato kapacita je univerzálním doplněním identifikovaných bezpečnostních hrozeb, stávající aktivity v oblasti bezpečnosti ji reflektují, a *Česká republika 2030* ji proto jen zařazuje do kontextu udržitelného rozvoje. Druhou složkou je odolnost v podobě široce pojaté prevence na straně jedné a nástrojů adaptace na změny na straně druhé. Tento rozměr odolnosti je v *České republice 2030* (ve srovnání s aktuálními strategickými materiály z oblasti bezpečnosti) posílen.

11. *Česká republika 2030* v šesti klíčových oblastech shrnuje, kam rozvoj České republiky dospěl, jakým čelí rizikům a jaké ho čekají příležitosti. Pro každou oblast formuluje strategické i specifické cíle. Klíčové oblasti se kromě tradičních tří pilířů rozvoje (sociálního,

environmentálního a ekonomického) věnují životu v regionech a obcích, českému příspěvku k rozvoji na globální úrovni a dobrému vládnutí. Rozdělení strategického dokumentu do šesti oblastí vychází z expertního vyhodnocení tezí, které reagovaly na výzvu předsedy vlády a předsedy Rady vlády pro udržitelný rozvoj adresovanou všem poradním orgánům vlády a sítím neziskových organizací.

12. *Česká republika 2030* je výsledkem více než ročního participativního procesu probíhajícího v rámci Rady vlády pro udržitelný rozvoj a vedeného Oddělením a posléze Odborem pro udržitelný rozvoj Úřadu vlády České republiky. Do přípravy se zapojily stovky aktérů a akterek z různých sektorů společnosti, včetně výborů a pracovních skupin Rady vlády pro udržitelný rozvoj.² Příprava navázala na vyhodnocení, které prověřovalo, jak se v letech 2010 až 2015 dařilo naplňovat *Strategický rámec udržitelného rozvoje*.³

13. Na přijetí *České republiky 2030* naváže implementační dokument, který zajistí její provázanost s dalšími dokumenty a upřesní konkrétní kroky k jejímu naplnění. Implementaci bude koordinovat Úřad vlády České republiky: Rada vlády pro udržitelný rozvoj a její výbory budou mít v tomto procesu podpůrnou roli expertní sítě. Součástí implementace bude sledování souladu s konkrétními programy a opatřeními. Indikátorová sada *České republiky 2030* slouží k měření postupu při dosahování specifických cílů a jako podklad pro zpracování pravidelné hodnotící zprávy (viz Implementace strategického rámce).

² Pro více informací o procesu viz <http://www.vlada.cz/cz/ppov/udrzitelny-rozvoj/aktuality/-informace-o-priprave-strategieho-dokumentu-ceska-republika-2030-142957/>.

³ Vyhodnocení je dostupné zde: http://www.vlada.cz/assets/ppov/udrzitelny-rozvoj/CR-2030/Vyhodnoceni-SRUR_2016.pdf.

Vize: Jaká má být Česká republika v roce 2030?

Česká republika je v roce 2030 demokratickým, právním státem založeným na respektu k občanským, politickým, hospodářským a sociálním právům svých obyvatel a rozvíjejícím svou kulturně danou identitu. Zajišťuje vysokou kvalitu života populace a současně respektuje přírodní a územní limity a chrání biologickou rozmanitost. Cíleně také napomáhá dosažení těchto hodnot jinde ve světě. Udržitelný rozvoj České republiky je poměřován zvyšováním kvality života každého jednotlivce i společnosti jako celku. Naplňuje potřeby přítomných generací, aniž by ohrozil schopnost budoucích generací naplňovat ty své. Česká republika je soudržnou, aktivní a podnikavou společností rovných příležitostí a minimalizuje strukturální a sociální nerovnosti. Společnost a struktury rozhodování jsou odolné a pružné, schopné včas rozpoznat možná vývojová rizika a racionálně reagovat na neočekávané změny a měnící se dynamiku globálního vývoje. Odolnost společenských vazeb a struktur a věcné řešení problémů jsou posilovány diskusí a dohodou.

Manažerské shrnutí

14. *Česká republika 2030* je strategickým rámcem pro dlouhodobý rozvoj české společnosti, jehož cílem je zvyšování kvality života všech obyvatel a obyvatelek České republiky při respektování přírodních limitů. Na základě strukturální analýzy současného stavu a trendů formuluje strategické a specifické cíle, kterých by Česká republika měla do roku 2030 dosáhnout. Jejich naplňování bude v gesci věcně příslušných ústředních orgánů státní správy, strategický rámec zároveň bude sloužit jako vodítko pro rozvoj regionů a obcí.

15. *Česká republika 2030* propojuje dva významné koncepty – kvalitu života a udržitelný rozvoj. Kvalita života nemůže být měřena pouze ekonomickými ukazateli, jakým je HDP, její hodnocení naopak vyžaduje sledování dalších aspektů lidského života jako zdravotního stavu, rovnováhy mezi prací a soukromým životem, vzdělávání a dovednosti, osobních vztahů, občanské angažovanosti, kvality životního prostředí, osobního bezpečí či subjektivně vnímané životní pohody. Udržitelnost musíme sledovat a vyhodnocovat také z pohledu zdrojové a energetické náročnosti.

16. *Česká republika 2030* je výsledkem procesu, který zaštitila Rada vlády pro udržitelný rozvoj a který vedlo Oddělení a posléze Odbor pro udržitelný rozvoj Úřadu vlády. Ten byl vytvořen v roce 2014 jako koordinační útvar pro agendu udržitelného rozvoje, která byla nově ukotvena v gesci předsedy vlády. To významně přispívá k vnímání jejího významu a usnadňuje řešení nadresortních problémů a témat, v zahraničí je toto uspořádání považováno za příklad dobré praxe. Příprava dokumentu probíhala od roku 2015, zapojily se do ní stovky odborníků a odbornic a dokument byl konzultován s více než 100 organizacemi a institucemi z občanského, soukromého a akademického sektoru. Významnou podporu v tomto procesu poskytovalo devět expertních výborů Rady vlády pro udržitelný rozvoj.

17. *Česká republika 2030* nahrazuje *Strategický rámec udržitelného rozvoje* z roku 2010 a další koncepční dokumenty z této oblasti. Její přípravu významně ovlivnilo přijetí *Agendy 2030 pro udržitelný rozvoj* a v ní obsažených sedmnácti *Cílů udržitelného rozvoje* Organizace spojených národů v září 2015 a přijetí *Pařížské klimatické dohody*. *Česká republika 2030* slouží jako základ pro vyhodnocování rozvoje České republiky a její globální zodpovědnosti. Vláda bude pravidelně podávat zprávu o naplňování *Cílů udržitelného rozvoje* v Organizaci spojených národů, poprvé v červenci 2017.

18. Dokument v úvodní části formuluje šest průřezových principů udržitelného rozvoje a naznačuje, jak mohou být uplatněny při tvorbě veřejných politik. *Česká republika 2030* formuluje své cíle celkem v šesti klíčových oblastech: *Lidé a společnost, Hospodářský model, Odolné ekosystémy, Obce a regiony, Globální rozvoj a Dobré vládnutí*. Klíčové oblasti byly stanoveny na základě tezí k rozvoji získaných od klíčových aktérů a akterek. V porovnání se *Strategickým rámcem udržitelného rozvoje České republiky* se jako nosné ukázalo téma vládnutí, které nově tvoří samostatnou klíčovou oblast. Dokument bere v potaz rovněž vnější kontext rozvoje České republiky a zabývá se tzv. globálními megatrendy a jejich dopadem na strategické cíle pro rozvoj České republiky.

Lidé a společnost

19. V sociální oblasti má Česká republika řadu strukturálních výhod. Má univerzální systém sociální ochrany, který úspěšně plní funkci dočasné „záchranné sítě“, v mezinárodním

srovnání vykazuje nízké celkové příjmové nerovnosti, má stabilní systém veřejného školství, dobrou úroveň vzdělanosti i dostupnou a kvalitní zdravotní péči. V posledních letech klesá celková nezaměstnanost, roste však podíl dlouhodobě nezaměstnaných na celkové nezaměstnanosti. Přesto lze z hlediska dlouhodobého rozvoje identifikovat některé zásadní výzvy: Ohrožení chudobou je u některých skupin nadprůměrně vysoké (senioři a zejména seniorky, neúplné rodiny s dětmi), ve společnosti přetrvávají genderové nerovnosti, socioekonomické zázemí studujících významně determinuje výsledky jejich vzdělávání, lidé žijí déle, ale dožívají v nemoci a zdraví je významně ovlivněno socioekonomickými podmínkami. Rozvoj společnosti budou i nadále významně ovlivňovat trendy demografického stárnutí, postupující robotizace a digitalizace na trhu práce. Vyrovnání se s těmito trendy ve prospěch kvality života bude zásadním úkolem veřejných politik. Do roku 2030 navrhuje strategický dokument navýšení investic do prevence a zdravotní gramotnosti, posílení systémové podpory vzdělavatelů a vzdělavatelek jako nositelů změny ve vzdělávacím systému, udržení zaměstnanosti prostřednictvím rozvoje zelené a stříbrné ekonomiky a zvýšené zapojení dosud málo zastoupených skupin na trhu práce.

Hospodářský model

20. Ekonomika České republiky musí najít nové zdroje růstu po vyčerpání růstového modelu založeného na přílivu přímých zahraničních investic. Klíčovou je podpora inovativnosti malých a středních podniků, u kterých je největší potenciál růstu, i velkých firem, které tvoří největší část ekonomiky. Hospodářství však musí růst, aniž by zároveň stejným tempem rostla spotřeba zdrojů a energie. Do roku 2030 je proto cílem zrušení závislosti ekonomického růstu na růstu materiálové a energetické spotřeby (tzv. *decoupling*). Technologickou příležitostí a zároveň příspěvkem mezinárodní snaze o zmírnění změny klimatu je také postupná dekarbonizace ekonomiky. Hospodářský rozvoj je závislý na přizpůsobování a udržování infrastruktury, která je zároveň bezpečnostním prvkem přinášejícím žádoucí odolnost. Udržitelné veřejné finance se v budoucnu musí umět vyrovnat se změnami struktury příjmů, novými požadavky na výdaje a zajistit co nejefektivnější vydávání veřejných prostředků.

Odolné ekosystémy

21. Ekosystémy České republiky jsou pod značným tlakem intenzivního zemědělství a lesnictví, které přispívají k degradaci půdy a snižují její schopnost zadržovat vodu. Dochází k další fragmentaci krajiny a úbytku biologické rozmanitosti. Významná část povrchových vod je kontaminována splachy z polí a odpadními vodami. Do roku 2030 je třeba tyto trendy zvrátit a dosáhnout postupného zlepšování současného stavu. K tomu lze využít synergie mezi zvyšováním úrodnosti půdy, zachycováním a ukládáním uhlíku z atmosféry v půdě ve formě organické hmoty a zadržováním vody v krajině. Vhodně nastavené podmínky hospodaření v krajině, na jejichž splnění bude vázáno také poskytování dotací, mohou zajistit obnovu ekosystémových služeb. Synergie mezi nutnou obnovou krajiny a vytvářením pracovních míst na venkově při její údržbě a v cestovním ruchu přispěje také k vyváženému územnímu rozvoji.

Obce a regiony

22. Nerovnosti mezi regiony i obcemi rostou, projevují se zejména vznikem vnitřních periferií s horší dostupností veřejných služeb a obslužných funkcí a odlivem mladšího a vzdělanějšího obyvatelstva do měst. Zároveň s tím se obce i regiony potýkají s důsledky postupující suburbanizace, která postupně zasahuje i menší sídla. Vznikající sídelní kaše rovněž vede ke zhoršování dostupnosti veřejných služeb a zvyšuje vynucenou mobilitu a s ní spojené negativní jevy, např. zdraví ohrožující faktory dané nárůstem dopravy. Města a obce budou muset do roku 2030 také začít přijímat opatření k adaptaci na změnu klimatu a předcházet jejím dopadům. Změna klimatu je typickým příkladem, který svou průřezovostí klade na obce, jejich představitele i odborný aparát komplexní nároky. Některé obce a města však těmto nárokům zatím nedostávají, neboť se potýkají s různými problémy – nejasnostmi v kompetencích mezi státní správou a samosprávou, nedostatky v efektivitě, kvalitě i legitimitě vládnutí, včetně zapojování veřejnosti. Do roku 2030 bude proto třeba v obcích a regionech podporovat plánování na úrovni území menších než kraj a přesahujících území jedné obce, které bude zohledňovat funkční vazby. Bude třeba také rozvíjet síť veřejných služeb v území a meziobecní spolupráci, podporovat bezemisní dopravu, zajistit opětovné využívání brownfieldů a reurbanizaci městských center, omezit emise skleníkových plynů a zavádět adaptační opatření, jako je například lepší péče o zeleň ve městech či mitigační opatření například v podobě pasivně energetického stavebnictví.

Globální rozvoj

23. Česká republika se hlásí ke své globální zodpovědnosti a do roku 2030 bude dále spolupracovat na rozvoji globálního prostředí příznivého pro prosazování udržitelného rozvoje. Bude pravidelně vyhodnocovat dopady domácích politik na rozvoj v ostatních zemích a posílí koordinaci svého vystupování v rámci mezinárodních organizací.

Dobré vládnutí

24. Dobré vládnutí je základním předpokladem dlouhodobého rozvoje. V této oblasti *Česká republika 2030* identifikuje několik zásadních výzev, jako je klesající míra politické participace prostřednictvím tradičních kanálů (politické strany a volby), slabá schopnost horizontální koordinace veřejné správy, omezená schopnost pracovat při rozhodování s dlouhodobou perspektivou, malé propojení s aktuální zahraniční debatou a silně limitovaná schopnost vládnutí inovovat. Do roku 2030 je proto nutné posílit mechanismy, jimiž je zajišťována soudržnost veřejných politik, rozvíjet inovativní prostředí ve veřejné správě, vylepšovat reprezentativní, a zároveň posilovat participativní a deliberativní prvky demokracie, posílit datovou, znalostní a dovednostní kapacitu veřejné správy a rozvíjet systém sdílení dat a informací uvnitř veřejné správy i směrem k občanům. Tyto principy by se měly promítnout na všech úrovních veřejné správy.

25. Pro zajištění implementace strategického dokumentu *Česká republika 2030* bude přijat samostatný implementační dokument, který vyhodnotí, jak jsou v současné době naplňovány specifické cíle, a identifikuje prostor pro úpravy stávajících a potenciál pro přijetí nových politik či opatření. Cíle strategického rámce *Česká republika 2030* budou naplňovány prostřednictvím opatření na národní a krajské úrovni. Odbor pro udržitelný rozvoj Úřadu vlády připraví za každé dva roky analytickou *Zprávu o stavu kvality života a její udržitelnosti*, která bude na základě indikátorů vyhodnocovat stav a trendy kvality života a její udržitelnosti

v České republice. K její přípravě a oponentuře budou přizváni také zástupci a zástupkyně ostatních sektorů. Součástí této zprávy bude rovněž doporučení k případné aktualizaci strategického rámce.

26. *Česká republika 2030* představuje vizi dlouhodobého rozvoje, na kterém se musejí podílet rovněž nestátní aktéři a aktérky. Proto bude možné se přihlásit k naplňování jejích cílů formou tzv. dobrovolných závazků. Součástí implementace bude rovněž posílení udržitelnosti ve vnitřním fungování úřadů na národní, krajské a obecní úrovni a metodická podpora Úřadu vlády při aplikaci principů udržitelného rozvoje v rozhodování ústředních orgánů státní správy.

Principy udržitelného rozvoje

27. *Česká republika 2030* stanovuje níže uvedené principy, které promítá do všech klíčových oblastí, a představuje možné praktické způsoby jejich naplňování v konkrétních politikách.

Mějme na paměti, že udržitelný rozvoj je komplexní a dynamický systém

28. Lidský svět je jeden celek. Každé dělení na environmentální, sociální i ekonomické zájmy je pomocné. Všechny tyto oblasti jsou navzájem provázané. Proto je nezbytné přistupovat k nim integrovaně a respektovat potřebu udržovat komplexní a dynamickou rovnováhu v čase i prostoru. Tě lze docílovat hledáním rovnováhy mezi třemi pilíři udržitelného rozvoje prostřednictvím strategického plánování a řízení. Výsledkem by měly být koherentní/provázané politiky pro udržitelný rozvoj, které komunikují s celou společností (zahrnují všechny sektory), vycházejí z věcného rozdělení rozhodovací moci a je možné je realizovat na příslušných organizačních, pokud možno co nejnižších úrovních (subsidiarita). Jejich přínos je třeba poměřovat nejen náklady, ale i jejich vnějšími projevy a dopady.

Zachovávejme a podporujme rozmanitost

29. Stabilní komplexní systémy jsou obvykle ve stavu dynamické rovnováhy. Větší diverzita snižuje riziko kolapsu celých ekosystémů. Rozmanitost má ale velký význam nejen v přírodních ekosystémech, ale i ve sféře kulturní, sociální, politické a hospodářské. Udržitelný rozvoj zahrnuje i různorodost perspektiv a toleranci k odlišnostem. Ty se prakticky projevují například v následujících zásadách – principech partnerství, rovných příležitostech, inkluzi, předběžné opatrnosti, soudržnosti a globální odpovědnosti. Součástí rozmanitosti je také uznání, že ochrana životního prostředí je nezbytnou složkou rozvojového procesu a je nezbytné ji posuzovat současně s ostatními aspekty.

Respektujme základní lidská práva

30. Udržitelný rozvoj není možný bez respektování principu rovnosti, svobody a práv všech lidí, jejich vzájemné solidarity, odpovědnosti a tolerance při dosahování co nejvyšší kvality života jednotlivců i společnosti. Udržitelný rozvoj proto respektuje základní hodnoty lidské společnosti, a to jak individuální (právo na život, svobodu, bezpečnost, vzdělání, rovnoprávnost, rovnost příležitostí ap.), tak kolektivní (globální i mezigenerační odpovědnost, bezpečnost, solidarita, sociální soudržnost).

Participujme, diskutujme, buďme transparentní a hledejme nenásilná řešení konfliktů

31. Nezbytnou podmínkou udržitelného rozvoje je transparentnost, chápaná nejen jako dostatek informací o rozhodovacích procesech státu a institucí, ale také jako kvalita a srozumitelnost podkladů. Podkladem politik musejí být nejen výsledky kvalitního vědeckého poznání, ale i participace, tedy zapojení veřejnosti, která má dostatek kvalitních a srozumitelných informací. Politická zásada subsidiarity, tedy rozhodování na nejnižší možné úrovni, zároveň musí respektovat postoje různých společenských skupin. Rozhodnutí prosazená silou jsou v dlouhodobé perspektivě neudržitelná.

Učme se

32. Mezi základní principy udržitelného rozvoje je nutné zařadit i stále se prohlubující míru poznání ve všech oblastech. Patří sem však také schopnost nové poznatky využívat, dále je předávat při výchově a vzdělávání a schopnost poučit se ze zkušeností. Nezbytná je proto zvláště spolupráce mezi veřejnou správou a vědeckými institucemi a uplatnění výsledků bádání při strategickém plánování. S hlubšími znalostmi roste i respekt ke kulturnímu dědictví, znalost udržitelných vzorců výroby a spotřeby vede k šetrnějším procesům, znalosti z přírodních oborů přispívají k pochopení ekosystémů. Pro udržitelnou společnost je důležitý kvalitní systém vzdělávání, výchovy a osvěty, který umožňuje různým vrstvám nabyté znalosti využívat.

Mysleme globálně a dlouhodobě, jednejme lokálně

33. Nežijeme jen tady a teď. Mnohé dopady přicházejí až po čase, všimneme si jich jen při pohledu z dlouhodobé perspektivy. Proto musíme svá rozhodnutí dobře zvažovat. Měli bychom se řídit následujícími zásadami – principem mezigenerační solidarity, odpovědnosti i transparence, mezinárodní odpovědnosti, předběžné opatrnosti a předcházení negativním jevům, adaptací na dlouhodobé trendy, budováním infrastruktury s ohledem na kritické prvky, jejichž narušení by mělo závažný dopad na bezpečnost státu, zabezpečením základních životních potřeb obyvatel, zdraví osob nebo ekonomiky státu. Měli bychom také myslet na minimalizaci rizik, zachování ekosystémů, přiměřenost nákladů, odklon od neudržitelných vzorců výroby a spotřeby, růst rozsahu oběhového hospodářství, transformaci ekonomiky na energeticky a materiálově nenáročnou a další.

Shrnutí analýzy rozvoje České republiky

34. Strategické a specifické cíle *České republiky 2030* vycházejí z podrobné analýzy zachycující současné strukturální výzvy a příležitosti a také významné trendy, které ovlivní rozvoj naší společnosti v budoucnosti. Plné znění Analýzy rozvoje tvoří Přílohu č. 2 strategického rámce. V následující části jsou závěry Analýzy rozvoje shrnuty pro každou klíčovou oblast do podoby tabulky SWOT, která zachycuje silné (S – *strengths*) a slabé (W – *weaknesses*) stránky, příležitosti (O – *opportunities*) a hrozby (T – *threats*).

Lidé a společnost

S	W
<ul style="list-style-type: none">• rostoucí životní spokojenost díky současné dobré makroekonomické situaci• historická zkušenost a tradice Československa a České republiky v oblasti rodinné politiky a podpory rodin s dětmi• v posledních letech klesala míra celkové nezaměstnanosti, a je tak v mezinárodním srovnání nízká• univerzální systém sociální ochrany plnící funkci dočasně „záchranné sítě“• nízká příjmová nerovnost jako celek v mezinárodním srovnání• stabilní systém veřejného školství a dobrá úroveň vzdělanosti• kvalitní zdravotní péče• růst veřejných výdajů na kulturu	<ul style="list-style-type: none">• oslabování stabilního modelu rodiny společnosti působením vnějších tlaků• plnění funkcí rodiny bez odpovídajícího materiálního a finančního ocenění – při ztrátě přímého užítku z dětí jsou rodiny s dětmi výrazně znevýhodněny vůči ostatnímu obyvatelstvu• nízká nabídka vhodných pracovních úvazků pro větší zapojení některých skupin na trhu práce, nízké zapojení těchto skupin na trhu práce (ženy s malými dětmi, seniorky a senioři, osoby se zdravotním postižením)• růst podílu dlouhodobě nezaměstnaných na celkové nezaměstnanosti• přetrvávající diskriminace na základě věku a etnicity• přetrvávající genderové nerovnosti ve společnosti a výrazně vyšší diskriminace na základě pohlaví v ČR než v ostatních státech EU28• sociální systém nepomáhá zlepšovat situaci nejohroženějších skupin obyvatel• výsledky vzdělávání významně determinované socioekonomickým zázemím studujících• významné odchylky od střední délky života u některých skupin obyvatel• vysoká zátěž obyvatel zdravotně rizikovými látkami (nadlimitní znečištění ovzduší, kouření, alkohol aj.)• jen velmi pozvolné zvyšování délky života ve zdraví spolu se střední délkou života

O	T
<ul style="list-style-type: none"> • možnost posílení schopnosti státu poskytovat veřejné služby spoluprací státu s aktéry jiného druhu (neziskový sektor, samospráva, komunity) • účinná rodinná politika a společenské uznání úlohy fungující stabilní rodiny a zajištění domácí péče v rodině • narovnání socioekonomických transferů mezi rodinou a společností • účinná politika sladování rodinného a pracovního života • zamezení nebezpečí finančního ohrožení rodiny kvůli narození dítěte • vyvážení úbytku pracovních míst v sekundárním sektoru dané digitalizací a robotizací nejen zmenšením pracovní síly kvůli demografickému vývoji, ale také rozšiřováním zaměstnanosti v ICT, tzv. zelené, tzv. stříbrné ekonomice a ve službách obecně • možnost zapojení dosud znevýhodněných skupin na trhu práce díky nárůstu podílu neprekarizovaných flexibilních forem zaměstnávání • využití postupující digitalizace a robotizace ke zvýšení kvality života • zvyšováním dostupnosti veřejných služeb v periferních oblastech vedoucí k omezení jejich vylidňování • umožnění většího využití lidského potenciálu a přípravy lidí na současné a budoucí výzvy vzděláváním (vč. celoživotního) • podpora růstu délky života ve zdraví snižováním zátěže rizikovými látkami a hlukem, zvyšováním zdravotní gramotnosti a tvorbou prostředí a služeb podporujících zdraví • možnost přesnějšího zaměření zdravotní politiky větší otevřeností (agregovaných) zdravotních dat • kulturní atraktivnost ČR • využití silící tendence imigrace do ČR k získání optimálního počtu a skladby cizinců a cizinek prostřednictvím optimálně nastavené imigrační a integrační politiky 	<ul style="list-style-type: none"> • podcenění přípravy na demografické stárnutí populace • dopad nedostatečné podpory rodin na demografický vývoj • narůstající příjmová nerovnost, fragmentarizace a atomizace společnosti, která zabraňuje její soudržnosti a spolupráci • změny zaměstnanosti v sekundárním sektoru – digitalizace a robotizace a celková transformace společnosti • prohloubení stávajících společenských nerovností dané nerovnoměrným rozdělením negativních i pozitivních dopadů (distribucí výnosů) digitalizace a robotizace a technologických změn obecně • rostoucí polarizace trhu práce z hlediska příjmů a pracovních podmínek vlivem aktuálních trendů • ze zvýšené produktivity práce nebudou všichni těžit rovnoměrně, zejména pak ohrožené skupiny obyvatel • další oslabení tradičních druhů zaměstnání a tlak na jeho flexibilnější formy, rozvolňování pracovních vztahů a prekarizace práce s následkem rozšiřování nejistých, špatně placených a sociálním systémem nechráněných forem práce • nárůst prekarizace práce v rámci postupující digitalizace • gentrifikace některých měst s následkem prohlubující se suburbanizace • výrazně vyšší míra ohrožení chudobou u některých sociálních skupin (podle vzdělání, věku, rodinného stavu) • vysoké riziko sociálního vyloučení u některých skupin obyvatel • vylidňování venkova s následkem koncentrace obyvatel do několika sídelních center a stárnutí obyvatel v periferních územích

Hospodářský model

S	W
<ul style="list-style-type: none"> • ČR je úspěšnou evropskou ekonomikou, která se za posledních 25 let především díky absorpci velkého objemu přímých zahraničních investic přiblížila průměru ekonomické úrovně EU28 • geografická poloha • růst výdajů na VaV i jejich efektivita, silná tradice zvláště průmyslových a ICT odvětví • kvalifikovaná pracovní síla • růst zdrojové produktivity v absolutních číslech (z 0,5 na 1 euro mezi 2004 a 2014) • vysoká kvalita a spolehlivost dodávek energie • nízká dovozní závislost při výrobě elektřiny díky spotřebě hnědého uhlí, jedinému fosilnímu palivu s významnými zásobami na území ČR • nezávislá měnová politika • výhledy udržitelnosti českého fiskálního systému hodnocené jako málo nebo středně rizikové, v evropském měřítku relativně nízký veřejný dluh ČR • makroekonomická stabilita 	<ul style="list-style-type: none"> • přímé zahraniční investice nebudou již nadále hlavním zdrojem ekonomického růstu (oproti posledním 25 rokům) • nízká produktivita práce, komparativně nízká přidaná hodnota ekonomických aktivit • slabá úroveň produkce aplikovaných výsledků výzkumu, transferu znalostí z veřejného výzkumu do aplikací a spolupráce výzkumných organizací a firem • vysoká náročnost produktu na spotřebu energie, materiálu a emise skleníkových plynů • slabé dopravní napojení na ekonomická populační dopravní centra, zejména v Německu • nerovnoměrná kvalita dopravní infrastruktury v jednotlivých částech ČR • nedostatečné hodnocení efektivita vynakládání veřejných prostředků • celkově vysoká administrativní zátěž (nejen u daní) • vysoký podíl financování veřejných rozpočtů z ESIF
O	T
<ul style="list-style-type: none"> • zvyšování kvality PZI, přilákání vyšší funkce zahraničních podniků (regionální centrály, výzkumná centra) • zlepšení pozice českých podniků v globálních hodnotových řetězcích a upevnění jejich kapacity v předvýrobních a povýrobních procesech • zvýšení vstřícnosti státu vůči podnikatelům • odstraňování překážek zakládání a rozvoje MSP • zlepšení institucionálního základu aplikovaného výzkumu • snížení rizika závislosti na importech a zároveň vylepšení environmentální stopy ekonomiky ČR i její konkurenceschopnosti strategií snižování jednotkové spotřeby surovin a energií při současném zachování ekonomického růstu, tzv. <i>decoupling</i> • rozvíjení oběhového hospodářství a zvýšení podílu recyklovaných materiálů a druhotných surovin na materiálových tocích • postupná dekarbonizace ekonomiky jako příležitost pro technologický rozvoj a inovace včetně rozvoje inteligentních sítí • využívání domácích druhotných a obnovitelných energetických zdrojů • využití strategické výhody geografické blízkosti hlavních populačních center evropského regionu i skrze vysokorychlostní napojení na ně • modernizace železniční sítě srovnatelná se západní Evropou včetně možnosti napojení sítě vysokorychlostní železnice • zlepšení informační a komunikační infrastruktury v regionech • udržení fiskální disciplíny • zlepšení schopnosti hodnotit efektivitu veřejných výdajů • jednoduchý, transparentní a předvídatelný daňový systém • využití potenciálu českých podniků v perspektivních oblastech, např. IT bezpečnost 	<ul style="list-style-type: none"> • možnost podvázání schopnosti financovat veřejné politiky zvýšením rozdílu mezi HDP a HND • zastavení konvergence vůči západní Evropě (setrvání v pasti středního příjmu) • zpomalení ekonomického růstu kvůli zastavení růstu PZI • snížení konkurenceschopnosti ekonomiky kvůli neschopnosti držet krok s inovacemi v zahraničí • nesoulad mezi kvalifikací absolventů/absolventek a poptávkou zaměstnavatelů (<i>skills-gap</i>) • specializace a vytvoření komparativní výhody v low-tech či pouze montáži high-tech • nezachycení přicházejícího technologického skoku (digitalizace, bio-technologie ap.) • možnost ohrožení mezinárodních závazků ČR pomalým přechodem na nízkouhlíkovou ekonomiku • oddalování plného napojení na evropskou dopravní síť a vznik stabilních tranzitních tras obcházejících území ČR • riziko degradace vodohospodářských služeb při vzniku a působení dlouhodobého hydrologického sucha • omezení příjmů veřejných rozpočtů z ESIF (1/3 výdajů na VaV, investice do infrastruktury) a nutnost nahradit tyto zdroje ve veřejných rozpočtech

Odolné ekosystémy

S	W
<ul style="list-style-type: none"> • vysoký a dále rostoucí podíl lesů na celkové rozloze ČR • rostoucí podíl trvalých travních porostů na celkové rozloze ČR • vytvořený systém institucionální péče o životní prostředí • vysoká pestrost krajinných typů daná rozmanitostí přírodních podmínek i historickými způsoby hospodaření 	<ul style="list-style-type: none"> • dosud vysoký podíl orné půdy náchylné k erozi na celkové rozloze ČR • zhoršování prostupnosti krajiny fragmentací liniovými stavbami, suburbanizací a velkoplošným zemědělstvím • špatný stav mnohých přírodních stanovišť a nízká životaschopnost populací řady biologických druhů • nízká kvalita významné části povrchových vod a jejich nadměrné obohacování o živiny – jednak splachy z půdy, a dále fosforem z odpadních vod • rychlý odtok vody ze současné krajiny • zhoršování kvality zemědělské i lesní půdy vinou nevhodného hospodaření • značná míra poškození lesních porostů • nevyhovující struktura lesů
O	T
<ul style="list-style-type: none"> • synergie mezi obnovou ekosystémových funkcí krajiny a vytvářením pracovních míst na venkově při údržbě krajiny a v cestovním ruchu • možnost využití dotační politiky pro zlepšení stavu krajiny a rozvoj venkova • synergie mezi zvyšováním úrodnosti půdy, zachycováním a ukládáním uhlíku z atmosféry v půdě ve formě organické hmoty a zadržováním vody v půdě 	<ul style="list-style-type: none"> • postupující fragmentace krajiny • pokračování poklesu biodiverzity • růst frekvence extrémních hydrometeorologických jevů v důsledku změny klimatu • nedostupnost vody v dostatečném množství po celý rok • zhoršování struktury půdy, zejména další pokles obsahu organické hmoty

Obce a regiony

S	W
<ul style="list-style-type: none"> • struktura městského osídlení přispívající ke stabilizaci sídelní struktury ČR • od roku 2007 pouze mírný růst regionálních nerovností, a to zejména mezi hlavním městem Prahou a ostatními kraji, nikoliv mezi jednotlivými kraji • razantní snížení některých typů znečištění ovzduší • snižování nerovností v dosaženém vzdělání či přístupu ke službám • zvyšující se různorodost národnostního složení obyvatel měst bez vzniku ghett • růst významu občanské společnosti a jejího zájmu o rozvoj svého okolí, obce a regionu • postupný vznik zprostředkujících platforem na různých úrovních snažících se zapojit aktéry ze všech sektorů • 92 % plochy České republiky je pokryto územně plánovací dokumentací obcí • etablované nástroje pro udržitelný rozvoj municipalit • účast 90 % obcí na nějaké formě meziobecní spolupráce 	<ul style="list-style-type: none"> • vznik vnitřních periferií s horší dostupností veřejných služeb a obslužných funkcí, tyto oblasti ztrácejí zejména mladší a vzdělanější obyvatelé a obyvatelky • nízká míra přeshraniční spolupráce • zvěšování nerovností mezi regiony v příjmech, kvalitě ovzduší a bezpečnosti • nevyužívání brownfieldů přispívající k extenzivnímu rozvoji měst a obcí • růst počtu sociálně vyloučených lokalit • škodlivý vliv externalit z dopravy v podobě hluku a znečištěného ovzduší na lidské zdraví • problémy územní veřejné správy se zvládáním tlaků ze strany soukromého sektoru • municipality potýkající se s nedostatky v efektivitě, kvalitě i legitimitě vládnutí, včetně zapojování veřejnosti • nejasné vymezení agend mezi státem, kraji a obcemi • ne vždy dostatečná efektivita rozhodování bez plánování a koordinace napříč administrativními hranicemi • časté nedocenění důležitosti zeleně v obcích • chybějící komplexní příprava měst a obcí na negativní dopady změny klimatu
O	T
<ul style="list-style-type: none"> • podpora polycentrické sídelní struktury, vyrovnaného regionálního rozvoje a posilování přeshraniční spolupráce • plánování na úrovni menší než kraj a přesahující území jedné obce a zohledňující funkční vazby • učinění suburbií udržitelnými a funkčními součástmi území • podpora kvalifikovaných pracovních příležitostí v místech, kde chybějí • opětovné využívání brownfieldů, podpora reurbanizace • omezení vynucené mobility • urbánní rozvoj spojující integrovaná řešení, technologické inovace a zachování kulturní identity • zajištění dostupného a důstojného bydlení pro všechny obyvatele • přizpůsobení veřejných prostor a budov, aby byly přístupné a přátelské pro všechny • ozeleňování měst, renovace budov a nové stavby v pasivním či pozitivním energetickém standardu • podpora bezemisní a nízkoemisní dopravy • integrace cizinců ve všech typech území, nevytváření etnických ani jiných ghett • zapojování stakeholderů i veřejnosti do plánování a rozhodování na všech stupních • metodická podpora krajů, obcí, meziobecní spolupráce a přenosu informací mezi všemi úrovněmi vládnutí • rozvíjení místních komunit, posilování důvěry a vzájemnosti • pravidelné hodnocení lokálních politik z hlediska udržitelného rozvoje i naplňování národních politik • zlepšení kompetentnosti veřejné správy posilováním znalostí a dovedností úředníků a úřednic • zvýšení kvality a provázanosti strategického plánování a řízení a územního plánování 	<ul style="list-style-type: none"> • růst regionálních disparit, vylidňování a stárnutí periferních oblastí a venkova • suburbanizace ohrožující ekosystémy i veřejné služby a rozpočty (rozměňování investičních i provozních prostředků, a to i u menších měst) • koncentrace komerčních zařízení občanské vybavenosti do větších center a komplexů na okraji měst • „smršťující se města“, kde vzniká tlak na změnu plánování i vládnutí • nárůst zejména automobilové mobility důsledkem digitalizace a s ní spojených změn na trhu práce • růst počtu sociálně vyloučených oblastí podporující zvyšování regionálních disparit • omezení příjmů veřejných rozpočtů z ESIF • pokračování dosavadní praxe selektivního zapojování aktérů či vynechávání veřejnosti z rozhodování • neuplatňování principu subsidiarity • výrazné negativní zasažení měst a obcí změnou klimatu, častější extrémní meteorologické jevy

Globální rozvoj

S	W
<ul style="list-style-type: none"> • dobré jméno ČR ve světě díky dosahovaným výsledkům v rozvojové a transformační spolupráci, spolupráci na bilaterální úrovni a zapojení do činnosti mezinárodních organizací • čerstvé zkušenosti s transformací a přístupem do EU • formální existence institucionálního rámce pro koherenci politik pro rozvoj, resp. koherenci politik pro udržitelný rozvoj • dobrý systém zahraniční rozvojové spolupráce 	<ul style="list-style-type: none"> • ve srovnání se zeměmi EU15 nízký rozpočet zahraniční rozvojové spolupráce neodpovídající mezinárodním závazkům • omezená implementace principů koherence politik pro udržitelný rozvoj v praktické rovině, neboť se nedaří vzbudit odpovídající zájem především u klíčových aktérů výkonu politické moci • omezené kapacity a schopnosti České republiky ovlivňovat vnější prostředí
O	T
<ul style="list-style-type: none"> • existující střednědobý výhled nárůstu objemu rozvojové pomoci • momentální široká a mezinárodně diskutovaná politická podpora oblasti udržitelného rozvoje využitelná pro prosazení důležitých strukturálních změn • aktivní účast a vystupování České republiky v mezinárodních organizacích směřující na spoluvytváření společné agendy a jejích principů na globální a regionální úrovni • nízké povědomí o udržitelném rozvoji zejména v soukromém sektoru, které však postupně roste stejně jako ochota k aktivitám na podporu udržitelnosti 	<ul style="list-style-type: none"> • nízká důvěryhodnost v oblastech udržitelného rozvoje, ve kterých zaostává samotná Česká republika (vysoká míra exkluze ve vzdělávání, udržitelná výroba a spotřeba, vysoké emise CO₂ na obyvatele) • dominance jiných témat v politickém životě ČR, která jdou často proti principům udržitelného rozvoje • nevyužití příležitostí vyplývajících z efektivní spolupráce s rozvojovými zeměmi • nedostatek potřebné vůle, komunikační a administrativní kultury a kapacit rezortů pro vnitrozoborní a mezirezoborní koordinaci

Dobré vládnutí

S	W
<ul style="list-style-type: none"> • zkušenosti s využíváním různých demokratických forem (reprezentativních, participativních i deliberativních) • relativně úspěšné zmírňování některých sociálních, popř. strukturálních sociálních nerovností (např. celkové míry ohrožení chudobou) • část problémů veřejné správy již identifikována dříve, zahrnuta do strategických záměrů veřejné správy a nyní řešena 	<ul style="list-style-type: none"> • slabá nebo klesající míra politické participace prostřednictvím tradičních kanálů reprezentace (politické strany a volby) a oslabená důvěra v tyto nástroje • rostoucí negativní vliv sociálních, popř. strukturálních sociálních nerovností na míru politické participace a reprezentace • slabá schopnost horizontální koordinace veřejné správy, v důsledku toho problém se soudržností veřejných politik (zejména u průřezových témat) • slabý důraz na dlouhodobou perspektivu a odhad dopadů ve středním a delším časovém horizontu • slabé sepětí s aktuální zahraniční a odbornou debatou o tvorbě veřejné politiky a fungování veřejné správy (konstruktivismus, překonání NPM a syntéza přístupů, systémové myšlení, odolnost), v důsledku toho koncepční zaostávání • obecný problém s inovacemi v tvorbě veřejných politik
O	T
<ul style="list-style-type: none"> • řada již existujících nástrojů k řešení problémů – potřeba jejich aktivnějšího a důslednějšího využívání (jak v oblasti demokratičnosti, tak v oblasti dlouhodobé efektivity vládnutí) • předpoklady pro dlouhodobá systémová řešení v zákonu č. 234/2014 Sb., o státní službě • <i>e-Government</i> – základ pro synergický postup v řadě směrů 	<ul style="list-style-type: none"> • pokles podpory demokratického politického uspořádání obecně • možnost oslabení demokratičnosti vládnutí v jiné oblasti nebo oslabení dlouhodobé efektivity vládnutí nedostatečně promyšlenou změnou pravidel v oblasti demokratičnosti vládnutí • používání postupů, které se jinde neosvědčily, nebo naopak nepoužívání postupů, které by při dostatečném ohledu na český kontext mohly být přínosem; v důsledku toho hrozba dlouhodobě nižší účinnosti veřejných politik

LIDÉ A SPOLEČNOST

1 Lidé a společnost

Vize

Česká republika je soudržnou společností vzdělaných, odpovědných a aktivních obyvatel. Společnost je soudržná díky funkčním rodinám a participujícím komunitám, důstojné práci, dostupné kvalitní zdravotní a sociální péči, rovnému přístupu ke kultuře a efektivnímu vzdělávacímu systému, který umožňuje každému dosáhnout individuálního maxima vzdělání a podporuje rozvoj přenositelných kompetencí. Lidé žijící v této společnosti dávají přednost zdravému životnímu stylu, žijí ve zdravém prostředí a upřednostňují uvědomělou spotřebu. Materiální i nemateriální potřeby jednotlivce jsou naplňovány za předpokladu minimalizace environmentálních dopadů a sociálního vyloučení.

Úvod

Veřejné politiky s cílem zlepšování kvality života

101. Omezení otázky rozvoje výlučně na ekonomickou a technickou problematiku by vedlo ke ztrátě jeho pravého obsahu, jenž se týká důstojnosti člověka. Primárním cílem veřejných politik je zlepšování kvality života všech obyvatel při současném respektování přírodních limitů rozvoje.

Dopady demografického stárnutí a digitalizace přeměny trh práce

102. Kvalita života bude v budoucnu výrazně ovlivněna trendy jako je například stárnutí populace a s ním spojenými nároky na zajištění účasti dostatečného množství lidí na pracovním trhu, zvýšenými potřebami péče a zdravotních služeb. Materiální předpoklady pro dosahování kvality života rovněž výrazně ovlivní transformace pracovního trhu spojená se zrychleným rozvojem technologií – postupující automatizací (digitalizací a robotizací).

Stát musí zůstat garantem kvalitních veřejných služeb

103. Z toho je zřejmé, že rizika pro kvalitu života jednotlivce mají charakter širší, nezřídka globální, a nelze jim dlouhodobě úspěšně čelit pouze individuální aktivitou (např. osobním rozhodnutím o změně životního stylu), v rámci malých místních komunit či pouze dobrovolnou charitou. Hospodářský a technický rozvoj nesmí narušovat důstojnost člověka. Klíčovými tak i v budoucnu budou státem garantované kvalitní veřejné služby, které musí být schopny adekvátně reagovat nejen na výše naznačené trendy, ale i na dnes obtížně předvídatelná rizika (např. živelní

katastrofy, terorismus či ekonomické krize).⁴ Základním pilířem veřejných služeb jsou systémy veřejného zdravotního a sociálního pojištění (včetně důchodového zabezpečení). Systémy veřejného zdravotního a sociálního pojištění bude stát dále rozvíjet pro zajištění rostoucí kvality veřejných služeb.

Spolupráce státu
s komunitami

104. Veřejné služby mají klíčovou úlohu – pro zvyšování kvality života musí být k dispozici všem obyvatelům ČR v dostatečném (a dlouhodobě rostoucím) standardu. S ohledem na specifické problémy komunit a rychlou dynamiku změn je nezbytné, aby stát s respektem k principu subsidiarity spolupracoval s institucemi jiného druhu a na všech úrovních – od nadnárodních institucí a sousedních států přes samosprávy, až po různé formy partnerství s neziskovými organizacemi, podnikatelskými subjekty, odbory, církvemi a v neposlední řadě s komunitami na místní úrovni ([Obce a regiony](#); [Dobré vládnutí](#)).

Smysluplná racionální
udržitelná spotřebitelská
politika

105. Lidé coby spotřebitelé nakupující výrobky či služby neuspokojují jen své nezbytné potřeby, ale také zvyšují svou kvalitu života, což umožňuje rozšiřující se nabídka na tuzemském trhu i trzích zahraničních včetně internetových obchodů, což přináší svá rizika. Stát proto bude přispívat zejména k ochraně spotřebitelů před možností nákupu nebezpečných výrobků a služeb, ochraňovat jejich oprávněné ekonomické zájmy a podporovat spotřebitelské vzdělávání s přednostním zaměřením na děti a mladé lidi (do 18 let), na seniory a osoby se zdravotním postižením. Dále bude zvyšovat účinnost dozoru na trhu vykonávaného stávajícími státními orgány a posilovat vymahatelnost práva, mimo jiné díky rozvoji nově zavedeného systému mimosoudního řešení spotřebitelských sporů. Česká republika se také zasadí o proměnu životního stylu směrem k preferování udržitelné spotřeby za účelem ochrany životního prostředí, a bude také podporovat sociální soudržnost prostřednictvím snahy o dosažení environmentální udržitelnosti a ekonomickou transformaci směrem k menší materiálové náročnosti.

1.1 Rodina a komunita

Institut rodiny plní důležité
společenské funkce

106. Rodina je základní společenskou jednotkou a prvním místem socializace nutné pro rozvoj jednotlivce a společnosti. Stabilní a dobře fungující rodina napomáhá k celkové sociální soudržnosti společnosti a je schopna jedinečným způsobem učit sdílet a předávat kulturní, etické, společenské a duchovní hodnoty, které jsou zcela zásadní nejen pro vytváření a sdílení identity a rozvoj jejích vlastních členů, ale také pro rozvoj širších komunit, celé společnosti i pro blahobyt všech. Rozvoj lidské osobnosti a tvorba hodnot začíná v rodině. Ačkoli je založení rodiny osobním rozhodnutím, a má tedy soukromý charakter, má zároveň rozměr

⁴ V souladu s principem odolnosti (*resilience*), který zde chápeme jako „schopnost domácností, společenství a národů absorbovat šoky a zotavit se z nich, a zároveň se pozitivně adaptovat a transformovat své struktury i způsoby života tvář v tvář dlouhodobému napětí, změně a nejistotě“. MITCHELL, A. (2013) *Risk and Resilience*, s. 4.

společenský, neboť plní základní sociální funkce. Vzhledem ke všem nenahraditelným funkcím rodiny pro společnost jsou však ocenění a podpora rodin nedostatečné, což se rozhodující měrou podílí na demografickém stárnutí obyvatelstva.

Komplexně zaměřená
a mezigenerační rodinná
politika

107. Rodinná politika je nedílnou součástí celého společenského a ekonomického systému a může v něm sehrávat významnou prorůstovou roli. Rodinnou politiku je proto třeba chápat komplexně – především jako prorůstový program dlouhodobých investic do „lidského kapitálu“, dále jako podporu rodin při řešení standardních životních situací, ale také jako prevenci nových sociálních rizik pramenících z demografického stárnutí, změn struktury rodiny ap. Účinná politika podporující rodinu ve všech jejích základních funkcích (prorodinná politika) je postavena na uznání autonomie rodiny, z jejíhož řádného fungování plyne přínos pro celou společnost. Významným prvkem úspěšného rozvoje společnosti je výchova dětí v rodině. V rámci toho je nezbytné vytvořit podmínky, ve kterých mohou lidé naplnit své představy o počtu dětí – narození dětí nesmí přinášet potenciální ohrožení chudobou (za ohrožení příjmovou chudobou se považuje příjem nižší než obvykle stanovená hranice na úrovni 60 % mediánu vyrovnaného disponibilního příjmu na spotřební jednotku⁵).

Materiální postavení rodin
s dětmi

108. Jedním z důležitých faktorů pro rozhodování lidí o tom, zda budou mít děti, resp. kolik jich budou mít, je materiální postavení rodin s dětmi. Tím je myšlena životní úroveň rodin s dětmi, a to jak ve smyslu absolutní úrovně (průměrný příjem na spotřební jednotku), tak především relativní úrovně, vyjadřované srovnáním s materiální situací bezdětných osob se stejnou úrovní hrubých příjmů. Náklady na plnění funkcí rodiny nejsou přiměřeně ekonomicky kompenzovány. Stát proto bude více zohledňovat zvyšující se náklady a hodnotu ušlých příležitostí spojenou s péčí a výchovou dětí.

Sladování pracovního
a osobního života

109. Dalším z opatření prorodinné politiky jsou veřejné služby pro rodiny, podpora bydlení a podpora flexibilních neprekarizovaných pracovních forem zaměstnání (práce z domova, částečné úvazky a flexibilní pracovní doba ap.) stejně jako finanční a místní dostupnost předškolní a rané školní péče o děti. To umožní lepší sladování pracovního a rodinného života (*work-life balance*) na základě potřeb a skutečně svobodné volby rodičů. Sladování pracovního a rodinného života musí též umožnit rodinám podporovat své seniory. Jeho cílem by mělo být zajištění jak vyšší kvality života díky dostatku volného času mimo zaměstnání, tak pracovních sil pro trh práce. Je třeba systematicky působit na změnu stereotypů některých zaměstnavatelů, kteří nedoceňují význam rodičovství a rodinného zázemí pro osobnostní růst zaměstnanců a znevýhodňují zaměstnance pečující o děti či seniory v rodině.

Pozornost věnovaná rodinám
se specifickou potřebou

110. Zvláštní pozornost je také nutné věnovat rodinám ve specifické situaci – zejména neúplným rodinám, rodinám se členem se zdravotním

⁵ Ta je dle stupnice EU definována následovně: První dospělý v domácnosti = 1,0; každý další dospělý v domácnosti (osoba starší 13 let) = 0,5; každé dítě (do 13 let včetně) = 0,3.

postižením, rodinám se třemi a více dětmi a dalším rodinám se specifickými potřebami, které jsou zároveň nejvíce ohroženy relativní i absolutní chudobou. Je nezbytné přijímat cílená opatření, která přispějí k tomu, aby členové těchto rodin měli rovný přístup ke vzdělávání, uplatnění na trhu práce a ve společnosti, a nebyli tak ohroženi sociálním vyloučením.⁶ Stát napomůže neúplným rodinám, aby mohly včas disponovat výživným pro své děti.

Stát bude podporovat fungování komunit

111. Posilování místních komunit je jedním z pilířů rozvoje. Základním předpokladem pro rozvoj komunit v obcích a regionech je rozvinutá infrastruktura (doprava, ale i zdravotní, sociální a vzdělávání). Veřejná správa a místní zastupitelstva musí vytvářet s centrální podporou státu nástroje pro to, aby komunity (prostřednictvím družstev, místních firem, neziskových organizací ap.) mohly udržitelně provozovat vodohospodářství, vyrábět a distribuovat energie a zpracovávat odpady. Rozvoj malého a středního podnikání, družstevnictví a komunální podniky stabilizují ekonomiku komunit. Budou vytvářeny nástroje finanční podpory pro tyto aktivity. Budování a organizování komunit (tzv. komunitní práce) aktivizuje vnitřní kapacity a zdroje komunit, napomáhá řešením, která vycházejí z potřeb cílových skupin. Tím zvyšuje efektivitu sociální intervence, snižuje náklady, a navíc poskytuje zpětnou vazbu centrálním strukturám.

1.2 Práce

Práce je nejen zdrojem příjmů, ale i zdrojem identity jedince

112. Práce hraje klíčovou roli v našich životech – nejen jako součást výroby, kdy je nabízena na trhu práce pro zajištění obživy, ale také jako důležitý prvek pro identitu, osobní spokojenost, osobní rozvoj a socializaci člověka. Představuje významný způsob participace na rozvoji společnosti. Pro kvalitu života je zásadní práce, která není škodlivá pro lidské zdraví, a také vyváženost mezi prací a soukromým životem. Problémem je v této souvislosti oslabení tradičních forem zaměstnání a nárůst flexibilnějších prekarizovaných forem zaměstnávání a poptávky po nich, a to jak z hlediska místního a časového, tak z hlediska funkčního. Takto „rozdrobená“ zaměstnání oslabují potenciál práce pro tvorbu identity a socializaci člověka.

Digitalizace jako mezní společenská transformace přináší rizika i příležitosti

113. Zásadní změny v charakteru práce přináší digitalizace ekonomiky i společnosti. Digitalizace a robotizace mohou osvobodit člověka od řady rutinních úkonů a zvýšit bezpečnost práce. Zároveň mohou přinést zánik řady pracovních míst, např. v sekundárním sektoru (ten je pro ČR velmi

⁶ Jako materiálně deprivované jsou definovány takové domácnosti, které mají nedostatek nebo neuspokojivou situaci nejméně u čtyř nebo více položek z devíti vybraných položek – vlastnictví zboží dlouhodobé spotřeby, jako jsou barevná televize, automatická pračka, automobil či telefon, dále schopnost uhradit pravidelné platby – nájem, půjčky, hypotéku, energie, uhradit z vlastních zdrojů neočekávaný výdaj ve výši několika tisíc korun, zaplatit všem členům domácnosti minimálně týdenní dovolenou mimo domov, dostatečně vytápět byt a kupovat maso nebo jeho vegetariánský ekvivalent alespoň každý druhý den. MPSV ČR (2014) *Strategie sociálního začleňování 2014–2020*.

významným zaměstnavatelem, v 1. pol. roku 2015 v něm v ČR pracovalo dle údajů MPSV 38,1 % zaměstnanců), ale též v některých oblastech služeb s vysokou mírou intenzity práce.⁷ Digitalizace a robotizace však mohou vést také k negativním kvalitativním změnám v pracovním životě, např. šíření precarizovaných forem práce, pocitu ztráty kontroly a odcizení při práci ve virtuálním prostředí a přetížení pracovníků kvůli jejich stále dostupnosti prostřednictvím komunikačních technologií a kvůli rostoucím možnostem monitorování výkonu.⁸

Co je precarizace práce	114. Práce jako zdroj obživy nesmí být precarizována. Precarizaci chápeme jako nedobrovolnou flexibilitu a nejistotu práce, jako stav, kdy jsou lidé nuceni přijmout život s nestabilní prací. Osoby vykonávající precarizovanou práci nemají kvůli absenci kariérního postupu pocit profesní identity. ⁹ Podle ILO je precarizovaná práce definována objektivní a subjektivní nejistotou v různých ohledech, zejména v trvání zaměstnání, dále nejasným pracovním poměrem, chybějícím přístupem k sociálnímu pojištění a dalším obvyklým benefitům plynoucím ze zaměstnání, nízkou mzdou a překážkami v odborové organizovanosti a v kolektivním vyjednávání. ¹⁰
Příležitosti digitalizace zároveň přináší riziko precarizace	115. Precarizace práce není fenomén nutně spojený s digitalizací. Právě ta ale vede k vytváření atypických forem pracovních příležitostí, které jedincům mohou prostřednictvím různých platforem otevírat možnosti příjmu, jež nezapadají do tradičního paradigmatu spojeného s pojmem zaměstnání. Větší míra individualizace a nárůst oblíbenosti distančních forem práce mohou vést k oslabení odborové organizovanosti a k oslabení postavení kolektivního vyjednávání. Stát proto musí účinně a komplexně chránit zaměstnance, ne jeho konkrétní pracovní místo.
Celoživotní profesní vzdělávání jako podpora časté změny povolání	116. Potenciál digitalizace a robotizace musí být využit pro zvýšení kvality života všech obyvatel. Politiku zaměstnanosti je třeba orientovat na jednotlivé životní fáze. Celoživotní profesní vzdělávání umožní větší profesní mobilitu a různé typy kariérového poradenství budou sloužit k orientaci v měnícím se světě práce. Bude docházet k rychlé transformaci klasických pracovních činností, jejich častému zániku a vzniku činností zcela nových. Lidé budou za svůj pracovní život vykonávat i několik rozdílných profesí.
Pracovní aktivita skrze ekonomiku platforem musí být důstojná	117. Ekonomika platforem (často označována také jako tzv. ekonomika sdílení – <i>sharing economy</i> , <i>collaborative economy</i>) zprostředkovávajících práci (<i>on-demand economy</i> , <i>gig-economy</i>), tedy sektor vzniklý také díky procesu digitalizace a vývoji v oblasti ICT jako takovému, přináší nové možnosti pro všechny strany. Zároveň ale stírá hranice mezi poskytovateli

⁷ ÚV ČR (2015) *Dopady digitalizace na trh práce v ČR a EU*.

⁸ EP (2015) *Employment and Skills Aspects of the Digital Single Market Strategy*, s. 24; EP (2016) *Industry 4.0.*, s. 47-49; BUNDESMINISTERIUM FÜR ARBEIT UND SOZIALES, BRD (2015) (2015) *Green Paper Work 4.0*.

⁹ Dle STANDING, G. (2016) *The Precariat*, s. 28.

¹⁰ ILO (2012) *From Precarious Work to Decent Work*, s. 27.

služeb jako takovými, spotřebiteli, pracovníky a osobami samostatně výdělečně činnými, a potenciálně tak vede k nárůstu atypických forem práce. Ani takové nové druhy zaměstnání nesmí být postiženy prekarizací. Stát musí přivést tento nový druh ekonomické aktivity do světa formální ekonomiky. Dále musí zajistit uplatnění a dodržování pracovního práva včetně pravidel bezpečnosti práce i u činností vykonávaných prostřednictvím ekonomiky platform a jiných nových atypických forem práce ve snaze naplnit v nich princip důstojné práce. Ta je definována jako produktivní práce v podmínkách svobody, rovnosti, bezpečí a lidské důstojnosti, při které jsou chráněna a respektována práva pracovníka a za kterou je vyplácena odpovídající odměna společně se sociálním zabezpečením.¹¹ Stát bude v tomto sektoru také věnovat pozornost otázce ochrany spotřebitele.

Bude se rozlišovat mezi obchodně poskytovanou službou a pouhým sdílením

118. Stát bude důsledně uplatňovat svá současná pravidla, jelikož ekonomická aktivita prováděná prostřednictvím některých platform (alespoň těch lokálně působících) je v jejich dosahu.¹² Činnost prováděná jejich prostřednictvím bude považována za zaměstnání, pokud bude vykonávána v podřízeném vztahu, její náplň bude pracovní povahy a bude za ni poskytována finanční odměna.¹³ Stát proto bude obecně potírat falešnou samostatnou výdělečnou činnost (*bogus self-employment*, tzv. švarc systém). Česká republika bude ale zároveň s ohledem na potenciální výhody tzv. ekonomiky sdílení rozlišovat pomocí stanovení tzv. prahových hodnot (zohledňujících úroveň příjmů nebo pravidelnost poskytování služby) mezi profesionálními službami a službami *peer-to-peer* (propojení uživatelů jako sobě rovných), které mají za cíl náhradu nákladů poskytovateli služeb a nejsou motivované ziskem finanční odměny.

Nutnost připravenosti na digitalizační společenskou transformaci

119. Digitalizace bude jev asymetrický, regionálně i profesně, a to jak na vnitrostátní, tak i na globální úrovni. Digitalizace přinese změny i do řady dalších oblastí než pouze na trh práce v úzkém slova smyslu, jelikož práce není pouze zdrojem obživy. Digitalizace je nejen změnou kvantitativní (prohloubí nebo naopak utlumí některé již existující problémy), ale také kvalitativní (přinese nové typy problémů). I když je obtížné odhadovat časový výhled jednotlivých změn, musí ČR chystat koncept digitalizované společnosti tak, jako by měla být v horizontu patnácti let realitou.

Práce může dlouhodobě přestat být hlavní životní činností

120. V dlouhodobé perspektivě nás totiž pravděpodobně trvale čeká společnost, ve které většinu dnešní lidské pracovní činnosti budou vykonávat programy a stroje. Zaměstnání s dosavadní náplní práce a v dosavadní podobě pak možná bude mít jen malá část populace (např. v oblasti kreativity, inovací a vrcholného rozhodování i v pečovatelských oborech). S touto perspektivou je vhodné nahlížet mj. na společenskou debatu o vývoji systémů sociální ochrany.

¹¹ Definice dle ILO (2009) *Partnership for decent work*.

¹² DRAHOKOUPIL, J.; FABO, B. (2016) *The platform economy and the disruption of the employment relationship*.

¹³ EK (2016) *Evropský program pro ekonomiku sdílení*.

Debata o zkrácení pracovní doby	121. V případě zásadního technologického rozvoje v rámci celého hospodářství ČR je možné vést celospolečenskou diskusi o zkrácení pracovní doby (při zachování měsíční výše mezd a platů). Zkrácení pracovní doby může být rovněž podnětem pro zvýšení poptávky v jiných sektorech hospodářství (např. cestovním ruchem a službách obecně).
I činnosti mimo zaměstnání by měly být placenou prací	122. Ale především je třeba rozšířit naše chápání práce o činnosti, které jsou pro společnost prospěšné a často dosud nejsou ohodnoceny. Jedná se např. o péči o závislou osobu, ¹⁴ péči o životní prostředí, některé formy občanské angažovanosti ap.
Potřeba zabránit nárůstu socio-ekonomických nerovností pomocí regulace a redistribuce	123. Daňová a sociální politika musejí být schopny reagovat na riziko polarizace trhu práce na vysoko a nízko kvalifikované segmenty z důvodu robotizace rutinních činností. To se může promítnout do výrazné platové polarizace s růstem zastoupení tzv. pracující chudoby a s negativním dopadem na růst nerovností ve společnosti. ¹⁵ Z hlediska státu je třeba podnikat takové kroky, které budou rozvíjet pozitivní dopady digitalizace (např. redukci potřebné pracovní doby jako krok k rozšíření volného času, ne jako krok k prekarizaci propouštěných zaměstnanců). Digitalizace ekonomiky a společnosti ale také přinese nová pracovní místa. ¹⁶ Rychlé osvojení a další rozvoj technologií digitalizace a robotizace může mít kladný vliv na pozici ČR v evropské a celosvětové dělbě práce.
Nárůst stříbrné i zelené ekonomiky	124. Demografické stárnutí nejen povede k úbytku produktivní složky obyvatelstva, ale vyžádá si posílení počtu zaměstnanců a zaměstnankyň ve zdravotnictví, sociálních službách a pečovatelských a obecně v tzv. <i>stříbrné ekonomice</i> (tj. ekonomických příležitostech spojených s rostoucími výdaji daných stárnutím populace a zvláštními potřebami lidí ve věku nad 50 let) ¹⁷ . Požadavky na celoživotní učení si mohou vyžádat posílení počtů zaměstnanců a zaměstnankyň ve školství. Změna klimatu, tlak na efektivnější využívání zdrojů a snížení produkce znečištění či ochrana ekosystémů si vyžádají opatření s environmentálními i ekonomickými přínosy v rámci tzv. zelené ekonomiky (tj. ekonomiky postavené na vzájemné posilující se vazbě hospodářského růstu a odpovědnosti za životní prostředí, která se zaměřuje na snížení rizik a dopadů lidské produkce na životní prostředí s cílem udržitelného rozvoje) ¹⁸ , mj. posílení počtu pracovníků a pracovnic realizujících např. opatření na posílení retence vody v krajině, oblast energetických úspor, jež může přinést vysoký multiplikační efekt v české ekonomice a další.

¹⁴ Péči o závislou osobu je možné podporovat např. prostřednictvím tzv. pečovatelské dovolené financované z veřejných systémů.

¹⁵ AUTOR, D. H.; DORN, D. (2013) The Growth of Low-Skill Service Jobs and the Polarization of the U.S. Labor Market. *American Economic Review* 103(5).

¹⁶ FREY, C. B.; OSBORNE, M. A. (2013) *The Future of Employment*. BRYNJOLFSSON, E.; MCAFEE, A. (2014) *The Second Machine Age*.

¹⁷ EK (2015) *Growing the European Silver Economy*.

¹⁸ KAHLE, L.; GUREL-ATAY, E. (ed.) (2014) *Communicating Sustainability for the Green Economy*.

Nalákat Čechy a Češky zpět do vlasti a na tuzemský trh práce

125. Jednou z možností, jak přizpůsobit nabídku pracovních sil měnící se poptávce a posílit diverzitu zkušeností, znalostí a kontaktů, je podpora návratu Čechů a Češek ze zahraničí v duchu programu NÁVRAT na podporu výzkumu, experimentálního vývoje a inovací.¹⁹ Nástroji může být nabídka platů srovnatelná s platy pro danou pozici v západní Evropě, pro experty a expertky ze zahraničí je rovněž možné na určitou (omezenou) dobu zavést zvýhodněné daňové pásmo či alespoň slevu na dani.²⁰ Nástroji mohou být vedle nabídky platů či zvýhodněného daňového pásma i neekonomické aspekty kvality života, např. vytváření většího prostoru pro seberealizaci.

Podpora pracujících seniorů a senierek

126. Další možností je zapojení seniorů a senierek a jejich návrat na trh práce. Je třeba, aby stát uměl využít potenciál seniorů a senierek mj. při předávání zkušeností mladším, např. prostřednictvím různých forem mezigeneračních tandemů. Jako žádoucí se to jeví také z toho důvodu, že samostatně žijící senioři a především seniorky jako ekonomicky neaktivní část populace patří v současnosti ke skupinám nejvíce ohroženým chudobou. Mezinárodní srovnání ukazují, že je reálné zvýšit míru zaměstnanosti starobních důchodců a důchodkyň o více než 20 %.²¹

Podpora účasti znevýhodněných skupin i lidí ze zahraničí na pracovním trhu

127. Česká republika bude podporovat větší zapojení doposud trh práce znevýhodněných skupin (ženy-matky, lidé do 24 let včetně studujících, lidé nad 50 let včetně seniorů, senierek a zdravotně postižení) do světa práce. Stát umožní ženám-matkám také plynulý návrat z rodičovské a možnost sladění rodinného a pracovního života (*work-life balance*). Učiní tak podporou většího využití flexibilních pracovních podmínek s ohledem na minimalizaci prekarizace a navýšením kapacit kvalitní předškolní péče o děti s cílem uspokojení její poptávky. Stát bude podporovat také větší zastoupení žen na vedoucích pozicích ve veřejných institucích i ve firmách a bude snižovat platovou nerovnost (*gender pay gap*).

Optimální imigrační politika

128. Česká republika bude optimálně koncipovat svou imigrační politiku tak, aby využila především imigrace vzdělaných a kvalifikovaných pracovníků a pracovníc, kteří podpoří diverzitu společnosti a potažmo tak kreativitu, inovace a konkurenceschopnost podniků a institucí na vysoce kvalifikovaných (*white-collar*) a manažerských pracovních pozicích. Dobře pojatá imigrační politika také pomůže zvýšit ekonomický výkon a finančně posílit veřejné rozpočty.

¹⁹Více o programu NÁVRAT viz MŠMT ČR. NÁVRAT (LK) *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online].

²⁰ Např. Slovensko poskytuje absolvojcím VŠ, odborníkům a odbornicím příspěvek na návrat ze zahraničí. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, VEDY, VÝSKUMU A ŠPORTU SR. O schéme Návraty. *Centrální informační portál pre výskum, vývoj a inovácie* [online].

Dánsko nabízí vysoce kvalifikovaným a vysokopříjmovým skupinám pracovníků a pracovníc ze zahraničí daně z příjmů o 40 % nižší po dobu tří let. Počet vysoce vzdělaných cizinců a Dánů/Dánek, kteří se vrátili ze zahraničí, po zavedení této daňové úlevy vzrostl o 23 %.

KLEVEN, H. J.; LANDAIS, C.; SAEZ, E.; SCHULTZ, E. (2014) Migration and Wage Effects of Taxing Top Earners. *The Quarterly Journal of Economics* 129(1).

²¹ ŠATAVA, J. (2015) *Pracovní aktivita po dosažení důchodového věku*.

Úspěšná integrace jako konkurenční výhoda

129. Česká republika připraví vhodné prostředí pro integraci kvalifikovaných cizinců a cizinek na trh práce a do společnosti, aby mohla využít jejich zkušenosti a různorodost jako svoji konkurenční výhodu. Stát se bude snažit posílit toleranci a vstřícné postoje většinové společnosti vůči cizincům a cizinkám, bude pracovat na kvalitní propagaci své země v zahraničí a vylepší tak své dobré jméno z pohledu zahraničních talentů a vysoce kvalifikovaných pracovníků a pracovnic. Stát také zajistí rovný přístup cizinců, cizinek a jejich rodin ke vzdělání a k veřejné zdravotní péči. Zjednoduší systém uznávání vzdělání z ciziny, tak aby se jeho procedura nestávala zbytečnou překážkou. Stát bude podporovat výuku českého jazyka pro cizince a vznik mezinárodních cizojazyčných škol.

1.3 Nerovnosti

Lokálně dostupné a kvalitní veřejné služby

130. Stát zajistí dostatečně hustou síť veřejných služeb na celém území České republiky.²² Rozvoji periferních území může napomoci podpora lokální ekonomiky, dostupné kvalitní zdravotní péče, zkvalitnění veřejné dopravní obslužnosti, vyššího pokrytí vysokorychlostním internetem, energetické soběstačnosti postavené na obnovitelných zdrojích energie, environmentálně šetrného (mj. ekologického)²³ zemědělství a takové turistiky.

Systematické potírání diskriminace

131. Diskriminace znemožňuje optimální využití lidského potenciálu, čímž přináší ekonomické ztráty, a je tedy nejen hodnotovým, ale i ekonomickým celospolečenským problémem. Česká republika ji proto bude dlouhodobě a systematicky eliminovat, mj. svou aktivitou v navrhování efektivních legislativních opatření, která budou daný jev potírat, a také formou cílené podpory ohrožených skupin.

Prevence kriminality a její recidivy jako způsob snižování nerovnosti i ochrany společnosti

132. Česká republika bude klást důraz na funkční systémy prevence kriminality, boje proti recidivě trestné činnosti a zlepšování postavení obětí trestných činů. Je třeba i nadále si klást za cíl humanizaci i celkovou modernizaci českého vězeňství a vedle bezpečnosti a ochrany společnosti před pachateli trestných činů soustředit svou pozornost na nutnost efektivní a individuálně cílené penitenciární péče (speciální péče o vězněné osoby) a potřebu návazného systémového propojení s aktivní postpenitenciární péčí (speciální péčí o osoby propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody).²⁴ Složka potrestání je sice důležitá, ale nesmí být vnímána izolovaně. Bude akcentována snaha o zvyšování ochrany společnosti před následky kriminality rozvojem probačních činností (mj. dohledu nad obviněným, obžalovaným nebo odsouzeným, kontroly výkonu trestů nespojených s odnětím svobody, sledování chování odsouzeného ve zkušební době podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody) a zejména podporou resocializační funkce trestu, včetně zavádění moderních metod práce s odsouzenými ve vhodném a bezpečném vězeňském prostředí za

²² Dle MV ČR (2004) *Strategie podpory dostupnosti a kvality veřejných služeb*.

²³ Pro definici viz MZE ČR. *Ekologické zemědělství. eAGRI* [online].

²⁴ Podrobněji viz MSP ČR (2016) *Koncepce vězeňství do roku 2025*.

účelem znovuzačlenění vězňených osob do společnosti tak, aby se snížila míra recidivy jako jedné z příčin společenské nerovnosti s následkem diskriminace. Rozvíjení mezinárodní spolupráce a výzkumných aktivit na poli sankční politiky bude nezbytným předpokladem pro tvorbu účinné, vyvážené a racionální sankční politiky státu.

Genderové nerovnosti přetrvávají napříč různými oblastmi společenského života

133. Česká republika bude snižovat genderové nerovnosti projevující se v různých oblastech společenského života, zejména v oblasti nízké participace žen s malými dětmi (do 15 let věku) na trhu práce²⁵ a vysokých rozdílů v příjmech žen a mužů (*gender pay gap*) a v jejich důchodech (*gender pension gap*). Stát se také zaměří na nízké zastoupení žen v politice a rozhodovacích pozicích a vysokou míru vertikální a horizontální genderové segregace trhu práce.²⁶ Bude důrazně potírat násilí na ženách (domácí násilí, znásilnění, sexuální obtěžování či tzv. kyber-násilí) a také dosud častou přímou diskriminaci na základě pohlaví, kterou výrazně častěji zažívají ženy než muži.²⁷ Při tom je třeba vzít v potaz negativní roli genderových stereotypů, které podporují zachování a replikaci genderových nerovností.

Klíčem k úspěšnému procesu romské integrace je vzájemné pochopení a rovný přístup

134. Zvrácení negativních trendů ve vývoji situace Romů v ČR bude zajištěno rovným přístupem k inkluzivnímu vzdělání, a to již od předškolního věku, nediskriminačním prostředím v oblasti zaměstnanosti, bydlení a zdraví.²⁸ V sociální oblasti je potřeba věnovat se prevenci vyloučení a podporovat komunitní přístupy.²⁹ V procesu integrace nabývá na významu otázka, zda je možné, aby se jedinec nebo skupina integrovali do společnosti, kterou obecně nejsou přijímáni a postoje vůči nim jsou dle průzkumů veřejného mínění převážně negativní a odsuzující. Klíčové je proto, a to i v přístupu k dalším národnostním menšinám, vytvářet prostor pro vzájemný dialog a toleranci, jež podpoří odstranění rozdílů mezi podstatnou částí minority a většinovou populací.

Problém bezdomovectví je třeba řešit prostřednictvím veřejných služeb

135. Řešení bezdomovectví jako extrémní formy sociálního vyloučení vyžaduje účinnou koordinaci širokého spektra aktivit, které mohou ovlivnit jednotlivé faktory vzniku nebo udržení bezdomovectví (s využitím nástrojů sociální práce a sociálních služeb, zdravotní péče, podpory bydlení pomocí sociálních transferů ap.).³⁰ Pro zvrácení negativních trendů je nutné doplnit

²⁵ Zaměstnanost českých matek s dětmi pod 15 let pouhých 57 %, což je jedna z nejnižších hodnot v EU, viz HAŠKOVÁ, H.; KRÍŽKOVÁ, A.; DUDOVÁ, R. (2015) *Ekonomické náklady mateřství*, s. 1.

²⁶ Opatřením se podrobněji věnuje ÚV ČR (2014) *Vládní strategie pro rovnost žen a mužů v ČR na léta 2014–2020*, kterou vláda schválila v listopadu 2014 a která si klade za cíl do roku 2020 dosáhnout 40% zastoupení obou pohlaví v rozhodovacích pozicích ve veřejné i soukromé sféře.

²⁷ Podle výzkumu veřejné ochránkyně práv uvádí osobní zkušenost s diskriminací 13 % žen a 9 % mužů a nejčastěji diskriminaci zažívají při hledání placené práce a výkonu práce, viz VOP (2016) *Diskriminace v ČR*, s. 12.

²⁸ Podrobněji viz ÚV ČR (2015) *Strategie romské integrace do roku 2020*.

²⁹ Podrobněji viz ÚV ČR (2015) *Strategie romské integrace do roku 2020* a ÚV ČR (2015) *Strategie boje se sociálním vyloučením do roku 2020*.

³⁰ MPSV (2013) *Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v ČR do roku 2020*.

existující veřejné služby o funkční systém sociálního bydlení, který v návaznosti na existující nástroje zajistí pro ohrožené osoby důstojné podmínky pro bydlení a rovněž sníží pravděpodobnost pádu do chudoby.³¹

1.4 Vzdělávání

Školní vzdělávání musí především učit připravenosti na změnu

136. Globalizovaný svět bude přinášet více výzev a lidé v něm budou potřebovat širší záběr a schopnost orientace. V rychle se měnícím světě se rychle proměňuje a vyvíjí skladba potřebných znalostí a dovedností, a naopak narůstá potřeba přenositelných kompetencí. Na jedné straně např. vzrůstá potřeba rozvoje digitální gramotnosti (schopnosti zvládat digitální technologie, které rapidním tempem mění společnost na celém světě), na druhé straně roste naléhavost rozvoje snižujících se gramotností vztahujících se k nakládání s reálným světem (přírodovědných, environmentálních, polytechnických, jazykových a finančních).³² Vzdělávání proto musí učit kritickému myšlení a připravenosti zvládat změny, které nás čekají, ale také posilovat schopnost tyto změny ovlivňovat a usměrňovat (účastnit se plánování a rozhodování). Vzdělávací systém v České republice bude rozvíjet kognitivní schopnosti i praktické kompetence pro nakládání s reálným světem, ale také poskytovat robustní základ všeobecného vzdělání a rozvíjet dovednosti s těmito znalostmi pracovat (etiku, logiku, systémové a kritické myšlení), aby se lidé v pozdějším životě mohli průběžně specializovat, včetně schopnosti kritické práce se zdroji – zvláště pak s těmi nového druhu (např. internetovými). Bude kladen důraz na zvýšení jazykových kompetencí, tedy ovládnutí mezinárodních cizích jazyků, zejména pak těch v Evropě nejpoužívanějších (v současnosti především angličtiny, ale i dalších), a to jak z kvalitativního, tak kvantitativního hlediska. Jazykové kompetence je třeba vnímat nejen jako nástroj pracovní mobility, ale také jako součást všeobecného vzdělání i praktických dovedností, které jsou předpokladem orientace v dynamicky se měnícím globalizovaném světě. Je také nutné klást důraz na pochopení a osvojení si evropských kulturních hodnot vycházejících z tradic humanismu a osvícenství. Všechny tyto aspekty je třeba uplatnit při plánovaných revizích obsahu kurikulárních dokumentů.

Vzdělávání musí být rozvojem všeobecných kompetencí

137. Smysl vzdělávání nesmí být zužován na přípravu pracovní síly pro trh práce,³³ resp. pro potřeby zaměstnavatelů projevující se v daném momentě. Jeho cílem v 21. století musí být rozvoj kompetencí pro celý aktivní občanský, profesní i osobní život (jako je např. občanská participace, iniciativa a podnikavost, kreativita, komunikace a spolupráce či řešení konfliktů a problémů, chování v krizové situaci a jiné „měkké“ dovednosti). Musí být zaměřeno na rozvoj celoživotních kompetencí potřebných pro nastoupení cesty udržitelného rozvoje. V obsahu vzdělávání musí být důležitým aspektem *transdisciplinarita*,³⁴ tj. propojení

³¹ MPSV (2015) *Koncepce sociálního bydlení České republiky 2015–2025*.

³² EK (2008) *Zlepšování schopností pro 21. století*.

³³ OECD (2016) *Trends Shaping Education 2016*.

³⁴ Dle MŠMT ČR (2014) *Rámec rozvoje vysokých škol do roku 2020*.

různých oborů a oblastí lidské činnosti – porozumění vzájemné propojenosti společenských a přírodních, lokálních a globálních, minulých a budoucích procesů s cílem přijmout spoluzodpovědnost za vytváření světa, ve kterém žijeme. K tomu je zapotřebí pěstovat také rozmanitost aktivních a participativních vzdělávacích přístupů a metod. Naopak je potřeba snížit velké množství osvojovaných faktů, které brání kreativitě a hlubšímu poznání vyučovaného tématu. Jedině tak je možné dosáhnout proměny životního stylu k preferování udržitelné spotřeby, která je klíčová pro dosažení environmentální udržitelnosti a transformaci ekonomického systému směrem k menší materiálové náročnosti, a podporovat ochranu životního prostředí a sociální soudržnost³⁵ tak, aby všichni měli možnost být zapojeni a žít důstojný život.

Žáci a žákyně by neměli být selektováni v nízkém věku

138. České děti vykazují v mezinárodním srovnání³⁶ nízkou oblibu školy (patří k nejméně motivovaným pro vzdělávání, „nerady chodí do školy“, „ve škole se nudí“). Náš vzdělávací systém doposud dělí děti již v poměrně útlém věku na talentované a netaalentované a směřuje je do různých typů škol. Společnost tak nedokáže ocenit a rozvíjet různorodé předpoklady každého žáka a žákyně, omezuje tím jejich životní šance a ochuzuje sama sebe (cílem by naopak měl být posun k tzv. designu zaměřenému na člověka – *Human-Centered Design*, tj. vycházet primárně z potřeb jednotlivých žáků a žákyně). Mezi různými vzdělávacími cestami proto musí existovat vzájemná prostupnost.³⁷ Stát zajistí, aby vzdělávací systém i nadále plnil svou socializační funkci podporující soudržnost společnosti. A to prostřednictvím vytvoření takových podmínek ve vzdělávání, včetně personální a prostorové kapacity, v jejichž rámci má každý žák nebo žákyně bez rozdílu příležitost začlenit se a vzdělávat se v hlavním vzdělávacím proudu. To je důležité i proto, aby vzdělávání zůstalo místem socializace (vedle rodiny), protože vzhledem k oslabující socializační roli práce se vzdělávání stane klíčovým socializačním systémem s celospolečenským dosahem zaručujícím sociální soudržnost.

Vysoké školy jako autonomní centra vzdělanosti

139. Vysoké školy by měly i nadále plnit svůj nezastupitelný význam ve společnosti rozvojem svých čtyř základních a stejně významných funkcí. Za prvé svůj význam jakožto autonomních a nezávislých center vzniku nových poznatků a inovací, které přinášejí prospěch celé společnosti ve formě nového vědění, produktů či služeb. Za druhé jako center vzdělanosti, kde se tyto poznatky, vědění a typ myšlení předávají lidem a umožňují jim osobní rozvoj. Za třetí jako institucí připravujících vysoce kvalifikované odborníky a odbornice pro svět práce. A za čtvrté jako prostoru rozvoje aktivního občanství nezbytného pro další fungování demokratické společnosti. Role vysokého školství ve společnosti stále vzrůstá s tím, jak se společnost stává složitější a provázanější, i s tím, jak roste role

³⁵ Podrobněji viz MŠMT ČR (2015) *Dlouhodobý záměr rozvoje vzdělávání*.

³⁶ Dle šetření PISA a TIMSS, viz FEDERIČOVÁ, M.; MÜNICH, D. (2014) *Srovnání oblíbenosti školy a matematiky pohledem mezinárodních šetření*.

³⁷ Podrobněji viz MŠMT ČR (2014) *Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020*, priorita 1. Snižovat nerovnosti ve vzdělávání.

moderních technologií a nutnost zvládnání velmi komplexních vzdělávacích obsahů. Vysoké školství musí umět na významné změny ve společnosti reagovat, nesmí se tak ovšem díť na úkor autonomie a akademických svobod. Naprosto zásadní je, aby vysoké školství bylo dostupné všem bez ohledu na jejich sociální a ekonomické postavení a zůstalo veřejným statkem a veřejnou odpovědností včetně odpovídající úrovně financování.

Věda a výzkum jako cesta
k poznání a inovacím

140. Věda (výzkum a vývoj) je základním prostředkem, jak dlouhodobě dosahovat inovací a zvládat tak hospodářské, společenské, environmentální a další změny. Kvalitní vědecká a výzkumná činnost je také základem pro kvalitní vzdělávání na vysokoškolské úrovni. Aby byly vědecké a výzkumné aktivity dlouhodobě skutečně celospolečensky přínosné, je potřeba zachovat významnou roli základního výzkumu, který je klíčový mj. pro dlouhodobé udržení kvalitního aplikovaného výzkumu a vývoje. Vědu a výzkum není možné jednoduše podřizovat tržní logice a vnímat prostředky na základní výzkum jako neefektivně vynaložené. Je potřeba podporovat také spolupráci vysokých škol, výzkumných institucí a soukromého sektoru, nikoliv však na úkor svobody bádání. To zajistí především adekvátní financování základního a aplikovaného výzkumu a podpora spolupráce vědeckých center, univerzit, ústavů aplikovaného výzkumu a firem založená na principu rovných podmínek a transparentnosti.

Vzdělávat se je třeba celý
život

141. Důležitá je podpora celoživotního vzdělávání u celé populace, a to občanského i profesního, včetně zapojení věkových skupin 55+ (i 65+) do vzdělávání a získávání kompetencí spojených s fungováním v měnícím se světě. Systém celoživotního učení by měl být založen na možnosti volby různých vzdělávacích cest a jejich prostupnosti. Žádoucí je také pravidelné vzdělávání osob pracujících se sociálně vyloučenými osobami, včetně veřejných opatrovníků, s cílem prevence prohlubování sociálního vyloučení a možné diskriminace. Podobně jako v oblasti kultury budou pro plnění vzdělávacích potřeb společnosti i nadále významná nezávislá média veřejné služby. V této věci je možné využít distančních forem vzdělávání včetně těch prováděných prostřednictvím internetu.

Klíčová je podpora role
vzdělávajících

142. Zásadním předpokladem realizace výše uvedených cílů je podpora zajištění kvalitní výuky vzdělávajícími.³⁸ Pro veřejný vzdělávací systém musí být zajištěny dostatečné zdroje odpovídající vyspělým státům.³⁹ Stejně významné jsou však i systémové změny v pregraduálním i dalším vzdělávání vzdělávajících, v jejich metodické podpoře při zvyšování kvality, tak aby dokázali být nositelem změny a převzít roli průvodců učením v měnícím se světě. Měly by být podporovány celková demokratizace vzdělávání a participativní přístupy ve vzdělávání.

³⁸ Podrobněji viz MŠMT ČR (2014) *Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020*, priorita 2. Podporovat kvalitní výuku a učitele jako její klíčový předpoklad.

³⁹ Dle MŠMT dosahoval ve státech OECD v roce 2012 průměr výdajů na vzdělávání 11,6 % celkových veřejných výdajů, v ČR to bylo pouze 8,9 % veřejných výdajů, viz MŠMT ČR (2015) *České školství v mezinárodním srovnání 2015*, s. 18.

Otevřenost vzdělávání

143. Vzdělávací instituce musejí být otevřené spolupráci, je zapotřebí podporovat iniciativy zdola, síťování, zapojení nestátních aktérů a akterek do vzdělávání, propojování různých forem vzdělávání a různých vzdělávacích institucí (formální a neformální, školní a mimoškolní, počáteční a další vzdělávání).⁴⁰ Musí docházet k základní spolupráci rodiny a školy a k větší participaci rodičů na vzdělávání svých dětí. Nutné je též přehodnocení „pozitivistického“ přístupu ke vzdělávání, a naopak pěstování rozmanitosti aktivních a participativních vzdělávacích postupů a metod, a to s ohledem na budoucí zapojení jedince do společnosti ve všech ohledech.⁴¹ Mezi podporované přístupy by měly patřit zejména konstruktivistické pojetí výuky,⁴² systémové myšlení a pěstování schopnosti adaptace na změnu včetně odolnosti (*resilience*).

Vzdělávání jako katalyzátor
porozumění principům
udržitelného rozvoje

144. Vzdělávání je důležitou oblastí, která zásadním způsobem podmiňuje směřování České republiky k udržitelnému rozvoji.⁴³ Podoba a obsah vzdělávání musí být takové, aby podpořily naplnění cílů a opatření v dalších oblastech strategického rámce *Česká republika 2030*, ať se jedná o přístup k práci, digitalizaci, odstranění nerovností, zajištění zdraví, nebo podporu kultury. V této souvislosti bude provedena revize obsahu kurikulárních dokumentů a důležité místo v nich zaujme rozvoj kompetencí pro udržitelný rozvoj (aktivní občanský, profesní i osobní život – zvládnání a ovlivňování změn a porozumění vzájemné propojenosti společenských a přírodních, lokálních a globálních, minulých a budoucích procesů) a aktivizující participativní metody zaměřené na vlastní iniciativu žáků. Je potřeba zvýšit účast pedagogů na dalším vzdělávání pedagogických pracovníků zaměřeném na koordinaci vzdělávání pro udržitelný rozvoj na školách.⁴⁴

1.5 Zdraví

Je třeba snížit nerovnosti ve
zdraví jednotlivých skupin
společnosti

145. Z hlediska zdravotního stavu obyvatel existují mezi skupinami obyvatelstva v České republice zřetelné nerovnosti (např. dle imisně zatížených oblastí či ve střední délce života dle dosaženého vzdělání). Je třeba zlepšit zdraví všech obyvatel a snížit nerovnosti v oblasti zdraví.⁴⁵ Klíčová je role sociálních determinantů zdraví,⁴⁶ stejně jako je významný vliv kvality životního a pracovního prostředí na zdraví lidí.

⁴⁰ Podrobněji viz MŠMT ČR (2014) *Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020*.

⁴¹ Podrobněji viz např. ASPEN INSTITUT PRAGUE (2016) *Česko*, s. 87-103.

⁴² KORCOVÁ, K. (2013) Konstruktivismus v inovativních vzdělávacích programech v české škole. *Studia Paedagogica* 54(11).

⁴³ UNESCO (2016) *Global Education Monitoring Report Summary*, s. 8.

⁴⁴ ČŠI (2016) *Vzdělávání v globálních a rozvojových tématech v základních a středních školách*.

⁴⁵ Podrobněji viz MZD (2014) *Zdraví 2020*, jež definuje jako strategický cíl 1 Zlepšit zdraví obyvatel a snížit nerovnosti v oblasti zdraví.

⁴⁶ „Řešení sociálních nerovností výrazně přispívá ke zdraví a životní pohodě. (...) Znevýhodnění osob a jejich zranitelnost se během života obvykle prohlubuje a je podmíněna jedním, které má důležitý vliv na zdraví, např. rizikové a škodlivé užívání alkoholu a kouření, špatné stravovací návyky, nedostatečná pohybová aktivita a psychické problémy.

Lékařská péče nemá být určena pouze již nemocným	146. Základem zdravotní politiky České republiky bude podpora zdraví během celého života, tedy dlouhodobý pravidelný systematický přístup k ochraně a podpoře zdraví a primární prevenci nemocí. Zdravotnictví by nemělo mít pouze funkci zachytné sítě pro již nemocné, naopak mělo by prioritně plnit funkci preventivní a snažit se o to, aby lidé vůbec neonemocněli nebo aby nemocných bylo co nejméně.
Je třeba vytvořit centra podpory zdraví	147. Mezi nástroje podpory zdraví a prevence onemocnění patří také podpora intenzivnějšího využívání preventivních prohlídek včetně screeningových vyšetření (za účelem rozeznání příp. chorob v jejich časných stádiích, kdy pacient či pacientka ještě nemá potíže a jasné příznaky). Rovněž je důležité uplatňovat vyhodnocování strategických dokumentů státní správy z hlediska ochrany a podpory veřejného zdraví (<i>Health Impact Assessment</i>). Mezi priority bude patřit vytvoření a provozování plošné sítě pracovišť (center) podpory zdraví a primární prevence nemocí. Těmto pracovištím je dále třeba zajistit udržitelnost a institucionální podporu.
Efektivní ochrana zdraví podpořená prostředky veřejných rozpočtů	148. Pro efektivní ochranu a podporu zdraví a prevenci nemocí je třeba zajistit dostatečné financování, a to jak ze státního rozpočtu, tak ze všeobecného zdravotního pojištění a dalších zdrojů. Prostředky ze zdravotního pojištění (tj. zejména z tzv. fondů prevence zdravotních pojištěnec) je nutné využívat efektivně k podpoře zdraví a prevenci nemocí.
Účinným nástrojem je zdravotní gramotnost	149. Stát bude více investovat do prevence nemocí, podpory zdraví a rozvoje tzv. zdravotní gramotnosti obyvatel. Zdravotní gramotnost je schopnost rozšiřovat znalosti a dovednosti, díky kterým se lidé dokáží rozhodovat ve prospěch vlastního zdraví i zdraví svého okolí, a také schopnost orientovat se v komplexním systému zdravotní a sociální péče. Nezanedbatelný je ovšem také přístup jedince k naplňování vlastního zdravého životního stylu a jeho odpovědnost za své zdraví.
Cestou je zdravé životní prostředí i životní styl včetně kvalitních potravin	150. Pro další zlepšení zdraví je třeba zásadní měrou snižovat zátěž lidí zdravotně rizikovými látkami i hlukem. Nejnaléhavější jsou rizikové emise znečišťujících látek z domácích topenišť na pevná paliva (uhlí a dřevo), rizikové emise znečišťujících látek z dieselových a benzinových motorů především v dopravě (PAU, B(a)P, PM _{2,5}) a další zdravotně rizikové látky v ovzduší, ve vodách, v půdě, vnitřním prostředí budov, v potravinách, nápojích i jiných předmětech. Stát bude podporovat z pohledu kvality života důležité pozitivní změny životního stylu jako například omezování zdravotně rizikového chování – prevenci užívání tabáku a přechod k nekuřáctví, prevenci konzumace alkoholu, užívání dalších návykových látek a závislostního chování. Dále bude důsledně podporovat dostatečné pohybové aktivity populace, správnou výživu a stravovací návyky jedinců. Stát se zasadí ale také o změny sociálních okolností a možnost života ve zdravém prostředí, podporu zdraví v rámci komunit, dostupnost kvalitních

Zmíněné chování je do značné míry důsledkem stresu a dalších životních nesnází.“ MZD ČR (2014) *Zdraví 2020*, s. 19.

potravin, přístup ke kvalitní vodě, absenci znečištění vzduchu – smogu nebo tabákového kouře na pracovišti i mimo něj.

Nárůst významu gerontologie a lázeňství

151. S ohledem na demografické stárnutí je nezbytné zajišťovat zdravé pracoviště pro všechny věkové skupiny. Stát bude klást důraz především na podporu udržitelné práce a zdravého stárnutí již od začátku profesní dráhy. Je nutné zabývat se budoucími potřebami pacientů a pacientek, pracujících i pracovišť. V souvislosti se zvyšováním střední délky života bude nutné dbát většího důrazu na prodlužování délky aktivního, kvalitního života (délky života ve zdraví) pomocí akcentování rozvoje geriatrické (tj. klinické gerontologie, která se zabývá zdravotním a funkčním stavem ve stáří včetně zvláštností jeho chorob a jejich léčby) a lázeňství, včetně širšího využití lázeňské péče v kontextu pooperační péče a prevence.⁴⁷ Lázeňství bude nutné více vnímat jako interdisciplinární obor přesahující rámec České republiky i samotný resort zdravotnictví, neboť též zajišťuje ochranu přírodních léčivých zdrojů a ochranu lázeňských míst, včetně okolní krajiny využívané pro terénní léčbu.

Všeobecně dostupná, kvalitní veřejná a dostatečně financovaná zdravotní péče

152. Pro omezení dopadů sociálních rozdílů na zdravotní stav obyvatel je klíčové udržet všeobecně dostupnou zdravotní péči v dostatečné kvalitě i kapacitě (zejména co do personálu a počtu lůžek ve zdravotnických zařízeních) na celém území České republiky. Zásadní výzvou je udržitelnost a institucionální podpora systému ochrany a podpory veřejného zdraví a prevence nemocí. Stát zajistí zejména plošnou a stabilní institucionální podporu, protože oslabování tohoto systému by vedlo k jeho neefektivitě a k zásadním dopadům nejen na zdraví občanů, ale i na celkové veřejné výdaje na zdravotnictví a ekonomiku České republiky. Za účelem zvyšování kvality života chce stát postupně navyšovat zdroje alokované pro systém zdravotnictví na úroveň průměru vyspělých států. Klíčovými jsou investice do stabilizace a rozvoje zdravotnického personálu, včetně vyrovnání lokálních (regionálních) nedostatků jeho konkrétních specializací. K zajištění kvalitní lékařské péče je nutné zajistit dostatečný počet lékařů a lékařek i zdravotníků (zdravotních sester) a dalšího personálu ve zdravotnictví – vzhledem k jejich stárnutí a nedostatku v některých oblastech. Stát se proto zasadí o zvýšení počtu studujících na lékařských fakultách a jejich motivaci zůstat v České republice pracovat po vystudování vysoké školy. To by mělo být především zajištěno dostatečnou informovaností během studia a také snazším systémem atestace nutné k výkonu praxe. Stát se také zasadí o zvýšení počtu vysokoškolských pedagogů a pedagožek, zejména teoretických oborů. Vzhledem k délce studia lze očekávat zlepšování současné situace až po roce 2025.

Adaptace zdravotnictví na nastupující rizikové trendy

153. Zdravotní systém musí být připraven čelit novým problémům, např. rizikům nových infekčních onemocnění, nárůstu rezistence vůči antibiotikům, či nárůstu duševních onemocnění ve společnosti.

⁴⁷ Ačkoli lázeňství může být spojováno s cestovním ruchem a turistikou, jedná se primárně o formu následné léčebné péče, nikoliv obecný obor služeb typu hotelnictví.

Statistická analýza
a nastavení procesů inovace
ve zdravotnictví

154. Další možnosti rovněž nabízí výrazné zkvalitnění a zajištění dostupnosti zdravotnických dat a statistiky, včetně jednotlivých indikátorů zdravotního stavu, a to jak v mezinárodním srovnání, tak na národní úrovni a na úrovni regionů, měst a obcí.⁴⁸ Jsou nastaveny postupy pro vstup nových technologií do zdravotnictví, které zajišťují prověřování klíčových aspektů aplikace (klinické přiměřenosti, přínosu k léčbě, efektivity využití, etických a sociálně-kulturních dopadů). Stát proto bude výše jmenované postupy prověření dopadů (např. *Health Technology Assessment*) operativně rozvíjet.

Tvorba politik pro oblast
zdraví

155. Péče o zdraví přesahuje resort zdravotnictví a vyžaduje zapojení institucí na všech úrovních veřejné správy, neziskového i soukromého sektoru, vědeckých a vzdělávacích institucí, komunit i samotných jedinců. K řízení a rozhodování je třeba přizvat všechny složky společnosti, sociální skupiny i jednotlivce. Česká republika posílí veřejné zdravotnictví, zejména orgány a instituce ochrany a podpory veřejného zdraví.

1.6 Kultura

Kultura zdrojem státní
identity

156. Kulturu je možné chápat jako sféru rozvoje tvořivosti a aktivního utváření i reflexe hodnot společnosti. Zahrnuje kulturní dědictví a umění, stejně jako způsob života, systémy hodnot, tradice a přesvědčení. Její význam narůstá v moderním sekulárním demokratickém státě, kde se stává klíčovou součástí tvorby a udržování státní identity. Kulturní politika je proto součástí žité demokracie.

Identita založená na kultuře
je garantem společenské
soudržnosti

157. Kulturní a mediální politika jsou odpovědné za utváření, posilování a udržování státní identity založené na kultuře, jež je klíčovou složkou soudržnosti společnosti a jejího udržitelného rozvoje. Kultura a umění mají zásadní úlohu při posilování společenské odolnosti vůči protidemokratickým silám. Pozornost si v tomto kontextu zasluhuje také mediální politika, v níž hrají nenahraditelnou roli nezávislá média veřejné služby, která slouží jako referenční bod pro obyvatele a významně podporují rozmanitost kultury. Zvláštní pozornost je třeba věnovat také podpoře kultury všech národnostních menšin.

Podpora rovného přístupu ke
kultuře

158. Znalost vlastní kultury a vědomí její hodnoty spolu s respektem k rozmanitosti kulturních projevů a kladným kulturním hodnotám cizích kultur či menšin jsou jedny z hlavních prostředků umožňujících chránit společnost před negativními jevy, např. před šířením uniformity, ztrátou kulturní identity, xenofobií či šířením konzumeristického vztahu ke světu včetně jeho negativních environmentálních důsledků. Stát proto bude podporovat u celé populace rozvoj kulturních znalostí a kompetencí a snižovat nerovnosti v dostupnosti kultury (mj. s využitím potenciálu

⁴⁸ V oblastech, kde tzv. „tvrdá data“ nepostihnou krátkodobější trendy a jsou tak průkazná spíše v dlouhodobém horizontu, např. některé oblasti prevence nemocí a podpory zdraví, je žádoucí hledat rovněž tzv. „procesní indikátory“ a na základě jejich vyhodnocování vhodně reagovat vybranými politickými opatřeními.

internetu) napříč celou společností, zejména u znevýhodněných skupin včetně etnických menšin. Neznalost většinových kulturních hodnot je mimo jiné překážkou úspěšné integrace těchto znevýhodněných skupin.

Rozvoj kultury vyžaduje zajištění dostatečných zdrojů

159. Kultura přispívá ke zvýšení kvality života – přetváří města a obce na příjemná místa k životu, práci a k cestování, stimuluje vzdělávání a přispívá k celoživotnímu osobnímu rozvoji. Především je však klíčovou součástí identitní politiky a rozvoje kreativity. Proto je pro její rozvoj nezbytné zajištění dostatečných veřejných zdrojů především za účelem metodické i finanční podpory a důstojného ohodnocení zaměstnanců veřejných, soukromých i neziskových institucí v sektoru kultury.

Státní podpora kultury jako zdroj inovace a zaměstnanosti

160. Cílem kulturní politiky musí být podpora těch součástí živé i památkové kultury, které nemohou být úspěšné komerčně, a přitom patří do sféry vysoce kvalitního umění. Umění je generátorem inovací, jež nacházejí uplatnění mimo vlastní kulturní oblast. Umění, kulturní dědictví a péče o ně představují také významné tvůrce pracovních míst. Povaha obnovy kulturního dědictví a podpora umění, jež vyžaduje více specifických pracovních postupů různé odbornosti, tvoří trvalý základ zaměstnanosti a příležitosti pro menší a střední firmy a vytváří prostor k uchování, popř. obnově ojedinělých postupů a technologií. Kulturní a kreativní odvětví jsou zdrojem technologických i netechnologických inovací a svou přidanou hodnotou přispívají k rozvoji ostatních hospodářských odvětví. Jejich mezioborový přesah má pozitivní dopad na udržitelný rozvoj, tvorbu a posilování sociálního kapitálu, rozvoj cestovního ruchu i na zvyšování hodnoty výrobků a služeb generovaných jinými průmysly. Úkolem státu je rovněž v rámci podpory vyváženého a efektivního řízení inovací zohlednit nové rostoucí obory z oblasti digitální ekonomiky a kulturních a kreativních průmyslů, jejichž výsledky přesahují hranice kultury a umění a přispějí ke společenskému a hospodářskému rozvoji České republiky.⁴⁹

Rovný přístup ke kreativitě jako předpoklad adaptability na změny

161. Kreativita jako ústřední hodnota evropské identity je součástí plnohodnotného lidského života, proto musí být možnost jejího rozvoje otevřena všem bez ohledu na sociální status. Zároveň je nezbytným zdrojem řešení výzev proměny světa, které nás čekají v nejbližší budoucnosti.

Dostupnost kultury a umění má přednost před komerčním ziskem

162. Zpřístupňování kulturních a uměleckých hodnot musí mít ve veřejné oblasti přednost před generováním finančních prostředků. Vzhledem k historickému vývoji je velká část kulturních institucí České republiky státním a veřejným majetkem. Žádoucím cílem je ve veřejné sféře poskytování a aktivní zprostředkování kulturních hodnot (v přiměřené míře) bezplatně.

⁴⁹ Viz např. ÚV ČR (2016) *Národní výzkumná a inovační strategie pro inteligentní specializaci České republiky*. Popř. MK ČR (2015) *Státní kulturní politika ČR 2015–2020 s výhledem do roku 2025*.

Veřejné tvůrčí soutěže jako nástroj dosažení kvality	163. Hlavním kritériem v oblasti kultury je vždy její účinná produkce. Za hlavní nástroj lze považovat uplatňování principu veřejné tvůrčí soutěže. Je třeba vytvořit prostředí, které zajistí, aby spolupráce státu a samospráv se soukromým sektorem byla v oblasti kultury oboustranně výhodná.
Kulturní politika musí být podporovaná i na lokální úrovni	164. Kulturní politika státu má být provázaná na všech úrovních veřejné správy. Samosprávy je třeba aktivně podporovat ve schopnosti účinně spojovat státní kulturní politiku s místními podmínkami tak, aby se prostředky i pozornost přiměřeně rozdělovaly rovněž ve prospěch kvalitní kulturní produkce na lokální úrovni.
Kulturní dědictví přispívá k místnímu rozvoji	165. Zvláštní pozornost je třeba nadále věnovat kulturnímu dědictví (památkám a uměleckým sbírkám). Z výzkumu vyplývá pozitivní dopad kulturního dědictví na kvalitu života i ekonomiku státu. ⁵⁰ Hmotné kulturní dědictví zprostředkované veřejnosti má nesporný pozitivní ekonomický dopad v místě, kde přispívá k rozvoji řady služeb. Kulturní dědictví i kulturní a kreativní odvětví představují významného tvůrce pracovních míst. Posilují tak zejména lokálně orientované podniky se zapojením místních pracovníků.
Propagace kulturního dědictví podpoří cestovní ruch	166. Cestovní ruch obecně zvyšuje povědomí o dané zemi. Řada turistů do ní míří právě díky jejím památkám a živé kultuře. Na jedinečné kulturní identitě je možné stavět udržitelný kulturní cestovní ruch. Propagaci státu v zahraničí prospěje účast v evropských, mezinárodně respektovaných statusech kulturního dědictví, jako např. účast v Seznamu světového dědictví UNESCO, v Reprezentativním seznamu nemateriálního kulturního dědictví lidstva UNESCO, v Mezinárodním registru Paměti světa UNESCO a v dalších evropských, mezinárodně respektovaných nástrojích podpory kulturního dědictví, např. Evropské kulturní stezce (European Cultural Route), označení Evropského dědictví (European Heritage Label) či v Evropských cestách průmyslového dědictví (European Route of Industrial Heritage).
Kulturní krajina pro zvládnutí změny klimatu	167. Kulturní hodnotou specifického typu je kulturní krajina. Její ochranu je třeba uvést do souladu s požadavky adaptace na změnu klimatu se zodpovědným zřetelem k vyvažování obou potřeb.

1.7 Strategické cíle

1. **Společenské klima je vůči rodinám všestranně příznivé, bariéry a společenské tlaky jsou minimalizovány. Rodina, rodičovství a manželství požívají zvláštní zákonné ochrany a jsou společensky vysoce oceňovány.**

⁵⁰ Výzkum v rámci projektu EU Cultural Heritage Counts for Europe, který si kladl za cíl analyzovat veškerá dostupná kvantitativní i kvalitativní data související s ekonomickými, sociálními, environmentálními a kulturními dopady kulturního dědictví, viz CHCfE CONSORTIUM (2015) *Cultural Heritage Counts for Europe*.

- 1.1 Vhodné socioekonomické podmínky podporují dobré fungování rodin. Zaměřují se na finanční zajištění rodiny, slučitelnost práce a rodiny a služby péče o děti i seniory. Umožňují tak získat dostatek volného času pro zkvalitňování rodinných vztahů.
- 1.2 Rodinám se specifickými potřebami je věnována zvláštní pozornost. Jsou přijímána cílená opatření přispívající k rovnému přístupu ke vzdělávání a uplatnění členů těchto rodin na trhu práce i ve společnosti.
- 2. Technologický a sociální rozvoj rozšiřují přístup k důstojné práci.**
- 2.1 Trh práce vykazuje na celostátní i regionální úrovni nižší strukturální nerovnováhy, zmírňuje se polarizace trhu práce i její společenské dopady.
- 2.2 Přístup k důstojné práci se rozšiřuje i pro skupiny, které jsou na trhu práce dosud znevýhodněné – rodiče na rodičovské dovolené, osoby se zdravotním postižením nebo osoby starší 50 let.
- 2.3 S obecnou mírou nezaměstnanosti se zároveň snižuje i podíl dlouhodobě nezaměstnaných na celkové nezaměstnanosti.
- 2.4 Minimalizuje se míra prekarizace a nedobrovolné flexibilizace práce, a to i u činností vykonávaných prostřednictvím ekonomiky platform a jiných nových atypických forem práce.
- 2.5 Imigrační a integrační politika klade důraz na přilákání kvalifikovaných cizinců a cizinek a posiluje diverzitu pracovních sil významnou pro inovace. Veřejné politiky také podporují návrat českých občanů a občanek ze zahraničí.
- 3. Strukturální nerovnosti ve společnosti jsou nízké.**
- 3.1 Dlouhodobě se snižuje podíl osob ohrožených chudobou a sociálním vyloučením.
- 3.2 Snižuje se příjmová nerovnost a je kladen důraz na udržení silné střední vrstvy.
- 3.3 Snižuje se genderová nerovnost.
- 3.4 Je zajištěn rovný přístup k osobám ohroženým diskriminací na základě pohlaví, věku, péče o závislé osoby, zdravotního postižení, etnicity, národnosti, sexuální orientace, vyznání nebo světonázoru. Zvláštní důraz je kladen na předcházení vícečetné diskriminaci.
- 4. Vzdělávání rozvíjí individuální potenciál jedinců a jejich schopnost zvládat i ovlivňovat změny a podporuje soudržnou společnost orientovanou na udržitelný rozvoj.**

- 4.1 Vzdělávací systém je inkluzivní a vzájemně prostupný, neselektuje žáky a žákyně v útlém věku na talentované a netalentované a omezuje závislost vzdělávacích drah a výsledků na jejich socioekonomickém zázemí.
- 4.2 Systém vzdělávání podporuje učitele, učitelky a další vzdělavatele, aby ve vzdělávání dokázali přinášet potřebné změny a převzít roli průvodců účastníků vzdělávání v měnícím se světě. Je otevřený intenzivnímu kontaktu s reálným světem a zapojuje všechny aktéry ve vzdělávání.
- 4.3 Vzdělávání zajišťuje každému přístup k rozvoji přenositelných kompetencí, potřebných pro aktivní občanský, profesní i osobní život. Systém zahrnuje přiměřený všeobecný základ nezbytný pro další vzdělávání, zapojení do společnosti i pro porozumění vzájemné provázanosti současného světa.
- 4.4 Systém celoživotního vzdělávání je veřejně garantovaný a široce dostupný: Zaměřuje se jak na profesní vzdělávání, tak i na vzdělávání v oblasti přenositelných dovedností.

5. Zdraví všech skupin obyvatel se zlepšuje.

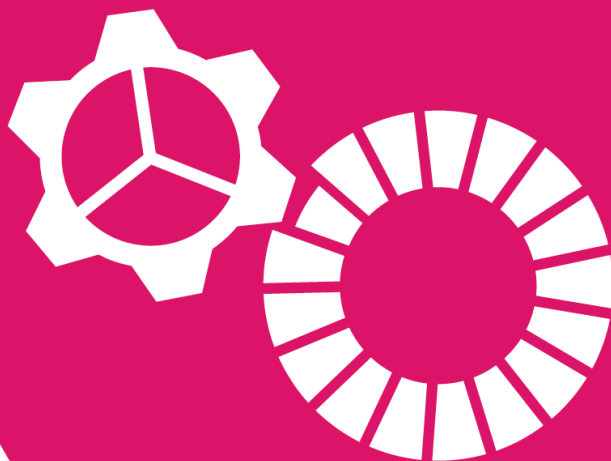
- 5.1 Zvyšuje se délka života ve zdraví u všech skupin obyvatel České republiky.
- 5.2 Snižují se vlivy způsobující nerovnosti v oblasti zdraví.
- 5.3 Systém veřejného zdravotnictví je stabilní, všeobecně dostupný co do kvality i kapacity a současně se rozvíjí odpovídající profesní struktura. Věkový průměr lékařského i nelékařského personálu se snižuje a zlepšuje se ohodnocení všech pracovníků ve zdravotnictví.
- 5.4 Zdravý životní styl je podporován prostřednictvím vyšších veřejných výdajů s důrazem na primární prevenci nemocí a podporu zdraví v průběhu celého života.
- 5.5 Snižuje se konzumace návykových látek i zátěž obyvatel zdravotně rizikovými látkami a hlukem prostřednictvím lepší kvality životního prostředí. Příslušné limity škodlivých látek a hluku nejsou překračovány.

6. Vyšší veřejné investice podporují klíčové funkce kultury a rovný přístup ke kultuře a kreativě.

- 6.1 Do oblasti kultury směřují vyšší veřejné výdaje a posilují se možnosti dlouhodobého finančního plánování kulturních organizací.
- 6.2 Podle potřeb měnící se společnosti je systémově podporován rozvoj i zakládání nových kulturních organizací.

- 6.3 Kulturní a kreativní průmysly jsou podporovány jako příležitost pro rozvoj ekonomiky.
- 6.4 Pracovníci v kultuře jsou podporováni metodicky i finančně s cílem zvyšování jejich prestiže a zlepšování podmínek potřebných pro jejich kreativní a motivační roli vůči dalším skupinám společnosti.

HOSPODÁŘSKÝ MODEL

2 Hospodářský model

Vize

Ekonomika České republiky cíleně snižuje svou materiálovou a energetickou náročnost. Hospodářské instituce zajišťují dlouhodobý růst ekonomiky postavený na podnikavosti, inovacích, tvůrčích schopnostech lidí, oborech s vyšší přidanou hodnotou, na oběhovém hospodářství, nízkouhlíkových technologiích, robotizaci a digitalizaci a opírá se o odolnou a kvalitní infrastrukturu. Stojí na principech sociálně-tržního hospodářství, jehož základní vlastností je spolupráce a koordinace mezi veřejným, podnikatelským a neziskovým sektorem. Veřejné finance zajišťují, že zdroje na realizaci veřejných politik jsou dostatečné a efektivně vynaložené.

Úvod

Cílem je efektivní a šetrné hospodářství

201. Hospodářství je souhrnem tvořivých (produktivních) činností, které uspokojují hmotné i nehmotné potřeby lidí. Udržitelný hospodářský model zajišťuje schopnost hospodářství dlouhodobě zvyšovat rozsah a kvalitu poskytovaných služeb a statků, a to co nejefektivnějším a nejšetrnějším způsobem, kdy se zároveň daří udržovat nároky na přírodní zdroje v přijatelných mezích neohrožujících produkční schopnosti Země v dlouhém období, tzv. *decoupling*. Podpora efektivního a šetrného hospodářského modelu je hlavním obecným cílem této kapitoly.

Měřítkem úspěchu je nejen HDP

202. Hospodářský úspěch se poměruje materiálním bohatstvím ekonomiky. K měření lze využít několika indikátorů. HDP je objem produkce národního hospodářství. Měřítkem ekonomické úrovně ekonomiky je HDP přepočítaný na jednoho obyvatele. Růst ekonomické úrovně na obyvatele a zvyšující se kvalita života spolu korelují. Pro malou otevřenou ekonomiku, jakou je ČR, je důležitým ukazatelem hrubý národní důchod (HND). To je objem důchodů rezidentů – domácích ekonomických subjektů. Rozdíl mezi HDP a HND ukazuje, jaká část důchodů vytvořených v ekonomice v ní také zůstane (a může tedy sloužit k dalšímu rozvoji ekonomiky, financování veřejných politik, spotřebě, investicím ap.).

Podmínkou úspěchu hospodářství je makroekonomická stabilita

203. Výkyvy ekonomického výkonu, ekonomické cykly, mohou ovlivnit úspěšnost v plnění vytyčených cílů udržitelného rozvoje. Plnění cílů tohoto strategického rámce proto musí být vždy hodnoceno s přihlédnutím jednak k fázi cyklu, zda je ekonomika v recesi či konjunktře, ale také k makroekonomické stabilitě. Proto budou při hodnocení úspěšnosti ČR

2030 vždy brány v potaz ukazatele HDP, HND, reálná spotřeba domácností, míra inflace a vnější rovnováha (poměr běžného účtu platební bilance k HDP).

HDP má svá omezení, která bereme v úvahu

204. Tyto ukazatele mají omezenou vypovídací hodnotu a existuje řada alternativ, mezi jinými např. index lidského rozvoje (Human Development Index) nebo index udržitelného ekonomického blahobytu (Index of Sustainable Economic Welfare). Trendy tvrdých kvantitativních ukazatelů, zejména HDP či HND, jsou však hodně podobné jiným, „měkčím“ indikátorům kvality života a také úrovni blahobytu, jak ji vnímají české domácnosti ve svém každodenním životě. Proto zůstaneme u této standardní ekonomické metriky. Takto vyjádřené materiální bohatství je navíc nedílnou součástí širšího hodnocení kvality života v rámci OECD *Well-being Framework*.

Konvergence k EU15 vyžaduje zásadní proměnu ekonomiky

205. ČR se přibližuje průměrné ekonomické úrovni EU. Konvergovat k HDP na osobu původních členských zemí EU15, které jsou bohatší než průměr celé Unie, je v horizontu patnácti let velmi ambiciózní. Podmínkou by musel být kvalitativní skok ekonomiky na vyšší výkonnostní úroveň. To je možné pouze za předpokladu výrazných strukturálních změn doprovázených růstem produktivity a přidané hodnoty. Nutné strukturální reformy se musí dotknout pěti oblastí detailně specifikovaných v pěti číslovaných sekcích této kapitoly.

2.1 Hospodářské instituce

Zahraniční investice jako motor růstu se vyčerpávají

206. Růst české ekonomiky dosud spočíval především na vnějších zdrojích, na masivním přílivu přímých zahraničních investic (PZI). Tento vnější zdroj růstu se však vyčerpává, příležitosti pro PZI jsou již zřejmě z velké části saturovány. Tento trend ilustruje např. zastavení růstu hodnoty PZI (viz graf 2.3 v Analýze rozvoje). Cílem příštích patnácti let je udržení a prohloubení přínosů PZI a současné nalezení a aktivizování vnitřních zdrojů růstu nezávislých na PZI.

Tři pilíře hospodářské politiky

207. Pokud má česká ekonomika dlouhodobě vytvářet dostatek zdrojů, je potřeba zaměřit se na tři úkoly: (1) podporu podnikání, (2) přímé provádění prorůstových opatření se zaměřením na oblasti vzdělávání (viz [podkapitola 1.4](#)), výzkumu, vývoje a inovací včetně infrastruktur a (3) kladení důrazu na efektivitu využívání zdrojů a snižování škod, které spotřeba přírodních zdrojů způsobuje. Těmto třem úkolům je dále věnována pozornost. Podpora podnikání musí zahrnout všechny podnikatelské sektory, zejména však malé a střední podniky (MSP) jako nejméně rozvinutý sektor s nejvyšším růstovým potenciálem. Nejdůležitější je zaměřit se na růst kvality PZI. V sektoru velkých podniků, které tvoří páteř ekonomiky, je nutné podporovat kvalitu a mezinárodní konkurenceschopnost jejich produktů. Druhému a třetímu úkolu se věnují sekce 2.2 až 2.4.

Zvyšovat kvalitu zahraničních investic

208. Česká republika bude usilovat o zvyšování kvality PZI zahraničních firem působících na území našeho státu. Cílem je dosáhnout na co

nejsofistikovanější patra mezinárodních hodnotových řetězců, tedy ta s nejvyšší přidanou hodnotou. Ukazatelem kvality PZI *ex post* je produktivita práce a výše mezd, ukazatelem *ex ante* může být technologická intenzita investice.

Využití subdodavatelství
pozice a pokročit
k samostatnosti

209. Česká republika bude u domácích firem podporovat rozvoj podnikání s co nejvyšší přidanou hodnotou, což částečně souvisí se zvyšováním kvality PZI, ale také s investicemi do výzkumu, vývoje a inovací. Náročnější poptávka zahraničních firem působících v ČR na subdodávky může být vhodným impulsem a příležitostí pro domácí podniky. Druhou, v dlouhém období důležitější podporovanou částí je posun z pozice subdodavatele na samostatného producenta schopného uplatnit vlastní produkt na trhu finální produkce.

Velké podniky
konkurenceschopné
v zahraničí

210. Velké podniky tvoří páteř ekonomiky. Jejich podíl 45 % na tvorbě HPH je dominantní. Růst podílu tohoto sektoru na tvorbě HPH není proto tak důležitý. Mnohem podstatnější je zvyšování jeho kvality, podobně jako u PZI. Podpora velkého podnikání by se proto měla zaměřit na schopnost velkých podniků dostat se a udržet se na špičce technického, organizačního a obchodního vývoje ve světě, což představuje velké investice do vlastní infrastruktury a do výzkumu, vývoje a inovací.

Malé a střední podniky mají
největší potenciál růstu

211. Největší potenciál přispět k ekonomickému růstu mají MSP, protože jsou v České republice jako sektor méně rozvinuté než velké a mikro podniky. Ačkoliv mají přibližně stejný podíl pracujících jako průměrně země EU, mají menší podíl na HPH. Je třeba odstraňovat největší překážky rozvoje MSP, zejména usnadnit přístup ke kapitálu a snížit relativně vysoké administrativní bariéry.

Prvkem podpory MSP je také
sociální podnikání

212. Jedním z prvků podpory MSP je také podpora participativní ekonomiky, jejíž součástí je sociální podnikání anebo podnikání prostřednictvím zaměstnanecké spoluúčasti či družstevnictví. Tento typ podnikání dokáže efektivně kombinovat ziskovost se sociálním začleňováním a demokratickými systémy rozhodování. Rovněž usnadňuje financování začínajících podniků či převod vlastnictví již existujících podniků, tzv. následnictví.

Přijetí nebo nepřijetí eura
ovlivní výkon a podobu
české ekonomiky

213. S podobou a výsledky české ekonomiky v příštích 15 letech úzce souvisí, zda přijmeme euro. Vstup do eurozóny bude mít hospodářské i politické důsledky. Z ekonomického pohledu s sebou euro nese výhody, zejména nižší transakční náklady, i nevýhody, především ztrátu vlastní měnové politiky, jež umožňuje vyrovnávat se skrze vlastní měnové nástroje (včetně plovoucího měnového kurzu) s ekonomickými šoky. Pro případné rozhodnutí o přijetí bude kromě plnění příslušných formálních kritérií v ČR a souhlasu zemí Eurozóny nutnou podmínkou, aby byl tento krok pro ČR z dlouhodobého pohledu ekonomicky výhodný, tedy aby jeho přínosy převážily nad náklady. Mělo by také dojít k vnitřní konsolidaci samotné Eurozóny, která se v současné době potýká s řadou vnitřních problémů, a k vyjasnění jejího dlouhodobého fungování. Na druhé straně

by měla ČR před přijetím Eura dosáhnout přiměřené úrovně konkurenceschopnosti na vnitřním trhu EU, která po jeho přijetí již nebude moci být v případě potřeby posilována oslabením směnného kursu.

Sledujme kontinentální model ekonomiky

214. Hospodářský model České republiky stojí ve většině ukazatelů mezi liberálním anglosaským a koordinovaným kontinentálním modelem. Plně však nevyužívá výhod ani jednoho z nich.⁵¹ Pro zvýšení růstového a konvergenčního potenciálu ekonomiky České republiky se systém financování vývoje a inovací, vzdělávání a řízení firem a průmyslových vztahů musí změnit, aby k vytváření vzájemné synergie nevyžadoval dlouhodobé, systematické a jednostranné transfery (např. know-how či kapitálu) ze zahraničí. Povaze a výhodám středoevropského regionu a tradici velkých průmyslových podniků v Čechách i na Moravě odpovídá spíše koordinační model ekonomiky, který se nejvíce rozvinul v Německu. Změna tuzemských hospodářských institucí tímto směrem by neměla být mechanická, ale měla by brát v úvahu domácí specifika a aktuální trendy.

2.2 Výzkum, vývoj a inovace

Propojit výzkum, vzdělávání a podnikovou sféru

215. Inovace je zlepšení produktu nebo služby. Velmi často je výsledkem výzkumu a vývoje. Předpokladem vyšší míry inovací je fungující propojení mezi výzkumnými organizacemi, kvalitním školstvím a podniky. Je nezbytné obnovit a podporovat institucionální základnu aplikovaného výzkumu a zefektivnit šíření a sdílení znalostí z výzkumných organizací s důrazem na jejich následné uplatnění v praxi.

Schopnost inovovat je klíčem k dosažení dlouhodobě výkonné ekonomiky

216. Schopnost inovovat na základě výzkumu a vývoje je nutnou podmínkou pro zvyšování životní úrovně. Na inovacích také závisí naše schopnost reagovat na očekávané potřeby společnosti a globální výzvy. Nedílnou součástí tohoto procesu je podpora výchovy k inovacím a podpora rozvoje prostředí, kde má duševní vlastnictví a know-how svoji společenskou a ekonomickou hodnotu. V současnosti jde např. o požadavek na realizaci celé řady opatření v souvislosti se změnou klimatu, např. přechod k nízkouhlíkovému oběhovému hospodářství a snižování energetické náročnosti (mitigace) a minimalizaci jejich negativních vlivů na společnost a životní prostředí (adaptace). Pouze inovující ekonomika je schopna absorbovat a osvojit si nové technologie a způsobu podnikové organizace a kapitalizovat je.

Posílit inovační potenciál domácích podniků

217. Česká ekonomika umí absorbovat nové technologie a postupy vyvinuté jinde. Analogicky s celkově silným postavením zahraničních firem působících v České republice jsou to právě zahraniční a zároveň velké podniky, které táhnou aplikovaný výzkum a vývoj. Segment výzkumně a technologicky orientovaných malých a středních podniků je poměrně nerozvinutý.⁵² Je zapotřebí stimulovat podniky, které zatím neinovují

⁵¹ Více viz ÚV ČR (2016) *Analýza odlivu zisků*.

⁵² ÚV ČR (2016) *Národní politika výzkumu, vývoje a inovací České republiky na léta 2016–2020*.

a výzkum a vývoj ani neprovádějí, ani jeho výsledky nenakupují, k zahájení vlastních aktivit výzkumu a vývoje nebo ke spolupráci s výzkumnými organizacemi včetně vysokých škol. Cílem je zajistit posun pozic malých a středních podniků v hodnotovém řetězci směrem k pozicím s vyšší přidanou hodnotou (schopnost prodat své výrobky a služby za vyšší cenu). Podpora výzkumné a inovační aktivity MSP s pomocí vhodných, v ČR dosud minimálně rozšířených nástrojů podpory rychle reagujících na požadavky trhů je dalším krokem v podpoře tohoto segmentu. Impulsem pro inovace je velmi často i vstup na nové trhy. Míra internacionalizace MSP je však v České republice dlouhodobě nízká, v budoucnu by proto měla být více akcentována stejně jako zvýšení účasti MSP v mezinárodních programech. V kontextu časté strategie podniků přejímat a adaptovat technologie ze zahraničí je také důležité klást důraz na zavádění inovací vyšších řádů (čím vyšší řád inovace, tím podstatnější změna postupu nebo produktu).

Podporovat obchodní využití
domácích inovací

218. Výzvou do budoucna, kromě samotné inovační činnosti, je schopnost podniků inovace zobchodovat a vytvářet z nich celý hodnotový řetězec. Musejí nové řešení nejen doma objevit, ale také použít a prodat, aby co největší část přidané hodnoty zůstala v domácí ekonomice. Klíčovým úkolem státu je podporovat navazování činnosti výzkumných organizací na malé a střední podniky a zefektivnění a zrychlení komercializace výsledků výzkumu, a tak posilovat dosud nedostatečnou institucionální základnu aplikovaného výzkumu.

2.3 Hospodaření se zdroji

Hospodárnost spotřeby
zdrojů je žádoucí vlastností
ekonomiky

219. Udržitelnost, produktivita a v neposlední řadě samotná vospělost ekonomiky se odráží ve schopnosti pracovat se zdroji, a to zejména s efektivitou jejich využití a recyklace. Mezi zdroji jsou pro českou ekonomiku nejdůležitější energetické a ostatní nerostné suroviny, půda, voda a čisté ovzduší. Dalším důležitým parametrem spotřeby zdrojů jsou emise skleníkových plynů, zejména CO₂, znečišťujících látek a produkce odpadů.

Je žádoucí zohledňovat
externality

220. S využíváním zdrojů se pojí externality, neboli externí náklady a přínosy. Externality jsou zahrnuty v ceně zdrojů pouze částečně. Společnost proto využívá zdroje více nebo naopak méně, než je odpovídající jejich společenské hodnotě. O nápravu se snaží jak česká, tak evropská legislativa, a to v různé míře a pomocí různých nástrojů. Zohlednění externalit by měla umožnit vyvážená kombinace různých přístupů, např. vyjádření hodnoty a kompenzace ekosystémových služeb (viz [sekce 3.1](#) a specifický cíl [12.6](#)), tj. kompenzace dodavatelům těchto služeb, nebo daně či limity omezující spotřebu zdrojů, která poškozují životní prostředí, zdraví obyvatel nebo nadměrně zatěžuje použitou infrastrukturu.

ČR ani její okolí nejsou
zdrojově soběstačné

221. ČR je jako evropský stát součástí geopolitického prostoru, který spotřebuje více surovin, než kolik produkuje. Více než tři čtvrtiny kovových

rud, dvě třetiny fosilních paliv a prakticky veškerý fosfor spotřebované v EU pochází z třetích zemí⁵³, vlastní produkce fosilních paliv navíc rychle klesá. Samo o sobě to nemusí být nutně negativní – zpracovatelské podniky vytvářejí vyšší přidanou hodnotu než těžební průmysl a jsou sofistikovanější. Navzdory tomu růst spotřeby zdrojů v nastupujících ekonomikách může Evropu dostat do strategicky nevýhodné pozice. Stát proto bude spolupracovat s ostatními členy Evropské unie na legislativě, daňových pobídkách a dalších pravidlech, která zajistí, aby suroviny v ekonomice více obíhaly. Soustředí se na snižování surovinové náročnosti, prodlužování životnosti výrobků a menší plýtvání.

Oběhové hospodářství je jedním z řešení omezené dostupnosti zdrojů

222. Důležitou součástí takového řešení je lepší využití domácích zdrojů – nahrazování přírodních materiálů recyklací odpadů a druhotnými surovinami. Stát podporuje hierarchii nakládání s odpady, kdy je předcházení vzniku odpadu preferováno před recyklací, recyklace před energetickým využitím odpadu a energetické využití odpadu před jeho odstraněním. Souhrnně je takový přístup označován za oběhové hospodářství. Nutnou podmínkou a součástí podpory oběhového hospodářství je také budování příslušné infrastruktury environmentálních služeb.

Strategickým zdrojem se stává voda

223. Česká ekonomika bude muset na všech úrovních reagovat na probíhající změny a s tím související extrémní meteorologické jevy, především na sucho a nedostatek vody, povodně, přivalové srážky a vlny veder.⁵⁴ Vážný problém představuje nedostatečná schopnost krajiny zadržovat vodu (viz [sekce 3.3](#)). České zemědělství, lesnictví a vodní hospodářství čeká zásadní změna ve smyslu adaptace na očekávané změny ve vodním režimu krajiny. Také pro systém nakládání s vodou v sídlech je nezbytné připravit předpoklady vedoucí k recyklaci, jímání a využívání srážkové vody a regulaci odtoku ze zpevněných ploch.

Půda je zdrojem důležitých ekosystémových služeb a nezastupitelným zdrojem produkce potravin

224. Většinu české půdy využívají zemědělské a lesnické podniky. Zejména v zemědělství panuje nerovnováha mezi krátkodobými tržními pobídkami a dlouhodobou ekonomickou perspektivou. Podniky přizpůsobují svoji výrobu podmínkám trhu a podpor. Stát chce postupně měnit pobídky a pravidla, aby zemědělské a lesnické podniky půdu lépe využívaly. Dalším rozměrem efektivního využívání půdy je potravinová produkce. Je žádoucí, aby spotřeba potravin, které lze u nás produkovat, byla v přiměřené míře pokryta z domácích zdrojů. Tedy aby Česká republika byla v roce 2030 přiměřeně potravinově soběstačná. Tím se jednak udrží know-how, úroveň vybavení, ale také stav zemědělské půdy (viz [sekce 3.4](#)), podpoří se zaměstnanost na venkově a omezí se negativní externí náklady nadměrného dovozu potravin.

⁵³ EUROSTAT. Dataset Material flow accounts. *Eurostat*. [online].

⁵⁴ Více viz MŽP ČR (2015) *Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR*, kapitola 3.3 Vodní režim v krajině a vodní hospodářství.

Efektivnější využívání energie a snižování emisí skleníkových plynů

225. Česká republika bude soustavně usilovat o ekonomicky efektivní zvyšování účinnosti využívání energie. Zároveň s tím bude systematicky snižovat emise skleníkových plynů (absolutně i relativně k objemu produkce) v souladu se strategiemi na mezinárodní a evropské úrovni a s ekonomickými možnostmi země. K dosažení obou cílů bude zapotřebí kombinace různých prostředků (včetně např. efektivnějšího nastavení systému obchodování s emisními povolenkami od roku 2021, předložení analýzy k možnostem zavedení environmentálních prvků v sazbách spotřebních a energetických daní na paliva spotřebovaná v zařízeních mimo ETS, podpory zateplování budov, využívání druhotných zdrojů energie, širšího zavádění bezemisních a nízkoemisních vozidel ap.). V energetice to vyvolá požadavek na snižování spotřeby fosilních paliv. Toho lze dosáhnout několika způsoby – mimo jiné zvýšením podílu výroby energie z obnovitelných či jaderných zdrojů nebo z odpadů a zvyšováním energetické efektivity. I u nových zdrojů je třeba přihlížet k externalitám, které působí, s důsledky např. v podobě odchodu od biopaliv 1. generace apod. Zásoby uhlí – jako jediný signifikantní zdroj fosilních paliv na území ČR – by měly nadále zůstat rezervním zdrojem.

Mix energetických zdrojů musí být resilientní, konkurenceschopný a dlouhodobě udržitelný

226. Jakékoliv řešení transformace zdrojového zajištění spotřeby energie v České republice musí splňovat tyto podmínky: (1) odolnost, tedy zabezpečení dodávek jak v běžném provozu, tak při skokových změnách vnějších podmínek; (2) konkurenceschopnost, tj. ceny energií pro podniky srovnatelné se zahraničím a domácnosti bez ohrožení energetickou chudobou; (3) dlouhodobá udržitelnost v tom smyslu, že struktura a funkce energetiky neohrožuje důraz na ochranu životního prostředí a klimatu; sektor je finančně-ekonomicky stabilní, podniky tedy dokáží zajistit potřebné investice do obnovy a rozvoje; v neposlední řadě jsou pak zajištěny dostatečné primární zdroje.

2.4 Infrastruktura

Zabezpečení kritické infrastruktury je první podmínkou rozvoje infrastruktury

227. Infrastruktura umožňuje přesun lidí, zboží, služeb a informací. „Kritická“ je infrastruktura, jejíž „narušení nebo nefunkčnost by měly závažný dopad na bezpečnost státu, zabezpečení základních životních potřeb obyvatelstva, zdraví osob nebo ekonomiku státu“⁵⁵. Toto pojetí klade důraz na bezpečnostní rozměr. Vztahuje se k technickým a organizačním parametrům infrastruktury, které pak ovlivňují její odolnost a pružnost. Obě tyto vlastnosti jsou důležité. Závisí na nich bezprostřední bezpečnost obyvatelstva. Ve spolupráci s provozovateli prvků kritické infrastruktury je budován systém ochrany kritické infrastruktury zabývající se prevencí, připraveností i řešením následků a dopadů selhání funkce prvků kritické infrastruktury na životy a zdraví obyvatel, zajištění jejich základních životních potřeb a také dopady na ekonomiku státu. Udržitelnost kritické infrastruktury určují výdaje na její údržbu a zvyšování odolnosti (veřejné a vyvolané u provozovatelů), komplexní vymezení povinností (jejich

⁵⁵ Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů, §2, písm. g).

provozovatelů a subjektů krizového řízení) pro případ krizových situací a rozsah a struktura hrozeb (přírodních, antropogenních, zahraničních ap.).

Pro hospodářský model je důležitá strategická infrastruktura

228. Pro nás je však důležité, jak infrastruktura dlouhodobě přispívá k výkonu ekonomiky. Hlavními jsou tzv. strategické infrastruktury: energetická (elektrizační soustava a soustava zásobování tepelnou energií, plynovody, ropovody a produktovody); dopravní (silniční a železniční síť, infrastruktura letecké dopravy, vodní cesty a překladiště kombinované dopravy); vodohospodářská (dodávky pitné vody, odvádění a čištění odpadních vod); telekomunikační a pro vysokorychlostní přenos dat. Udržitelnost strategické infrastruktury je dána schopností poskytovat služby obecného ekonomického zájmu v dostatečném rozsahu za přijatelnou cenu v ekonomicky efektivních systémech (při plném pokrytí nákladů uživateli, avšak se zahrnutím některých pozitivních externalit do výnosů). Závisí na struktuře a vzájemné interakci síťových odvětví provozujících infrastrukturu, veřejných a vyvolaných soukromých nákladech do její obnovy, změnách poptávky a technologických inovacích v oblasti síťových služeb.

Měřítkem infrastruktury je kvalita jejích služeb

229. Podmínkou odolné ekonomiky, podnikání i kvality života je vhodně navržená, kvalitní a spolehlivá infrastruktura v dobrém stavu, která je dimenzována s dostatečnými rezervami. Přispívá k hladkému fungování ostatních odvětví. Navíc zajišťuje odolnost vůči krizím způsobeným lidmi nebo přírodou. Měřítkem úspěšnosti budování a správy infrastruktury je kvalita služeb, které poskytuje. Stát proto chce podporovat neustálé zvyšování kvality infrastrukturních služeb. Další rozvoj a posilování infrastruktury musí dbát na to, aby působil co nejmenší vedlejší škody, např. fragmentaci krajiny nebo zábor půdy. Standardem udržitelných síťových služeb infrastruktury je jejich přístupnost, nepřetržitost, bezpečnost a dosažitelnost (včetně přijatelné, neprohibiční ceny). Maximální užitek proto ovlivňují místní podmínky, důchodová situace uživatelů, spotřební standardy a alternativní a individuální podíl zajištění služeb.

Provoz infrastruktury je potřeba regulovat

230. Kvalitní infrastruktura je pro chod státu strategicky důležitá. Bez soustavných a dlouhodobých investic (s významným veřejným podílem) může dojít k ohrožení dodávek vody, energie nebo dopravní obslužnosti, a tím k dysfunkci základního fungování státu. Správu, provoz a údržbu infrastruktury proto většinou nelze ponechat pouze na krátkodobém rozhodování založeném na tržním mechanismu. Těžiště možných disparit se přesunuje z bezpečnostních a kvalitativních faktorů k ekonomickým a sociálním. Stát by proto měl v těchto odvětvích nastavit, soustavně udržovat a zkvalitňovat regulační rámec, který zajistí dlouhodobou funkčnost a odolnost této infrastruktury, vysoký standard a společenskou efektivnost jejích služeb.

Elektrizační síť musí být připravena na decentralizaci

231. Důležitou součástí energetické infrastruktury je elektrizační síť. V této podkapitole máme na mysli její přenosovou a distribuční část, nikoliv zdrojovou. Její koncepce vychází z tradiční centralizace výroby do velkých

elektráren. Nástup malých, decentralizovaných zdrojů energie, např. solárních panelů na střeších, obecních větrných elektráren nebo bioplynových stanic, bude vyžadovat především kvalitativní přizpůsobení této sítě. Stát plánuje postupné investice do infrastruktury.⁵⁶

Soustavy zásobování teplem přispějí k decentralizaci a lokalizaci výroby, zejména v aglomeracích

232. Soustavy zásobování tepelnou energií představují energetickou infrastrukturu, která je nezbytná pro efektivní využití tepla z obnovitelných a druhotných zdrojů energie, které není možné nebo efektivní získávat a využívat samostatně na úrovni jednotlivých budov (méně hodnotná biomasa, bioplyn získaný z bioodpadu, geotermální energie, odpadní teplo z průmyslových procesů ap.). Využívání místně dostupných zdrojů tepla přispívá k decentralizaci energetiky, snižuje závislost na dovozu fosilních paliv a posiluje místní ekonomiku. ČR disponuje rozvinutým systémem teplárenství, který je potřeba postupně transformovat pro využití nízkouhlíkových zdrojů energie včetně energie z druhotných zdrojů a odpadního tepla a jejich dopravu ke spotřebitelům především v městských aglomeracích.

Dobré spojení s ekonomickým jádrem Evropy je podmínkou úspěchu české ekonomiky

233. Česká republika se nesmí stát vnitřní periferií Evropy. Je proto nezbytné zajistit kvalitní a efektivní dopravní napojení všech regionů ČR v rámci transevropských dopravních sítí na všechny sousední státy, aby doprava nebyla limitujícím faktorem dovozu a vývozu a nebránila tak ekonomickému rozvoji všech regionů České republiky. Je ale vhodné činit kroky, které nebudou významně zvyšovat objemy tranzitní silniční nákladní dopravy, a to s ohledem na vysoké externality spojené s jejím provozem. V oblasti železniční dopravy je naopak vhodné roli železniční infrastruktury z hlediska tranzitu posilovat, a to jak modernizací nákladních železničních koridorů, tak výstavbou vysokorychlostních železnic. Je také nezbytné snížit administrativní zátěž při povolování staveb a technologií.

Nedostatky v dopravní infrastruktuře nesmí omezovat rozvoj regionů

234. Další neméně důležitou částí dopravní infrastruktury jsou regionální komunikace. Všechny kraje ČR vykazují velké nedostatky v kvalitě dopravní infrastruktury, což limituje hospodářský potenciál regionů a v důsledku i schopnost snižovat regionální nerovnosti (viz [sekce 4.2](#)). Jde o slabinu také s ohledem na očekávaný nárůst požadavků obyvatel na mobilitu (viz [sekce 4.1](#)). Je proto důležité snižovat rozdíly v kvalitě dopravní infrastruktury napříč regiony.

Rozvojem informační infrastruktury podporovat zaostávající regiony

235. Technologické změny v globálním světě prohlubují ekonomické rozdíly. Bohaté a inovativní části světa – státy, městské aglomerace – se umí těmto proměnám přizpůsobit lépe než středně příjmové oblasti a periferie. Stát proto chce investovat do informační infrastruktury přednostně v periferních částech České republiky, kde mizí pracovní místa, zhoršují se veřejné služby a ze kterých lidé odcházejí (viz [Obce a regiony](#)).

⁵⁶ MPO ČR (2015) *Národní akční plán pro chytré sítě*.

Důraz na vodohospodářství souvisí s tím, že voda se stává strategickým zdrojem

236. Vodohospodářská infrastruktura musí spolehlivě zásobovat obce či města pitnou vodou a efektivně odvádět a čistit odpadní vody, a to i navzdory dlouhodobému zhoršení hydrologických podmínek. Předpokladem pro to je zvýšení odolnosti vodních zdrojů proti kontaminaci a současně podstatné zvýšení kvality vypouštěné vyčištěné vody do vodních toků tak, aby zajistila trvalou možnost života vodní fauny a flóry v přirozeném prostředí (více viz [Odolné ekosystémy](#)). Dalším podpůrným krokem je zlepšování technických parametrů vodohospodářské infrastruktury, zejména zvýšení hydraulické účinnosti distribučních systémů pitných vod a jejich systematická obnova zajišťující dlouhodobou udržitelnost a v minimální nutné míře též výstavba nových víceúčelových vodních nádrží.

Zvážit zvýšení vlivu státu na vodohospodářskou infrastrukturu kvůli zajištění dostatečného rozsahu investic

237. Vlastníci musí zajistit dostatečné investice, aby vodohospodářská infrastruktura bezvadně plnila své služby i nadále. Musí být schopna zmírnit následky sucha související se změnou klimatu. Po uplynutí smluvních vztahů se zahraničními partnery by stát měl zvážit kroky k významnému návratu k odpovědnosti za provozování vodárenské infrastruktury všech úrovní do pravomoci ČR a její správy, či identifikování možných nástrojů regulace pro integraci vlastníků. Tímto opatřením lze docílit významného posílení investic do její obnovy v nadcházejících dekádách.

2.5 Soustava veřejných financí

Veřejné finance jsou nástrojem k uskutečnění veřejných politik

238. Fiskální politika je jedním z nástrojů hospodářské politiky, primárně je vykonávána vládou. Využívá k tomu rozpočty veřejných institucí (zejména státní rozpočet a státní fondy), jimiž ovlivňuje peněžní vztahy mezi státem a ostatními ekonomickými subjekty. Stát používá fiskální politiku především k uskutečňování svých plánů – k podpoře ekonomického růstu, snižování sociálních rozdílů, k optimálnímu přerozdělení prostředků rozpočtu či jako motivaci ke snižování nežádoucí spotřeby (např. tabáku nebo alkoholu) nebo naopak k investicím do výzkumu a vývoje. Neméně důležitá je také role fiskální politiky v makroekonomické stabilizaci. Nutnou podmínkou je však její dlouhodobá udržitelnost.

Tři pilíře veřejných financí

239. Udržitelnost veřejných financí se musí opírat o tři dobře vyvážené pilíře: (1) kvalitu veřejných výdajů (vynaložené peníze musí odpovídat dosaženým výsledkům); (2) přijatelnou a přitom udržitelnou strukturu i výši daňových příjmů z hlediska sociálního (musí spravedlivě zdaňovat různé skupiny obyvatel a brát ohled na demografii), hospodářského (neomezovat ekonomickou aktivitu) nebo administrativního (efektivní výběr, nízké náklady na administraci daní); (3) pružnou bilanci příjmů a výdajů, která bude dlouhodobě vyrovnaná (bez strukturálního deficitu), a zároveň proticyklická (aby např. umožňovala v dobách recese investovat a vyrovnávala tak hospodářský pokles).

Politicky rozhodnuté výdaje musí být následně vynaloženy co nejefektivněji

240. Rozhodování, kde a na co budou veřejné prostředky použity a odkud budou pocházet, je rozhodováním politickým. Dlouhodobým univerzálním měřítkem by však měla být jejich efektivita, tedy poměrování úspěšnosti

veřejné politiky a vynaložených prostředků, a to i v mezinárodním srovnání. Dalšími nástroji jsou externí audit veřejných rozpočtů, dodržování principu 3E (hospodárnost, účelnost a efektivita), posilování dobré praxe centrálního nákupu nebo důraz na otevřeně dostupná data.

Daňový systém lze zefektivnit přenastavením některých jeho parametrů

241. Česká republika potřebuje zefektivnit svůj daňový systém. Užitečným vodítkem mohou být opakovaná doporučení Světové banky, Mezinárodního měnového fondu, OECD a Evropské unie, která poukazují především na poměrně nízkou složenou daňovou kvótu, nadměrné daňové zatížení práce, naopak podprůměrné zatížení kapitálu i majetku a neúměrně vysoký čas nutný k administraci daní. Firmy také oprávněně volají po větší předvídatelnosti daňových pravidel. V zájmu zvýšení efektivnosti výběru daně z příjmů právnických osob je třeba podporovat také posílení evropské a mezinárodní spolupráce včetně snižování role daňových rájů.

Kritériem udržitelnosti daňového systému je zajištění dostatečných příjmů při měnících se podmínkách

242. Systém veřejných financí se musí připravit na dopady megatrendů – stárnutí, technologický skok, růst nerovností nebo změnu klimatu. Kromě změn na výdajové straně může být reakcí na tyto trendy i změna daňového mixu (příjmové daně, ekologické daně, majetkové daně, nepřímé daně ap.). V některých případech nemusí nutně jít o vyšší sazby, ale o efektivnější výběr.

Veřejné finance musí být připraveny na možné snížení příjmů z evropských fondů

243. Evropské fondy posílily českou ekonomiku, pomohly oživit města i obce nebo ozdravit krajinu. Je nutné dbát na dodržování principu adicionality, aby nedocházelo k vytěsňování národních zdrojů a aby se veřejné politiky a běžný provoz státu nestaly závislými na fondech EU. Jejich příliv do České republiky bude postupně klesat. Vznikající závislost může časem podkopávat další plnění právě těch úkolů, které nyní úspěšně financují. Stát by proto měl připravovat veřejné rozpočty, tak aby budoucí výpadek nahradily. Mezitím je potřeba uvažovat o soustředění fondů na investice ke zvýšení růstového potenciálu české ekonomiky. Díky inovativním finančním nástrojům lze využít také jako dostupný rizikový kapitál pro investice do malých a středních podniků.

Změny systému veřejných financí nesmí ohrožovat sociální smír

244. Každá změna fiskálního systému musí brát ohled na princip solidarity a spravedlnosti. Stejná daň může mít různý dopad na rozličné sociální skupiny. Při využívání daní (namísto výdajů) pro přímou realizaci politik je třeba zvažovat, které skupiny mohou na daňový benefit dosáhnout. Stát musí stejné úvaze podrobit také stávající daňové bonusy a malusy.

2.6 Strategické cíle

7. Ekonomika dlouhodobě roste a domácí sektor je silný.

- 7.1 Domácí části ekonomiky se rozvíjejí.
- 7.2 Sektor malých a středních podniků roste.
- 7.3 Stát podporuje posun ekonomiky na vyšší pozice v mezinárodní dělbě práce a v mezinárodním hodnotovém řetězci.

- 7.4 Zvyšuje se kvalita přímých zahraničních investic v České republice.
- 8. Česko má dobře fungující a stabilní instituce pro podporu aplikovaného výzkumu a vývoje a pro identifikaci příležitostí v této oblasti.**
 - 8.1 Česko má stabilní materiální i personální kapacitu výzkumu a vývoje s odpovídající strukturou a zaměřením, do které jak stát, tak podniky investují dostatečné finanční zdroje.
 - 8.2 Roste inovační aktivita podniků, založená zejména na výsledcích domácího výzkumu a vývoje, a rozsah spolupráce mezi akademickou a podnikatelskou sférou.
- 9. Přírodní zdroje jsou využívány co nejefektivněji a nejšetrněji tak, aby se minimalizovaly externí náklady, které jejich spotřeba působí.**
 - 9.1 Snižují se emise skleníkových plynů a náročnost produktu na tyto emise.
 - 9.2 Zvyšuje se podíl oběhového hospodářství na celkovém objemu materiálových toků.
 - 9.3 Zvyšuje se energetická a materiálová účinnost ekonomiky.
 - 9.4 Využívání domácí zemědělské produkce se zvyšuje a snižuje se tak dovoz zemědělských produktů a posiluje se potravinová soběstačnost.
- 10. Ekonomické aktivity podporuje stabilní a funkční infrastruktura.**
 - 10.1 Zachování trvalé státní kontroly nad systémem kritické infrastruktury a rozvíjení systému ochrany kritické infrastruktury.
 - 10.2 Je zajištěno kvalitní dopravní spojení s ekonomickými populačními a dopravními centry Německa, Rakouska a Polska.
 - 10.3 Elektrizační síť zajišťuje distribuci elektrické energie v požadovaném technickém standardu bez ohledu na strukturu zdrojů.
 - 10.4 Soustavy zásobování tepelnou energií vytvářejí podmínky pro efektivní využití tepla z obnovitelných a druhotných zdrojů energie dostupných na regionální a místní úrovni.
 - 10.5 Zvyšuje se dostupnost vysokorychlostního internetu.
 - 10.6 Navzdory negativním dopadům změny klimatu stát udržuje vysoký standard vodohospodářských služeb a zároveň zvyšuje jejich dostupnost.

- 11. Fiskální systém jako předpoklad úspěšného hospodářství je stabilní.**
- 11.1 Střednědobý výhled zachovává strukturálně vyrovnané rozpočty, čímž zajišťuje jak stabilizační funkci veřejných rozpočtů, tak jejich dlouhodobou udržitelnost.
- 11.2 Zvyšuje se efektivita vynakládání veřejných prostředků ve vybraných veřejných politikách (zdravotnictví, vzdělávání, vědě a výzkumu a dalších).

**ODOLNÉ
EKOSYSTÉMY**

3 Odolné ekosystémy

Vize

Zemědělství, lesní a vodní hospodářství berou ohled na přírodní limity a globální změnu klimatu – zlepšují stav půd, zpomalují odtok vody z krajiny a napomáhají udržení biologické rozmanitosti. Také rozvoj sídel a technické, zejména dopravní infrastruktury probíhá s maximálním ohledem na udržení a posilování ekosystémových služeb poskytovaných krajinou.

Úvod

Naše krajina se v minulém století výrazně změnila – a to převážně k horšímu

301. Podoba české krajiny prošla ve druhé polovině minulého století výraznou proměnou. Snaha o rychlé posílení produktivity zemědělství bez ohledu na ostatní funkce krajiny vedla ke zrychlenému odtoku vody, zesílení vodní i větrné eroze, plošné degradaci půd a výraznému snížení biodiverzity i celkové uniformitě krajiny.

Zpomalením odtoku vody můžeme kompenzovat rozkolísanost srážek

302. Postupující změna klimatu nám přinese především změny v rozdělení srážek. Bude méně sněhu i období s mírným, déle trvajícím deštěm. Naopak přibude přivalových srážek i bezsrážkových období. Zpomalení odtoku vody z krajiny zlepšením její schopnosti zadržet srážky je pro nás proto životně důležité.

Změna klimatu si v krajině postupně vynutí zásadní změny

303. Změna klimatu povede také k dalšímu zhoršení stavu půd a k vyhynutí části biologických druhů, pokud nebude kompenzována lepší strukturou krajiny a vhodnějšími způsoby hospodaření. Změny musí být postupné a dlouhodobé, přitom ale zásadní a trvalé. Vzhledem k probíhající změně klimatu jsou nezbytné, nepochybně náročné, ale zvládnutelné.

3.1 Krajina a ekosystémové služby

Krajina potřebuje zásady dlouhodobé obnovy a tvorby

304. Současná česká krajina obsahuje jak cenné části, které je potřeba chránit, tak části degradované, o jejichž postupné změně je potřeba rozhodnout (viz Analýza rozvoje). Zásadní význam pro rozhodování v krajině má územní plánování, proto je nezbytné vytvořit podmínky pro vznik a využití specifických územně plánovacích podkladů, zaměřených na udržitelné využívání, správu a plánování krajiny a ochranu jejích přírodních a kulturních hodnot. Vhodným rámcem pro tento proces bude vytvoření politiky krajiny ve veřejné diskusi a definice nástrojů k jejímu naplňování. Politika krajiny se bude v širších souvislostech než v současném územním

plánování zabývat zhodnocením aktuálního stavu krajiny a navrhne zásady její dlouhodobé obnovy a tvorby. Za situace, kdy dochází v krajině k zásadním změnám – k útlumu intenzivního zemědělství v méně úrodných oblastech, k suburbanizaci zázemí měst (Analýza rozvoje, [Obce a regiony](#)) a k zatížení krajiny dalšími intenzivními způsoby využití – a kdy na druhé straně stoupá poptávka po mimoprodukčních ekosystémových službách, se politika krajiny stane podkladem pro další formy a stupně plánování (strategické a územní plánování, plány povodí, komplexní pozemkové úpravy ap.).

Dotace mohou zemědělce motivovat k udržitelnému rozvoji

305. Podoba české venkovské krajiny byla doposud utvářena zejména zemědělstvím. Podmínky dotační podpory (viz Analýza rozvoje) dávají českému státu, v rámci mantinelů daných příslušnou společnou legislativou EU, možnost snížit negativní dopady zemědělství na krajinu. Stát proto využije systém evropských i národních podpor k trvalému posílení ekosystémových služeb a dosažení přiměřené potravinové soběstačnosti ([Hospodářský model](#)). Poskytování dotací bude vázáno na zlepšování úrodnosti půdy, zvyšování schopnosti krajiny zadržovat vodu a obnovu biologické rozmanitosti.

Krajina se musí stát opět prostupnou

306. Současně je nezbytné zachovávat a postupně zlepšovat prostupnost krajiny pro volně žijící organismy (viz Analýza rozvoje), zejména ochranou významných migračních koridorů před umístováním nových překážek a zprůchodňováním stávajících překážek v těchto koridorech. V případě umístování nových liniových staveb do těchto koridorů je nezbytné místa křížení koncipovat jako migračně propustná.

Pro zlepšení stavu krajiny bude nutné urychlení komplexních pozemkových úprav

307. Součástí snah o zlepšení stavu krajiny bude i obnova bývalých nebo vytvoření nových místních cest, které znovu zpřístupní krajinu člověku (viz Analýza rozvoje), a výsadba s nimi souvisejících prvků, např. stromořadí, které přispějí ke zvýšení pestrosti krajiny – viz následující podkapitola. Nezbytné bude urychlení komplexních pozemkových úprav – včetně ekologických opatření realizovaných v rámci tzv. společných zařízení.

3.2 Biologická rozmanitost

Na obnovu pestrosti krajiny máme jen několik desetiletí

308. Cílem České republiky pro několik následujících desetiletí je dosažení přítomnosti životaschopných, geneticky rozmanitých populací původních druhů v naší krajině. K tomu je nezbytné promyšlenou obnovou dospět k zastoupení jednotlivých přírodních stanovišť v dostatečném rozsahu i kvalitě. Součástí tohoto záměru bude také ponechání části souvislých ploch s dosud zachovalou přírodou samovolnému vývoji.

Část opuštěných ploch bude ponechána samovolnému vývoji

309. V krajině existují a stále vznikají opuštěné plochy, dříve využívané pro potřeby zemědělství, těžby nerostných surovin, průmyslu, dopravy nebo obrany. Ve vhodných případech bude část opuštěných ploch ponechána samovolnému vývoji na základě přírodních procesů. Ochrana přírodních procesů je spolu s ochranou biotopů a druhů třetím pilířem ochrany biodiverzity.

310. Dále bude nezbytné omezit šíření stávajících invazních druhů a zabránit či utlumit rozšíření invazních druhů nových (viz Analýza rozvoje).

Je nezbytné zvýšit podíl krajinných prvků a počet pěstovaných plodin

311. Podmínky ozelenění přímých plateb, poskytovaných zemědělcům v rámci Společné zemědělské politiky, mají zatím na biodiverzitu v ČR stejně jako v jiných členských státech pochybný dopad.⁵⁷ Skutečnou přidanou hodnotu může mít až povinnost pěstování většího počtu plodin, spojená zároveň s omezením maximální velikosti celistvé plochy, kterou je možno osít jedinou plodinou. Zásadní zlepšení pak může přinést relevantní podíl krajinných prvků na celkové rozloze ploch vyčleněných v ekologickém zájmu (viz Analýza rozvoje).

3.3 Voda v krajině

Nedostatek vody může vést k omezování některých odběratelů

312. Očekávané změny v rozložení srážek během roku mohou způsobit lokální nedostatek vody, ústící v omezování některých odběratelů (viz Analýza rozvoje), a vést ke střetům se zájmem ochrany vodních ekosystémů.

K vyrovnání rozkolísanosti srážek musíme zpomalit odtok vody

313. Chceme-li dosáhnout zmírnění následků hydrologických extrémů, snižování splachu živin z polí do vodních toků, nádrží a podzemních vod, resp. zrychleného odbourávání těchto živin ve vodním prostředí, bude nezbytné doprovodit obnovu samotných říčních koryt, říčních niv, mokřadů a vodních nádrží dalšími dlouhodobými opatřeními v celém povodí. Dalším opatřením majícím vliv na vodní režim v krajině se proto věnuje následující podkapitola [Péče o půdu](#).

Nezbytná bude revize potřeby a stavu odvodňovacích systémů

314. Ke zlepšení vodního režimu v krajině i vyšší efektivitě zemědělství přispěje revize stavu, funkčnosti a opodstatněnosti odvodňovacích systémů. Část těchto systémů je s ohledem na potřeby daného území navržena a provedena nevhodně⁵⁸ a bude nezbytné je zrušit. Typicky se jedná o případy zbytečně vysoké intenzity odvodnění extenzivně využívaných lokalit. Zbývá část těchto nezřídka plošně velmi rozsáhlých systémů bude muset projít postupnou rekonstrukcí, často spojenou s úpravou jejich funkce.

O vlivech pesticidů a léčiv ve vodách na lidské zdraví potřebujeme vědět více

315. Dostatečnou podporu bude třeba věnovat výzkumu dopadů reziduí pesticidů, léčiv a dalších relativně nových chemických látek, včetně těch hormonálně aktivních, na vodní ekosystémy a lidské zdraví. Co se týče samotných pesticidů, zde je již dříve přijatým cílem snížení plochy útvarů podzemních vod, resp. počtu útvarů povrchových vod, u nichž došlo kvůli přítomnosti reziduí pesticidů k překročení norem environmentální kvality.⁵⁹ Podpora ekologického zemědělství a preciznějšího používání pesticidů, tj.

⁵⁷ UNDERWOOD, E.; TUCKER, G. (2016) *Ecological Focus Area choices and their potential impacts on biodiversity*.

⁵⁸ KULHAVÝ, Z.; FUČÍK, P.; TLAPÁKOVÁ, L.; SOUKUP, M.; ČMELÍK, M.; HEJDUK, T.; MARTÁK, P.; STEHLÍK, M.; PAVEL, M. (2011) *Pracovní postupy eliminace negativních funkcí odvodňovacích zařízení v krajině pro podporu žadatelů o PBO v Prioritních osách 1 a 6*.

⁵⁹ MZE ČR (2012) *Národní akční plán ke snížení používání pesticidů v České republice*.

zejména volba nejšetrnějšího přípravku splňujícího daný účel a jeho použití ve správném množství ve správný čas na správném místě, např. v rámci tzv. integrované zemědělské produkce, přispěje nejen k dosažení cíle uvedeného v předchozím souvětí, ale napomůže rovněž ke zlepšení stavu půd a biodiverzity v české krajině.

3.4 Péče o půdu

Málo úrodné orné půdy je třeba převést na jiné využití

316. U půd ve všech nadmořských výškách, které se pro své vlastnosti (např. podmáčení, malou hloubku, značnou míru poškození nebo lokalizaci na strmém svahu) nehodí nadále využívat jako půdu ornou, je třeba nejen pokračovat v podpoře jejich zatravnování a zalesňování, ale také podpořit jejich přeměnu na mokřady a další vhodné přírodní prvky. Tím dojde k zásadnímu zvýšení odolnosti takových půd vůči erozi, ke zvýšenému ukládání uhlíku, ke zlepšení vodního režimu a ke zvýšení pestrosti krajinných prvků (podkapitola [Biologická rozmanitost](#)).

K omezení eroze bude nutné do krajiny vrátit dělicí prvky

317. Pro zpomalení úbytku orné půdy erozí (viz Analýza rozvoje) bude dále nezbytné v rychlém tempu navracet do zemědělské krajiny dělicí prvky s dřevinami a trvalými travními porosty, které rozčlení stávající bloky orné půdy na menší celky. Zároveň se pro některé druhy rostlin a živočichů vytvoří vhodná stanoviště (viz podkapitola [Biologická rozmanitost](#)). V případě ohrožení půdy větrnou erozí pak musí být preferovány dělicí prvky s orientací a strukturou, které působí jako větrolam.

Na svazích je nezbytné omezit pěstování kukuřice, brambor a řepy

318. Rovněž na pozemcích s vyšší svažitostí, kde míra ohrožení erozí nevyžaduje bezpodmínečné fyzické rozčlenění stávajících bloků orné půdy na menší celky, bude nutné vyhybat se pěstování plodin, jejichž porost velmi málo chrání půdu proti erozi. Jedná se zejména o kukuřici, brambory a řepu. Na veškeré orné půdě bude pak nezbytné zkrátit u používaných pěstebních postupů na minimum období, po které je půdní povrch ponecháván nekrytý vegetací, tedy výrazně náchylný k erozi.

Propustné povrchy omezují soustředování odtoku

319. K omezení eroze lesních půd přispěje preference propustných povrchů při zakládání lesních cest a jejich vybavení dostatečným počtem kapacitních propustků, aby nedocházelo k přílišnému soustředění odtoku v příkopech (viz Analýza rozvoje).

Dostatek organické hmoty zlepší odolnost půdy

320. Odolnost půdy vůči erozi zvyšuje dostatečný podíl její organické složky. Je zásadní pro udržení úrodnosti půd a pro zpomalení odtoku vody⁶⁰ a zachycování a ukládání uhlíku z atmosféry. Proto je jak v případě zemědělských, tak lesních půd nezbytné ponechávat dostatečné množství posklizňových, resp. těžebních zbytků,⁶¹ do orné půdy zapravovat dostatek organických hnojiv a na lesní půdě postupně rozšiřovat výběrný a podrostní způsob hospodaření, které nevedou k rychlému rozkladu humusu

⁶⁰ HUDSON, B. D. (1994) Soil organic matter and available water capacity. *Journal of Soil and Water Conservation* 49(2).

⁶¹ Mírně v místech, kde tímto postupem nedojde ke zvýšení rizika šíření kalamitních druhů hmyzu.

a následně k okyselování půdního prostředí.⁶² Prevencí okyselování i utužení zemědělských půd je pak používání pestrých osevních postupů se zastoupením víceletých píceň (např. jetele a vojtěšky).

Stabilitu lesa zvýší dřeviny vhodné pro dané stanoviště

321. Rovněž posun k přirozenější druhové, věkové a prostorové skladbě lesních porostů (Analýza rozvoje) a šetrnějším postupům při jejich zakládání i obnově bez tzv. plošné přípravy půdy povedou ke zlepšování celkového stavu lesních půd – vyššímu podílu organické hmoty a příznivějšímu chemickému složení i vodnímu režimu. Zlepší mikroklima v lesních porostech, sníží jejich náchylnost ke hmyzím kalamitám a zvýší jejich stabilitu vůči větru.

3.5 Strategické cíle

12. Krajina ČR je pojímána jako komplexní ekosystém a ekosystémové služby poskytují vhodný rámec pro rozvoj lidské společnosti.

- 12.1 Je zpracována politika krajiny a pravidla jejího naplňování, které různé úrovně veřejné správy využívají pro své rozhodování.
- 12.2 Snižuje se podíl orné půdy a roste podíl trvalých travních porostů na zemědělském půdním fondu.
- 12.3 Významně roste podíl orné půdy obhospodařované v režimu ekologického zemědělství.
- 12.4 Zvyšuje se podíl lesní půdy na celkové rozloze ČR.
- 12.5 Vzroste prostupnost krajiny pro migraci volně žijících organismů.
- 12.6 Hodnocení ekosystémových služeb je začleněno do rozhodovacích procesů.

13. Česká krajina je pestrá a dochází k obnově biologické rozmanitosti.

- 13.1 Rozmanitost a stabilita biotopů i populací jednotlivých původních druhů rostlin a živočichů se zvyšuje.
- 13.2 Přirozená obnova člověkem významně pozmeněných ekosystémů je běžně užívaným postupem.

14. Krajina je adaptována na změnu klimatu a její struktura napomáhá zadržování vody.

- 14.1 Odtok vody z krajiny se významně zpomaluje.
- 14.2 Kvalita povrchových i podzemních vod se zlepšuje.

⁶² HRUŠKA, J., CIENCIALA, E. (eds.) (2001) *Dlouhodobá acidifikace a nutriční degradace lesních půd – limitující faktor současného lesnictví.*

15. Půdy jsou chráněny před degradací a potenciál krajiny je v maximální možné míře využíván k zachycování a ukládání uhlíku.

- 15.1 Obsah organické hmoty v půdě a struktura půdy odpovídají přirozenému stavu daného půdního typu.
- 15.2 Snižuje se míra ohrožení půdy vodní a větrnou erozí.
- 15.3 Druhovú skladbu vysazovaných lesních porostů odpovídá stanovištním poměrům a brání další degradaci lesních půd.

OBCE A REGIONY

4 Obce a regiony

Vize

Odovědné využívání území vytváří podmínky pro vyvážený a harmonický rozvoj obcí a regionů, zvyšuje územní soudržnosti, usměrňuje suburbanizační trend a omezuje vynucenou mobilitu. Města a obce vytvářejí předpoklady pro udržení a zvyšování kvality života svého obyvatelstva. Ve všech směrech kompetentní veřejná správa otevřeně komunikuje s občany a občankami a zapojuje je systémově do rozhodování a plánování. Sídla jsou adaptována na změnu klimatu.

Úvod

Udržet polycentrický charakter území

401. Česká republika musí najít a udržovat rovnováhu mezi rolí velkých měst jako pólů růstu evropské úrovně a vyrovnaným rozvojem, který uchová polycentrický charakter území na všech úrovních. Jen tak lze každému zajistit přiměřenou kvalitu života s možností svobodné volby, v jakém prostředí chce bydlet a žít.

Učinit suburbia udržitelnými

402. Rozdělení země na metropolitní, stabilizovaná a periferní území se bude patrně nadále prohlubovat. Suburbanizační trend v blízké budoucnosti neustane, ale charakter urbanizace se promění. Hlavní výzva proto spočívá v omezení tempa suburbanizace, učinění již vzniklých a dále vznikajících suburbií udržitelnými a funkčními součástmi území a ve snižování doprovodných negativních jevů jako například růstu dojíždění za prací a zvýšené dopravní zátěže se všemi svými negativními efekty – hlukem, zdravím škodlivým znečištěním i rostoucími nerovnostmi mezi různými částmi republiky.

Posílit přeshraniční vazby i vnitřní periferie

403. K udržení historicky vzniklé polycentrické sídelní struktury je nutné posílit přeshraniční vazby. Izolace příhraničních regionů ve druhé polovině dvacátého století více než cokoli jiného způsobila jejich proměnu v periferii.⁶³ Proto je nutné budovat infrastrukturu a podporovat ekonomický rozvoj tak, aby města i obce na obou stranách hranice utvářely jeden funkčně spolupracující celek. Totéž platí i pro vnitřní periferie.

⁶³ MAIER, K. (2009) Polycentric development in the spatial development policy of the Czech Republic. *Urban Research & Practice* 2(3), s. 324.

4.1 Surbanizace a rostoucí prostorová mobilita

Suburbanizace bude postihovat i menší města

404. Suburbanizace ohrožovala dosud hlavně krajská centra, výhledově začne patrně postihovat také menší města. Ponese s sebou náklady na infrastrukturu a dopravní obsluhu, které budou chybět při rozvoji jádrového města a zároveň budou ohrožovat mimoprodukční funkci příměstské krajiny. Ze zkušeností měst v západní a severní Evropě se dá očekávat, že se do suburbánního prostoru budou přesouvat také některé veřejné i komerční služby.

Průvodním jevem suburbanizace je koncentrace služeb

405. Komerční zařízení občanské vybavenosti – obchody či služby – se však většinou soustřeďují do větších center a komplexů. Naopak zanikají malé místní provozovny, které dosud obsluhovaly malé obce nebo místní části ve městech. Trend postihuje hlavně seniory a sociálně slabší domácnosti, pro které může být fyzicky nebo finančně obtížné cestovat za nákupy. Nadměrné koncentrace aktivit mimo střed měst také zapříčiňují odliv městotvorných funkcí z historických center měst, a tím přispívají k degradaci veřejného prostoru ve fyzickém i filosofickém slova smyslu. Chce-li územní veřejná správa tomuto trendu čelit, neobejde se bez cílevědomé a účinné regulace územními plány a bez investic z veřejných rozpočtů. Stěžejní roli v tom zaujímá stát, jenž může podpořit malé a střední podnikání včetně služeb.

Smršťující se města bude nutné adaptovat na sociodemografické změny

406. Města, z nichž odcházejí ekonomicky aktivní obyvatelé, se nazývají smršťující se města (*shrinking-cities*). Jedná se o negativní proces, který se projevuje degradací fyzické stránky města, snížením příjmů rozpočtu, neefektivním využíváním služeb. Zároveň negativně ovlivňuje atraktivitu města, např. pro investory. Ačkoliv se tento trend v České republice dosud neprojevoval tak výrazně jako v jiných evropských regionech, je to trend, kterému se patrně nelze vyhnout. Již nyní se přibližně jedna šestina měst smršťuje.⁶⁴ Tato situace vyvolává nové nároky na správu postižených měst, na něž není dostačující reagovat pouze snahou zvyšovat ekonomický výkon.⁶⁵ Místní úřady i stát musí kromě nového přístupu k územnímu plánování také upravit nároky na správu, vylepšit i připravit veřejné služby. Musí se na nový trend přichystat a nenechávat proměnu města na *ad hoc* rozhodnutích.

Plánování na úrovni funkčních urbanizovaných celků

407. Mnohostranný rozvoj měst, schopný usměrňovat suburbanizační trend, vyžaduje také lepší národní i regionální strategické plánování včetně vzájemné komunikace mezi národními, regionálními a lokálními institucemi. Tradiční územní plány nejsou pro podporu ekonomických, sociálních a environmentálních vazeb mezi městy, jejich zázemím a venkovem dostačující. Stát proto bude podporovat koordinaci plánování na úrovni menší než kraj a přesahující území jedné obce, vyznačující se silnou

⁶⁴ SCHMEIDLER, K.; JIŘÍČKOVÁ, H.; ZÁMEČNÍK, P. (2011) Výzva shrinking cities u nás, v Evropě i ve světě. *Urbanismus a územní rozvoj* 14(6).

⁶⁵ RINK, D.; COUCH, CH.; HAASE, A.; KRZYSZTOFIK, R.; NADOLU, B.; RUMPEL, P. (2014) The governance of urban shrinkage in cities of post-socialist Europe. *Urban Research & Practice*, 7(3).

vazbou obyvatelstva na pracoviště a občanské vybavení v místním centru, tedy společnou koordinaci měst a okolních obcí.

Je třeba podporovat reurbanizaci a využívat stávající urbanistickou strukturu

408. Suburbanizace není jediným trendem. Zároveň s ní lze očekávat další proměny, zejména opětovné oživení jádrových měst, která jsou nebo se stanou centry funkčních urbanizovaných území. Re-urbanizaci, jež je alternativou k extenzivnímu růstu měst, může podpořit využívání stávajících urbanistických struktur a tzv. brownfieldů – opuštěných průmyslových areálů. Zůstává však veřejným zájmem předcházet jejich vzniku.

Standardy pro veřejné plánování jsou předpokladem pro rovnoměrný a inkluzivní rozvoj

409. Rozvoj živých a soudržných měst se neobejde bez přiměřeného a cenově dostupného bydlení, bez řešení příčin diskriminace (např. rodin s dětmi či vícegeneračních rodin) na trhu s bydlením a nerovností, bez odstranění sociálního vyloučení a bezdomovectví. V územním a strategickém plánování proto musí být vytvořeny standardy dostupnosti veřejných služeb v municipalitách dle jejich typu a velikosti. Územní a strategické plánování také musí zabezpečit ochranu kulturního a přírodního dědictví.

Města se musí přizpůsobit demografické změně

410. Nároky na města i veřejné služby klade také stárnutí obyvatel. Na tuto změnu je třeba přichystat většinu bytů, veřejný prostor i zařízení občanské vybavenosti ve městech i jejich strukturu, aby byla přístupná, prostupná a přátelská ke všem věkovým a uživatelským skupinám. Velmi důležitou roli při tom má samospráva, která plánuje a realizuje investice do ulic, náměstí, parků i budov.

Cizince lze integrovat i pomocí vhodných urbánních řešení

411. Proměňovat se bude také skladba populace, hlavně ve městech. První vlna příchozích z jiných států se usadila zejména ve velkých městech a nevytvořila uzavřené etnické či náboženské enklávy. V příštích letech se patrně část z nich – nebo jejich potomků – začne stěhovat na další místa v republice a také dojíždět za prací. Bude nutné podporovat začleňování cizinců a cizinek do většinové společnosti v plné šíři aktivit vykonávaných regionálními centry na podporu integrace cizinců a cizinek (sociální a právní poradenství, sociokulturní kurzy a kurzy českého jazyka).

Technologické inovace nesmějí ohrozit identitu města

412. Města a obce musí ve svém urbánním rozvoji hledat řešení, jak v jednom místě spojit technologické inovace, zejména tzv. integrovaná řešení (propojování dopravy, energetiky, architektury a komunikačních a zelených technologií). Celkové zefektivnění městského systému, např. v konceptu tzv. chytrých měst (*Smart Cities*), se však nesmí dít na úkor uchování identity, kterou utvářejí památky i další budovy, veřejný prostor, kultura a každodenní život. Plánování na místní úrovni musí proto podporovat i sociální soudržnost a vytvářet živé společenství i životaschopná města. K tomu by mělo směřovat podporování konceptu chytrých měst. Neboť významná není pouze technologická změna, ale mnohem významnější jsou často sociální inovace a inovace v organizaci.

Omezování vynucené mobility je ve veřejném zájmu

413. Města i regiony jsou vystaveny trendu rostoucí mobility. Dojíždění za prací či vzděláním je zapříčiněno tím, že pracovní příležitosti a školy (ale také služby) se nacházejí mimo bydliště. Je ve veřejném zájmu zmenšovat

tuto nerovnováhu a podporovat kvalifikované pracovní příležitosti v místech, kde chybějí. Sníží se tím nároky na dopravu, a tedy energetické i ekonomické náklady, a podpoří se uchování polycentrické sídelní struktury a rovnoměrné využívání krajiny. Omezování vynucené mobility umožňuje lidem svobodné rozhodnutí, kde chtějí žít, pracovat a trávit volný čas.

Digitalizace nemusí zmenšovat mobilitu

414. Tlak na stěhování za prací a produkci externalit zejména z osobní automobilové dopravy může zmírňovat digitalizace průmyslu a služeb i rozvoj telekomunikačních a informačních technologií, který umožňuje řadě podnikajících i zaměstnaných pracovat z domova.⁶⁶ Nákup přes internet, který se v posledním desetiletí výrazně rozvíjí (jen mezi lety 2005 a 2015 stoupl podíl osob nakupujících přes internet z 5 na 42 %⁶⁷) s sebou přináší i rozšíření nabídky zboží a služeb či úsporu času i nákladů. Jak však ukazují zkušenosti z jiných států, rušením digitalizace, elektronizace světa a personalizace služeb práce však může být i růst mobility, zejména s ohledem na dlouhodobý růst e-komerce (nakupování po internetu a následný rozvoz) a postupné vytlačování komerčních infrastruktur z oblastí vykazujících znaky suburbanizace.⁶⁸ Zachování dostupných a kvalitních poštovních služeb se neobejde bez víceúčelového využití poštovních poboček, které vedle poštovních služeb mohou sloužit jako kontaktní místo veřejné správy a zároveň jako poskytovatelé obslužných funkcí.

Mobilita bude rovněž souviset s fázemi životního cyklu

415. Lidé se pravděpodobně budou více stěhovat v různých fázích svého života. České rodiny v tomto ohledu začínají sledovat trendy západoevropských zemí. Zejména senioři a seniorky odcházejí z měst a vyhledávají klidnější prostředí ve své zemi či v zahraničí, kde mají blízko k přírodě i potřebným službám. Rekreační i sezónní bydlení na chatách a chalupách se proto v příštích letech patrně bude těšit nižšímu zájmu než dosud.⁶⁹

Faktory, které budou ovlivňovat mobilitu

416. Všechny zmíněné typy mobility bude patrně přibývat. Mohou se však měnit místa, odkud a kam lidé přicházejí. Mohou se také stěhovat zpět „domů“ (na venkov či do jiné země), pokud nashromáždí kapitál, odejdou do důchodu nebo ztratí práci. Mobilitu budou ovlivňovat ceny energií, politická stabilita, dostupnost bydlení v místech s nabídkou práce i služeb v malých městech či na venkově.

⁶⁶ Příkladem může být např. studie VAN LIER, T.; DE WITTE, A.; MACHARIS, C. (2012) The Impact of Telework on Transport Externalities. *Procedia – Social and Behavioral Sciences* 54.

⁶⁷ ČSÚ (2015) *Využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi jednotlivci*.

⁶⁸ Srov. studii VISSER, E.-J.; LANZENDORF, M. (2004) Mobility and Accessibility Effects of B2C E-Commerce. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie* 95(2).

⁶⁹ Druhé bydlení vnímáme „jako komplex jevů a procesů, spojených s objektem (či částí objektu), který je přechodným místem pobytu vlastníka/-ků či uživatele/-lů, využívajícího/-cích tento objekt převážně k rekreačním účelům.“ Cit. dle FIALOVÁ, D. (2014) Druhé bydlení v Česku. In BLAŽKOVÁ, T.; FIALOVÁ, D.; MATOUŠEK, V. (eds.) *Individuální a masová rekreace v okolí velkých industriálních měst v 19.–21. století*, s. 43.

4.2 Regionální nerovnosti

Města zůstanou tahounem růstu, pokud se vyvarují ohrožení své územní a sociální soudržnosti

417. Tahounem růstu jsou a patrně i zůstanou velká města nebo sídelní aglomerace úzce propojených středních a menších měst. Bývají produktivnější, přičemž jejich náskok se zvětšuje s velikostí. Posilují také růst ve svém okolí. Menším městům přitom může pomoci propojení s městy sousedními – a to i na úrovni sdílení veřejných služeb (viz odst. 427) –, které jim vynahrazuje malou velikost.⁷⁰ Rozvoj měst však nesmí probíhat na úkor územní a sociální soudržnosti, ani prohlubovat rozdíly mezi nimi a venkovem. Samosprávy proto musejí během strategického a územního plánování důkladně zvažovat výstavbu nových obchodních, průmyslových a podnikatelských areálů a objektů tak, aby v nadbytečné míře nepřispívaly k degradaci funkce tradičních center a aby nedocházelo ke koncentraci služeb a práce na okrajích měst. Tyto procesy posilují rozdíly v kvalitě života, zejména pro stárnoucí a sociálně slabou část společnosti. Vhodným nástrojem pro zabránění těmto negativním jevům je již zmíněné plánování na úrovni menší než kraj a přesahující území jedné obce umožňující zachovat polycentrický charakter státu i jeho regionů.

Sociální nerovnosti je třeba snižovat prostřednictvím integrovaných strategií umožňujících problém řešit v místě

418. Stát chce uvádět v život funkční národní strategie reagující včas na identifikované potřeby území a zaměřené na opatření, která podpoří kraje, města a obce v řešení sociálních disparit na svém území. Stát poskytne krajům i obcím metodickou podporu a zajistí mechanismy přenosu informací mezi národní, krajskou a místní úrovní při řešení společenské integrace a inkluze v bydlení, vzdělávání, zaměstnanosti, zdraví, při nastavení sociálních služeb, řešení předluženosti, popř. v dalších oblastech. Základem pro úspěšné zvládnutí sociálních nerovností je snadná a rovnoměrná dostupnost obslužných funkcí, jejich rovnoměrné rozložení na celém území státu a řešení problémů v místě jejich vzniku. Prevence soustředěná na konkrétní lidi a domácnosti musí jít ruku v ruce s řešeními, která ekonomicky ožíví periferní regiony, venkovské obce nebo části měst a zajistí v nich stejný standard veřejných služeb jako v prosperujících částech země. V případě hospodářsky problémových regionů dle vymezení *Strategie regionálního rozvoje* bude zachován důraz na jejich systematickou podporu a hospodářskou restrukturalizaci.

Je třeba podporovat podnikání využívající a posilující místní zdroje

419. Stát se soustředí na cílenou a vyšší podporu vytváření vysoce kvalifikovaných pracovních příležitostí hlavně v těch oblastech, kde se zatím ekonomické oživení nedaří. Chce také posilovat výkonnost i kapacitu krajů, měst a obcí, které mají rozvojové programy na starosti. Žádoucí je zejména podporovat tvorbu vysoce kvalifikovaných pracovních příležitostí v malých a středních podnicích využívajících místní a lokální potenciál.

Podpora dostupného nájemního bydlení zabraňuje vzniku sociálně vyloučených enkláv

420. Část vnitřní migrace paradoxně nesměřuje za prací, nýbrž za levnějším a dostupným bydlením. Sociálně slabé rodiny se přesouvají ze sociálně vyloučených lokalit ve městech na venkov a do periferních částí země. Stát proto bude podporovat různorodé formy bydlení ve všech

⁷⁰ OECD (2015) *OECD360 Česká republika 2015*.

částech měst a regionů, především dostupné nájemní bydlení pro všechny segmenty společnosti. Pro život v obcích a městech je důležitý důraz na prevenci a postupnou proměnu segregovaných a sociálně vyloučených domů, ulic nebo čtvrtí; stejně tak by měly regulace bránit vzniku uzavřených residenčních lokalit (*gated communities*) na opačném konci společenského žebříčku.

4.3 Nárůst významu nestátních aktérů a rozvoj komunit

Zapojení všech aktérů do rozhodování stabilizuje vládnutí na všech úrovních, i na těch nejnižších

421. Pro veřejnou správu byly dosud často jedním z hlavních protějšků při rozhodování o území významné firmy. Partnerem veřejné správy při rozhodování v území by měla být v první řadě veřejnost v širokém slova smyslu – místní občané, občanské iniciativy, spolky a neziskové organizace, drobní podnikatelé nebo účelová sdružení obcí. Řešení by měla vznikat v duchu spolupráce veřejné správy a investora s touto veřejností, čímž se předejde konfliktům, zpochybňování rozhodnutí a využívání opravných prostředků; plánování se stane odolnějším a koncepčnějším. Kritickým bodem se může stát rok 2023, kdy patrně razantně klesne financování z evropských fondů, jež nyní rovnoměrné zastoupení a budování partnerství podporuje. Naplňování partnerského principu ovšem musí respektovat odpovědnost veřejné správy za konečné rozhodnutí. Nežádoucí alternativou vůči partnerskému vývoji je růst významu právních konfliktů nestátních aktérů v podobě častějšího využívání všech zákonných prostředků (petiční právo, správní řízení, soudní řízení), což může zvýšit konfliktnost plánovacích a rozhodovacích procesů.

Do strategického plánování a řízení je třeba zapojovat všechny aktéry a využívat k tomu všechny nástroje

422. Veřejná správa na všech úrovních se musí naučit rozprout a moderovat průběžnou veřejnou debatu. Měla by připravit a vytvořit prostor, kde různí aktéři – firmy, místní občané a občanky a další – mohou společně participovat na strategickém plánování a řízení, diskutovat o využití území i konkrétních stavbách, hledat shodu a kompromis. Tuto diskusi musí také vést k praktickým výsledkům, a nakonec s ohledem na veřejný zájem rozhodnout, neboť právě veřejná správa ponese za uskutečňování dohodnutých záměrů největší díl odpovědnosti. Podmínkou je ovšem také konstruktivní přístup firem, občanů, občanek a neziskových organizací a jejich ochota přijmout (přinejmenším morální) odpovědnost za neúspěch, tj. schopnost akceptovat změny a současně pokračovat ve spolupráci. Stát proto bude usilovat o rozvoj a prosazování nástrojů rozvíjejících participaci, zejména MA21, a integrovaných nástrojů pro rozvoj venkova (CLLD – komunitně vedený místní rozvoj), aglomerací (ITI – integrované územní investice) a regionálních center (IPRÚ – integrované plány rozvoje území), které rovněž vyžadují hledání shody klíčových partnerů z veřejného, soukromého i neziskového sektoru. Alternativou pro města, na něž se integrované nástroje nevztahují, může do budoucna být

komunitou podporovaný rozvoj propojený s MA21.⁷¹ Spolupráce mezi venkovskými a městskými MAS může posílit sociální soudržnost a pomoci řešit problémy v území na rozhraní města a venkova, které s sebou přináší suburbanizace a změna klimatu.

Participace a komunitní způsob života se posilují

423. Souběžně s účinnou participací a zapojováním všech aktérů bude stát podporovat rozvoj místních komunit na různé úrovni (obcí, městských čtvrtí či celého regionu) založených na důvěře, principu partnerství a vzájemném síťování, neboť se navzájem posilují. Komunitou je skupina obyvatel, neorganizovaná veřejnost, která žije na společně sdíleném a shodně vnímaném území, podílí se na vlastní samosprávě a respektuje ústavní a právní rámec ČR. Předpokladem pro fungování odolné komunity je rovné postavení jejích členů, pocit sounáležitosti, informovanost a schopnost zvládat neúspěch, tj. schopnost absorbovat narušení či změny za současného udržení jeho základních funkcí a struktury.

Alternativou ke kultivaci veřejné správy je delegitimizace rozvojových politik nebo jejich centralizace

424. Nežádoucí alternativou je pokračování dosud časté praxe soustavných střetů a nespokojenosti na všech stranách, jež může vést až k výraznému oslabení legitimacy prosazovaných rozvojových programů i rozhodnutí úřadů. Cílevědomé plánování ustoupí ve prospěch chaotického schvalování individuálně prosazovaných projektů, neudržitelného sídelního rozvoje a plýtvání prostředky na nepromyšlenou infrastrukturu. Druhou, rovněž nežádoucí alternativou nabízí omezování pravomocí místní správy, centralizace a silnější regulace (která rovněž může být závislá na vlivu aktérů mimo státní správu). Řešení se stanou formálně unifikovanějšími a budou méně přizpůsobená místním možnostem, příležitostem a potřebám.

4.4 Kompetence a kvalita územní veřejné správy pro udržitelný rozvoj sídel

Výkon územní veřejné správy je koordinovaný, respektuje princip subsidiarity a využívá výhod funkčních urbanizovaných území

425. Ekonomickou výkonnost územních celků a kvalitu života jejich obyvatelstva přímo a výrazně ovlivňuje způsob jejich řízení a rozvoje. Kroky domácností a firem i spolupráce mezi jednotlivými sférami veřejné správy mají typicky větší pozitivní či negativní efekt ve funkčních urbanizovaných územích, tedy ve městech a jejich suburbánních zázemích, než v řídkěji osídlených oblastech. Proto je nutná součinnost a koordinace napříč resorty, regiony a různými úrovněmi veřejné správy. Ty dnes často nejsou dostatečné. Regulace na různých úrovních vlády často vytvářejí protichůdné pobídky, důsledně uplatňován není ani princip subsidiarity. Problém ještě násobí roztržičnost veřejné správy na úrovni obcí, a hlavně ve velkých a politicky komplikovaných metropolitních oblastech a městských regionech. Průzkum OECD ukázal, že tato roztržičnost vede k plýtvání a neúčinnému rozhodování. Je třeba posilovat koordinaci rozhodování napříč administrativními hranicemi v rámci funkčních

⁷¹ EHSV (2014) *Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Komunitně vedený místní rozvoj (CLLD) jakožto nástroj politiky soudržnosti na období 2014–2020 pro místní rozvoj a rozvoj venkovských, městských a příměstských oblastí.*

urbanizovaných území, tedy v aglomeracích určených charakterem osídlení a tvořících funkčních celek (příkladem takového celku mohou být metropolitní oblasti a ITI – integrovaný nástroj pro jejich rozvoj).⁷²

Je nutné pokračovat v reformě veřejné správy

426. Stát chce do roku 2030 dokončit rozpracovanou reformu územní veřejné správy, zjednodušit a konsolidovat stávající systém. Především musí být zvýšena přehlednost a koordinovanost činnosti veřejné správy a vytvořena skladebnost územně správní struktury. Pozornost vyžadují předpoklady pro kvalitní výkon správy na základním stupni. OECD v této věci ČR doporučuje zvážit slučování obcí, které však realisticky považuje za politicky obtížně prosaditelné. Nicméně ani správní reforma přímo neovlivní charakter osídlení České republiky. Proto je vhodnější, aby stát stanovil minimální standardy dostupnosti veřejných služeb, jejichž dostupnost bude zohledňována již ve strategickém a územním plánování, a podporoval integrované plánování a meziobecní spolupráci při sdílení veřejných služeb. Spolupráci obcí je třeba dále prohlubovat především na principu dobrovolnosti a hledat její nové formy, vhodné zejména k výkonu přenesené působnosti a případných povinných úkolů samosprávy a hledání konsensu na místní a lokální úrovni.

Základní dovedností pro správu obce je schopnost strategicky plánovat a řídit

427. Základem úspěšného rozvoje měst či obcí je a bude robustní a stabilní místní řízení. Musí se opírat o dostatečnou institucionální kapacitu, odbornost a vzájemnou komunikaci všech aktérů změn v území (samosprávy, firem, občanů a občanek, vysokých škol a výzkumných organizací, spolků, neziskových organizací nebo neformálních iniciativ). Nemělo by pouze splnit několik aktuálních cílů, nýbrž pravidelně hodnotit místní život z pohledu udržitelného rozvoje, kvality života i naplňování národních politik. Veřejná správa by si měla stanovovat úkoly a měřitelné cíle a dosahovat jich v přehledně řízených politikách. K tomu musí nejen znát běžný standard legislativy, předpisů a norem, opírat se o odborné znalosti, ale také rozumět udržitelnému rozvoji, mít manažerské dovednosti a umět pracovat s místními partnery.

Je třeba vytvářet podmínky pro kvalitní výkon kompetence obcí na různých úrovních

428. Kvalitní výkon veřejné správy vyžaduje také adekvátní stanovení působnosti při uplatnění kritérií subsidiarity. Kompetence by měly odpovídat možnostem obcí dané kategorie a orgánů veřejné správy na daném stupni. Právní regulace i finanční vztahy mají podporovat koncepční a komplexní přístup k plnění úkolů veřejné správy, včetně stanovení a prosazení minimálních standardů dostupnosti veřejných služeb v území.

Vzhledem ke kapacitám krajů je třeba posílit ORP

429. Rozsah úkolů státní správy vykonávaných ORP vyžaduje jejich posílení. To je potřebné rovněž v souvislosti s metodickou podporou, kterou by měly poskytovat ostatním obcím ve svém správním obvodu a která zatím není zakotvena ve formě zákonné povinnosti. Přitom je uvedena metodická podpora nezbytná vzhledem k velkému počtu obcí v krajích, jež přirozeně limituje možnosti metodické pomoci ze strany krajů.

⁷² OECD (2015) *OECD360 Česká republika 2015*.

Obec by se neměla zbavovat svého majetku	430. Rozvoj obce by měl být zajištěn provázáním územního plánování s vlastní pozemkovou politikou. Pozitivní zahraniční příklady řádné správy obce vesměs vznikají za situace, kdy obce přednostně rozvíjejí pozemky ve svém vlastnictví, čímž je v zárodku tlumen střet zájmů mezi veřejným a soukromým sektorem. ⁷³
Participace podporuje odolnost měst	431. Podmínkou odolnosti měst a obcí je utváření konsensu mezi úřady a místními partnery. Veřejná správa musí také vtahovat do svého rozhodování občany a občanky a konzultovat s nimi své kroky – plánování počínaje a provedením konče (viz také odst. 422). Příležitost pro blízkou budoucnost představuje realizace a rozvoj osvědčených metod (MA21, CLLD) doplněných o dílčí inovativní postupy, např. participativní rozpočtování. ⁷⁴
Dokumenty musejí být provázané vertikálně i horizontálně	432. Z hlediska udržitelného rozvoje sídel a územního rozvoje obecně je důležité zajistit vzájemnou provázanost dokumentů na úrovni horizontální (např. návaznost krajských či městských dokumentů) i vertikální (např. návaznost národní, krajské a obecní úrovně). Pro smysluplný rozvoj měst a obcí je důležité zajistit, aby rozhodování na sebe navazovalo „napříč“ (např. aby různé odbory stejného města sjednotily své cíle a plány) i „shora dolů“ (např. aby záměry kraje respektovaly politiku státu). Stát chce také podporovat spolupráci místních úřadů – a to i přes hranice – a sdílení příkladů vhodných řešení.
Dokumenty strategického a územního plánování musejí být navzájem provázány	433. Dokumenty územního plánování musejí být provázané se strategickými dokumenty. Na úrovni měst a obcí je třeba zajistit vazbu mezi strategickými plány a územními plány. Strategický plán popisuje, oč chce město či obec usilovat. Územní plán stanoví koncepci rozvoje území a jeho plošnou a prostorovou regulaci. K tomu potřebuje znát rozvojové cíle a záměry určené strategickým plánem. Podobně je nutné zajistit soulad dokumentů územního plánování na všech úrovních a provázat je se strategickými a sektorovými dokumenty, jež mají územní dopad.
Pracovníci územní veřejné správy by měli dostát vysokým nárokům	434. Úřady musejí posilovat znalosti a dovednosti pracovníků a pracovníc úřadů ve čtyřech oblastech. Pracovníci a pracovnice úřadů by se měli učit odbornosti – nejen rozvoji znalostí ve vlastním oboru, ale také dlouhodobému řízení složité agendy a celistvému, provázanému přístupu k ní. Musí také vylepšovat své komunikační schopnosti, aby uměli jednat s veřejností, moderovat a facilitovat diskusi různých partnerů, představovat jim i svým kolegům a kolegyním moderní trendy a účinně spolupracovat s různými složkami veřejné správy navzájem i v rámci různých hierarchických úrovní její jedné složky. Za třetí potřebují být kompetentní

⁷³ V majoritním vlastnictví veřejného sektoru jsou např. pozemky pro velký rozvojový projekt nové vídeňské čtvrti Aspern Seestadt. Viz HINTERKÖRNER, P. (2013) Veřejný prostor v Jezerním městě Aspern. In *Veřejný prostor, veřejná prostranství*, s. 57–60. Odkazujeme také na přístup města Stockholmu při obnově bývalých brownfieldů, zahrnující rovněž aktivní pozemkovou politiku, viz LEKEŠ, V. (2015) Urbanismus a ekologie. *Urbanismus a územní rozvoj* 18(6).

⁷⁴ MIČKA, P. (ed.) (2016) *Analýza občanské participace v České republice*, s. 44.

v plánování (strategickém plánování a řízení v různých časových výhledech) a za čtvrté ve vyhodnocování výsledků (zejména práci s daty).

Síťování a sdílení dobré praxe podporuje rozvoj obcí

435. Krajské, městské i obecní úřady by měly dále rozvíjet síťovou spolupráci municipalit včetně její mezinárodní dimenze (např. ICLEI, Energy Cities a dalších iniciativ) a zajistit tak přenos příkladů dobré praxe na všech úrovních. Dlouholeté zkušenosti v oblasti síťování má v České republice řada municipálních asociací.

4.5 Adaptace sídel na změnu klimatu

Dopady změny klimatu zasáhnou všechny typy obcí a území

436. Prognózy očekávají v České republice během příštích několika desetiletí postupnou změnu klimatu – i když se částečně podaří snížením emisí omezit rychlost, s jakou poroste teplota. Letní i zimní teploty budou vyšší než v minulých desetiletích. Přibude také letních období vysokého horka a extrémního sucha, jež občas vystřídají velmi silné srážky. Sucho bude nejvíce ohrožovat jižní Moravu (oblast přibližně na jih od Brna), Vysočinu a nižší polohy ve zhruba severozápadní polovině Čech (od Berounska přes Lounsko až k povodí dolní Ohře). Proto je potřeba počítat s nedostatkem vody i častějšími povodněmi. Kvalita vody bude kolísat. Ve velkých městech posílí vliv tzv. tepelných ostrovů – poroste teplotní rozdíl mezi městy a okolní krajinou. Postiženy budou skupiny osob se sníženou schopností termoregulace – starší lidé, nemocní a velmi malé děti. Sucho a horko může komplikovat provoz budov i všechny typy dopravy.⁷⁵

Dopady změny klimatu se promítanou do územního plánování i krizového řízení

437. Česká města a obce se zatím na komplexní dopady změny klimatu téměř nepřipravovala. Adaptace a mitigace na místní a regionální úrovni vyžaduje odpovědné plánování využití území pro zemědělské hospodaření, promyšlenou tvorbu krajinných struktur, jež mají pozitivní vliv na vodní režim krajiny, půdu, biodiverzitu a zlepšení funkčního propojení přírodních a urbánních struktur ([Odolné ekosystémy](#)). Posílení vazby územního plánování, ochrany obyvatelstva a krizového řízení s ohledem na negativní dopady změny klimatu zajistí kvalitnější ochranu lidí, majetku a infrastruktury před přírodními pohromami (dlouhodobým suchem, extrémně vysokými teplotami, povodněmi a vydatnými srážkami, extrémním větrem)⁷⁶ i antropogenními nebezpečími.⁷⁷ Sídla byla, jsou a budou nedílnou součástí krajiny. Dopady změny klimatu ve vazbě na důsledky suburbanizace ještě zvýší vliv sídel, zdaleka přesahující jejich katastr, na související krajinu (např. na povodí řek či potoků). Poroste potřeba zachování či obnovy funkčního propojení přírodních a urbánních struktur v širších krajinných souvislostech a tomu je třeba přizpůsobovat plánování.

⁷⁵ BELDA, M.; PIŠOFT, P.; ŽÁK, M. (2015) *Výstupy regionálních klimatických modelů na území ČR pro období 2015 až 2060*.

⁷⁶ MV ČR a HZS ČR (2015) *Analýza hrozeb pro Českou republiku*, s. 8.

⁷⁷ *Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)*, § 19, písm. g).

- Města musí šetřit vodou 438. Stát, kraje a místní správa musí společně posilovat odolnost měst a obcí. Adaptace na extrémní meteorologické projevy vyžaduje lepší péči o zeleň, lepší propojení zelených ploch a rozšiřování zeleně ve městech. Šetření s pitnou vodou – a vodou obecně – bude stále více nabývat na významu a stane se běžnou součástí života. Plánování musí podporovat zvětšení plochy pro zasakování, opatření k zachycování a využívání srážkové vody, revitalizaci vodních toků i ve městech a zvýšení množství vody ve veřejném prostoru. Součástí takových řešení musí být získání spravedlivého vlivu na rozhodování o využívání vodních zdrojů, a to nejen nad ovládním infrastruktury.
- Města se musí zazelenit, jejich provoz ekologizovat 439. Přístup k přírodě bude v urbánních podmínkách důležitým rozměrem kvality života. Města a obce prozatím téměř vůbec nečiní komplexní kroky potřebné k adaptaci na změnu klimatu. Vhodná opatření musejí být postupně zahrnována do strategického i územního plánování. Je nutné přistoupit k vytváření husté sítě malých i větších zelených prvků, jež budou systematicky využívat také vnitrobloky, trávníky, stěny i střechy velkých objektů. Součástí zeleného a ekologického města je rovněž městské zemědělství. Kromě ploch samotných půjde také o podporu jejich přírodní rozmanitosti. Výzkum totiž ukazuje, že obyvatelé si zeleně považují tím více, čím větší je v ní bohatství ptáků, motýlů a rostlin.⁷⁸ Je třeba rovněž odstraňovat překážky a faktory rizikové z hlediska živočichů (prosklené stěny ap.).
- Města musí začít měřit uhlíkovou stopu jako součást hodnocení vývoje k udržitelnosti 440. Nutné je rovněž snižování energetické náročnosti měst. Musí být připravena na možné výpadky elektřiny a snižovat svoji závislost na fosilních palivech. Stát bude podporovat města v redukci emisí znečišťujících látek do ovzduší a v přípravě plánů na snižování uhlíkové stopy. Dobrým příkladem může být evropská iniciativa *Pakt starostů a primátorů*, jehož účastníci se rozhodli do roku 2030 snížit emise CO₂ o dvě pětiny a realizovat adaptační opatření na zmírnění rizik a negativních dopadů změn klimatu na svém území. Každý ze signatářů k tomu připravuje propracovaný plán udržitelné energetiky a ochrany klimatu. Členy této iniciativy se už stala pilotní česká města a obce, prozatím devět, což je ve srovnání se zeměmi středovýchodní Evropy stále málo.
- Je třeba stavět budovy schopné udržovat komfortní teplotu 441. Stát chce nadále pomáhat městům a obcím v provádění významných změn ve vytápění (respektive chlazení), snižování energetické náročnosti budov, při využití místně dostupných zdrojů energie a při rozvoji veřejné dopravy a udržitelné mobility. Chce podporovat investice domácností i obecní programy. Úkolem už nebude pouze udržení tepla v domech během chladného období jako dosud, nýbrž udržování komfortní teploty po celý rok. Nepůjde už také jenom o dílčí projekty, ale systematickou proměnu měst. Stávající budovy projdou renovacemi, které napomohou co největším úsporám energie (*deep renovation*). Součástí programu musí být kromě izolace mimo jiné vnější stínění oken a prosklených fasád, příčné

⁷⁸ FULLER, R. A.; IRVINE, K. N.; DEVINE-WRIGHT, P.; WARREN, P. H.; GASTON, K. J. (2007) Psychological benefits of greenspace increase with biodiversity. *Biology Letters* 3(4).

provětrávání ap. Stavebnictví během příštích patnácti let víceméně bezexbytku přejde na nové budovy v pasivním standardu. Na trhu se objevují a budou objevovat nová řešení, včetně skladování energie nebo kogeneračních a trigeneračních technologií (elektřiny, tepla i chlazení).

Městská energetika by se měla decentralizovat

442. Města a obce by se měly z prostých spotřebitelů energie měnit také na výrobce a místní poskytovatele a využívat místně dostupné zdroje energie. Do urbánního prostředí začne přicházet postupná decentralizace energetiky, chytré sítě a vyšší podíl obnovitelných zdrojů v energetickém mixu (viz odst. 222, 225 a 232). Rovněž lze očekávat rozvoj integrovaných projektů, které začnou kombinovat různá řešení v jednom městě či obci, včetně různých technologií – např. využití momentálních přebytků solární energetiky pro dobíjení elektromobilů či odpadního tepla z průmyslu pro vytápění. Skládání využitelných a recyklovatelných odpadů bude zakázáno. Směsný komunální odpad (po vyřídění materiálů využitelných složek a biologicky rozložitelných odpadů) se bude zejména energeticky využívat v zařízeních k tomu určených v souladu s platnou legislativou.

Města se musí naučit efektivně nakládat s odpadem a co nejvíce jej využívat

443. Proměny v energetice ovlivní nakládání s běžným komunálním odpadem. Stát chce nadále spolupracovat s městy a obcemi na lepší recyklaci, včetně návratu organických látek do půdy. Separace bioodpadu by se měla během příštích patnácti let stát samozřejmostí českých měst a obcí; měl by být využíván ke kompostování nebo výrobě bioplynu a digestátu.

Stát bude podporovat elektromobily, nemotorovou a integrovanou veřejnou dopravu

444. Stát chce podporovat města v postupném odklonu od automobilové dopravy a zvýšit podíl elektromobility včetně infrastruktury pro dobíjení elektromobilů a obnovitelně provozované mobility. Přeprava musí brát ohled na potřeby obyvatelstva, které vyvolá stárnutí i měnící se životní styl. Nové dopravní politiky ve městech se budou prostřednictvím plánů udržitelné městské mobility odklánět od jednostranné preference a zvýhodňování individuálního automobilismu. Místní správa by měla motivovat lidi ke změně dopravního chování směrem k udržitelnějším formám mobility, ale také sahat k výrazným administrativním restrikcím a zpoplatnění vjezdu či parkování osobních aut v některých částech měst. Nutné jsou také investice do infrastruktury pro cyklistiku a pěší, podpora sdílení dopravních prostředků či služeb a vytváření sítě účelových komunikací (stezek pro pěší, cyklisty a cyklistky, in-line bruslaře a bruslařky, sjezdných chodníků ap.) a kompaktních, pěšky dostupných sousedství. Páteří přepravy v regionech bude spolehlivá a čistá veřejná doprava. Ačkoliv ji nadále budou poskytovat jednotliví dopravci, stát chce postupně integrovat krajské dopravní systémy do národního s navzájem provázanými jízdními řády, sjednocenými podmínkami přepravy, vzájemným uznáváním jízdenek, minimálními přestupními vzdálenostmi a společným informačním systémem. Hodlá také propojovat veřejnou dopravu s individuální prostřednictvím systémů typu *bike and ride* (budováním míst a zařízení k bezpečnému odkládání jízdních kol v blízkosti zastávek či terminálů veřejné hromadné dopravy), *park and ride* (budováním záchytných parkovišť v blízkosti zastávek či terminálů veřejné

hromadné dopravy) a *kiss and ride* (zřizováním míst pro krátké zastavení nebo vyčkávání osobních vozidel v blízkosti zastávek či terminálů veřejné hromadné dopravy).

4.6 Strategické cíle

16. Veřejné služby v území jsou pro všechny obyvatele lépe dostupné.

- 16.1 Strategické a územní plánování je na všech úrovních koordinováno.
- 16.2 Jsou stanoveny závazné standardy dostupnosti základních veřejných služeb a jim odpovídající veřejné infrastruktury občanského vybavení, které jsou platné pro veškerou zástavbu.
- 16.3 Předpoklady pro dostupnost základních veřejných služeb jsou zajištěny již ve fázi územního a strategického plánování.
- 16.4 Postupy strategického a územního plánování jsou koordinovány na úrovni přesahující úroveň jednotlivých obcí.

17. Růst kvality života v jednotlivých municipalitách snižuje regionální nerovnosti.

- 17.1 Dnešní venkovské a periferní oblasti se nevylidňují a jejich populace nestárne více než v urbanizovaných oblastech.
- 17.2 Jsou podporovány vysoce kvalifikované pracovní příležitosti v malých a středních podnicích využívajících místní a regionální potenciál.
- 17.3 Jsou podporovány různorodé formy bydlení, především dostupné nájemní bydlení pro všechny segmenty společnosti.
- 17.4 Lokální integrované strategie snižují sociální disparity v území, posilují nekonfliktní soužití a zvyšují kvalitu života pro všechny.

18. Kvalitní urbánní rozvoj sídelních útvarů je zajištěn.

- 18.1 Snižuje se zábor zemědělské půdy ve městech i volné krajině. Brownfieldy jsou regenerovány a revitalizovány.
- 18.2 Města jsou přátelská ke všem věkovým a uživatelským skupinám.
- 18.3 Obce běžně plánují rozvoj společně s veřejností.

19. Města a obce omezila emise skleníkových plynů a adaptovala se na negativní dopady změny klimatu.

- 19.1 Obce III. stupně předcházejí dopadům změny klimatu a jsou schopny se jim přizpůsobit.

- 19.2 Snižuje se počet a intenzita městských tepelných ostrovů.
- 19.3 Všechny nově dokončené budovy se řadí do energetické třídy A. Existující budovy se postupně renovují minimálně na úroveň energetické třídy C.
- 19.4 Zvyšuje se podíl veřejné zeleně v městských aglomeracích.
- 19.5 Významně roste délka cyklostezek a komunikací vhodných pro cyklisty a cyklistky.
- 19.6 Významně se zvyšuje počet bezemisních a nízkoemisních vozidel.
- 19.7 Klesá množství skladovaného komunálního odpadu.
- 20. Územní veřejná správa cíleně využívá nástroje pro udržitelný rozvoj municipalit.**
- 20.1 Ústřední státní správa metodicky podporuje a rozvíjí nástroje udržitelného rozvoje municipalit.
- 20.2 Územní veřejná správa má dostatečné institucionální kapacity pro výkon agendy udržitelného rozvoje.
- 20.3 Zvýší se počet i kvalita realizátorů místní Agendy 21.

GLOBÁLNÍ ROZVOJ

5 Globální rozvoj

Vize

Česká republika jako sebevědomý a kooperativní člen mezinárodního společenství přispívá svou domácí i zahraniční politikou k prosazování hodnot a principů udržitelného rozvoje v EU a ve světě.

Úvod

Pozitivní působení České republiky v oblasti udržitelného rozvoje

501. V určitých oblastech udržitelného rozvoje je Česká republika úspěšná, a to i v rámci mezinárodního srovnání. Důležitých výsledků dosáhla především díky koordinaci s ostatními státy Evropské unie a Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. Nadstandardní je také její reakce na globální vývoj i na přijetí *Agendy 2030 pro udržitelný rozvoj a Cílů udržitelného rozvoje*⁷⁹ i podíl na přijetí a realizaci *Globálního akčního plánu* ze Sendai ke snižování rizika katastrof (viz Analýza rozvoje). Této příznivé situace využije, aby podporovala plnění globálních i vlastních závazků udržitelného rozvoje a prosazovala své priority udržitelného rozvoje prostřednictvím koherentních vnějších politik a svého působení v Evropské unii a mezinárodních organizacích.

Vliv České republiky na globální udržitelný rozvoj

502. Některé rozměry rozvoje České republiky a Evropské unie mají vliv na směřování k udržitelnému rozvoji ve třetích zemích. Pro naplňování své globální odpovědnosti bude Česká republika skrze užší koordinaci na domácí úrovni usilovat o koherenci vnějších politik udržitelného rozvoje.

Agenda udržitelného rozvoje a multilaterální systém

503. Česká republika bude podporovat, aby světové společenství k plnění svých závazků udržitelného rozvoje využívalo stávající architekturu mezinárodních organizací. Vytváření nových mezinárodních organizací a mechanismů nepovažuje Česká republika za nutné, avšak k úspěšnému a efektivnějšímu naplnění všech závazků globální integrované agendy udržitelného rozvoje je třeba zefektivnit multilaterální systém, spolupráci jednotlivých aktérů a koherenci jejich aktivit.

⁷⁹ Viz VLÁDA ČR (2016) *Usnesení vlády ze dne 25. ledna 2016 č. 61 ke Zprávě o průběhu a výsledcích summitu Organizace spojených národů o udržitelném rozvoji.*

Národní priority udržitelného rozvoje v globálním kontextu

504. Vzhledem k omezeným lidským i finančním kapacitám České republiky je vhodné zaměřit se na omezený počet prioritních témat. Tato témata by měla logicky vycházet z národních priorit⁸⁰ a komparativních výhod České republiky i z aktuálních mezinárodních souvislostí. Formulace národních priorit udržitelného rozvoje pro působení na globální úrovni bude vycházet ze strategického rámce *Česká republika 2030*.

Politika udržitelného rozvoje musí být na všech úrovních koherentní

505. Jedním z hlavních principů a zároveň klíčovým nástrojem plnění závazků udržitelného rozvoje na domácí i globální úrovni je integrovaný přístup, jehož základem je zajišťování koherence politik pro udržitelný rozvoj. Vnější dopady jednotlivých národních politik by neměly poškozovat jiné země, zejména rozvojové. Jednotlivé aktivity, jimiž se politiky související s udržitelným rozvojem realizují, musí být provázané a soudržné, a to na místní a krajské, národní, regionální⁸¹ i globální úrovni. Propojenost jednotlivých aspektů a prvků je podmínkou efektivnosti a rovnováhy snah o udržitelný rozvoj, a to jak z hlediska využití zdrojů a kapacit na straně těch, kteří je poskytují, tak z hlediska dopadů na straně těch, kteří je přijímají.

Rozvíjení partnerství mezi aktéry

506. Příprava a realizace účinných opatření na podporu globálního udržitelného rozvoje vyžadují, aby se na nich vedle vlády, parlamentu a dalších státních a veřejných institucí dále a širěji podíleli partneři mimo veřejný sektor. Jedná se o zástupce občanského sektoru, soukromých firem, akademické sféry i široké veřejnosti. Udržitelný společenský konsensus musí vycházet z partnerské spolupráce.

5.1 Globální prostředí podporující udržitelný rozvoj

Globální závazky k udržitelnému rozvoji

507. Česká republika je odpovědným členem mezinárodního společenství. K zachování tohoto stavu musí především dodržovat závazky v oblasti udržitelného rozvoje, ke kterým se přihlásila, včetně pravidelného výkaznictví. Kvůli vyšší demokratické legitimitě bude dlouhodobě podporovat řešení globální agendy udržitelného rozvoje zejména v rámci Organizace spojených národů.

Obchodní politika EU vůči třetím zemím musí být v souladu s udržitelným rozvojem

508. V Evropské unii hodlá jako otevřená ekonomika podporovat nové obchodní smlouvy s dalšími státy či bloky, budou-li respektovat principy udržitelného rozvoje. Rovněž bude při respektování stejných principů podporovat multilaterální dohody Světové obchodní organizace. Chce prosazovat, aby tyto obchodní smlouvy předcházely sociálnímu dumpingu a aby signatářským státům explicitně a účinně zaručily právo používat sociální, environmentální, spotřebitelské nebo hygienické regulace dle svých potřeb a mohly tak být v souladu s udržitelným rozvojem. Dále bude podporovat koordinaci v oblasti daňových reforem. Česká republika bude

⁸⁰ V oblasti zahraniční politiky jsou národní priority zachyceny v materiálu MZV ČR (2015) *Koncepce zahraniční politiky České republiky*, která v kapitole 4.2 za jednu z priorit označuje také udržitelný rozvoj.

⁸¹ Ve smyslu mezinárodních regionů.

také aktivně přispívat k zásadní revizi platných, ale již překonaných rámců a nástrojů (například Dohody z Cotonou).

Rozvojová pomoc bude navýšena na 0,33 % HND a její efektivita bude pravidelně hodnocena

509. V zájmu posílení své politické pozice, důvěryhodnosti a akceschopnosti bude Česká republika rovněž usilovat o naplňování mezinárodních finančních závazků v oblasti poskytování oficiální rozvojové pomoci a činit kroky k plnění závazku dosáhnout postupným navyšováním její výše úrovně 0,33 % HND do roku 2030. Důraz bude kladen na efektivní využívání finančních prostředků a zkušeností ve prospěch snižování nerovností a naplňování udržitelného rozvoje ve světě. Ve své zahraniční rozvojové spolupráci se ČR dále zaměří na implementaci doporučení vzešlých z historicky prvního hodnocení (*peer review*) ze strany OECD v roce 2016, které ocenilo funkční institucionální systém české rozvojové spolupráce a humanitární pomoci i konkrétní příspěvek České republiky k omezování chudoby a nerovností v partnerských zemích.

Podpora Agendy 2030 pro udržitelný rozvoj

510. Česká republika bude na globální úrovni prosazovat plnění *Agendy 2030* a globálních agendy v oblasti klimatické změny, odolnosti a připravenosti na katastrofy a jejich promítnutí do činnosti mezinárodních organizací. Rovněž chce podporovat změnu v myšlení, kterou *Agenda 2030* do globální agendy udržitelného rozvoje přináší. Zvláštní důraz hodlá věnovat Cíli udržitelného rozvoje č. 16 *Mír, spravedlnost a silné instituce*, zejména podpoře budování odpovědných a transparentních institucí, jež jsou otevřeny podnětům veřejnosti a zajišťují všem vymahatelnost práva. Toto zaměření vychází z dlouhodobé priority české zahraniční politiky – podpory demokracie, řádné veřejné správy a lidských práv. Tento cíl má průřezovou platnost. Účinné a dlouhodobé naplňování ostatních cílů se bez něj neobejde. Mírová a soudržná demokratická společnost je také nezbytným předpokladem bezpečnosti a stabilních mezinárodních vztahů.

Posilování přidané hodnoty České republiky pro působení v mezinárodním prostředí

511. Součástí odpovědného působení v mezinárodních organizacích musí být konzistentní a koherentní vystupování při diskusích o udržitelném rozvoji na mezinárodních fórech, neboť i to přispívá k šíření dobrého jména České republiky ve světě. Proto – a také z důvodu posílení přidané hodnoty, kterou má její působení v mezinárodních organizacích doma i navenek – bude Česká republika rozvíjet meziresortní koordinaci k účinnému prosazování vlastních priorit a české expertízy v mezinárodních organizacích, k zajištění účasti České republiky na jejich rozhodovacích procesech, zapojování českých realizátorů do programů a projektů těchto organizací i k podpoře českých expertů a expertek zejména ve volených orgánech mezinárodních organizací.

Koordinace působení na globální úrovni

512. Za účelem efektivního a konzistentního působení na globální úrovni a v mezinárodních organizacích bude Česká republika aktivně posilovat své koordinační kapacity v oblasti udržitelného rozvoje. Hlavním koordinačním orgánem je Rada vlády pro udržitelný rozvoj, na pracovní úrovni pak její příslušné výbory. Koordinaci otázek spojených se zahraniční rozvojovou spoluprací a humanitární pomocí poskytovanou do zahraničí zajišťuje Rada pro zahraniční rozvojovou spolupráci.

5.2 Koherence politik

Průběžné revize
konceptních dokumentů
a nástrojů pro oblast vnějších
politik

513. Česká republika promítne národní priority udržitelného rozvoje popsané v tomto dokumentu, principy a cíle *Agendy 2030* i další mezinárodní závazky, které přijala, do hlavních nástrojů vnějších politik a strategií týkajících se vnějších vztahů na mnohostranné i dvoustranné úrovni – například do *Koncepce zahraniční politiky*, *Bezpečnostní strategie České republiky*, *Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce* a *Programu transformační spolupráce* i do relevantních obchodních, daňových, energetických, migračních a jiných politik v gesci ostatních resortů, které mají dopad na jiné země a na vnější vztahy České republiky. Jedná se například o *Exportní strategii* Ministerstva průmyslu a obchodu, *Státní politiku životního prostředí* Ministerstva životního prostředí, *Strategii resortu ministerstva zemědělství s výhledem do roku 2030* Ministerstva zemědělství či *Koncepci Ministerstva vnitra pro asistenci uprchlíkům a státům pod silnými migračními tlaky* (viz Analýza rozvoje). Koherence politik bude zohledňována v legislativní činnosti i při realizaci dílčích politik a programů doma i v zahraničí. Česká republika bude usilovat o to, aby také Evropská unie a další relevantní mezinárodní organizace, jichž je členem, ve svých vnitřních politikách i nástrojích vnějších politik koherentním způsobem reflektovala *Agendu 2030*.

Budování kapacit pro
sledování koherence politik
pro udržitelný rozvoj

514. Veřejná správa bude usilovat o vytvoření dostatečných institucionálních i analytických kapacit pro zajištění koherence politik pro udržitelný rozvoj. Sledování dopadů politik na jiné země pomůže snižovat negativní stopu České republiky v těchto zemích (viz Analýza rozvoje) a posilovat přidanou hodnotu vnějšího působení České republiky v oblasti politické, bezpečnostní, environmentální, obchodní i rozvojové. Kapacity pro sledování koherence politik vzniknou na úrovni centrální státní správy při Úřadu vlády České republiky – tak, aby měly potřebnou odbornost, akceschopnost a dosah napříč státní správou a tematicky se zaměřovaly na oblast udržitelného rozvoje.

Sledování koherence politik
na globální úrovni a úrovni
Evropské unie

515. Česká republika bude prosazovat, aby Evropská unie společně podporovala udržitelný rozvoj na mezinárodní scéně. Dále bude usilovat o to, aby se klíčové principy pro Českou republiku staly součástí unijních koncepcí, strategií a dokumentů a národní priority byly náležitě respektovány v unijních prioritách v oblasti udržitelného rozvoje. Jedním z prioritních témat je koherence vnitřních a vnějších unijních politik pro udržitelný rozvoj.

Přiměřená soběstačnost
prospěje ekosystémům
v jiných zemích

516. Vhodnou reakcí na neudržitelné způsoby produkce mnoha dovážených surovin (viz Analýza rozvoje) s významným dopadem také na vnější bezpečnost České republiky je podpora spotřeby domácích surovin všude tam, kde to je možné a pro kvalitu životního prostředí přínosné ([Hospodářský model](#)).

Koordinační mechanismy ke
sledování koherence politik

517. Základním koordinačním mechanismem pro řešení otázek spojených s koherencí politik pro udržitelný rozvoj je Rada vlády pro udržitelný rozvoj

a na pracovní úrovni její výbory. Pro sledování koherence politik Evropské unie probíhá koordinace ve Výboru pro Evropskou unii a resortních koordinačních skupinách. Pro oblast ostatních politik s vnějším dopadem může být využita koordinační role Pracovního týmu Rady hospodářské a sociální dohody. Sledování koherence politik jako náplň činnosti bude (pokud již není) vtělena do statutů těchto orgánů.

5.3 Strategické cíle

21. **Česká republika aktivně a s důrazem na národní priority spoluutváří prostředí podporující udržitelný rozvoj na globální úrovni a na úrovni Evropské unie.**

- 21.1 Česká republika prosazuje globální implementaci mezinárodních závazků v oblasti udržitelného rozvoje, jejich implementaci na úrovni Evropské unie i jejich promítnutí do činnosti mezinárodních organizací a sama tyto závazky plní.
- 21.2 Česká republika na globální i na úrovni Evropské unie podporuje naplnění Cílů udržitelného rozvoje a specificky Cíle č. 16 *Mír, spravedlnost a silné instituce*.
- 21.3 Česká republika posiluje svou přidanou hodnotu pro působení v mezinárodních organizacích a Evropské unii.

22. **Posílením koherence vnitřních politik s vnějším dopadem podporuje Česká republika globální udržitelný rozvoj.**

- 22.1 Česká republika průběžně promítá do koncepčních dokumentů a nástrojů vnějších politik přijaté mezinárodní závazky a národní priority v oblasti udržitelného rozvoje.
- 22.2 Česká republika aktivně buduje institucionální kapacity pro sledování koherence vnitřních politik s vnějším dopadem a omezuje jejich negativní vliv na globální směřování k udržitelnému rozvoji.
- 22.3 Česká republika aktivně prosazuje sledování a naplňování koherence politik na úrovni Evropské unie, ve vnějších politikách Evropské unie a na globální úrovni.

DOBŘÉ VLÁDNUTÍ

6 Dobré vládnutí

Vize

V České republice se vládne demokraticky a současně dlouhodobě efektivně. Struktura rozhodování je odolná, pružná a inkluzivní. Občané a občanky participují na rozhodování o věcech veřejných a stát jim k tomu vytváří vhodné podmínky. Veřejná správa prostřednictvím veřejných politik dlouhodobě zvyšuje kvalitu života obyvatel a obyvatelek České republiky a naplňuje cíle udržitelného rozvoje.

Úvod

Dobré vládnutí mění udržitelný rozvoj v čin

601. Plány na udržitelný rozvoj České republiky zůstanou pouze na papíře, nebudeme-li si schopni dobře vládnout. Kvalita vládnutí se zásadně podepisuje na kvalitě našeho života. Rozhoduje o tom, jak vypadají naše školy či nemocnice. Ovlivňuje také, budeme-li v zaměstnání znevýhodněni kvůli pohlaví nebo věku ([Lidé a společnost](#)). Prostřednictvím mechanismů vládnutí určujeme výšku daní nebo podmínky pro inovativní podnikání ([Hospodářský model](#)), popř. bude-li v naší obci fungovat hromadná doprava, či zda na sousedním pozemku vyrostе nová stavba ([Obce a regiony](#)). Dobré vládnutí také zajišťuje, že první větší déšť neodplaví půdu z pole na náves nebo že se lidé budou moci projít stinnou alejí ([Odolné ekosystémy](#)). O tom všem rozhodujeme nejen svou aktivitou v rámci České republiky, ale také za jejími hranicemi ([Globální rozvoj](#)). Kvalitu vládnutí pocítujeme rovněž v možnosti projevit svůj názor ve veřejných věcech, v jednání s úřady nebo v možnosti domoci se rychle spravedlnosti v soudním řízení.

Dobré vládnutí je věcí společnou

602. Stát může ovlivnit mnohé. Naplnit vizi dobrého vládnutí v demokratické republice ale není jenom věcí státu, nýbrž všech občanů a občanek této republiky. Stát vytváří možnosti a pobídky, které mohou být bezvýsledné, nebude-li o jejich využití aktivní zájem. *Česká republika 2030* ukazuje, že společnými silami lze dobrého vládnutí dosáhnout.

Lepší způsob tvorby a provádění veřejných politik

603. K naplnění vize dobrého vládnutí si Česká republika stanovuje souhrnný cíl lepšího způsobu vytváření a provádění veřejných politik. Způsobu, který bude z hlediska občanů a občanek inkluzivní, transparentní a prováděný na základě potřebných znalostí a dovedností. Způsobu, který bude dbát dlouhodobých i vedlejších dopadů rozhodnutí a jehož výsledkem

budou soudržné veřejné politiky. Způsobu, který se bude schopen systémově vylepšovat, inovovat.

6.1 Demokratičnost vládnutí

Inkluzivnější vládnutí

604. Česká republika zvýší inkluzivitu vládnutí, tedy reálnou možnost zapojení svých občanů a občanek do rozhodování o věcech veřejných, resp. do tvorby veřejných politik. Budou se zlepšovat dnešní dominantní demokratické formy. To znamená, že bude věnována soustavná pozornost nejen volbám (např. zachování rovnosti volebního práva, dostupnosti volebních místností ap.) a fungování politických stran (např. zajištění jejich transparentnosti), ale také podpoře většího zastoupení žen v rozhodovacích funkcích. Nástroje tohoto zlepšování a podpory nemusí být jen legislativní, ale mohou být také kulturní, administrativní, technologické ap. Intenzivněji budou využívány formy demokracie participativní, která klade důraz na přímé zapojení do rozhodování, a demokracie deliberativní, orientované k diskusi a vzájemnému přesvědčování. Možností je např. veřejné připomínkování legislativních návrhů, ať už je předkladatelem těchto návrhů vláda, či kdokoliv jiný, využívání referend nebo přizvání občanů a občanek ke spolurozhodování o rozpočtových prioritách (participativní rozpočtování), zvláště na místní úrovni. Značné možnosti nabízí také občanský a sociální dialog na úrovni EU.

Veřejné politiky jako výsledek deliberace, ne mocenské převahy

605. Možností bude využito zejména v oblasti deliberace veřejných politik. Deliberace představuje metodu diskuse, v níž se snažíme zdůvodnit své postoje. Tato diskuse je otevřená, každý v ní má možnost promluvit. Základní logikou diskuse je argumentace, nikoli mocenská převaha (např. počet hlasů nebo výsadní postavení). Hlavním cílem je vzájemné ujištění, že v rozhodování budou vzaty v potaz různé perspektivy a že budou brány vážně. Deliberace může probíhat ve všech fázích tvorby veřejných politik. Je k ní možné využít projednávání návrhů v zastupitelských orgánech na všech úrovních a jednou z forem může být věcná a vstřícná diskuse mezi vládní koalicí a opozicí. Prvek deliberace je však třeba ve větší míře využívat již ve fázi přípravy politiky, volby jejích východisek a cílů a zapojit do ní občany a občanky přímo. Technické řešení může být různé (např. veřejné debaty a diskusní fóra na základě koncepce tzv. miniveřejnosti, pracovní skupiny za účasti různých aktérů, individuální hloubkové rozhovory či skupinové rozhovory, deliberativní průzkumy veřejného mínění, různé formy připomínkování využívající rámce *e-Government* ap.).

Překážky reprezentace, participace a deliberace

606. Česká republika bude odstraňovat překážky, které dobré reprezentaci, participaci a deliberaci brání nebo je komplikují. Legislativních překážek není mnoho a bezprostřední technické překážky jsou poměrně snadno řešitelné. V dlouhodobém horizontu se proto musíme zaměřit hlavně na překážky, které omezují přístup k určitým informacím, na překážky, jež omezují přístup k určitým dovednostem, a na překážky spojené se sociálními nerovnostmi.

- Snazší přístup k informacím 607. Snazší přístup k informacím lze zajistit různými způsoby. V první řadě rozvíjením systému *e-Government* nebo obecně budováním otevřené datové infrastruktury (*open data*), dále pak silnými médii veřejné služby, podporou budování odborných zázemí politických stran ap.
- Naučit se diskutovat 608. Participace, a zvláště deliberace jsou „měkké“ dovednosti. Lze se jim naučit a stát bude dbát na jejich zahrnutí do systému vzdělávání včetně vzdělávání dospělých. Zlepšují se však hlavně užíváním. Čím více budou občané a občanky zapojováni do diskuse, tím smysluplnější budou jejich diskuse příští. Diskusní dovednosti přitom nemusí rozvíjet jen fóra otevřené politická, možnosti jsou také např. při zaměstnanecké spoluúčasti nebo ve formě družstevního podnikání ([Hospodářský model](#)). Obojí má vedle rozměru hospodářského právě rozměr participativní a deliberativní.
- Snižování nerovností ve společnosti 609. Práva jsou v demokracii zaručena zákonem, jsou rovná a občankám a občanům v tom musí skýtat oporu kvalitní a rychlé rozhodování soudů, jež nevykazuje výrazné regionální odchylky. K dosažení demokracie však není dostačující přidělit občanům a občankám formální práva. Musí mít rovněž skutečné příležitosti. Ty budou vždy rozdílné vzhledem k různým osobním zájmům, nadání ap. Někteří lidé jsou však omezeni také společenskými překážkami, jejichž odstraňování je úkolem státu. Snižování míry chudoby, odstraňování genderových nerovností nebo nerovností ve vzdělávání ([Lidé a společnost](#)) mají zásadní význam i pro demokratičnost vládnutí.
- Demokratické myšlení je otevřené 610. V České republice musí také existovat prostor pro alternativní uvažování o tom, jak demokraticky vládnout, protože nelze „od zeleného stolu“ odhadnout demokratické potřeby a vytvořit k nim vhodné formy na desetiletí dopředu. Česká republika bude tento prostor vytvářet přímo, formou státní podpory vědeckého výzkumu a vývoje. Zdrojem inovací demokratického vládnutí však mohou být také návrhy různých think-tanků a NNO, práce tzv. politických institutů při politických stranách, aktivity obcí ap.
- Dobrý úmysl nestačí 611. Každá konkrétní forma, kterou se bude inkluzivita vládnutí zvyšovat, musí být vždy dobře uvážena. Je nutné zohledňovat dlouhodobé dopady a dopady na jiné oblasti. Pomoci mohou zkušenosti z jiných zemí, stejně jako experimentální provádění nových řešení na menších vzorcích, tedy různé formy pilotáží. Prováděné inovace demokratičnosti vládnutí by rovněž měly být zpětně vyhodnocovány, a to s ohledem na naplnění určených cílů a s ohledem na jejich vedlejší důsledky.

6.2 Dlouhodobá efektivita vládnutí

- Nároky na veřejnou správu 612. Dlouhodobá efektivita vládnutí záleží zejména na dlouhodobé efektivitě institucí veřejné správy, na kterou jsou z tohoto důvodu kladeny vysoké nároky. Veřejná správa by měla být transparentní, předvídatelná, dostupná a neměla by porušovat princip nestrannosti ve snaze dopomoci někomu k neoprávněnému soukromému zisku. Měla by být účinná

a vynakládat prostředky účelně. Měla by být schopná reagovat na změny a dokázat se poučit ze zkušenosti. Každý z těchto aspektů je důležitý a žádný z nich nesmí být soustavně opomíjen. Mezi jednotlivými typy očekávání, resp. nástroji k jejich naplnění, však existuje napětí. Naplňování různých očekávání spojených s veřejnou správou je proto nutné vyvažovat v závislosti na aktuální situaci a poslání konkrétní instituce. Vzhledem k tomu, že v České republice jsou funkce veřejné správy vykonávány jak státní správou, tak v přenesené působnosti samosprávou, je třeba v nárocích na konkrétní instituce brát ohled i na rozdíly mezi nimi.

Horizontální a vertikální koordinace

613. Soudržnost veřejných politik posílí Česká republika intenzivnější horizontální i vertikální koordinací v jejich přípravě a vyhodnocování. Horizontální koordinace bude jak intra-, tak interinstitucionální (např. v rámci ministerstev i mezi ministerstvy, na úrovni krajského úřadu a mezi kraji ap.). Podmínkou je dostatečné institucionální zázemí a intenzivnější každodenní komunikace. Zužít lze existující komunikační kanály nebo již existující síť strategických či analytických útvarů v různých institucích, budou-li vybaveny potřebnými kompetencemi, dovednostmi, zaměstnanci, zaměstnankyněmi a rozpočtem. Pomůže také systém cirkulace zaměstnanců a zaměstnankyň, jako např. stáže na jiných ministerstvech či v jiných krajích, podpora stáží v Evropské komisi, výměny prostřednictvím různých sítí a sdružení měst a obcí či krajů. Vertikální koordinace by měla mít podobu obousměrné cirkulace návrhů, řešení a zkušeností.

Zvažování dopadů předem a hodnocení výsledků zpětně

614. Druhým důležitým krokem k dosažení soudržnosti veřejných politik bude posílení strategického přístupu a větší důraz na odhad dopadů a zpětné hodnocení. U každého rozhodnutí je třeba zvažovat dopady na jiné oblasti, zvláště pak dopady dlouhodobé a pokud možno vytvářet varianty řešení. Konkrétními nástroji odhadu dopadů je především RIA (*Regulatory Impact Assessment*), dále např. EIA (*Environmental Impact Assessment*), TIA (*Territorial Impact Assessment*), SEA (*Strategic Environmental Assessment*), či HIA (*Health Impact Assessment*). Bude-li třeba, můžeme v budoucnu vytvořit nástroje další. Není však dostačující politiky dobře vytvářet, je nutné je také zpětně vyhodnocovat a podle těchto hodnocení upravovat další postup, např. provádět parametrické úpravy systémů, upravovat méně účinné regulace, snižovat administrativní zátěž občanů, podnikatelů/firem i veřejné správy ap. Pro hodnocení je nezbytné jasně stanovit účel, kterého má veřejná politika dosáhnout, a naplňování tohoto účelu sledovat. To umožní veřejné politiky nejen vylepšovat, ale také lépe nakládat se zdroji, které k jejich naplňování jednotlivé instituce mají (kompetencemi, finančními prostředky, personálem ap.).

Soudržnost nejen uvnitř, ale také navenek

615. Koordinace a soudržnost veřejných politik se netýká jen území České republiky. Uplatněna bude také na úrovni evropské a globální, od přípravy podkladů pro jednání vlády v institucích EU až po koordinovanou aktivitu ve funkčně vymezených mezinárodních organizacích ([Globální rozvoj](#)).

- Soudržnost nejen věcí moci
výkonné, ale také
zákonodárné a soudní
616. Soudržnost veřejných politik také není pouze věcí výkonné moci. Větší důraz na soudržnost, zvláště na odhad dopadů na jiné oblasti a dopadů dlouhodobých, by měly klást i zákonodárné sbory. Kvalitě veřejné rozpravy by významně napomohlo, kdyby legislativní návrhy poslanců, senátorů a krajů využívaly nástroje k vyhodnocování dopadu alespoň v takové míře jako návrhy vládní. Není-li k tomu účelu dostatečná institucionální kapacita, měla by být vytvořena. Soudržnost veřejných politik rovněž není jenom výsledkem procesu, kterým politiky vznikají, nýbrž i výsledkem procesu, kterým se provádějí a kterým se řeší sporné otázky. Zde má vedle veřejné správy klíčovou roli kvalitní, dostupné a rychlé soudnictví, jež ve svých rozhodnutích nesmí vykazovat výrazné regionální odchylky. Předpokladem takového soudnictví je dlouhodobá strategie, která by měla stanovit především model správy soudnictví, optimalizovat organizační procesy, uspořádat elektronizaci justice a určit metody, jakými má být systematicky zlepšován právní řád. Těmto záměrům by pak měla být přizpůsobena institucionální kapacita soudnictví.
- Člověk ve středu zájmu
617. Při poskytování veřejných služeb postaví Česká republika do středu pozornosti jednotlivé obyvatele, jejich potřeby a jejich životy, nikoli vnitřní potřeby veřejné správy. V institucích veřejné správy by mělo být rozšířeno řízení kvality, zvláště na principech TQM (*Total Quality Management*). Nestačí „dělat věci správně“, je třeba současně „dělat správné věci“. Podoba konkrétní veřejné služby bude ve větší míře připravována přímo s těmi, jichž se má týkat, a veřejná správa se bude také zpětně příjemců ptát, zda jim služba pomohla či nikoliv, popř. měla-li na ně nežádoucí dopad. To opět umožní veřejné politiky vylepšovat, vyhledávat synergie mezi nimi a současně lépe nakládat se zdroji (kompetencemi, finančními prostředky, personálem ap.). Po stránce koncepční i technické jsou k orientaci na příjemce služeb vhodné také různé nástroje z oblasti *e-Government*, užívají-li se s ohledem k účelu služby. Jejich logickým doplněním by měly být aktivity vedoucí ke snižování administrativní zátěže občanů, podnikatelů/firem a veřejné správy.
- Zahraniční inspirace, nikoli
však kopírování
618. Inspirací mohou být zahraniční zkušenosti. Je třeba o nich mít přehled a využívat jich tam, kde to je možné. Přitom musí být Česká republika schopna registrovat změny zahraničního vývoje a porovnávat své snažení s aktuálními trendy, nikoliv těmi minulými. Je však nutné vyvarovat se mechanického přejímání a zavádění řešení, která v českém kontextu nemusí být dostatečně efektivní. Nástroji pro čerpání zahraničních zkušeností mohou být vedle spolupráce s odbornými pracovišti zejména systémy vzdělávání zaměstnanců a zaměstnankyň veřejné správy a podpora stáží ve veřejných správách jiných zemí či v Evropské komisi.
- Napřed testovat a diskutovat,
potom zavádět
619. U všech veřejných politik je nutné ctít pravidlo „dvakrát měř, jednou řež“. K prověření efektů zamýšlených řešení je klíčové vyhodnotit aktuální vědění, včetně vědění zahraničního, a následně využívat různé formy pilotáží, tedy testování na malých vzorcích při důsledném vyhodnocování. Vhodný prostor se k tomu aktuálně nabízí např. v rámci procesu hodnocení dopadů regulace. Tyto pilotáže ovšem nemohou mít pouze charakter

vědeckých experimentů. Musí mít také rozměr deliberativní, tedy zapojovat do diskuse zejména ty, kterých se má navrhované řešení týkat, a ty, kteří k němu mají co říci (např. odbornou, profesní či zájmovou veřejnost).

Odolnost a bezpečnost

620. Systém vládnutí bude odolný. Konkrétní bezpečnostní hrozby se mohou rychle měnit a stejně tak jejich význam. Ale typy možných dopadů, pokud se tyto hrozby naplní, jsou poměrně stabilní. Bude proto nadále rozvíjen systém předvídání krizových situací a přípravy reakce na ně, ať již jsou to krizové situace původu přírodního, nebo lidského (např. povodně, dlouhodobá sucha, epidemie, úniky nebezpečných látek, narušení funkčnosti významných systémů elektronických komunikací, narušení dodávek elektrické energie velkého rozsahu, narušení zákonnosti velkého rozsahu ap.). Z hlediska bezpečnosti je opět nutná také soudržnost v přístupu moci výkonné a soudní (např. dobrá trestní politika, v níž je složka potrestání vyvážena se složkou nápravy).

Odolnost a inovace

621. Odolnost uspořádání však dlouhodobě zvyšuje zejména schopnost připravit se na možné změny, nebo schopnost přizpůsobit se jim – jinak řečeno, schopnost inovací v tvorbě a provádění veřejných politik obecně, inovací procesních (administrativních, technologických), inovací služeb, inovací stylu řízení a inovací konceptuálních. Do určité míry je to možné již nyní. Do roku 2030 však Česká republika vytvoří takové podmínky, aby inovace probíhaly systematicky a správně plnily svůj účel. V kratším časovém horizontu je třeba uvnitř české veřejné správy vytvářet a udržovat prostor, v němž by se mohlo s procesy, službami a jinými aktivitami experimentovat. Dlouhodobě je nutné zajistit určitou míru autonomie pro nižší úroveň veřejné správy, určitý typ znalostí a dovedností a dostatečnou informační základnu.

Subsidiarita v poskytování služeb, metodická podpora a vyhodnocování

622. Důsledného uplatnění se dočká princip subsidiarity, tedy rozhodování a zodpovědnost na nejnižší úrovni, na níž je řešení z perspektivy občanů dlouhodobě efektivní. S ohledem k tomuto principu budeme hledat vhodné institucionální uspořádání pro konkrétní oblasti. Existují veřejné služby, které lze nejlépe vytvářet z centra. Tváří v tvář individualizaci potřeb je však stále důležitější role nižších úrovní veřejné správy, na kterých je většina služeb reálně poskytována a které mají bezprostřední zkušenost s účinností služby. Nižší úroveň veřejné správy proto získají takovou míru autonomie, která jim umožní postupy inovovat, a zároveň větší míru zodpovědnosti za inovativní řešení. Autonomie a inovace pochopitelně nesmí narušit soudržnost v provádění veřejných politik na celém území České republiky. Žádné řešení však není věcí čistě jedné úrovně. Doplněním autonomie nižších úrovní a jejich možnosti inovovat proto musí být metodická podpora, poskytovaná z centra (např. metodickými útvary ministerstev či na úrovni vlády, pravidelnými setkáními, společným informačním systémem ap.) a systém důsledného vyhodnocování (evaluace a audit prováděných inovací). Všechny úrovně musí mít k plnění svých úkolů dostatečnou institucionální kapacitu ([Obce a regiony](#)).

Dostatečné znalosti
a dovednosti

623. Zvláštní pozornost věnuje Česká republika budování odborného zázemí tvorby a provádění veřejných politik. Vedle pochopení pro různorodost hodnot a zkušenosti s dopady politik jsou odborné znalosti a dovednosti důležitým faktorem ovlivňujícím rozhodování veřejné správy. To se dotýká nejen institucí, které veřejné politiky primárně vytvářejí nebo realizují, ale i těch, které o nich rozhodují (např. zákonodárných sborů). Proto bude intenzivnějším propojení veřejné správy s odbornými pracovišti, např. vysokými školami, výzkumnými organizacemi, Akademii věd ČR a veřejnými výzkumnými institucemi (v. v. i.). Státní systém podpory výzkumu a vývoje bude k této spolupráci vytvářet podmínky a bude ji povzbuzovat. Zvýší se také poptávka veřejné správy po různých formách analýz a poradenství, které jí odborná pracoviště mohou poskytnout.

Systematické vzdělávání

624. Systém vzdělávání zaměstnanců a zaměstnankyň veřejné správy zprostředkuje nejnovější vědecké poznatky, kontakt se zkušenostmi z jiných zemí a vhléd do způsobu, jak s těmito poznatky pracovat. Bude zaměstnance a zaměstnankyně veřejné správy rovněž pobízet k tomu, aby si uvědomovali možnosti a limity různých metod, dat a informací. K tomuto účelu lze využít již existujících forem, např. systém vzdělávání dle zákona o státní službě (č. 234/2014 Sb.), zákona o úřednících územních samosprávných celků (č. 312/2002 Sb.), působení Institutu pro veřejnou správu Ministerstva vnitra, vzdělávání v síti municipalit rozvíjejících MA21, různé formy spolupráce s veřejnými vysokými školami či systém stáží ve veřejných správách jiných zemí či v Evropské komisi.

Dostupnost a kvalita dat
a informací

625. K dobré tvorbě a provádění veřejných politik jsou nezbytná kvalitní data a informace. Data se proto budou systematicky sbírat a usnadní se jejich oběh. Nabízí se také velmi široké spektrum domácích i zahraničních datových zdrojů, které by bylo možné využívat mnohem intenzivněji a lépe než dnes (např. tzv. administrativní data veřejné správy, informace firem, NNO, informace z akademické sféry, data mezinárodních institucí, data o právních předpisech a legislativním procesu ap.). Klíčovou informací pro rozhodování je rovněž vyhodnocení politik dosavadních. Rozvine se proto systém, který datové a informační potřeby veřejné správy pravidelně aktualizuje a propojí zdroje z různých oblastí, aby posílil soudržnost vytvářených politik. Vhodným rámcem pro tento účel je *e-Government*. Vyhodnocení politik dosavadních bude založeno na evaluacích a na komplexním systému měření a hodnocení veřejné správy. Chceme-li přitom, aby se občané a občanky na tvorbě politiky podíleli, a chceme-li, aby výsledkem byla smysluplná veřejná rozprava, musí být data a informace poskytnuty také jim. Nástroji mohou být opět zejména projekty *e-Government* a obecně přístup na principech otevřené datové infrastruktury (*open data*), obojí s ohledem na zachování práva na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromí. Tyto aktivity by přitom měly být propojeny se snahou o snižování administrativní zátěže občanů a občanek, podnikatelů či podnikatelek/firem a veřejné správy.

Dobré zdůvodnění politik je ochranou před korupcí a diskriminací

626. Uplatnění principu subsidiarity, dostatečné znalosti zaměstnanců a zaměstnankyň veřejné správy a kvalitní data a informace pomáhají k lepší tvorbě a provádění veřejných politik také tím, že umožňují rozhodnutí dobře zdůvodňovat a obhajovat. Zejména v případě provádění politik jsou dobré definice veřejného zájmu a jejich zdůvodnění, spolu s transparentností a nástroji ochrany oznamovatelů závadného chování, jednou z účinných forem obrany před porušováním principu nestrannosti veřejné správy.

6.3 Strategické cíle

23. Tvůrci a tvůrkyně veřejných politik mají znalosti a dovednosti, které jim umožňují plnohodnotnou účast ve veřejné rozpravě.

23.1 Systém vzdělávání zaměstnanců a zaměstnankyň veřejné správy reálně rozvine koncepční uvažování a zprostředkuje nejnovější vědecké poznatky, kontakt se zkušenostmi z jiných zemí a vhléd do způsobu, jak s těmito poznatky kriticky pracovat.

23.2 Systém vzdělávání poskytovaný veřejnými vzdělávacími institucemi zajistí rozvoj participativních a deliberativních dovedností občanů a občanek.

23.3 Státní systém podpory orientovaného a aplikovaného výzkumu zajistí soustavný příliv poznatků a inovací demokratičnosti a dlouhodobé efektivity vládnutí.

24. Veřejné politiky jsou soudržné ve vztahu k cílům strategického rámce *Česká republika 2030*.

24.1 Veřejná správa na všech úrovních bude mít dostatečnou institucionální kapacitu k vytváření soudržných politik (kompetence, personál, finanční prostředky, komunikační kanály ap.).

24.2 Veřejné politiky budou brát ohled na dlouhodobé dopady a instituce veřejné správy budou tyto dopady sledovat v rámci vlastních strategických materiálů.

24.3 Veřejné politiky budou založeny na dostupných znalostech a budou systematicky posuzovány předem s ohledem na možné dopady na příjemce a dopady na jiné oblasti než oblast primárního zájmu.

24.4 Veřejné politiky budou systematicky vyhodnocovány zpětně (ex-post evaluace).

25. Tvůrci a tvůrkyně veřejných politik mají kvalitní a snadno dostupná data a informace pro potřeby rozhodování.

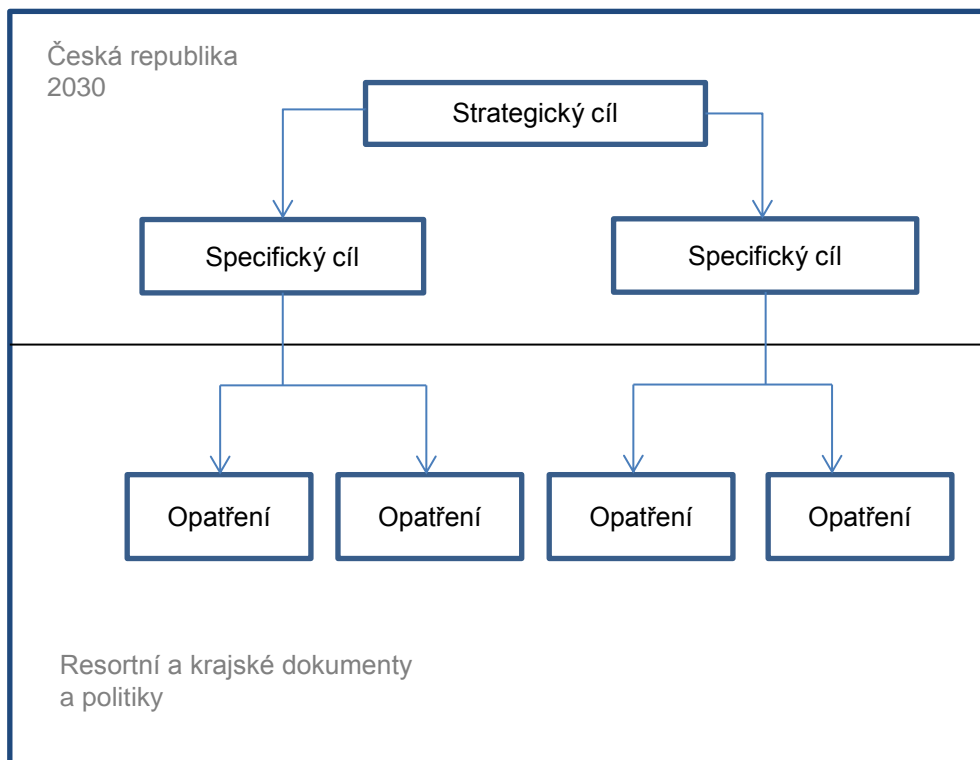
- 25.1 Uvnitř veřejné správy se dále rozvine systém sběru a sdílení dat a informací, které umožňují analýzu problémů, tvorbu variant a odhad dopadů.
 - 25.2 Data a informace veřejné správy budou dostupné takovou cestou, která je z hlediska občanů a občanek nejpohodlnější.
 - 25.3 Bude rozvinut systém výměny zkušeností mezi vyššími a nižšími úrovněmi veřejné správy, mezi různými sektory vládnutí a mezi českou veřejnou správou a veřejnými správami v zahraničí.
- 26. Inovace v tvorbě veřejných politik jsou progresivním řešením, které zvyšuje demokratičnost a/nebo dlouhodobou efektivitu veřejných politik; takové inovace jsou trvalou součástí fungování veřejné správy na všech úrovních.**
- 26.1 Rozvine se systém podpory inovací v tvorbě veřejných politik.
 - 26.2 Pilotáže se stanou součástí tvorby veřejných politik všude tam, kde to bude dle charakteru politiky vhodné.
 - 26.3 Deliberace veřejných politik budou pravidlem všude tam, kde to bude dle charakteru politiky vhodné.
- 27. Zvýšila se kvalita vládnutí z hlediska příjemců veřejných politik.**
- 27.1 Rozvinou se postupy zvyšující z hlediska občanů a občanek inkluzivitu vládnutí.
 - 27.2 Rozvinou se postupy zvyšující efektivitu veřejné správy z hlediska občanů/občanek a podnikatelů/podnikatelek a firem.

Implementace strategického rámce

701. Strategický dokument *Česká republika 2030* je zastřešujícím vládním dokumentem pro národní, krajskou a místní úroveň. Zároveň slouží jako převodní mechanismus pro české závazky vůči Evropské unii a globálnímu společenství v oblasti udržitelného rozvoje. Stanovuje šest z dlouhodobého hlediska prioritních oblastí pro rozvoj České republiky a formuluje k nim strategické a specifické cíle. Konkrétní opatření k naplnění strategických cílů jsou v gesci příslušných resortů či Úřadu vlády dle aktuálních kompetencí.

702. V návaznosti na schválení *České republiky 2030* bude v roce 2017 připraven a vládě k projednání předložen implementační dokument, který určí mechanismus sledování souladu a interakce strategických a specifických cílů *České republiky 2030* a resortních strategií, koncepcí, programů a opatření. U všech národních strategických dokumentů, strategií rozvoje krajů, koncepcí, programů a opatření, které mají strukturální dopad na dlouhodobý rozvoj České republiky, bude hodnocen soulad se strategickými a specifickými cíli *České republiky 2030*. Výsledkem je zajištění obsahové návaznosti od zastřešujícího strategického dokumentu přes sektorové a resortní strategie na národní a krajské úrovni. Nástrojem pro sledování kompatibility strategických cílů na jednotlivých úrovních vládnutí je Databáze strategií. Databáze strategií by měla být propojována s datovými zdroji pro sledování indikátorů (např. VDB ČSÚ, RIS MMR ad.).

Obrázek 1 Vztah strategických a specifických cílů ČR 2030 a opatření

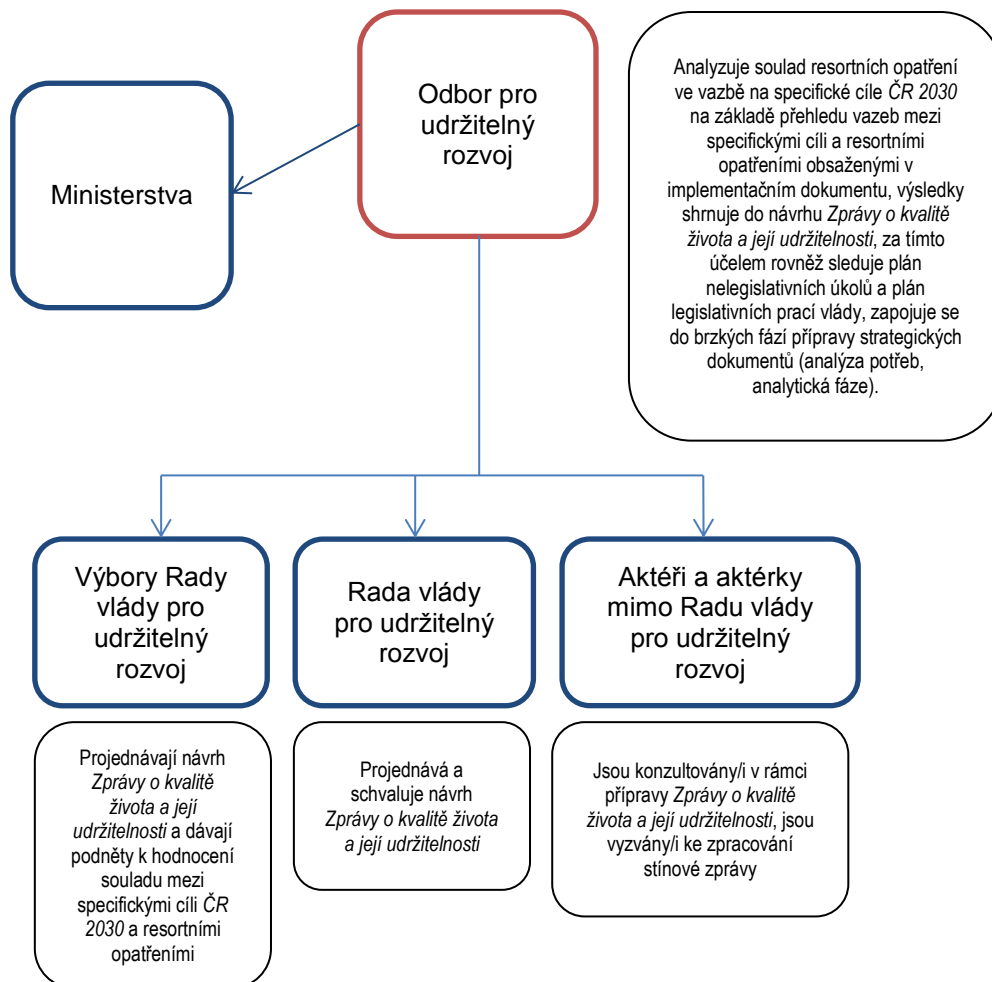

703. Implementační dokument bude obsahovat návrh způsobu, jak analyzovat mezery v současných politikách a identifikovat příčiny, které brání případnému naplňování cílů. Zároveň bude stanovovat zodpovědnost jednotlivých resortů za dosahování a naplňování cílů *České republiky 2030*. V jejich gesci budou konkrétní kroky a opatření (např. úpravy legislativy a regulace obecně, zajištění financování ap.).

704. Hodnocení souladu strategických dokumentů, programů a opatření s *Českou republikou 2030*, naplňování principů udržitelného rozvoje a pokrok v oblasti kvality života a udržitelného rozvoje bude hodnocen *Zprávou o kvalitě života a její udržitelnosti* (dále jen „Zpráva“), která bude vládě předkládána vždy jednou za dva roky na základě indikátorů schválených jako součást *České republiky 2030*. Základem této Zprávy bude analytická část, která zhodnotí vývoj v jednotlivých prioritních oblastech s konkrétní vazbou na strategické a specifické cíle. Součástí Zprávy budou rovněž doporučení k obsahu politik či strategických dokumentů, koncepcí, programů a opatření. Sběr dat a přípravu indikátorů zajišťuje příslušný výbor Rady vlády pro udržitelný rozvoj, návrh Zprávy zpracovává na základě těchto dat Odbor pro udržitelný rozvoj Úřadu vlády, následně je Zpráva projednána ve výborech Rady vlády pro udržitelný rozvoj, poté schválena Radou a předložena k projednání vládě. Na jejím základě i na základě průběžných zjištění Úřad vlády vstupuje do dialogu s ministerstvy k zajištění souladu s *Českou republikou 2030*.

705. Aktéři z neziskového a soukromého sektoru, kteří nejsou zastoupeni v Radě vlády pro udržitelný rozvoj, budou v rámci přípravy Zprávy vyzváni ke zpracování stínové zprávy.

Obrázek 2 Strom aktérů ČR 2030

706. Odbor pro udržitelný rozvoj ve výše uvedeném procesu rovněž zajišťuje soulad strategických cílů *ČR 2030* se strategickými dokumenty na mezinárodní a evropské úrovni (*Agenda 2030 pro udržitelný rozvoj*, *Strategie Evropa 2020*, *Strategie udržitelného rozvoje Evropské unie*).

707. Odbor pro udržitelný rozvoj bude plnit metodickou roli v oblasti aplikace principů udržitelného rozvoje, rozvoje nástrojů k podpoře udržitelného rozvoje a naplňování strategických cílů v oblasti Dobrého vládnutí pro udržitelný rozvoj. Tuto roli bude naplňovat v úzké spolupráci s dalšími gestory jednotlivých agend.

708. Odbor pro udržitelný rozvoj bude rovněž poskytovat metodickou podporu veřejným institucím, aby využíváním dobrovolných nástrojů a inovativních přístupů šly příkladem v oblasti udržitelného rozvoje.

709. Naplňování strategických cílů *České republiky 2030* bude dále podpořeno vytvořením rámce pro tzv. dobrovolné závazky, které umožňují široké škále aktérů a akterek participujících mimo veřejnou správu přihlásit se k cílům a principům *České republiky 2030*.

710. *Česká republika 2030* je živým strategickým dokumentem, který reaguje na proměny kontextu a vývoj v prioritních oblastech. Revize strategického dokumentu bude probíhat podle potřeby na základě pravidelného hodnocení prováděného Odborem pro udržitelný rozvoj nebo na základě zjištěné potřeby v rámci resortních a krajských a dalších dílčích strategických dokumentů a politik, nejméně však jednou za pět let.

Seznam zkratek

B(a)P	benzo(a)pyren
CLLD	komunitně vedený místní rozvoj (Community Led Local Development)
ČR 2030	strategický rámec Česká republika 2030
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
ČŠI	Česká školní inspekce
EHSV	Evropský hospodářský a sociální výbor
EIA	pouzování vlivů na životní prostředí (Environmental Impact Assessment)
EK	Evropská komise
EP	Evropský parlament
ESIF	Evropské strukturální a investiční fondy (European Structural and Investment Funds)
ETS	systém obchodování s emisními povolenkami (Emission Trading Scheme)
EU	Evropská unie
HDP	hrubý domácí produkt
HIA	posuzování dopadů na zdraví (Health Impact Assessment)
HND	hrubý národní důchod
HPH	hrubá přidaná hodnota
HZS ČR	Hasičský záchranný sbor ČR
CHCfE	Koncorcium projektu „Cultural Heritage Counts for Europe“
ICLEI	Mezinárodní rada pro místní iniciativy v oblasti životního prostředí (International Council for Local Environmental Initiatives)
ICT	informační a komunikační technologie (Information and Communication Technology)
IT	informační technologie (Information Technology)
ILO	Mezinárodní organizace práce (International Labour Organization)
IPRÚ	integrované plány rozvoje území
ITI	integrované územní investice (Integrated Territorial Investments)
KO	klíčová oblast
MAS	místní akční skupiny
MK	Ministerstvo kultury
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MSP	malé a střední podniky
MSp	Ministerstvo spravedlnosti
MV	Ministerstvo vnitra
MZd	Ministerstvo zdravotnictví
MZe	Ministerstvo zemědělství
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NEA	Národní hodnocení ekosystémů (National Ecosystem Assessment)
NKS	národní koordinační skupina
NNO	nevládní neziskové organizace

NPM	nový veřejný management (New Public Management)
OECD	Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (Organization for Economic Cooperation and Development)
ORP	obec s rozšířenou působností
OSN	Organizace spojených národů
PAU	polycyklické aromatické uhlovodíky
PISA	Program pro mezinárodní hodnocení studentů (Programme for International Student Assessment)
PM ₁₀	polévatý prach – suspendované částice menší než 10 mikrometrů
PM _{2,5}	polévatý prach – suspendované částice menší než 2,5 mikrometru
PZI	přímé zahraniční investice
RIA	hodnocení dopadu regulace (Regulatory Impact Assessment)
RIS MMR	Regionální informační servis MMR
SEA	posuzování vlivu koncepcí na životní prostředí (Strategic Environmental Assessment)
SRUR	Strategický rámec udržitelného rozvoje
TIA	hodnocení vlivů na dopravu (Traffic Impact Assessment); v ČR ještě není zavedeno
TQM	komplexní řízení kvality (Total Quality Management)
UNESCO	Organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)
ÚV ČR	Úřad vlády ČR
v. v. i.	veřejná výzkumná instituce
VaV	věda a výzkum
VDB ČSÚ	veřejná databáze ČSÚ
VOP	veřejný ochránce práv

Seznam literatury

ASPEN INSTITUT PRAGUE (2016) *Česko: Jak jsme na tom? 10. 11. 2016*. Dostupné z: http://www.aspeninstitutece.org/images_upload/files/Cesko2016/Cesko2016_studie_final.pdf

AUTOR, D.; DORN, D. (2013) The Growth of Low-Skill Service Jobs and the Polarization of the U.S. Labor Market, *American Economic Review* 103(5), s. 1553-97.

BELDA, M.; PIŠOFT, P.; ŽÁK, M. (2015) *Výstupy regionálních klimatických modelů na území ČR pro období 2015 až 2060*. Praha: Matematicko-fyzikální fakulta Univerzity Karlovy pro Glopolis.

BRYNJOLFSSON, E.; MCAFEE, A. (2014) *The Second Machine Age: work, progress, and prosperity in a time of brilliant technologies*. London: W.W. Norton & Company.

BUNDESMINISTERIUM FÜR ARBEIT UND SOZIALES, BRD (2015) *Green Paper Work 4.0*. Dostupné z: <http://www.bmas.de/DE/Service/Medien/Publikationen/A872-gruenbuch-arbeiten-vier-null.html>.

ČSÚ (2015) *Využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi jednotlivci*. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20568879/062004-1549.pdf/46d97789-a0b1-425d-b3cc-a9b18c6ffb27?version=1.0>.

ČŠI (ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE) (2016) *Vzdělávání v globálních a rozvojových tématech v základních a středních školách*. [Tematická zpráva] Dostupné z: http://www.csicr.cz/html/TZ_globalni_rozvoj_temata/flipviewerxpress.html.

DRAHOKOUPIL, J.; FABO, B. (2016). *The platform economy and the disruption of the employment relationship*. ETUI Policy Brief: European Economic, Employment and Social Policy 5/2016. Dostupné z: <http://www.etui.org/Publications2/Policy-Briefs/European-Economic-Employment-and-Social-Policy/The-platform-economy-and-the-disruption-of-the-employment-relationship>.

EHSV (EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR) (2014) *Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Komunitně vedený místní rozvoj (CLLD) jakožto nástroj politiky soudržnosti na období 2014–2020 pro místní rozvoj a rozvoj venkovských, městských a příměstských oblastí*. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52014AE3156>.

EK (EVROPSKÁ KOMISE) (2008) *Zlepšování schopností pro 21. století: agenda pro evropskou spolupráci v oblasti školství*. [Sdělení Evropské komise č. 425 Evropskému parlamentu, Radě EU, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů] 3. 7. 2008. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52008DC0425>.

EK (EVROPSKÁ KOMISE) (2015) *Growing the European Silver Economy*. [Background Paper] Dostupné z: <http://ec.europa.eu/research/innovation-union/pdf/active-healthy-ageing/silvereco.pdf#view=fit&pagemode=none>.

EK (EVROPSKÁ KOMISE) (2016) *Evropský program pro ekonomiku sdílení*. [Sdělení Evropské komise č. 356 Evropskému parlamentu, Radě EU, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů] 2. 6. 2016. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/16881>.

EP (EVROPSKÝ PARLAMENT) (2015) *Employment and Skills Aspects of the Digital Single Market Strategy*. [Study for the EMPL Committee.] Dostupné z: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/569967/IPOL_STU\(2015\)569967_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/569967/IPOL_STU(2015)569967_EN.pdf).

EP (EVROPSKÝ PARLAMENT) (2016) *Industry 4.0*. [Study for the ITRE Committee.] Dostupné z: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/570007/IPOL_STU\(2016\)570007_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/570007/IPOL_STU(2016)570007_EN.pdf).

EUROSTAT. Dataset Material flow accounts [env_ac_mfa]. *Eurostat*. [online] Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/env_ac_mfa.

FEDERICOVÁ, M.; MÜNICH, D. (2014) *Srovnání oblíbenosti školy a matematiky pohledem mezinárodních šetření*. [Discussion Paper Series, 2014 – 227] Praha: CERGE-EI.

FIALOVÁ, D. (2014) Druhé bydlení v Česku: včera, dnes a zítra. In BLAŽKOVÁ, T.; FIALOVÁ, D.; MATOUŠEK, V. (eds.) *Individuální a masová rekreace v okolí velkých industriálních měst v 19.–21. století*. Praha: Togga, s. 43-62.

FREY, C. B.; OSBORNE, M. (2013) *The Future of Employment: How susceptible are Jobs to Computerisation?* Oxford: The Oxford Martin Programme on Technology and Employment.

FULLER, R. A.; IRVINE, K. N.; DEVINE-WRIGHT, P.; WARREN, P. H.; GASTON, K. J. (2007) Psychological benefits of greenspace increase with biodiversity. *Biology Letters* 3(4), s. 390-394.

HAŠKOVÁ, H.; KŘÍŽKOVÁ, A.; DUDOVÁ, R. (2015) *Ekonomické náklady mateřství: co znamená odpovědnost za péči o dítě/děti pro ženy z hlediska jejich pracovního uplatnění a ekonomického postavení?* Praha: Sociologický ústav AV ČR.

HINTERKÖRNER, P. (2013) Veřejný prostor v Jezerním městě Aspern. In *Veřejný prostor, veřejná prostranství. Sborník z konference AUÚP*. Brno: Ústav územního rozvoje.

HRUŠKA, J.; CIENCIALA, E. (eds.) (2001) *Dlouhodobá acidifikace a nutriční degradace lesních půd – limitující faktor současného lesnictví*. Praha: Ministerstvo životního prostředí ČR.

HUDSON, B. D. (1994) Soil organic matter and available water capacity. *Journal of Soil and Water Conservation* 49(2), s.189–194.

CHCFE CONSORTIUM (CULTURAL HERITAGE COUNTS FOR EUROPE CONSORTIUM) (2015) *Cultural Heritage Counts for Europe: Full Report*. CHCFE Consortium: Krakow. Dostupné z: http://blogs.encatc.org/culturalheritagecountsforeurope/wp-content/uploads/2015/06/CHCFE_FULL-REPORT_v2.pdf.

ILO (INTERNATIONAL LABOUR ORGANIZATION) (2009) *Partnership for decent work*. Dostupné z: https://www.rconline.undg.org/wp-content/uploads/2011/11/RC_brochure_Final_WEB_Feb111.pdf.

ILO (INTERNATIONAL LABOUR ORGANIZATION) (2012) *From Precarious Work to Decent Work*. Dostupné z: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/---actrav/documents/meetingdocument/wcms_179787.pdf.

KAHLE, L.; GUREL-ATAY, E. (ed.) (2014) *Communicating Sustainability for the Green Economy*. Armonk, New York : M.E.Sharp

KLEVEN, H. J.; LANDAIS, C.; SAEZ, E.; SCHULTZ, E. (2014) Migration and Wage Effects of Taxing Top Earners: Evidence from the Foreigners' Tax Scheme in Denmark. *The Quarterly Journal of Economics* 129(1), s. 333-378.

KORCOVÁ, K. (2013) Konstruktivismus v inovativních vzdělávacích programech v české škole. *Studia Paedagogica* 54(11), s. 159–168.

KULHAVÝ, Z.; FUČÍK, P.; TLAPÁKOVÁ, L.; SOUKUP, M.; ČMELÍK, M.; HEJDUK, T.; MARTÁK, P.; STEHLÍK, M.; PAVEL, M. (2011) *Pracovní postupy eliminace negativních funkcí odvodňovacích zařízení v krajině pro podporu žadatelů o PBO v Prioritních osách 1 a 6: Podrobný rozbor problematiky*. Praha: Výzkumný ústav meliorací a ochrany půd, v. v. i., Hydroprojekt CZ.

LEKEŠ, V. (2015) Urbanismus a ekologie: Výstavba eko-měst ve Švédsku. *Urbanismus a územní rozvoj*. 18(6), s. 24-25.

- MAIER, K. (2009) Polycentric development in the spatial development policy of the Czech Republic, *Urban Research & Practice*, 2(3), s. 319-331.
- MIČKA, P. (ed.) (2016) *Analýza občanské participace v České republice*. Praha: Agora CE.
- MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, VEDY, VÝSKUMU A ŠPORTU SR. O schéme Návraty. *Centrálný informační portál pre výskum, vývoj a inovácie* [online]. Dostupné z: <https://www.vedatechnika.sk/SK/o-scheme-navraty/Stranky/default.aspx>.
- MITCHELL, A. (2013) *Risk and Resilience: From Good Idea to Good Practice*. OECD WP 13/2013. Paris: OECD Publishing. Dostupné z: <http://www.oecd.org/dac/FINAL%20WP%2013%20Resilience%20and%20Risk.pdf>.
- MK (MINISTERSTVO KULTURY ČR) (2015) *Státní kulturní politika ČR 2015–2020 s výhledem do roku 2025*.
- MPO (MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČR) (2015) *Národní akční plán pro chytré sítě*.
- MPSV (MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR) (2013) *Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v ČR do roku 2020*.
- MPSV (MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR) (2014) *Strategie sociálního začleňování 2014–2020*.
- MPSV (MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR) (2015) *Koncepce sociálního bydlení České republiky 2015–2025*.
- MSP (MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČR) (2016) *Koncepce vězeňství do roku 2025*.
- MŠMT (MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY ČR) NÁVRAT (LK). *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vyzkum-a-vyvoj-2/program-navrat>.
- MŠMT (MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY ČR) (2014) *Rámcový rozvoj vysokých škol do roku 2020*.
- MŠMT (MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY ČR) (2014) *Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020*.
- MŠMT (MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY ČR) (2015) *České školství v mezinárodním srovnání 2015*.
- MŠMT (MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY ČR) (2015) *Dlouhodobý záměr rozvoje vzdělávání*.
- MV (MINISTERSTVO VNITRA ČR) (2004) *Strategie podpory dostupnosti a kvality veřejných služeb*.
- MV ČR A HZS ČR (MINISTERSTVO VNITRA ČR A HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR ČR) (2015) *Analýza hrozeb pro Českou republiku*.
- MZD (MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ ČR) (2014) *Zdraví 2020 – Národní strategie ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí*.
- MZE (MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČR) (2012) *Národní akční plán ke snížení používání pesticidů v České republice*.
- MZE (MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČR) *Ekologické zemědělství. eAGRI* [online]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/>.
- MZV (MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR) (2015) *Koncepce zahraniční politiky České republiky*.
- MŽP (MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČR) (2015) *Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR*.

OECD (2015) *Measuring Well-being and Progress: Well-being Research*. Dostupné z: <http://www.oecd.org/statistics/measuring-well-being-and-progress.htm>.

OECD (2015) *OECD360 Česká republika 2015: Česká republika v mezinárodním srovnání*. Dostupné z: <http://www.oecd360.org/czechrepublic>.

OECD (2016) *Trends Shaping Education 2016*. Dostupné z: <http://www.oecd.org/edu/trends-shaping-education-22187049.htm>.

RINK, D.; COUCH, CH.; HAASE, A.; KRZYSZTOFIK, R.; NADOLU, B.; RUMPEL, P. (2014) The governance of urban shrinkage in cities of post-socialist Europe: policies, strategies and actors. *Urban Research & Practice*, 7(3), s. 258-277.

SCHMEIDLER, K.; JIŘÍČKOVÁ, H.; ZÁMEČNÍK, P. (2011) Výzva shrinking cities u nás, v Evropě i ve světě. *Urbanismus a územní rozvoj* 14(6), s. 21-27.

STANDING, G. (2016) *The Precariat: The New Dangerous Class*. 3th. edition. London: Bloomsbury.

ŠATAVA, J. (2015) *Pracovní aktivita po dosažení důchodového věku: Institucionální pobídky v České republice*. IDEA studie 9-2015. Praha: Národohospodářský ústav AV ČR.

UNDERWOOD, E.; TUCKER, G. (2016) *Ecological Focus Area choices and their potential impacts on biodiversity*. Report for BirdLife Europe and the European Environmental Bureau. London: Institute for European Environmental Policy.

UNESCO (2016) *Global Education Monitoring Report Summary*.

ÚV (ÚŘAD VLÁDY ČR) (2014) [Odbor lidských práv a ochrany menšin] *Vládní strategie pro rovnost žen a mužů v České republice na léta 2014–2020*.

ÚV (ÚŘAD VLÁDY ČR) (2015) [Agentura pro sociální začleňování] *Strategie boje se sociálním vyloučením do roku 2020*.

ÚV (ÚŘAD VLÁDY ČR) (2015) [Odbor lidských práv a ochrany menšin Úřadu vlády, Kancelář Rady vlády pro záležitosti romské menšiny] *Strategie romské integrace do roku 2020*.

ÚV (ÚŘAD VLÁDY ČR) (2015) [Oddělení strategií a trendů] *Dopady digitalizace na trh práce v ČR a EU*.

ÚV (ÚŘAD VLÁDY ČR) (2016) [Oddělení strategií a trendů] *Analýza odlivu zisků: Důsledky pro českou ekonomiku a návrhy opatření*.

ÚV (ÚŘAD VLÁDY ČR) (2016) [Sekce místopředsedy vlády pro vědu, výzkum a inovace] *Národní politika výzkumu, vývoje a inovací České republiky na léta 2016–2020*.

ÚV (ÚŘAD VLÁDY ČR) (2016) [Sekce místopředsedy vlády pro vědu, výzkum a inovace] *Národní výzkumná a inovační strategie pro inteligentní specializaci České republiky (Národní RIS3 strategie)*.

VAN LIER, T.; DE WITTE, A.; MACHARIS, C. (2012) The Impact of Telework on Transport Externalities: The Case of Brussels Capital Region, *Procedia – Social and Behavioral Sciences* 54, s. 240-250.

VISSER, E.-J.; LANZENDORF, M. (2004) Mobility and Accessibility Effects of B2C E-Commerce: A Literature Review. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie* 95(2), s. 189-205.

VLÁDA ČR (2016) *Usnesení vlády ze dne 25. ledna 2016 č. 61 ke Zprávě o průběhu a výsledcích summitu Organizace spojených národů o udržitelném rozvoji*. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/VPRAA6LG4E4E>.

VOP (VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV) (2016) *Diskriminace v ČR: oběť diskriminace a její překážky v přístupu ke spravedlnosti*. Dostupné z: http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/DISKRIMINACE/Vyzkum/diskriminace_CZ_fin.pdf.

Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ze dne 14. března 2006.

Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ze dne 28. června 2000.

Přehled cílů Strategického rámce *Česká republika 2030*

1 Lidé a společnost

1. Společenské klima je vůči rodinám všestranně příznivé, bariéry a společenské tlaky jsou minimalizovány. Rodina, rodičovství a manželství požívají zvláštní zákonné ochrany a jsou společensky vysoce oceňovány.

1.1 Vhodné socioekonomické podmínky podporují dobré fungování rodin. Zaměřují se na finanční zajištění rodiny, slučitelnost práce a rodiny a služby péče o děti i seniory. Umožňují tak získat dostatek volného času pro zkvalitňování rodinných vztahů.

1.2 Rodinám se specifickými potřebami je věnována zvláštní pozornost. Jsou přijímána cílená opatření přispívající k rovnému přístupu ke vzdělávání a uplatnění členů těchto rodin na trhu práce i ve společnosti.

2. Technologický a sociální rozvoj rozšiřují přístup k důstojné práci.

2.1 Trh práce vykazuje na celostátní i regionální úrovni nižší strukturální nerovnováhy, zmírňuje se polarizace trhu práce i její společenské dopady.

2.2 Přístup k důstojné práci se rozšiřuje i pro skupiny, které jsou na trhu práce dosud znevýhodněné – rodiče na rodičovské dovolené, osoby se zdravotním postižením nebo osoby starší 50 let.

2.3 S obecnou mírou nezaměstnanosti se zároveň snižuje i podíl dlouhodobě nezaměstnaných na celkové nezaměstnanosti.

2.4 Minimalizuje se míra prekarizace a nedobrovolné flexibilizace práce, a to i u činností vykonávaných prostřednictvím ekonomiky platform a jiných nových atypických forem práce.

2.5 Imigrační a integrační politika klade důraz na přilákání kvalifikovaných cizinců a cizinek a posiluje diverzitu pracovních sil významnou pro inovace. Veřejné politiky také podporují návrat českých občanů a občanek ze zahraničí.

3. Strukturální nerovnosti ve společnosti jsou nízké.

3.1 Dlouhodobě se snižuje podíl osob ohrožených chudobou a sociálním vyloučením.

3.2 Snižuje se příjmová nerovnost a je kladen důraz na udržení silné střední vrstvy.

3.3 Snižuje se genderová nerovnost.

3.4 Je zajištěn rovný přístup k osobám ohroženým diskriminací na základě pohlaví, věku, péče o závislé osoby, zdravotního postižení, etnicity, národnosti, sexuální orientace, vyznání nebo světonázoru. Zvláštní důraz je kladen na předcházení vícečetné diskriminaci.

4. Vzdělávání rozvíjí individuální potenciál jedinců a jejich schopnost zvládat i ovlivňovat změny a podporuje soudržnou společnost orientovanou na udržitelný rozvoj.

- 4.1 Vzdělávací systém je inkluzivní a vzájemně přístupný, neselektuje žáky a žákyně v útlém věku na talentované a netalentované a omezuje závislost vzdělávacích drah a výsledků na jejich socioekonomickém zázemí.
- 4.2 Systém vzdělávání podporuje učitele, učitelky a další vzdělavatele, aby ve vzdělávání dokázali přinášet potřebné změny a převzít roli průvodců účastníků vzdělávání v měnícím se světě. Je otevřený intenzivnímu kontaktu s reálným světem a zapojuje všechny aktéry ve vzdělávání.
- 4.3 Vzdělávání zajišťuje každému přístup k rozvoji přenositelných kompetencí, potřebných pro aktivní občanský, profesní i osobní život. Systém zahrnuje přiměřený všeobecný základ nezbytný pro další vzdělávání, zapojení do společnosti i pro porozumění vzájemné provázanosti současného světa.
- 4.4 Systém celoživotního vzdělávání je veřejně garantovaný a široce dostupný: Zaměřuje se jak na profesní vzdělávání, tak i na vzdělávání v oblasti přenositelných dovedností.

5. Zdraví všech skupin obyvatel se zlepšuje.

- 5.1 Zvyšuje se délka života ve zdraví u všech skupin obyvatel České republiky.
- 5.2 Snižují se vlivy způsobující nerovnosti v oblasti zdraví.
- 5.3 Systém veřejného zdravotnictví je stabilní, všeobecně dostupný co do kvality i kapacity a současně se rozvíjí odpovídající profesní struktura. Věkový průměr lékařského i nelékařského personálu se snižuje a zlepšuje se ohodnocení všech pracovníků ve zdravotnictví.
- 5.4 Zdravý životní styl je podporován prostřednictvím vyšších veřejných výdajů s důrazem na primární prevenci nemocí a podporu zdraví v průběhu celého života.
- 5.5 Snižuje se konzumace návykových látek i zátěž obyvatel zdravotně rizikovými látkami a hlukem prostřednictvím lepší kvality životního prostředí. Příslušné limity škodlivých látek a hluku nejsou překračovány.

6. Vyšší veřejné investice podporují klíčové funkce kultury a rovný přístup ke kultuře a kreativitě.

- 6.1 Do oblasti kultury směřují vyšší veřejné výdaje a posilují se možnosti dlouhodobého finančního plánování kulturních organizací.
- 6.2 Podle potřeb měnící se společnosti je systémově podporován rozvoj i zakládání nových kulturních organizací.
- 6.3 Kulturní a kreativní průmysly jsou podporovány jako příležitost pro rozvoj ekonomiky.

- 6.4 Pracovníci v kultuře jsou podporováni metodicky i finančně s cílem zvyšování jejich prestiže a zlepšování podmínek potřebných pro jejich kreativní a motivační roli vůči dalším skupinám společnosti.

2 Hospodářský model

7. Ekonomika dlouhodobě roste a domácí sektor je silný.

- 7.1 Domácí části ekonomiky se rozvíjejí.
- 7.2 Sektor malých a středních podniků roste.
- 7.3 Stát podporuje posun ekonomiky na vyšší pozice v mezinárodní dělbě práce a v mezinárodním hodnotovém řetězci.
- 7.4 Zvyšuje se kvalita přímých zahraničních investic v České republice.

8. Česko má dobře fungující a stabilní instituce pro podporu aplikovaného výzkumu a vývoje a pro identifikaci příležitostí v této oblasti.

- 8.1 Česko má stabilní materiální i personální kapacitu výzkumu a vývoje s odpovídající strukturou a zaměřením, do které jak stát, tak podniky investují dostatečné finanční zdroje.
- 8.2 Roste inovační aktivita podniků, založená zejména na výsledcích domácího výzkumu a vývoje, a rozsah spolupráce mezi akademickou a podnikatelskou sférou.

9. Přírodní zdroje jsou využívány co nejefektivněji a nejšetrněji tak, aby se minimalizovaly externí náklady, které jejich spotřeba působí.

- 9.1 Snižují se emise skleníkových plynů a náročnost produktu na tyto emise.
- 9.2 Zvyšuje se podíl oběhového hospodářství na celkovém objemu materiálových toků.
- 9.3 Zvyšuje se energetická a materiálová účinnost ekonomiky.
- 9.4 Využívání domácí zemědělské produkce se zvyšuje a snižuje se tak dovoz zemědělských produktů a posiluje se potravinová soběstačnost.

10. Ekonomické aktivity podporuje stabilní a funkční infrastruktura.

- 10.1 Zachování trvalé státní kontroly nad systémem kritické infrastruktury a rozvíjení systému ochrany kritické infrastruktury.
- 10.2 Je zajištěno kvalitní dopravní spojení s ekonomickými populačními a dopravními centry Německa, Rakouska a Polska.
- 10.3 Elektrizační síť zajišťuje distribuci elektrické energie v požadovaném technickém standardu bez ohledu na strukturu zdrojů.
- 10.4 Soustavy zásobování tepelnou energií vytvářejí podmínky pro efektivní využití tepla z obnovitelných a druhotných zdrojů energie dostupných na regionální a místní úrovni.
- 10.5 Zvyšuje se dostupnost vysokorychlostního internetu.

- 10.6 Navzdory negativním dopadům změny klimatu stát udržuje vysoký standard vodohospodářských služeb a zároveň zvyšuje jejich dostupnost.

11. Fiskální systém jako předpoklad úspěšného hospodářství je stabilní.

- 11.1 Střednědobý výhled zachovává strukturálně vyrovnané rozpočty, čímž zajišťuje jak stabilizační funkci veřejných rozpočtů, tak jejich dlouhodobou udržitelnost.
- 11.2 Zvyšuje se efektivita vynakládání veřejných prostředků ve vybraných veřejných politikách (zdravotnictví, vzdělávání, vědě a výzkumu a dalších).

3 Odolné ekosystémy

12. Krajina ČR je pojmána jako komplexní ekosystém a ekosystémové služby poskytují vhodný rámec pro rozvoj lidské společnosti.

- 12.1 Je zpracována politika krajiny a pravidla jejího naplňování, které různé úrovně veřejné správy využívají pro své rozhodování.
- 12.2 Snižuje se podíl orné půdy a roste podíl trvalých travních porostů na zemědělském půdním fondu.
- 12.3 Významně roste podíl orné půdy obhospodařované v režimu ekologického zemědělství.
- 12.4 Zvyšuje se podíl lesní půdy na celkové rozloze ČR.
- 12.5 Vzroste prostupnost krajiny pro migraci volně žijících organismů.
- 12.6 Hodnocení ekosystémových služeb je začleněno do rozhodovacích procesů.

13. Česká krajina je pestrá a dochází k obnově biologické rozmanitosti.

- 13.1 Rozmanitost a stabilita biotopů i populací jednotlivých původních druhů rostlin a živočichů se zvyšuje.
- 13.2 Přírozená obnova člověkem významně pozměněných ekosystémů je běžně užívaným postupem.

14. Krajina je adaptována na změnu klimatu a její struktura napomáhá zadržování vody.

- 14.1 Odtok vody z krajiny se významně zpomaluje.
- 14.2 Kvalita povrchových i podzemních vod se zlepšuje.

15. Půdy jsou chráněny před degradací a potenciál krajiny je v maximální možné míře využíván k zachycování a ukládání uhlíku.

- 15.1 Obsah organické hmoty v půdě a struktura půdy odpovídají přirozenému stavu daného půdního typu.
- 15.2 Snižuje se míra ohrožení půdy vodní a větrnou erozí.
- 15.3 Druhovú skladbu vysazovaných lesních porostů odpovídá stanovištním poměrům a brání další degradaci lesních půd.

4 Obce a regiony

16. Veřejné služby v území jsou pro všechny obyvatele lépe dostupné.

- 16.1 Strategické a územní plánování je na všech úrovních koordinováno.
- 16.2 Jsou stanoveny závazné standardy dostupnosti základních veřejných služeb a jim odpovídající veřejné infrastruktury občanského vybavení, které jsou platné pro veškerou zástavbu.
- 16.3 Předpoklady pro dostupnost základních veřejných služeb jsou zajištěny již ve fázi územního a strategického plánování.
- 16.4 Postupy strategického a územního plánování jsou koordinovány na úrovni přesahující úroveň jednotlivých obcí.

17. Růst kvality života v jednotlivých municipalitách snižuje regionální nerovnosti.

- 17.1 Dnešní venkovské a periferní oblasti se nevyliďňují a jejich populace nestárne více než v urbanizovaných oblastech.
- 17.2 Jsou podporovány vysoce kvalifikované pracovní příležitosti v malých a středních podnicích využívajících místní a regionální potenciál.
- 17.3 Jsou podporovány různorodé formy bydlení, především dostupné nájemní bydlení pro všechny segmenty společnosti.
- 17.4 Lokální integrované strategie snižují sociální disparity v území, posilují nekonfliktní soužití a zvyšují kvalitu života pro všechny.

18. Kvalitní urbánní rozvoj sídelních útvarů je zajištěn.

- 18.1 Snižuje se zábor zemědělské půdy ve městech i volné krajině. Brownfieldy jsou regenerovány a revitalizovány.
- 18.2 Města jsou přátelská ke všem věkovým a uživatelským skupinám.
- 18.3 Obce běžně plánují rozvoj společně s veřejností.

19. Města a obce omezila emise skleníkových plynů a adaptovala se na negativní dopady změny klimatu.

- 19.1 Obce III. stupně předcházejí dopadům změny klimatu a jsou schopny se jim přizpůsobit.
- 19.2 Snižuje se počet a intenzita městských tepelných ostrovů.
- 19.3 Všechny nově dokončené budovy se řadí do energetické třídy A. Existující budovy se postupně renovují minimálně na úroveň energetické třídy C.
- 19.4 Zvyšuje se podíl veřejné zeleně v městských aglomeracích.
- 19.5 Významně roste délka cyklostezek a komunikací vhodných pro cyklisty a cyklistky.
- 19.6 Významně se zvyšuje počet bezemisních a nízkoemisních vozidel.
- 19.7 Klesá množství skladovaného komunálního odpadu.

20. Územní veřejná správa cíleně využívá nástroje pro udržitelný rozvoj municipalit.

- 20.1 Ústřední státní správa metodicky podporuje a rozvíjí nástroje udržitelného rozvoje municipalit.
- 20.2 Územní veřejná správa má dostatečné institucionální kapacity pro výkon agendy udržitelného rozvoje.
- 20.3 Zvýší se počet i kvalita realizátorů místní Agendy 21.

5 Globální rozvoj**21. Česká republika aktivně a s důrazem na národní priority spoluutváří prostředí podporující udržitelný rozvoj na globální úrovni a na úrovni Evropské unie.**

- 21.1 Česká republika prosazuje globální implementaci mezinárodních závazků v oblasti udržitelného rozvoje, jejich implementaci na úrovni Evropské unie i jejich promítnutí do činnosti mezinárodních organizací a sama tyto závazky plní.
- 21.2 Česká republika na globální i na úrovni Evropské unie podporuje naplnění Cílů udržitelného rozvoje a specificky Cíle č. 16 Mír, spravedlnost a silné instituce.
- 21.3 Česká republika posiluje svou přidanou hodnotu pro působení v mezinárodních organizacích a Evropské unii.

22. Posílením koherence vnitřních politik s vnějším dopadem podporuje Česká republika globální udržitelný rozvoj.

- 22.1 Česká republika průběžně promítá do koncepčních dokumentů a nástrojů vnějších politik přijaté mezinárodní závazky a národní priority v oblasti udržitelného rozvoje.
- 22.2 Česká republika aktivně buduje institucionální kapacity pro sledování koherence vnitřních politik s vnějším dopadem a omezuje jejich negativní vliv na globální směřování k udržitelnému rozvoji.
- 22.3 Česká republika aktivně prosazuje sledování a naplňování koherence politik na úrovni Evropské unie, ve vnějších politikách Evropské unie a na globální úrovni.

6 Dobré vládnutí**23. Tvůrci a tvůrkyně veřejných politik mají znalosti a dovednosti, které jim umožňují plnohodnotnou účast ve veřejné rozpravě.**

- 23.1 Systém vzdělávání zaměstnanců a zaměstnankyň veřejné správy reálně rozvine koncepční uvažování a zprostředkuje nejnovější vědecké poznatky, kontakt se zkušenostmi z jiných zemí a vzhled do způsobu, jak s těmito poznatky kriticky pracovat.
- 23.2 Systém vzdělávání poskytovaný veřejnými vzdělávacími institucemi zajistí rozvoj participativních a deliberativních dovedností občanů a občanek.
- 23.3 Státní systém podpory orientovaného a aplikovaného výzkumu zajistí soustavný příliv poznatků a inovací demokratičnosti a dlouhodobé efektivity vládnutí.

24. Veřejné politiky jsou soudržné ve vztahu k cílům strategického rámce Česká republika 2030.

- 24.1 Veřejná správa na všech úrovních bude mít dostatečnou institucionální kapacitu k vytváření soudržných politik (kompetence, personál, finanční prostředky, komunikační kanály ap.).
- 24.2 Veřejné politiky budou brát ohled na dlouhodobé dopady a instituce veřejné správy budou tyto dopady sledovat v rámci vlastních strategických materiálů.
- 24.3 Veřejné politiky budou založeny na dostupných znalostech a budou systematicky posuzovány předem s ohledem na možné dopady na příjemce a dopady na jiné oblasti než oblast primárního zájmu.
- 24.4 Veřejné politiky budou systematicky vyhodnocovány zpětně (ex-post evaluace).

25. Tvůrci a tvůrkyně veřejných politik mají kvalitní a snadno dostupná data a informace pro potřeby rozhodování.

- 25.1 Uvnitř veřejné správy se dále rozvine systém sběru a sdílení dat a informací, které umožňují analýzu problémů, tvorbu variant a odhad dopadů.
- 25.2 Data a informace veřejné správy budou dostupné takovou cestou, která je z hlediska občanů a občanek nejvhodnější.
- 25.3 Bude rozvinut systém výměny zkušeností mezi vyššími a nižšími úrovněmi veřejné správy, mezi různými sektory vládnutí a mezi českou veřejnou správou a veřejnými správami v zahraničí.

26. Inovace v tvorbě veřejných politik jsou progresivním řešením, které zvyšuje demokratičnost a/nebo dlouhodobou efektivitu veřejných politik; takové inovace jsou trvalou součástí fungování veřejné správy na všech úrovních.

- 26.1 Rozvine se systém podpory inovací v tvorbě veřejných politik.
- 26.2 Pilotáže se stanou součástí tvorby veřejných politik všude tam, kde to bude dle charakteru politiky vhodné.
- 26.3 Deliberace veřejných politik budou pravidlem všude tam, kde to bude dle charakteru politiky vhodné.

27. Zvýšila se kvalita vládnutí z hlediska příjemců veřejných politik.

- 27.1 Rozvinou se postupy zvyšující z hlediska občanů a občanek inkluzivitu vládnutí.
- 27.2 Rozvinou se postupy zvyšující efektivitu veřejné správy z hlediska občanů/občanek a podnikatelů/podnikatelek a firem.

Strategický rámec
Česká republika 2030

**Příloha 1: Indikátory
ke specifickým cílům**

Úvod

1. Sada indikátorů strategického rámce *Česká republika 2030* byla navržena s cílem měřit jeho naplňování na úrovni jednotlivých specifických cílů. To je zásadní posun oproti Strategickému rámci udržitelného rozvoje (SRUR) z roku 2010, který obsahoval kontextové indikátory vztažené primárně na úroveň prioritních os.

2. Z nového přístupu vyplývá i charakter navržených indikátorů, které nejsou autoritativním výčtem indikátorů udržitelného rozvoje, ale jsou otevřenou datovou sadou, která bude sloužit především jako podklad pro vypracování ucelené Zprávy o kvalitě života a její udržitelnosti, předkládané Odborem pro udržitelný rozvoj na základě schválení strategického rámce *Česká republika 2030* každé dva roky. K interpretaci indikátorů přitom bude přistupováno kriticky s ohledem na rozdílnou úroveň jejich vypovídací hodnoty pro dané jevy. Z tvorby indikátorové sady pro úroveň specifických cílů zároveň také vyplývá duplicita některých indikátorů, která rovněž není kvůli zvolenému přístupu nežádoucí. Dokument *Česká republika 2030* záměrně a uvědoměle nepracuje s tzv. přístupem SMART k tvorbě kvantifikovaných cílů. To však v žádném případě neznamená, že by bylo odmítáno měření naplňování cílů. Důsledně je však odlišováno měření a stanovování apriorních kvantitativních cílů.

3. V maximální míře jsou využívány existující indikátory a indikátory SRUR, jejichž vývoj lze sledovat v časové řadě. Inovativní charakter některých cílů však vyžaduje také zahrnutí nových experimentálních indikátorů, jejichž metodické listy a gestorství byly projednávány v průběhu tvorby strategického rámce *Česká republika 2030*. Experimentální indikátory, které nejsou zcela dopracovány a budou se dále vyvíjet, jsou v návrhu označeny šedou barvou.

4. U celé řady indikátorů je předpokládán vývoj, v některých případech i speciální výzkum, který bude v budoucnu reflektován v rámci pravidelného vyhodnocení a případné aktualizace indikátorové sady. Návrh indikátorů je proto třeba chápat jako živý dokument, který zrcadlí představu o tom, co je třeba měřit z hlediska dlouhodobých cílů *České republiky 2030*. Jako takový bude i předmětem pravidelných revizí. V rámci procesu implementace budou také k jednotlivým indikátorům dále rozpracována metadata, která určí jejich výchozí hodnoty a specifikují žádoucí trendy. V případech, ve kterých je to možné, jsou k některým cílům dočasně přiřazeny tzv. proxy indikátory, které nepokrývají celé znění specifického cíle, ale pouze jeho výseč. Indikátory pokrývající tyto cíle komplexně budou v rámci budoucích revizí podle možnosti dopracovány.

1 Lidé a společnost

1. Společenské klima je vůči rodinám všestranně příznivé, bariéry a společenské tlaky jsou minimalizovány. Rodina, rodičovství a manželství požívají zvláštní zákonné ochrany a jsou společensky vysoce oceňovány.

1.1 Vhodné socioekonomické podmínky podporují dobré fungování rodin. Zaměřují se na finanční zajištění rodiny, slučitelnost práce a rodiny a služby péče o děti i seniory. Umožňují tak získat dostatek volného času pro zkvalitňování rodinných vztahů.

Název a označení indikátoru:	1.1.1 Zaměstnanost matek s dětmi do šesti let věku
Stručná definice:	Míra zaměstnanosti žen s dítětem do 6 let věku ve společné domácnosti.
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Tento ukazatel znázorňuje dopady mateřství na zaměstnanost žen, a tedy nepřímo možnosti slučitelnosti zaměstnání a péče o děti.
Časová řada:	Dosud neexistuje, lze vytvořit od roku 2016.
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Celostátně, ženy s nejmladším dítětem do šesti let věku
Mezinárodní srovnání:	-

Název a označení indikátoru:	1.1.2 Míra zaměstnanosti matek dle věku dítěte
Stručná definice:	Míra zaměstnanosti žen s dítětem ve společné domácnosti dle věku dítěte.
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	
Význam indikátoru:	Tento ukazatel znázorňuje dopady mateřství na zaměstnanost žen, a tedy nepřímo možnosti slučitelnosti zaměstnání a péče o děti.
Časová řada:	Dosud neexistuje, lze vytvořit od roku 2016.
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Dle krajů, dle věku dítěte
Mezinárodní srovnání:	-

Název a označení indikátoru:	1.1.3 Relativní míra rizika ohrožení příjmovou chudobou u osob v domácnostech s dětmi ve srovnání s celou populací
Stručná definice:	Index – podíl míry ohrožení chudobou u osob v domácnostech s dětmi k míře ohrožení celé populace. Domácnosti s dětmi jsou vymezeny jako samostatně hospodařící, zahrnující alespoň jedno dítě. (Dítětem je osoba mladší 16 let nebo starší 16 let,

	pokud uvedla, že je žákem, učněm, studentem denního studia a je mladší 26 let, její pracovní doba je kratší než 20 hodin týdně a žije ve společné domácnosti s rodiči, prarodiči nebo sourozencem. Dítětem je rovněž nepracující osoba starší 16 let do věku 18 let včetně a osoba invalidní do věku 25 let, která žije ve společné domácnosti s rodiči, prarodiči nebo sourozencem.)
Jednotka:	Bezrozměrné číslo
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Srovnává rizika ohrožení příjmovou chudobou u domácností s dětmi jako specifické cílové skupiny se situací v populaci jako celku.
Časová řada:	Od roku 2005
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Dle počtu dětí (jedno, dvě, tři a více)
Mezinárodní srovnání:	-

Název a označení indikátoru:	1.1.4 Průměrný disponibilní příjem na osobu v rodinách s dětmi ve srovnání s ostatními typy domácností
Stručná definice:	Průměrný disponibilní příjem na osobu za domácnosti s dětmi celkem a v základním třídění dle počtu dětí v domácnosti. Dítětem je osoba mladší 16 let nebo starší 16 let, pokud uvedla, že je žákem, učněm, studentem denního studia a je mladší 26 let, její pracovní doba je kratší než 20 hodin týdně a žije ve společné domácnosti s rodiči, prarodiči nebo sourozencem. Dítětem je rovněž nepracující osoba starší 16 let do věku 18 let včetně a osoba invalidní do věku 25 let, která žije ve společné domácnosti s rodiči, prarodiči nebo sourozencem. Srovnání s domácnostmi bez dětí a s domácnostmi důchodců (vymezení domácnosti důchodců dle SILC).
Jednotka:	Kč / os
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Znázorňuje ekonomické zajištění rodin podle počtu jejich dětí. Umožňuje kvantifikovat specifické potřeby rodin s více dětmi.
Časová řada:	Od roku 2005
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Domácnosti s dětmi celkem, domácnosti s jedním, se dvěma a se třemi a více dětmi.
Mezinárodní srovnání:	-

Název a označení indikátoru:	1.1.5 Úhrnná plodnost
Stručná definice:	Počet dětí, které by se živě narodily každé ženě během celého jejího reprodukčního věku (15–49 let), pokud by se během tohoto reprodukčního období neměnily míry plodnosti žen podle věku a zůstaly na úrovni roku, za který je úhrnná plodnost vypočítána. Hodnota úhrnné plodnosti 2,1 zajišťuje prostou

	reprodukcí obyvatelstva.
Jednotka:	Počet
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Vyjadřuje aktuální úroveň plodnosti v populaci.
Časová řada:	Od roku 1990
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Celostátně
Mezinárodní srovnání:	Eurostat, OECD

1.2 Rodinám se specifickými potřebami je věnována zvláštní pozornost. Jsou přijímána cílená opatření přispívající k rovnému přístupu ke vzdělávání a uplatnění členů těchto rodin na trhu práce i ve společnosti.

Název a označení indikátoru:	1.2.1 Relativní míra rizika ohrožení příjmovou chudobou u osob v domácnostech s dětmi se specifickými potřebami ve srovnání s celou populací
Stručná definice:	Index – podíl míry ohrožení chudobou u osob v domácnostech s dětmi se specifickými potřebami k míře ohrožení celé populace. Domácnosti s dětmi jsou vymezeny jako samostatně hospodařící, zahrnující alespoň jedno dítě.
Jednotka:	Bezrozměrné číslo
Gestor:	
Význam indikátoru:	Srovnává rizika ohrožení příjmovou chudobou u domácností s dětmi se specifickými potřebami jako specifické cílové skupiny se situací v populaci jako celku.
Časová řada:	
Frekvence výstupu:	
Členění indikátoru:	Dle počtu dětí (jedno, dvě, tři a více)
Mezinárodní srovnání:	

2. Technologický a sociální rozvoj rozšiřují přístup k důstojné práci.

2.1 Trh práce vykazuje na celostátní i regionální úrovni nižší strukturální nerovnováhy, zmírňuje se polarizace trhu práce i její společenské dopady.

Název a označení indikátoru:	2.1.1 Nenaplněná poptávka dle jednotlivých profesí/kvalifikací
Stručná definice:	Počet uchazečů o zaměstnání a volných pracovních míst dle klasifikace zaměstnání CZ-ISCO v rámci hlavních tříd této klasifikace v jednotlivých krajích ČR.
Jednotka:	Počet uchazečů a počet míst
Gestor:	Ministerstvo práce a sociálních věcí, Úřad práce
Význam indikátoru:	Indikátor vyjadřuje míru strukturální nerovnováhy na trhu práce

	vytvořenou změnami na trhu práce, vzděláváním apod.
Časová řada:	Od roku 2000
Frekvence výstupu:	Čtvrtletně
Členění indikátoru:	Celostátně, dle krajů
Mezinárodní srovnání:	-

Název a označení indikátoru:	2.1.2 Podíly 90/10, 90/50, 50/10 percentilu měsíční mzdy
Stručná definice:	Ukazuje polarizaci trhu práce na podílech 90/10, 90/50, 50/10 percentilu měsíční mzdy.
Jednotka:	Kč
Gestor:	Ministerstvo práce a sociálních věcí
Význam indikátoru:	Umožní sledovat vývoj mzdové nerovnosti ve společnosti.
Časová řada:	Od roku 1996
Frekvence výstupu:	Čtvrtletně (příp. ročně)
Členění indikátoru:	Celostátně, dle krajů
Mezinárodní srovnání:	Indikátory světového rozvoje (Světová banka), Eurostat

2.2 Přístup k důstojné práci se rozšiřuje i pro skupiny, které jsou na trhu práce dosud znevýhodněné – rodiče na rodičovské dovolené, osoby se zdravotním postižením nebo osoby starší 50 let.

Název a označení indikátoru:	2.2.1 Míra zaměstnanosti uvedených skupin
Stručná definice:	Indikátor je definován jako podíl zaměstnaných osob dle jednotlivých skupin k počtu všech osob v těchto skupinách.
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Vyjadřuje míru zaměstnanosti ve skupinách, které jsou ohrožené růstem nezaměstnanosti a chudobou. Indikátor patří mezi strukturální ukazatele za oblast zaměstnanosti a sociálního začlenění.
Časová řada:	Dosud neexistuje.
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Osoby pečující o dítě nebo dospělou osobu vyžadující péči; osoby se zdravotním postižením; osoby starší 50 let včetně seniorů; dle pohlaví
Mezinárodní srovnání:	-

2.3 S obecnou mírou nezaměstnanosti se zároveň snižuje i podíl dlouhodobě nezaměstnaných na celkové nezaměstnanosti.

Název a označení indikátoru:	2.3.1 Obecná míra nezaměstnanosti
Stručná definice:	Indikátor je definován jako podíl nezaměstnaných osob na pracovní síle ve věkové skupině 15–64 let.

Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Vyjadřuje celkovou míru nezaměstnanosti a jako takový je považován za klíčový pro sociální pilíř udržitelného rozvoje.
Časová řada:	Od roku 1993
Frekvence výstupu:	Čtvrtletně
Členění indikátoru:	Regionálně, dle pohlaví, vzdělání, dlouhodobá nezaměstnanost (tj. 1 rok a více)
Mezinárodní srovnání:	Eurostat, OECD

2.4 Minimalizuje se míra prekarizace a nedobrovolné flexibilizace práce, a to i u činností vykonávaných prostřednictvím ekonomiky platform a jiných nových atypických forem práce.

Název a označení indikátoru:	2.4.1 Skutečně odpracované hodiny podle postavení v zaměstnání a věku
Stručná definice:	Počet skutečně odpracovaných hodin v referenčním týdnu (vč. přesčasů).
Jednotka:	Počet hodin
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Znázorňuje reálný objem odvedené práce a nepřímo ukazuje míru jednoho druhu flexibilizace práce (přesčasů).
Časová řada:	Od roku 1993
Frekvence výstupu:	Čtvrtletně
Členění indikátoru:	Dle věku, postavení v zaměstnání
Mezinárodní srovnání:	Eurostat, OECD

Název a označení indikátoru:	2.4.2 Podíl pracovníků a pracovníc na dobu určitou
Stručná definice:	Počet zaměstnanců v hlavním zaměstnání na dobu určitou vůči všem zaměstnancům v hlavním zaměstnání.
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Umožňuje analýzu počtu a podílu osob pracujících podle smlouvy na dobu určitou a majících tak, alespoň z dlouhodobého hlediska, nejistou práci (jeden z definičních znaků prekarizace práce).
Časová řada:	Od roku 1993
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Dle věku, NACE, ISCO
Mezinárodní srovnání:	Eurofound (Eurostat, OECD)

2.5 Imigrační a integrační politika klade důraz na přilákání kvalifikovaných cizinců a cizinek a posiluje diverzitu pracovních sil významnou pro inovace. Veřejné politiky také podporují návrat českých občanů a občanek ze zahraničí.

Název a označení indikátoru:	2.5.1 Počet cizinců a cizinek žijících v ČR (stavy)
Stručná definice:	Počet fyzických osob, které nejsou státními občany ČR, s evidovaným nebo povoleným pobytem na území ČR.
Jednotka:	Počet osob
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Poskytuje přehled o cizincích v ČR.
Časová řada:	Od roku 2000
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Dle pohlaví, věku, země původu, občanství, účelu pobytu (pouze pro cizince ze třetích zemí s dlouhodobým pobytem): práce, rodiny, studia, ostatní.
Mezinárodní srovnání:	Eurostat

Název a označení indikátoru:	2.5.2 Počet imigrantů a imigrantek
Stručná definice:	Počet osob, které se v průběhu daného kalendářního roku přistěhovaly do ČR na základě přihlášení/povolení k trvalému pobytu, u cizinců rovněž k přechodnému pobytu (udělení víza k pobytu nad 90 dnů, povolení k dlouhodobému pobytu či potvrzení přechodného pobytu občanu EU), či kterým byl v ČR přiznán azyl.
Jednotka:	Počet osob
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Znázorňuje atraktivnost ČR jako cílové země pro cizince.
Časová řada:	Od roku 2001
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Dle pohlaví, státního občanství, kraje, obce
Mezinárodní srovnání:	Eurostat (v definici dle obvyklého pobytu)

Název a označení indikátoru:	2.5.3 Míra hrubé migrace
Stručná definice:	Počet přistěhovalých a vystěhovalých osob do/z ČR během daného kalendářního roku na 1 000 obyvatel středního stavu.
Jednotka:	Podíl (v ‰)
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Kvantifikuje intenzitu (obrat) mezinárodní migrace.
Časová řada:	Od roku 2001
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Dle pohlaví, věku
Mezinárodní srovnání:	Eurostat (v definici dle obvyklého pobytu), resp. lze vypočíst ze zveřejňovaných dat

Název a označení indikátoru:	2.5.4 Podíl cizinců na celkovém počtu absolventů vysokých škol
Stručná definice:	Podíl absolventů vysokých škol v daném roce s cizím státním

	občanstvím na celkovém počtu absolventů vysokých škol v daném roce.
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
Význam indikátoru:	Ukazuje zájem cizích státních příslušníků o studium v ČR. Část z nich v ČR zůstane a začne po absolvování vysoké školy pracovat.
Časová řada:	Od 2001
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Dle pohlaví, státního občanství, typu studijního programu, oborové skupiny podle ISCED-F 2013
Mezinárodní srovnání:	Eurostat, OECD (ne úplně přesné, ve vzdělávání je mobilita v terciéru primárně vázána na zemi předchozího vzdělání na úrovni ISCED 3, ne na státní občanství)

3 Strukturální nerovnosti ve společnosti jsou nízké.

3.1 Dlouhodobě se snižuje podíl osob ohrožených chudobou a sociálním vyloučením.

Název a označení indikátoru:	3.1.1 Míra ohrožení příjmovou chudobou nebo sociálním vyloučením
Stručná definice:	Podíl osob, které spadají do jedné z následujících tří skupin (osoby jsou započítány pouze jednou): osoby ohrožené příjmovou chudobou, materiální deprivací, osoby žijící v domácnostech s nízkou pracovní intenzitou.
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Vyjadřuje míru strukturální socio-ekonomické nerovnosti.
Časová řada:	Od roku 2011
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Dle základních socio-ekonomických skupin obyvatel, regiony NUTS 2
Mezinárodní srovnání:	Harmonizovaný indikátor v rámci EU (Evropa 2020)

3.2 Snižuje se příjmová nerovnost a je kladen důraz na udržení silné střední vrstvy.

Název a označení indikátoru:	3.2.1 Vývoj příjmů osob ohrožených příjmovou chudobou
Stručná definice:	Index mediánu vyrovnaného (ekvalizovaného) příjmu osob, jejichž roční vyrovnaný disponibilní příjem je nižší než 60 % ročního národního vyrovnaného mediánového příjmu na spotřební jednotku (tj. osob ohrožených příjmovou chudobou).
Jednotka:	Index (meziroční)
Gestor:	Český statistický úřad

Význam indikátoru:	Ukazuje vývoj životní úrovně osob ohrožených příjmovou chudobou.
Časová řada:	Nový indikátor, lze zpětně propočítat od roku 2005.
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	Eurostatem není běžně publikováno, k dispozici pouze z národních dat za ČR.

Název a označení indikátoru:	3.2.2 Průměrná měsíční mzda
Stručná definice:	Průměrná hrubá mzda představuje podíl mezd bez ostatních osobních nákladů připadající na jednoho zaměstnance.
Jednotka:	Kč
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Společně s mediánovou mzdou ukazuje mzdovou úroveň společnosti.
Časová řada:	Od roku 1955
Frekvence výstupu:	Čtvrtletně
Členění indikátoru:	Podle odvětví dle CZ-NACE
Mezinárodní srovnání:	-

Název a označení indikátoru:	3.2.3 Mediánová měsíční mzda
Stručná definice:	Hrubá měsíční mzda zaměstnance uprostřed mzdového rozdělení.
Jednotka:	Kč
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Společně s průměrnou mzdou ukazuje mzdovou úroveň společnosti jako celku.
Časová řada:	Od roku 2012
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Dle věku, ISCO, NACE, pohlaví, stupně vzdělání
Mezinárodní srovnání:	-

3.3 Snižuje se genderová nerovnost.

Název a označení indikátoru:	3.3.1 Gender pay gap
Stručná definice:	Relativní rozdíl průměru měsíční mzdy mužů a žen (vztážený k průměru měsíční mzdy mužů). Relativní rozdíl mediánu měsíční mzdy mužů a žen (vztážený k mediánu měsíční mzdy mužů).
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Ukazuje projevy genderové nerovnosti na trhu práce.
Časová řada:	Od roku 2003

Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	Eurostat

Název a označení indikátoru:	3.3.2 Zastoupení žen v zastupitelských a exekutivních orgánech
Stručná definice:	Podíl, resp. počet žen ve vybraných institucích (vláda, Poslanecká sněmovna, vedoucí pozice ministerstev, soudy, armáda).
Jednotka:	Podíl (v %), počet osob
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Ukazuje projevy genderové nerovnosti v politickém zastoupení žen.
Časová řada:	Dle dostupnosti
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Dle instituce
Mezinárodní srovnání:	Parlamenty jiných států

Název a označení indikátoru:	3.3.3 Míra ekonomické aktivity žen a mužů
Stručná definice:	Podíl počtu zaměstnaných a nezaměstnaných (pracovní síly) žen/mužů na počtu všech žen/mužů 15letých a starších.
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Ukazuje míru zapojení žen do formální ekonomiky v porovnání s muži.
Časová řada:	Od roku 1993
Frekvence výstupu:	Čtvrtletně
Členění indikátoru:	Dle pohlaví
Mezinárodní srovnání:	Eurostat, OECD

3.4 Je zajištěn rovný přístup k osobám ohroženým diskriminací na základě pohlaví, věku, péče o závislé osoby, zdravotního postižení, etnicity, národnosti, sexuální orientace, vyznání nebo světonázoru. Zvláštní důraz je kladen na předcházení vícečetné diskriminaci.

Název a označení indikátoru:	3.4.1 Míry zaměstnanosti jednotlivých skupin
Stručná definice:	Míra zaměstnanosti žen, mužů, věkových skupin, osob se zdravotním postižením.
Jednotka:	Podíl (v %), počet osob
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Indikátor umožní zjistit odchylky v zaměstnanosti osob z výše uvedených skupin oproti průměrné zaměstnanosti celkové populace.
Časová řada:	Od roku 1993
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Míra zaměstnanosti žen; míra zaměstnanosti mužů; míra

	zaměstnanosti osob se zdravotním postižením; míra zaměstnanosti podle věku.
Mezinárodní srovnání:	Eurostat

Název a označení indikátoru:	3.4.2 Pocit diskriminace
Stručná definice:	Subjektivní pocit příslušnosti k diskriminované skupině.
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.
Význam indikátoru:	Indikátor zachycuje podíl osob, které mají subjektivní pocit diskriminace na základě barvy pleti nebo rasy, národnosti, náboženství, jazyka, etnické skupiny, věku, pohlaví, sexuální orientace, zdravotního postižení a jiného důvodu.
Časová řada:	Od roku 2002
Frekvence výstupu:	Jednou za dva roky
Členění indikátoru:	Dle barvy pleti nebo rasy, národnosti, náboženství, jazyka, etnické skupiny, věku, pohlaví, sexuální orientace, zdravotního postižení a jiného důvodu.
Mezinárodní srovnání:	V rámci šetření European Social Survey

4 Vzdělávání rozvíjí individuální potenciál jedinců a jejich schopnost zvládat a ovlivňovat změny a podporuje soudržnou společnost orientovanou na udržitelný rozvoj.

4.1 Vzdělávací systém je inkluzivní a vzájemně prostupný, neselektuje žáky a žákyně v útlém věku na talentované a netalentované a omezuje závislost vzdělávacích drah a výsledků na jejich socioekonomickém zázemí.

Název a označení indikátoru:	4.1.1 Podíly studentů dle jednotlivých vzdělávacích drah
Stručná definice:	Podíl žáků v jednotlivých vzdělávacích drahách na celkovém počtu žáků na dané vzdělávací úrovni.
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
Význam indikátoru:	Indikátor mapuje rozložení studentů podle druhu vzdělávací dráhy na jednotlivých vzdělávacích úrovních (úroveň povinné školní docházky, včetně odpovídajících ročníků víceletých gymnázií a konzervatoří; středoškolská úroveň, včetně odpovídajících ročníků víceletých gymnázií a konzervatoří). Příliš brzká selekce žáků může mít negativní dopady na jejich vzdělávací výsledky.
Časová řada:	2005–2015
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Dle krajů, pohlaví
Mezinárodní srovnání:	-

Název a označení indikátoru:	4.1.2 Studenti vysokých škol dle socioekonomického zázemí
Stručná definice:	Podíl studentů vysokých škol podle jednotlivých úrovní socioekonomického zázemí (příjmu rodičů a jejich dosaženého stupně vzdělání) na celkovém počtu studentů.
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
Význam indikátoru:	Znázorňuje vliv socio-ekonomického původu studentů na jimi dosažené vzdělání.
Časová řada:	Od roku 2009
Frekvence výstupu:	Eurostudent jednou za tři roky
Členění indikátoru:	Dle pohlaví, věkové skupiny
Mezinárodní srovnání:	V rámci šetření Eurostudent

4.2 Systém vzdělávání podporuje učitele, učitelky a další vzdělavatele, aby ve vzdělávání dokázali přinášet potřebné změny a převzít roli průvodců účastníků vzdělávání v měnícím se světě. Je otevřený intenzivnímu kontaktu s reálným světem a zapojuje všechny aktéry ve vzdělávání.

Název a označení indikátoru:	4.2.1 Existence systému kariérního rozvoje učitelů
Stručná definice:	Existence systému kariérního rozvoje pedagogických pracovníků v oficiálním vzdělávacím systému, který bude oceňovat kvalitu práce vzdělavatelů, jejich účast na dalším vzdělávání a profesní rozvoj.
Jednotka:	ANO / NE, výstupový indikátor
Gestor:	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
Význam indikátoru:	Jasně definované směry kariérního rozvoje učitelů vázané na jejich profesní rozvoj a kvalitu práce – podporuje profesi jako takovou a dává jí jednoznačná pravidla.
Časová řada:	-
Frekvence výstupu:	Výstupový indikátor
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	-

Název a označení indikátoru:	4.2.2 Platové ohodnocení učitelů
Stručná definice:	Podíl průměrného platového ohodnocení učitelů k průměrnému platovému ohodnocení osoby s vysokoškolským vzděláním.
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Platy učitelů – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy; průměrná mzda vysokoškoláka – Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Porovnává platy učitelů, kteří ze zákona mají mít bakalářské (pro mateřské školy) nebo magisterské (pro vyšší vzdělávací úrovně) vzdělání, s průměrným platem osob se stejnou úrovní vzdělání. Pokud je podíl nízký, je to jeden z důvodů, proč

	povolání učitele není atraktivní.
Časová řada:	-
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Dle krajů, úrovně vzdělávání podle ISCED
Mezinárodní srovnání:	OECD

4.3 Vzdělávání zajišťuje každému přístup k rozvoji přenositelných kompetencí, potřebných pro aktivní občanský, profesní i osobní život. Systém zahrnuje přiměřený všeobecný základ nezbytný pro další vzdělávání, zapojení do společnosti i pro porozumění vzájemné provázanosti současného světa.

Název a označení indikátoru:	4.3.1 Úroveň dovedností žáků v mezinárodním srovnání – čtenářská gramotnost
Stručná definice:	Podíl žáků podle úrovně čtenářské gramotnosti v testu PISA na celkovém počtu žáků.
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
Význam indikátoru:	Částečně mapuje kvalitu vzdělávacího systému. Cílem je mít co nejméně žáků s nízkou úrovní (úrovně 0 a 1) a co nejvíce žáků s vysokou úrovní (úrovně 5 a 6) čtenářské gramotnosti.
Časová řada:	Od roku 2000
Frekvence výstupu:	Jednou za tři roky
Členění indikátoru:	Dle úrovně čtenářské gramotnosti, pohlaví
Mezinárodní srovnání:	OECD

Název a označení indikátoru:	4.3.2 Úroveň dovedností žáků v mezinárodním srovnání – numerická gramotnost
Stručná definice:	Podíl žáků podle úrovně numerické gramotnosti v testu PISA na celkovém počtu žáků.
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
Význam indikátoru:	Částečně mapuje kvalitu vzdělávacího systému. Cílem je mít co nejméně žáků s nízkou úrovní (úrovně 0 a 1) a co nejvíce žáků s vysokou úrovní (úrovně 5 a 6) numerické gramotnosti.
Časová řada:	Od roku 2000
Frekvence výstupu:	Jednou za tři roky
Členění indikátoru:	Dle úrovně numerické gramotnosti, pohlaví
Mezinárodní srovnání:	OECD

Název a označení indikátoru:	4.3.3 Úroveň dovedností žáků v mezinárodním srovnání – přírodovědná gramotnost
Stručná definice:	Podíl žáků podle úrovně přírodovědné gramotnosti v testu PISA na celkovém počtu žáků.
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
Význam indikátoru:	Částečně mapuje kvalitu vzdělávacího systému. Cílem je mít co

	nejméně žáků s nízkou úrovní (úrovně 0 a 1) a co nejvíce žáků s vysokou úrovní (úrovně 5 a 6) přírodovědné gramotnosti.
Časová řada:	Od roku 2000
Frekvence výstupu:	Jednou za tři roky
Členění indikátoru:	Dle úrovně přírodovědné gramotnosti, pohlaví
Mezinárodní srovnání:	OECD

4.4 Systém celoživotního vzdělávání je veřejně garantovaný a široce dostupný:
Zaměřuje se jak na profesní vzdělávání, tak i na vzdělávání v oblasti přenositelných dovedností.

Název a označení indikátoru:	4.4.1 Účast dospělé populace na celoživotním vzdělávání v posledních 4 týdnech
Stručná definice:	Podíl osob, které se v uplynulých čtyřech týdnech účastnily jakékoli formy dalšího vzdělávání (formálního nebo neformálního), na populaci ve věku 25–64 let.
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Benchmark v rámci ET 2020, informuje o účasti dospělé populace v dalším vzdělávání, a to jak formálním (v rámci vzdělávacího systému), tak i neformálním (v institucích mimo vzdělávací systém).
Časová řada:	Od roku 2004
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Dle pohlaví, věku, regionu, úrovně vzdělání, ekonomické aktivity
Mezinárodní srovnání:	Eurostat

Název a označení indikátoru:	4.4.2 Úroveň kompetencí dospělých v mezinárodním srovnání – čtenářská gramotnost
Stručná definice:	Podíl osob ve věku 25–64 let podle úrovně čtenářské gramotnosti v rámci mezinárodního testování dospělých (PIAAC) na celkovém počtu osob ve věku 25–64 let.
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
Význam indikátoru:	Ukazuje podíl dospělých osob podle úrovně čtenářské gramotnosti. Z nízké úrovně čtenářské gramotnosti může vyplývat ohrožení na trhu práce i v životě obecně. Indikátor také přeneseně může vyjadřovat „kvalitu“ vzdělávacího systému v minulosti a také kvalitu dalšího vzdělávání.
Časová řada:	Od roku 2011
Frekvence výstupu:	Jednou za 10 let
Členění indikátoru:	Dle pohlaví, věkové skupiny
Mezinárodní srovnání:	OECD

5 Zdraví všech skupin obyvatel se zlepšuje.

5.1 Zvyšuje se délka života ve zdraví u všech skupin obyvatel České republiky.

Název a označení indikátoru:	5.1.1 Naděje dožití – střední délka života při narození a ve věku 65 let
Stručná definice:	Indikátor udává očekávaný celkový průměrný počet let, který zbývá osobám daného věku ještě prožít, jestliže budou zachovány úmrtnostní poměry daného období po zbytek jejich života.
Jednotka:	Počet let
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Naděje dožití (střední délka života) je indikátorem zdravotního stavu populace, který vychází z úmrtnostních poměrů dané populace.
Časová řada:	Za ČR dostupné od r. 1920, za současné kraje od období 1991–1992, za okresy od období 1981–1985, za obce s rozšířenou působností od období 2004–2008.
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Dle pohlaví, okresu, kraje
Mezinárodní srovnání:	Eurostat, OECD

Název a označení indikátoru:	5.1.2 Délka života ve zdraví (Healthy life years) při narození a ve věku 65 let
Stručná definice:	Indikátor udává očekávaný celkový průměrný počet let ve zdraví, který zbývá osobám daného věku ještě prožít.
Jednotka:	Počet let
Gestor:	Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR
Význam indikátoru:	Znázorňuje dopady primární prevence nemocí a podpory zdraví v průběhu celého života, tedy zdravého životního stylu a prostředí, a dále tak ve svém důsledku indikuje úroveň kvality života.
Časová řada:	Od roku 2008
Frekvence výstupu:	Ročně; výběrové šetření příjmů a životních podmínek domácností EU – SILC
Členění indikátoru:	Pohlaví
Mezinárodní srovnání:	Eurostat

5.2 Snižují se vlivy způsobující nerovnosti v oblasti zdraví.

Název a označení indikátoru:	5.2.1 Dlouhodobé omezení aktivit (Global Activity Limitation Indicator)
Stručná definice:	Podíl osob starších 16 let, které jsou ze zdravotních důvodů dlouhodobě omezeny v činnostech, které lidé obvykle dělají, dle stupně omezení.
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR
Význam indikátoru:	Ukazuje dopady rozdílů v socio-ekonomických determinantech

	zdraví, jež vedou k nerovnostem ve zdraví.
Časová řada:	Od roku 2008
Frekvence výstupu:	Ročně, výběrové šetření příjmů a životních podmínek domácností EU – SILC
Členění indikátoru:	Příjmové decily, dosažená úroveň vzdělání, region, věk
Mezinárodní srovnání:	Eurostat

5.3 Systém veřejného zdravotnictví je stabilní, všeobecně dostupný co do kvality i kapacity, a současně se rozvíjí odpovídající profesní struktura. Věkový průměr lékařského i nelékařského personálu se snižuje a zlepšuje se ohodnocení všech pracovníků ve zdravotnictví.

Název a označení indikátoru:	5.3.1 Věková struktura lékařských a nelékařských pracovníků ve zdravotnictví dle jednotlivých specializací
Stručná definice:	Věková struktura zdravotnických pracovníků podle desetiletých věkových kategorií.
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR
Význam indikátoru:	Ukazuje míru udržitelnosti sektorů zdravotnictví vzhledem ke generačním obměnám.
Časová řada:	Do roku 2013, od roku 2016
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Dle specializace
Mezinárodní srovnání:	OECD, pouze za lékaře celkem

Název a označení indikátoru:	5.3.2 Průměrný a mediánový plat/mzda lékařských a nelékařských pracovníků ve zdravotnictví
Stručná definice:	Průměr a medián platů a mezd zaměstnanců ve zdravotnictví.
Jednotka:	Kč
Gestor:	Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR
Význam indikátoru:	Znázorňuje úroveň ohodnocení zdravotnických pracovníků.
Časová řada:	Do roku 2013 (pouze průměr), od roku 2016 (lze i medián)
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Plat/mzda, specializace, druh poskytovatele
Mezinárodní srovnání:	OECD

Název a označení indikátoru:	5.3.3 Počet lékařů a nelékařů na 1 000 obyvatel
Stručná definice:	Počet lékařů a nelékařů (přepočten na plné úvazky) na 1 000 obyvatel.
Jednotka:	Počet plných úvazků na 1 000 osob
Gestor:	Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR
Význam indikátoru:	Ukazuje míru jednoho druhu kapacity zdravotnického systému.
Časová řada:	Ano
Frekvence výstupu:	Ročně

Členění indikátoru:	Dle regionu, počty celkem a dle vybraných oborů
Mezinárodní srovnání:	OECD

Název a označení indikátoru:	5.3.4 Neuspokojená potřeba lékařské péče v posledních 12 měsících podle důvodu
Stručná definice:	Podíl osob ve věku 16 a více let, které uvedly, že potřebovaly v posledních 12 měsících navštívit lékaře, a přesto k němu nešly z důvodu čekacích dob a dlouhých objednacích lhůt, z finančních důvodů, z důvodu dopravní nedostupnosti.
Jednotka:	Podíl osob v %
Gestor:	Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR
Význam indikátoru:	Ukazuje všeobecnou dostupnost zdravotní péče.
Časová řada:	Od roku 2006
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Důvod neuspokojené potřeby péče (finance, čekací doby, doprava), region
Mezinárodní srovnání:	Eurostat

Název a označení indikátoru:	5.3.5 Přežití pacientů s nádorovými onemocněními
Stručná definice:	K hodnocení přežívání onkologických pacientů se využívá tzv. relativní přežití, které je definováno jako poměr celkového přežití a tzv. očekávaného přežití. Očekávané přežití vyjadřuje mortalitu v obecné populaci, která odpovídá sledované skupině pacientů věkem, pohlavím a rokem diagnózy. Cílem výpočtu relativního přežití je odfiltrování vlivu mortality spojené s jinými onemocněními, než jsou sledované malignity. Pro hodnocení se využívá tzv. analýza časové periody, zpravidla pětileté.
Jednotka:	Pětileté relativní přežití, uvádí se v %
Gestor:	Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR
Význam indikátoru:	Úspěšnost komplexní onkologické péče, včetně úspěšnosti programů časného záchytu, dostupnosti a kvality protinádorové léčby.
Časová řada:	Od periody 2000–2004
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Dle konkrétní onkologické diagnózy, stadia, pacienti podstupující protinádorovou léčbu.
Mezinárodní srovnání:	OECD, studie Eurocare, program CONCORD

5.4 Zdravý životní styl je podporován prostřednictvím vyšších veřejných výdajů s důrazem na primární prevenci nemocí a podporu zdraví v průběhu celého života.

Název a označení indikátoru:	5.4.1 Veřejné výdaje na prevenci nemocí (primární i sekundární) a podporu zdraví v absolutním vyjádření a jako podíl na veřejných výdajích na zdravotnictví celkem
------------------------------	---

Stručná definice:	Veřejné výdaje na prevenci zahrnují (zejména) výdaje na zvyšování zdravotní gramotnosti, osvětu, vzdělávání a poradenství, očkovací programy, sledování zdravotního stavu (primární prevenci) a výdaje na screeningy, diagnostické testy a lékařské prohlídky (sekundární prevenci). Výdaje v absolutním vyjádření a jako podíl na veřejných výdajích na zdravotnictví celkem.
Jednotka:	Kč, podíl (v %)
Gestor:	Český statistický úřad, Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR
Význam indikátoru:	Kvantifikuje důraz na preventivní přístup ve zdravotnictví a ukazuje tak finanční poměry v rámci jednoho z determinantů zdraví. Ukazatel je složen z položek vztahujících se jak k primární, tak k sekundární prevenci, které zahrnují velmi rozdílné typy aktivit. Proto je nutné posuzovat vývoj jednotlivých dílčích složek ukazatele a sledovat i výdaje na primární a sekundární prevenci odděleně.
Časová řada:	Od roku 2010
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Výdaje na dílčí typy prevence dle kategorií SHA 2011
Mezinárodní srovnání:	OECD

5.5 Snižuje se konzumace návykových látek i zátěž obyvatel zdravotně rizikovými látkami a hlukem prostřednictvím lepší kvality životního prostředí. Příslušné limity škodlivých látek a hluku nejsou překračovány.

Název a označení indikátoru:	5.5.1 Podíl osob s rizikovou konzumací alkoholu
Stručná definice:	Podíl osob starších 15 let, které uvedly nárazové pití vysokého množství alkoholu (požití alespoň 60 g čistého alkoholu při jedné příležitosti) alespoň jednou měsíčně v posledním roce.
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR
Význam indikátoru:	Kvantifikuje rizikové faktory životního stylu (jednoho z determinantů zdraví).
Časová řada:	V roce 2008, 2014
Frekvence výstupu:	Jednou za 5–6 let
Členění indikátoru:	Dle věku, pohlaví, vzdělání
Mezinárodní srovnání:	Eurostat

Název a označení indikátoru:	5.5.2 Podíl denních kuřáků
Stručná definice:	Podíl osob, které kouří denně.
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Státní zdravotní ústav
Význam indikátoru:	Kvantifikuje rizikové faktory životního stylu (jednoho

	z determinantů zdraví).
Časová řada:	Od roku 2003
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Dle věku, pohlaví
Mezinárodní srovnání:	OECD

Název a označení indikátoru:	5.5.3 Rozloha oblastí ČR s překročeným imisním limitem
Stručná definice:	Překračování imisních limitů stanovených platnou legislativou a vymezení podílu území a obyvatel žijících v těchto oblastech.
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Ministerstvo životního prostředí (Český hydrometeorologický ústav)
Význam indikátoru:	Překračování imisních limitů úzce souvisí s produkcí emisí znečišťujících látek z jednotlivých zdrojů znečišťování, přičemž významnou roli hrají meteorologické a rozptylové podmínky. V oblastech, kde dochází k překračování imisních limitů, jsou evidovány negativní účinky na lidské zdraví (kardiovaskulární choroby, respirační potíže, karcinogenní rizika atd.)
Časová řada:	Od roku 2012
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Celostátně; oblasti s překročeným imisním limitem pro jednotlivé látky dle platných právních předpisů (Oblasti s překročeným imisním limitem bez zahrnutí přízemního ozonu, se zahrnutím přízemního ozonu).
Mezinárodní srovnání:	Evropská agentura pro životní prostředí

Název a označení indikátoru:	5.5.4 Podíl obyvatel ČR žijících na území, kde jsou překračovány mezní hodnoty hlukových indikátorů L_{dn} a L_n pro silniční dopravu
Stručná definice:	Počet obyvatel exponovaných stanoveným úrovním hlukové zátěže dle indikátorů L _{dn} a L _n , počet obyvatel vystavených hluku, který přesahuje mezní hodnoty těchto indikátorů
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Ministerstvo zdravotnictví (Národní referenční laboratoř pro komunální hluk) / Ministerstvo životního prostředí (CENIA)
Význam indikátoru:	V současné době patří hluk k významným ukazatelům kvality životního prostředí a faktorům ovlivňujícím zdraví obyvatel.
Časová řada:	Aktuálně dostupná data Strategického hlukového mapování neumožňují hodnotit trendy hlukové zátěže, jelikož nejsou pořízena v delší časové řadě a dle jednotné metodiky ve více obdobích.
Frekvence výstupu:	Dle ukončených fází Strategického hlukového mapování
Členění indikátoru:	Pro jednotlivé kategorie zdrojů hluku (silniční doprava, železniční doprava, letecká doprava, integrovaná zařízení), v městských aglomeracích a mimo aglomerace

Mezinárodní srovnání:	Evropská agentura pro životní prostředí
-----------------------	---

6 Vyšší veřejné investice podporují klíčové funkce kultury a rovný přístup ke kultuře a kreativě.

6.1 Do oblasti kultury směřují vyšší veřejné výdaje a posilují možnosti dlouhodobého finančního plánování kulturních organizací.

Název a označení indikátoru:	6.1.1 Veřejné výdaje do oblasti kultury
Stručná definice:	Objem finančních prostředků vynaložených veřejnou správou na podporu kultury
Jednotka:	Podíl (v %), Kč
Gestor:	Národní informační a poradenské středisko pro kulturu
Význam indikátoru:	Výše veřejné podpory
Časová řada:	Od roku 2009
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	-

6.2 Podle potřeb měnící se společnosti je systémově podporován rozvoj i zakládání nových kulturních organizací.

Název a označení indikátoru:	6.2.1 Investice do růstu sbírek současného umění
Stručná definice:	Objem prostředků vynaložených na rozšíření sbírek současného umění v příspěvkových institucích Ministerstva kultury
Jednotka:	Kč
Gestor:	Ministerstvo kultury
Význam indikátoru:	Veřejné investice do rozvoje kultury reflektující současný vývoj společnosti.
Časová řada:	
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	-

6.3 Kulturní a kreativní průmysly jsou podporovány jako příležitost pro rozvoj ekonomiky.

Název a označení indikátoru:	6.3.1 Veřejná podpora kulturních a kreativních průmyslů
Stručná definice:	Objem finančních prostředků vynaložených veřejnou správou na podporu kulturních a kreativních průmyslů
Jednotka:	Podíl (v %), Kč
Gestor:	Národní informační a poradenské středisko pro kulturu

Význam indikátoru:	Znázorňuje míru veřejných investic do rozvoje kreativních průmyslů.
Časová řada:	Od roku 2009
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	-

6.4 Pracovníci v kultuře jsou podporováni metodicky i finančně s cílem zvyšování jejich prestiže a zlepšování podmínek potřebných pro jejich kreativní a motivační roli vůči dalším skupinám společnosti.

Název a označení indikátoru:	6.4.1 Platy a mzdy v kulturním sektoru
Stručná definice:	Průměrné platy a mzdy v odvětví kulturní, zábavní a rekreační činnosti a jejich srovnání s průměrnou hrubou mzdou
Jednotka:	Podíl (v %), Kč
Gestor:	Národní informační a poradenské středisko pro kulturu
Význam indikátoru:	Finanční podpora pracovníků v kultuře
Časová řada:	Od roku 2009
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	-

2 Hospodářský model

7 Ekonomika dlouhodobě roste a domácí sektor je silný.

7.1 Domácí části ekonomiky se rozvíjejí.

Název a označení indikátoru:	7.1.1 Hrubá přidaná hodnota podniků
Stručná definice:	Hrubá přidaná hodnota je definována jako rozdíl produkce a mezipotřeby.
Jednotka:	mil. Kč
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Charakterizuje strukturu ekonomiky podle odvětví a původu ekonomických subjektů. Proxy proměnná úspěšnosti jednotlivých sektorů.
Časová řada:	-
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Klasifikace ekonomických činností Revize 2 (NACE Rev. 2), sektory dle vlastnictví (národní soukromý, veřejný, zahraniční)
Mezinárodní srovnání:	-

7.2 Sektor malých a středních podniků roste.

Název a označení indikátoru:	7.2.1 Podíl malých a středních podniků na hrubé přidané hodnotě
Stručná definice:	Indikátor je definován jako podíl hrubé přidané hodnoty vytvořené malými a středními podniky a celkové hrubé přidané hodnoty vytvořené nefinančními podniky.
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Ukazuje relativní velikost sektoru malých a středních podniků oproti ostatním sektorům.
Časová řada:	-
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Nefinanční podniky (S11)
Mezinárodní srovnání:	-

Název a označení indikátoru:	7.2.2 Čas nutný ke zpracování a platbě daní (<i>Time to prepare and pay taxes</i>)
Stručná definice:	Indikátor zaznamenává, kolik hodin věnuje ročně středně velká firma přípravě, podání a placení tří hlavních typů daní: dani z příjmu právnických osob, dani z přidané hodnoty a dani z příjmu fyzických osob včetně administrace sociálního pojištění. Standardizovaná případová studie s danými předpoklady zaručuje mezinárodní srovnatelnost dat.

Jednotka:	Hodiny
Gestor:	Zdroj dat: publikuje Světová banka v rámci databáze Doing Business ¹ .
Význam indikátoru:	Proxy proměnná administrativní zátěže firem
Časová řada:	Od roku 2007
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	K roku 2015 celkem 196 států a území

7.3 Ekonomika se posouvá na vyšší pozice v mezinárodní dělbě práce a v mezinárodním hodnotovém řetězci.

Název a označení indikátoru:	7.3.1 Vývoz výrobků zpracovatelského průmyslu podle technologické náročnosti
Stručná definice:	<p>V návaznosti na rozdělení odvětví zpracovatelského průmyslu podle jejich technologické náročnosti vypracoval Český statistický úřad i alternativní rozdělení výrobků zpracovatelského průmyslu podle technologické náročnosti, a to podle mezinárodní Klasifikace produkce (CPA). Produkce (výrobky) těchto odvětví (CZ CPA oddíly 10 až 32) je pak zařazena do jedné ze čtyř níže uvedených kategorií na základě výše zmíněné Klasifikace produkce CZ-CPA a rozdělení odvětví zpracovatelského průmyslu podle jejich technologické náročnosti:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Výrobky high-tech zpracovatelského průmyslu: výrobky s vysokou technologickou náročností (CZ-CPA: 21; 26 a 303); 2) Výrobky medium high-tech zpracovatelského průmyslu: výrobky se středně vysokou technologickou náročností (CZ-CPA: 20, 27, 28, 29, 30 bez 301 a 303; 254; 325); 3) Výrobky medium low-tech zpracovatelského průmyslu: výrobky se středně nízkou technologickou náročností (CZ-CPA: 19; 22 až 24; 25 bez 254; 301); 4) Výrobky low-tech zpracovatelského průmyslu: výrobky s nízkou technologickou náročností (CZ-CPA: 10 až 18; 31; 32 bez 325). <p><u>Poznámka:</u> Výše uvedené rozdělení produkce zpracovatelského průmyslu podle technologické náročnosti neznamena, že například vývoj výrobků v některých podnicích z odvětví zpracovatelského průmyslu s nižší technologickou náročností nedoprovázejí vysoké náklady na inovace a/nebo na výzkum a vývoj a naopak. Stejně tak se nedá konstatovat, že veškerá produkce podniků z odvětví zpracovatelského průmyslu s vyšší technologickou náročností musí dosahovat špičkových parametrů a naopak.</p>

¹ World Bank, Doing Business Project (<http://www.doingbusiness.org/ExploreTopics/PayingTaxes>). Data dostupná zde: <http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=doing-business>.

Jednotka:	mil. Kč; %
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Česká republika je malou otevřenou ekonomikou s výraznou průmyslovou orientací a exportním zaměřením. Podle ekonomické úrovně se řadí mezi země, kde k hlavním faktorům pro budoucí zajištění konkurenční výhody patří schopnost podniků vyvíjet a zavádět nové produkty a technologické postupy. Cílem tohoto ukazatele je identifikovat exportní položky, které jsou důležité pro výkonnost české ekonomiky.
Časová řada:	Od roku 2010
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	-

Název a označení indikátoru:	7.3.2 Příjmy z prodeje technologických služeb do zahraničí
Stručná definice:	Technologické služby jsou definovány jako podskupina služeb v rámci technologické platební bilance. Data za vývoz technologických služeb pocházejí z přímého šetření ČSÚ u dotazovaných o vývozu a dovozu služeb ZO 1-04. Jednotlivé položky těchto služeb jsou pak vymezeny na základě Mezinárodní rozšířené klasifikace služeb platební bilance EBOPS 2010 a jednotlivých položek číselníku. Služeb šetření ZO 1-04 do následujících čtyř kategorií: <ul style="list-style-type: none"> • Počítačové služby (SI2 + SH3) • Projekční, inženýrské a ostatní technické služby (SJ31) • Služby výzkumu a vývoje (SJ1) • Licenční poplatky za právo užívat produkty průmyslového vlastnictví (SH2)
Jednotka:	mil. Kč; podíl na HDP, podíl na celkovém vývozu služeb, podíl na celkových výdajích na výzkum a vývoj
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Zahraniční obchod s technologickými službami sleduje především prodej a nákup nehmotných technologií a znalostí dané země ve vztahu k ostatním ekonomikám. Údaje o příjmech, resp. platbách získaných v rámci zahraničního obchodu s technologickými službami, vyjadřují technologickou úroveň ekonomiky, tj. informují o rozsahu zahraničního obchodu s průmyslovým vlastnictvím a znalostmi spojenými s vyspělými technologiemi.
Časová řada:	Od roku 2011
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Dle druhu vyvážených technologických služeb a zemí, kam se tyto služby vyvážejí, v kombinaci podle typu vývozce definované podle institucionálního sektoru, velikosti a převažující ekonomické činnosti
Mezinárodní srovnání:	Eurostat

Název a označení indikátoru:	7.3.3 Patentové žádosti podané u Evropského patentového úřadu
Stručná definice:	
Jednotka:	
Gestor:	
Význam indikátoru:	
Časová řada:	
Frekvence výstupu:	
Členění indikátoru:	
Mezinárodní srovnání:	

7.4 Zvyšuje se kvalita přímých zahraničních investic v České republice.

Název a označení indikátoru:	7.4.1 Produktivita práce
Stručná definice:	Indikátor je definován jako HPH na počet pracovníků přepočtených na plnou pracovní dobu (FTE).
Jednotka:	tis. Kč
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Produktivita práce je jedním z nejrozšířenějších ukazatelů výkonnosti ekonomiky. Její růst je klíčový pro růst HDP na obyvatele a rozhodujícím způsobem ovlivňuje zvyšování životní úrovně obyvatelstva, protože důchod na hlavu se mění v přímé závislosti na změně produktivity práce.
Časová řada:	-
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Dle NACE rev. 2 (za národní hospodářství)
Mezinárodní srovnání:	-

8 Česko má dobře fungující instituce pro podporu aplikovaného výzkumu a vývoje a pro identifikaci příležitostí v této oblasti.

8.1 Česko má stabilní materiální i personální kapacitu výzkumu a vývoje s odpovídající strukturou a zaměřením, do které jak stát, tak podniky investují dostatečné finanční zdroje.

Název a označení indikátoru:	8.1.1 Celkové výdaje na výzkum a vývoj (GERD)
Stručná definice:	Celkové výdaje na výzkum a vývoj jsou sledovány pomocí ukazatele tzv. hrubých domácích vnitřních výdajů na výzkum a vývoj, který je označován anglickou zkratkou GERD (Gross Domestic Expenditure on R&D). Tento ukazatel zahrnuje veškeré neinvestiční a investiční výdaje vynaložené ve sledovaném roce na výzkum a vývoj prováděný na území daného státu, a to bez ohledu na zdroj a způsob jejich

	<p>financování. Tyto výdaje lze vyjádřit buď v běžných (nominálních) cenách zachycujících aktuální ceny zboží a služeb v daném roce, nebo v reálných (stálých) cenách, které eliminují inflační znehodnocení.</p> <p><u>Poznámka:</u> Výzkum a vývoj je systematická tvůrčí práce konaná za účelem rozšíření stávajícího poznání, včetně poznání člověka, kultury a společnosti, získání nových znalostí nebo jejich využití v praxi, a to metodami, které umožňují potvrzení, doplnění či vyvrácení získaných poznatků. Základním pravidlem pro určení, zda se jedná o VaV činnost, je přítomnost prvku novosti, kreativity, nejistoty, systematickosti a reprodukovatelnosti.</p>
Jednotka:	mil. Kč; podíl na HDP; %
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Výzkumná a vývojová činnost se významně podílí na vzniku nových znalostí a prostřednictvím jejich transformace do nových nebo inovovaných produktů, technologií či procesů je nezbytným předpokladem stabilního a dlouhodobě udržitelného ekonomického růstu společnosti. Bez odpovídajícího objemu finanční podpory jak ze strany státu, tak i podnikatelského sektoru nelze očekávat, že bude výzkum a vývoj v České republice přinášet mezinárodně konkurenceschopné poznatky, inovace a technologie, které se budou podílet na zvyšování produktivity a zaměstnanosti českého hospodářství, a tím nepřímo i na sociální soudržnosti a udržitelném rozvoji společnosti.
Časová řada:	Od roku 2005
Frekvence výstupu:	Ročně podle údajů z šetření VTR 5-01
Členění indikátoru:	Podle zdrojů financování (podnikatelského, veřejného domácího a veřejného zahraničního) a druhu výdajů (mzdových, ostatních běžných a investičních) na výzkum a vývoj <u>Poznámka:</u> Výše uvedené členění výdajů na výzkum a vývoj je dále dostupné v třídění podle sektoru, druhu, převažující ekonomické činnosti (klasifikace CZ-NACE) či sídla (klasifikace CZ-NUTS) pracoviště, kde jsou tyto výdaje na výzkum a vývoj vynaloženy. Ve vládním a vysokoškolském sektoru jsou navíc k dispozici podle převažující oblasti výzkumu a vývoje (klasifikace FORD).
Mezinárodní srovnání:	Eurostat, OECD <u>Poznámka:</u> Za účelem mezinárodního srovnání se celkové výdaje na výzkum a vývoj nejčastěji poměrují k HDP. Tento ukazatel (GERD jako % HDP), označovaný rovněž jako intenzita VaV (R&D intensity), je zařazen mezi základní ukazatele k hodnocení cílů <i>Strategie Evropa 2020</i> vyjadřující rozsah kapacit výzkumu a vývoje jednotlivých ekonomik. Kromě této intenzity VaV, jež je ovlivněna rozdílnou výší a nárůstem HDP v jednotlivých zemích, se pro mezinárodní srovnání

	používají celkové výdaje na VaV vyjádřené v PPP připadající na jednoho obyvatele. Tento standardizovaný ukazatel eliminuje nejen rozdílnou velikost sledovaných ekonomik, ale i jejich cenovou úroveň.
--	--

Název a označení indikátoru:	8.1.2 Veřejné (státní) rozpočtové výdaje na výzkum a vývoj (GBARD)
Stručná definice:	Sledováním přímé veřejné podpory výzkumu a vývoje se zabývá mezinárodně srovnatelná statistika GBARD (Government Budget Appropriations for R&D). Ukazatel GBARD – celkové veřejné (státní) rozpočtové výdaje na výzkum a vývoj – zahrnuje veškeré finanční prostředky z veřejných rozpočtů vynaložené na podporu výzkumu a vývoje v daném roce, včetně prostředků plynoucích na výzkum a vývoj do zahraničí. Při výpočtu ukazatele GBARD se vychází z výdajů schválených v zákoně o státním rozpočtu pro dané fiskální období (předběžné údaje) a z výdajů závěrečného státního účtu pro oblast výzkumu a vývoje (konečné údaje). <u>Poznámka:</u> Ukazatel GBARD nezahrnuje předfinancování projektů hrazených ze strukturálních fondů EU, ani nepřímou veřejnou podporu poskytovanou subjektům provádějícím výzkum a vývoj prostřednictvím daňových úlev.
Jednotka:	mil. Kč; podíl na HDP; podíl na státním rozpočtu; %
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Veřejná podpora výzkumných a vývojových činností představuje v současnosti jeden z hlavních pilířů systému financování výzkumu, vývoje, případně inovací v České republice. Statistika státních rozpočtových výdajů na výzkum a vývoj poskytuje údaje o přímé veřejné podpoře výzkumu a vývoje v členění podle socioekonomických cílů definovaných podle klasifikace NABS. Údaje z této statistiky slouží jako podpora pro rozhodování, do jakých oblastí by měla směřovat podpora výzkumu a vývoje z veřejných zdrojů.
Časová řada:	Od roku 2002
Frekvence výstupu:	Ročně podle údajů ze statistické úlohy GBARD
Členění indikátoru:	Podle socioekonomických cílů (klasifikace NABS), formy podpory (účelová a institucionální), hlavních poskytovatelů a příjemců této podpory
Mezinárodní srovnání:	Eurostat, OECD <u>Poznámka:</u> Za účelem mezinárodního srovnání se celkové veřejné (státní) rozpočtové výdaje na výzkum a vývoj poměrují k HDP nebo celkovým veřejným výdajům.

Název a označení indikátoru:	8.1.3 Celkový počet osob pracujících ve výzkumu a vývoji
------------------------------	---

Stručná definice:	Osoby pracující ve výzkumu a vývoji (R&D Personnel) jsou nejen výzkumní pracovníci, kteří provádějí přímo výzkumnou a vývojovou činnost, ale i techničtí, odborní, administrativní a ostatní pracovníci zaměstnaní na pracovištích, kde se výzkum a vývoj provádí, kteří obstarávají přímé služby pro tato pracoviště. Formální vazbou k placenému zaměstnání se rozumí především pracovní poměr, dohoda o provedení práce a o pracovní činnosti.
Jednotka:	Fyzické osoby (Head Count) k 31.12. sledovaného roku; přepočtené osoby (FTE) na plnou roční pracovní dobu věnovanou výzkumné a vývojové činnosti
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Kvalifikované lidské zdroje působící přímo ve výzkumu a vývoji sehrávají klíčovou úlohu v procesu vytváření a transferu znalostí a jsou tak jedním ze zásadních předpokladů zajištění dlouhodobě udržitelného ekonomického a technologického rozvoje společnosti prostřednictvím vlastních sil.
Časová řada:	Od roku 2005
Frekvence výstupu:	Ročně podle údajů z šetření VTR 5-01
Členění indikátoru:	Podle pracovní činnosti (výzkumní, techničtí a ostatní pracovníci výzkumu a vývoje), pohlaví a dosaženého vzdělání (klasifikace ISCED). V případě vládního a vysokoškolského sektoru jsou k dispozici každoroční údaje i o státním občanství jejich výzkumných pracovníků. Jednou za pět let se výzkumní pracovníci sledují i podle věku a podrobné klasifikace oblastí výzkumu a vývoje (klasifikace FORD). <u>Poznámka:</u> Výše uvedené členění osob pracujících ve výzkumu a vývoji je dále dostupné v třídění podle sektoru, druhu, převažující ekonomické činnosti (klasifikace CZ-NACE) či sídla (klasifikace CZ-NUTS) pracoviště, kde tyto osoby výzkum a vývoj provádějí.
Mezinárodní srovnání:	Eurostat, OECD <u>Poznámka:</u> Celkový počet osob pracujících ve výzkumu a vývoji se pro mezinárodní srovnání nejčastěji znázorňuje jako podíl na celkové zaměstnanosti v daném státě.

Název a označení indikátoru:	8.1.4 Výzkumní pracovníci s cizím státním občanstvím
Stručná definice:	Výzkumní pracovníci jsou osoby zaměstnané na pracovištích, kde se provádí výzkum a vývoj a kde vytvářejí nové či rozšiřují stávající znalosti, a to zpravidla tím, že řídí a/nebo provádí činnosti, které zahrnují koncepci nebo tvorbu nových znalostí, výrobků, procesů, metod a systémů, aplikují vědecké koncepty a teorie.
Jednotka:	Fyzické osoby (Head Count) k 31.12. sledovaného roku; podíl na celkovém počtu výzkumných pracovníků

Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Při nedostatku domácích kvalitních výzkumníků je schopnost přilákat a zaplatit kvalifikované pracovníky ze zahraničí jedním z předpokladů udržitelnosti vybudovaných nových infrastruktur v oblasti výzkumu a vývoje a rozvoje výzkumné, vývojové a inovační aktivity v podnikatelském sektoru.
Časová řada:	Od roku 2015
Frekvence výstupu:	Ročně podle údajů z šetření VTR 5-01 za vládní a vysokoškolský sektor a jednou za pět let za sektor podnikatelský
Členění indikátoru:	Podle sektoru a druhu pracoviště provádění výzkumu a vývoje
Mezinárodní srovnání:	-

Název a označení indikátoru:	8.1.5 Specialisté v oblasti vědy a techniky
Stručná definice:	Specialisté ve vědě a technice představují úzkou skupinu odborníků zaměstnaných ve vědeckých a technických zaměstnáních. Tyto osoby v rámci své pracovní činnosti provádějí výzkum, zdokonalují a vyvíjejí nové koncepty, teorie a provozní metody a využívají vědecké poznatky v oblasti fyziky, astronomie, meteorologie, chemie, geofyziky, geologie, biologie, ekologie, farmakologie, medicíny, matematiky, statistiky, architektury, strojírenství, designu a technologie. Specialisté ve vědě a technice jsou vymezeni na základě Klasifikace zaměstnání (CZ-ISCO: 21) následovně: 211 Specialisté v oblasti fyziky, chemie a v příbuzných oborech (přírodních věd); 212 Specialisté v oblasti matematiky, statistiky a pojistné matematiky; 213 Specialisté v biologických a příbuzných oborech; 214 Specialisté ve výrobě, stavebnictví a příbuzných oborech; 215 Specialisté v oblasti elektrotechniky, elektroniky a elektronických komunikací; 216 Architekti, specialisté v oblasti územního plánování, návrháři a příbuzní pracovníci.
Jednotka:	Fyzické osoby (průměrné údaje příslušného roku); podíl na celkovém počtu zaměstnaných osob a podíl na celkovém počtu specialistů (CZ-ISCO: 2); průměrná hrubá měsíční mzda a medián mzdy těchto specialistů
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Vysoce kvalifikovaná lidská síla představuje klíčovou složku výzkumné, vývojové i inovační kapacity jak na úrovni firem, tak celé ekonomiky. Specialisté v oblasti vědy a techniky ať už z akademické sféry, z vědeckých pracovišť, nebo ze sféry komerční jsou na trhu práce vysoce žádaní a nepostradatelní pro rozvoj české vědy a inovační schopnosti podniků. Na jedné

	straně se s rostoucím významem technologicky a znalostně náročných odvětví zvyšuje poptávka po vysoce kvalifikovaných pracovnících, na druhé straně hrozí riziko slábnutí nabídky těchto kvalifikovaných lidských zdrojů. Ilustrací tohoto vývoje může být například věková struktura specialistů v oblasti vědy a techniky.
Časová řada:	Od roku 2011
Frekvence výstupu:	Ročně podle údajů z VŠPS a Strukturální mzdové statistiky
Členění indikátoru:	Podle zaměstnání (klasifikace CZ ISCO), pohlaví, věku, dosaženého vzdělání a místa jejich působení
Mezinárodní srovnání:	Eurostat – pouze za údaje o počtu těchto specialistů

Název a označení indikátoru:	8.1.6 Studenti a absolventi přírodovědných a technických oborů vzdělání na vysokých školách
Stručná definice:	Přírodovědné a technické obory vzdělání jsou vymezeny na základě Mezinárodní klasifikace vzdělávání ISCED-F 2013. Přírodovědné obory odpovídají třídě 05 (Přírodní vědy, matematika a statistika). Technické obory odpovídají třídě 07 (technika, výroba a stavebnictví).
Jednotka:	Fyzické osoby; podíl na celkovém počtu studentů/absolventů vysokých škol daného stupně vzdělávání; podíl na celkové populaci ve věku 20 až 29 let
Gestor:	Český statistický úřad podle údajů Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy
Význam indikátoru:	Zabezpečení adekvátní základny lidských zdrojů pro činnosti spojené s výzkumem, vývojem a inovacemi se odvíjí nejen od situace na pracovním trhu, ale také závisí na trendech ve vzdělávání (obzvláště na terciárním stupni). Nezbytným předpokladem pro udržení existujících a nově vybudovaných výzkumných a vývojových kapacit, stejně jako pro rozvoj inovační kapacity firem, je potřeba zajistit dostatečnou nabídku nových vysoce kvalifikovaných lidských zdrojů. Za typické aspiranty vědecko-technických profesí lze považovat vysokoškolské studenty přírodovědných a technických oborů vzdělávání.
Časová řada:	Od roku 2001
Frekvence výstupu:	Ročně podle údajů ze systému SIMS
Členění indikátoru:	Podle pohlaví, občanství, oboru a stupně vzdělání
Mezinárodní srovnání:	Eurostat

8.2. Roste inovační aktivita podniků, založená zejména na výsledcích domácího výzkumu a vývoje, a rozsah spolupráce mezi akademickou a podnikatelskou sférou.

Název a označení indikátoru:	8.2.1 Výdaje na výzkum a vývoj v podnikatelském sektoru (BERD)
------------------------------	---

Stručná definice:	<p>Celkové výdaje na výzkum a vývoj v podnikatelském sektoru zahrnují veškeré neinvestiční a investiční výdaje vynaložené na výzkum a vývoj provedený v podnikatelském sektoru na území daného státu, a to bez ohledu na zdroj jejich financování – pro mezinárodní srovnání se používá pro tento ukazatel zkratka BERD (Business Enterprise Expenditure on R&D). Ukazatel BERD nezahrnuje výdaje sledovaných podniků provádějících výzkum a vývoj, které byly vynaloženy za nákup služeb VaV od jiných subjektů, a dále prostředky převedené ostatním spoluřešitelům v rámci společného VaV projektu a dotace či příspěvky (finanční transfery) poskytnuté třetím osobám na u nich prováděný VaV.</p> <p><u>Poznámka:</u> Podnikatelský sektor zahrnuje všechny ekonomické subjekty, jejichž hlavní činností je tržní výroba zboží nebo služeb pro prodej široké veřejnosti za ekonomicky významnou cenu. Sledují se údaje za všechny ekonomické subjekty podnikatelského sektoru provádějící v sledovaném roce výzkumnou a vývojovou činnost, a to bez ohledu na jejich velikost, vlastnictví či převažující ekonomickou činnost.</p>
Jednotka:	<p>mil. Kč, podíl na HDP / přidané hodnotě či celkové produkci vytvořené v podnikatelském sektoru</p> <p><u>Poznámka:</u> Kromě vyjádření ukazatele BERD v absolutních hodnotách je pro podrobnější analýzu na úrovni jednotlivých odvětví vhodné vyjádřit výdaje na výzkum a vývoj v podnikatelském sektoru i poměrově – např. jako podíl na přidané hodnotě či produkci vytvořené v jednotlivých odvětvích podnikatelského sektoru, tj. intenzity VaV v jednotlivých odvětvích.</p>
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	<p>Inovace jsou úzce spjaty s výzkumem a vývojem, který poskytuje nutnou primární základnu pro tvorbu a zavádění inovací, zejména se zaměřením na produkci nových výrobků a služeb (produktové inovace) nebo inovaci procesů. Podnikové výdaje na výzkum a vývoj (ukazatel BERD) jsou tak používány k měření části vstupů do inovačního systému. Lze pomocí nich indikovat objem investic směřujících na tvorbu nových znalostí a technologií sloužících pro inovační proces podniků. Jejich výše však není přímo úměrná míře inovativnosti ekonomiky nebo dílčího odvětví. Cílem je číselně podchytil, ve kterých odvětvích jsou koncentrovány podnikové výdaje na VaV, jak se vyvíjí jejich objem v čase, jaké je jejich rozložení z pohledu velikostních, odvětvových a dalších charakteristik podnikatelského sektoru.</p>
Časová řada:	Od roku 2005
Frekvence výstupu:	Ročně podle údajů z šetření VTR 5-01
Členění indikátoru:	Podle vlastnictví (veřejné podniky, soukromé domácí podniky a podniky pod zahraniční kontrolou), velikosti (malé, střední

	<p>a velké podniky), převažující ekonomické činnosti (klasifikace CZ-NACE) a sídla (klasifikace CZ-NUTS) sledovaných podniků</p> <p><u>Poznámka:</u> Při interpretaci údajů v členění podle převažující ekonomické činnosti sledovaných subjektů je nutno brát v potaz, že tato převažující ekonomická činnost se v některých případech může lišit od charakteru činnosti prováděného výzkumu a vývoje. Tento nedostatek je částečně řešen prostřednictvím kódu produkce činnosti prováděné v oblasti VaV, jenž je za podnikatelský sektor sledován od roku 2012, a údaji za výdaje na VaV ve vybraných technologických oblastech (ICT, biotechnologie a nanotechnologie), které jsou k dispozici od roku 2005.</p>
Mezinárodní srovnání:	<p>Eurostat, OECD</p> <p><u>Poznámka:</u> Za účelem mezinárodního srovnání se ukazatel BERD nejčastěji vyjadřuje jako podíl na HDP či přidané hodnotě nebo produkci vytvořené v podnikatelském sektoru.</p>

Název a označení indikátoru:	8.2.2 Podniky s technickými (produktovými nebo procesními) inovacemi
Stručná definice:	<p>Technické inovace zahrnují produktové nebo procesní inovace. Produktová inovace představuje uvedení nového nebo podstatně zlepšeného výrobku nebo služby na trh. U těchto výrobků nebo služeb se charakteristiky nebo zamýšlené použití významně liší od předcházejících produktů podniku. Zahrnují se pouze významné změny technických specifikací, komponentů a materiálů, zakomponovaného softwaru, uživatelské přístupnosti nebo ostatních funkčních charakteristik. Procesní inovace představuje nový nebo podstatně zlepšený způsob výroby nebo poskytování služeb, včetně distribuce, skladování a podpůrných podnikových činností, jako je údržba, nákup, účetnictví nebo informační systém. Zahrnují se pouze významné změny používaných technologií, zařízení nebo softwaru za účelem zdokonalení kvality, efektivnosti nebo flexibility produkce či dodavatelské činnosti nebo snížení ohrožení (zátěže) životního prostředí. Inovující podniky jsou podniky, které během sledovaného období zavedly alespoň jednu z výše uvedených inovací.</p>
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Inovace představují z pohledu podniků stěžejní element pro jejich další rozvoj a zvyšování konkurenceschopnosti v rámci současného globalizovaného trhu.
Časová řada:	1. ref. období 2003–2005
Frekvence výstupu:	Dvouletá z údajů získaných na základě statistického šetření o inovacích v podnicích, které se uskutečňuje za účelem zmapování inovačního potenciálu podniků působících v České

	republice
Členění indikátoru:	Podle typu produktové a procesní inovace v kombinaci s tříděním podle vlastnictví (domácí podniky a podniky pod zahraniční kontrolou), velikosti (malé, střední a velké podniky) a převažující ekonomické činnosti (klasifikace CZ-NACE) sledovaných podniků
Mezinárodní srovnání:	Eurostat

Název a označení indikátoru:	8.2.3 Podniky provádějící výzkumnou a vývojovou činnost v rámci svých technických (produktových nebo procesních) inovačních aktivit
Stručná definice:	Podniky, které se při zavádění produktové/procesní inovace ve sledovaném období soustavně zabývaly výzkumem a vývojem
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Ve všech zemích a ekonomických odvětvích je převážná část inovací výsledkem přejímání cizích znalostí a technologií. Značně se však liší význam a rozsah firem, které zavádějí inovace na základě znalostí a technologií pocházejících z vlastních výzkumných a vývojových aktivit.
Časová řada:	1. ref. období 2003–2005
Frekvence výstupu:	Dvouletá z údajů získaných na základě statistického šetření o inovacích v podnicích, které se uskutečňuje za účelem zmapování inovačního potenciálu podniků působících v České republice
Členění indikátoru:	Podle typu produktové a procesní inovace v kombinaci s tříděním podle vlastnictví (domácí podniky a podniky pod zahraniční kontrolou), velikosti (malé, střední a velké podniky) a převažující ekonomické činnosti (klasifikace CZ-NACE) sledovaných podniků
Mezinárodní srovnání:	Eurostat

Název a označení indikátoru:	8.2.4 Celkové náklady na technické inovace
Stručná definice:	Celkové inovační náklady související s produktovými a procesními inovacemi ve sledovaném období zahrnují: vnitropodnikový výzkum a vývoj; nákup služeb výzkumu a vývoje; pořízení přístrojů, strojů, zařízení, softwaru a budov (progresivních strojů, počítačového hardwaru speciálně koupeného pro zavedení nových nebo významně zlepšených produktů a/nebo procesů); pořízení jiných externích znalostí (nákup patentových práv a nepatentovaných vynálezů, licencí, know-how, obchodních známek, softwaru a dalších forem znalostí od jiných subjektů za účelem jejich využití ve firemních

	inovacích) a od roku 2012 náklady na ostatní inovační činnosti (design, školení, uvádění inovací na trh atd.) související s prováděnými technickými inovacemi.
Jednotka:	mil. Kč; podíl na celkových podnikových tržbách
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Vysoké náklady a rizika spojená se zaváděním inovací způsobují, že podniky často investují do inovací méně finančních prostředků, než by mohlo být společensky žádoucí. Z tohoto důvodu se vlády států snaží vybudovat co nejhodnější prostředí charakterizované stabilní makroekonomickou politikou, příznivou a transparentní legislativou, které by podniky stimulovalo k vyšší inovační aktivitě a vyšším investicím do svých produktových a procesních inovací.
Časová řada:	Od roku 2003
Frekvence výstupu:	Dvouletá z údajů získaných na základě statistického šetření o inovacích v podnicích, které se uskutečňuje za účelem zmapování inovačního potenciálu podniků působících v České republice
Členění indikátoru:	Podle druhu nákladů na produktové a procesní inovace v kombinaci s tříděním podle vlastnictví (domácí podniky a podniky pod zahraniční kontrolou), velikosti (malé, střední a velké podniky) a převažující ekonomické činnosti (klasifikace CZ-NACE) sledovaných podniků.
Mezinárodní srovnání:	Eurostat

Název a označení indikátoru:	8.2.5 Příjmy z prodeje služeb výzkumu a vývoje
Stručná definice:	Příjmy z prodeje služeb výzkumu a vývoje jsou veškeré příjmy, které subjekty provádějící výzkum a vývoj utrží v daném roce za výzkum a vývoj prováděný na zakázku. Údaje jsou publikovány pouze za vládní a vysokoškolský sektor. <u>Poznámka:</u> V případě výzkumných organizací se jedná nejčastěji o příjmy ze smluvního výzkumu.
Jednotka:	mil. Kč; podíl na celkových výdajích na výzkum a vývoj ve vládním a vysokoškolském sektoru; podíl na celkových výdajích na výzkum a vývoj financovaných z podnikatelských zdrojů
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	K měření rozsahu spolupráce podnikového a akademického sektoru v oblasti výzkumu a vývoje se využívají údaje o velikosti příjmů veřejných výzkumných organizací z provádění výzkumu a vývoje na zakázku pro podnikatelský sektor.
Časová řada:	Od roku 2015
Frekvence výstupu:	Ročně podle údajů z šetření VTR 5-01
Členění indikátoru:	Podle druhu subjektu, kterému byla služba výzkumu a vývoje prodána, v kombinaci s druhem pracoviště a převažující vědní oblastí pracovišť provádějících výzkum a vývoj ve vládním a vysokoškolském sektoru

Mezinárodní srovnání:	-
Název a označení indikátoru:	8.2.6 Nepřímá veřejná (daňová) podpora výzkumu a vývoje v podnikatelském sektoru (GTARD)
Stručná definice:	Nepřímou veřejnou podporu výzkumu a vývoje sleduje statistika nepřímé veřejné (daňové) podpory VaV (angl. zkratka GTARD – Government Tax Relief for R&D Expenditures). V České republice zahrnuje ukazatel GTARD uplatněný odečet výdajů na realizaci projektů VaV z daně příjmů právnických a fyzických osob. Údaje o nepřímé podpoře VaV jsou statisticky sledovány od roku 2007. Administrativním zdrojem dat jsou daňová přiznání. Statisticky jsou sledovány pouze právnické osoby (podniky) v institucionálních sektorech ISEKTOR 11 a 12. Nepřímá podpora VaV (ukazatel GTARD) se počítá na základě následujícího vzorce: Nepřímá podpora VaV = uplatněný odečet nákladů na VaV od základu daně x sazba daně.
Jednotka:	mil. Kč; podíl na HDP; podíl na státním rozpočtu; podíl na BERD; podíl na celkové veřejné podpoře VaV prováděného v podnikatelském sektoru
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Nepřímá veřejná podpora VaV jako nástroj veřejné podpory VaV v soukromých podnicích je v současnosti hojně využívána ve většině vyspělých zemí světa. Tento druh veřejné podpory by měl stimulovat výzkumnou, vývojovou a inovační aktivitu firem prostřednictvím možnosti jejího plošného využití (tj. všechny podniky ji mohou využít bez rozdílu), které nenarušuje konkurenční prostředí. Díky tomu, že nepřímá podpora VaV není selektivní a není skrze ni stimulován VaV jen v některých oblastech, nedochází tak k rigidní tržní alokaci investic do VaV. Podniky mohou provozovat VaV činnosti v oblastech, které si zvolily, tak aby jim v budoucnu přinesly nejefektivnější alokaci svých prostředků. V neposlední řadě je poskytování nepřímé podpory administrativně méně náročné než u podpory přímé. Navíc využíváním nepřímé podpory VaV lze předejít možným subjektivním vlivům a zájmům, které by mohly sehrát podstatnou roli při poskytování přímé podpory VaV.
Časová řada:	Od roku 2007
Frekvence výstupu:	Ročně podle údajů ze statistické úlohy GTARD
Členění indikátoru:	Podle vlastnictví (veřejné podniky, soukromé domácí podniky a podniky pod zahraniční kontrolou), velikosti (malé, střední a velké podniky), převažující ekonomické činnosti (klasifikace CZ-NACE) a sídla (klasifikace CZ-NUTS) podniků, které využily tuto nepřímou (daňovou) podporu jejich výzkumné a vývojové činnosti
Mezinárodní srovnání:	Eurostat, OECD

9 Přírodní zdroje jsou využívány co nejefektivněji a nejšetrněji tak, aby se minimalizovaly externí náklady, které jejich spotřeba působí.

9.1 Snižují se emise skleníkových plynů.

Název a označení indikátoru:	9.1.1 Emise skleníkových plynů
Stručná definice:	Absolutní a relativní výše emisí skleníkových plynů
Jednotka:	Tuny ekvivalentu CO ₂ plus v přepočtu na tis. Kč HDP ve stálých cenách a na osobu
Gestor:	Ministerstvo životního prostředí
Význam indikátoru:	Indikuje celkové a relativní množství skleníkových plynů vypuštěných do atmosféry a jejich propadů.
Časová řada:	Od roku 1990
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Podle sektorů: energetika, průmyslové procesy a použití produktů, zemědělství, odpady, LULUCF (využívání krajiny, změny ve využívání krajiny a lesnictví); celkové emise: včetně a bez LULUCF
Mezinárodní srovnání:	Členské země EU, globálně

9.2 Zvyšuje se podíl oběhového hospodářství na celkovém objemu materiálových toků.

Název a označení indikátoru:	9.2.1 Podíl objemu produkce druhotných surovin na přímém materiálovém vstupu
Stručná definice:	$\frac{\text{produkce DS}}{\text{produkce DS} + \text{DMI}}$ <p>Za druhotnou surovinu (DS) se považují všechny materiály mající charakter vedlejších produktů (včetně certifikovaných výrobků) a upravené odpady, které přestaly být odpadem poté, co splnily kvalitativní požadavky pro další zpracování. Přímý materiálový vstup (DMI) měří vstup používaných materiálů v hospodářství, tj. všechny materiály, které mají ekonomickou hodnotu a jsou používány pro výrobu a spotřebu.</p>
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Indikátor ukazuje relativní velikost produkce DS vůči celkovému materiálovému vstupu do ekonomiky.
Časová řada:	Od roku 2011
Frekvence výstupu:	Ročně (jednotlivě pro DS a DMI)
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	-

Název a označení	9.2.2 Celková produkce odpadů
------------------	--------------------------------------

indikátoru	
Stručná definice:	
Jednotka:	
Gestor:	
Význam indikátoru:	
Časová řada:	
Frekvence výstupu:	
Členění indikátoru:	
Mezinárodní srovnání:	

9.3 Zvyšuje se energetická a materiálová účinnost ekonomiky.

Název a označení indikátoru:	9.3.1 Efektivita využívání zdrojů
Stručná definice:	Materiálová náročnost vypočítaná jako poměr domácí materiálové spotřeby (DMC) a HDP a převrácená hodnota materiálové produktivity vypočítaná jako HDP/DMC
Jednotka:	Kg/Kč, Kč/kg
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Hodnocení materiálové produktivity a náročnosti je komplementární k analýze oddělení křivek zátěže životního prostředí a ekonomické výkonnosti.
Časová řada:	-
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	EU

Název a označení indikátoru:	9.3.2 Energetická náročnost HDP
Stručná definice:	Indikátor je definován jako podíl ukazatelů Spotřeba primárních energetických zdrojů a HDP.
Jednotka:	GJ/Kč HDP
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Indikátor energetické náročnosti HDP ukazuje, s jakou efektivitou je společnost schopna transformovat primární energetické zdroje na ekonomický výkon. S poklesem energetické náročnosti souvisí žádoucí zavádění nových technologií a inovací.
Časová řada:	Od roku 1990
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Dle skupin NACE
Mezinárodní srovnání:	OECD

9.4 Využívání domácí zemědělské produkce se zvyšuje a snižuje tak dovoz zemědělských produktů a posiluje se potravinová soběstačnost.

Název a označení indikátoru:	9.4.1 Míra soběstačnosti ČR v produkci základních potravin, krmiv a technických plodin
Stručná definice:	Indikátor se vypočte jako podíl domácí produkce jednotlivých základních potravin, krmiv a technických plodin na jejich celkové domácí spotřebě.
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Ministerstvo zemědělství
Význam indikátoru:	Přiměřená míra soběstačnosti v produkci základních potravin přispěje k větší bezpečnosti ČR i k pestrosti používaných osevních postupů, s příznivým dopadem na kvalitu půd. Podpoří rovněž zaměstnanost na venkově a omezí negativní externí náklady nadměrného dovozu potravin.
Časová řada:	-
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Po jednotlivých základních potravinách, krmivech a technických plodinách, které lze produkovat v podmínkách mírného pásu
Mezinárodní srovnání:	-

10 Ekonomické aktivity podporuje stabilní a funkční infrastruktura.

10.1 Zachování trvalé státní kontroly nad systémem kritické infrastruktury a rozvíjení systému ochrany kritické infrastruktury.

Název a označení indikátoru:	10.1.1 Trvalá státní kontrola nad systémem kritické infrastruktury a rozvíjení systému ochrany kritické infrastruktury
Stručná definice:	V oblasti zachování trvalé státní kontroly nad systémem kritické infrastruktury je indikátor tvořen počtem a výsledkem (kvantitativní a kvalitativní hodnocení) provedených kontrol subjektů kritické infrastruktury. Rozvoj systému kritické infrastruktury je založen na průběžné úpravě určování prvků kritické infrastruktury (kvantitativní a kvalitativní hodnocení).
Jednotka:	Počet kontrol
Gestor:	Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR ve spolupráci s Ústředním správním úřadem
Význam indikátoru:	Tento cíl představuje požadavek na zohledňování odolnosti kritické infrastruktury jako zásadního faktoru pro udržení stabilní a funkční infrastruktury nutné pro ekonomickou aktivitu.
Časová řada:	Od 2012
Frekvence výstupu:	Roční
Členění indikátoru:	Dle počtu a výsledku kontrol; analýza určování prvků kritické infrastruktury
Mezinárodní srovnání:	-

10.2 Je zajištěno kvalitní dopravní spojení s ekonomickými populačními a dopravními centry Německa, Rakouska a Polska.

Název a označení indikátoru:	10.2.1 Postup v budování transevropské dopravní sítě
Stručná definice:	Procento dokončených projektů silniční a dálniční a železniční infrastruktury v plánovaných parametrech v rámci transevropské sítě TEN-T v ČR
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Ministerstvo dopravy
Význam indikátoru:	Dokončení sítě TEN-T přinese České republice lepší napojení na transevropské dopravní cesty a z toho plynoucí výhody pro vnitroeurospýský obchod.
Časová řada:	-
Frekvence výstupu:	2 roky
Členění indikátoru:	Silniční a dálniční síť, železniční síť
Mezinárodní srovnání:	-

Název a označení indikátoru:	10.2.2 Jízdní doba do vybraných zahraničních měst
Stručná definice:	Porovnání systémové jízdní doby na železnici s cestovní dobou po silnici za optimálních podmínek pro individuální a linkovou autobusovou dopravu (z Prahy a Brna do Vídně, Mnichova, Norimberku, Drážďan, Vratislavi, Katovic)
Jednotka:	Minuty
Gestor:	Ministerstvo dopravy
Význam indikátoru:	Intermodální rozdíl v dojezdové době značí nevyrovnané dopravní napojení vybraným směrem. Je žádoucí optimalizovat cestovní čas s tím, že železnice by měla být ve srovnání se silniční dopravou alespoň mírně rychlejší.
Časová řada:	-
Frekvence výstupu:	2 roky
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	-

10.3 Elektrizační síť zajišťuje distribuci elektrické energie v požadovaném technickém standardu bez ohledu na strukturu zdrojů.

Název a označení indikátoru:	10.3.1 Výkonová přiměřenost přenosové soustavy
Stručná definice:	Výsledkem výkonové přiměřenosti je informace, zda je v systému dostatek výkonu k pokrytí očekávané spotřeby.
Jednotka:	MWh/rok (1); hod/rok (2); % (3)
Gestor:	Česká energetická přenosová soustava (ČEPS)
Význam indikátoru:	Výkonová přiměřenost ukazuje schopnost ES plnit svou hlavní funkci, tedy přenášet a distribuovat elektřinu mezi zdroji a spotřebiteli, a to právě s ohledem na měnící se strukturu energetické bilance.
Časová řada:	Od roku 2012

Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Přebytek, resp. nedostatek výkonu v soustavě definují ukazatele: (1) nedodaná energie, (2) počet hodin, kdy není pokryté zatížení a (3) pravděpodobnost nepokrytí zatížení.
Mezinárodní srovnání:	Členské státy EU

10.4 Soustavy zásobování tepelnou energií vytvářejí podmínky pro efektivní využití tepla z obnovitelných a druhotných zdrojů energie dostupných na regionální a místní úrovni.

Název a označení indikátoru:	10.4.1 Počet účinných soustav zásobování tepelnou energií
Stručná definice:	Účinnou soustavou zásobování tepelnou energií je soustava splňující podmínky uvedené v § 2 písm. v) zákona č. 165/2012 Sb. ve znění pozdějších předpisů (50 % tepla z obnovitelných zdrojů, 50 % tepla z druhotných zdrojů, 75 % tepla z kombinované výroby tepla a elektřiny nebo 50 % tepla z kombinace uvedených možností), definice vychází ze směrnice 2012/27/EU.
Jednotka:	Počet (bezrozměrné číslo)
Gestor:	Energetický regulační úřad
Význam indikátoru:	Počet soustav zásobování tepelnou energií, které v uplynulém roce splnily podmínky definice účinné soustavy zásobování tepelnou energií podle § 2 písm. v) zákona č. 165/2012 Sb. a významně tak přispívají k využití místně dostupných obnovitelných a druhotných zdrojů energie a tepla z kombinované výroby elektřiny a tepla.
Časová řada:	Od roku 2016
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Region
Mezinárodní srovnání:	Členské státy EU

10.5 Zvyšuje se dostupnost vysokorychlostního internetu.

Název a označení indikátoru:	10.5.1 Přístup obyvatel ČR k internetu
Stručná definice:	Indikátor vyjadřuje podíl domácností připojených k internetu.
Jednotka:	% domácností
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Konkurenceschopnost, sociální soudržnost, mezilidská komunikace, výzkumná činnost a sebevzdělávání jsou založeny na pravidelném přístupu širokých skupin obyvatel k internetu. Možnosti dnešní společnosti, ať už z hlediska nabídky trhu práce, spotřeby, volného času, nebo zapojení do společenského života, jsou do značné míry podmíněny kvalitními a včasnými informacemi.
Časová řada:	Od roku 2005
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Podíl v jednotlivých krajích a vybraných skupinách domácností

	(domácností důchodců, domácností s dětmi)
Mezinárodní srovnání:	U nečleněných ukazatelů za členské země EU

Název a označení indikátoru:	10.5.2 Pokrytí České republiky sítěmi širokopásmového připojení k internetu
Stručná definice:	
Jednotka:	%
Gestor:	Úřad vlády ve spolupráci s Českým telekomunikačním úřadem
Význam indikátoru:	Zlepšení dostupnosti kvalitní datové infrastruktury je důležitým prvkem v podpoře ekonomické aktivity celkově – obecně efektu budování kvalitní infrastruktury. Neméně významným je však také předpoklad, že kvalitní datová infrastruktura je nutnou podmínkou snižování regionálních disparit, kdy absence datové infrastruktury omezuje možnost ekonomického růstu daného regionu.
Časová řada:	Od roku 2016
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	
Mezinárodní srovnání:	-
Poznámka:	<i>Název, definice, gesce a členění indikátoru budou dopracovány ve spolupráci s Českým telekomunikačním úřadem.</i>

10.6 Navzdory důsledkům změny klimatu stát udržuje vysoký standard vodohospodářských služeb a zároveň zvyšuje jejich dostupnost.

Název a označení indikátoru:	10.6.1 Obyvatelé zásobování vodou z vodovodů pro veřejnou potřebu
Stručná definice:	Počet obyvatel trvale bydlících v domech připojených na vodovod pro veřejnou potřebu nebo zásobovaných vodou z veřejných stojanů
Jednotka:	Počet osob
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Kvalita pitné vody dostupné z veřejného vodovodu je daná zákonem a v dodávkách nesmí být podkročena. Tento vysoký standard lze nejlépe zajistit právě v místech napojených na veřejný vodovod.
Časová řada:	ČR od roku 1958, současné kraje od roku 2000, pro kraje platné do roku 1999 jsou časové řady od roku 1960 do 1999
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Celostátně, dle krajů
Mezinárodní srovnání:	-

Název a označení indikátoru:	10.6.2 Obyvatelé trvale bydlící v domech napojených na kanalizaci pro veřejnou potřebu s koncovkou ČOV
Stručná definice:	Počet obyvatel trvale bydlících v domech, které jsou napojeny na kanalizaci pro veřejnou potřebu
Jednotka:	Počet osob
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Vyšší počet uživatelů napojených na kanalizační síť zároveň

	zvyšuje podíl vypouštěných vod, jejichž kvalita je kontrolována.
Časová řada:	ČR od roku 1958, současné kraje od roku 2000, pro kraje platné do roku 1999 jsou časové řady od roku 1960 do 1999
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Celostátně, dle krajů
Mezinárodní srovnání:	-

11 Fiskální systém jako předpoklad úspěšného hospodářství je stabilní.

11.1 Střednědobý výhled zachovává rovnováhu příjmů a výdajů a dlouhodobě se sleduje udržitelnost.

Název a označení indikátoru:	11.1.1 Dluh sektoru vládních institucí
Stručná definice:	Výše konsolidovaných závazků sektoru vládních institucí vyplývajících z přijatých vkladů, emitovaných dluhopisů a přijatých půjček
Jednotka:	Podíl HDP (v %)
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Představuje jeden ze základních ukazatelů dlouhodobé udržitelnosti veřejných rozpočtů a financí.
Časová řada:	Od roku 2000
Frekvence výstupu:	Čtvrtletně
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	Členské státy EU

Název a označení indikátoru:	11.1.2 Strukturální saldo sektoru vládních institucí
Stručná definice:	Deficit veřejných financí očištěný o jednorázové a cyklické vlivy
Jednotka:	Podíl HDP (v %)
Gestor:	Ministerstvo financí
Význam indikátoru:	Důležitý kvalitativní ukazatel kondice veřejných financí, který ukazuje poměr příjmů a výdajů bez vlivu aktuální fáze hospodářského cyklu
Časová řada:	Od roku 1990
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	Členské státy EU

11.2 Zvyšuje se efektivita vynakládání veřejných prostředků ve vybraných veřejných politikách (zdravotnictví, vzdělávání a další).

Název a označení indikátoru:	11.2.1 Výstupová efektivita veřejných výdajů
Stručná definice:	Porovnání vybraného výstupového indikátoru vybrané veřejné politiky (např. délka dožití ve zdraví nebo průměrná hodnota

	PISA v roce, kdy se šetření provádí) s objemem veřejných výdajů v příslušné kapitole státního rozpočtu metodou analýzy efektivity
Jednotka:	
Gestor:	Úřad vlády
Význam indikátoru:	
Časová řada:	
Frekvence výstupu:	
Členění indikátoru:	
Mezinárodní srovnání:	

3 Odolné ekosystémy

12 Krajina ČR je pojímána jako komplexní ekosystém a ekosystémové služby poskytují vhodný rámec pro rozvoj lidské společnosti.

12.1 Je zpracována politika krajiny a pravidla jejího naplňování, které různé úrovně veřejné správy využívají pro své rozhodování.

12.2 Snižuje se podíl orné půdy a roste podíl trvalých travních porostů na zemědělském půdním fondu.

Název a označení indikátoru:	12.2.1 Podíl orné půdy
Stručná definice:	Podíl plochy orné půdy na celkové ploše zemědělského půdního fondu České republiky. Orná půda je pozemek, na němž se pravidelně pěstují obilniny, okopaniny, píce, technické plodiny a jiné zemědělské plodiny nebo který je jen dočasně zatravněn.
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Podíl orné půdy je přímo úměrný intenzitě zemědělství a míře negativních environmentálních dopadů, jako jsou eroze půdy a znečišťování vod splachy hnojiv a pesticidů.
Časová řada:	Od roku 1920
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Celostátně, dle krajů
Mezinárodní srovnání:	Eurostat

Název a označení indikátoru:	12.2.2 Podíl trvalých travních porostů
Stručná definice:	Podíl plochy trvalých travních porostů na celkové ploše zemědělského půdního fondu České republiky. Trvalý travní porost je pozemek porostlý travinami, sloužící k získání sena nebo ke spásání.
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Indikátor Podíl trvalých travních porostů ukazuje, na rozdíl od indikátoru Podíl orné půdy, jaká část zemědělské půdy je využívána extenzivnějším způsobem, tj. bez ohrožení erozí a s minimálními vstupy hnojiv a pesticidů.
Časová řada:	Od roku 1920
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Celostátně, dle krajů
Mezinárodní srovnání:	Eurostat

12.3 Významně roste podíl orné půdy obhospodařované v režimu ekologického zemědělství.

Název a označení indikátoru:	12.3.1 Podíl orné půdy obhospodařované v režimu ekologického zemědělství
Stručná definice:	Indikátor se vypočítá jako rozloha orné půdy zařazené do ekologického zemědělství a její podíl na celkové výměře orné půdy v ČR.
Jednotka:	tis. ha, podíl (v %)
Gestor:	Ministerstvo zemědělství
Význam indikátoru:	Podíl ekologického zemědělství na obhospodařování orné půdy lze v podmínkách ČR považovat za základní indikátor rozvoje ekologického zemědělství. Ekologické zemědělství je šetrné k životnímu prostředí a zvyšuje biodiverzitu v krajině a tento přínos je významný zejména při obhospodařování orné půdy.
Časová řada:	-
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Celostátně, dle krajů
Mezinárodní srovnání:	-

12.4 Zvyšuje se podíl lesní půdy na celkové rozloze ČR.

Název a označení indikátoru:	12.4.1 Podíl lesní půdy na celkové rozloze ČR
Stručná definice:	Indikátor se vypočítá jako rozloha lesní půdy a její podíl na celkové rozloze ČR.
Jednotka:	tis. ha, podíl (v %)
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Lesy v porovnání se zemědělskými druhy pozemků v průměru představují stabilnější ekosystémy. Mají příznivý vliv na vodní režim krajiny a poskytují celou řadu dalších ekosystémových služeb. Jejich podíl na rozloze státu proto vypovídá o celkové ekologické stabilitě jeho území.
Časová řada:	-
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Celostátně, dle krajů
Mezinárodní srovnání:	-

12.5 Vzroste prostupnost kritických míst na dálkových migračních koridorech.

Název a označení indikátoru:	12.5.1 Počet kritických míst na dálkových migračních koridorech
Stručná definice:	Indikátor se stanoví jako počet vyřešených kritických míst na dálkových migračních koridorech, vymezených jako jeden z výstupů projektu VaV SP/2d4/36/08 Vyhodnocení migrační propustnosti krajiny pro velké savce a návrh ochranných a optimalizačních opatření.
Jednotka:	Počet
Gestor:	Ministerstvo životního prostředí
Význam indikátoru:	Dálkové migrační koridory jsou základní jednotkou pro zachování průchodnosti krajiny pro velké savce. Jsou to liniové krajinné struktury délky desítek kilometrů a šířky v průměru 500

	metrů, které propojují oblasti významné pro výskyt velkých savců. Zajišťují alespoň minimální konektivitu krajiny i pro ostatní druhy, které jsou vázány na lesní prostředí. Na území ČR bylo v rámci migračních koridorů vyznačeno 29 kritických míst, která jsou v současné době neprůchodná nebo průchodná jen s velkými problémy. Většinou se jedná o křížení koridorů s dálnicemi, v ostatních případech je koridor veden dlouhým úsekem bezlesí či silně zastavěným územím.
Časová řada:	-
Frekvence výstupu:	Jednou za 5 let
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	-

12.6 Hodnocení ekosystémových služeb je začleněno do rozhodovacích procesů.

Název a označení indikátoru:	12.6.1 Existuje formalizovaný systém hodnocení ekosystémových služeb
Stručná definice:	Tento cíl představuje požadavek na zohledňování hodnoty ekosystémových služeb (ES) v rozhodování veřejné správy. Jeho naplnění bude indikovat existence metodiky hodnocení ES a její praktické využívání.
Jednotka:	
Gestor:	
Význam indikátoru:	
Časová řada:	
Frekvence výstupu:	
Členění indikátoru:	
Mezinárodní srovnání:	

13 Česká krajina je pestrá a dochází k obnově biologické rozmanitosti.

13.1 Rozmanitost a stabilita biotopů i populací jednotlivých původních druhů živočichů se zvyšuje.

Název a označení indikátoru:	13.1.1 Stav evropsky významných typů přírodních stanovišť
Stručná definice:	Indikátor je výsledkem hodnocení stavu evropsky významných typů přírodních stanovišť na škále příznivý stav – nedostatečný stav – nepříznivý stav – neznámý stav. Vyjadřuje podíl typů přírodních stanovišť nacházejících se v každém ze čtyř výše uvedených stavů.
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Ministerstvo životního prostředí
Význam indikátoru:	Stav jednotlivých typů přírodních stanovišť díky rozsahu (celkem 60) sledovaných typů přírodních stanovišť reprezentativně vypovídá o kvalitě přírodního prostředí v ČR.
Časová řada:	2006, 2012
Frekvence výstupu:	Jednou za 6 let
Členění indikátoru:	Celostátně a dle jednotlivých stanovišť
Mezinárodní srovnání:	Evropská agentura pro životní prostředí

Název a označení indikátoru:	13.1.2 Indikátor druhů ptáků
Stručná definice:	Indikátorem je index změn početnosti jedinců běžných druhů ptáků, ptáků zemědělské krajiny a lesních druhů ptáků.
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo životního prostředí
Význam indikátoru:	Vývoj početnosti a rozšíření vybraných druhů ptáků patří mezi hlavní indikátory stavu a vývoje biodiverzity. Trendy vývoje ptačích populací odrážejí změny ve využívání krajiny a celkové změny v jejích ekosystémech.
Časová řada:	Od roku 1982
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	European Bird Census Council, Eurostat

Název a označení indikátoru:	13.1.3 Stav evropsky významných druhů živočichů a rostlin
Stručná definice:	Indikátor je výsledkem hodnocení stavu evropsky významných druhů živočichů a rostlin na škále příznivý stav – nedostatečný stav – nepříznivý stav – neznámý stav. Vyjadřuje podíl druhů nacházejících se v každém ze čtyř výše uvedených stavů.
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Ministerstvo životního prostředí
Význam indikátoru:	Přestože evropsky významné druhy rostlin a živočichů tvoří pouze malou část z celkového počtu biologických druhů vyskytujících se na území ČR, jedná se na druhé straně o nejlépe zmapovanou skupinu, umožňující navíc mezinárodní srovnání. Hodnota indikátoru poukazuje na změny populací, rozsah areálu a změny v biotopech.
Časová řada:	2006, 2012
Frekvence výstupu:	Jednou za 6 let
Členění indikátoru:	Druhy rostlin a živočichů dle taxonomických skupin
Mezinárodní srovnání:	Evropská agentura pro životní prostředí

Název a označení indikátoru:	13.1.4 Index červených seznamů
Stručná definice:	Index červených seznamů je vyjádřením trendů ve stavu ohrožení druhů, na základě velikosti jejich populace a areálu, stav je hodnocen pomocí kategorií IUCN používaných v červeném seznamu ohrožených druhů, tj. ohrožený, silně ohrožený a kriticky ohrožený druh. Červené seznamy pro ČR existují pro všechny základní skupiny živočichů, rostlin i hub. Index pro hodnocené období se vypočte násobením počtu druhů v každé kategorii červených seznamů váhou dané kategorie. Ukazatelem je pak rozdíl mezi těmito hodnotami pro jednotlivé skupiny mezi hodnocenými roky. Stav má být hodnocen v pravidelném intervalu.
Jednotka:	Index dosahuje hodnoty od 0 do 1, kdy 0 znamená, že všechny druhy zkoumané skupiny vyhynou, 1 znamená, že žádné nevyhynou. Ukazatelem je rozdíl mezi těmito hodnotami pro jednotlivé skupiny mezi hodnocenými roky, tj. zlepšení či

	zhoršení stavu dané skupiny.
Gestor:	Ministerstvo životního prostředí (Agentura ochrany přírody a krajiny ČR)
Význam indikátoru:	Červené seznamy jsou zdrojem informací o stavu druhů, jež je možné využít jako podklad pro návrhy ochranných opatření či pro hodnocení vlivu projektů na životní prostředí. Index lze porovnávat i v mezinárodním měřítku.
Časová řada:	Liší se u jednotlivých skupin organismů. U všech skupin bude v roce 2017 vydán nový červený seznam pro ČR.
Frekvence výstupu:	Optimálně každé 4 roky, záleží však na jednotlivých skupinách.
Členění indikátoru:	Červené seznamy cévnatých rostlin, mechorostů, lišejníků, hub (makromycetů), bezobratlých a obratlovců
Mezinárodní srovnání:	IUCN

Název a označení indikátoru:	13.1.5 Invazní druhy
Stručná definice:	Celkový počet invazních druhů, které jsou vybrány z tzv. Černého seznamu nepůvodních druhů České republiky, vč. druhů zařazených na tzv. Watch list.
Jednotka:	Počet invazních druhů
Gestor:	Ministerstvo životního prostředí (Agentura ochrany přírody a krajiny ČR)
Význam indikátoru:	Invazní druhy významným způsobem ovlivňují stav přírodních biotopů a populací autochtonních druhů.
Časová řada:	Od roku 2017
Frekvence výstupu:	Jednou za 7 let
Členění indikátoru:	Druhy rostlin a živočichů dle taxonomických skupin
Mezinárodní srovnání:	Evropská komise, IUCN

14 Krajina je adaptována na změnu klimatu a její struktura napomáhá zadržování vody.

14.1 Odtok vody z krajiny se významně zpomaluje.

Název a označení indikátoru:	14.1.1 Objem přímého odtoku pro srážky s různou pravděpodobností výskytu
Stručná definice:	Indikátor se vypočte jako objem přímého (specifického) odtoku pro srážky s různou pravděpodobností výskytu (N 1, 5, 10, 20, 50, 100 let).
Jednotka:	m ³ /rok; m ³ /ha/rok
Gestor:	
Význam indikátoru:	Přímý odtok je rychlý odtok vody (povrchový a rychlý podpovrchový). Porovnáním meziročních či s jinou frekvencí stanovovaných hodnot objemů přímého odtoku lze odhadovat změnu schopnosti území dočasně zadržet vodu, resp. zpomalit rychlý odtok vody, či snížit jeho objem pro různé hydrologické

	stavy. Stanovení je možné založit na metodě čísel odtokových křivek (tzv. metoda CN křivek).
Zdrojová data:	LPIS (Ministerstvo zemědělství), návrhové srážky (ČHMÚ), DIBAVOD (VÚV), ZABAGED + výškopis (ČÚZK), čísla odtokových křivek (VÚMOP)
Časová řada:	Od roku 2007 (relativně spolehlivá data LPIS)
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Na národní úrovni a regionálně. Základní jednotka – povodí IV. řádu dle platného DIBAVOD
Mezinárodní srovnání:	USDA 2004 http://directives.sc.egov.usda.gov/OpenNonWebContent.aspx?content=17752.wba EK 2012 http://ec.europa.eu/environment/water/blueprint/pdf/EUR25551EN_JRC_Blueprint_NWRM.pdf US EPA 2016 https://www.epa.gov/climate-indicators/climate-change-indicators-streamflow

14.2 Kvalita povrchových i podzemních vod se zlepšuje.

Název a označení indikátoru:	14.2.1 Ekologický stav vodních útvarů
Stručná definice:	Indikátor se vypočítá jako podíl počtu útvarů povrchových vod dosahujících dobrého nebo ještě lepšího ekologického stavu, resp. (pro silně ovlivněné a umělé povrchové vody) ekologického potenciálu, na celkovém počtu útvarů povrchových vod, vymezených podle <i>Rámcové směrnice o vodách</i> .
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Ministerstvo životního prostředí, Ministerstvo zemědělství
Význam indikátoru:	Ekologický stav vodního útvaru ukazuje velikost odchylky od referenčních podmínek nenarušeného stavu, a to na základě tří skupin parametrů: <ul style="list-style-type: none"> • biologických (složení a četnost populací ryb, dalších vodních živočichů a vodní flóry), • všeobecných fyzikálně-chemických (u povrchových vod tekoucích to jsou teplotní a kyslíkové poměry, obsah solí, kyselost/zásaditost a obsah dusíku a fosforu coby základních živin) a obsahu specifických znečišťujících látek • a hydromorfologických (dynamika proudění, kontinuita toku, variabilita jeho hloubky a šířky atd.).
Časová řada:	Roky 2009, 2015, 2021, 2027
Frekvence výstupu:	Jednou za 6 let
Členění indikátoru:	Celostátně a po jednotlivých deseti dílčích povodích
Mezinárodní srovnání:	Evropská komise / Evropská agentura pro životní prostředí

Název a označení indikátoru:	14.2.2 Chemický stav útvarů povrchových a podzemních vod
Stručná definice:	Indikátor se vypočítá jako podíl počtu útvarů povrchových, resp. podzemních vod, dosahujících dobrého chemického stavu, na celkovém počtu útvarů povrchových, resp. podzemních vod, vymezených podle <i>Rámcové směrnice o vodách</i> .
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Ministerstvo životního prostředí, Ministerstvo zemědělství
Význam indikátoru:	Dobrého chemického stavu vodního útvaru je dosaženo, pokud koncentrace žádného ze sledovaných těžkých kovů a několika desítek dalších látek (např. polycyklických aromatických uhlovodíků a některých pesticidů) nepřekračuje stanovenou nejvyšší přípustnou hodnotu.
Časová řada:	Roky 2009, 2015, 2021, 2027
Frekvence výstupu:	Jednou za 6 let
Členění indikátoru:	Celostátně a po jednotlivých deseti dílčích povodích
Mezinárodní srovnání:	EK, Evropská agentura pro životní prostředí

Název a označení indikátoru:	14.2.3 Kvantitativní stav útvarů podzemních vod
Stručná definice:	Indikátor se vypočítá jako podíl útvarů podzemních vod, dosahujících dobrého kvantitativního stavu, na celkovém počtu útvarů podzemních vod, vymezených podle <i>Rámcové směrnice o vodách</i> .
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Ministerstvo životního prostředí, Ministerstvo zemědělství
Význam indikátoru:	Dobrý kvantitativní stav útvaru podzemních vod je dosažen, pokud objem odběrů z tohoto útvaru nepřevyšuje míru jeho přirozeného doplňování.
Časová řada:	Roky 2009, 2015, 2021, 2027
Frekvence výstupu:	Jednou za 6 let
Členění indikátoru:	Celostátně a po jednotlivých deseti dílčích povodích
Mezinárodní srovnání:	EK, Evropská agentura pro životní prostředí

15 Půdy jsou chráněny před degradací a potenciál krajiny je v maximální možné míře využíván k zachycování a ukládání uhlíku.

15.1 Obsah organické hmoty v půdě a struktura půdy odpovídají přirozenému stavu daného půdního typu.

Název a označení indikátoru:	15.1.1 Obsah organické hmoty v půdě
Stručná definice:	Indikátor se vypočítá jako průměrná odchylka skutečného obsahu organické hmoty v půdě od přirozeného stavu daného půdního typu, s využitím archivních reprezentativních půdních sond KPP.

Jednotka:	Hmotnostní podíl (% rozdílu v časové řadě)
Gestor:	Ministerstvo zemědělství (s využitím dat VÚMOP, v. v. i.)
Význam indikátoru:	Dostatečný podíl organické hmoty je zásadní pro udržení úrodnosti půd, pro zpomalení odtoku vody a zachycování a ukládání uhlíku z atmosféry.
Časová řada:	Srovnávací archivní sondy jsou z roku 1967, nové odběry zahájeny v roce 2016.
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Celostátně a regionálně až do úrovně jednotlivých okresů
Mezinárodní srovnání:	Slovensko, EK (podklad pro plánovanou směrnici o půdách)

Název a označení indikátoru:	15.1.2 Půdní struktura
Stručná definice:	Struktura patří mezi základní charakteristiky půdy a ovlivňuje její produkční a zejména hydroekologické funkce. Primární struktura je dána typem půdy, její skutečný stav ale výrazně ovlivňuje hospodaření na půdě (organické hnojení, utužení, biologické oživení).
Jednotka:	WSA index (výsledek metody hodnocení stability půdní struktury). Hodnoty indexu WSA jsou posuzovány z poměru ve vodě stabilních a nestabilních makroagregátů, jedná se o bezrozměrný index v rozsahu hodnot 0–1.
Gestor:	Ministerstvo zemědělství (s využitím dat VÚMOP, v. v. i.)
Význam indikátoru:	Stabilní struktura zlepšuje produktivitu půdy a infiltraci vody do ní. Tlumí tak dopad srážkových extrémů v podobě povodní a sucha.
Časová řada:	Od roku 2007
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Regionální (až na úroveň okresů)
Mezinárodní srovnání:	Eurostat

15.2 Snižuje se míra ohrožení půdy vodní a větrnou erozí.

Název a označení indikátoru:	15.2.1 Podíl půd významně ohrožených erozí
Stručná definice:	Indikátor se vypočítá jako podíl výměry půdy významně ohrožené erozí na celkové výměře zemědělské půdy v ČR.
Jednotka:	Podíl (v %), plocha [ha]
Gestor:	Ministerstvo zemědělství (s využitím dat VÚMOP, v. v. i.)
Význam indikátoru:	Vodní (a v menší míře též větrnou) erozí dochází k odnosu půdy, která je základní složkou ekosystémů a nehraditelnou podmínkou jejich fungování. Půda vzniká zvětráváním hornin a činností živých organismů a tento proces je tak pomalý, že ji můžeme považovat za neobnovitelný zdroj.
Časová řada:	Od roku 2009
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Podíl půd středně, silně, velmi silně a extrémně ohrožených

	vodní erozí; podíl půd ohrožených, silně ohrožených a nejhroženějších větrnou erozí
Mezinárodní srovnání:	-

Název a označení indikátoru:	15.2.2 Průměrná velikost bloku orné půdy
Stručná definice:	Indikátor se vypočítá jako průměrná velikost celistvého bloku orné půdy podle údajů veřejného registru půdy LPIS.
Jednotka:	Plocha [ha]
Gestor:	Ministerstvo zemědělství (s využitím dat VÚMOP, v. v. i.)
Význam indikátoru:	Průměrná velikost celistvého bloku orné půdy koresponduje jak s náchylností půdy k erozi, tak dává představu o diverzitě krajiny. Česká republika má velkou průměrnou rozlohu půdního bloku, přitom její krajina je značně členitá a přes 50 % zemědělské půdy je tak ohroženo vodní erozí.
Časová řada:	Od roku 2004
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Celostátně, dle krajů
Mezinárodní srovnání:	Eurostat

15.3 Druhová skladba vysazovaných lesních porostů odpovídá stanovištním poměrům a brání další degradaci lesních půd.

Název a označení indikátoru:	15.3.1 Podíl jednotlivých druhů dřevin na obnově lesa
Stručná definice:	Indikátor se vypočítá jako podíl jednotlivých druhů dřevin na celkovém počtu sazenic použitých při umělé obnově lesa.
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Ministerstvo zemědělství
Význam indikátoru:	Porovnání podílu jednotlivých druhů dřevin, použitých při (plošně převažující) obnově lesa výsadbou sazenic, s rekonstruovanou přirozenou druhovou skladbou lesních porostů na našem území dává základní přehled, nakolik se daří zvyšovat stabilitu porostů výsadbou druhů nejlépe přizpůsobených stanovištním poměrům. Dále bude provedeno srovnání s cílovou druhovou porostní skladbou, tedy s doporučeným zastoupením dřevin, které je ve smyslu § 1 odst. 7 písm. a) vyhlášky č. 83/1996 Sb., o zpracování oblastních plánů rozvoje lesů a o vymezení hospodářských souborů, pro zajištění produkčních i mimoprodukčních funkcí lesů v dané přírodní lesní oblasti optimální.
Časová řada:	-
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Po jednotlivých druzích lesních dřevin
Mezinárodní srovnání:	-

4 Obce a regiony

16 Veřejné služby v území jsou pro všechny obyvatele lépe dostupné.

16.1 Strategické a územní plánování je na všech úrovních koordinováno.

Název a označení indikátoru:	16.1.1 Existence metodiky pro koordinaci územního a strategického plánování na úrovni státu, krajů a obcí
Stručná definice:	Indikátor sleduje, zda existuje aktuální metodika (nebo metodiky), určující způsoby vzájemné koordinace mezi dokumenty územního plánování a strategického plánování, a to na národní, krajské i obecní úrovni.
Jednotka:	Počet metodik
Gestor:	Ministerstvo pro místní rozvoj
Význam indikátoru:	Existence metodiky je předpokladem pro vzájemnou koordinaci územního a strategického plánování.
Časová řada:	-
Frekvence výstupu:	Ověření existence aktuální metodiky pravidelně v periodě průběžného vyhodnocení strategie ČR 2030
Členění indikátoru:	Celostátně, dle krajů, obcí
Mezinárodní srovnání:	-

Název a označení indikátoru:	16.1.2 Počet projektů realizovaných v rámci strategií CLLD
Stručná definice:	Počet projektů realizovaných v rámci strategií CLLD
Jednotka:	Počet projektů
Gestor:	Ministerstvo pro místní rozvoj
Význam indikátoru:	Počet projektů realizovaných v rámci strategií CLLD vypovídá o míře využívání integrovaného přístupu k regionálnímu rozvoji.
Časová řada:	Od roku 2017
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Dle jednotlivých MAS (MAS často pokrývají území více než jednoho kraje)
Mezinárodní srovnání:	-

Název a označení indikátoru:	16.1.3 Počet projektů realizovaných v rámci strategických dokumentů pro území aglomerace
Stručná definice:	Počet projektů realizovaných v rámci strategií ITI, IPRÚ
Jednotka:	Počet projektů
Gestor:	Ministerstvo pro místní rozvoj
Význam indikátoru:	Počet projektů realizovaných v rámci strategií ITI a IPRÚ vypovídá o míře integrovanosti (územní i věcné) projektů realizovaných v území.
Časová řada:	Od roku 2017
Frekvence výstupu:	Ročně

Členění indikátoru:	Dle krajů
Mezinárodní srovnání:	-

16.2 Jsou stanoveny závazné standardy základních veřejných služeb a jim odpovídající veřejné infrastruktury občanského vybavení a jsou platné pro veškerou zástavbu.

Název a označení indikátoru:	16.2.1 Existence standardů dostupnosti veřejných služeb
Stručná definice:	Jsou stanoveny a pilotně otestovány standardy dostupnosti veřejných služeb v různých typech území. Jimi se řídí nově vznikající strategická i územně plánovací dokumentace.
Jednotka:	-
Gestor:	Úřad vlády ve spolupráci s Ministerstvem pro místní rozvoj a Ministerstvem vnitra
Význam indikátoru:	Metodické nastavení zajištění dostupnosti veřejných služeb ve všech typech území
Časová řada:	-
Frekvence výstupu:	-
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	-

16.3 Předpoklady pro dostupnost základních veřejných služeb jsou zajištěny již ve fázi územního a strategického plánování.

Název a označení indikátoru:	16.3.1 Počet municipalit naplňujících požadavky metodiky <i>Standardy dostupnosti veřejné infrastruktury</i>
Stručná definice:	Počet ORP naplňujících požadavky metodiky <i>Standardy dostupnosti veřejné infrastruktury</i>
Jednotka:	Počet
Gestor:	Ministerstvo pro místní rozvoj
Význam indikátoru:	Metodika <i>Standardy dostupnosti veřejné infrastruktury</i> stanovuje pro různé typy municipalit dostupnost zařízení pro vzdělávání a výchovu (mateřské, základní, základní umělecké a střední školy), pro sociální péči a péči o rodinu, zdravotnictví (včetně ambulantní péče a nemocnic), kulturu, veřejnou správu (pošta), ochranu obyvatelstva, hřiště, parkování, zastávky hromadné dopravy, nakládání s odpady, zásobování vodou a napojení na veřejnou kanalizaci a veřejná prostranství. Municipality řídicí se touto metodikou by se měly vyznačovat snadno dostupnou veřejnou infrastrukturou, a tedy i přátelstvem ke všem věkovým skupinám.
Časová řada:	Od roku 2017
Frekvence výstupu:	Jednou za 4 roky (první výstupy k roku 2020)
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	-

16.4 Postupy strategického a územního plánování jsou koordinovány na úrovni přesahující úroveň jednotlivých obcí.

Název a označení indikátoru:	16.4.1 Existence metodiky pro koordinaci územního a strategického plánování na úrovni přesahující úroveň jednotlivých obcí
Stručná definice:	Indikátor sleduje, zda existuje aktuální metodika (nebo metodiky) určující způsoby vzájemné koordinace mezi dokumenty územního plánování a strategického plánování, a to na úrovni větší než obec a zpravidla*) menší než kraj. *) S výjimkou případu hl. m. Prahy, kde je potřeba koordinace pro území hl. m. Prahy a jejího okolí.
Jednotka:	-
Gestor:	Ministerstvo pro místní rozvoj
Význam indikátoru:	Existence metodiky je předpokladem pro vzájemnou koordinaci územního a strategického plánování.
Časová řada:	-
Frekvence výstupu:	Ověření existence aktuální metodiky pravidelně v periodě průběžného vyhodnocení ČR 2030
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	-

Název a označení indikátoru:	16.4.2 Podíl území/obyvatel z celkové rozlohy ČR / obyvatelstva ČR, zahrnutých do území řešených dokumenty územního a strategického plánování přesahujících úroveň jednotlivých obcí, vzájemně metodicky koordinovaných
Stručná definice:	Indikátor sleduje pokrytí ČR dokumenty řešícími zejména území vyžadující koordinaci jednotlivých obcí, ale nedosahující rozsahu celého kraje.
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Ministerstvo pro místní rozvoj
Význam indikátoru:	Informace o zohlednění příslušné metodiky v územně plánovací praxi
Časová řada:	-
Frekvence výstupu:	Jednou za tři roky
Členění indikátoru:	Podíl území pokrytých příslušnými dokumenty územního plánování, podíl obyvatel pokrytých příslušnými dokumenty územního plánování, podíl území pokrytých příslušnými dokumenty strategického plánování, podíl obyvatel pokrytých příslušnými dokumenty strategického plánování
Mezinárodní srovnání:	-

17 1 Růst kvality života v jednotlivých municipalitách snižuje regionální nerovnosti.

17.1 Dnešní venkovské a periferní oblasti se nevyliďňují a jejich populace nestárne více než v urbanizovaných oblastech.

Název a označení indikátoru:	17.1.1 Migrační saldo (daného území)
Stručná definice:	Indikátor je vyjádřen jako rozdíl mezi počtem přistěhovalých a vystěhovalých v daných regionech ČR.
Jednotka:	Počet osob
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Saldo migrace kvantifikuje geografickou mobilitu obyvatelstva. Negativní saldo migrace venkovských obcí bývá spojeno se ztrátou možností obživy, s vylidňováním venkova a se zvyšováním počtu obyvatel městských aglomerací.
Časová řada:	(Dle ORP ideálně od jejich vzniku 2003; obecně – lze za regiony skladebné z obcí možno zpracovat údaje od r. 1993)
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Dle pohlaví, věku, územně dle obcí a krajů
Mezinárodní srovnání:	-

Název a označení indikátoru:	17.1.2 Index stáří
Stručná definice:	Index stáří vyjadřuje, kolik je v populaci obyvatel ve věku 65 let a více na 100 dětí ve věku 0–14 let.
Jednotka:	Index
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Index stáří charakterizuje věkovou strukturu populace.
Časová řada:	Za ČR údaje každoročně dostupné od r. 1945, za regiony srovnatelné údaje od r. 1991
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Dle pohlaví, územně dle obcí a krajů
Mezinárodní srovnání:	Eurostat

17.2 Jsou podporovány vysoce kvalifikované pracovní příležitosti v malých a středních podnicích využívajících místní a regionální potenciál.

Název a označení indikátoru:	17.2.1 Disponibilní příjem domácnosti na 1 obyvatele dle krajů
Stručná definice:	Indikátor je definován jako podíl disponibilního důchodu domácností v nominálním vyjádření a středního stavu obyvatelstva.
Jednotka:	Kč
Gestor:	Český statistický úřad

Význam indikátoru:	Disponibilní důchod domácností na 1 obyvatele do značné míry ukazuje průměrnou úroveň potenciálních spotřebních výdajů na jednoho obyvatele bydlícího v daném regionu.
Časová řada:	Zatím neudržována
Frekvence výstupu:	Roční
Členění indikátoru:	NUTS 2, NUTS 3
Mezinárodní srovnání:	-

Název a označení indikátoru:	17.2.2 Státní podpora malého a středního podnikání mimo hlavní aglomerace
Stručná definice:	Součet finančních podpor určených na podporu malého a středního podnikání
Jednotka:	Kč
Gestor:	Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo zemědělství
Význam indikátoru:	Malé a střední podnikání představuje významnou součást každé vyspělé ekonomiky a je společensky důležité obzvláště z hlediska zaměstnanosti a ekonomického výkonu celé společnosti. Indikátor je konstruován jako součet finanční podpory malého a středního podnikání sledovaný ve Zprávě o vývoji malého a středního podnikání a jeho podpoře (MPO), Zprávě o stavu zemědělství (MZe) a v oblasti ESIF v jednotném metodickém prostředí MS 2014+ (MMR). Indikátor nezohledňuje podporu malého a středního podnikání na úrovni krajů obcí, resp. krajských a obecních úřadů.
Časová řada:	Zatím neudržována
Frekvence výstupu:	Jednou za dva roky (na základě každoroční Zprávy o vývoji malého a středního podnikání a jeho podpoře)
Členění indikátoru:	Národní, kraje (NUTS III)
Mezinárodní srovnání:	-

17.3 Jsou podporovány různorodé formy bydlení, především dostupné nájemní bydlení pro všechny segmenty společnosti.

Název a označení indikátoru:	17.3.1 Medián podílu celkových výdajů na bydlení na disponibilním příjmu domácnosti (vše po odečtení příspěvku na bydlení)
Stručná definice:	Medián podílu celkových výdajů domácnosti na bydlení na disponibilním příjmu domácnosti (vše po odečtení doplatku na bydlení) – medián je prostřední hodnota, tedy hodnota tohoto podílu pro prostřední z domácností seřazených podle výše uvedeného podílu
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Český statistický úřad (SILC)

Význam indikátoru:	Charakteristika zatížení domácností náklady na bydlení
Časová řada:	-
Frekvence výstupu:	Jednou ročně buď z ročních částek, nebo průměrných měsíčních částek
Členění indikátoru:	Celostátně, dle krajů
Mezinárodní srovnání:	Eurostatem není v této podobě běžně publikováno, k dispozici pouze z národních dat za ČR.

Název a označení indikátoru:	17.3.2 Podíl nájemního bydlení na obydlených bytech
Stručná definice:	Podíl bytů užívaných nájemním právem z celkového počtu obydlených bytů
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Podíl nájemního sektoru mezi obydlenými byty jako sektoru umožňujícího největší flexibilitu jeho obyvatel. Nájemní byty jsou užívány skupinou obyvatel, která je ochotnější k mobilitě. Také vstupní, resp. transakční náklady na bydlení v tomto sektoru jsou malé při srovnávání s vlastnickým bydlením.
Časová řada:	Minimálně od roku 2001
Frekvence výstupu:	Hodnoty ukazatele jsou dostupné buď jednou za 10 let ze SLDB, nebo jako odhady jednou za rok z výběrového šetření SILC.
Členění indikátoru:	SLDB dle nejmenších částí obcí SILC celostátně a dle krajů
Mezinárodní srovnání:	-

Název a označení indikátoru:	17.3.3 Byty se sociálním určením pořízené s podporou z prostředků Ministerstva pro místní rozvoj a Státního fondu rozvoje bydlení za rok
Stručná definice:	Počet bytů, které byly pořízeny za přispění prostředků z rozpočtu MMR, resp. SFRB, určených (podmínkami státu vtělenými do programů, resp. nařízení vlády) pro sociální bydlení nejruzněji definovaných skupin sociálně slabých či ohrožených občanů
Jednotka:	Počet bytů
Gestor:	Ministerstvo pro místní rozvoj
Význam indikátoru:	Ilustruje jeden ze způsobů podpory státu při motivování subjektů na trhu s bydlením ke zlepšení dostupnosti bydlení.
Časová řada:	-
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Dle krajů (NUTS III), ORP
Mezinárodní srovnání:	-

Název a označení	17.3.4 Počet sociálních bytů na bytovém fondu obce
------------------	---

indikátoru:	
Stručná definice:	Podíl bytů ve vlastnictví obce využívaných k sociálnímu bydlení (nízkonákladové byty, tréninkové byty a víceetapňové bydlení, byty v domech s pečovatelskou službou, startovací byty, náhradní byty, bezbariérové byty)
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Ministerstvo práce a sociálních věcí
Význam indikátoru:	Sociální bydlení poskytuje stát potřebným občanům na základě právní úpravy a soustavy nástrojů bytové a sociální politiky. Tuto veřejnou službu stát realizuje prostřednictvím obce. Zahnuje v sobě typy bydlení, které snižují riziko různých ohrožených skupin upadnout do bezdomovectví.
Časová řada:	V roce 2016 realizován výzkum Analýza struktury obecních bytů v ČR (zapojeno 36 % obcí)
Frekvence výstupu:	Jednou za 3 roky
Členění indikátoru:	<ul style="list-style-type: none"> - dle velikosti obcí (do 1 000 ob. / 1 000–4 999 / 5 000–9 999 / 10 000–49 999, více než 50 000) - dle typu obcí (I., II., III. stupeň) - účely užití bytového fondu obce
Mezinárodní srovnání:	-

17.4 Lokální integrované strategie snižují sociální disparity v území, posilují nekonfliktní soužití a zvyšují kvalitu života pro všechny.

Název a označení indikátoru:	17.4.1 Počet území v rámci správních obvodů obcí s rozšířenou působností s výskytem sociálně vyloučených lokalit
Stručná definice:	Počet územních jednotek (obcí) v SO ORP, na jejichž území je identifikována sociálně vyloučená lokalita
Jednotka:	Územní jednotka (obec)
Gestor:	Úřad vlády
Význam indikátoru:	Identifikace míry potřebné podpory pro územní jednotku
Časová řada:	Výchozí stav: 2015 – Mapa sociálně vyloučených lokalit v ČR (MPSV, 2015), 1. aktualizace – 2018
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Počet jednotek v rámci SO ORP, počet jednotek v kraji
Mezinárodní srovnání:	Odpovídající analýzy a monitorovací systémy v členských zemích EU (např. Atlas romských komunit na Slovensku 2013; Lechner Institut v Budapešti; Scottish index of multiple deprivation; Bundesinstitut für Bau-, Stadt- und Raumforschung)

Název a označení indikátoru:	17.4.2 Podíl osob vykazujících známky sociálního vyloučení
Stručná definice:	Podíl osob vykazujících komplex sociálních problémů (chudoba, zadluženost, nízké vzdělání, nízká ekonomická intenzita, nízká

	sociální mobilita, substandardní bydlení) k celkové populaci v rámci dané územní jednotky
Jednotka:	Podíl osob
Gestor:	Úřad vlády
Význam indikátoru:	Identifikace míry potřebné podpory pro územní jednotku
Časová řada:	Výchozí stav: 2015 – Mapa sociálně vyloučených lokalit v ČR (MPSV, 2015) 1. aktualizace – 2018
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Podíl osob vykazujících známky sociálního vyloučení v územní jednotce (obci, kraji a SO ORP)
Mezinárodní srovnání:	Odpovídající analýzy a monitorovací systémy v členských zemích EU (např. Atlas romských komunit na Slovensku 2013; Lechner Institut v Budapešti; Scottish index of multiple deprivation; Bundesinstitut für Bau-, Stadt- und Raumforschung)

Název a označení indikátoru:	17.4.3 Počet místních integrovaných strategií
Stručná definice:	Počet strategických dokumentů zabývajících se komplexně a koordinovaně problematikou sociálního začleňování alespoň ve třech z následujících oblastí (bydlení, zaměstnanost, vzdělávání, zadlužení, občanská participace, zdraví, rodina, sociální služby, bezpečnost) v rámci dané územní jednotky
Jednotka:	Počet
Gestor:	Úřad vlády
Význam indikátoru:	Znalost míry řešení sociálního vyloučení na místní úrovni
Časová řada:	Výchozí stav – 1. plošné šetření bude provedeno po schválení <i>Strategie 2030</i>
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Počet místních integrovaných strategií na území kraje a SO ORP
Mezinárodní srovnání:	-

Název a označení indikátoru:	17.4.4 Spokojenost s mezilidskými vztahy v obci
Stručná definice:	Spokojenost obyvatel obce se stavem mezilidských vztahů a soužitím v obci
Jednotka:	Zhodnocení subjektivní spokojenosti na standardizované škále
Zdroj dat v ČR:	Dosavadní zdroj – ad hoc šetření na místní úrovni (např. v rámci <i>Místní Agendy 21</i>) – pravidelná šetření na národní úrovni (např. Eurostat) Optimální zdroj – pravidelný výzkum na národní, krajské úrovni; event. detailnější sondy
Význam indikátoru:	Zjištění potřeby intervence a podpory v území
Časová řada:	Výchozí stav – 1. plošné šetření bude provedeno po schválení

	<i>Strategie 2030</i>
Frekvence zjišťování:	Ročně
Členění indikátoru:	Spokojenost s mezilidskými vztahy na národní úrovni Spokojenost s mezilidskými vztahy na krajské úrovni Spokojenost s mezilidskými vztahy v ORP
Mezinárodní srovnání:	Měření kvality života (OECD, Eurostat)

Název a označení indikátoru:	17.4.5 Podíl osob se špatně vnímanou celkovou sociální podporou
Stručná definice:	Podíl osob s nízkým Indexem sociální podpory (Oslo-3 scale, hodnota skóre 3–8 bodů) Index je určen na základě 3 otázek: 1) Kolik osob je Vám tak blízkých, že s nimi můžete počítat v případě vážných osobních problémů? 2) Jak moc se druzí lidé kolem Vás zajímají o to, co děláte? Jaký zájem projevují? 3) Jak snadné je pro Vás získat pomoc od lidí z okolí, pokud byste ji potřeboval(a)?
Jednotka:	Podíl (%)
Gestor:	Ústav zdravotních informací a statistiky ČR
Význam indikátoru:	Index sociální podpory zkoumá vnímání toho, jak je o člověka postaráno, tj. je-li součástí podpůrné sociální sítě či má-li někoho, na koho se může v nouzi obrátit.
Časová řada:	Od roku 2014
Frekvence výstupu:	Jednou za 6 let (šetření EHIS)
Členění indikátoru:	Dle NUTS II, pohlaví, věku
Mezinárodní srovnání:	Eurostat

18 Kvalitní urbánní rozvoj sídelních útvarů je zajištěn.

18.1 Snižuje se zábor půdy ve městech a jejich zázemí. Brownfieldy jsou recyklovány a revitalizovány.

Název a označení indikátoru:	18.1.1 Roční zábor zemědělského půdního fondu
Stručná definice:	Změna rozlohy a struktury jednotlivých kategorií zemědělského půdního fondu. Podíl zastavěných a ostatních ploch na celkové rozloze území
Jednotka:	Plocha [ha]
Gestor:	Ministerstvo životního prostředí (data ČÚZK)
Význam indikátoru:	Zásadním dopadem lidské činnosti na krajinu jsou změny ve využívání území. Typickými trendy současné doby je nárůst zastavěných a ostatních ploch a postupný úbytek zemědělského půdního fondu. K těmto změnám dochází zejména v důsledku rozšiřování rezidenčních, komerčních a skladovacích ploch a rozvoje dopravní infrastruktury. Zábor

	zemědělského půdního fondu ovlivňuje schopnost krajiny odolávat vnějším vlivům přírodního i antropogenního původu. Přetváření krajiny narušuje její původní funkce a snižuje biologickou rozmanitost, přičemž zásadním dopadem zástavby území je snížení retenční schopnosti krajiny.
Časová řada:	Od roku 2000
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Dle kategorií ZPF
Mezinárodní srovnání:	Eurostat

Název a označení indikátoru:	18.1.2 Podíl počtu obyvatel ORP vůči výměře zastavěného území v ORP
Stručná definice:	Sleduje se hustota osídlení v sídlech a změny této hustoty v čase.
Jednotka:	Počet obyv./plochu [ha] zastavěného území
Gestor:	Kraje, Magistrát hlavního města Prahy, Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Indikátor umožňuje srovnávat koncentraci obyvatel v rámci sídel
Časová řada:	-
Frekvence výstupu:	Jednou za 4 roky
Členění indikátoru:	Dle ORP
Mezinárodní srovnání:	Ano, ale je nutné důsledně porovnat definici indikátoru s cílem srovnatelného vymezení zastavěného území.

Název a označení indikátoru:	18.1.3 Počet a plocha výměry brownfieldů v kraji
Stručná definice:	Počet a rozloha brownfieldů v regionálním členění v ČR
Jednotka:	Počet, plocha [ha]
Gestor:	Ministerstvo průmyslu a obchodu (CzechInvest), Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo pro místní rozvoj
Význam indikátoru:	Identifikace a evidence brownfieldů je prvotním podkladem pro přípravu dalších projektů a dokumentů zabývajících se řešením a realizací jejich obnovy.
Časová řada:	Od roku 2014
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Dle typů původního využití: průmyslové, zemědělské, občanská vybavenost, vojenské, těžba surovin, cestovní ruch, dopravní, školství, residenční, jiné; kraje ČR, ČR
Mezinárodní srovnání:	Počet a rozloha brownfieldů v regionálním členění v ČR

18.2 Města jsou přátelská ke všem věkovým a uživatelským skupinám.

Název a označení indikátoru:	18.2.1 Počet municipalit naplňujících požadavky metodiky <i>Standardy dostupnosti veřejné infrastruktury</i>
Stručná definice:	Počet ORP naplňujících požadavky metodiky <i>Standardy dostupnosti veřejné infrastruktury</i>
Jednotka:	Počet

Gestor:	Ministerstvo pro místní rozvoj
Význam indikátoru:	Metodika <i>Standardy dostupnosti veřejné infrastruktury</i> stanovuje pro různé typy municipalit dostupnost zařízení pro vzdělávání a výchovu (mateřských, základních, základních uměleckých a středních škol), pro sociální péči a péči o rodinu, zdravotnictví (včetně ambulantní péče a nemocnic), kulturu, veřejnou správu (pošta), ochranu obyvatelstva, hřiště, parkování, zastávky hromadné dopravy, nakládání s odpady, zásobování vodou a napojení na veřejnou kanalizaci a veřejná prostranství. Municipality řídicí se touto metodikou by se měly vyznačovat snadno dostupnou veřejnou infrastrukturou, a tedy i přátelskostí ke všem věkovým skupinám.
Časová řada:	Od roku 2017
Frekvence výstupu:	Jednou za 4 roky (první výstupy k roku 2020)
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	-

Název a označení indikátoru:	18.2.2 Ročně ujeté vozokilometry MHD ve městech
Stručná definice:	Ujeté vozokilometry MHD představují kilometry ujeté dopravními prostředky MHD za sledované období. Počet se stanoví na základě jízdních řádů a grafikonů a délky linek, včetně manipulačních jízd z depa, vozovny, garáží na trasu linky a nazpátek. Do těchto výkonů se nezapočítávají manipulační km ujeté v prostorách vozoven a dílen.
Jednotka:	Vozokilometry
Gestor:	Ministerstvo dopravy
Význam indikátoru:	Přepravní výkon městské hromadné dopravy, příp. integrovaných dopravních systémů, je důležitým indikátorem pro zajištění dostupnosti veřejných služeb a občanské vybavenosti.
Časová řada:	10 let
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Tramvaje, trolejbusy, autobusy, metro
Mezinárodní srovnání:	-

Název a označení indikátoru:	18.2.3 Podíl nízkopodlažních vozidel MHD ve městech
Stručná definice:	Počet nízkopodlažních vozidel ve struktuře vozového parku městské veřejné dopravy
Jednotka:	Počet
Gestor:	Ministerstvo dopravy
Význam indikátoru:	Počet nízkopodlažních vozidel veřejné dopravy ve struktuře vozového parku městské veřejné dopravy, která činí městskou veřejnou dopravu přístupnější všem věkovým skupinám i osobám se sníženou schopností fyzického pohybu.
Časová řada:	Od roku 2018

Frekvence výstupu:	Čtvrtletně / ročně
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	-

18.3 Obce běžně plánují rozvoj společně s veřejností.

Název a označení indikátoru:	18.3.1 Počet realizátorů <i>místní Agendy 21</i>
Stručná definice:	Realizátoři <i>MA21</i> zařazení do jednotlivých kategorií procesu
Jednotka:	Počet
Gestor:	Ministerstvo životního prostředí (CENIA)
Význam indikátoru:	<i>Místní Agenda 21</i> (dále jen <i>MA21</i>) sleduje a popisuje nastavení klíčových procesů veřejné správy, které jsou nezbytné pro realizaci <i>Agendy 21</i> na úrovni municipalit (obcí a regionů).
Časová řada:	Od roku 2006
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Dle jednotlivých kategorií: zájemci, kategorie D, C, B, A; dle typu municipality: malé obce (do 2 000 obyvatel), města a obce, mikroregiony, kraje a místní akční skupiny
Mezinárodní srovnání:	-

Název a označení indikátoru:	18.3.2 Počet strategií CLLD
Stručná definice:	Počet schválených strategií CLLD
Jednotka:	Počet
Gestor:	Ministerstvo pro místní rozvoj
Význam indikátoru:	Počet schválených strategií CLLD vypovídá o míře zapojení zájmových skupin a veřejnosti do rozvoje obcí (resp. venkova).
Časová řada:	-
Frekvence výstupu:	Jednou za programové období EU
Členění indikátoru:	Dle krajů
Mezinárodní srovnání:	EU

Název a označení indikátoru:	18.3.3 Počet obcí uskutečňujících participativní rozpočtování
Stručná definice:	Počet obcí uskutečňujících participativní rozpočtování a objem jimi přerozdělených finančních prostředků.
Jednotka:	Počet obcí
Gestor:	Úřad vlády (ve spolupráci s Demokracie 2.1 s.r.o.)
Význam indikátoru:	Participativní rozpočtování je nástrojem aktivního zapojení občanů do rozvoje obce, které může být odděleno od využívání dalších participativních metod a nástrojů dosud využívaných municipalitami. Participativní rozpočtování se zakládá na vyčlenění jisté části obecného rozpočtu, který je rozdělován mezi projekty, které navrhují a o kterých následně rozhodují obyvatelé dané municipality.

Časová řada:	Od roku 2017
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Počet obcí, objem přerozdělených finančních prostředků
Mezinárodní srovnání:	-

19 Města a obce omezila emise skleníkových plynů a adaptovala se na změnu klimatu.

19.1 Obce III. stupně předcházejí dopadům změny klimatu a jsou schopny se jim přizpůsobit.

Název a označení indikátoru:	19.1.1 Podíl integrovaných strategií obcí III. stupně obsahujících problematiku změny klimatu
Stručná definice:	Podíl integrovaných, resp. rozvojových strategií obcí III. stupně obsahujících problematiku změny klimatu (adaptace i mitigace) na celkovém počtu lokálních strategií platných pro obce s rozšířenou působností (ORP)
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Ministerstvo pro místní rozvoj (nepotvrzeno)
Význam indikátoru:	<p>Předpokladem pro zvládnutí klimatické změny je fakt, že začne být uznávána jako problém na lokální úrovni a místní rozvojové strategie budou ve svých řešeních navazovat na vládní strategické a koncepční materiály v této oblasti. Vzhledem k vysokému počtu obcí (přes 6 000) není realistické očekávat, že všechny obce budou disponovat vlastní rozvojovým dokumentem, proto se indikátor omezuje na obce s rozšířenou působností (ORP).</p> <p>Pro vyhodnocení lze využít informační systém Databáze strategií a pro klimatickou změnu na úrovni městských a obecních plánů a strategií zřídít zvláštní příznak v dosud existující sadě deskriptorů.</p>
Časová řada:	-
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Obce III. stupně, kraje (NUTS III)
Mezinárodní srovnání:	-

19.2 Snižuje se počet a velikost městských tepelných ostrovů.

Název a označení indikátoru:	19.2.1 Tepelný ostrov města
Stručná definice:	Přepočtení radiačních hodnot na °C z termálních pásem družice Landsat 8, na jejichž základě bude identifikován rozsah tepelného ostrova města. Tepelný ostrov bude identifikován jako anomálie cca 2°C od okolní oblasti. Analýza bude zpřesněna na základě dat z meteorologických a klimatických

	stanic a dat krajinného pokryvu a využití území ze Služby Copernicus pro monitorování území (CORINE Land Cover, HRL, Urban Atlas). Data budou vztažena na územní jednotky vycházející z dat RSO tak, aby bylo možné vyhodnotit množství obyvatel zasažených tepelným znečištěním ve městech.
Jednotka:	km ²
Gestor:	Ministerstvo životního prostředí (CENIA)
Význam indikátoru:	Urbanizační procesy představují významné antropogenní zásahy do klimatického systému a vedou k vytvoření odlišných klimatických podmínek. Města tak mají vyšší teplotu vzduchu ve srovnání s jejich okolím, anomálie teploty má roční i denní chod, nejvíce jsou městem ovlivněny minimální denní teploty.
Časová řada:	Není k dispozici, od roku 2016
Frekvence výstupu:	Jednou za 3 roky
Členění indikátoru:	Data budou vztažena na územní jednotky vycházející z dat RSO tak, aby bylo možné vyhodnotit množství obyvatel zasažených tepelným znečištěním ve městech.
Mezinárodní srovnání:	-

19.3 Všechny nově dokončené budovy se řadí do energetické třídy A. Existující budovy se postupně renovují minimálně na úroveň energetické třídy C.

Název a označení indikátoru:	19.3.1 Podíl dokončených budov ve třídě A na počtu dokončených budov
Stručná definice:	Indikátor je konstruován jako podíl počtu dokončených budov ve třídě A na celkovém počtu dokončených budov v regionálním členění.
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Evropská unie spatřuje v energetické účinnosti významný způsob, jak snižovat svou závislost na fosilních palivech, efektivněji chránit životní prostředí a šetřit výdaje za energii.
Časová řada:	Od roku 2010
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Dle krajů, bytové a nebytové budovy
Mezinárodní srovnání:	-

Název a označení indikátoru:	19.3.2 Podíl adaptovaných budov
Stručná definice:	Indikátor je konstruován jako podíl počtu adaptovaných budov na základě dat dostupných v rámci příslušných dotačních programů na celkovém počtu budov v regionálním členění.
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Garanti příslušných dotačních programů
Význam indikátoru:	Indikátor je indikátorem citlivosti urbánního prostředí vůči extrémním teplotám. Zvyšující se hodnoty tohoto indikátoru jsou

	hodnoceny jako pokles citlivosti, tedy pozitivně.
Časová řada:	
Frekvence výstupu:	
Členění indikátoru:	
Mezinárodní srovnání:	
<i>Poznámka</i>	

19.4 Zvyšuje se podíl veřejné zeleně v městských aglomeracích.

Název a označení indikátoru:	19.4.1 Podíl plochy zeleně ve městech
Stručná definice:	Indikátor je konstruován jako celkový úhrn zelených ploch ve městě a jejich podíl na celkové velikosti města, přičemž město je plošně vymezeno územními jednotkami vycházejícími z dat RSO a zelené plochy zahrnují: lesní pozemky, chráněné oblasti (VZCHÚ, MZCHÚ), záplavová území – poldry, zamokřená území, TTP – louky a pastviny, městské parky se zelení, střechy porostlé zelení (tzv. zelené střechy), ekodukty, vodní toky a jejich břehovou vegetaci, vodní plochy.
Jednotka:	Podíl (v %), plocha [ha]
Gestor:	Ministerstvo životního prostředí (CENIA)
Význam indikátoru:	Zelené plochy ve městech pozitivně působí na fyzický a psychický stav obyvatelstva, podporují sociální soudržnost, představují významné klidové zóny s možností přirozeného zastínění, zlepšují mikroklima oblasti, zvyšují evapotranspiraci, snižují povrchový odtok, a tím zlepšují zdravotní podmínky obyvatelstva a obecně kvalitu života ve městech.
Časová řada:	Od roku 2016
Frekvence výstupu:	Jednou za 6 let
Členění indikátoru:	Jednotlivé kategorie zeleně; města ČR
Mezinárodní srovnání:	-

19.5 Významně roste délka cyklostezek a komunikací vhodných pro cyklisty.

Název a označení indikátoru:	19.5.1 Počet kilometrů nově vybudovaných úseků cyklistické infrastruktury
Stručná definice:	Cyklostezka je pozemní komunikace vyhrazená dopravní značkou pro jízdu na jízdním kole. Je určena pouze pro cyklistickou dopravu.
Jednotka:	km
Gestor:	Ministerstvo dopravy
Význam indikátoru:	Počet kilometrů nově vybudovaných cyklostezek je indikátorem podpory cyklomobility jakožto bezemisní dopravy vhodné k přepravě zejména na malé a střední vzdálenosti, která podporuje zdravý životní styl.
Časová řada:	-

Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	-

19.6 Významně se zvyšuje počet bezemisních a nízkoemisních vozidel.

Název a označení indikátoru:	19.6.1 Počet elektrovozidel
Stručná definice:	Počet elektromobilů registrovaných v Centrálním registru vozidel.
Jednotka:	Počet elektromobilů
Gestor:	Ministerstvo dopravy
Význam indikátoru:	Rozvoj elektromobility je nástrojem k dosažení zelené, nízkouhlíkové dopravy v ČR a faktorem snižování vlivu silniční dopravy na životní prostředí, zejména kvalitu ovzduší.
Časová řada:	Minimálně 20 let
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	-

Název a označení indikátoru:	19.6.2 Počet rychlodobíjecích stanic na veřejné silniční síti
Stručná definice:	Počet nabíjecích stanic pro vozidla s elektrickým pohonem v katastrálním území jednotlivých ORP
Jednotka:	Počet nabíjecích stanic
Gestor:	Ministerstvo dopravy
Význam indikátoru:	Infrastruktura pro alternativní paliva a pohony je jedním ze základních předpokladů a zároveň i limitujících faktorů pro jejich rozšíření. Růst počtu nabíjecích stanic může zajistit v kombinaci s poklesem ceny elektrického pohonu a zlepšováním jeho technických parametrů (výkonu, dosahu na jedno nabití) rozvoj elektromobility, a tím i snižování vlivu dopravy na životní prostředí.
Časová řada:	Od současnosti (resp. od roku 2015) dále, v minulosti bylo využití elektrického pohonu zcela marginální
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	-

Název a označení indikátoru:	19.6.3 Počet vozidel na zemní plyn (CNG/LNG)
Stručná definice:	Počet vozidel na CNG/LNG registrovaných v Centrálním registru vozidel
Jednotka:	Počet vozidel
Gestor:	Ministerstvo dopravy
Význam indikátoru:	Rozvoj vozidel na CNG/LNG přispívá k dosažení nižších emisí

	zejména znečišťujících látek a částečně i skleníkových plynů a je faktorem snižování vlivu silniční dopravy na životní prostředí, zejména kvalitu ovzduší.
Časová řada:	3 roky
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	-

Název a označení indikátoru:	19.6.4 Počet napájecích stanic CNG/LNG na veřejné silniční síti
Stručná definice:	Počet napájecích stanic CNG/LNG
Jednotka:	Počet stanic
Gestor:	Ministerstvo dopravy
Význam indikátoru:	Infrastruktura napájecích stanic CNG/LNG je jedním z předpokladů pro jejich rozšíření. Růst počtu stanic může zajistit rozvoj této alternativní energie, a tím i snižování vlivu dopravy na životní prostředí.
Časová řada:	Od roku 2015
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	-

19.7 Klesá množství skládkovaného komunálního odpadu.

Název a označení indikátoru:	19.7.1 Celkové množství produkovaného komunálního odpadu
Stručná definice:	
Jednotka:	
Gestor:	
Význam indikátoru:	
Časová řada:	
Frekvence výstupu:	
Členění indikátoru:	
Mezinárodní srovnání:	
<i>Poznámka</i>	<i>Obsah indikátoru bude doplněn po nalezení kompromisu mezi ČSÚ a MŽP.</i>

Název a označení indikátoru:	19.7.2 Celkové množství skládkovaného komunálního odpadu
Stručná definice:	
Jednotka:	
Gestor:	
Význam indikátoru:	
Časová řada:	
Frekvence výstupu:	
Členění indikátoru:	

Mezinárodní srovnání:	
Poznámka	<i>Obsah indikátoru bude doplněn po nalezení kompromisu mezi ČSÚ a MŽP.</i>

20 Územní veřejná správa cíleně využívá nástroje pro udržitelný rozvoj municipalit.

20.1 Ústřední státní správa metodicky podporuje a rozvíjí nástroje udržitelného rozvoje municipalit.

Název a označení indikátoru:	20.1.1 Existující metodická podpora nástrojům pro udržitelný rozvoj municipalit
Stručná definice:	Metodická podpora nástrojům pro udržitelný rozvoj municipalit na úrovni ústřední státní správy
Jednotka:	Počet (nástrojů)
Gestor:	Úřad vlády (ve spolupráci s MV, MMR a MŽP)
Význam indikátoru:	Nástroje a programy pro udržitelný rozvoj municipalit jsou primárně určeny a zaměřeny pro samosprávné úřady. Nicméně státní správa by měla usilovat o cílenou podporu vybraných nástrojů a standardizaci procesů v území. Proto budou u vybraných nástrojů a programů sledována následující kritéria a kroky (opatření) na jejich podporu: <ul style="list-style-type: none"> a. metodika (národní či mezinárodní) b. nosnost c. existence vzdělání uživatelů daného nástroje d. evaluace/vyhodnocování daného nástroje e. počet realizátorů
Časová řada:	Od roku 2017
Frekvence výstupu:	Jednou za 2 roky
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	-
Poznámka	<i>Spektrum sledovaných nástrojů bude projednáno Výborem pro udržitelné municipality v I. Q. 2017.</i>

20.2 Územní veřejná správa má dostatečné institucionální kapacity.

Název a označení indikátoru:	20.2.1 Četnost využívání řízení kvality v samosprávných úřadech
Stručná definice:	Počet samosprávných úřadů (ÚSC a municipality) využívající řízení kvality
Jednotka:	Počet úřadů
Gestor:	Ministerstvo vnitra
Význam indikátoru:	Zjištění počtu samosprávných úřadů, které ve své činnosti a organizaci využívají metodické řízení kvality (např. MA21, ISO, BSC ad.)
Časová řada:	Od roku 2016

Frekvence výstupu:	Kvalitativní údaje souhrnně jednou za 2 roky, první souhrnná zpráva 2020 (do té doby výběrově)
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	-
Poznámka	Vychází z indikátoru 24.1.1

20.3 Zvyšuje se počet i kvalita realizátorů *místní Agendy 21*.

Název a označení indikátoru:	20.3.1 Počet realizátorů MA21
Stručná definice:	Realizátoři MA21 zařazení do jednotlivých kategorií procesu
Jednotka:	Počet realizátorů
Gestor:	Ministerstvo životního prostředí (CENIA)
Význam indikátoru:	<i>Místní Agenda 21</i> (dále jen MA21) sleduje a popisuje nastavení klíčových procesů veřejné správy, které jsou nezbytné pro realizaci <i>Agendy 21</i> na úrovni municipalit (obcí a regionů).
Časová řada:	Od roku 2006
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Dle jednotlivých kategorií: zájemci, kategorie D, C, B, A; dle typu municipality: malé obce (do 2 000 obyvatel), města a obce, mikroregiony, kraje a místní akční skupiny
Mezinárodní srovnání:	Realizátoři MA21 zařazení do jednotlivých kategorií procesu

5 Globální rozvoj

21 Česká republika aktivně a s důrazem na národní priority spoluutváří prostředí podporující udržitelný rozvoj na globální úrovni a na úrovni Evropské unie.

21.1 Česká republika prosazuje globální implementaci mezinárodních závazků v oblasti udržitelného rozvoje, jejich implementaci na úrovni Evropské unie, jejich promítnutí do činnosti mezinárodních organizací a sama tyto závazky plní.

Název a označení indikátoru:	21.1.1 Promítnutí Agendy 2030 do koncepčních a strategických dokumentů ČR, EU a nejvýznamnějších mezinárodních organizací
Stručná definice:	ČR usiluje o tzv. mainstreaming <i>Agendy 2030</i> v rámci ČR i v rámci fungování mezinárodních organizací; obojí efektivně a bez dodatečných finančních i lidských nároků. Základem úspěšné implementace musí být změna myšlení, kterou může mj. reflektovat zahrnutí principů a cílů <i>Agendy 2030</i> do koncepčních a strategických dokumentů.
Jednotka:	Seznam dokumentů (uváděním pouhého počtu by sebraná data neměla význam)
Gestor:	Úřad vlády (národní rovina), Ministerstvo zahraničních věcí (EU, mezinárodní organizace)
Význam indikátoru:	<ol style="list-style-type: none"> 1. přehled o naplňování <i>Agendy 2030</i> národně napříč resorty 2. přehled o naplňování <i>Agendy 2030</i> nejvýznamnějšími mezinárodními organizacemi
Časová řada:	-
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Národní strategické dokumenty, unijní strategické dokumenty, strategické dokumenty mezinárodních organizací
Mezinárodní srovnání:	-

Název a označení indikátoru:	21.1.2 Podíl ODA na HND
Stručná definice:	Stanovuje podíl finančních prostředků vynaložených Českou republikou na oficiální rozvojovou spolupráci (ODA) ve vztahu k hrubému národnímu důchodu (HND).
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Ministerstvo zahraničních věcí
Význam indikátoru:	Indikátor ilustruje tzv. donorské úsilí, tedy kolik financí ze svého HND donorská země vynakládá na rozvoj chudých zemí.
Časová řada:	Existuje (více než 20 let, v případě ČR méně).
Frekvence výstupu:	Ročně, finální údaje (aprobované i ze strany OECD) jsou k dispozici koncem září daného roku (tedy údaje za předchozí rok)

Členění indikátoru:	Není. Existuje však velmi detailní členění ODA.
Mezinárodní srovnání:	Ano, indikátor je počítán dle metodiky, která je pro členské státy OECD DAC závazná, zaručuje tak mezinárodní srovnatelnost členských států OECD DAC.

21.2 Česká republika na globální i na úrovni Evropské unie podporuje naplnění Cílů udržitelného rozvoje a specificky Cíle č. 16 *Mír, spravedlnost a silné instituce*.

Název a označení indikátoru:	21.2.1 Procenta bilaterální oficiální rozvojové spolupráce vynaložená na posílení rozvojových zemí v oblasti lidských práv a dobrého vládnutí, jak jsou vymezeny v rámci SDG16
Stručná definice:	Kolik procent z bilaterální ODA ČR bude věnováno na posilování oblasti lidských práv a dobrého vládnutí v rozvojových zemích
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Ministerstvo zahraničních věcí
Význam indikátoru:	Indikátor bude ilustrovat, do jaké míry bude průřezový cíl ČR naplňován.
Časová řada:	Neexistuje (Cíle schváleny 2015).
Frekvence výstupu:	Stejně jako u ODA/HND
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	-

21.3 Česká republika posiluje svou přidanou hodnotu pro působení v mezinárodních organizacích a Evropské unii.

Název a označení indikátoru:	21.3.1 Zastoupení ČR ve volených orgánech nejvýznamnějších mezinárodních organizací relevantních pro udržitelný rozvoj
Stručná definice:	Jedním z nejvýznamnějších nástrojů, kterým může ČR ovlivňovat agendu udržitelného rozvoje v globálním měřítku, je působení ve volených orgánech mezinárodních organizací relevantních pro udržitelný rozvoj.
Jednotka:	Seznam pozic, do nichž byla zvolena ČR a/nebo její zástupce (uváděním pouhého počtu by sebraná data neměla význam)
Gestor:	Ministerstvo zahraničních věcí
Význam indikátoru:	Přehled působení ČR ve volených orgánech mezinárodních organizací relevantních pro udržitelný rozvoj napříč resorty i tématy zvýší možnost koordinace působení v těchto orgánech, a tím i multiplikaci výsledků ve prospěch ČR.
Časová řada:	Neexistuje.
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	Nelze srovnávat – výchozí podmínky, ambice i cíle jsou velmi rozdílné.

22 Posílením koherence vnitřních politik s vnějším dopadem podporuje Česká republika globální udržitelný rozvoj.

22.1 Česká republika průběžně promítá do koncepčních dokumentů a nástrojů vnějších politik přijaté mezinárodní závazky a národní priority v oblasti udržitelného rozvoje.

Název a označení indikátoru:	22.1.1 Soulad koncepčních dokumentů a programů vnějších politik České republiky s přijatými mezinárodními závazky a národními prioritami v oblasti udržitelného rozvoje
Stručná definice:	Výstupový indikátor, který sleduje, nakolik jsou přijaté globální závazky a národní priority v oblasti udržitelného rozvoje promítány do koncepčních dokumentů a programů vnějších politik České republiky.
Jednotka:	Seznam revidovaných dokumentů, které zahrnují mezinárodní závazky k udržitelnému rozvoji
Gestor:	Úřad vlády ve spolupráci s Ministerstvem zahraničních věcí
Význam indikátoru:	Indikátor pomáhá sledovat, nakolik jsou mezinárodní závazky a národní priority v oblasti udržitelného rozvoje reflektovány při tvorbě koncepčních dokumentů a programů vnějších politik České republiky.
Časová řada:	-
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	-

22.2 Česká republika aktivně buduje institucionální kapacity pro sledování koherence vnitřních politik s vnějším dopadem a omezuje jejich negativní vliv na globální směřování k udržitelnému rozvoji.

Název a označení indikátoru:	22.2.1 Vytvoření metodiky ke koherenci politik pro veřejnou správu a její pilotní aplikace na konkrétní tematické oblasti
Stručná definice:	Sleduje formální existenci využitelné metodiky pro práci státní správy, včetně uskutečněných pilotních využití.
Jednotka:	Formální existence metodiky; seznam tematických oblastí, na které byla aplikována
Gestor:	Úřad vlády
Význam indikátoru:	Indikátor pomáhá sledovat, je-li sledování koherence politik využitelným a aplikovatelným nástrojem pro státní správu.
Časová řada:	-
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	-

Název a označení	22.2.2 Pravidelné vyhodnocení koherence klíčových politik
------------------	--

indikátoru:	v jednotlivých tematických oblastech
Stručná definice:	Sleduje výstupy vyhodnocování analýzy koherence politik v konkrétních tematických oblastech vymezených v <i>ČR 2030</i> (obchodní politika; sociální a environmentální standardy; společenská odpovědnost firem; duševní vlastnictví; zboží a suroviny; daňová a finanční politika; změna klimatu; energetika; věda, výzkum a inovace ve vazbě na změnu klimatu a potravinové zabezpečení; potravinové zabezpečení v rozvojové politice Evropské unie; společná zemědělská politika Evropské unie; migrace; omezování odlivu mozků; remitence; bezpečnost; biodiverzita; reakce na konflikty a selhávající či křehké státy).
Jednotka:	Seznam tematických oblastí, které prošly analýzou koherence politik; seznam analytických výstupů
Gestor:	Úřad vlády
Význam indikátoru:	Indikátor pomáhá sledovat, je-li sledování koherence politik nástrojem, který je ve státní správě aktivně využíván.
Časová řada:	-
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	-

22.3 Česká republika aktivně prosazuje sledování a naplňování koherence politik na úrovni Evropské unie, ve vnějších politikách Evropské unie a na globální úrovni.

Název a označení indikátoru:	22.3.1 Zapojení České republiky do mezinárodních platform na evropské a globální úrovni, kde je projednávána problematika koherence politik
Stručná definice:	Indikátor sleduje, do jaké míry se Česká republika zapojuje do mezinárodních platform na evropské a globální úrovni určených pro sledování koherence politik.
Jednotka:	Seznam platform, do kterých je Česká republika zapojena
Gestor:	Úřad vlády ve spolupráci s MZV
Význam indikátoru:	Účast České republiky v platformách, které se věnují koherenci politik, je jedním ze základních předpokladů napomáhajících k prosazení sledování a naplňování koherence politik na úrovni Evropské unie, ve vnějších politikách EU a na globální úrovni.
Časová řada:	-
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	-

6 Dobré vládnutí

Dosahování většiny cílů v klíčové oblasti Dobré vládnutí nelze dobře měřit za pomoci jedné proměnné. Zvolené skupiny indikátorů proto často postihují pouze určitý výsek daného cíle, např. proto, že právě tento výsek může dát důležitý impuls celé oblasti.

Kvantifikovatelné výsledky a výstupy nejsou v řadě případů těmi, které nás zajímají především. Zvolené kvantitativní indikátory proto postihují také kvalitativní aspekt daného jevu, popř. u nich má podstatný význam i sama kvantita.

Indikátory se budou během let postupně měnit v souladu s tvorbou konkrétních opatření v rámci procesu implementace *České republiky 2030*, s vytvářením strategických materiálů nižších úrovní a s naplňováním či úpravou specifických cílů. (V aktuální indikátorové sadě mohou být příkladem indikátory Strategického rámce rozvoje veřejné správy, které po roce 2020 již nemusí být sledovány a místo nich mohou být sledovány indikátory jiné, popř. tytéž, ale jako součást jiných záměrů a strategických materiálů nižší úrovně.)

Obecně klademe v práci s indikátory důraz na proces, který by měl mít charakter participativní a deliberativní: Síť aktérů, kteří jsou v dané oblasti zainteresovaní a kteří se scházejí, aby diskutovali o svých zkušenostech a sdíleli informace relevantní pro naplňování cílů. Indikátory představují pouze základní kostru a nebudou nikdy stát samostatně, bez kontextu.

23 Tvůrci veřejných politik mají znalosti a dovednosti, které jim umožňují plnohodnotnou účast ve veřejné rozpravě.

23.1 Systém vzdělávání zaměstnanců a zaměstnankyň veřejné správy reálně rozvine koncepční uvažování a zprostředkuje nejnovější vědecké poznatky, kontakt se zkušenostmi z jiných zemí a vzhled do způsobu, jak s těmito poznatky kriticky pracovat.

Název a označení indikátoru:	23.1.1 Počet projektů realizovaných správními úřady v oblasti vzdělávání a v oblasti tvorby nových nebo úpravy stávajících vnitřních systémů vzdělávání či koncepcí/strategií vzdělávání
Stručná definice:	Indikátor 4.2.4. SRRVS. Definice: „Nejméně 1 realizovaný projekt v oblasti vzdělávání a v oblasti tvorby nových nebo úpravy stávajících vnitřních systémů vzdělávání či koncepcí/strategií vzdělávání.“ Kvalitativní aspekt: Struktura vzdělávacích projektů a význam prvků uvedených ve specifickém cíli 23.1 v těchto projektech; následná evidence kursů určitého typu, počtu lidí, kteří se jich

	<p>zúčastnili, a především způsobu, jak se poznatky z kursu promítly do práce správních úřadů (údaje evidované úřady dle služebního předpisu náměstka ministra vnitra pro státní službu 9/2015).</p> <p>Pokud půjde o projekty v OPZ, spolupráce s Ministerstvem práce a sociálních věcí</p>
Jednotka:	Počet projektů
Gestor:	Ministerstvo vnitra
Význam indikátoru:	Dlouhodobá efektivita vládnutí: Předpoklad efektu dobře nastavených vzdělávacích systémů na znalosti a dovednosti nutné pro dobrou tvorbu veřejných politik.
Časová řada:	Od roku 2017 (zpráva o stavu vzdělávání zaměstnanců, která bude – dle Výroční správy o stavu veřejné správy v ČR v roce 2015 – předkládána každoročně vládě), resp. 2018 (evaluační zpráva personálních procesů Ministerstva vnitra)
Frekvence výstupu:	Každý rok, resp. jednou za 2 roky
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	-

Název a označení indikátoru:	23.1.2 Počet projektů realizovaných územními samosprávnými celky v oblasti vzdělávání zaměstnanců a rozvoje lidských zdrojů
Stručná definice:	<p>Indikátor 4.3.2. SRRVS. Definice: „Nejméně 10 realizovaných projektů územních samosprávných celků v oblasti vzdělávání zaměstnanců a rozvoje lidských zdrojů ÚSC.“</p> <p>Kvalitativní aspekt: Struktura vzdělávacích projektů a význam prvků uvedených ve specifickém cíli 23.1. v těchto projektech; následná evidence kursů určitého typu, počtu lidí, kteří se jich zúčastnili a především způsobu, jak se poznatky z kursu promítly do práce územních samosprávných celků.</p> <p>Pokud půjde o projekty v OPZ, spolupráce s Ministerstvem práce a sociálních věcí.</p> <p>Pro územní samosprávné celky nejsou však tyto projekty ani evidence kursů povinné.</p>
Jednotka:	Počet projektů
Gestor:	Ministerstvo vnitra
Význam indikátoru:	Dlouhodobá efektivita vládnutí: Předpoklad efektu dobře nastavených vzdělávacích systémů na znalosti a dovednosti nutné pro dobrou tvorbu veřejných politik
Časová řada:	Od roku 2017, resp. 2020
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	-

Název a označení indikátoru:	23.1.3 Počet úředníků proškolených v oblasti strategické práce
Stručná definice:	Indikátor 1.3.20. SRRVS. Definice: „Počet úředníků, kteří absolvují výukový program na strategickou práci ve veřejné správě.“ Kromě počtu účastníků bude sledována i kvalita výukových modulů – od všech účastníků bude sbírána zpětná vazba v podobě dotazníku zohledňující mj. i využitelnost poznatků pro praxi.
Jednotka:	Počet úředníků
Gestor:	Ministerstvo pro místní rozvoj
Význam indikátoru:	Dlouhodobá efektivita vládnutí: Předpoklad efektu určitého typu znalostí a dovedností pro dobrou tvorbu veřejných politik.
Časová řada:	Od roku 2017
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	-

23.2 Systém vzdělávání poskytovaný veřejnými vzdělávacími institucemi zajistí rozvoj participativních a deliberativních dovedností občanů a občanek.

Název a označení indikátoru:	23.2.1 Počet realizátorů MA21
Stručná definice:	Počet municipalit zapojený do MA21 podle jednotlivých kategorií (A-D) Kvalitativní aspekt: Informace z kontrol a hodnocení PS MA21.
Jednotka:	Počet realizátorů
Gestor:	Ministerstvo životního prostředí
Význam indikátoru:	Demokratičnost vládnutí, dlouhodobá efektivita vládnutí: Participace, deliberace a spolupráce sektorů jsou podmínkou realizace MA21 ve všech kategoriích.
Časová řada:	Od roku 2006, resp. 2010
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	-

23.3 Státní systém podpory orientovaného a aplikovaného výzkumu zajistí soustavný příliv poznatků a inovací demokratičnosti a dlouhodobé efektivity vládnutí.

Název a označení indikátoru:	23.3.1 Hodnocení výzkumných organizací
Stručná definice:	Indikátor bude vytvořen ve spolupráci OUR a Sekce Úřadu vlády pro vědu, výzkum a inovace do konce roku 2017; jedním z podkladů diskuse bude <i>Metodika hodnocení výzkumných</i>

	<i>organizací a hodnocení programů účelové podpory výzkumu, vývoje a inovací (2017).</i>
Jednotka:	
Gestor:	
Význam indikátoru:	Demokratičnost vládnutí, dlouhodobá efektivita vládnutí: Příliv poznatků a inovací relevantních demokratičnosti a/nebo dlouhodobé efektivitě vládnutí.
Časová řada:	
Frekvence výstupu:	
Členění indikátoru:	
Mezinárodní srovnání:	

24 Veřejné politiky jsou soudržné ve vztahu k cílům strategického rámce Česká republika 2030.

24.1 Veřejná správa na všech úrovních bude mít dostatečnou institucionální kapacitu k vytváření soudržných politik (kompetence, personál, finanční prostředky, komunikační kanály ap.).

Název a označení indikátoru:	24.1.1 Počet služebních úřadů využívajících řízení kvality
Stručná definice:	Počet služebních úřadů využívajících řízení kvality; současně s počtem také meziroční procentuální nárůst či pokles a procentuální podíl na celku. Kvalitativní aspekt: Způsob využívání jednotlivých metod a jejich efekty. Údaje získané Ministerstvem vnitra (SSS) v návaznosti na plnění cílů měřených indikátorem 1.3.4. SRRVS. „Počet zavedených systémů řízení kvality ve služebních úřadech.“
Jednotka:	Počet a podíl úřadů
Gestor:	Ministerstvo vnitra
Význam indikátoru:	Dlouhodobá efektivita vládnutí: Předpoklad, že smyslem většiny forem řízení kvality je určit, resp. opakovaně určovat, jaké jsou úkoly instituce, jaký je stav instituce, co je třeba učinit pro to, aby vykonávala své úkoly lépe, a co se za tím účelem musí měnit („dělat správné věci správně“).
Časová řada:	Od roku 2016
Frekvence výstupu:	Počet a podíl každý rok; kvalitativní údaje souhrnně jednou za 2 roky (první souhrnná zpráva 2020), do té doby výběrově
Členění indikátoru:	Služební úřady
Mezinárodní srovnání:	-

Název a označení indikátoru:	24.1.2 Počet územních samosprávných celků a obcí využívajících řízení kvality
------------------------------	--

Stručná definice:	Počet územních samosprávných celků a počet obcí využívajících řízení kvality; současně s počtem také meziroční procentuální nárůst či pokles a procentuální podíl na celku. Kvalitativní aspekt: Způsob využívání jednotlivých metod a jejich efekty. Kombinace údajů získávaných Ministerstvem vnitra v návaznosti na plnění cílů měřených indikátorem 1.3.5. SRRVS „Počet zavedených systémů řízení kvality na úrovni územních samosprávných celků“ a záměru MV zjišťovat míru řízení kvality na úrovni obcí (do doby, než MV získá vlastní údaje pro obce, bude pro tento účel použita hodnota počtu municipalit zapojených do MA21).
Jednotka:	Počet a podíl územních samosprávných celků a obcí
Gestor:	Ministerstvo vnitra, Ministerstvo životního prostředí (MA21)
Význam indikátoru:	Dlouhodobá efektivita vládnutí: Předpoklad, že smyslem většiny forem řízení kvality je určit, resp. opakovaně určovat, jaké jsou úkoly instituce, jaký je stav instituce, co je třeba učinit pro to, aby vykonávala své úkoly lépe, a co se za tím účelem musí měnit („dělat správné věci správně“).
Časová řada:	Od roku 2016
Frekvence výstupu:	Počet a podíl každý rok; kvalitativní údaje souhrnně jednou za 2 roky (první souhrnná zpráva 2020), do té doby výběrově
Členění indikátoru:	Územní samosprávné celky, obce
Mezinárodní srovnání:	-

Název a označení indikátoru:	24.1.3 Institucionální kapacita pro potřeby strategické práce
Stručná definice:	Institucionální kapacita v návaznosti na výsledek analýzy Ministerstva pro místní rozvoj <i>Mapování strategické práce v institucích veřejné správy a návrhy na jejich zefektivnění.</i>
Jednotka:	ANO/NE, výstupový indikátor
Gestor:	Ministerstvo pro místní rozvoj
Význam indikátoru:	Dlouhodobá efektivita vládnutí: Analýza jako předpoklad pro formulaci návrhů stran úprav kompetence, personálu, finančních prostředků, komunikačních kanálů atd., zejména u strategických útvarů ministerstev
Časová řada:	Očekávaný výstup 2018
Frekvence výstupu:	-
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	-

24.2 Veřejné politiky budou brát ohled na dlouhodobé dopady a instituce veřejné správy budou tyto dopady sledovat v rámci vlastních strategických materiálů.

Název a označení	24.2.1 Nastavení hierarchického systému strategických
------------------	--

indikátoru:	dokumentů
Stručná definice:	Indikátor 1.3.8. SRRVS: „Nastavení hierarchického systému strategických dokumentů. Vznik hierarchického systému strategických dokumentů a jeho používání v praxi.“ K plnění indikátoru budou využity také výstupy analýzy strategických dokumentů.
Jednotka:	ANO/NE, výstupový indikátor
Gestor:	Ministerstvo pro místní rozvoj
Význam indikátoru:	Dlouhodobá efektivita vládnutí: Strategické uvažování jako jeden z klíčových předpokladů soudržnosti veřejných politik, zejména v čase.
Časová řada:	Od roku 2017
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	-

Název a označení indikátoru:	24.2.2 Podíl/počet strategických dokumentů připravených v souladu s Metodikou přípravy veřejných strategií
Stručná definice:	Indikátor 1.3.9. SRRVS: „Podíl/počet strategických dokumentů připravených v souladu s Metodikou přípravy veřejných strategií.“ Bude také sledován rozsah aplikace Metodiky a počet organizací/institucí používajících Metodiku. Budou také zkoumány strategické dokumenty, které jsou již schválené pro potřeby jejich příp. revize.“ V hodnocení indikátoru budou využity také výstupy analýzy strategických dokumentů.
Jednotka:	ANO/NE, výstupový indikátor
Gestor:	Ministerstvo pro místní rozvoj
Význam indikátoru:	Dlouhodobá efektivita vládnutí: Strategické uvažování jako jeden z klíčových předpokladů soudržnosti veřejných politik, zejména v čase
Časová řada:	Od roku 2017
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	-

24.3 Veřejné politiky budou založeny na dostupných znalostech a budou systematicky posuzovány předem s ohledem na možné dopady na příjemce a na dopady na jiné oblasti než na oblast primárního zájmu.

Název a označení indikátoru:	24.3.1 Hodnocení dopadů navrhované regulace
Stručná definice:	Procentuální podíl projednaných návrhů, které Komise RIA doporučila s kladným stanoviskem. Procentuální podíl návrhů

	<p>s provedením RIA z celkového počtu návrhů, předložených k posouzení vládě.</p> <p>Vypracování hodnocení dopadů předkládané regulace (RIA) s vymezením dle Legislativních pravidel vlády a Obecných zásad pro hodnocení dopadů regulace. Součástí každého hodnocení navrhované regulace je jasná definice řešeného problému, zhodnocení rizik, návrh variant řešení, vyhodnocení nákladů a přínosů, implementace doporučené varianty, přezkum a konzultace. Hodnocení se soustředí na agregované dopady navrhované regulace (státní a ostatní veřejné rozpočty, mezinárodní konkurenceschopnost; podnikatelské prostředí, ÚSC; sociální; spotřebitelé; životní prostředí; statistická služba, zákaz diskriminace ve vztahu k rovnosti žen a mužů, zhodnocení korupčních rizik, bezpečnost/obranu státu).</p> <p>Kvalitativní aspekt: Dílčí hlediska hodnotících zpráv předkladatelů regulace a expertní stanoviska pracovní komise Legislativní rady vlády pro hodnocení dopadů regulace.</p>
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Úřad vlády, Sekce Legislativní rady vlády
Význam indikátoru:	Demokratičnost vládnutí, dlouhodobá efektivita vládnutí: RIA je zavedená soustava analytických metod k systematickému hodnocení očekávaných dopadů navrhovaných politik; týká se navrhované regulace na celostátní úrovni; celý proces RIA je významným informačním podkladem pro tvorbu veřejných politik; zahrnuje průřez relevantních témat. V RIA je obsažen prvek participativní a deliberativní (veřejné konzultace).
Časová řada:	Od roku 2012
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	Probíhá např. na úrovni OECD, ale je jen těžko srovnatelné (rozdíly ve zpracování i legislativním procesu). Spíše slouží k výměně zkušeností a možným novým tipům k dobré praxi.

24.4 Veřejné politiky budou systematicky vyhodnocovány zpětně (ex-post evaluace).

Název a označení indikátoru:	24.4.1 Počet evaluací veřejných politik (zpráv, studií či podkladů)
Stručná definice:	<p>Počet evaluací veřejných politik; evaluace mohou mít formu zpráv, studií či podkladů.</p> <p>Samotné hodnocení veřejných politik je klíčový moment pro reflexi nastavených cílů a dosažení priorit veřejných politik; tato reflexe může např. prostřednictvím zjištění a výsledků umožnit přenastavení veřejné politiky / její zpřesnění / lepší orientaci apod.</p> <p>Počty evaluací ještě nemusí generovat kvalitu; ta bude v případě potřeby sledována z hlediska např. použitých</p>

	vhodných evaluačních přístupů a metod, vytvořených partnerství a spolupráce, míry kvality výstupu a přenosu / uplatnění.
Jednotka:	Počet evaluací
Gestor:	Ministerstvo pro místní rozvoj ve spolupráci se zpracovateli veřejných politik
Význam indikátoru:	Dlouhodobá efektivita vládnutí: Indikátor má za cíl kultivovat evaluační prostředí při hodnocení veřejných politik. Samotný „požadavek“ na jejich tvorbu (v podobě existence zpráv, které vyžadují jistý stupeň znalostí a zkušeností) může přinést kýžený efekt. Samotný indikátor nemůže zcela přímo změnit danou situaci, nicméně umožní studovat rozsah a kvalitu prováděných evaluací, navrhnout jejich zkvalitňování (vč. provazby až na samotné plánování) a posilovat povědomí o tom, jak k evaluaci veřejných politik přistupovat.
Časová řada:	Od roku 2015
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	-

Název a označení indikátoru:	24.4.2 Počet institucí veřejné správy zastoupených na konferenci evaluačních jednotek pořádané evaluační jednotkou Národního orgánu pro koordinaci
Stručná definice:	Počet institucí veřejné správy zastoupených na konferenci evaluačních jednotek pořádané evaluační jednotkou Národního orgánu pro koordinaci (NOK). Kvalitativní aspekt: Problémy identifikované v diskusi na konferenci; počet a typ zastoupených organizačních útvarů. Brát v potaz také konferenci České evaluační společnosti.
Jednotka:	Počet institucí
Gestor:	Ministerstvo pro místní rozvoj
Význam indikátoru:	Dlouhodobá efektivita vládnutí: Evaluace v české veřejné správě nyní probíhají primárně v souvislosti s ESIF a v nejbližších letech se to nezmění, proto využito prostředí ESIF a NOK. Evaluační konference NOK je přístupná i pracovníkům a pracovnícím, kteří nejsou přímo součástí ESIF. Obecně k významu indikátoru viz indikátor 24.4.1
Časová řada:	Od roku 2015
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	-

25 Tvůrci a tvůrkyně veřejných politik mají kvalitní a snadno dostupná data a informace pro potřeby rozhodování.

25.1 Uvnitř veřejné správy se dále rozvine systém sběru a sdílení dat a informací, které umožňují analýzu problémů, tvorbu variant a odhad dopadů.

Název a označení indikátoru:	25.1.1 Schválené a do Databáze strategií vložené – nové i aktualizované – strategické dokumenty
Stručná definice:	Indikátor 1.3.7. SRRVS „Schválené a do Databáze strategií vložené – nové i aktualizované – strategické dokumenty.“ Pro splnění indikátoru bude také sledováno vkládání do Databáze a % úspěšnosti – rozsah, kvalita a rychlost vložených informací.“
Jednotka:	Počet dokumentů
Gestor:	Ministerstvo pro místní rozvoj
Význam indikátoru:	Dlouhodobá efektivita vládnutí: Strategické uvažování jako jeden z klíčových předpokladů soudržnosti veřejných politik, zejména v čase.
Časová řada:	Od roku 2015
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	-

Název a označení indikátoru:	25.1.2 Počet zveřejněných analýz
Stručná definice:	Výstupový indikátor
Jednotka:	Počet analýz
Gestor:	Ministerstvo vnitra
Význam indikátoru:	Dlouhodobá efektivita vládnutí: Snadný oběh dat a informací uvnitř veřejné správy jako předpoklad soudržnosti politik a zároveň součást lepší analýzy problémů. Indikátor bude sledovat počet analýz zveřejněných v editovatelné podobě, jejichž seznam bude zpracován ve formátu otevřených dat včetně URL odkazu. Seznam bude evidován a spravován v Národním katalogu otevřených dat. Indikátor bude dopracován ve spolupráci OUR a Ministerstva vnitra do konce roku 2017.
Časová řada:	
Frekvence výstupu:	-
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	-

25.2 Data a informace veřejné správy budou dostupné takovou cestou, která je z hlediska občanů a občanek nejpohodlnější.

Název a označení indikátoru:	25.2.1 Zpřístupnění obsahu, transparentnost, open data
Stručná definice:	Indikátor 3.1.2. Strategického rámce rozvoje veřejné správy

	„Nová funkcionalita informačního systému, projektový okruh 4“
Jednotka:	Počet datových sad a počet veřejných institucí publikujících otevřená data
Gestor:	Ministerstvo vnitra
Význam indikátoru:	Demokratičnost vládnutí, dlouhodobá efektivita vládnutí: Open data jako základní předpoklad pro podíl veřejnosti na tvorbě veřejných politik.
Časová řada:	-
Frekvence výstupu:	-
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	-

Název a označení indikátoru:	25.2.2 Počet osob využívajících ke komunikaci s úřady internet
Stručná definice:	Jednotlivci, kteří využili ke komunikaci s úřady v posledních 12 měsících před dotazováním internet. Rozděleno podle typu aktivity. Typem aktivity se rozumí: i) komunikace s úřady pomocí e-mailu či chatu, ii) vyplnění a odeslání formuláře online.
Jednotka:	% z uživatelů internetu, % ze všech jednotlivců starších 16 let
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Demokratičnost vládnutí, dlouhodobá efektivita vládnutí: Předpoklad elektronické komunikace jako nejpohodlnějšího způsobu komunikace (z domova nebo z jednoho blízkého veřejného místa); evropsky srovnatelný.
Časová řada:	Od roku 2008
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	Podle pohlaví, nevyššího dosaženého vzdělání, věku
Mezinárodní srovnání:	EU (součást měření udržitelného rozvoje), pouze ii. typ aktivity

25.3 Bude rozvinut systém výměny zkušeností mezi vyššími a nižšími úrovněmi veřejné správy, mezi různými sektory vládnutí a mezi českou veřejnou správou a veřejnými správami v zahraničí.

Název a označení indikátoru:	25.3.1 Míra využití existujících forem stáží a studií mezi českou veřejnou správou a EU
Stručná definice:	Kolik míst pro krátkodobé stáže (Erasmus for Public Administration a NEPT) a podporovaných studijních pobytů (College of Europe) zajišťovaných veřejnou správou bylo obsazeno. Počet a procentuální podíl.
Jednotka:	Počet a podíl (v %) obsazených míst
Gestor:	Ministerstvo vnitra
Význam indikátoru:	Dlouhodobá efektivita vládnutí: Pobyt v institucích EU, příp. podporovaných EU, jako zdroj inspirace a zároveň obrany před mechanickým přenosem zahraničních řešení. Cirkulace kádrů není univerzálním řešením, představuje však relativně nejméně

	složitou formu sdílení zkušeností.
Časová řada:	-
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	-

26 Inovace v tvorbě veřejných politik jsou progresivním řešením, které zvyšuje demokratičnost a/nebo dlouhodobou efektivitu veřejných politik; takové inovace jsou trvalou součástí fungování veřejné správy na všech úrovních.

26.1 Rozvine se systém podpory inovací v tvorbě veřejných politik.

Název a označení indikátoru:	26.1.1 Počet přihlášek do European Public Sector Awards
Stručná definice:	Počet přihlášek do European Public Sector Awards http://www.eipa.nl/en/topic/show/&tid=282 ; aktuálně http://www.epsa2015.eu/ . Kvalitativní aspekt: Počet cen v jednotlivých kategoriích a podoba inovace.
Jednotka:	Počet přihlášek
Gestor:	Úřad vlády, Odbor pro udržitelný rozvoj
Význam indikátoru:	Dlouhodobá efektivita vládnutí: Pokud bude v české veřejné správě rozšířena kultura inovací, měla by se projevit v jejich přelévání na evropskou úroveň; umožňuje brát v potaz různé úrovně veřejné správy; umožňuje sdílení zkušeností na evropské úrovni.
Časová řada:	Od roku 2007
Frekvence výstupu:	Jednou za dva roky, nejbližší 2017
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	EU

Název a označení indikátoru:	26.1.2 Počet záznamů v databázi OECD Observatory of Public Sector Innovation
Stručná definice:	Počet záznamů v databázi OECD Observatory of Public Sector Innovation: https://www.oecd.org/governance/observatory-public-sector-innovation/ . Kvalitativní aspekt: Počet záznamů v jednotlivých kategoriích a podoba inovace.
Jednotka:	Počet záznamů
Gestor:	Úřad vlády, Odbor pro udržitelný rozvoj
Význam indikátoru:	Dlouhodobá efektivita vládnutí: Pokud bude v české veřejné správě rozšířena kultura inovací, měla by se projevit v jejich

	přelévání na evropskou úroveň; umožňuje brát v potaz různé úrovně veřejné správy; umožňuje sdílení zkušeností na evropské úrovni.
Časová řada:	Relevantní od 1993
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	OECD

Název a označení indikátoru:	26.1.3 Počet institucí, které se přihlásily do soutěže o Cenu Ministerstva vnitra za inovaci ve veřejné správě
Stručná definice:	Počet institucí, které se přihlásily do soutěže o Cenu MV za inovaci ve veřejné správě. Kvalitativní aspekt: Zprávy hodnotitelů, informace MV o rozšíření inovace ve veřejné správě.
Jednotka:	Počet institucí
Gestor:	Ministerstvo vnitra
Význam indikátoru:	Dlouhodobá efektivita vládnutí: Pokud bude v české veřejné správě rozšířena kultura inovací, měla by se projevit nárůstem zájmu; umožňuje zachytit česká specifika.
Časová řada:	Od roku 2005
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	-

26.2 Pilotáže se stanou součástí tvorby veřejných politik všude tam, kde to bude dle charakteru politiky vhodné.

Název a označení indikátoru:	26.2.1 Experimentální testování veřejných politik
Stručná definice:	Otázka: „Používají/nepoužívají ministerstva pro ověření efektu navrhovaného řešení v jakékoli fázi přípravy návrhů metodu experimentu (RCT)?“ Sledováno u každého ministerstva. Založeno na komunikaci OUR s ministerstvy.
Jednotka:	ANO/NE (pro jednotlivá ministerstva)
Gestor:	Úřad vlády, Odbor pro udržitelný rozvoj
Význam indikátoru:	Demokratičnost vládnutí, dlouhodobá efektivita vládnutí: Testování efektů navrhovaných řešení na menších vzorcích před definitivním rozhodnutím o volbě řešení jako jeden z předpokladů účinnosti veřejné politiky a pro hladký způsob její implementace. RCT nejsou nutné a smysluplné vždy a všude, prostor k jejich využití je však velmi široký.
Časová řada:	Od roku 2017
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	-

Název a označení indikátoru:	26.2.2 Systematická analýza aktuálního stavu vědění
Stručná definice:	<p>Otázka: „Používají/nepoužívají ministerstva pro návrh řešení dostupná data a akademické a evaluační studie zkoumající účinnost a efektivitu navrhovaných řešení.“ Sledováno u každého ministerstva.</p> <p>Jednou za dvouleté hodnotící období bude pro každé ministerstvo losem vybrán minimálně jeden vládou projednaný návrh a budou prozkoumány zdroje využité při návrhu řešení.</p>
Jednotka:	ANO/NE (pro jednotlivá ministerstva)
Gestor:	Úřad vlády, Odbor pro udržitelný rozvoj
Význam indikátoru:	Dlouhodobá efektivita vládnutí: Navrhovaná řešení by měla vycházet v maximální možné míře z ověřených znalostí, „co funguje“ (evidence), a z dostupných dat. Jako hlavní zdroj je možné využívat tzv. systematické přehledy dříve realizovaných RCT a dále pak evaluační studie účinnosti a efektivity daných řešení doma i v zahraničí.
Časová řada:	Od roku 2019
Frekvence výstupu:	Jednou za dva roky
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	-

26.3 Deliberace veřejných politik budou pravidlem všude tam, kde to bude dle charakteru politiky vhodné.

Název a označení indikátoru:	26.3.1 Konzultace návrhů veřejných politik s dotčenými subjekty
Stručná definice:	<p>Procentuální podíl projednaných návrhů, které Komise RIA doporučila s kladným stanoviskem.</p> <p>Konzultace s dotčenými subjekty je v procesu RIA povinná. Jedním z důležitých nástrojů k tomuto účelu je DataKo.</p> <p>Kvalitativní aspekt (zajistí OUR): Jednou za dvouleté hodnotící období bude pro každé ministerstvo vybrán jeden vládou projednaný návrh, relevantní cílům strategického rámce <i>Česká republika 2030</i>, a bude prozkoumán proces jeho konzultace do větších podrobností.</p>
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Úřad vlády, Sekce Legislativní rady vlády
Význam indikátoru:	Demokratičnost vládnutí, dlouhodobá efektivita vládnutí: Deliberace jako předpoklad pro účinnost veřejné politiky a zároveň cesta k posilování legitimacy zvolených řešení
Časová řada:	Od roku 2017 (kvalitativní aspekt od 2019)
Frekvence výstupu:	Ročně (kvalitativní aspekt jednou za dva roky)
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	-

Název a označení indikátoru:	26.3.2 Počet realizátorů MA21
------------------------------	--------------------------------------

Stručná definice:	Počet municipalit zapojený do MA21 podle jednotlivých kategorií (A-D). Kvalitativní aspekt: Informace z kontrol a hodnocení PS MA21.
Jednotka:	Počet realizátorů
Gestor:	Ministerstvo životního prostředí; Úřad vlády, Odbor pro udržitelný rozvoj
Význam indikátoru:	Demokratičnost vládnutí, dlouhodobá efektivita vládnutí: Participace, deliberace a spolupráce sektorů jsou podmínkou realizace MA21 ve všech kategoriích.
Časová řada:	Od roku 2006, resp. 2010
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	-

27 Zvýšila se kvalita vládnutí z hlediska příjemců veřejných politik.

27.1 Rozvinou se postupy zvyšující z hlediska občanů a občanek inkluzivitu vládnutí.

Název a označení indikátoru:	27.1.1 Volební účast ve všech typech voleb
Stručná definice:	Indikátor je definován jako podíl vydaných obálek (počet osob, které přišly k volbám) k počtu oprávněných voličů a voliček účastnících se voleb do zastupitelstev obcí, zastupitelstev krajů, Senátu Parlamentu ČR, Poslanecké Sněmovny Parlamentu ČR, Evropského parlamentu a celostátních referend.
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Demokratičnost vládnutí: Míra participace tradičními kanály. Inkluzivní vstup. Pokud budou mít občané pocit, že tato cesta jim zajišťuje dobrou a snadnou možnost zapojení do věcí veřejných, měla by účast růst, nebo by alespoň neměla klesat.
Časová řada:	Od roku 1994 (záleží na typu voleb)
Frekvence výstupu:	Pro každé volby rozdílně (ZO, ZK 4 roky, Senát 2 roky 1/3, Poslanecká sněmovna zpravidla 4 roky, ale existují výjimky, EP 5 let, referenda nepravidelně)
Členění indikátoru:	Regionální (standardně LAU 2-obce, LAU 1-okresy, NUTS 3-kraje, NUTS 2-regiony, ale možné i SO ORP, SO POÚ)
Mezinárodní srovnání:	EU (součást měření udržitelného rozvoje)

Název a označení indikátoru:	27.1.2 Četnost krajských a místních referend a účast v nich
Stručná definice:	Počet místních referend dle zákona 22/2004 Sb. a počet krajských referend dle zákona č. 118/2010 Sb. U každého

	z typů referend sledovat také procentuální podíl platných/neplatných referend (pro daný rok i v delší časové řadě) a průměrnou účast v referendech.
Jednotka:	Počet referent a podíl platných/neplatných referend
Gestor:	Ministerstvo vnitra
Význam indikátoru:	Demokratičnost vládnutí: Možnost a míra participace jinými způsoby než tradičními cestami reprezentace (volby a strany). Inkluzivní vstup. Pokud budou mít občané pocit, že tato cesta jim zajišťuje dobrou a snadnou možnost zapojení do věcí veřejných, měl by počet neplatných referend klesat, příp. by neměla účast v referendech klesat.
Časová řada:	Od roku 2004, resp. 2006 (místní), od 2010, resp. 2011 (krajská)
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	-

Název a označení indikátoru:	27.1.3 Zastoupení žen/mužů ve volených orgánech
Stručná definice:	Podíl žen/mužů k celkovému počtu mandátů (postů)
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Demokratičnost vládnutí: Míra reprezentace aktérů základního strukturálního štěpení; zároveň gender jako vzorek problému reprezentace obecně. Inkluzivní vstup.
Časová řada:	Od roku 1994 (záleží na typu voleb)
Frekvence výstupu:	Pro každé volby rozdílně (ZO, ZK 4 roky, Senát 2 roky 1/3, Poslanecká sněmovna zpravidla 4 roky, ale existují výjimky, EP 5 let, referenda (nepravidelně))
Členění indikátoru:	Regionální – záleží na typu voleb (standardně LAU 2-obce, LAU 1-okresy, NUTS 3-kraje, NUTS 2-regiony, ale možné i SO ORP, SO POÚ), podle věkových skupin
Mezinárodní srovnání:	Evropská komise

Název a označení indikátoru:	27.1.4 Populace žijící pod hranicí chudoby před sociálními transfery a po nich
Stručná definice:	Procentní podíl osob ohrožených chudobou z celkového počtu osob v populaci nebo v příslušné skupině obyvatel před působením sociálních transferů a po nich. Osoby ohrožené chudobou jsou ty osoby, jejichž roční vyrovnaný disponibilní příjem (před zahrnutím všech sociálních transferů a po něm) je nižší než 60 % ročního národního vyrovnaného mediánového příjmu na spotřební jednotku.
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Demokratičnost vládnutí: Veřejná politika snižuje míru

	nerovností. Inkluzivní vstup a výstup.
Časová řada:	Od roku 2005
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	Eurostat, částečně OECD

Název a označení indikátoru:	27.1.5 Zastoupení žen/mužů ve vedoucích pozicích veřejné správy
Stručná definice:	Podíl žen a mužů ve vedoucích funkcích jednotlivých ministerstev a Úřadu vlády (ministr/ministryně; náměstek/náměstkyně; ředitel/ředitelka odboru; vedoucí oddělení), dle pravidelného přehledu Českého statistického úřadu <i>Zaostřeno na ženy a muže</i> . Po sjednocení způsobu, jakým jsou v tomto přehledu shromažďována data pro kategorie resortních institucí a expertů, bude rozšířeno i na tyto kategorie.
Jednotka:	Podíl (v %)
Gestor:	Český statistický úřad
Význam indikátoru:	Demokratičnost vládnutí, dlouhodobá efektivita vládnutí: Míra reprezentace aktérů strukturálních štěpení; zároveň gender jako vzorek problému reprezentace obecně.
Časová řada:	Od roku 2010 (pro resortní organizace a experty od 2017)
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	-

27.2 Rozvinou se postupy zvyšující efektivitu veřejné správy z hlediska občanů/občanek a podnikatelů/podnikatelek a firem.

Název a označení indikátoru:	27.2.1 Efektivita veřejné správy z hlediska jejich klientů
Stručná definice:	
Jednotka:	
Gestor:	
Význam indikátoru:	Indikátor bude vytvořen ve spolupráci Odboru pro udržitelný rozvoj Úřadu vlády a Ministerstva vnitra do konce roku 2017; jedním z podkladů diskuse bude návrh systému hodnocení veřejné správy, aktuálně připravovaný Ministerstvem vnitra.
Časová řada:	
Frekvence výstupu:	
Členění indikátoru:	
Mezinárodní srovnání:	

Název a označení indikátoru:	27.2.2 Průměrná délka soudního řízení
Stručná definice:	Indikátor postihuje civilní agendu (C) u okresních a krajských soudů. Vývoj délky soudních řízení v ostatních agendách je

	<p>obdobný, proto byla civilní agenda vybrána jako zástupce všech ostatních soudních agend.</p> <p>Délka soudního řízení je definována jako počet dní ode dne nápadu věci do dne právní moci rozhodnutí. Indikátor je vypočten jako průměrná délka všech občanskoprávních řízení, která okresní a krajské soudy pravomocně ukončí v daném vykazovaném roce. Jako doplňující indikátor je sledována směrodatná odchylna vypočítaná podle následujícího vzorce:</p> $SD = \sqrt{\frac{1}{86} * \sum_{i=1}^{86} (x_i - \bar{x})^2},$ <p>kde x_i je hodnota ukazatele v daném období u i-tého soudu a \bar{x} je průměr ukazatele v daném období.</p>
Jednotka:	Počet dní
Gestor:	Ministerstvo spravedlnosti
Význam indikátoru:	Dlouhodobá efektivita vládnutí: Indikátor je ukazatelem stabilizace a výkonnosti soudní soustavy. Vypovídá nejen o délce soudních řízení a efektivitě soudnictví z hlediska občanů, ale nepřímo též i o úrovni organizace práce soudů. Doplňující indikátor sleduje, jak se průměrná délka řízení u jednotlivých soudů liší od sebe navzájem a jak se liší od průměru. Čím menší hodnota směrodatné odchylny, tím menší rozdíly v délkách řízení u jednotlivých soudů.
Časová řada:	Od roku 1995
Frekvence výstupu:	Ročně
Členění indikátoru:	-
Mezinárodní srovnání:	EU Justice Scoreboard

Přehled indikátorů

- 1.1.1 Zaměstnanost matek s dětmi do šesti let věku
- 1.1.2 Míra zaměstnanosti matek dle věku dítěte
- 1.1.3 Relativní míra rizika ohrožení příjmovou chudobou u osob v domácnostech s dětmi ve srovnání s celou populací
- 1.1.4 Průměrný disponibilní příjem na osobu v rodinách s dětmi ve srovnání s ostatními typy domácností
- 1.1.5 Úhrnná plodnost
- 1.2.1 Relativní míra rizika ohrožení příjmovou chudobou u osob v domácnostech s dětmi se specifickými potřebami ve srovnání s celou populací
- 2.1.1 Nenaplněná poptávka dle jednotlivých profesí/kvalifikací
- 2.1.2 Podíly 90/10, 90/50, 50/10 percentilu měsíční mzdy
- 2.2.1 Míra zaměstnanosti uvedených skupin
- 2.3.1 Obecná míra nezaměstnanosti
- 2.4.1 Skutečně odpracované hodiny podle postavení v zaměstnání a věku
- 2.4.2 Podíl pracovníků a pracovníc na dobu určitou
- 2.5.1 Počet cizinců a cizinek žijících v ČR (stavy)
- 2.5.2 Počet imigrantů a imigrantek
- 2.5.3 Míra hrubé migrace
- 2.5.4 Podíl cizinců na celkovém počtu absolventů vysokých škol
- 3.1.1 Míra ohrožení příjmovou chudobou nebo sociálním vyloučením
- 3.2.1 Vývoj příjmů osob ohrožených příjmovou chudobou
- 3.2.2 Průměrná měsíční mzda
- 3.2.3 Mediánová měsíční mzda
- 3.3.1 Gender pay gap
- 3.3.2 Zastoupení žen v zastupitelských a exekutivních orgánech
- 3.3.3 Míra ekonomické aktivity žen a mužů
- 3.4.1 Míry zaměstnanosti jednotlivých skupin
- 3.4.2 Pocit diskriminace
- 4.1.1 Podíly studentů dle jednotlivých vzdělávacích drah
- 4.1.2 Studenti vysokých škol dle socioekonomického zázemí
- 4.2.1 Existence systému kariérního rozvoje učitelů
- 4.2.2 Platové ohodnocení učitelů
- 4.3.1 Úroveň dovedností žáků v mezinárodním srovnání – čtenářská gramotnost

- 4.3.2 Úroveň dovedností žáků v mezinárodním srovnání – numerická gramotnost
- 4.3.3 Úroveň dovedností žáků v mezinárodním srovnání – přírodovědná gramotnost
- 4.4.1 Účast dospělé populace na celoživotním vzdělávání v posledních 4 týdnech
- 4.4.2 Úroveň kompetencí dospělých v mezinárodním srovnání – čtenářská gramotnost
- 5.1.1 Naděje dožití – střední délka života při narození a ve věku 65 let
- 5.1.2 Délka života ve zdraví (Healthy life years) při narození a ve věku 65 let
- 5.2.1 Dlouhodobé omezení aktivit (Global Activity Limitation Indicator)
- 5.3.1 Věková struktura lékařských a nelékařských pracovníků ve zdravotnictví dle jednotlivých specializací
- 5.3.2 Průměrný a mediánový plat / mzda lékařských a nelékařských pracovníků ve zdravotnictví
- 5.3.3 Počet lékařů a nelékařů na 1 000 obyvatel
- 5.3.4 Neuspokojená potřeba lékařské péče v posledních 12 měsících podle důvodu
- 5.3.5 Přežití pacientů s nádorovými onemocněními
- 5.4.1 Veřejné výdaje na prevenci nemocí (primární i sekundární) a podporu zdraví v absolutním vyjádření a jako podíl na veřejných výdajích na zdravotnictví celkem
- 5.5.1 Podíl osob s rizikovou konzumací alkoholu
- 5.5.2 Podíl denních kuřáků
- 5.5.3 Rozloha oblastí ČR s překročeným imisním limitem
- 5.5.4 Podíl obyvatel ČR žijících na území, kde jsou překračovány mezní hodnoty hlukových indikátorů L_{dvn} a L_n pro silniční dopravu
- 6.1.1 Veřejné výdaje do oblasti kultury
- 6.2.1 Investice do růstu sbírek současného umění
- 6.3.1 Veřejná podpora kulturních a kreativních průmyslů
- 6.4.1 Platy a mzdy v kulturním sektoru
- 7.1.1 Hrubá přidaná hodnota podniků
- 7.2.1 Podíl malých a středních podniků na hrubé přidané hodnotě
- 7.2.2 Čas nutný ke zpracování a platbě daní (Time to prepare and pay taxes)
- 7.3.1 Vývoz výrobků zpracovatelského průmyslu podle technologické náročnosti
- 7.3.2 Příjmy z prodeje technologických služeb do zahraničí
- 7.3.4 Patentové žádosti podané u Evropského patentového úřadu
- 7.4.1 Produktivita práce
- 8.1.1 Celkové výdaje na výzkum a vývoj (GERD)
- 8.1.2 Veřejné (státní) rozpočtové výdaje na výzkum a vývoj (GBARD)
- 8.1.3 Celkový počet osob pracujících ve výzkumu a vývoji

- 8.1.4. Výzkumní pracovníci s cizím státním občanstvím
- 8.1.5 Specialisté v oblasti vědy a techniky
- 8.1.6 Studenti a absolventi přírodovědných a technických oborů vzdělání na vysokých školách
- 8.2.1 Výdaje na výzkum a vývoj v podnikatelském sektoru (BERD)
- 8.2.2 Podniky s technickými (produktovými nebo procesními) inovacemi
- 8.2.3 Podniky provádějící výzkumnou a vývojovou činnost v rámci svých technických (produktových nebo procesních) inovačních aktivit
- 8.2.4 Celkové náklady na technické inovace
- 8.2.5 Příjmy z prodeje služeb výzkumu a vývoje
- 8.2.6 Nepřímá veřejná (daňová) podpora výzkumu a vývoje v podnikatelském sektoru (GTARD)
- 9.1.1 Emise skleníkových plynů
- 9.2.1 Podíl objemu produkce druhotných surovin na přímém materiálovém vstupu
- 9.2.2 Celková produkce odpadů
- 9.3.1 Efektivita využívání zdrojů
- 9.3.2 Energetická náročnost HDP
- 9.4.1 Míra soběstačnosti ČR v produkci základních potravin, krmiv a technických plodin
- 10.1.1 Trvalá státní kontrola nad systémem kritické infrastruktury a rozvíjení systému ochrany kritické infrastruktury
- 10.2.1 Postup v budování transevropské dopravní sítě
- 10.2.2 Jízdní doba do vybraných zahraničních měst
- 10.3.1 Výkonová přiměřenost přenosové soustavy
- 10.4.1 Počet účinných soustav zásobování tepelnou energií
- 10.5.1 Přístup obyvatel ČR k internetu
- 10.5.2 Pokrytí České republiky sítěmi širokopásmového připojení k internetu
- 10.6.1 Obyvatelé zásobování vodou z vodovodů pro veřejnou potřebu
- 10.6.2 Obyvatelé trvale bydlící v domech napojených na kanalizaci pro veřejnou potřebu s koncovkou ČOV
- 11.1.1 Dluh sektoru vládních institucí
- 11.1.2 Strukturální saldo sektoru vládních institucí
- 11.2.1 Výstupová efektivita veřejných výdajů
- 12.2.1 Podíl orné půdy
- 12.2.2 Podíl trvalých travních porostů
- 12.3.1 Podíl orné půdy obhospodařované v režimu ekologického zemědělství

- 12.5.1 Podíl lesní půdy na celkové rozloze ČR
- 12.6.1 Počet kritických míst na dálkových migračních koridorech
- 12.5.1 Existuje formalizovaný systém hodnocení ekosystémových služeb
- 13.1.1 Stav evropsky významných typů přírodních stanovišť
- 13.1.2 Indikátor druhů ptáků
- 13.1.3 Stav evropsky významných druhů živočichů a rostlin
- 13.1.4 Index červených seznamů
- 13.1.5 Invazní druhy
- 14.1.1 Objem přímého odtoku pro srážky s různou pravděpodobností výskytu
- 14.2.1 Ekologický stav vodních útvarů
- 14.2.2 Chemický stav útvarů povrchových a podzemních vod
- 14.2.3 Kvantitativní stav útvarů podzemních vod
- 15.1.1 Obsah organické hmoty v půdě
- 15.1.2 Půdní struktura
- 15.2.1 Podíl půd významně ohrožených erozí
- 15.2.2 Průměrná velikost bloku orné půdy
- 15.3.1 Podíl jednotlivých druhů dřevin na obnově lesa
- 16.1.1 Existence metodiky pro koordinaci územního a strategického plánování na úrovni státu, krajů a obcí
- 16.1.2 Počet projektů realizovaných v rámci strategií CLLD
- 16.1.3 Počet projektů realizovaných v rámci strategických dokumentů pro území aglomerace
- 16.2.1 Existence standardů dostupnosti veřejných služeb
- 16.3.1 Počet municipalit naplňujících požadavky metodiky *Standardy dostupnosti veřejné infrastruktury*
- 16.4.1 Existence metodiky pro koordinaci územního a strategického plánování na úrovni přesahující úroveň jednotlivých obcí
- 16.4.2 Podíl území/obyvatel z celkové rozlohy ČR / obyvatelstva ČR, zahrnutých do území řešených dokumenty územního a strategického plánování přesahující úroveň jednotlivých obcí, vzájemně metodicky koordinovaných
- 17.1.1 Migrační saldo (daného území)
- 17.1.2 Index stáří
- 17.2.1 Disponibilní příjem domácnosti na 1 obyvatele dle krajů
- 17.2.2 Státní podpora malého a středního podnikání mimo hlavní aglomerace
- 17.3.1 Medián podílu celkových výdajů na bydlení na disponibilním příjmu domácnosti (vše po odečtení příspěvku na bydlení)
- 17.3.2 Podíl nájemního bydlení na obydlých bytech

- 17.3.3 Byty se sociálním určením pořízené s podporou z prostředků Ministerstva pro místní rozvoj a Státního fondu rozvoje bydlení za rok
- 17.3.4 Počet sociálních bytů na bytovém fondu obce
- 17.4.1 Počet území v rámci správních obvodů obcí s rozšířenou působností s výskytem sociálně vyloučených lokalit
- 17.4.2 Podíl osob vykazujících známky sociálního vyloučení
- 17.4.3 Počet místních integrovaných strategií
- 17.4.4 Spokojenost s mezilidskými vztahy v obci
- 17.4.5 Podíl osob se špatně vnímanou celkovou sociální podporou
- 18.1.1 Roční zábor zemědělského půdního fondu
- 18.1.2 Podíl počtu obyvatel ORP vůči výměře zastavěného území v ORP
- 18.1.3 Počet a plocha výměry brownfieldů v kraji
- 18.2.1 Počet municipalit naplňujících požadavky metodiky *Standardy dostupnosti veřejné infrastruktury*
- 18.2.2 Ročně ujeté vozokilometry MHD ve městech
- 18.2.3 Podíl nízkopodlažních vozidel MHD ve městech
- 18.3.1 Počet realizátorů *místní Agendy 21*
- 18.3.2 Počet strategií CLLD
- 18.3.3 Počet obcí uskutečňujících participativní rozpočtování
- 19.1.1 Podíl integrovaných strategií obcí III. stupně obsahujících problematiku změny klimatu
- 19.2.1 Tepelný ostrov města
- 19.3.1 Podíl dokončených budov ve třídě A na počtu dokončených budov
- 19.3.2 Podíl adaptovaných budov
- 19.4.1 Podíl plochy zeleně ve městech
- 19.5.1 Počet kilometrů nově vybudovaných úseků cyklistické infrastruktury
- 19.6.1 Počet elektrovozidel
- 19.6.2 Počet rychlodobíjecích stanic na veřejné silniční síti
- 19.6.3 Počet vozidel na zemní plyn (CNG/LNG)
- 19.6.4 Počet napájecích stanic CNG/LNG na veřejné silniční síti
- 19.7.1 Celkové množství produkovaného komunálního odpadu
- 19.7.2 Celkové množství skládkovaného komunálního odpadu
- 20.1.1 Existující metodická podpora nástrojům pro udržitelný rozvoj municipalit
- 20.2.1 Četnost využívání řízení kvality v samosprávných úřadech
- 20.3.1 Počet realizátorů *MA21*

- 21.1.1 Promítnutí *Agendy 2030* do koncepčních a strategických dokumentů ČR, EU a nejdůležitějších mezinárodních organizací
- 21.1.2 Podíl ODA na HND
- 21.2.1 Procenta bilaterální oficiální rozvojové spolupráce vynaložená na posílení rozvojových zemí v oblasti lidských práv a dobrého vládnutí, jak jsou vymezeny v rámci SDG16
- 21.3.1 Zastoupení ČR ve volených orgánech nejdůležitějších mezinárodních organizací relevantních pro udržitelný rozvoj
- 22.1.1 Soulad koncepčních dokumentů a programů vnějších politik České republiky s přijatými mezinárodními závazky a národními prioritami v oblasti udržitelného rozvoje
- 22.2.1 Vytvoření metodiky ke koherenci politik pro veřejnou správu a její pilotní aplikace na konkrétní tematické oblasti
- 22.2.2 Pravidelné vyhodnocení koherence klíčových politik v jednotlivých tematických oblastech
- 22.3.1 Zapojení České republiky do mezinárodních platform na evropské a globální úrovni, kde je projednávána problematika koherence politik
- 23.1.1 Počet projektů realizovaných správními úřady v oblasti vzdělávání a v oblasti tvorby nových nebo úpravy stávajících vnitřních systémů vzdělávání či koncepcí/strategií vzdělávání
- 23.1.2 Počet projektů realizovaných územními samosprávnými celky v oblasti vzdělávání zaměstnanců a rozvoje lidských zdrojů
- 23.1.3 Počet úředníků proškolených v oblasti strategické práce
- 23.2.1 Počet realizátorů *MA21*
- 23.3.1 Hodnocení výzkumných organizací
- 24.1.1 Počet služebních úřadů využívajících řízení kvality
- 24.1.2 Počet územních samosprávných celků a obcí využívajících řízení kvality
- 24.1.3 Institucionální kapacita pro potřeby strategické práce
- 24.2.1 Nastavení hierarchického systému strategických dokumentů
- 24.2.2 Podíl/počet strategických dokumentů připravených v souladu s *Metodikou přípravy veřejných strategií*
- 24.3.1 Hodnocení dopadů navrhované regulace
- 24.4.1 Počet evaluací veřejných politik (zpráv, studií, či podkladů)
- 24.4.2 Počet institucí veřejné správy zastoupených na konferenci evaluačních jednotek pořádané evaluační jednotkou Národního orgánu pro koordinaci
- 25.1.1 Schválené a do Databáze strategií vložené – nové i aktualizované – strategické dokumenty
- 25.1.2 Počet zveřejněných analýz
- 25.2.1 Zpřístupnění obsahu, transparentnost, open data
- 25.2.2 Počet osob využívajících ke komunikaci s úřady internet

- 25.3.1 Míra využití existujících forem stáží a studií mezi českou veřejnou správou a EU
- 26.1.1 Počet přihlášek do European Public Sector Awards
- 26.1.2 Počet záznamů v databázi OECD Observatory of Public Sector Innovation
- 26.1.3 Počet institucí, které se přihlásily do soutěže o Cenu Ministerstva vnitra za inovaci ve veřejné správě
- 26.2.1 Experimentální testování veřejných politik
- 26.2.2 Systematická analýza aktuálního stavu vědění
- 26.3.1 Konzultace návrhů veřejných politik s dotčenými subjekty
- 26.3.2 Počet realizátorů *MA21*
- 27.1.1 Volební účast ve všech typech voleb
- 27.1.2 Četnost krajských a místních referend a účast v nich
- 27.1.3 Zastoupení žen/mužů ve volených orgánech
- 27.1.4 Populace žijící pod hranicí chudoby před sociálními transfery a po nich
- 27.1.5 Zastoupení žen/mužů ve vedoucích pozicích veřejné správy
- 27.2.1 Efektivita veřejné správy z hlediska jejích klientů
- 27.2.2 Průměrná délka soudního řízení

Seznam zkratek

AV ČR, v. v. i.	Akademie věd České republiky, veřejná výzkumná instituce
BERD	výdaje na výzkum a vývoj v podnikatelském sektoru (Business Enterprise Expenditure on Research and Development)
BSC	systém vyvážených ukazatelů výkonnosti podniku (Balanced Scorecard)
CLLD	komunitně vedený místní rozvoj (Community-Led Local Development)
CNG	stlačený zemní plyn (Compressed Natural Gas)
CPA	Klasifikace produkce (Classification of Product by Activities)
CZ-CPA	národní Klasifikace produkce
CZ-ISCO	národní Klasifikace zaměstnání
ČHMÚ	Český hydrometeorologický ústav
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
ČÚZK	Český úřad zeměměřický a katastrální
DAC	Výbor pro rozvojovou spolupráci (Development Assistance Committee)
DataKO	Databáze konzultujících organizací
DIBAVOD	Digitální báze vodohospodářských dat
DMC	domácí materiálová spotřeba (Domestic Material Consumption)
DMI	přímý materiálový vstup (Direct Material Input)
DS	druhotná surovina
EBOPS 2010	Mezinárodní rozšířená klasifikace služeb platební bilance
EHIS	Evropské výběrové šetření o zdraví
EK	Evropská komise
EP	Evropský parlament
ES	ekosystémové služby
ESIF	Evropské strukturální a investiční fondy
ET 2020	Strategický rámec evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy
EU	Evropská unie
FTE	ekvivalent plné pracovní doby (Full Time Equivalent)
GBARD	veřejné (státní) rozpočtové výdaje na výzkum a vývoj (Government Budget Appropriations for Research and Development)
GERD	celkové výdaje na výzkum a vývoj (Gross Domestic Expenditure on Research and Development)
GTARD	nepřímá veřejná (daňová) podpora výzkumu a vývoje v podnikatelském sektoru (Government Tax Relief for Research and Development Expenditures)
HDP	hrubý domácí produkt
HND	hrubý národní důchod
HPH	hrubá přidaná hodnota
HRL	vrstvy vysokého rozlišení (High Resolution Layers)
ICT	informační a komunikační technologie
ISCED	Mezinárodní standardní klasifikace vzdělání (International Standard Classification of Education)

IUCN	Mezinárodní svaz ochrany přírody (International Union for Conservation of Nature)
ISCO	Mezinárodní standardní klasifikaci zaměstnání (International Standard Classification of Occupations)
IPRÚ	integrovaný plán rozvoje území
ITI	integrované územní investice (Integrated Territorial Investments)
KPP	Komplexní průzkum půd
LAU	lokální administrativní jednotky (Local Administrative Units)
Ldvn	hlukové ukazatele pro den-večer-noc
Ln	hlukové ukazatele pro noc
LNG	zkapalněný zemní plyn (Liquefied Natural Gas)
LPIS	Veřejný registr půdy
LULUCF	využívání krajiny, změny ve využívání krajiny a lesnictví (Land Use, Land Use Change and Forestry)
MA21	místní Agenda 21
MAS	místní akční skupina
MHD	městská hromadná doprava
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MS2014+	monitorovací systém evropských strukturálních a investičních fondů
MV	Ministerstvo vnitra
MZe	Ministerstvo zemědělství
MZCHÚ	maloplošné zvláště chráněné území
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NABS	klasifikace socioekonomických cílů
NACE	klasifikace ekonomických činností
NACE rev.2	klasifikace ekonomických činností (Revize 2)
NEPT	národní experti vysílání na profesionální stáže (National Experts in Professional Training)
NOK	Národní orgán pro koordinaci
NUTS	Normalizovaná klasifikace územních celků (Nomenclature of Units for Territorial Statistics)
ODA	oficiální rozvojová spolupráce
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (Organisation for Economic Co-operation and Development)
OPZ	operační program Zaměstnanost
ORP	obce s rozšířenou působností
OUR	Odbor pro udržitelný rozvoj
PIAAC	Mezinárodní výzkum dospělých (Programme for International Assessment of Adult Competencies)
PISA	Program pro mezinárodní hodnocení žáků (Programme for International Student Assessment)
PPP	parita kupní síly (Purchasing Power Parity)
R&D	věda a výzkum (Research & Development)
RCT	randomizovaná kontrolovaná studie (Randomized Controlled Trial)
RIA	hodnocení dopadů regulace (Regulatory Impact Assessment)

RSO	Registr sčítacích obvodů
SFRB	Státní fond rozvoje bydlení
SHA 2011	Mezinárodní klasifikace druhů zdravotní péče
SILC	Výběrové šetření příjmů a životních podmínek domácností (Statistics on Income and Living Conditions)
SIMS	Sdružené informace matrik studentů
SLDB	sčítání lidu, domů a bytů
SO ORP	správní obvod obce s rozšířenou působností
SO POÚ	správní obvod obce s pověřeným obecním úřadem
SRRVS	Strategický rámec rozvoje veřejné správy
SRUR	Strategický rámec udržitelného rozvoje
SSS	Sekce státní služby
TEN-T	Transevropská dopravní síť
US EPA	Agentura pro ochranu životního prostředí USA (United States Environmental Protection Agency)
URL	jednoznačné určení zdroje (Unique Resours Locator)
ÚSC	územní správní celky
USDA	Ministerstvo zemědělství USA (U.S. Department of Agriculture)
VaV	věda a výzkum
VŠPS	Výběrové šetření pracovních sil
VTR 5-01	Roční výkaz o výzkumu a vývoji
VÚMOP, v. v. i.	Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, veřejná výzkumná instituce
VÚV, v. v. i.	Výzkumný ústav vodohospodářský, veřejná výzkumná instituce
VZCHÚ	velkoplošné zvláště chráněné území
WSA	ve vodě stabilní půdní agregáty (Water Stable Aggregates)
ZABAGED	Základní báze geografických dat České republiky
ZK	zastupitelstva krajů
ZO	zastupitelstva obcí
ZPF	Zemědělský půdní fond

Strategický rámec
Česká republika 2030

Příloha 2: Analýza rozvoje

Úvod

Analýza rozvoje slouží jako podklad ke klíčovým oblastem. Tvoří datové a argumentační cesty, které vedly k formulování textu klíčových oblastí a určení strategických a specifických cílů. Vznik Analýzy rozvoje chronologicky předcházel vzniku klíčových oblastí. Analýza rozvoje je rozdělena analogicky s návrhovou částí do šesti klíčových oblastí. Hlavní závěry Analýzy rozvoje jsou shrnuty ve SWOT analýze, která předchází klíčovým oblastem ve vlastním strategickém dokumentu.

Vnější kontext rozvoje České republiky byl zohledněn v podobě analyzování dopadů tzv. globálních megatrendů. Na základě analýzy megatrendů, které byly popsány v odborné literatuře a jsou relevantních pro rozvoj České republiky, byl rozpracován dopad megatrendů na sebe navzájem a následně určen možný dopad na úroveň strategických cílů dokumentu. Návrhová část bere působení těchto megatrendů v potaz.

Odstavce jsou dále v levém sloupci opatřeny shrnujícími popisky. V poznámkách pod čarou je uvedena zkrácená bibliografická informace, která Vám umožní dotýčný zdroj rychle najít v závěrečném seznamu literatury. Uvedené strategické a koncepční dokumenty ministerstev jsou zpravidla k nalezení v Databázi strategií (www.databaze-strategie.cz).

1 Lidé a společnost

Důstojná práce jako předpoklad životní spokojenosti

801. V subjektivně vnímané životní pohodě obyvatel (*well-being*) se ČR v rámci EU nachází na mírně podprůměrné pozici.¹ Nejvyšší hodnoty uvádějí obyvatelé severovýchodních států a Rakouska. Průzkum ukazuje pozitivní korelaci mimo jiné mezi výší příjmu, (ne)zaměstnaností dotazovaných a jejich životní pohodou. Také vývoj spokojenosti s životem měřený příslušným indexem CVVM naznačuje souvislost mimo jiné s vývojem nezaměstnanosti – od roku 2013 index spokojenosti obyvatelstva ČR stále roste.²

Češi a Češky odcházející do zahraničí

802. V ČR ovšem panuje dlouhodobý trend odchodů do zahraničí, mezi lety 1993–2010 emigrovalo 272 tisíc občanů/občanek ČR a v roce 2010 žilo v zahraničí kolem 220 tisíc českých občanů/občanek (tato čísla vycházejí souhrnem počtu příslušníků/příslušnic ČR přistěhovaných či žijících ve 42 rozvinutých zemích na základě dat migrace a počtu cizinců dle země původu obdržených ze statistických úřadů daných zemí; kdyby existovaly údaje o migraci z dalších zemí, byla by zcela jistě vyšší).³ Značnou část z nich tvoří vysoce kvalifikovaní pracovníci a pracovnice. Podle dat ČSÚ se z ČR do zahraničí vystěhovává ročně v průměru 22 tisíc lidí (průměr 2001–2015). Většinou jde o příslušníky/příslušnice jiných států, občanů/občanek ČR se vystěhovává v průměru necelých 2,5 tisíce ročně (v posledních pěti letech šlo dokonce o více než 3 tisíce osob ročně). V průměru se ovšem vrací cca 2 tisíce občanů/občanek ČR ročně.

I přes kladnou bilanci migrace patří ČR k mezinárodnímu podprůměru

803. I tak se však ČR v období po roce 1989 změnila ze země typicky vysílající na zemi přijímající, tj. s čistým přírůstkem populace způsobeným imigrací. Vzhledem ke zlepšujícím se socio-ekonomickým podmínkám v ČR, demografickému vývoji a změně klimatu v typicky vysílajících zemích, prohlubujícím se procesu globalizace, zlepšování technologií a klesajícím nákladům na dopravu lze předpokládat, že migrační tlak do ČR bude na vzestupu. V roce 2013 přicestovalo do ČR celkem kolem 30 tisíc cizinců a cizinek (*flow*).⁴ V téže roce žilo na území ČR téměř 442 tisíc cizinců a cizinek, kteří představovali 4,2 % populace ČR. Většina z nich, konkrétně 2,5 % obyvatelstva ČR, byla státního občanství zemí mimo EU, 1,7 % obyvatelstva pak občanství některé ze zemí EU28. Z pohledu ostatních vyspělých zemí je to velmi nízké procento. Pod 5 % cizinců a cizinek v populaci se mezi zeměmi OECD nachází také v Polsku, Portugalsku, Jižní Koreji, Finsku, Japonsku, Maďarsku a na Slovensku, zatímco v tradičních migračních zemích jako Austrálii, Novém Zélandu, Švýcarsku a Kanadě pochází přes 20 % obyvatelstva z jiných zemí původu. Většina ostatních vyspělých zemí se řadí mezi tyto dva extrémy. K nejvýznamnějším zemím původu cizinců a cizinek žijících v ČR patří

¹ EUROSTAT (2013) *Quality of life in Europe – facts and views – overall life satisfaction*. Viz též související analýza ČSÚ (2014) *Životní pohoda českých obyvatel*.

² CVVM (2015, 2016) *Výzkum Naše společnost, 16-04, Spokojenost s životem*.

³ Počty na bázi dat použitých pro ADSEŔA, A.; PYTLIKOVÁ, M. (2015): The Role of Language in Shaping International Migration. *Economic Journal*. 125(586).

⁴ ČSÚ (2014) *Demografická ročenka ČR 2014*. H.14 Zahraniční stěhování podle státního občanství, pohlaví a věkových skupin – přistěhovalí.

Ukrajina (105 tis.), Slovensko (90 tis.), Vietnam (57 tis.), Rusko (33 tis.), Polsko (19 tis.), Německo (18 tis.), Bulharsko (9 tis.) a Spojené státy americké (7 tis.).⁵

Narůstá národnostní rozmanitost posilováním ukrajinské, vietnamské a ruské menšiny

804. Dochází k nárůstu diverzity národnostního složení obyvatelstva, který je způsoben přirozenou migrací (tj. i z jiných než pracovních důvodů, např. rodinných) a posilujícím významem pracovní imigrace. To vede k nárůstu populace, ale také k růstu podílu národnostních menšin v ČR. Je nezbytné, aby veřejné politiky tyto změny a související dopady reflektovaly. Přesto ČR dle posledního sčítání v roce 2011 zůstává nadále národnostně homogenním státem. K jiné než české, moravské či slezské národnosti se přihlásila přibližně 4 % populace ČR. Nejpočetnější deklarovanou nečeskou národností je slovenská, následovaná ukrajinskou, polskou, vietnamskou, německou, ruskou, maďarskou a romskou. Mezi lety 2001–2011 došlo k nárůstu počtu obyvatelstva ukrajinské národnosti (z 0,2 na 0,5 % podílu populace ČR), dále vietnamské (z 0,2 % na 0,3 %) a ruské (z 0,1 % na 0,2 %).⁶

Naprostá většina Ukrajinců, Vietnamců a Rusů je v produktivním věku

805. Obyvatelé a obyvatelky ukrajinské, vietnamské i ruské národnosti nejsou z drtivé většiny občany/občankami ČR.⁷ Věková struktura těchto národností ukazuje, že se mezi nimi nachází vysoký podíl lidí v produktivním věku (ve věkové skupině 15–64 let je to 81,4–89,1 %, od roku 2001 navíc došlo k nárůstu) v porovnání s dalšími národnostmi ČR (Češi/Češky 68,5 %). V úrovni dosaženého formálního vzdělání patří Rusové a Rusky v ČR k nadprůměru (42,7 % obyvatelstva ruské národnosti má vysokoškolské vzdělání), Ukrajinci a Ukrajinky vykazují průměrné hodnoty, naopak téměř polovina Vietnamců a Vietnamek má pouze základní vzdělání nebo nižší (43,2 % z nich, přičemž od roku 2001 došlo k nárůstu). Pro obyvatelstvo tří výše zmíněných národností je společným jmenovatelem nadprůměrný podíl nejen lidí v produktivním věku, ale i zaměstnaných.⁸ Zatímco Ukrajinci a Ukrajinky nejvíce pracují v sekundárním sektoru (průmyslu a stavebnictví), Vietnamci, Vietnamky, Rusové a Rusky v terciárním (službách – maloobchod a maloobchod). Většina populace vietnamské národnosti pak pracuje jako OSVČ, čímž se výrazně vymykají celostátnímu průměru. Nezanedbatelná část Rusů nebo Rusek je pak zaměstnavateli.⁹

Největší koncentrace cizinců a cizinek je ve velkých městech

806. Nejvyšší počet obyvatelstva ČR zmíněných národností žije v Praze. Významná koncentrace Vietnamců a Vietnamek je však také v Karlovarském a Ústeckém kraji, Ukrajinců, Ukrajinek a Rusů a Rusek pak v kraji Středočeském. Co se týče velikosti obcí, v nichž převážně žijí, mírná většina Ukrajinců a Ukrajinek (53,2 %) i Rusů a Rusek (u nich dokonce až 59,3 %) žije ve městech nad 100 tisíc obyvatel. U obyvatelstva vietnamské národnosti nejsou údaje tak jednoznačné, přesto více než třetina (35,1 %)

⁵ ČSÚ (2014) *T14 Cizinci podle kategorií pobytu, pohlaví a občanství k 31. 12. 2013*.

⁶ ČSÚ (2014) *Národnostní struktura obyvatel*.

⁷ Narozdíl od obyvatel slovenské národnosti, kteří jsou z téměř 2/3 občany a občankami ČR, nikoli Slovenska.

⁸ Nejvyšší počty vykazovali obyvatelé a obyvatelky ukrajinské národnosti (61,6 %).

⁹ ČSÚ (2014) *Národnostní struktura obyvatel*.

z celkového počtu Vietnamců a Vietnamek v ČR žije také ve městech nad 100 tisíc obyvatel, přičemž obdobná část žije v obcích do 20 tisíc obyvatel. Nejvyšší podíl (2,4 %) z celkového počtu obyvatelstva vykazují Vietnamci a Vietnamky v okrese Cheb v Karlovarském kraji.¹⁰

Prohlubující se individualizace společnosti a fragmentarizace původních komunit

807. Celkově můžeme sledovat postupnou *fragmentarizaci* společnosti. Dochází k nárůstu individualizace ve všech sférách společnosti, nejvýrazněji pak v pracovním životě. V důsledku rozvolňování pracovních vztahů, kdy roste význam nových flexibilnějších forem práce, se zaměstnanci stále méně setkávají. Vzdělávací systém tak zůstává posledním místem socializace s univerzálním záběrem – „svorníkem“ soudržnosti společnosti. Obecně jsme však svědky nárůstu společenské pestrosti jako takové. Příkladem je rozmanitost životních stylů, ve větší míře se objevují jejich různé alternativní formy, jejichž nositelé také vytvářejí svébytné komunity. Kromě toho vznikají lokální mikroekonomické systémy s ambicí energetické, potravinové a jiné soběstačnosti.

Atomizace společnosti v důsledku nárůstu online komunikace

808. Masové rozšíření internetu otevírá velké možnosti získávání i šíření informací ve vzdělávání. Vzdělávací systém však zatím není v dostatečné míře schopen posilovat specifickou mediální a vizuální vzdělanost, která je nezbytná pro zajištění odolnosti společnosti vůči protidemokratickým tendencím. S nástupem internetu jako hlavního komunikačního média lidé čerpají informace a formují své názory spíše prostřednictvím decentralizovaných skupin na sociálních sítích než prostřednictvím centrálních masmédií. Tvoří se tak uzavřené online komunity, které fungují jako „homogenní a polarizované komory ozvěn“ vytvářející „konfirmační zkreslení“ (*confirmation bias* – tendence interpretovat určitý nový důkaz především jako potvrzení správnosti dosavadního přesvědčení)¹¹ a stojí tak mimo celospolečenskou debatu, čímž jsou velice obtížným objektem centrální politické komunikace.

Nárůst imigrace lze očekávat nejen kvůli populační explozi mimoevropských zemí

809. Demografický vývoj a projekce světové populace naznačují výrazné změny ve světovém rozdělení. Konkrétně se očekává rapidní nárůst populace v nejméně rozvinutých regionech světa Afriky a Blízkého východu díky vysoké míře fertility (plodnosti) a prodlužování střední délky života. Na druhé straně se však očekává úbytek populace v rozvinutých zemích Evropy kvůli fenoménu nízké fertility a stárnutí populace. Do roku 2050 se sníží populace Evropy o 4,29 %, zatímco populace Afriky se zvýší o 108,87 %.¹² V souvislosti s těmito demografickými trendy stárnutí populací v Evropě a rychle rostoucí populace v sousedícím regionu Afriky a Blízkého východu se může stát velkou výzvou rostoucí počet migrantů, kteří míří do Evropy. Regiony severní Afriky a Blízkého východu jsou typické početnou a rostoucí populací mladých lidí, kteří hledají práci a jsou deprivováni nízkými výdělky a nedostatkem stabilní práce. Mnoho zemí

¹⁰ ČSÚ (2014) *Národnostní struktura obyvatel*.

¹¹ DEL VICARIO, M.; BESSI, A.; ZOLLO, F.; PETRONI, F., SCALA, A., CALDERELLI G.; STANLEY, H. E.; QUATTROCIOCCI, W. (2016) The spreading of misinformation online. *Proceedings of the National Academy of Sciences* 113(3).

¹² WB. Population Estimates and Projections. *World Bank* [online].

tohoto regionu se nachází v období hlubokých politických a ekonomických krizí, část dokonce trápí vojenské konflikty.¹³ Za této situace lze i v budoucnosti očekávat přetrvávající a rostoucí migrační tlak do Evropy jakožto sousedícího kontinentu.

ČR se celoevropskému trendu zvýšené imigrace nevyhne

810. Existující komunity např. alžírské ve Francii, marocké ve Španělsku, turecké v Německu a Skandinávii a migrujících ze subsaharské Afriky v Itálii navíc jistě nabídnou podporu nově přicházejícím a podpoří tak další řetězovou migraci z těchto zemí.¹⁴ Část migrantů a migrantek z těchto regionů dříve či později zamíří také do České republiky. Kombinace rozdílů ve společnosti a mezi různými částmi země, rozkladu sociální soudržnosti a mezinárodní migrace dohromady může posílit obranářské až nepřátelské postoje nejen vůči cizincům a cizinkám, ale také vůči sobě navzájem, a přispět ke snížení bezpečnosti ve městech. Rozhodující bude, jak se k případné krizi a jejímu řešení postaví státní politika a veřejné mínění. Jako důležité se jeví posílení tolerance k etnické diverzitě a menšinám a jejich integrace od okamžiku příchodu, nejen z pohledu snížení napětí, ale také z důvodu plynulejšího zapojení se cizinců a cizinek na trh práce a do společnosti. Zodpovědné politiky bude třeba hledat i na místní úrovni.

Proměňuje se demografická struktura společnosti

811. V oblasti demografického vývoje ČR patří mezi současné trendy nízká plodnost (1,5 dítěte na ženu)¹⁵ a stárnutí populace (podíl seniorů a senierek v populaci roste). Aktuálním se tak stává efekt *sendvičové generace*, kdy se z důvodu pozdějšího rodičovství lidé při výchově svých dětí musí starat o své starší blízké (nejčastěji se jedná o ženy, což má negativní dopad na jejich pracovní kariéru a příjmy s důsledkem prekarizace práce žen). Nezbytné je proto zajištění místní dostupnosti a dostatečné kapacity podpůrných služeb (terénní sociální služby a další). Dle odhadů budou v roce 2050 lidé nad 65 let tvořit 32 % obyvatelstva (a to 35 % všech žen a 30 % všech mužů), kdežto v roce 2015 tato věková skupina tvořila pouhých 18 % populace.¹⁶ Zlomovým bude období po roce 2035, kdy silné ročníky narozené v sedmdesátých letech budou postupně odcházet do důchodu. Sedmdesát až osmdesát procent starobních důchodců a důchodkyň v ČR však v současnosti uvádí, že opustili trh práce a stali se ekonomicky neaktivními dobrovolně. V období, kdy odcházeli do důchodu, netrpěli žádnými zdravotními problémy ani neměli problém s udržením práce.¹⁷ Často je však odchod do penze vyřešením dlouhodobé nezaměstnanosti.¹⁸

¹³ HANSON, G.; MCINTOSH, C. (2016) *Is the Mediterranean the new Rio Grande?*

¹⁴ ADSERÀ, A.; BOIX, C.; GUZI, M. PYTLIKOVA M. (2016) *Unstable Political Regimes and Wars as Drivers of International Migration.*

¹⁵ ČSÚ (2016) *ČR v mezinárodním srovnání.*

¹⁶ ČSÚ (2013) *Projekce obyvatelstva České republiky.*

¹⁷ ŠATAVA, J. (2015) *Pracovní aktivita po dosažení důchodového věku.*

¹⁸ JURAJDA, Š.; MÜNICH, D. (2003) Understanding Czech long-term unemployment. *Finance a úvěr* 53(1-2).

EUROFOUND (2012) *Employment trends and policies for older workers in the recession.*

1.1 Rodina a komunita

- Mění se struktura rodiny 812. Struktura typů rodinných soužití se proměňuje.¹⁹ Zároveň stoupá věk prvorodiček (průměrem věk nad 28 let). Téměř polovina dětí se rodí mimo manželství. Týká se to převážně prvních dětí a často se jedná o nesezdané, avšak faktické soužití. Dítě druhého, třetího a vyššího pořadí se už většinou rodí do manželství, stabilní rodinné soužití má stále vysokou prestiž a zůstává cílem většiny rodin. Plných 76 % rodinných soužití jsou úplné rodiny a 88 % z nich je založených na manželství. Úplné rodiny mají vyšší míru zaměstnanosti, více dětí a přijímají od státu méně sociálních dávek než neúplné rodiny. Neúplné rodiny jsou zároveň postiženy vyšší nezaměstnaností a výrazně častěji ohroženy chudobou.²⁰ Reprodukční chování je výrazně ovlivněno strukturálními nerovnostmi a dosaženým vzděláním, mimomanželská plodnost je výraznějším jevem mezi ženami s nízkým vzděláním a v regionech s vysokou nezaměstnaností, úmrtností a dalšími negativními sociálními jevy.²¹ Nesezdaná soužití představují křehčí a méně stabilní životní formu než manželství.²²
- Neúplné a vícedětné rodiny čelí často riziku chudoby 813. Rizikovou skutečností také je, že každé druhé manželství se rozvádí a téměř každá čtvrtá rodina je neúplná.²³ Souvisejícím rizikem je ohrožení chudobou těchto samoživitelských rodin. Ženy samoživitelky navíc v důsledku platové nerovnosti (*gender pay gap*) čelí ještě většímu ohrožení chudobou než muži samoživitelé.²⁴ Ohrožení chudobou, a to často absolutní i relativní (ve vztahu k páru se stejným příjmem bez dětí), se týká také rodin s více dětmi, neboť příjem na hlavu rychle klesá s každým narozeným dítětem.²⁵
- Socioekonomické překážky založení rodiny 814. Při zakládání rodiny mladí lidé čelí řadě socioekonomických překážek. K nejdůležitějším a častým patří zejména finanční nedostupnost bydlení a obtíže se vstupem na trh práce a budováním pracovní pozice. Také vzrůstající náročnost vzdělávání i zaměstnání obecně ovlivňuje schopnost rozhodnout se pro založení rodiny a početí dítěte a přispívá k pokračujícímu trendu odkladů sňatků i porodů do vyššího věku. Výchova dětí a zabezpečení rodiny jsou v porovnání s výkonem zaměstnání chápány v celospolečenském kontextu jako méně přínosné a důležité, což dokládá oslabená pozice zaměstnaných rodičů na trhu práce. Zároveň přitom musí rodiče usilovat o dosažení odpovídajícího příjmu pro zajištění více členů domácnosti. Nominální čisté peněžní příjmy rodin s dětmi v přepočtu na jednoho člena domácnosti jsou však včetně daňových a sociálních transferů dlouhodobě nižší než u domácností bez dětí, ale také

¹⁹ MPSV ČR (2008) *Národní koncepce podpory rodin s dětmi*; MPSV ČR (2004) *Národní zpráva o rodině*.

²⁰ HÖHNE, S.; KUČAŘOVÁ, V.; PALONCOVÁ, J. (2016) *Rodiny s dětmi v České republice*.

²¹ HAMPLOVÁ, D. (2006) *Mimomanželská plodnost v České republice po roce 1989*.

²² MAŘÍKOVÁ, H., VOHLÍDALOVÁ M. (2011) Nestabilita partnerských soužití. *Socioweb* 2011(11).

²³ ČSÚ (2015) *Pohyb obyvatelstva – 2014*; ČSÚ (2015) *Demografická příručka – 2014*; ČSÚ (2015) *Příjmy a životní podmínky domácností – 2014*. Rovněž analýza HÖHNE, S.;

KUČAŘOVÁ, V.; PALONCOVÁ, J. (2016) *Rodiny s dětmi v České republice*.

²⁴ MAŘÍKOVÁ, H. (ED.); KŘÍŽKOVÁ, A.; VOHLÍDALOVÁ, M. (2012) *Živitelé a živitelky*.

²⁵ HÖHNE, S.; KUČAŘOVÁ, V.; PALONCOVÁ, J. (2016) *Rodiny s dětmi v České republice*.

dokonce nižší než příjmy domácností důchodců/důchodkyň.²⁶ V rámci problematiky sladování osobního a pracovního života (*work-life balance*) je zároveň časová náročnost práce důležitá pro 81 % zaměstnaných obyvatel a rozložení pracovní doby pro 76 %. V letech 2008–2013 se přitom hodnocení časové náročnosti práce v průměru poněkud zhoršilo (negativní hodnocení u 22 % dotazovaných v r. 2013) a hodnocení rozložení pracovní doby zůstalo zhruba stejné (negativní u 16 % dotazovaných).²⁷

Atomizace společnosti
narušuje užitečnou aktivitu
komunit

815. Problémem jednotlivců i rodin zůstává individualizace. Ta je způsobena oslabenými vazbami uvnitř široké rodiny či stěhováním za prací. To vede často k problémům, mezi hlavní patří nedostatečné zázemí pro řešení vlastních nečekaných problémů a snížená schopnost efektivně reagovat na problémy okolí.²⁸ To je důvodem, proč v ČR nalézáme méně aktivit postavených na svépomoci a sebeorganizaci v rámci sousedských či zájmových koalic. Tradiční hierarchická sociální práce řeší pouze akutní problémy, ale jen málo zvládá využití potenciálu lidí a jeho nasměrování do aktivit prospěšných jim samým, jejich rodinám i společnosti. Ukazuje, že větší zapojení lidí do komunitních aktivit zvyšuje politickou odpovědnost a snižuje nutnost intervencí shora.²⁹

1.2 Práce

Neudržitelné faktory klesající
nezaměstnanosti

816. V rámci celkové klesající nezaměstnanosti v posledních pěti letech roste podíl dlouhodobě nezaměstnaných na celkové nezaměstnanosti.³⁰ Na nárůstu zaměstnanosti v posledních letech má podíl především rostoucí sekundární sektor.³¹ Během příštích patnácti let je však možné předpokládat v sekundárním sektoru i v dalších sektorech významné změny, které pravděpodobně povedou k zániku řady současných pracovních míst.³²

²⁶ MPSV ČR (2016) *Vývoj vybraných ukazatelů životní úrovně v České republice v letech 1993–2015*.

²⁷ SVOBODOVÁ, L.; MLEZIVOVÁ, I.; VINOPAL, J.; ČERVENKA, J. (2015) *Proměny kvality pracovního života*, s. 46–47.

²⁸ LIBROVÁ, H. (2010) Individualizace v environmentální perspektivě. *Sociologický časopis* 46(1).

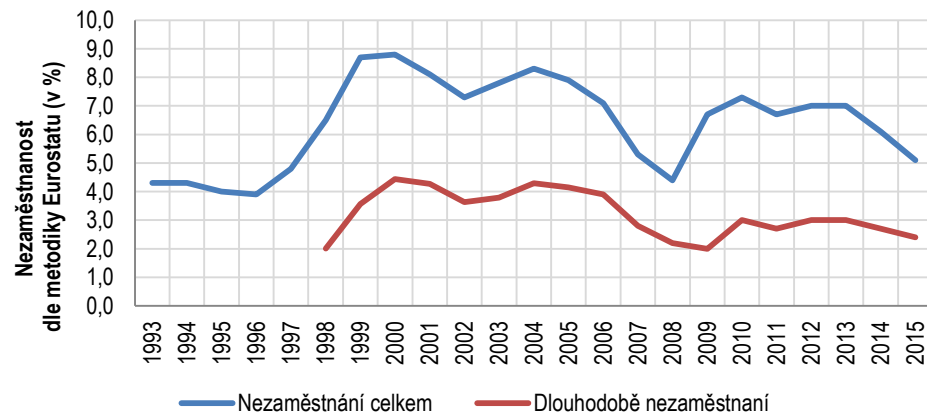
²⁹ KAHNE J., WESTHEIMER, J. (2006) The Limits of Political Efficacy. *Political Science & Politics* 39(2).

³⁰ Tj. osob nezaměstnaných déle než 1 rok. Dle metodiky Eurostatu jejich podíl tvořil 40,6 % v roce 2011, 43,4 % v roce 2012, 43,4 % v roce 2013, 43,5 % v roce 2014 a 47,3 % v roce 2015; 45,8 % v 1. čtvrtletí (1Q) 2016 v meziročním srovnání s 45,7 % v 1Q 2015. EUROSTAT. Long-term unemployment by sex - annual average. *Eurostat* [online].

³¹ Dle pravidelných analýz vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti publikovaných MPSV. Nejnověji MPSV ČR (2016) *Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2015*.

³² Viz např. ÚV ČR (2016) *Akční plán na podporu hospodářského růstu a zaměstnanosti* a ÚV ČR (2015) *Akční plán pro rozvoj digitálního trhu*.

Graf 1.1 Vývoj celkové nezaměstnanosti a dlouhodobé nezaměstnanosti v ČR.³³ Zdroj: Eurostat (2016) Database Employment and Unemployment. Labour Force Survey. Eurostat [online], vlastní zpracování.

Digitalizace potenciálně přináší prohloubení strukturální nerovnováhy trhu práce

817. Jednou z důležitých změn ovlivňujících situaci zejména v sekundárním, ale i v dalších sektorech, je postupující digitalizace a robotizace výroby, služeb i ostatních pracovních činností. Analýza Úřadu vlády předpokládá v letech 2015–2030 izolovaným vlivem digitalizace zánik necelých 700 tisíc pracovních míst a vznik necelých 300 tisíc, tedy čistý negativní rozdíl cca 400 tisíc míst.³⁴ Digitalizace však podle této prognózy (několik desítek tisíc zaniklých a vzniklých pracovních míst ročně) nicméně způsobí jen menšinu celkových kreačně-destruktivních procesů na trhu práce. V letech 2004–2014 totiž ročně vznikalo 50 až 200 tisíc míst a podobný počet jich také zanikal. Mezi sektory je ohrožení digitalizací největší v dopravě a skladování, těžbě a dobývání, zemědělství a zpracovatelském průmyslu. Digitalizace ohrožuje nejvíce manuální profese, ale také povolání vykonávající jednodušší duševní činnosti (administrativní pracovníky a pracovníce, pokladní apod.). Digitalizace má potenciál zvětšovat existující regionální rozdíly v nezaměstnanosti. Z českých regionů je jí nejvíce ohrožen Ústecký kraj a nejméně Praha a Středočeský kraj. Obdobný vývoj byl již pozorován v USA.³⁵ Podle prognóz z projektu PŘEKVAP³⁶ je míra ohrožení digitalizací nepřímo úměrná dosaženému vzdělání, přičemž rozdíly jsou z tohoto hlediska velmi výrazné – zhruba desetinásobně více ohrožení jsou lidé s kvalifikací ISCED 0-2 (se ZŠ vzděláním) oproti lidem s magisterským vzděláním.³⁷

Budoucí úbytek lidí v produktivním věku daný demografickým stárnutím

818. Lze očekávat, že úbytek pracovních míst v důsledku digitalizace a robotizace bude částečně kompenzován úbytkem produktivní složky obyvatelstva, tj. pracovní síly, v důsledku demografického stárnutí populace. Demografická projekce ČSÚ predikuje výrazný úbytek

³³ Po růstu nezaměstnanosti v ČR v době (dvouvrcholové) hospodářské krize v letech 2009–2013 nyní nezaměstnanost klesá. Dlouhodobá nezaměstnanost (červeně) však klesá pomaleji než ta celková (modře).

³⁴ ÚV ČR (2015) *Dopady digitalizace na trh práce v ČR a EU*.

³⁵ EP (2016) *Industry 4.0*.

³⁶ FOND DALŠÍHO VZDĚLÁVÁNÍ (2015) *Předvidání kvalifikačních potřeb. Vývoj odvětví. Projekce pracovních míst a zaměstnanosti v ČR do roku 2025 podle odvětví*.

³⁷ FOND DALŠÍHO VZDĚLÁVÁNÍ (2015) *Předvidání kvalifikačních potřeb. Čtvrtá průmyslová revoluce a zaměstnanost*.

produktivní složky obyvatelstva do roku 2020 s následnou stagnací ve dvacátých letech³⁸ následovanou opětovným poklesem. ČSÚ ve třech variantách vývoje predikuje v roce 2031 mezi 6,4 a 6,7 mil. osob ve věkové skupině 15–64 let, což je o 0,3 až 0,6 mil. osob méně než v roce 2015. ČSÚ očekává výrazný nárůst počtu starších lidí nad 65 let z 1,9 milionu v roce 2015 na 2,4 až 2,6 milionu v roce 2031. Světová banka pak predikuje zvýšení této věkové skupiny na 3,01 milionu v roce 2050.³⁹ Klíčovými vstupními předpoklady predikce ČSÚ je prodlužování střední délky dožití, kladné saldo migrace a stabilní či mírně se zvyšující fertilita (plodnost).

Digitalizace a demografické stárnutí jsou klíčovými faktory vývoje trhu práce

819. Výše zmíněné procesy digitalizace a demografického stárnutí obyvatelstva jsou klíčovými faktory budoucího vývoje na trhu práce. Projekce vzešlá z projektu PŘEKVAP⁴⁰ počítá za předpokladu kontinuálního ekonomického růstu s mírným přibýváním zaměstnaných osob v letech 2015–2020, odhaduje však jejich následný úbytek. Studie uvádí očekávaný pokles počtu zaměstnaných do roku 2025 o 2 % oproti roku 2015, resp. o 3 % oproti roku 2018. V absolutních číslech se největší pokles pracovních míst za celé období 2015–2025 očekává v průmyslu (o 137 tisíc míst), menší pokles v primárním a terciárním sektoru (shodně cca o 20 tisíc míst) a nárůst v kvartérním sektoru (o 83 tisíc), zejména ve zdravotnictví a sociální péči, v uměleckých, sportovních a zábavních činnostech a ve vzdělávání. Změny na pracovním trhu mohou být srovnatelně významné s historickým přechodem od agrární k průmyslové společnosti, zvláště působí-li zároveň s trendem stárnutí populace a tlakem na vyšší *prekarizaci* práce. Digitalizace ovšem může také přinést možnost zapojení dosud znevýhodněných skupin na trhu práce (viz níže) díky nárůstu podílu neprekarizovaných flexibilních forem zaměstnávání.

Polarizace pracovního trhu bude narůstat i nadále

820. Digitalizace a automatizace přispívají k polarizaci trhu práce spočívající v přibývání pracovních míst s vysokými a nízkými výděly a úbytku pracovních míst v prostředních příjmových kategoriích.⁴¹ Tento proces probíhá v západní Evropě a USA nejpozději od 90. let 20. století.⁴² V ČR byla zaznamenána příjmová a kvalifikační polarizace v krizových letech 2011–2013⁴³, zatímco do té doby probíhalo spíše zvyšování mzdové

³⁸ ČSÚ (2013) *Projekce obyvatelstva České republiky*.

³⁹ WB. Population Estimates and Projections. *World Bank* [online].

⁴⁰ FOND DALŠÍHO VZDĚLÁVÁNÍ (2015) *Předvídání kvalifikačních potřeb. Vývoj odvětví. Projekce pracovních míst a zaměstnanosti v ČR do roku 2025 podle odvětví*. Studie předpokládá úbytek 700 tisíc osob starších 15 let v období 2015–2025.

⁴¹ MICHAELS, G.; NATRAJ, A.; VAN REENEN, J. (2014) Has ICT Polarized Skill Demand? *Review of Economics and Statistics* 96(1); FREY, C. B.; OSBORNE, M. A. (2013) *The Future of Employment*; OESCH, D.; RODRIGUEZ MENES, J. (2010) Upgrading or polarization? *Socio-Economic Review* 9(3).

⁴² PERTOLD-GEBICKA, B. (2014) Job Market Polarization and Employment Protection in Europe. *Acta VŠFS* 8(2); ACEMOGLU, D.; AUTOR, D. (2010) *Skills, Tasks and Technologies*. Graf 11 na s. 132.

⁴³ EUROFOUND (2014) *Drivers of recent job polarisation and upgrading in Europe: European Jobs Monitor 2014*, s. 13, 36.

úrovně pracovních míst.⁴⁴ Vzhledem k postupující digitalizaci a automatizaci výroby a služeb lze polarizující trendy na českém trhu práce očekávat i do budoucna, a to také kvůli pokračujícímu rozšiřování atypických forem práce, které k polarizaci přispívají.⁴⁵

Ekonomika platform je
rapidně rostoucím odvětvím

821. Právě takovými formami jsou nové pracovní příležitosti, které přináší ekonomika platform zprostředkovávajících práci (*on-demand economy, gig-economy*). Podle Evropské komise tento zatím relativně malý sektor ekonomiky rychle roste, v některých odvětvích získává důležitý podíl na trhu a podle odhadů se příjmy v pěti klíčových odvětvích tzv. ekonomiky sdílení (ubytování/krátkodobé pronájmy, přeprava osob, služby pro domácnost, profesionální/technické služby a společné financování) meziročně téměř zdvojnásobily.⁴⁶ Podle průzkumu Eurobarometru má navíc již 54 % obyvatel ČR (pro srovnání 52 % v EU28) povědomí o službách nabízených prostřednictvím ekonomiky platform a 7 % (v EU28 17 %) z nich je dokonce alespoň jednou využilo,⁴⁷ což ukazuje na dynamický potenciál tohoto nového sektoru ekonomiky jako takového. Co se týče účasti na straně poskytovatelů služeb, na úrovni EU28 jím byl každý třetí uživatel některé z platform, přičemž 9 % z nich nabízelo službu jen jednou, 18 % pak příležitostně (několikrát do roka) a pouze 5 % tak činí pravidelně (měsíčně).⁴⁸

Platformy přispívají k nárůstu
volnějším individuálních
forem práce

822. Dopady ekonomiky platform spočívají v potenciální reorganizaci ekonomické aktivity původně založené na zaměstnaneckém poměru směrem k samostatné výdělečné činnosti, resp. práci „na volné noze“ (*freelancer, self-employed*), často se ovšem jedná o tzv. falešnou samostatnou výdělečnou činnost (*bogus self-employment*, tzv. švarc systém), kdy pracovník nebo pracovnice sice není formálně regulárně zaměstnanou osobou s odpovídající pracovní-právní ochranou, ale přesto se reálně nachází v podřízeném postavení. Online platformy dále využívají metod *crowdworkingu* (tzn. online nabídek konkrétních pracovních úkolů adresovaných širokému počtu lidí) a některé dokonce umožňují vzdálené poskytování služeb s potenciálem *offshoringu* (přesunu ekonomické činnosti do zahraničí).

Platformy také mohou vést
k vyšší marketizaci
a prekarizaci

823. Platformy obecně zvyšují míru soutěže na trhu tím, že snižují bariéry vstupu na něj, čímž zhoršují platové i pracovní podmínky pracovníků a stírají hranice mezi pracovním a domácím prostředím s potenciálním rizikem pro bezpečnost práce i zdraví pracovníků a pracovnic. Tržní mechanismus je ještě více prohlouben díky systému hodnocení a referencí (*reputation mechanism*). Platformy navíc umožňují zvýšený rozpad pracovní aktivity do jednotlivých úkolů, které tak mohou být rozděleny na vysoko- a nízkokvalifikované, přičemž ty druhé jsou

⁴⁴ EUROFOUND (2014) *Drivers of recent job polarisation and upgrading in Europe: European Jobs Monitor 2014*, s. 13, 36. OECD (2015) *In it Together*, s. 151.

⁴⁵ OECD (2015) *In it Together*, s. 147-149.

⁴⁶ EK (2016) *Evropský program pro ekonomiku sdílení*.

⁴⁷ EK (2016) *Flesh Eurobarometr 438*.

⁴⁸ Tamtéž.

náchylnější k robotizaci nebo offshoringu. Takováto diferenciací práce má však za následek nutnost pracovníků stále znovu se ucházet o své pracovní úkoly. Celkově tak ekonomika platformem potenciálně přispívá k vyšší prekarizaci práce.⁴⁹

Negativní externality
digitalizovaných platformem
pronájmů

824. Modelovým příkladem může být služba platformem, která jedinci s volnou ubytovací kapacitou umožňuje pronájem/podnájem bytových prostor a která může v některých oblastech vynášet až desetitisíce korun měsíčně, což osobě vlastníci nemovitost zajistí slušný příjem, který však – ačkoliv by měl být – zpravidla nebude zdaněn či podroben pojistnému na veřejné zdravotní pojištění a sociální zabezpečení. V krátkodobém hledisku se tedy může jednat o dobrou příležitost výdělků, z hlediska dlouhodobého je však jedinec v ohrožení sociálního vyloučení, např. s ohledem na absenci započitatelných příjmů pro účely důchodu. Tato služba má navíc negativní dopad na výši nájmu v centrech měst, které díky narůstající poptávce rostou, což ve svém důsledku vede k nárůstu životních nákladů místních obyvatel. Prohlubují se tak socioekonomické nerovnosti s následným rizikem „vylidňování“ měst daným suburbanizací ([Analýza rozvoje Obce a regiony](#)) jako důsledkem gentrifikace (sociálně-kulturní změny způsobené stěhováním vysoko-příjmových obyvatel do dosud méně prosperujících lokalit).

Podíl pracovních úvazků na
dobu určitou roste

825. V ČR v posledních letech došlo k nárůstu podílu dočasných pracovních úvazků, což je jedním z projevů prekarizace práce. Podle Eurostatu⁵⁰ se v roce 2015 dočasné smlouvy na celkové zaměstnanosti podílely z 8,1 % oproti 6,1 % v roce 2009. Dočasné úvazky však mohou být ve skutečnosti ještě více rozšířené, neboť ve výzkumu PIAAC na přelomu let 2011 a 2012 uvedlo smlouvu na dobu určitou 16 % zaměstnaných, práci beze smlouvy 3 %, smlouvu s agenturou 1 % a jiné smluvní vztahy (většinou dohody o pracovní činnosti, dohody o provedení práce nebo práci přes agenturu) 2 % zaměstnanců.⁵¹ Vyšší zaměstnanost na dobu určitou v ČR potvrzují také výsledky evropských šetření European Working Conditions Survey z roku 2015⁵² a European Skills and Jobs Survey z roku 2014⁵³ (v obou případech 23 %). Analýza Eurofoundu⁵⁴ uvádí, že v ČR v letech 2001–2012 byla většina nově vytvořených pracovních míst na dobu určitou, přičemž v letech 2011–2014 u nás ubývalo zaměstnaných na smlouvy na dobu neurčitou ve všech příjmových kvantilech kromě

⁴⁹ DRAHOKOUPIL, J.; FABO, B. (2016) *The platform economy and the disruption of the employment relationship*.

⁵⁰ EUROSTAT. Table Temporary employees as percentage of the total number of employees. [online] *Eurostat*.

⁵¹ PIAAC. Výstupy výzkumu PIAAC. *PIAAC* [online], vlastní výpočet na základě dat PIAAC.

⁵² EUROFOUND (2016) *6th European Working Conditions Survey*, vlastní výpočet na základě dat EWCS.

⁵³ SKILLS PANORAMA. (2014) *European Skills and Jobs Survey*. In *Skills Panorama*, vlastní výpočet na základě dat ESJS.

⁵⁴ EUROFOUND (2015) *Recent developments in temporary employment*, s. 7–9.

nejvyššího, což svědčí o sílícím charakteru trvalých smluv jako privilegia vysokopříjmových skupin.⁵⁵

Smlouvy na dobu určitou nepřispívají ke kvalitě života člověka

826. Eurofound na základě dat z ČR i ostatních evropských zemí upozorňuje i na několikanásobný rozdíl mezi skutečnou dobou trvání zaměstnání na dobu určitou a neurčitou a na to, že dočasné úvazky s sebou obvykle nesou i nižší mzdy (v ČR o 27 %, při vyloučení dalších faktorů jako věk, pohlaví, velikost organizace aj. o 10 %). Pracovníci a pracovnice na dobu určitou jsou také několikanásobně více ohroženi nezaměstnaností než zaměstnání s trvalou smlouvou. V literatuře je přitom dobře zdokumentován negativní vliv nejistoty v zaměstnání na psychické i fyzické zdraví lidí.⁵⁶ Přejít z dočasných smluv do trvalých v ČR, tak jako ve většině ostatních zemí EU, v letech 2006–2012 ubylo, lidé tedy stále častěji zůstávají v dočasných úvazcích dlouhodobě.⁵⁷ Konzistentně s tím je v ČR již v období 1995–2007 zaznamenán úbytek práce na plný úvazek na dobu neurčitou ve prospěch atypických forem práce. Tento trend poté akceleroval během hospodářské krize.⁵⁸

Poptávka po vysoce kvalifikovaných pracovnících a pracovnících v důsledku nerovnováh trhu práce

827. ČR se potýká se stárnutím společnosti a s tím spojenou rostoucí zátěží na veřejné finanční rozpočty. Zároveň – vzhledem k problémům v souvislosti se stárnutím populace a úbytkem produktivní složky pracovních sil potřebných k jejímu financování a změnám v charakteru ekonomické činnosti – by však bylo pro ČR vhodné uvážit změny ve financování systému sociální ochrany a posílit počty pracovníků a pracovnic k využití pracovních příležitostí a naplnění nově vznikajících pracovních míst. Jak je uvedeno výše, v důsledku polarizace pracovních míst a procesu digitalizace a robotizace se očekává, že struktura budoucí poptávky po práci bude charakterizována, obdobně jako v jiných vyspělých zemích, výraznější poptávkou vysoce kvalifikované pracovní síly a na druhé straně i pracovníků a pracovnic s nízkou kvalifikací, avšak již v menší míře. V současnosti ČR zažívá období stabilního ekonomického růstu a období s nízkou nezaměstnaností, která se řadí v rámci EU28 k nejnižším. Zároveň však nepřestává růst počet volných pracovních míst pro vysoce kvalifikované pracovníky a pracovnice, v globálním kontextu se tak vede intenzivní boj o talenty. Situace v ČR se v mnoha směrech liší. Zatím ne zcela využitá rezerva zdroje pracovní síly lze najít v rámci skupin doposud pracovním trhem znevýhodněných a také v těch, jež přinášejí mezinárodní migrace.

⁵⁵ PIASNA, A. (2015) *Nonstandard work arrangements, employment regulation and inequalities*.

⁵⁶ ARONSSON, G. (2005) Health and development opportunities for those in fixed-term employment. In GUSTAFSSON, R.; LUNDBERG, I. (eds.) *Worklife and Health in Sweden 2004*. QUINLAN, M.; MAYHEW, C.; BOHLE, P. (2001) The Global Expansion of Precarious Employment, Work Disorganization, and Consequences for Occupational Health. *International Journal of Health Services* 31(2).

WAENERLUND, A.; GUSTAFSSON, P.; VIRTANEN, P.; HAMMARSTRÖM, A. (2011) Is the core-periphery labour market structure related to perceived health? *BMC Public Health* 11(1).

⁵⁷ EUROFOUND (2015) *Recent developments in temporary employment*, s. 66–67.

⁵⁸ OECD (2015) *In it Together*, s. 146.

Znevýhodněnými na trhu práce jsou lidé do 24 a nad 50 let, zdravotně postižení a ženy s malými dětmi

828. Situaci skupin z různých důvodů znevýhodněných na trhu práce v ČR lze stručně charakterizovat následujícím způsobem:

829. **Mladí lidé** do 24 let byli velmi silně zasaženi hospodářskou krizí, kdy se jejich nezaměstnanost postupně zvýšila z 10 % v roce 2008 až na 19,5 % v roce 2012. Poté následoval opětovný pokles a nyní se situace blíží předkrizovému období.⁵⁹ Kromě toho byli mladí lidé během krize ze všech skupin zdaleka nejvíce postiženi zaměstnáváním na dobu určitou a nedobrovolným zaměstnáváním na částečné úvazky, tedy *prekarizací* práce, s potenciálně dlouhodobými důsledky pro jejich další životní dráhy.⁶⁰

830. **Starší lidé** nad 50 let mají velké obtíže zejména v případě, kdy po ztrátě zaměstnání hledají novou práci. Tuto situaci velká část z nich řeší nedobrovolným odchodem do předčasného důchodu, který s sebou nese doživotně snížený příjem.⁶¹ Podíl předčasných starobních důchodců a důchodkyň na celkovém počtu seniorů a seniorek tak v roce 2013 tvořil 22 %.⁶² Ohroženými na trhu práce jsou také dlouhodobě pečující, kteří po ukončení péče nemohou navázat na předchozí kariéru a často se také z důvodu věku stávají multifaktoriálně znevýhodněnými. Další komplikace v postavení starších lidí na trhu práce lze očekávat kvůli zvyšujícímu se věku odchodu do důchodu a také kvůli narůstající důležitosti ICT dovedností, které silně negativně korelují s věkem.⁶³

831. Postavení **osob se zdravotním postižením (OZP)**, tvořících podle definice zúžené na invalidní důchodce a důchodkyně zhruba 6 % obyvatelstva v produktivním věku,⁶⁴ je dlouhodobě velmi složité. Podle různých datových zdrojů se jejich zaměstnanost pohybuje pouze mezi 23 % a 37 % a pravděpodobně se v posledních letech příliš nemění.⁶⁵ Mezi lidmi s nejtěžším stupněm postižení, kteří tvoří největší skupinu OZP, je zaměstnanost zcela výjimečná.⁶⁶ Kromě objektivního zdravotního znevýhodnění přispívají k problémům OZP s uplatněním stereotypy a z nich vycházející diskriminace (*ableism*) na straně zaměstnavatelů. Také dlouhodobé problémy v systému diagnostiky postižení jsou pak jedním z důvodů snížené motivace OZP k práci.⁶⁷

832. **Ženy s malými dětmi** a ženy ve věku před mateřstvím jsou ve svých pracovních drahách silně ovlivněny v mezinárodním srovnání relativně dlouhým trváním rodičovské dovolené v ČR, velmi nízkou

⁵⁹ EUROSTAT. Youth unemployment rate by sex, age and country of birth: 15-24 let. *Eurostat* [online].

⁶⁰ KRÍŽKOVÁ, A.; FORMÁNKOVÁ, L. (2014) Intersekcionalní perspektiva zkoumání dopadů krize na životní dráhy v ČR: gender, třída, věk (a rodičovství). *Gender, rovné příležitosti, výzkum* 15(2).

⁶¹ MAZÁK, J. (2015) *Osoby ve věku 50–65 a další profesní vzdělávání*, s. 15–16.

⁶² Tamtéž.

⁶³ STRAKOVÁ, J.; VESELÝ, A. (2013) *Předpoklady úspěchu v práci a v životě*.

⁶⁴ Podíl vyplácených invalidních důchodů na obyvatelstvu ve věku 15–64 let. Výpočet podle ČSSZ (2015) Vyplácené invalidní důchody ve stavu k 21. 12. 2015. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]; ČSÚ (2013) *Projekce obyvatelstva České republiky (Projekce 2013)*.

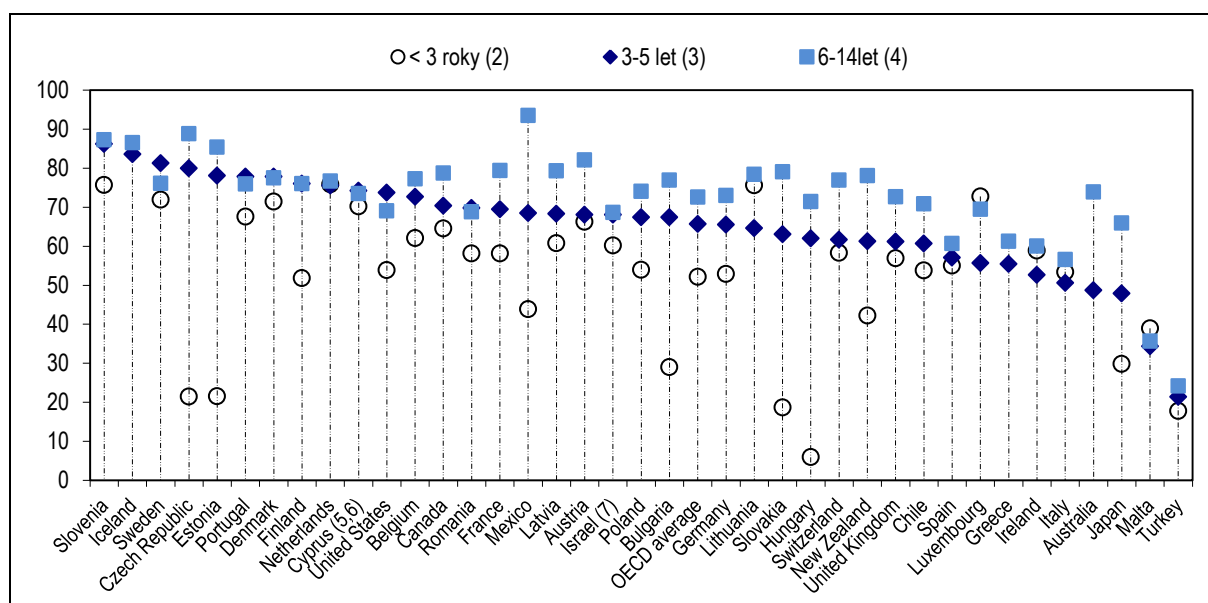
⁶⁵ JANÍČKO, M. (2015) *Osoby se zdravotním postižením a další profesní vzdělávání*, s. 9–15.

⁶⁶ Tamtéž.

⁶⁷ Tamtéž.

dostupností částečných úvazků, nízkou podporou flexibilních forem zaměstnání ze strany zaměstnavatelů, omezenou dostupností kvalitní veřejně financované péče o malé děti⁶⁸ a nízkým zapojením obou rodičů do péče o děti. Ačkoli ženy tvoří více než polovinu absolventů vysokých škol, zůstávají dlouho mimo trh práce. Tato jejich dlouhá absence, související s přerušením práce z důvodu mateřství a péče o dítě, negativně ovlivňuje jejich kvalifikaci a osobní rozvoj v důsledku nižší pracovní praxe a zkušeností i ztráty osobních kontaktů.⁶⁹ To se pak ve značné míře odráží v existujících rozdílech na trhu práce mezi muži a ženami. Mnoho žen se pak proto vrací do pracovního života se značnými obtížemi, velká část žen se stává nezaměstnanými bezprostředně po ukončení rodičovské dovolené.⁷⁰ Zaměstnanost mladých žen s malými dětmi je v evropském srovnání mimořádně nízká.⁷¹ Naopak pracovní zapojení matek dětí staršího školního věku je dokonce ve světovém měřítku jedním z nejvyšších.⁷²

Graf 1.2 Míra zaměstnanosti matek dle věku dítěte v zemích OECD, 2011. Zdroj: HÖHNE, S.; KUČAŘOVÁ, V.; PALONCOVÁ, J. (2016) *Rodiny s dětmi v České republice*, s. 54.

⁶⁸ ŠIMEČKOVÁ, M. (2015) *Osoby na mateřské a rodičovské dovolené a osoby pečující o osobu blízkou a další profesní vzdělávání*, s. 15–16.

⁶⁹ ADAMS, R. B.; FERREIRA, D. (2004) Women in the Boardroom and their impact on governance and performance, *Journal of Financial Economics* 94. ADLER, R. D. (2001) *Women in the Executive Suite Correlate to High Profits*. FRANCOEUR, C.; LABELLE, R.; SINCLAIR-DESGAGNÉ, B. (2008) Gender diversity in corporate governance and top management. *Journal of Business Ethics*, 81(1). SMITH, N.; PARROTTA, P. (2015) Why so few women on board of directors? *Journal of Business Ethics* (elektronicky publikováno 30. 11. 2015, zatím není zařazeno do čísla).

⁷⁰ BIČÁKOVÁ, A.; KALIŠKOVÁ, K. (2015) *Od mateřství k nezaměstnanosti*.

⁷¹ PYTLIKOVÁ, M. (2015) *Rozdíly ve výši výdělků ve vztahu k mateřství a dítěti v rodině*; PERTOLD-GEBICKÁ, B.; HUŠEK, D. (2015) *Female Labor Force Participation and Childcare Policies*.

⁷² HÖHNE, S.; KUČAŘOVÁ, V.; PALONCOVÁ, J. (2016) *Rodiny s dětmi v České republice*.

Nízká nabídka vhodných pracovních úvazků pro matky malých dětí

833. Současný systém vůči rodinám nepříznivých přerozdělovacích transferů⁷³ a nedostatečné nabídky zkrácených a flexibilních neprekarizovaných pracovních úvazků spolu s relativní chudobou v porovnání s bezdětnými formami života a současně s malým společenským uznáním práce rodičů spojené s výchovou dětí navíc pravděpodobně negativně působí na samotnou ochotu žen děti mít,⁷⁴ což zapříčiňuje velmi nízkou porodnost v ČR.⁷⁵ Ženy přitom představují cennou část pracovní síly. Výzkumy i podniková praxe přitom potvrzují, že zastoupení žen v managementu společností je v pozitivní korelaci s jejich výkonem i s jejich zisky.⁷⁶ Ženy také pomáhají firmám lépe porozumět potřebám zákazníků a zákaznic a příznivým způsobem vyvažují a obohacují pracovní kolektivy. Snížení genderové nerovnosti a větší zapojení žen v pracovním procesu díky větší nabídce částečných a flexibilních úvazků a většímu pochopení ze strany zaměstnavatelů může přinést prospěch zaměstnaným i zaměstnavatelům a zmírnit důsledky vlivu stárnutí populace. Významně by přispěla změna stereotypů těch zaměstnavatelů, kteří nedoceňují význam rodičovství a rodinného zázemí pro osobnostní růst zaměstnanců a rozvoj stále více požadovaných „měkkých dovedností“ (*soft skills*).

Migrace nedopadá negativně na místní pracovníky

834. Imigranti nebo imigrantky často spíše doplňují, než substituují domácí pracovníky a pracovnice – mohou naopak zvyšovat mzdy domácích pracovníků a pracovnic.⁷⁷ Jsou však substituty domácích pracovníků a pracovnic s nízkou kvalifikací nebo jiných migrantů a migrantek v sektorech s nízkou kvalifikací.⁷⁸ V zahraničí bylo empiricky dokázáno, že v celkovém pohledu migranti a migrantky neubírají pracovní místa původnímu obyvatelstvu, ani nesnižují jejich mzdy s výjimkou některých specifických odvětví a profesí.⁷⁹ Pouze několik málo studií zmiňuje mírně negativní důsledky imigrace.⁸⁰

⁷³ HAMPL, O.; KOTRBA, V. (2015) *Mapování transferů mezi rodinou a společností zprostředkovaných státem*. [1. část, jednogenerační ukazatele.]

⁷⁴ ADSERÀ, A. (2005) Vanishing Children. *American Economic Review Papers and Proceedings*, 95(2); KALWIJ, A. (2010) The impact of family policy expenditure on fertility in western Europe. *Demography* 47(2); MPSV ČR (2004) *Národní zpráva o rodině*; HIRŠL, J. (2004) Příspěvky českého státu rodinám na náklady spojené s výchovou dětí. *Demografie*, 2004(3).

⁷⁵ ŠTĀSTNÁ A.; ŠPROCHA, B.; KOCOURKOVÁ J. (2016) *The Transition of Childbearing Patterns from the Cohort Perspective in relation to Family Policy*.

⁷⁶ Tamtéž.

⁷⁷ PERI, G. (2014) *Do immigrant workers depress the wages of native workers?*

⁷⁸ ROY, A. S. (1997) Job displacement effects of Canadian immigrants by country of origin and occupation. *International Migration Review*, 31(1).

⁷⁹ CATTANEO, C.; FIORIO, C.; PERI, G. (2015) What Happens to the Careers of European Workers When Immigrants "Take Their Jobs"? *Journal of Human Resources* 50(3).
CARD, D. (1990) The Impact of the Mariel Boatlift on the Miami Labor Market. *Industrial and Labor Relations Review* 43(2). ROY, A. S. (1997) Job displacement effects of Canadian immigrants by country of origin and occupation. *International Migration Review* 31(1).
KAHANEC, M.; ZIMMERMANN, K. F. (eds.) (2010) EU labor markets after post-enlargement migration. LONGHI, S.; NIJKAMP, P.; POOT, J. (2008) The impact of immigration on the employment of natives in regional labour markets: a meta-analysis. In POOT, J.; WALDORF, B.; VAN WISSEN, L. (eds.) *Migration and human capital*.

⁸⁰ BORJAS, G. J. (2003). The labor demand curve is downward sloping. *Quarterly Journal of Economics*, 118(4).

Nejednoznačné důsledky
etnické diverzity

835. Odlišné kulturní pozadí přináší různé perspektivy a nápady, schopnosti řešit problémy (heuristiku) a také znalosti globálních trhů a jejich zákazníků a zákaznic, což stimuluje kreativní řešení a inovace a pozitivně ovlivňuje výkonnost pracovišť.⁸¹ Etnická diverzita je však také spojována s komunikačními bariérami, sníženou soudržností a nižší důvěrou.⁸² To může naopak přinášet vyšší náklady na tzv. mezikulturní vyjednávání. Dřívější empirické studie využívající regionálních dat ale hovoří o pozitivním efektu na ekonomickou výkonnost.⁸³ Jiné studie využívající individuální data na bázi registru ukazují pozitivní efekt etnické rozmanitosti na inovace a míru exportu,⁸⁴ ale negativní nebo statisticky nevýznamný efekt etnické diverzity na výkonnost firem.⁸⁵ Diverzita, potažmo kreativita, je jedním z důležitých prvků potřebných pro ekonomický růst tažený inovacemi (*innovation driven economic growth*).⁸⁶

Vhodné typy migrantů a
migrantek k integraci na trh
práce i do společnosti

836. Určité typy migrantů a migrantek jsou pro přijímající zemi a ekonomiku prospěšnější z hlediska rychlé integrace na trh práce a společnosti a plynulého transferu vědomosti a kreativních schopností na podniky a společnost. Ze čtyř typů migrace, které rozlišujeme – tj. 1) ekonomická migrace pracovníků a pracovníc, 2) migrace rodinných příslušníků v rámci slučování rodin (*family reunion*), 3) migrace studentů a studentek a 4) migrace uprchlíků ze zemí zmítaných válkami a politickými konflikty – je ekonomická migrace pracovníků a pracovníc, kteří přicházejí do země za prací, tím neoptimálnějším typem z hlediska selekce vhodných charakteristik potřebných k integraci do společnosti a zejména pak na trh práce. Tito ekonomičtí migranti a migrantky jsou většinou mladí, zdraví jedinci s lepšími schopnostmi a vzděláním (a většinou s relativně dobře přenositelným vzděláním).⁸⁷ Imigranti a imigrantky z jazykově a kulturně bližších zemí původu se integrují na trh práce a do společnosti snadněji

⁸¹ HONG, L.; PAGE, S. E. (2001) Problem solving by heterogeneous agents. *Journal of Economic Theory* 97(1). HONG, L.; PAGE, S. E. (2004) Groups of diverse problem solvers can outperform groups of high-ability problem solvers. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America* 101(46). BERLIANT, M.; FUJITA, M. (2011) The dynamics of knowledge diversity and economic growth. *Southern Economic Journal* 77. OSBORNE, E. (2000) The deceptively simple economics of workplace diversity, *Journal of Labor Research*, 21(3). LAZEAR, E. P. (1999) Globalisation and the market for team-mates. *The Economic Journal* 109.

⁸² LAZEAR, E. P. (1999) Globalisation and the market for team-mates. *The Economic Journal* 109.

⁸³ OTTAVIANO, G.; PERI, G. (2006) The economic value of cultural diversity. *Journal of Economic Geography*. 6.

ALESINA, A.; LA FERRARA, E. (2005) Ethnic diversity and economic performance. *Journal of Economic Literature* 43(3).

SPARBER, CH. (2009) Racial diversity and aggregate productivity in US industries 1980–2000. *Southern Economic Journal* 75; SPARBER, CH. (2010) Racial diversity and macroeconomic productivity across US states and cities. *Regional Studies* 44; SUEDEKUM, J.; WOLF, K.; BLIEN, U. (2009) Cultural Diversity and Local Labor Markets. *IZA Discussion Paper* No. 4619.

⁸⁴ PARROTTA, P.; POZZOLI, D.; PYTLIKOVA, M. (2014) The Nexus between Labor Diversity and Firm's Innovation. *Journal of Population Economics* 27(2).

PARROTTA, P.; POZZOLI, D.; SALA, D. (2016) Ethnic Diversity and Firms' Export Behavior.

⁸⁵ PARROTTA, P.; POZZOLI, D.; PYTLIKOVA, M. (2014) Does Labour Diversity affect Firm Productivity? *European Economic Review* 66.

⁸⁶ AGHION, P. (2012) *From growth theory to growth policy design*.

⁸⁷ CHISWICK, B. R. (1999) Are immigrants favourably self-selected? *American Economic Review* 89(2).

než ti z jazykově vzdálenějších zemí.⁸⁸ Rodinní příslušníci migrující v rámci slučování rodin jsou z hlediska vlastností vhodných k plynulé integraci na trh práce charakterizováni horší selekcí než ekonomičtí migranti či migrantky.⁸⁹

Uprchlíci a absolventi

837. Nejméně vhodné charakteristiky z pohledu integrace na trh práce a do společnosti pak mívají skupiny uprchlíků, jelikož za situace absence válečného konfliktu či politických tlaků by se tito lidé většinou vůbec nestěhovali. Velká část uprchlíků navíc často zažívá traumata, která si s sebou nesou dál a která jim často ztěžují zapojení se jak na trh práce, tak do společnosti jako takové. Přijímání imigrantů a imigrantek v rámci této kategorie uprchlíků je však povinností každé země v menším či větším měřítku vzhledem k závazku dodržování *Ženevské konvence o právním postavení uprchlíků*. Další možností jsou zahraniční studenti a studentky, kteří jsou také vhodnými adepty k migraci. V současnosti jsou studenti a studentky pocházející ze států mimo EU a studující v ČR po dokončení studia často nuceni ze země odjet, pokud nezačnou plnit jiný účel svého pobytu, jako je např. zaměstnání (za tímto účelem mají volný přístup na trh práce). Jedná se však o lidi, kteří by neměli problém s integrací, protože se během studií seznámili s jazykem, společností a navázali zde společenské kontakty. Např. Spojené státy (USA) považují zahraniční studenty a studentky za zdroj vysoce kvalifikované pracovní síly a snaží se je v USA udržet například tak, že jim po dokončení studia poskytují rok na hledání práce a tamní úřady jim v tom aktivně pomáhají. Díky této politice pochází jedna třetina zaměstnaných absolvujících technických a přírodovědných oborů ze zahraničí, mezi absolventy a absolventkami doktorského studia je to dokonce více než polovina. Tito pracovníci a pracovnice se významně podílejí na inovacích a jsou významným motorem ekonomického růstu USA.⁹⁰

Vhodné prostředí pro plynulou integraci cizinců a cizinek

838. Další faktory ovlivňující plynulou integraci cizinců a cizinek na trh práce a do společnosti se týkají také institucí a přístupu většinové populace. Některé studie naznačují, že negativní postoje většinové společnosti vůči cizincům a cizinkám snižují imigraci.⁹¹ Obzvláště citliví na tyto postoje pak jsou cizinci a cizinky z ostatních zemí EU a jiných rozvinutých zemí, z jazykově blízkých zemí a zemí s relativně vzdělanější populací.⁹²

⁸⁸ ADSERÀ, A.; PYTLIKOVÁ, M. (2016): Language and Migration. In Ginsburg, V.; Weber, O. (eds) *The Palgrave Handbook of Economics and Language*.

⁸⁹ CHISWICK, B. R. (1999) Are immigrants favourably self-selected? *American Economic Review* 89(2).

⁹⁰ PERI, G.; BASSO, G. (2016) *Opportunity Lost*.

⁹¹ GORINAS, C. AND PYTLIKOVÁ, M. (2015) The Influence of Attitudes toward Immigrants on International Migration. *International Migration Review* 49(4).

⁹² Tamtéž.

1.3 Nerovnosti

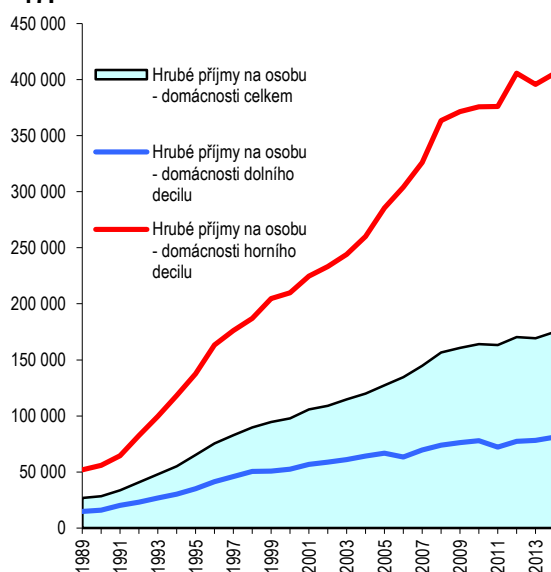
Vyšší životní spokojenost je podmíněna nízkými socioekonomickými nerovnostmi

839. Jednou z překážek růstu kvality života jsou významné nerovnosti ve společnosti. Průzkumy ukazují, že k vyšší životní spokojenosti lidí (včetně jejich dobrého zdravotního stavu) dochází při nižších socioekonomických nerovnostech ve společnosti.⁹³

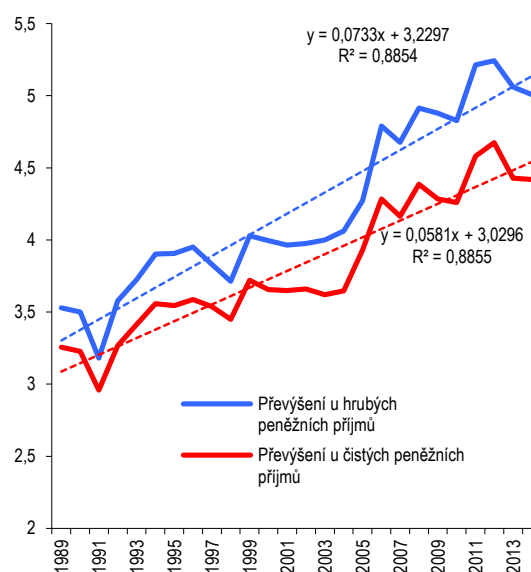
K „rozevírání nůžek“ dochází nejvíce v období hospodářského růstu

840. V čase hospodářské recese se příjmy domácností dolního příjmového decilu (desetiny domácností s nejnižšími příjmy) zvyšovaly rychleji než příjmy domácností horního decilu. Růst příjmů nejbohatší desetiny domácností naopak vykazoval oproti vývoji příjmů nejchudší desetiny vyšší dynamiku v době konjunktury.⁹⁴ Sociální systém tedy tlumí dopady recese na nízkopříjmové domácnosti, celkově však pokračuje „rozevírání nůžek“ mezi nízkopříjmovými a vysokopříjmovými domácnostmi.⁹⁵

Graf 1.3 Roční hrubé peněžní příjmy na osobu desetiny domácností s nejvyššími (červeně) a desetiny domácností s nejnižšími (modře) příjmy (v Kč). Zdroj: Dubská, D.; Zeman, J. (2015) *Analýza vývoje indikátorů nerovnosti v ČR a jejich dopad na růstový potenciál ČR*, s. 17.

Graf 1.4 Převýšení horního příjmového decilu nad dolním příjmovým decilem (hrubé a čisté příjmy, vývoj 1989–2014). Zdroj: Dubská, D.; Zeman, J. (2015) *Analýza vývoje indikátorů nerovnosti v ČR a jejich dopad na růstový potenciál ČR*, s. 17.

⁹³ HAHEY, T., SMYTH, E.; SIRGY, M. J.; RAHTZ, D. (2004) Do subjective indicators measure welfare? *European Societies* 6(1); VERME, P. (2011) Life satisfaction and income inequality. *Review of Income and Wealth* 57(1).

⁹⁴ DUBSKÁ, D.; ZEMAN, J. (2015) *Analýza vývoje indikátorů nerovnosti v ČR a jejich dopad na růstový potenciál ČR*.

⁹⁵ Za roky 1989–2014 stouply hrubé peněžní příjmy na osobu v domácnostech celkem podle dat z rodinných účtů 6,6krát (čisté 6,5krát) a u desetiny nejnižší příjmových 5,5krát (čisté 5,6krát), ale u desetiny nejvyšší příjmových narostly 7,8krát (čisté 7,7krát). Dle výše uvedené analýzy DUBSKÁ, D.; ZEMAN, J. (2015) *Analýza vývoje indikátorů nerovnosti v ČR a jejich dopad na růstový potenciál ČR*.

Nerovnost v periferních oblastech prohlubují geografické podmínky

841. Nerovnosti se neprojevují pouze v dimenzi příjmů domácností, ale také v prostorové dostupnosti zaměstnání a veřejných služeb.⁹⁶ V České republice lze nalézt oblasti, odkud se kvůli stálému poklesu úrovně poskytování veřejných služeb (omezované zdravotní péči v místě, slábnoucí veřejné dopravní obslužnosti) stěhuje mladší obyvatelstvo do měst a ponechává nemovitosti především k rekreačním účelům. Dochází tak k vylidňování venkova a koncentrace obyvatelstva do několika sídelních center (klíčová oblast [Obce a regiony](#)). V periferních územích se projevuje nejtypičtěji stárnutí populace a výrazné zhoršování kvality života.

Nerovnosti jsou prohlubovány diskriminací již ohrožených skupin

842. Kromě omezení potenciálu osobního rozvoje z důvodu nízkého příjmu nebo nedostatečné prostorové dostupnosti služeb jsme svědky společenských nerovností spojených s předsudky a diskriminací na základě pohlaví,⁹⁷ věku, etnicity, péče o závislé osoby, zdravotního postižení, sexuální orientace, vyznání nebo světonázoru. Nejvíce ohrožené diskriminací jsou v praxi osoby sociálně vyloučené a jinak znevýhodněné, které se diskriminaci nedovedou účinně bránit, a ty, které čelí vícečetné diskriminaci (tj. z více důvodů). Mezi znevýhodněné osoby patří ženy⁹⁸ (mj. kvůli platové nerovnováze), cizinci a cizinky, příslušníci a příslušnice některých etnických menšin (zejména Romové a Romky), osoby se zdravotním postižením, senioři a seniorky, matky s dětmi, osoby s nízkou kvalifikací, propuštění vězni a vězeňkyně či osoby drogově závislé.

Současný stav vězeňského systému nepřispívá k poklesu společenských nerovností

843. Mnohá z výše uvedených znevýhodnění se překrývají a některé veřejné systémy je dále násobí, byť nikoli záměrně. Příkladem může být vězeňství. Z důvodu vysoké míry recidivy (viz Graf 1.5) jsou vězeňská zařízení již na samé hranici svých (i postupně navyšovaných) kapacit. Míra tzv. penologické recidivy (množství takových pachatelů opakovaně ve výkonu trestu odnětí svobody) se v ČR pohybuje okolo 70 %.⁹⁹ Tomu však neodpovídají počty příslušníků/příslušnic a zaměstnanců/zaměstnankyň vězeňské služby. Ve vězeňských zařízeních se také nachází poměrně vysoké procento osob se zkušenostmi se závislostí na psychotropních a omamných látkách¹⁰⁰ či trpící různými duševními onemocněními. Také

⁹⁶ Veřejnými službami jsou v celém dokumentu rozuměny „služby vytvořené, organizované nebo regulované orgánem veřejné správy k zajištění, aby byla služba poskytována způsobem, který lze považovat za nezbytný k uspokojení společenských potřeb při respektování principu subsidiarity. Sama veřejná správa se všemi úrovněmi je chápána jako služba pro občana. Veřejnou službou jsou tedy tzv. věcné veřejné služby, které jsou státem, krajem či obcí organizovány, poskytovány v naturální (věcné) podobě či regulovány, příp. poskytovány ve formě finanční podpory a v širším slova smyslu i správní činností, ať jsou či nejsou upraveny zákonem“. Definice převzata z přílohy usnesení vlády. VLÁDA ČR (2002) *Usnesení vlády České republiky č. 164 ze dne 20. února 2002 k návrhu záměru zákona o standardizaci vybraných veřejných služeb*.

⁹⁷ ČR patří mezi zeměmi OECD k průměru. Viz OECD Gender wage gap. *OECD Gender Equality*. [Online] V rámci EU28 ovšem k výraznému podprůměru: EK (2015) *Gender pay gap in the Czech Republic*; MYSÍKOVÁ, M. (2012) *Gender Wage Gap in the Czech Republic and Central European Countries*. *Prague Economic Papers* 21(3).

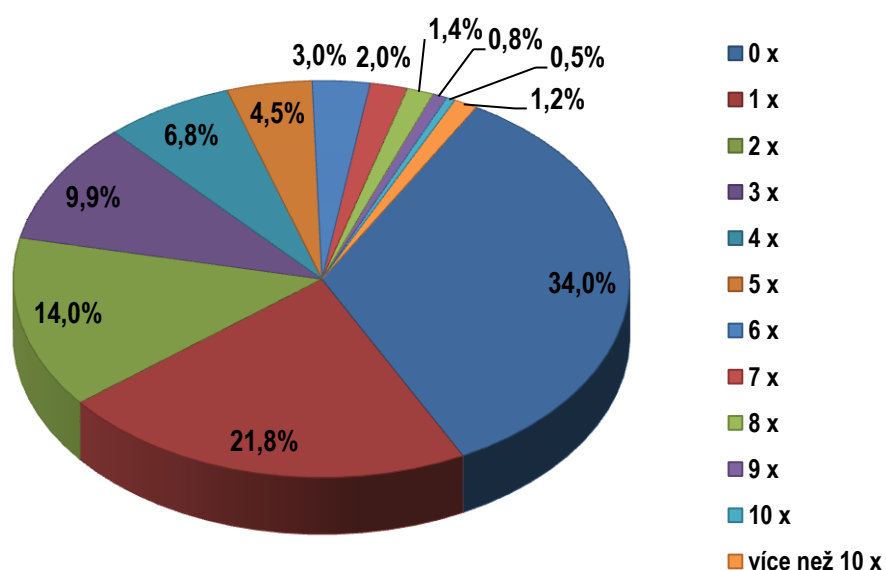
⁹⁸ Souhrnné zprávy o rovnosti žen a mužů (o rovných příležitostech) jsou na úrovni vlády ČR připravovány od roku 1998 (za roky 2011 a 2012 MPSV, jinak ÚV ČR), poslední zpráva z této řady ÚV ČR (2016) *Zpráva za rok 2015 o rovnosti žen a mužů a o naplňování Vládní strategie pro rovnost žen a mužů v ČR na léta 2014–2020*.

⁹⁹ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR (2015) *Statistická ročenka Vězeňské služby ČR*.

¹⁰⁰ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR (2015) *Statistická ročenka Vězeňské služby ČR*.

stárnutí vězeňské populace se odráží ve zvyšujících se nárocích na zajištění důstojných podmínek pro výkon trestu seniorů nebo senierek, včetně nutnosti zajištění adekvátní lékařské péče. Specifika vězeňství narážejí na dlouhodobě neuspokojivý stav vězeňské architektury, což tvoří limity i pro zaměstnávání vězňených osob, jejich vzdělávání, terapeutické a další činnosti. Výsledkem je, že složka nápravná není dostatečně vyvážená se složkou retribuční, znevýhodnění odsouzených se prohlubuje a vězeňství tím zároveň nemůže účinně plnit svou roli v ochraně společnosti před opakovaním trestné činnosti.

Graf 1.5 Procentuální členění odsouzených dle počtu již vykonaných trestů odnětí svobody k 31. 12. 2015. Zdroj: VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR (2016) *Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky 2015*, s. 91 (zaokrouhлено na jedno desetinné místo).

Přetrvávají genderové nerovnosti v různých oblastech společenského života

844. Genderové nerovnosti přetrvávají nejen na trhu práce, ale i v dalších oblastech společenského života. Podle žebříčku EIGE hodnotícího úroveň rovnosti žen a mužů v členských státech EU je ČR v tomto ohledu s hodnotou 43,8 výrazně pod průměrem EU (52,9).¹⁰¹ Ve srovnání s průměrem EU zaostává ČR zejména v oblasti ekonomických nerovností, účasti na trhu práce a nízkého zastoupení žen v rozhodovacích a mocenských pozicích, konkrétně pak nízkého zastoupení žen ve vedení největších obchodních společností.¹⁰² (Např. podíl žen v představenstvech a dozorčích radách obchodních společností kotovaných na pražské burze činí pouze 12,6 %.¹⁰³ Přitom za posledních 10 let nedošlo k výraznějším změnám a zastoupení žen zůstává na těchto pozicích dlouhodobě nízké). Rozdíl v průměrných mzdách žen a mužů činí 21,6 %, což je jeden z nejvyšších rozdílů v EU. Genderové rozdíly ve mzdách a výpadky z trhu práce z důvodu rodičovství a péče o osobu blízkou se v důchodovém věku

¹⁰¹ EIGE (2015) *Gender Equality Index 2015*.

¹⁰² EK (2015) *Gender balance on corporate boards*.

¹⁰³ VLÁDA ČR (2015) Vláda podpořila směrnici na vyšší zastoupení žen ve vedení velkých firem. *Archiv zpráv minulých vlád*. [2. 12. 2015].

projevují ve výrazných rozdílech výše penzí žen a mužů a výrazně vyšším rizikem ohrožení chudobou na straně žen. Jedním z nejzávažnějších projevů nerovnosti mezi muži a ženami představuje násilí na ženách, která se vyskytuje napříč společnostmi a společenskými vrstvami zejména ve formách domácího násilí, znásilnění, sexuálního obtěžování či tzv. kyber-násilí.

Potřeba věnování speciální pozornosti romské národnostní menšině

845. Romové a Romky jsou díky své viditelné odlišnosti jednou z nejčastějších obětí diskriminace nejen v ČR, ale také v jiných evropských zemích. Podle výzkumu FRA / UNDP 2012 přes 60 % českých Romů nebo Romek pocítilo v daném roce diskriminaci na základě svého etnického původu.¹⁰⁴ Nerovné postavení se projevuje např. v rovném přístupu ke vzdělání a službám, nediskriminačním prostředí na trhu práce, v oblasti bydlení či přístupu ke zdravotní péči. Romové a Romky, ale i další národnostní menšiny, mohou čelit vícenásobné diskriminaci, kdy jsou lidé diskriminováni z více než jednoho důvodu. Uchazečka o zaměstnání může být např. diskriminována proto, že je Romkou, proto, že je absolventkou bez praxe, nebo proto, že pečuje o děti do 15 let.

K nejohroženějším patří lidé starší 55 let, zejména seniorky

846. Velmi dobrá pozice ČR v žebříčku evropských zemí přetrvává prakticky ve všech indikátorech nerovností zjišťovaných podle SILC.¹⁰⁵ Při pohledu „pod povrch“ jednotlivých indikátorů (tj. jejich členění, např. hodnot pro různé věkové kategorie, podle pohlaví či regionu) je však možné identifikovat řadu problémů. Z hlediska nedostatku práce a hmotné deprivace jsou vysokému riziku vystaveni lidé ve věkové kategorii 55–59 a lidé nad 65 let (65+) žijící sami (jde zejména o ženy, kde riziko stoupá s jejich narůstajícím věkem). Nezanedbatelný je také podíl tzv. pracujících chudých, tedy lidí, kteří jsou sice zaměstnáni, ale přesto často upadají do chudoby. Ve srovnání s průměrem EU je v ČR navíc výrazně vyšší podíl lidí žijících v bytech prostorově poddimenzovaných.¹⁰⁶

Vzdělání je „pojistkou“ proti riziku chudoby a sociálního vyloučení rodin

847. Ohroženost chudobou lidí ve věku 55–59 let a také 65+, zejména žen, dětí a mladých lidí, je tedy v ČR významná. V ohrožení jsou zejména děti do šesti let a v pozdějším věku mladí lidé do 18 let, pokud žijí v domácnostech s nízkou intenzitou práce, popřípadě pokud jejich rodiče mají jen základní vzdělání. V rodinách, kde mají oba rodiče vysokoškolské vzdělání, je toto riziko pro děti do šesti let v ČR vůči průměru EU naopak velmi nízké. Vzdělání se tak zdá být výrazným faktorem působícím proti riziku chudoby nebo sociálního vyloučení.¹⁰⁷

Strukturální nerovnosti jako příčina bezdomovectví

848. Kombinace strukturálních (vzdělání, věku, genderu, ekonomických nerovností ap.) a individuálních faktorů (např. rodinné situace, zdravotního

¹⁰⁴ EUROPEAN AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS; UNITED NATIONS DEVELOPMENT PROGRAMME (2012) *The situation of Roma in 11 EU Member States*, s. 21.

¹⁰⁵ EUROSTAT (2014) *Living Conditions in Europe*.

¹⁰⁶ V ČR je průměrný počet místností na osobu 1,4, což je podprůměr v rámci EU28, kde činil 1,6 (údaje z roku 2014). EUROSTAT. Average number of rooms per person by type of household and income group from 2003 – EU-SILC survey. *Eurostat* [online].

¹⁰⁷ „In 2011, 27 % of children aged less than 18 were at risk of poverty or social exclusion. Risk of poverty decreases with increasing education level of parents.“ EUROSTAT (2013) *At risk of poverty or social exclusion in the EU27*, s. 1.

stavu, zkušenosti s institucionální výchovou) může vést až ke vzniku bezdomovectví jako extrémní formy sociálního vyloučení¹⁰⁸. Absence přiměřeného a stabilního bydlení jako základní životní potřeby znesnadňuje zapojení jednotlivců i rodin do ekonomické aktivity, vzdělávání nebo správy věcí veřejných, což vede k dalším negativním individuálním a společenským důsledkům¹⁰⁹. Kvalifikované odhady¹¹⁰ ukazují nejen vysoký počet (téměř 70 tisíc) osob bez bydlení (venku, v noclehárnách, ubytovnách, azylových domech, osob opouštějících jiné pobytové instituce ap.), ale také téměř 120 tisíc osob ohrožených ztrátou bydlení.

1.4 Vzdělávání

Socioekonomické zázemí má značný vliv na vzdělávací výsledky žáků a žákyň

849. Společenské nerovnosti se projevují i ve vzdělávání. Výzkum PISA pořádaný OECD v roce 2012 prokázal silný vliv socioekonomického původu žáků a žákyň na jejich studijní výsledky ve vyspělých zemích, konkrétně také v ČR. Výzkum matematické, přírodovědné a čtenářské gramotnosti patnáctiletých žáků a žákyň pomocí vztahu mezi indexem ESCS (indexem sociálního, ekonomického a kulturního statusu) a jejich výsledky v jednotlivých gramotnostech určuje míru rovného přístupu ke vzdělání. ČR patří s 51 body k zemím s největším vlivem socioekonomického zázemí na vzdělávací výsledky žáků a žákyň. Hodnota průměru zemí OECD je 39 bodů, přičemž role socioekonomického zázemí od roku 2003 posílila.¹¹¹ Konzistentně s tím je v ČR velmi nízká vzdělanostní mobilita: Pouze necelých 20 % lidí ve věku 25–44 let s oběma rodiči se středním vzděláním či s absolvovaným tzv. pomaturitním studiem (*upper secondary or post-secondary non-tertiary education* – ISCED 2011 3-4) mělo vysoké (tj. vyšší odborné, vysokoškolské bakalářské, magisterské; *tertiary education* – ISCED 2011 6-8)¹¹² vzdělání, zatímco v OECD se takto měřená mobilita týkala více než 40 % lidí.¹¹³ Zpráva Evropské komise¹¹⁴ také upozorňuje na vliv socioekonomických nerovností.¹¹⁵ Dále identifikuje další strukturální problémy českého systému vzdělávání, k nimž patří stárnutí učitelů a učitelek¹¹⁶ a nedostatečná prestiž

¹⁰⁸ MPSV ČR (2013) *Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v ČR do roku 2020*.

¹⁰⁹ MPSV ČR (2014) *Konsensuální konference o bezdomovectví v České republice*.

¹¹⁰ MPSV ČR (2015) *Vyhodnocení průzkumu řešení bezdomovectví v obcích s rozšířenou působností*.

¹¹¹ ČŠI (2013) *Hlavní zjištění PISA 2012*.

¹¹² UNESCO Institute for Statistics (2012) *International Standard Classification of Education ISCED 2011*. Dostupné z: <http://www.uis.unesco.org/Education/Documents/isced-2011-en.pdf>.

¹¹³ OECD (2016) *Education at a Glance 2016*, s. 80.

¹¹⁴ EK (2016) *Doporučení pro Doporučení Rady k národnímu programu reformy České republiky na rok 2016 a stanovisko Rady ke konvergenčnímu programu České republiky z roku 2016*.

¹¹⁵ „Výsledky vzdělávání jsou obecně dobré, silně je ovlivňuje socioekonomické zázemí studentů. Jasně znepokojivé jsou slabé výsledky vzdělávání mezi znevýhodněnými skupinami, zejména Romy.“; tamtéž, s. 5. Obdobně také dle národní přílohy mezinárodního šetření PIAAC. Viz STRAKOVÁ, J.; VESELÝ, A. (EDS.) (2013) *Předpoklady úspěchu v práci a v životě*.

¹¹⁶ ČSÚ (2013) *Zaostřeno na ženy a muže – 2013*, v sekci Vzdělání, statistiky věkové struktury učitelů regionálního školství bez řídicích pracovníků.

učitelské profese¹¹⁷ (daná mj. nízkými platy), nízká kvalita jejich přípravy¹¹⁸, příliš raná vnější diferenciací vzdělávacích cest,¹¹⁹ zvyšující se nesoulad společenské poptávky po vzdělávání s jeho nabídkou¹²⁰ aj. Diferencované školství má podle většiny existující empirické odborné literatury nulový nebo negativní efekt na průměrné studijní výsledky žáků a žákyň, zatímco pouze malé množství analýz zjistilo celkově pozitivní efekt. V diferencovaném školství však nesporně dochází ke zvyšování nerovností mezi studijními výsledky.¹²¹ Zároveň je prokázáno snižování společenské soudržnosti jako důsledek homogenizace vzdělávacích proudů.¹²²

Síli socioekonomická
výlučnost nejvíce i nejméně
prestižních středoškolských
proudů

850. Socioekonomický původ ovlivňuje šance na získání středního vzdělání s maturitou u mladých lidí silněji než u lidí ze starších kohort,¹²³ což vede ke stále větší koncentraci dětí z nižších společenských vrstev v učňovském školství.¹²⁴ Numerická a čtenářská gramotnost absolventů a absolventek nematuritního učňovského vzdělání se v souvislosti s jeho sílící negativní exkluzivitou výrazně snižuje.¹²⁵ Na opačném pólu středního školství, ve víceletých gymnáziích, v letech 2000–2009 vzrostlo zastoupení dětí z rodin s vysokým socioekonomickým statutem, které již předtím tvořily většinu.¹²⁶ Studium víceletých gymnázií přitom ve srovnání se čtyřletými nevede k významně vyšším čtenářským a matematickým dovednostem u žáků či žákyň se stejným socioekonomickým statutem, avšak je svými studujícími lépe hodnoceno a přináší téměř úplnou jistotu přijetí na vysokou školu nehledě na úroveň studijních kompetencí.¹²⁷ Víceletá gymnázia tedy působí jako sociální filtr, který neposkytuje svým studentům a studentkám lepší matematické a čtenářské dovednosti, ale přesto ovlivňuje šance na úspěch v dalším životě.

Lidé studují déle a dochází
tak k posunu životních fází

851. Prostor vzdělávání se proměňuje. Mladí lidé déle studují (resp. VŠ studuje více lidí než dříve), a tak na trh práce nastupují později.¹²⁸ Celkově

¹¹⁷ MÜNICH, D.; PERIGNÁTHOVÁ, M.; ZAPLETALOVÁ, L.; SMOLKA V. (2015) *Platy učitelů českých základních škol*.

¹¹⁸ OECD (2013) *Mezinárodní šetření TALIS 2013*.

¹¹⁹ STRAKOVÁ, J. (2010) Přidaná hodnota studia na víceletých gymnáziích ve světle dostupných datových zdrojů. *Sociologický časopis* 46(2).

¹²⁰ Viz MŠMT ČR (2015) *Analýzy vývoje (ne)zaměstnanosti absolventů a absolventek středních škol*.

¹²¹ VESELÝ, A.; MATĚJŮ, P. (2010) Vzdělávací systémy a reprodukce vzdělanostních nerovností. In MATĚJŮ, P.; STRAKOVÁ, J.; VESELÝ, A. (eds.) *Nerovnosti ve vzdělávání*.

¹²² Tamtéž.

¹²³ MATĚJŮ, P.; ANÝŽOVÁ, P.; SIMONOVÁ, N. (2013) Vliv osobnostních, rodinných a sociálních faktorů na dosažené vzdělání a úroveň kompetencí. In STRAKOVÁ, J., VESELÝ, A. (eds.) *Předpoklady úspěchu v práci a v životě*, s. 118.

¹²⁴ KATRŇÁK, T., SIMONOVÁ, N.; FÓNADOVÁ, L. (2013) Od diferenciací k diverzifikaci: test MMI a EMI v českém středním vzdělávání v první dekádě 21. století. *Sociologický časopis* 49(4), s. 515.

¹²⁵ KOUCKÝ, J., ZELENKA, M. (2013) Kontext a důsledky vzdělávací expanze. In STRAKOVÁ, J.; VESELÝ, A. (eds.) *Předpoklady úspěchu v práci a v životě*, s. 213.

¹²⁶ Tamtéž.

¹²⁷ STRAKOVÁ, J. (2010) Přidaná hodnota víceletých gymnázií ve světle dostupných datových zdrojů. In MATĚJŮ, P.; STRAKOVÁ, J.; VESELÝ, A. (eds.) *Nerovnosti ve vzdělávání*.

SIMONOVÁ, N.; SOUKUP, P. (2010) Působení primárních a sekundárních faktorů sociálního původu při přechodu na vysokou školu v ČR. In MATĚJŮ, P.; STRAKOVÁ, J.; VESELÝ, A. (eds.) *Nerovnosti ve vzdělávání*.

¹²⁸ V roce 2015 mělo v ČR 31 % lidí ve věku 25–34 let vysokoškolské vzdělání oproti pouhým 14 % v roce 2005, viz OECD. Population with tertiary education. *OECD* [online].

dochází k posunu životních fází (věku rodičů při narození dítěte, věku odchodu do důchodu i střední délky života). Zdroj znalostí se dnes navíc posouvá mimo školu, ta ovšem zatím neplní funkci správného zpracovávání těchto neformálních znalostí. Také trávení volného času dětí není uspokojivé – např. podíl aktivních činností (sportu, koníčků) klesá na úkor surfování na internetu;¹²⁹ málo času také děti tráví venku v přírodě, a to přes prokázané pozitivní účinky této činnosti na mentální i fyzický rozvoj dítěte.¹³⁰ Vzdělávací systém na to není připraven, neboť mnohé specializované druhy středního školství jsou tradičně nastaveny jako konečný stupeň vzdělání, což výrazně snižuje šance jejich absolventů a absolventek na uplatnění (míra nezaměstnanosti u osob se středním vzděláním bez maturity je trvale významně vyšší než u lidí s maturitním vzděláním a mnohem výrazněji vyšší než u lidí s vysokoškolským vzděláním)¹³¹. Původně totiž absolventi a absolventky SŠ okamžitě nastupovali na trh práce; tato ambice je ovšem v době digitalizace již nemožná. Existuje robustní evidence, že užší odborné vzdělání sice zvyšuje šance na uplatnění v mládí, nicméně všeobecné vzdělání napomáhá k setrvání na trhu práce ve vyšším věku, neboť poskytuje více kompetencí potřebných k přizpůsobení se změnám prostředí. (Tento vztah je nezávislý na věku, úrovni vzdělání, fyzické náročnosti práce a řadě dalších kontrolovaných faktorů.)¹³²

Veřejné výdaje na vzdělávání jsou relativně nízké

852. V investicích do vzdělávání je země na pomyslném chvostu států OECD a v mezinárodním srovnání i v porovnání se sousedy se v ČR výrazně pomaleji zvyšuje podíl vysoce vzdělaných lidí. Pro ilustraci, ČR vydává na vzdělání 3,4 % hrubého domácího produktu (rok 2013), průměr zemí OECD je však 4,8 %.¹³³ Ve výdajích na žáka či žákyni / studenta či studentku (od základního po terciární vzdělávání) vydává ČR ročně 7 493 \$ (upraveno dle PPP), kdežto průměr OECD je 10 493 \$.¹³⁴ V žebříčku členských států Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) je tak na posledních příčkách. V podílu obyvatel s terciárním vzděláním se ČR také nachází výrazně pod průměrem zemí OECD.¹³⁵

Narůstá počet soukromých základních škol

853. Velmi problematickým trendem posledních let je rozšiřování soukromého základního školství, které je v příkrém rozporu s rovnými šancemi dětí na získání vzdělání, a to na samém počátku jejich vzdělávacích drah. Podíl žáků a žákyň v soukromých základních školách na celkovém počtu žáků či žákyň dané úrovně vzdělávání od roku 2005/2006 kontinuálně roste. Počet žáků a žákyň v soukromých základních

¹²⁹ CHOMYNOVÁ, P.; CSÉMY, L.; MRAVČÍK, V. (2016) *Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách (ESPAD) 2015*.

¹³⁰ DANIŠ, P. (2016) *Děti venku v přírodě*.

¹³¹ ČSÚ (2016) *Trh práce v ČR – časové řady – 1993–2015*.

¹³² HANUSCHEK, E. A.; SCHWERDT, G.; WOESSMANN, L. ZHANG, L. (2015) *General Education, Vocational Education, and Labor-Market Outcomes over the Life-Cycle*.

¹³³ OECD (2016) *Education at a Glance 2016*. Table B4.1 Total public expenditure on education (2013).

¹³⁴ OECD (2016) *Education at a Glance 2016*. Table B1.1 Annual expenditure per student by educational institutions for all services (2013). In equivalent USD converted using PPPs for GDP, by level of education, based on full-time equivalents.

¹³⁵ OECD (2016) *Education at a Glance 2016*.

školách se v letech 2010–2015 zvýšil o 64 %, přičemž s každým rokem se absolutní nárůst zrychloval, a v roce 2015/2016 dosáhl 1,1 %.¹³⁶ Oproti tomu podíl studujících na soukromých středních školách dlouhodobě stagnuje na úrovni mezi 12 a 14 %. Zastoupení studentů a studentek soukromých vysokých škol, k nimž se nicméně neváže pověst elitního vzdělávání, naopak v posledních letech klesá a v roce 2015/2016 činilo 11 %.¹³⁷ Příčiny lze hledat v potřebě systémové změny vzdělávacího systému.¹³⁸ Kvalitativní nároky na vzdělávání překračují rámec vymezený kvantitativními ukazateli OECD,¹³⁹ v kontextu *Agendy 2030* je nově formuluje UNESCO.¹⁴⁰ Dověšení kurikulární reformy je prioritou také české vzdělávací politiky¹⁴¹ – s cílem reagovat na změny ve společnosti a transformovat je do vzdělávacího systému.¹⁴² V tomto ohledu vychází ze schválené *Strategie 2020*.¹⁴³ Výchova budoucích občanů a občanek má být založena na výuce relevantních znalostí a způsobů jejich užití (věcné argumenty pro *evidence-based policy*), rozvoji kompetencí, podpoře konstruktivistických přístupů ve vzdělávání a systémového myšlení, a pěstování schopnosti adaptace na změnu (*resilience*), a to na všech úrovních vzdělávacího systému.¹⁴⁴

1.5 Zdraví

Nerovnosti v průměrné střední délce života jsou značné

854. Dlouhodobě u nás klesá úmrtnost, což se projevuje rostoucí nadějí dožití při narození (střední délka života), která se v letech 1990 až 2014 zvýšila ve všech osmadvaceti státech EU. Největší nárůst (kromě Estonska se 7,5 lety) zaznamenala právě Česká republika (o 7,4 let) na 78,9 let¹⁴⁵, avšak i přesto je nadále pod evropským průměrem, který v roce 2014 činil 80,9 let.¹⁴⁶ V ČR v roce 2015 činila 75,8 let u mužů a 81,4 let u žen.¹⁴⁷ Tento ukazatel ale významně ovlivňují environmentální a sociální determinanty zdraví a s nimi související nerovnosti v oblasti zdraví. Například naděje dožití mužů s vysokoškolským vzděláním je v ČR výrazně vyšší než u mužů s dokončeným základním vzděláním. U ostatních evropských zemí EU je sice tento rozdíl také patrný, je však výrazně menší.¹⁴⁸

Zdraví lidí je negativně ovlivněno riziky životního prostředí a nezdravým způsobem života

855. Nejčastější příčinu úmrtí v ČR představují všeobecně chronická neinfekční onemocnění, především nemoci oběhové soustavy, které v roce 2015 představovaly u žen 49,9 % a u mužů 41,9 % všech zemřelých (za

¹³⁶ MŠMT ČR (2016) Vývojová ročenka školství 2005/06–2015/16.

¹³⁷ Tamtéž.

¹³⁸ ASPEN INSTITUTE PRAGUE (2016) *Česko*.

¹³⁹ OECD (2016) *Education at a Glance 2016*.

¹⁴⁰ UNESCO (2016) *Global education monitoring report*.

¹⁴¹ MŠMT ČR (2015) *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2015–2020*.

¹⁴² Tamtéž, str. 10.

¹⁴³ MŠMT ČR (2014) *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020*.

¹⁴⁴ Viz např. MŠMT ČR (2016) *Soustavná podpora občanského vzdělávání na školách*.

¹⁴⁵ EUROSTAT (2016) *Mortality and life expectancy statistics*.

¹⁴⁶ OECD (2016) *Health at a glance Europe 2016*.

¹⁴⁷ ČSÚ (2016) *Vývoj obyvatelstva České republiky – 2015*.

¹⁴⁸ Údaje za rok 2013, dle publikace OECD (2016) *Health at a Glance Europe 2016*.

více než polovinou těchto úmrtí stojí *ischemické nemoci srdeční*). Druhou nejčastější příčinou úmrtí jsou dlouhodobě zhoubné novotvary (v roce 2015 22,3 % u žen a 27 % u mužů) a dále nemoci dýchací soustavy (6,1 % u žen a 7,4 % u mužů v roce 2015).¹⁴⁹ Zdravotní stav populace je negativně ovlivněn faktory životního prostředí, především rizikovými emisemi z domácích topenišť na pevná paliva (uhlí), z dieselových a benzinových motorů (mikroaerosol PM_{2,5}, polycyklické aromatické uhlovodíky PAU, benzo(a)pyren) a dalšími rizikovými látkami v ovzduší, včetně vnitřního prostředí budov, ve vodách (hormonálními disruptory) i v potravinách. Ke zhoršení zdraví přispívají další rizikové faktory (hluk, nadváha a obezita, kouření, konzumace alkoholu, stres, nedostatečná pohybová aktivita a špatná kvalita a složení potravin).¹⁵⁰ Nedostatečná pohybová aktivita, obezita, kouření i konzumace alkoholu jsou v ČR ve srovnání s vyspělými státy velmi časté, a to již u dětí a mladistvých.¹⁵¹

Lidé se dožívají vyššího věku, ale počet let prožitých ve zdraví stagnuje

856. Od roku 2008 se zvyšuje délka života (prožitého) ve zdraví. Celkový průměrný počet let prožitých ve zdraví byl v roce 2008 v ČR u žen 63,4 roku a u mužů 61,3 roku, v roce 2014 pak 65 let u žen a 63,4 let u mužů. Tento údaj se pohybuje mírně nad průměrem EU28 (61,8 let u žen a 61,4 let u mužů), ale pod hodnotami dosahovanými např. ve Švédsku.¹⁵² Podíl délky života ve zdraví na naději dožití při narození se také zvyšuje, ale jen velmi pozvolna; u žen činil 78,8 % v roce 2008 a 79,2 % v roce 2014, u mužů pak 82,7 % a 83,6 % v těchto uvedených letech (pro srovnání průměr EU28 v roce 2014 byl 73,9 % u žen a 78,6 % u mužů). Pokud by tomu tak nebylo i nadále, rychlejší růst střední délky života než délky života ve zdraví by prodlužoval život v nemoci či se zdravotním omezením, což by nepřispívalo ke kvalitě života obyvatelstva jako takové. Představovalo by to také zátěž pro zdravotní a sociální systém a ekonomiku společnosti.

Prodloužení délky života ve zdraví je možné díky veřejné podpoře zdraví

857. Cesta k prodloužení délky života ve zdraví vede přes primární prevenci nemocí, zlepšení životního prostředí, ochranu a podporu zdraví a ovlivnění hlavních determinant zdraví.¹⁵³ Veřejné výdaje investované do podpory zdraví představují pouze zlomek celkových veřejných výdajů na zdravotnictví (řádově jen 1 %) a jejich vývoj v posledních deseti letech nebyl příliš pozitivní (viz graf 1.6). Výdaje na zdravotnictví jsou v ČR dlouhodobě nižší než průměr zemí OECD (v roce 2015 7,5 % HDP v ČR oproti průměru OECD 9 % HDP). Rozdíl není způsoben pouze nižšími soukromými výdaji na zdravotnictví, ČR je pod průměrem zemí OECD také v podílu veřejných výdajů na zdravotnictví k HDP: V roce 2015 v ČR 6,4 % HDP, průměr OECD 6,6 % HDP.¹⁵⁴

¹⁴⁹ ČSÚ (2016) *Vývoj obyvatelstva České republiky – 2015*.

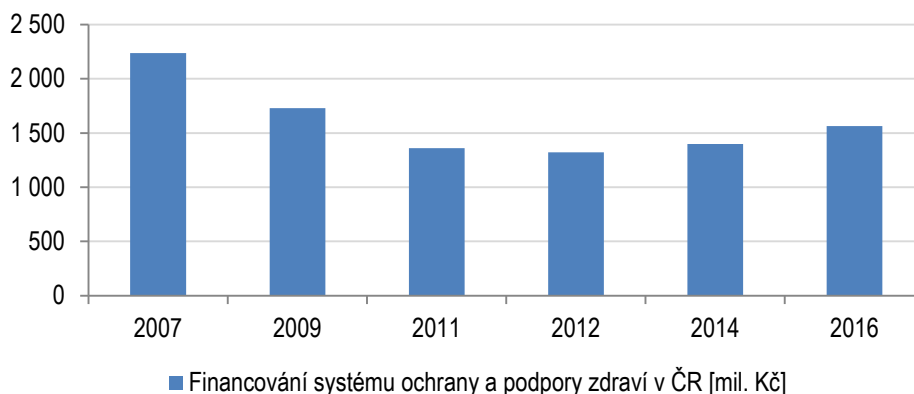
¹⁵⁰ MZD ČR (2015) *Zpráva o zdraví obyvatel České republiky*.

¹⁵¹ Viz např. studie WHO (2016) *HBSC – Health Behaviour in School-aged Children*.

¹⁵² EUROSTAT (2014) *Public Health*. Health expectancy. Healthy Life Years at birth, at age 65.

¹⁵³ MZD ČR (2014) *Zdraví 2020*.

¹⁵⁴ OECD (2016) *Health at a Glance Europe 2016*.

Graf 1.6 Veřejné výdaje investované do podpory zdraví.¹⁵⁵ Zdroj: MZd, na osobní vyžádání.

Lékařského personálu je dostatek, ale ne ve všech oblastech, a navíc stárne

858. Dle analýz ÚZIS¹⁵⁶ jsou počty lékařů a lékařek v ČR aktuálně poměrně stabilizované – aktivní úvazky mírně narůstají (ročně o 1,4 %). Odhadovaný nedostatek minimálně 1 000 úvazků chybějících lékařů a lékařek pokrývají přesčasy, úvazky jednoho pracovníka či pracovnice větší než 1 atd. U zdravotních sester dochází už nyní k propadu aktivních úvazků dostupných po segmentech péče, a to zejména u péče akutní. Trend je dlouhodobější a je částečně způsoben počínajícím nedostatkem sester, z velké části však také přechodem sester z úvazků v lůžkové péči k ambulantní péči (tam sester v čase přibývá). V některých regionech tak může docházet ke krizovým situacím. Dle prediktivních modelů Ministerstva zdravotnictví distribuce věku lékařů a lékařek není optimální. U některých specializací můžeme hovořit přímo o demografickém ohrožení (průměrný věk nad 57 let) a je nezbytné je omladit. Odhadem budou do roku 2019 očekávané počty absolventů a absolventek lékařských fakult pokrývat úbytky z důvodu odchodu lékařů a lékařek do důchodu. Po uvedeném horizontu predikce ukazuje pokles počtu lékařů a lékařek – bude tedy třeba navýšit počty absolventů a absolventek lékařských fakult.

1.6 Kultura

Podceňování kulturní a mediální politiky je rizikem

859. Rizikem pro soudržnost společnosti je podceňování kulturní a mediální politiky státu. Zejména ohrožující je rezignace státu na uplatňování vlivu v oblasti estetické i etické výchovy, rozvíjení kompetencí kulturního publika a mediální gramotnosti a tlaku na zachování vysoké úrovně kvality médií. Stejnou váhu má však také zanedbání péče o budování a udržování kulturně založené národní a státní identity. Úspěšně, byť často mimo veřejnou podporu, se rozvíjejí diverzifikovaná, kvalitní kulturní a umělecká tvorba i kulturní kontakty se zahraničím. Dědictvím 90. let zůstalo zpochybňování legitimacy kulturní politiky a ideologický důraz na prioritu soukromého vlastnictví na úkor uznání

¹⁵⁵ Nejsou zahrnuty náklady na dotační programy MZd v rozsahu cca 23 mil. Kč (pro rok 2016).

¹⁵⁶ DUŠEK, L.; BARTUŇKOVÁ, M.; MUŽIK, J. (2016) *Personální kapacity lékařů v rezortu zdravotnictví – predikce potřeb.*

potřeby ochraňovat a podporovat sdílené kulturní hodnoty. Přetrvává rovněž představa o nezbytnosti produkovat finanční zisk v kultuře a umění, objevily se dokonce věcně mylné argumenty ztotožňující podporu kultury s neoprávněným ovlivněním ekonomické soutěže. Menšinová kulturní politika zůstává v zajetí zastaralých konstruktů menšinových etnik a nerozlišuje mezi potřebou udržení kulturní identity autochtonních etnik na jedné straně a potřebou kulturní integrace nově příchozích menšin na straně druhé.

Nedostatek finančních zdrojů

860. Prosazování cílů a úkolů státní kulturní politiky je dlouhodobě omezováno nedostatkem finančních prostředků na jejich realizaci, což souvisí s celkovým podfinancováním kulturního sektoru a absencí alternativních zdrojů. Stát nemá vytvořeny mechanismy, jak využívat nové a životaschopné iniciativy v oblasti kultury a tím obnovovat a rozšiřovat institucionální strukturu kulturního života.

Výrazná většina zaměstnaných v oblasti kultury pobírá podprůměrnou mzdu

861. V roce 2014 bylo v kultuře zaměstnáno (počet osob pracujících v kultuře – nejen zaměstnaných, ale také dobrovolníků a dobrovolnic, pracujících na dohody, OSVČ a jiné typy pracovního poměru) celkově zhruba na 150 tis. lidí (počet samotných zaměstnanců a zaměstnankyň byl 80 740, což je přibližně 2,1 % z celkového počtu zaměstnaných v ekonomice). Počty osob pracujících v oblasti kultury se od roku 2012 nijak výrazně nezměnily, lze však pozorovat vzestupnou tendenci v počtu zaměstnaných, kteří pracují v odvětvích s nižší než průměrnou mzdou.¹⁵⁷ Ta byla v roce 2014 mírně pod celostátním průměrem. I přesto lze v jednotlivých sektorech sledovat výrazné rozdíly. Zatímco v oblasti audiovizuální a interaktivní techniky byl průměrný měsíční příjem vyšší než 40 tis. Kč, v oblasti kulturního dědictví nedosahovala průměrná měsíční mzda ani poloviny. Celkově platí, že více než 77 % zaměstnaných v sektoru kultury pracuje v odvětvích s nižší než celostátní průměrnou mzdou.¹⁵⁸

Zájem lidí o kulturu stoupá, stejně jako veřejné investice do ní

862. V oblasti kultury lze pozorovat od roku 2011 postupný nárůst výše finančních zdrojů, které do sektoru „přitékají“. V roce 2014 bylo z veřejných rozpočtů na kulturu (včetně vztahů s církvemi a náboženskými společnostmi) vyčleněno téměř 35,9 mld. Kč, což představovalo meziroční nárůst o 3,6 %. Celkově se tak do kultury dostalo přibližně 2,15 % veřejných rozpočtů. Narůstající objem veřejných prostředků však musí být efektivně využíván. Z hlediska makroekonomiky se kultura na vývoji HDP v roce 2014 podílela zhruba 1,4 %, tato výše se od roku 2010 výrazně nemění.¹⁵⁹ Pozitivní vývoj zaznamenává celková návštěvnost kulturních institucí, která se mezi lety 2013 a 2014 zvýšila o 5,7 %, což mj. souvisí se

¹⁵⁷ Sledované údaje z Výsledků účtu kultury ČR za roky 2011–2014. ČSÚ; NIPOS (2016) *Výsledky účtu kultury ČR za rok 2014*.

¹⁵⁸ ČSÚ; NIPOS (2016) *Výsledky účtu kultury ČR za rok 2014*.

¹⁵⁹ ČSÚ; NIPOS (2016). *Výsledky účtu kultury ČR za rok 2014*.

zpřístupňováním památkových objektů veřejnosti. Průběžně také stoupá počet kulturních akcí, které se v ČR konají.¹⁶⁰

¹⁶⁰ NIPOS (2016) *Kultura České republiky v číslech*.

2 Hospodářský model

2.1 Hospodářské instituce

Česká republika hraje druhou evropskou ligu ekonomické výkonnosti

863. Pozice české ekonomiky mezi západní a východní Evropou se za posledních 200 let nezměnila.¹⁶¹ Česká republika stojí v čele pomyslného pelotonu bývalých postkomunistických států, ale země ekonomického jádra EU (Německo, země Beneluxu, Francie a Velká Británie) jsou výkonnostně daleko vpředu.

Českou ekonomiku silně ovlivňuje dění v zahraničí

864. Česká republika je otevřená, v rámci EU středně velká ekonomika, citlivá na dění v globální ekonomice. Patří do skupiny zemí hospodářsky navázaných na Německo. To je dlouhodobě naším největším obchodním partnerem. Pro srovnání: Seřadíme-li naše obchodní partnery podle objemu obchodu, objem německého dovozu k nám je větší než dvou následujících zemí dohromady a objem vývozu do Německa dokonce větší než tří následujících zemí dohromady. Téměř polovina nefinančních podniků a téměř celý bankovní sektor jsou součástí nadnárodních společností. Závislost České republiky na zahraničních zdrojích ilustruje dobře například oblast výzkumu a vývoje. Třetina zdrojů pochází z evropských fondů a třetina hodnoty připadá na projekty realizované ve firmách se zahraničním vlastníkem.

Česká ekonomika se v roce 2015 vrátila na předkrizovou ekonomickou úroveň roku 2008

865. Výkonnost ekonomiky měřená pomocí hrubého domácího produktu (HDP), který je peněžním vyjádřením vytvořené hodnoty zboží a služeb v určitém období na daném území, mírně rostla již před vstupem do EU v roce 2004. V letech 2004–2007 silný hospodářský růst kulminoval. Mezi lety 2009 a 2014 následovaly propad a stagnace hospodářské výkonnosti v důsledku světové krize a domácí fiskální politiky. V roce 2015 HDP opět výrazně vzrostl díky nízké ceně komodit a jednorázovému dočerpání evropských dotací.¹⁶² Tehdy reálný HDP na osobu, tedy ekonomická úroveň země po odečtení vlivu, který na statistiky mají měnící se ceny, dosáhl opět úrovně roku 2008.

8 % HDP vytvořeného v ČR se nespoteřejuje v ČR, ale v zahraničí

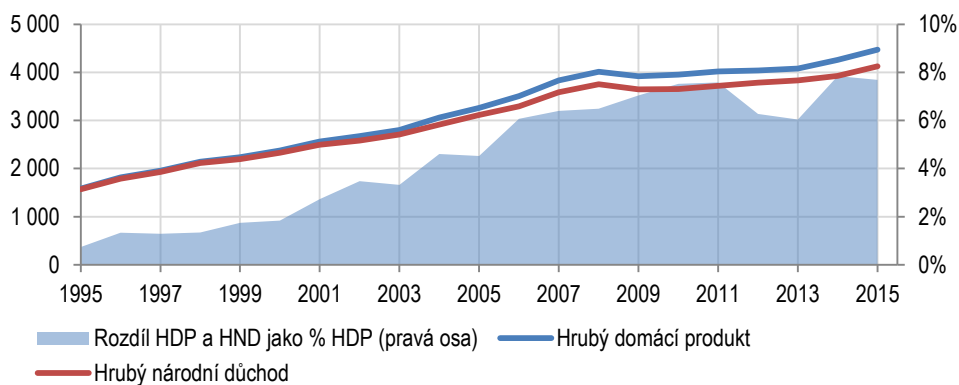
866. Vedle ekonomického výkonu měřeného HDP je důležitý i důchodový pohled na makroekonomickou realitu. Hrubý národní důchod (HND) ukazuje objem prvotních důchodů z práce i kapitálu z tuzemské ekonomiky i ze zahraničí připadající na české rezidenty. Rozdíl mezi HDP a HND je dán saldem prvotních důchodů se zahraničím, tedy zjednodušeně rozdílem mezi mzdami a zisky českých subjektů ze zahraničí na jedné straně a mzdami nerezidentů v ČR a zisky zahraničních vlastníků z české ekonomiky na straně druhé. Rozdíl mezi HDP a HND v ČR se zvětšuje. Průměrné tempo přírůstku HDP v letech 1995–2015 činilo 5,3 %, zatímco HND pouze 5 %. V roce 2015 tak byl HND již téměř o 8 % nižší než HDP, což je třetí nejvyšší hodnota v EU28 za Lucemburskem a Irskem, které mají výjimečnou strukturu ekonomiky s velmi vysokým podílem zahraničních

¹⁶¹ GGDC (2013) *The Maddison-Project*.

¹⁶² OECD (2016) *Economic Survey of Czech Republic 2016*.

společností. Ukazatel hrubého národního důchodu, tj. jaký objem zboží a služeb je v ekonomice spotřebován a investován, je důležitým doplňkem ukazatele HDP (viz Graf 2.1).

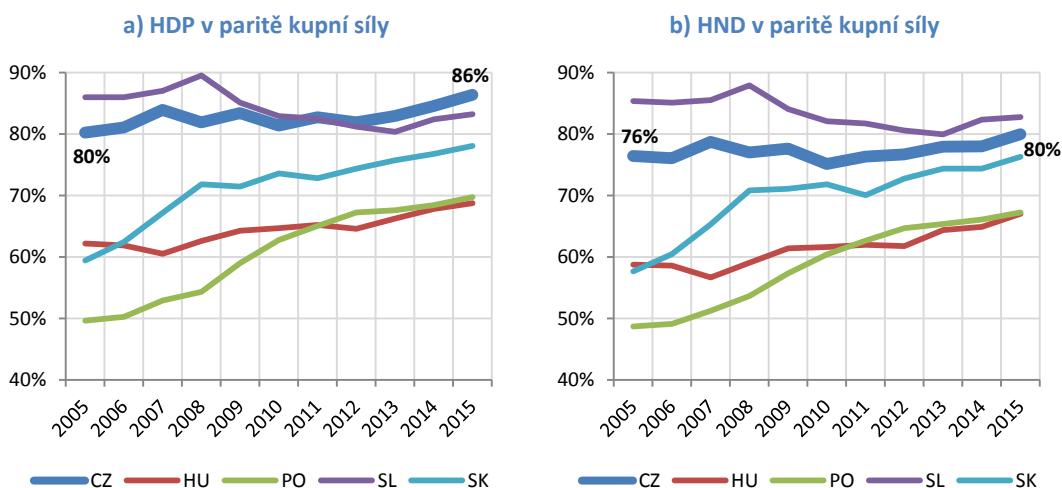
Graf 2.1 Hrubý domácí produkt, hrubý národní důchod a jejich rozdíl jako procento HDP [miliardy Kč v běžných cenách]. Zdroj: EK. Database AMECO. European Commission [online].

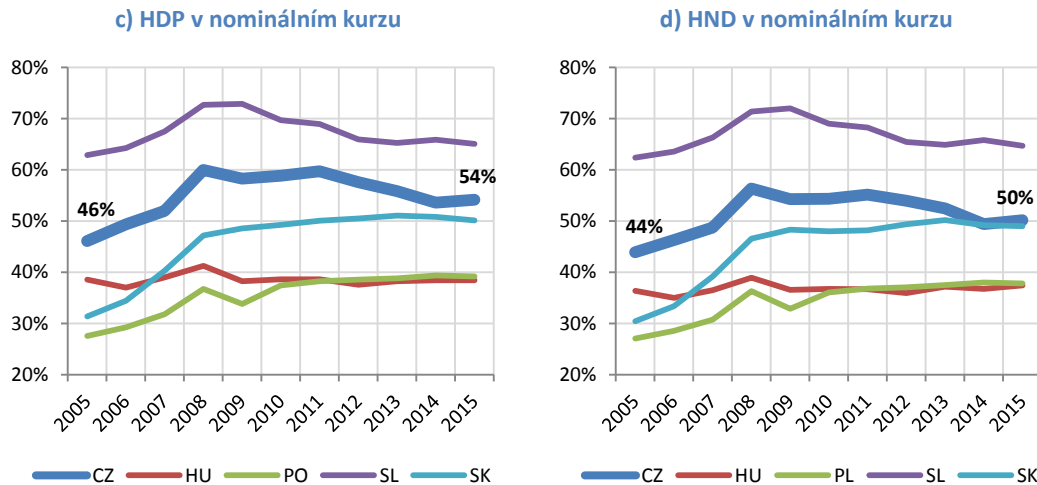

Česká republika se od vstupu do EU mírně přiblížila k průměrné ekonomické úrovni unie

867. Česká republika se mezi lety 2005 a 2015 přibližovala k průměrné ekonomické úrovni EU měřené v HDP na osobu v paritě kupní síly (očištěné o rozdílné cenové hladiny, viz Graf 2.2, sekce [a] a [b]) i podle směnného kurzu (sekce [c] a [d]). V HDP na osobu měřeném v paritě kupní síly jsme šestnáctí, v HND osmnáctí v EU.

Graf 2.2 Relativní ekonomická úroveň. [V běžných cenách podle parity kupní síly na osobu, EU28 = 100 %]. Zdroj: EK. Database AMECO. European Commission [online], vlastní výpočty.

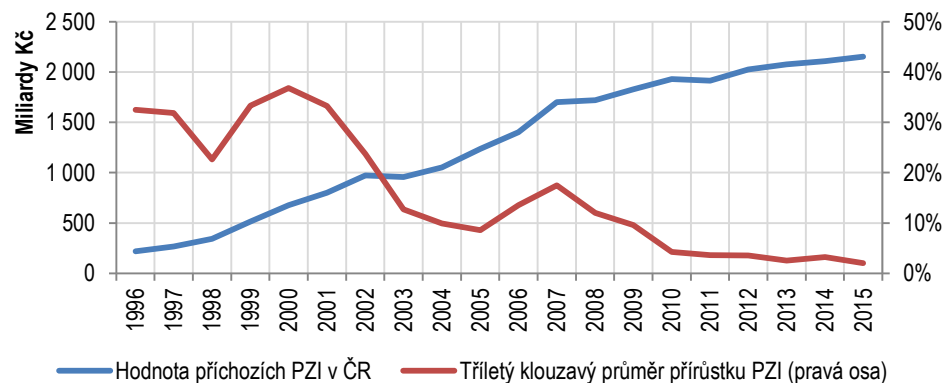

Hlavním faktorem silného růstu byly investice ze zahraničí

868. Silný ekonomický růst mezi lety 2000 a 2008 táhl především příliv přímých zahraničních investic (PZI). Zahraniční podniky kupovaly podíly v českých firmách nebo u nás zakládaly výrobu „na zelené louce“. S nimi přicházely kapitál, *know-how* a podniková kultura. Byla to výjimečná a v dohledné době neopakovatelná situace. Došlo k ní díky skokovému zapojení České republiky do globálních ekonomických řetězců. Investoři využili potenciál růstu a dosáhli vysokých výnosů dosažitelných u rychle rostoucích ekonomik (viz Graf 2.1 do roku 2008). Tyto výnosné investiční příležitosti se však již vyčerpávají a růst objemu PZI klesá, což ilustruje Graf 2.3.

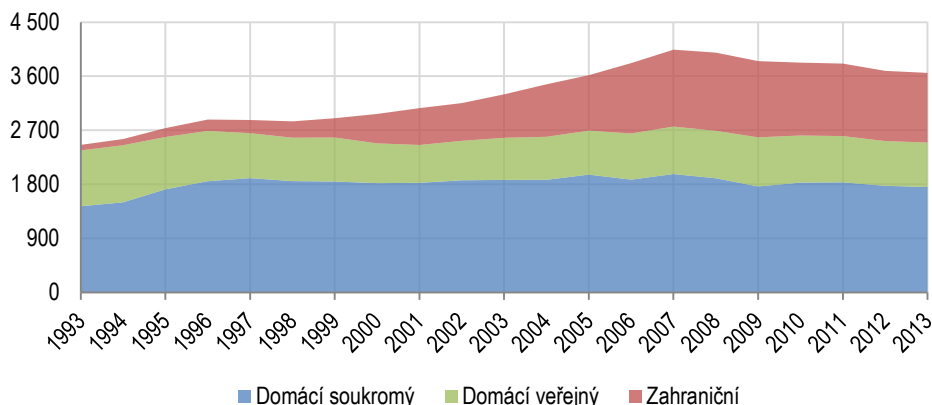
Graf 2.3 Hodnota přímých zahraničních investic v ČR a její přírůstek. Zdroj: ČNB. Databáze ARAD. ČNB [online]; vlastní výpočet.

Čistě domácí část ekonomiky od r. 1993 téměř nerostla

869. Dokladem růstu taženého zahraničními investicemi je také vlastnická skladba hrubé přidané hodnoty (HPH), tedy rozdílu mezi hodnotou vlastní produkce firmy a zdroji a polotovary, které sama nevyprodukuje a musí je nakoupit. Graf 2.4 ukazuje, že tvorba HPH obou domácích sektorů – veřejného i soukromého – očištěná o inflaci se téměř nemění. Růst HPH nejpozději od roku 1996 spočíval zejména na firmách pod zahraniční kontrolou (červená barva v grafu). HPH je statisticky téměř shodná s HDP, v ČR tvoří dlouhodobě přibližně 90 % HDP.

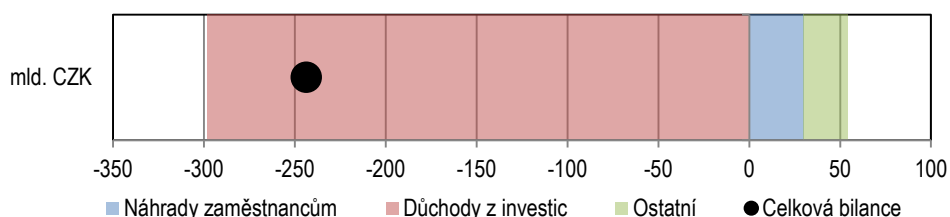
Graf 2.4 Skladba hrubé přidané hodnoty (ve stálých cenách dle deflátoru) podle vlastnictví [mld. Kč] Zdroj: ČSÚ, Databáze národních účtů. ČSÚ [online], vlastní výpočty.

Zahraniční firmy jsou důležitým prvkem české ekonomiky

870. Rozsah podnikání firem se zahraničními vlastníky v ČR ilustruje bilance primárních důchodů. Ta vznikne, když porovnáme příjmy českých občanů či občanek a firem ze zahraničí, a naopak příjmy zahraničních občanů či občanek a firem z ČR. Výsledkem je, že na mzdách a v kategorii „ostatní“ si Češi a Češky v zahraničí vydělají více než cizinci nebo cizinky u nás, zahraniční vlastníci naopak získají z ČR mnohem více dividend a zisků než čeští vlastníci firem a kapitálu obecně ze zahraničí. Rozdíl je téměř 300 miliard korun, tj. přibližně 6,7 % HDP (viz Graf 2.5). Se zahraničními investicemi přichází nové *know-how* a možnost zapojit se do nadnárodních hodnotových řetězců. Zahraniční firmy jsou také největším jednotlivým plátcem daně z příjmu právnických osob. Mezi dvaceti největšími plátcí této daně jich v roce 2014 bylo šestnáct. Těchto šestnáct firem dohromady zaplatilo téměř 23 miliard korun, tj. téměř 28 % z celkového objemu daně odvedené v uváděném roce.¹⁶³

Graf 2.5 Bilance primárních důchodů podle typu důchodu v roce 2015. Záporné číslo značí odtok do zahraničí, výsledná čísla jsou dílčí bilancí (net). Zdroj: ČNB, Databáze ARAD. ČNB [online].

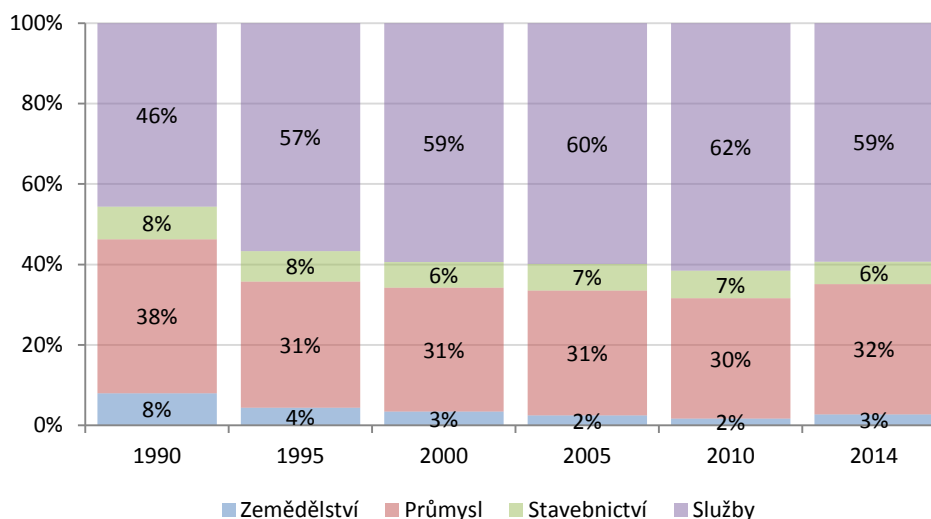
Růst produktivity práce po krizi zpomalil z průměrných 8 % na 2 % ročně

871. Česká republika zaznamenala v posledních dvou dekadách významný růst produktivity práce. Produktivita práce je jednoduše vypočtena jako HDP rozpočítaný na počet odpracovaných hodin všemi pracujícími v ekonomice. Nepopisuje tedy přímo efektivitu práce, ale finanční hodnotu produktu připadající na jednu odpracovanou hodinu. Zvýšila se z nominální hodnoty přibližně 166 Kč na odpracovanou hodinu

¹⁶³ MF ČR (2016) *Ocenění si převzala dvacítká TOP plátců daně z příjmů.*

v roce 1995 na téměř trojnásobnou hodnotu 485 Kč v roce 2015.¹⁶⁴ Zprvu rychlý reálný růst produktivity, který na přelomu tisíciletí dosahoval až 3,8 % ročně, však kvůli krizi po roce 2008 výrazně zpomalil a ustálil se na průměru 1,0 % ročně. Ve srovnání s Německem se Česká republika v produktivitě práce posunula z úrovně okolo 46 % v roce 1995 na 58 % v roce 2015.

Graf 2.6 Odvětvová struktura hrubé přidané hodnoty v běžných cenách mezi lety 1990 až 2014. Zdroj: ČSÚ, Databáze národních účtů. ČSÚ [online].

ČR je ekonomikou služeb,
ale s vysokým podílem
průmyslu

872. Odvětvovou strukturu ekonomiky můžeme vyjádřit pomocí podílu základních sektorů – služeb, průmyslu, stavebnictví a zemědělství – na HPH. Největší díl přidané hodnoty v české ekonomice vytvářejí služby (zejména finanční sektor). Po nich následuje průmysl, stavebnictví a nakonec zemědělství (viz Graf 2.6). Podíl služeb na HPH během minulých pětadvaceti let stoupl o 13 procentních bodů (p. b.), a to na úkor poklesu podílu průmyslu (o 6 p. b.), zemědělství (o 5 p. b.) i stavebnictví (o 2 p. b.). Hlavní strukturální změny proběhly v první polovině 90. let, v dalším období se poměry jednotlivých sektorů již výrazněji neměnily. Podíl průmyslu na HPH je v České republice nejvyšší z celé Evropské unie (viz dále Graf 2.12).

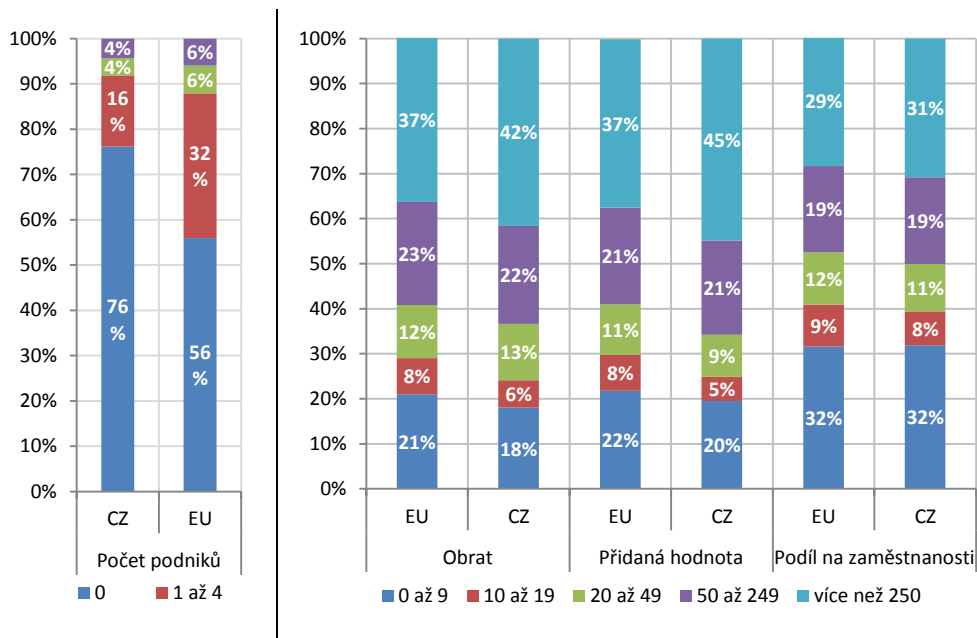
Páteří české ekonomiky jsou
velké podniky

873. Česká ekonomika se ve srovnání se zbytkem Evropské unie vyznačuje nadprůměrným podílem velkých podniků (nad 250 zaměstnaných) na zaměstnanosti, a především na přidané hodnotě (Graf 2.7). Naopak podprůměrná je role malých a středních podniků (mezi 10 a 250 zaměstnanými). Mikropodniky pod deset zaměstnaných (včetně osob samostatně výdělečně činných – OSVČ) vytvářejí o trochu méně přidané hodnoty než evropský průměr, tvoří však 96 % všech firem. Žádné zaměstnané nemá (technicky jde o OSVČ) 76 % všech českých firem, oproti evropskému průměru 56 %. Ne každá OSVČ však podniká na plný

¹⁶⁴ EK. Database AMECO. European Commission [online]. Položka: *Gross domestic product at current prices per hour worked (HVGDPH)*.

úvazek či celoročně – tisíce zaměstnaných si jen přivydělávají podnikáním na základě živnostenského oprávnění.

Graf 2.7 Struktura podniků podle počtu zaměstnaných v ČR a srovnání s průměrem EU28 (2013). Zdroj: EUROSTAT. Dataset Annual enterprise statistics by size class for special aggregates of activities (NACE Rev. 2). Eurostat [online].

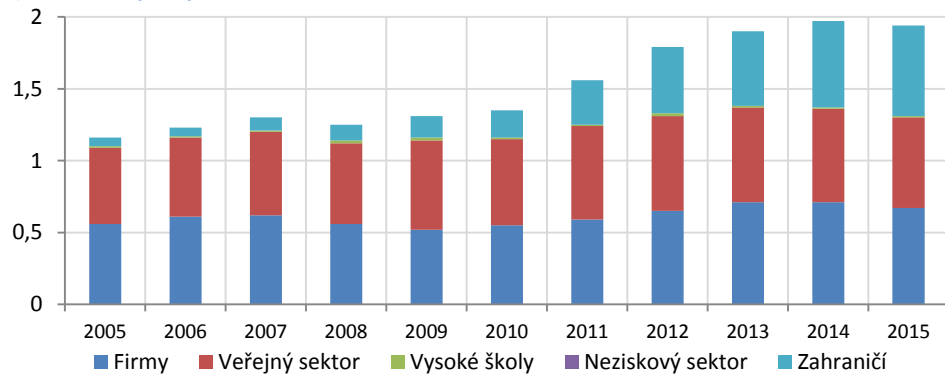
2.2 Inovace

Díky dotacím z EU se podařilo zvýšit výdaje na výzkum a vývoj

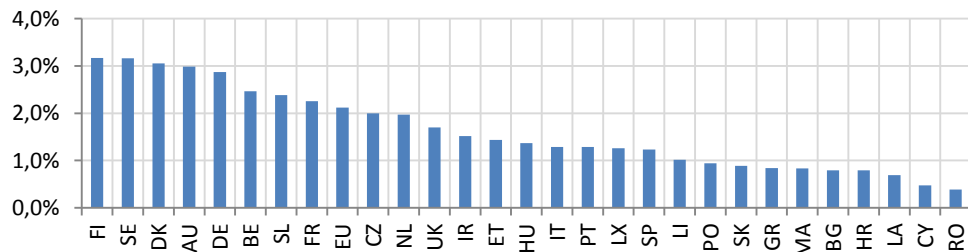
874. ČR v posledních letech výrazně zvýšila celkové výdaje na výzkum a vývoj (GERD). Stouply z méně než 1,5 % HDP v roce 2010 k téměř 2,0 % v letech 2014 a 2015 (viz Graf 2.8 část a). Dostali jsme se tak na devátou pozici v Evropské unii (viz Graf 2.8 b) a těsně pod průměr EU. Hlavním faktorem růstu výdajů na výzkum a vývoj (VaV) v letech 2011 až 2013 byl nárůst čerpání peněz z fondů EU. Česká republika používá na výzkum a vývoj více evropských fondů (45 eur na obyvatele ročně) než kterýkoli jiný stát unie.

Graf 2.8 Celkové výdaje na výzkum a vývoj jako procento HDP (GERD) v ČR a zemích EU. Zdroj: EUROSTAT. Dataset Total intramural R&D expenditure (GERD) by sectors of performance. Eurostat [online].

a) GERD v ČR jako podíl na HDP

b) GERD v zemích EU jako podíl na HDP v roce 2014

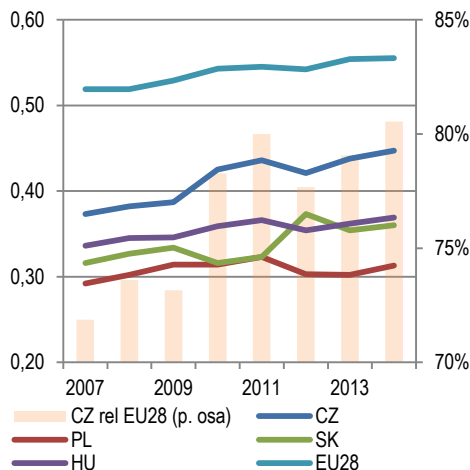

Souhrnné výsledky výzkumu a vývoje nejsou oslnivé, ale zlepšují se

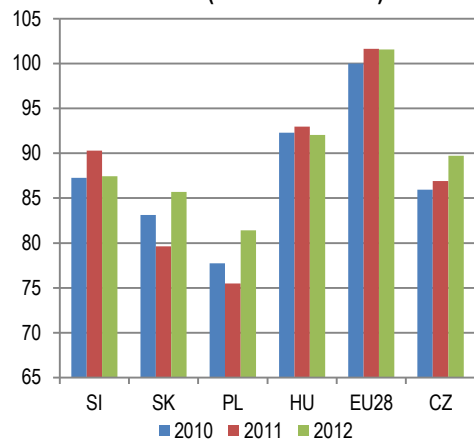
875. Jedním z měřítek efektivity užití vynaložených prostředků na výzkum a vývoj je inovační index. Vývoj souhrnné části inovačního indexu pro Českou republiku byl od roku 2007 pozitivní jak v hodnotě ukazatele, tak v relativní pozici vůči EU28, která v roce 2014 přesáhla 80 %. Graf 2.9 ukazuje v části (a) vývoj souhrnného inovačního indexu, v části (b) pak vývoj komplementárního Indikátoru inovačních výstupů.

Graf 2.9 Hodnocení výstupů a struktury VaV v ČR. Zdroje: EK. The Innovation Union Scoreboard. European Commission [online] a EK. Innovation Output Indicator. European Commission [online], vlastní zpracování.

a) Souhrnný inovační index

b) Indikátor inovačních výstupů - relativně (EU28 2010 = 100)

Největší část výdajů na výzkum v podnikatelském sektoru připadá na automobilový průmysl

876. Největší část výdajů na výzkum a vývoj v podnikatelském sektoru připadá průmyslu (59 %), převážně automobilovému, strojírenskému a elektrotechnice; po něm následují informační a komunikační činnosti (17 %).¹⁶⁵ Penězi i počtem pracovníků a pracovníc na výzkum a vývoj nejvíce přispívají společnosti, které vlastní zahraniční subjekty.

Aktivita a druhy podpory výzkumu v podnicích

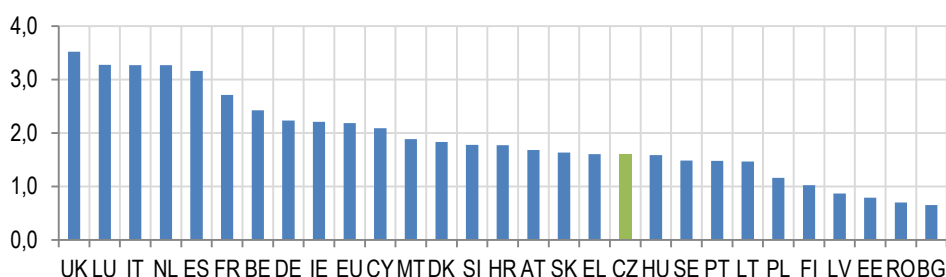
877. Veřejná podpora výzkumu a vývoje subjektů podnikatelského sektoru je dvojí – přímá skrze dotace na konkrétní projekty a ve formě institucionální podpory a nepřímá pomocí daňových úlev. Nepřímou podporu využívají ze dvou třetin velké podniky (nad 250 zaměstnaných), a to spíše se zahraničním vlastníkem. Naopak přímá podpora míří ponejvíce k malým a středním podnikům, a to spíše v domácím vlastnictví. Vlastní výzkumnou činnost vyvíjí méně než polovina firem s více než deseti zaměstnanými – v Německu jsou to dvě ze tří.¹⁶⁶

2.3 Hospodaření se zdroji a infrastruktura

Ekonomika ČR je materiálově náročná, i když se zlepšuje

878. Efektivitu využívání materiálních zdrojů lze vyjádřit jako zdrojovou produktivitu neboli hodnotu produktu, kterou ekonomika vytvoří s omezeným množstvím zdroje. Česká republika v tomto ukazateli mezi lety 2004 a 2014¹⁶⁷ zdvojnásobila svou výkonnost z hodnoty 0,5 eura produktu vytvořeného z jednoho kilogramu materiálních zdrojů v roce 2004 na 1 euro o deset let později. I přesto však Česká republika ve srovnání se zeměmi EU28 patří k těm méně efektivním na 20., resp. 21. příčce (2004, resp. 2014) v pořadí zdrojové produktivity.¹⁶⁸ Následující grafy ukazují materiálovou produktivitu České republiky v mezinárodním srovnání (Graf 2.10) a vývoj této produktivity (Graf 2.11).

Graf 2.10 Orientační srovnání materiálové produktivity zemí EU, HDP v paritě kupní síly/DMC [€ (PPS)/kg]. Zdroj: EUROSTAT. Dataset Resource productivity. Eurostat [online].

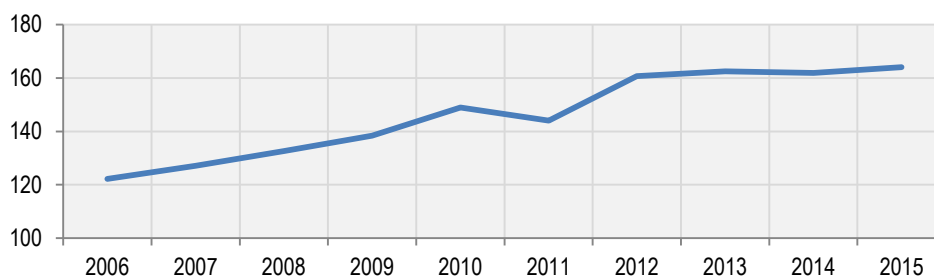
¹⁶⁵ ČSÚ (2016) *Ukazatele výzkumu a vývoje za rok 2015*. Tabulka 97, s. 134.

¹⁶⁶ ČSÚ (2016) *Inovační aktivity podniků v ČR 2012-2014*, s. 22 a 41.

¹⁶⁷ Poslední dostupná data jsou k roku 2014.

¹⁶⁸ EUROSTAT. Dataset Resource productivity. Eurostat. [online].

Graf 2.11 Materiálová produktivita ČR, index (rok 2000 = 100). Zdroj: EUROSTAT. Dataset Resource productivity. Eurostat [online].

Odpadové a oběhové
hospodářství

879. Recyklace snižuje spotřebu nového materiálu. Přímý ukazatel míry recyklace v ekonomice není k dispozici. Pro představu však může posloužit srovnání několika dostupných indikátorů, a to produkce druhotných surovin a produkce odpadů vůči celkovému materiálovému vstupu (DMI) i vůči sobě navzájem. Údaj o druhotných surovinách je sledován od roku 2011. Tabulka 2.1 tyto poměry v dolní části ukazuje. Jde však pouze o porovnání objemů, tyto kategorie nejsou navzájem výlučnými podmínkami (druhotné suroviny tvořily v roce 78,8 % odpadů, tomuto množství odpovídá pouze jejich objem). Produkce druhotných surovin odpovídá v celém sledovaném období zhruba 8 až 9 % celkové domácí spotřeby materiálů (vlastní těžba + import – export).

Tabulka 2.1 Základní statistika materiálového hospodářství, údaje v tunách. Zdroj: ČSÚ (2016) Účty materiálových toků (vybrané indikátory) – 2015 a ČSÚ (2016) Produkce, využití a odstranění odpadů – 2015.¹⁶⁹

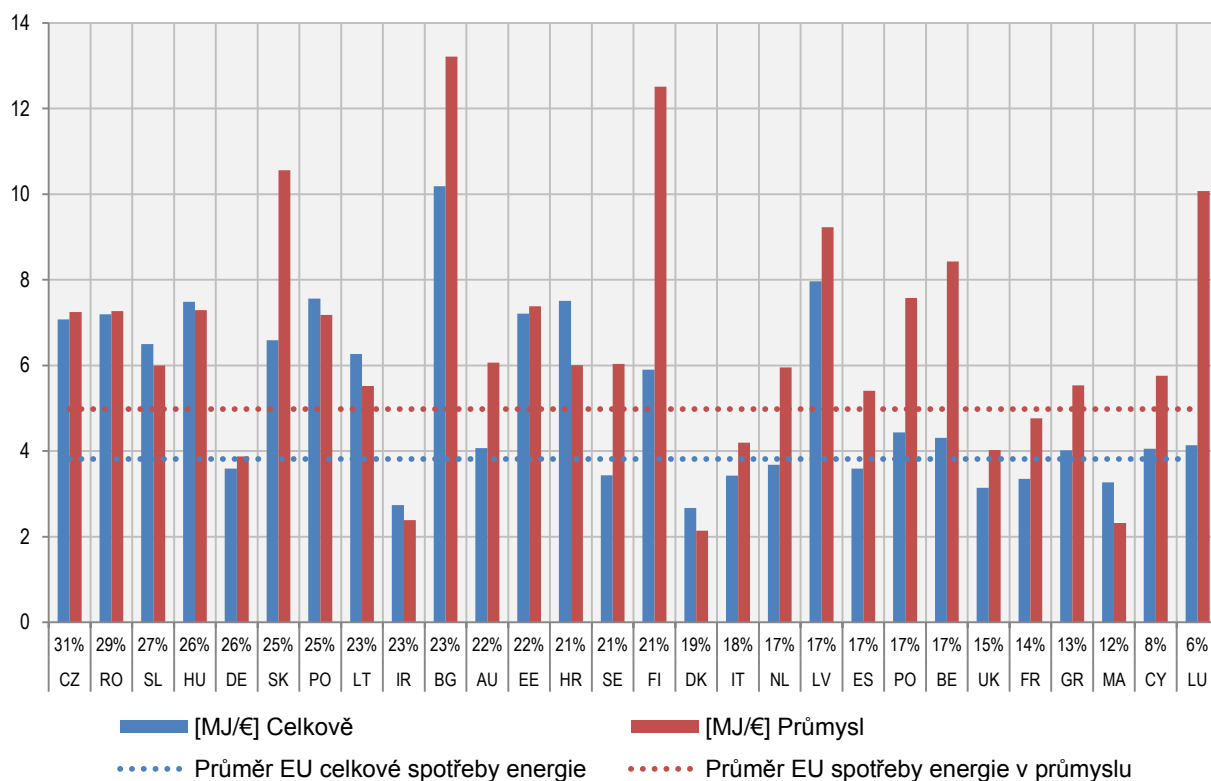
	2011	2012	2013	2014	2015
Produkce druhotných surovin celkem	21 241 161	20 788 673	18 721 648	18 753 555	20 405 028
Produkce odpadů celkem	23 576 396	23 435 996	23 724 147	23 788 925	26 946 718
Domácí materiálový vstup (DMI)	242 402 861	223 728 276	222 860 242	230 215 458	236 742 394
Poměr produkce druhotných surovin a produkce odpadů	90,1%	88,7%	78,9%	78,8%	75,7%
Poměr produkce druhotných surovin a DMI	8,8%	9,3%	8,4%	8,1%	8,6%
Poměr produkce odpadů a DMI	9,7%	10,5%	10,6%	10,3%	11,4%

Energetická náročnost české ekonomiky odpovídá vysokému podílu průmyslu

880. Česká republika je zemí s nejvyšším podílem průmyslu na HPH v EU28. Patří k zemím, jejichž ekonomika je nadprůměrně energeticky náročná, nikoliv však nejnáročnější. Ze srovnatelně průmyslových zemí vyčnívá Německo, které má o 5 p. b. nižší podíl průmyslu na HPH, ale na produkci jednoho eura přidané hodnoty v průmyslu spotřebuje téměř o polovinu méně energie než Česká republika (viz Graf 2.12).

¹⁶⁹ Data produkce druhotných surovin před rokem 2011 nejsou metodicky srovnatelná.

Graf 2.12 Energetická náročnost produkce jednoho eura HPH v členských státech EU28 [MJ/€] v roce 2013.¹⁷⁰ Zdroj: EUROSTAT. Dataset National Accounts aggregates by industry (up to NACE A*64). Eurostat [online] a EUROSTAT. Dataset Simplified energy balances – annual data. Eurostat [online]

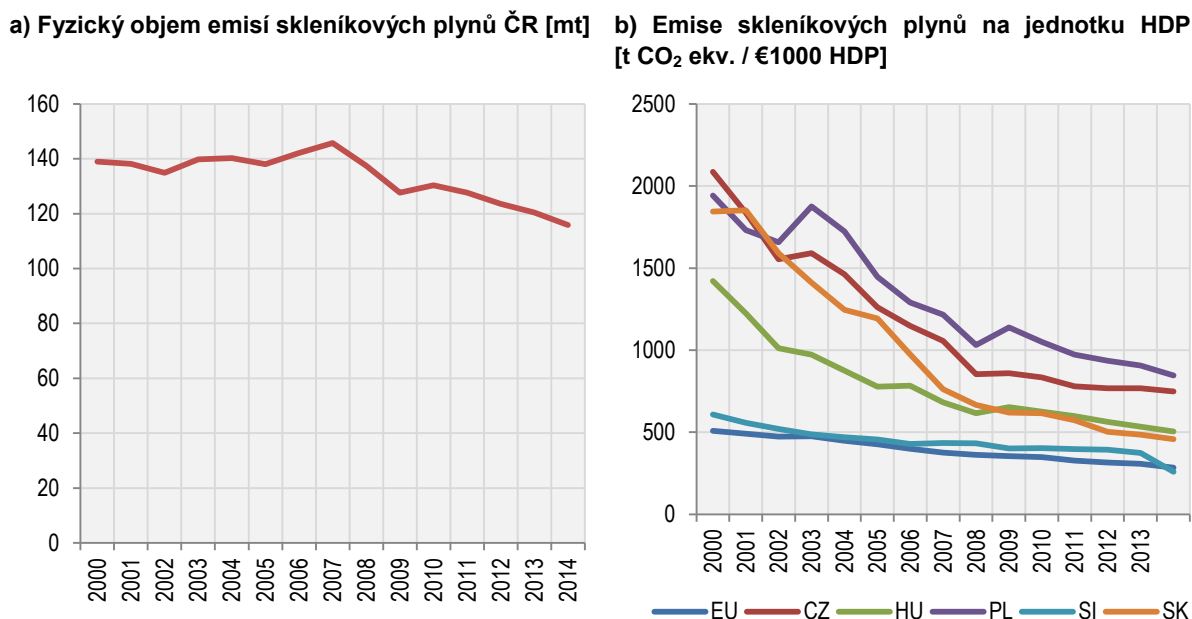

Daří se snižovat emise skleníkových plynů, ale v přepočtu na HDP jsou stále dvojnásobné oproti EU

881. Velký podíl průmyslu také patří mezi důvody, proč česká ekonomika vypustí na vyrobené euro hrubého domácího produktu poměrně vysoké emise skleníkových plynů. Díky silnému růstu HDP se tato relativní náročnost v letech 2000–2008 snížila, aniž by klesal objem vypouštěného znečištění. V této době došlo k sérii strukturálních změn – krátce předtím vstoupila v účinnost environmentální legislativa ze začátku devadesátých let, Česká republika vstupovala do EU a díky zahraničním investicím přicházely do průmyslu modernější technologie. Kvůli stagnaci ekonomického růstu se po roce 2008 – při této metodě propočtu – příznivý trend zastavil, ačkoli emise v té době naopak začaly klesat. K jeho obnově bude nutné realizovat finančně náročné strukturální změny včetně kombinace opouštění fosilních zdrojů energie a růstu produktivity. Některé části země také nadále trpí vysokým znečištěním vzduchu škodlivými emisemi z průmyslových podniků (viz Obce a regiony).

¹⁷⁰ Čísla s procenty pod vodorovnou osou ukazují podíl průmyslu na HPH v dané zemi. Země jsou seřazeny sestupně podle podílu průmyslu na HPH.

Graf 2.13 Vývoj objemu emisí a náročnosti české ekonomiky na emise skleníkových plynů. Zdroj: EUROSTAT. Dataset Greenhouse Gas Emissions (source: EEA). Eurostat [online] a EK, Database AMECO. European Commission [online].

Charakteristika české energetiky

882. Výroba elektřiny v ČR stojí z historických a ekonomických důvodů na domácích zdrojích – uhlí a jaderné energii. Hlavním vnějším faktorem ovlivňujícím podobu české elektroenergetiky proto zatím není ani tak otázka zdrojů, ale energetická politika prováděná na úrovni EU a v jednotlivých členských zemích. Mezinárodní společenství se shodlo, že chce postupně snižovat emise skleníkových plynů, tedy i spotřebu fosilních paliv.¹⁷¹ Státy Evropské unie liberalizují trhy s elektřinou i zemním plynem; domlouvají se také na společné energetické politice a politice klimatu.¹⁷² Také domácí rozhodnutí některých zemí – zejména německá *Energiewende*¹⁷³ – mají nemalý vliv na trh v jiných státech, včetně České republiky. Českou energetiku postupně proměňují a budou proměňovat i technologické inovace. Konkurenceschopnější se například stává decentralizovaná výroba energie, což mění ekonomická rozhodnutí některých domácností a firem. Decentralizace výroby elektřiny má tři hlavní příčiny. Malovýroby přibývá díky šíření nových technologií, zejména obnovitelných zdrojů. Malé místní zdroje jsou často vnímány jako posílení bezpečnosti a přínos pro místní ekonomiku. Cílevědomě ji podporuje také evropská i domácí legislativa.

Uhlíkově intenzivní energetika na ústupu

883. Vnější vlivy působící na českou energetiku vyvolaly požadavek na snižování spotřeby fosilních paliv. Toho lze dosáhnout několika způsoby – zejména zvýšením podílu výroby energie z obnovitelných či jaderných zdrojů a zvyšováním energetické efektivity. Proměňuje se také energetický trh. Liberalizace trhu a také podpora obnovitelných zdrojů v současnosti

¹⁷¹ Cíl SDG 13 v OSN (2015) *Transforming Our World*; OSN (2015) *Paris Agreement*.

¹⁷² Vyjádřené mj. v EK (2010) *2020 Energy Strategy*, EK (2015) *Rámec politiky v oblasti klimatu a energetiky v období 2020–2030*.

¹⁷³ Viz např. v: ČERNOCH, F.; OSIČKA, J.; ACH-HÜBNER, R.; DANČÁK, B. (2015) *Energiewende*.

znevýhodňují investičně náročné projekty, zejména jaderné elektrárny. Ty dnes nejsou bez státní podpory rentabilní. Uhelná energetika čelí a bude čelit požadavkům na snižování emisí a kompenzaci externalit, které způsobuje.

Potenciál zvýšení energetické účinnosti

884. V řadě oblastí existují příležitosti k vylepšování energetické efektivity, které dávají také ekonomický smysl. Patří k nim vytápění (které tvoří 76 % spotřeby energie v domácnostech¹⁷⁴, potenciál dohromady 350 PJ, z toho 100 PJ systémy zásobování teplem¹⁷⁵ a 250 PJ domácnosti¹⁷⁶), zbytečně vysoká výroba nad nezbytnou systémovou rezervou a export elektřiny (kdy exportní saldo bez systémové rezervy činí 54 PJ¹⁷⁷) nebo přenesení osobní automobilové přepravy ve městech na veřejnou dopravu (souhrnně za dopravu potenciál 240 PJ¹⁷⁸).

Dopravní napojení do zahraničí není dostatečné

885. Dopravní infrastruktura nese historicky dané strukturální rysy. Dálniční síť je v západní polovině ČR vedena koncentricky z regionů směrem do Prahy. Efektivní železniční síť doposud s výjimkou směru na Vídeň neprolomila hranice železné opony, takže napojení na západ, jihozápad a sever je relativně poddimenzované oproti napojení na východ a jihovýchod.

Silnice a dálnice

886. Silniční síť definují následující výhody – vysoká hustota silniční sítě, rozvinutá dálniční síť pro vnitrostátní dopravu a napojení největších měst na dálniční síť. Naopak nedostatečná je dálniční síť ve směru sever-jih, neexistuje napojení Jihočeského a Pardubického kraje, radiální směry nejsou dostatečně dotaženy ke státní hranici a napojeny na zahraničí. Problémem je také dlouhodobé podfinancování oprav.

Železniční síť

887. Také základní železniční síť má velmi vysokou hustotu s optimálním rozložením, dokončené tranzitní koridory jsou napojeny na evropskou železniční síť. Hlavní tahy ve směru východ-západ jsou však na hraně své kapacity, chybí harmonogram vybudování vysokorychlostních tratí pro osobní přepravu ve směru Praha – Brno – Ostrava / Vídeň a napojení na evropskou síť (zejména v Německu).

Vodárenská infrastruktura

888. Vodárenská infrastruktura je v současné době schopna plnit pouze úkoly vyplývající ze standardního provozu, bez narušení funkce povrchových a podzemních zdrojů pitných vod při dostatečné hydraulické účinnosti distribučních systémů pitných vod, vodárenských soustav a místních vodovodů měst a obcí. Česká republika je otevřená v rámci přístupu k vlastnictví nebo provozování různých typů technických infrastruktur, včetně vodárenské infrastruktury. Díky tomu došlo v závěru

¹⁷⁴ ČSÚ (2004) *Šetření ENERGO 2004*. Výsledky aktuálního šetření ENERGO 2015 nebyly před uzávěrkou tohoto textu dostupné.

¹⁷⁵ MPO ČR (2015) *Státní energetická koncepce*.

¹⁷⁶ MMR ČR (2015) *Vybrané údaje o bydlení 2015*.

¹⁷⁷ ERÚ (2015) *Roční zpráva o provozu ES ČR*.

¹⁷⁸ MPO ČR (2015) *Státní energetická koncepce* uvádí potenciál 240 PJ souhrnně pro dopravu.

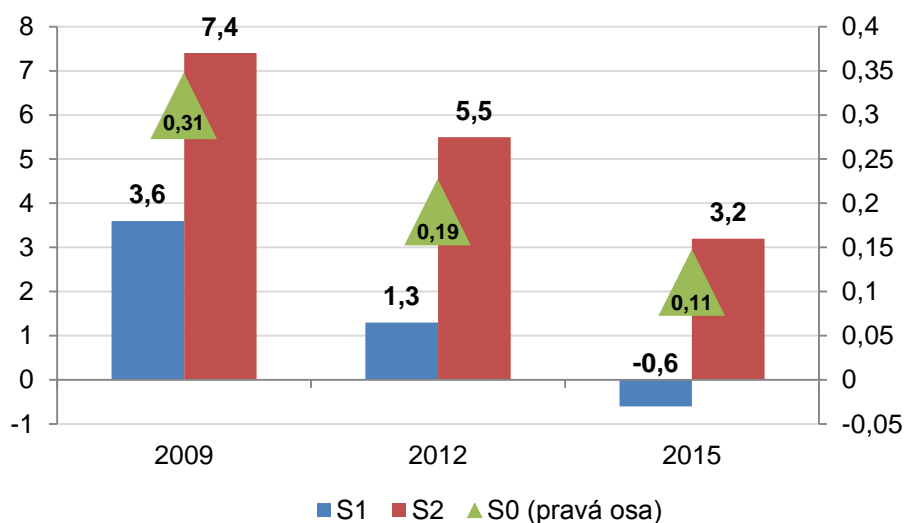
20. století k významnému posunu strategického rozhodování o využívání nezastupitelného média pro funkci zásobování měst a obcí pitnou vodou.

2.4 Soustava veřejných financí

Udržitelnost veřejného dluhu je hodnocena jako málo nebo středně riziková

889. Jedním z možných měřítek udržitelnosti veřejných financí je hledisko udržitelnosti veřejného dluhu. Evropská komise ve svých publikacích o fiskální udržitelnosti zavádí indikátory pro krátké, střední a dlouhé období. Podle tohoto měřítka jsou výhledy českého fiskálního systému hodnoceny jako málo rizikové nebo nerizikové v krátkém a středním období a středně rizikové v dlouhém období.¹⁷⁹ S0 je varovný indikátor stability veřejných financí pro krátké období jednoho roku. Vztahuje se ke kritické úrovni vypočítávané konkrétně pro každou zemi a čas (pro ČR 0,43 v roce 2015 a 0,44 v roce 2011). Indikátory S1 a S2 jsou vyjádřeny v procentech HDP a ukazují odhad, o kolik veřejné rozpočty potřebují zvýšit příjmy a/nebo snížit výdaje ve středním, respektive dlouhém období. Záporné hodnoty (jako v případě ukazatele S1 v roce 2015) značí splnění stanovených kritérií udržitelnosti. Země tedy má rezervu pro případné zhoršení bilance veřejných financí.

Graf 2.14 Indikátory fiskální udržitelnosti. Čím nižší hodnota, tím vyšší udržitelnost. Zdroje: EK (2009) *Sustainability Report 2009*, s. 96–97; EK (2012) *Fiscal Sustainability Report 2012* s. 89–90 a EK (2016) *Fiscal Sustainability Report 2015*, s. 109–110.

Veřejné výdaje patří k nejméně efektivně vynakládaným v EU

890. Efektivita řízení veřejných financí v ČR je hodnocena jako jedna z nejnižších v EU.¹⁸⁰ Mezi hlavní vytýkané nedostatky patří mj. *ad hoc* zásahy do rozpočtů, omezená platnost výdajových stropů nebo neexistence nezávislé kontroly výdajů. OECD dále zmiňuje¹⁸¹ plýtvání prostředky při nákupu (*procurement*), špatnou koordinaci investičních

¹⁷⁹ EK (2016) *Fiscal Sustainability Report 2015*, s. 109-110.

¹⁸⁰ Naposledy viz EK (2016) *Zpráva o České republice 2016*, sekce 2.2.

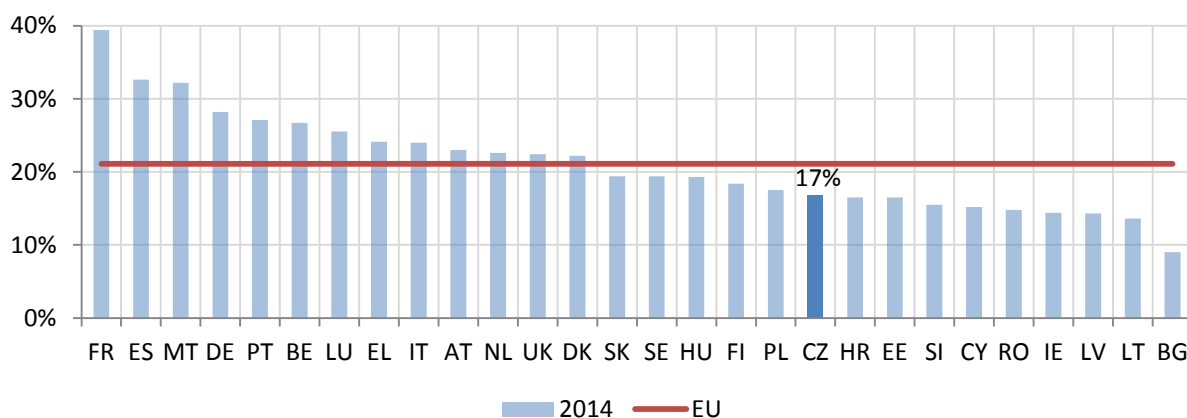
¹⁸¹ OECD (2016) *OECD Economic surveys: Czech Republic 2016*.

projektů napříč resorty nebo přílišnou roztříštěnost místních samospráv, která znesnadňuje dosahování úspor z rozsahu.¹⁸²

V ČR jsou nižší daně než průměrně v EU

891. Sazby daní v České republice patří v Evropské unii k poměrně nízkým. Skutečná míra daní z příjmu po odečtení všech benefitů, které poplatníci dostávají nazpět (tzv. průměrná efektivní daňová sazba – vypočítává se jako průměr obou daní z příjmu), v roce 2012 činila 17 %, čtyři procentní body pod průměrem EU (viz Graf 2.15).¹⁸³

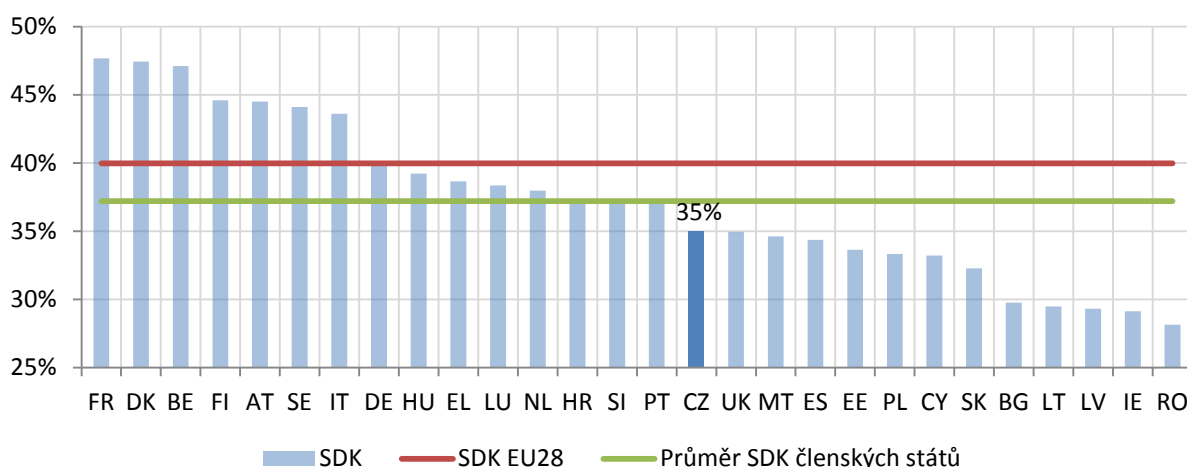
Graf 2.15 Průměrná efektivní daňová sazba, srovnání v EU28. Zdroj: EK (2015) *Taxation Trends in the European Union*, s. 146, vlastní zpracování.

Objem prostředků vybraných na daních patří k průměru EU

892. Česká republika patří k nižšímu průměru EU ve srovnání, jakou část HDP tvoří všechny vybrané daně (tzv. složená daňová kvóta – SDK). S 35 % je na šestnáctém místě v Unii – dva procentní body pod aritmetickým průměrem všech členských zemí a pět procentních bodů pod složenou daňovou kvótou EU jako celku (viz Graf 2.16).

Graf 2.16 Složená daňová kvóta vyjádřená jako podíl na HDP. Zdroj: EK. Database AMECO. *European Commission* [online].

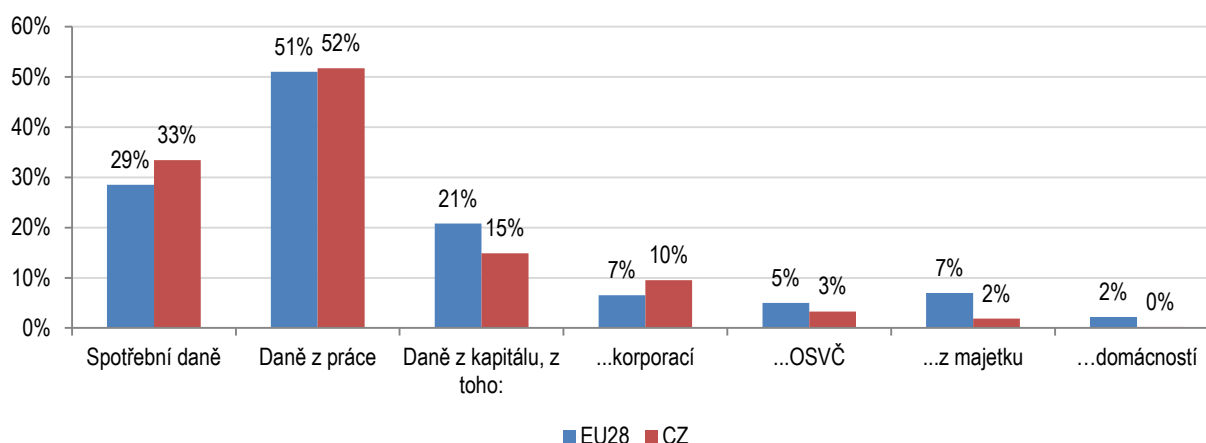
¹⁸² Úspory z rozsahu znamenají, že s rostoucím množstvím produkce statku nebo služby klesá její jednotková (průměrná) cena.

¹⁸³ Viz EK (2016) *Taxation Trends in the European Union*, s. 146.

Práce je v ČR oproti EU zdaněna více než kapitál

893. Poměrně velké procento celkového zdanění v České republice tvoří spotřební daně a daně z práce (včetně odvodů). Naopak relativně nízké jsou daně z kapitálu – daně z příjmu právnických osob či OSVČ a také majetkové daně (daň z nemovitých věcí, daň z nabytí nemovitých věcí nebo silniční daň). Daně z příjmu fyzických osob jsou o 3 p. b. nad průměrem EU, zatímco majetkové daně tvoří pouze 2 % celkových daní oproti 7 % v EU (viz Graf 2.17).

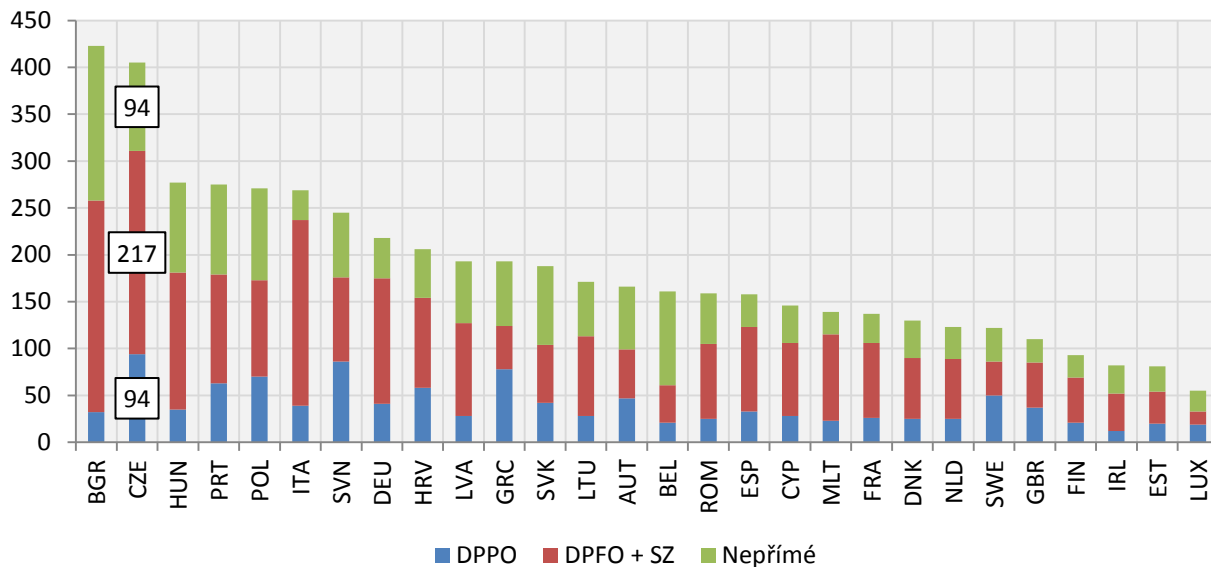
Graf 2.17 Rozložení daňové zátěže podle ekonomické funkce [% podíl na celkovém zdanění]. Zdroj: EUROSTAT. Dataset Structure of taxes by economic function. Eurostat [online]. [gov_a_tax_str].

Firmám v ČR trvá daňové přiznání spolu s Bulharskem nejdéle v EU

894. Český systém výběru daní není pro své uživatele příliš přátelský. Ilustruje to ukazatel časové náročnosti administrace daní. V roce 2015 jsme se s 405 hodinami potřebnými k vyřízení daní z příjmu fyzických i právnických osob a spotřebních daní umístili na 122. místě ze 189 zemí světa a jako předposlední ze zemí EU před Bulharskem s 423 hodinami. Celkový čas je součtem tří složek – korporátní daně z příjmu, daní z příjmu fyzických osob včetně odvodů a nepřímých daní jako daně z přidané hodnoty nebo z obrátu. Počítá se pro typickou středně velkou firmu. 217 hodin, tedy více než polovinu časové zátěže typické české firmy, zabere administrace osobních daní. To je například jen o hodinu méně, než kolik v Německu zabere celé daňové přiznání (viz Graf 2.18).

Graf 2.18 Čas v hodinách potřebný k přípravě a podání daňového přiznání pro typickou středně velkou firmu (2016). Zdroj: WB. Databáze Doing Business. *World Bank* [online].

Fondy ESIF financují rostoucí část veřejných výdajů

895. Roste podíl výdajů veřejné správy financovaných z fondů ESIF. Jejich rozsah je předmětem analýzy MMR ČR (ve spolupráci s MF ČR) a do finalizace ČR 2030 bude k dispozici. Kvůli nejistotě dostupnosti fondů ESIF po roce 2020 představuje tato závislost potenciální hrozbu výpadku veřejných služeb a zhoršení fungování veřejné administrativy.

3 Odolné ekosystémy

3.1 Krajina a ekosystémové služby

Krajinu tvoří propojené ekosystémy, které poskytují rozličné služby	896. Krajina je tvořena jednotlivými ekosystémy, a protože sama jako celek odpovídá definici ekosystému (tj. je soustavou živých a neživých složek životního prostředí, jež jsou navzájem spojeny výměnou látek, tokem energie a předáváním informací a vzájemně se ovlivňují a vyvíjejí v určitém prostoru a čase), je zároveň ekosystémem vyššího řádu – krajinným ekosystémem. Jako taková poskytuje krajina mnoho rozličných přínosů – ekosystémových služeb.
Ekosystémové služby zahrnují produkci potravin i další zásadní funkce	897. Ekosystémy v krajině umožňují produkci potravin, krmiv i dřeva. Regulují kvalitu ovzduší, místní klima, vodní režim a kvalitu vody, erozi a změny vlastností půd, populace přenašečů nemocí i toky odpadních látek. V obecnější rovině podporují životní cyklus živočichů a rostlin, napomáhají udržování biologické rozmanitosti a zajišťují koloběh živin a půdotvorbu. Vytvářejí však také podmínky pro rekreaci a cestovní ruch, mají estetické hodnoty, jsou součástí kulturního dědictví a pomáhají budovat vztah k místu, mají význam pro vědecký výzkum a vzdělávání a mohou mít i rozměr duchovní a náboženský. ¹⁸⁴
Kontakt s přírodou je podmínkou kvality života	898. Lékařský výzkum v posledních letech zjišťuje, že pobyt v přírodě, resp. v zeleni, zlepšuje psychické i fyzické zdraví. ¹⁸⁵ Lidé, kteří mají možnost trávit čas v přírodě nebo třeba v městském parku, žijí déle, ¹⁸⁶ jsou v lepší psychické pohodě, ¹⁸⁷ více si pamatují ¹⁸⁸ a lépe spolupracují, ¹⁸⁹ děti jsou méně nepozorné. ¹⁹⁰
Pro život člověka je nezbytná stabilní krajina	899. Krajinný ekosystém schopný odolávat destabilizujícím vlivům je proto základní podmínkou dalšího vývoje lidské společnosti. Krajinu přitom zásadně ovlivňují zejména způsoby hospodaření v ní, rozvoj sídel a technické, zejména dopravní infrastruktury, těžba nerostných surovin a masové formy rekreace. V posledních letech se pak stále významněji uplatňuje změna klimatu, která ovlivňuje složení, rozmanitost a vývoj ekosystémů a jimi poskytovaných služeb.
Změna klimatu přinese častější sucha a povodně	900. Změna klimatu ovlivní ekosystémy zásadně pro ukládání uhlíku (lesy, trvalé travní porosty či mokřady a rašeliniště), tedy naprostou většinu přírodních stanovišť v naší krajině. Povede ke zvýšení rizik, např. povodní,

¹⁸⁴ VAČKÁŘ, D.; FRÉLICOVÁ, J.; LORENCOVÁ, E.; PÁRTL, A.; HARMÁČKOVÁ, Z.; LOUČKOVÁ, B. (2014) *Metodologický rámec integrovaného hodnocení ekosystémových služeb v ČR*.

¹⁸⁵ EEA (2013) *Environment and human health*.

¹⁸⁶ KUO, M. (2015) How might contact with nature promote human health? *Frontiers in Psychology* 6, s. 1093.

¹⁸⁷ BARTON, J.; PRETTY, J. (2010) What is the best dose of nature and green exercise for improving mental health? *Environmental Science & Technology* 44.

¹⁸⁸ BRATMAN, G. N.; DAILY, G. C.; LEVY, B. J.; GROSS, J. J. (2015) The benefits of nature experience. *Landscape and Urban Planning* 138.

¹⁸⁹ ZELENSKI, J. M.; DOPKO, R. L.; CAPALDI, C. A. (2015) Cooperation is in our nature. *Journal of Environmental Psychology* 42.

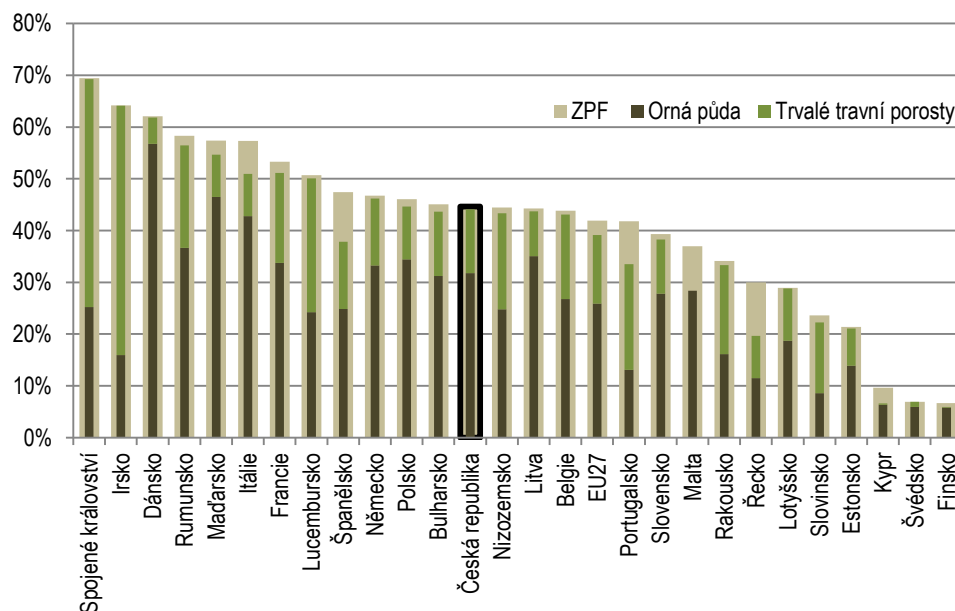
¹⁹⁰ KUO, M. (2015) How might contact with nature promote human health? *Frontiers in Psychology* 6, s. 1093.

sucha a rychlého šíření nepůvodních druhů rostlin a živočichů.¹⁹¹ Tyto jevy způsobí změny v území, které mohou ovlivňovat odrazivost zemského povrchu a dále přispět k regionální změně klimatu.

Česká republika má vysoký podíl orné půdy i lesů

901. Podoba české krajiny byla doposud utvářena zejména zemědělstvím. Podíl orné půdy je v České republice vysoký i ve srovnání s průměrem EU 27 (viz Graf 3.1). Dle dat veřejného registru půdy LPIS bylo v roce 2014 zemědělsky využíváno 45 % území České republiky, z čehož orná půda tvořila 70 % a trvalé travní porosty 28 %. Rozloha orné půdy však pozvolna klesá a zvyšuje se plocha trvalých travních porostů, lesů a zastavěných ploch. Podíl lesů činil v roce 2014 podle Katastru nemovitostí 34 % z celkové rozlohy našeho území.

Graf 3.1 Podíl zemědělské půdy celkem (ZPF), orné půdy a trvalých travních porostů na celkovém území [%], 2013. Zdroj: CENIA; MŽP ČR (2015) Zpráva o životním prostředí České republiky 2014, s. 96.

Ekologicky obhospodařované orné půdy je u nás velmi málo

902. Mezi lety 2000 a 2014 vzrostla výměra zemědělské půdy obhospodařované ekologicky téměř třikrát a za posledních 10 let téměř dvakrát – z 255 tis. ha na 494 tis. ha. V roce 2014 tak bylo ekologicky obhospodařováno cca 11,7 % celkové výměry zemědělského půdního fondu. Ve struktuře ekologicky obhospodařované zemědělské půdy ovšem dlouhodobě výrazně převládají trvalé travní porosty (83,6 %), které zahrnují 41,5 % celkové rozlohy trvalých travních porostů u nás. Na druhé straně je u nás ekologicky obhospodařováno necelých 57 tis. ha orné půdy, což představuje pouze 2,3 % celkové rozlohy orné půdy,¹⁹² u níž má přitom změna směrem k šetrnějšímu hospodaření největší efekt.

¹⁹¹ TEEB (2009) The Economics of Ecosystems and Biodiversity. *TEEB Climate Issues Update*. UK NEA (2011) *Synthesis of Key Findings*.

¹⁹² CENIA; MŽP ČR (2015) *Zpráva o životním prostředí České republiky 2014*, s. 102.

- Trh s biopotravinami je dosud málo rozvinutý
903. Průměrná spotřeba biopotravin v peněžním vyjádření na obyvatele v roce 2014 zůstala pod hranicí 200 Kč a podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů činil 0,72 %.¹⁹³
- Čeští zemědělci jsou nadprůměrně závislí na dotacích
904. Podíl přímých plateb v čisté přidané hodnotě zemědělských podniků je u nás vysoký – v roce 2012 činil 47 %, v porovnání s 31 % průměru EU. Tento poměr z ekonomického hlediska svědčí o nezdravé závislosti českých zemědělců na podporách namísto na podmínkách trhu.¹⁹⁴ Na druhé straně tento stav umožňuje do jisté míry ovlivňovat nastavením dotací dopady zemědělství na krajinu.
- Podmínka pěstování nejméně 3 plodin nemá v ČR žádný efekt
905. V roce 2014 vstoupila v platnost reforma Společné zemědělské politiky EU. Součástí nových pravidel je tzv. „ozelenění“ 30 % přímých plateb poskytovaných zemědělským podnikům za zavedení postupů šetrných k životnímu prostředí, jako je určitá minimální diverzifikace plodin, zachování ekologicky významných krajinných prvků, jakož i určité minimální plochy trvalých travních porostů. Zemědělec hospodařící na více než 30 hektarech orné půdy (a takoví v ČR obdělávají většinu orné půdy) tak musí pěstovat minimálně 3 plodiny – navíc s tím, že hlavní plodina nezabere více než 75 % orné půdy, a zároveň hlavní dvě plodiny společně nezaberou více než 95 % orné půdy. Tato podmínka má ale v ČR pochybný efekt. Minimálně 3 plodiny – pšenice, kukuřice a řepka – byly součástí osevního postupu většiny zemědělských podniků i před reformou Společné zemědělské politiky v roce 2014.
- Další podmínkou jsou plochy vyčleněné v ekologickém zájmu
906. Zároveň každý, kdo hospodaří na alespoň 15 hektarech orné půdy, musí alespoň 5 % z její výměry vyčlenit jako tzv. plochu v ekologickém zájmu. Za ni byly v roce 2016 uznávány úhory s porostem, souvratě,¹⁹⁵ plochy s rychle rostoucími dřevinami a zalesněné plochy, plochy s meziplochinami a s plodinami vázícími dusík a tzv. krajinné prvky v ekologickém zájmu – samostatně stojící dřeviny, stromořadí a skupiny dřevin, terasy, meze, travnaté údolnice, příkopy a mokřady. Pro výpočet celkové plochy vyčleněné v ekologickém zájmu jsou skutečné rozlohy jednotlivých typů ploch vynásobeny váhovým koeficientem podle jejich ekologického významu – v rozmezí hodnot od 0,3 (např. plochy s meziplochinami) po 2,0 (např. stromořadí). Opatření s vyšším ekologickým významem při stejné skutečné rozloze tak pro splnění podmínek ozelenění přímých plateb „platí více“.
- Krajinných prvků je v rámci ozelenění přímých plateb realizováno minimum
907. Nejčastěji českými zemědělci využívané typy ploch vyčleněných v ekologickém zájmu jsou plochy s plodinami vázajícími dusík a plochy s meziplochinami. Podíl těchto ploch v roce 2016 činil 96 % z celkové rozlohy ploch vyčleněných v ekologickém zájmu. Bohužel krajinných prvků, které by bylo žádoucí do krajiny doplnit nejvíce, bylo v roce 2016 v rámci ozelenění přímých plateb deklarováno mizivých 267 ha. Tato hodnota je zejména pro podporu biodiverzity naprosto zanedbatelná (viz kapitola

¹⁹³ ÚZEI (2016) *Zpráva o trhu s biopotravinami v ČR v roce 2014*.

¹⁹⁴ MZE ČR (2016) *Strategie resortu MZe ČR s výhledem do roku 2030*.

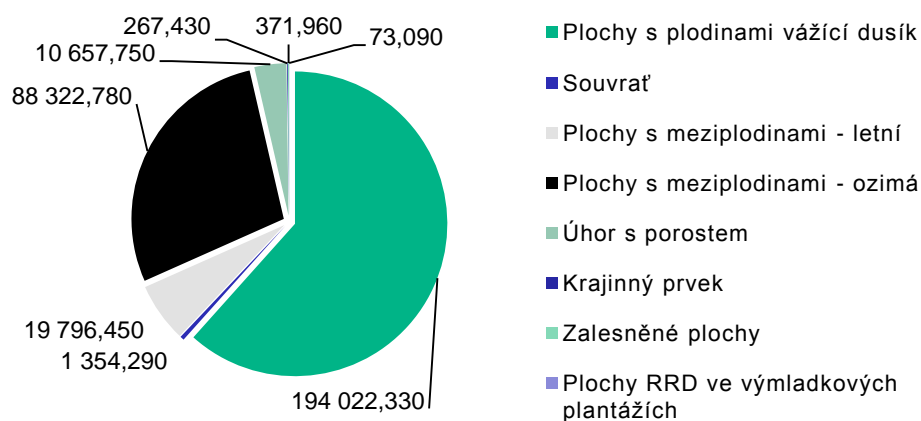
¹⁹⁵ Definice souvratí viz MŽP ČR. Souvratě. eAGRI [online].

Biologická rozmanitost). Rovněž na úrovni EU je podíl krajinných prvků na celkové rozloze ploch vyčleněných v ekologickém zájmu malý,¹⁹⁶ ačkoli hlavním důvodem EU pro vymezení těchto ploch bylo zachovat a zlepšit úroveň biologické rozmanitosti zemědělské krajiny.

Tabulka 3.1 Přehled způsobů naplňování podmínky vyčlenění plochy v ekologickém zájmu v roce 2016. Zdroj: SZIF, na osobní vyžádání.

	Počet žadatelů	Celková rozloha (ha)	Průměrná výměra na žadatele (ha)
Plochy s plodinami vážícími dusík	5 329	194 022,3300	36,4088
Plochy s meziplodinami – ozimé	2 945	88 322,7800	29,9908
Plochy s meziplodinami – letní	771	19 796,4500	25,6763
Úhory s porostem	1 119	10 657,7500	9,5244
Souvratě	343	1 354,2900	3,9484
Zalesněné plochy	34	371,9600	10,9400
Krajinný prvek – mez	177	137,0400	0,7742
Krajinný prvek – skupina dřevin	251	75,1100	0,2992
Plochy rychle rostoucích dřevin ve výmladkových plantážích	15	73,0900	4,8727
Krajinný prvek – stromořadí	22	31,0900	1,4132
Krajinný prvek – travnatá údolnice	19	19,0700	1,0037
Krajinný prvek – solitérní dřevina	50	1,6600	0,0332
Krajinný prvek – příkop	2	1,5300	0,7650
Krajinný prvek – terasa	5	1,0600	0,2120
Krajinný prvek – mokřad	3	0,8700	0,2900

Graf 3.2 Přehled způsobů naplňování podmínky vyčlenění plochy v ekologickém zájmu v roce 2016. Zdroj: SZIF, na osobní vyžádání, vlastní zpracování.

Společenstva rostlin a živočichů ovlivňuje rozpad území na izolované části

908. Zemědělská činnost a urbanizace způsobují rozpad krajiny na více či méně izolované díly. Největší záporný vliv na spojitost krajiny má ale výstavba a užívání dopravní infrastruktury. Při ní dochází k nejvýznamnějšímu dělení populací, ke zvětšování migračních vzdáleností a tvorbě bariér, a tím k omezení potravních zdrojů a snížení příležitostí k rozmnožování. Výsledkem je ztráta genetické pestrosti a snížená životaschopnost populací a ekosystémů. V neposlední řadě tato fragmentace snižuje potenciál krajiny pro rekreaci a její prostupnost pro člověka.

¹⁹⁶ EK (2016) *Review of greening after one year.*

Česká krajina je výrazně fragmentovaná

909. Během let 2000–2010 klesla rozloha nefragmentované krajiny z 54 tisíc km² (68,6 % celkové rozlohy ČR) až na 50 tisíc km². V roce 2010 tak pokrývala 63,4 % celkové rozlohy ČR. Oblasti nefragmentované krajiny mají podle používané metodiky rozlohu větší než 100 km² a jsou ohraničeny silnicemi s vyšší intenzitou dopravy než 1 000 vozidel za 24 hodin nebo vícekolejnými železničními tratěmi.¹⁹⁷ V evropském kontextu patří Česká republika ke státům s nejméně fragmentovanou krajinou, přičemž hůře je na tom už pouze Lucembursko, Belgie a Nizozemsko.¹⁹⁸

Zásadní pro spojitost krajiny je stav dálkových migračních koridorů

910. Fragmentace krajiny v důsledku bariérového efektu pozemních komunikací a dalších umělých struktur vedla na území ČR k návrhu sítě dálkových migračních koridorů pro velké savce, která současně navazuje na obdobné sítě v sousedních státech. Dálkové migrační koridory jsou dlouhé desítky kilometrů, široké v průměru 500 m a propojují oblasti významné pro výskyt velkých savců. Zároveň zajišťují alespoň **minimální** spojitost krajiny i pro ostatní druhy, které jsou vázány na lesní prostředí.

911. Na síti dálkových migračních koridorů bylo identifikováno celkem 29 kritických míst, která jsou v současné době neprůchodná nebo průchodná jen s velkými problémy. Většinou se jedná o křížení koridorů s dálnicemi, v ostatních případech je koridor veden dlouhým úsekem bezlesí či hustě zastavěným územím.¹⁹⁹

Historické úpravy dosud brání zlepšování stavu vodních toků

912. Migrační prostupnost a přirozenou rozmanitost vodních toků narušují zejména historické příčné stavby a technické úpravy. Rozsah budování rybích přechodů a revitalizací dílčích úseků vodních toků byl dosud malý a jejich efekt na celkový ekologický stav je tudíž nedostatečný (viz kapitola Voda v krajině).²⁰⁰

913. Intenzivně obhospodařovaná krajina také postrádá spojitou a hustou síť místních cest, a není proto v dostatečné míře přístupná ani člověku.

3.2 Biologická rozmanitost

914. Rozmanitá společenstva volně žijících druhů živočichů a rostlin, vázaná na svá přirozená stanoviště a schopná přizpůsobit se měnícím se podmínkám prostředí, jsou základním předpokladem pro to, aby jimi tvořené ekosystémy poskytovaly ekosystémové služby.

V současné krajině je nedostatek přírodních prvků

915. V současné intenzivně hospodářsky využívané a osídlené krajině je nedostatek stanovišť, která poskytují vhodné podmínky pro trvalou existenci rozmanitých biologických druhů a jejich typických společenstev – ať už jde o drobné mokřady, říční nivy a přirozená koryta volně tekoucích řek a potoků, meze, remízy, druhově i prostorově pestré lesy, staré stromy, tradiční pastviny nebo květnaté louky.

¹⁹⁷ CENIA; MŽP ČR (2015) *Zpráva o životním prostředí České republiky 2014*, s. 86.

¹⁹⁸ CENIA; MŽP ČR (2015) *Zpráva o životním prostředí České republiky 2014*, s. 97.

¹⁹⁹ AOPK ČR; EVERNIA; VÚKOZ (2010) *Vyhodnocení migrační propustnosti krajiny pro velké savce a návrh ochranných a optimalizačních opatření*.

²⁰⁰ MŽP ČR (2016) *Strategie ochrany biologické rozmanitosti České republiky 2016–2025*.

S poklesem rozmanitosti způsobů hospodaření ubývá i rozmanitosti přírody

916. V některých oblastech lidé v krajině hospodařit přestávají, a proto ubývá specifických stanovišť, na která jsou vázané určité, zpravidla již vzácné druhy organismů. Louky a pastviny zarůstají dřevinami, mizí staré sady, v lesích pouze na několika posledních místech přežívají druhy vázané na historické formy hospodaření. Většina území je naopak hospodářsky využívána až příliš intenzivně, v důsledku čehož dochází k narušování funkcí ekosystémů. Tyto faktory ohrožují nejen vzácné druhy a společenstva, ale vedou také ke snižování počtu jedinců dříve běžných druhů.²⁰¹

Genetická diverzita uvnitř druhů má i značný hospodářský význam

917. Snižování počtu jedinců a fragmentace populací je příčinou nižší genetické rozmanitosti uvnitř druhu. Diverzita genů má přitom zásadní význam pro přežívání životaschopných populací druhu i pro hospodářskou činnost člověka, protože představuje přirozenou zásobárnu rozmanitých genotypů pro možné využití ve šlechtitelství a následně v zemědělské výrobě, v biotechnologiích a v potravinářském, kosmetickém a rovněž ve farmaceutickém průmyslu.²⁰²

Chráněná území pokrývají více než pětinu rozlohy ČR

918. Pro zachování biodiverzity je podstatná zvláštní ochrana území přírodovědecky či esteticky velmi významných nebo jedinečných, s cílem zachování nebo zlepšení stavu území, zachování přírodních funkcí krajiny nebo ponechání území či jeho části samovolnému vývoji. V současné době činí plocha všech národních parků, chráněných krajinných oblastí, národních přírodních rezervací, přírodních rezervací, národních přírodních památek, přírodních památek, evropsky významných lokalit a ptačích oblastí 17 240 km², což je 22,2 % rozlohy České republiky.²⁰³ Míra ochrany či aktivního zasahování ve prospěch přírody se nicméně u jednotlivých typů chráněných území a jejich částí (jádrová oblast versus okrajová část) zásadně liší.

Většina přírodních stanovišť se nenachází v příznivém stavu

919. Pouze 16 % evropsky významných typů přírodních stanovišť v České republice bylo v letech 2007–2012 shledáno v příznivém stavu. V případě České republiky se hodnotí celkem 60 typů stanovišť, toto hodnocení proto dává dobrý přehled o celkovém stavu našich přírodních biotopů. Nejhuře jsou na tom lesy, dále pak vodní toky, přirozené a polopřirozené travinné porosty a rašeliniště.²⁰⁴

Třetina druhů je ve své další existenci ohrožená

920. Na území České republiky se vyskytuje asi 80 tisíc známých druhů rostlin, hub a živočichů. Polovinu z tohoto počtu tvoří houby a 90 % z nich jsou houby mikroskopické. Třetina ze všech u nás žijících druhů je podle evropských i českých tzv. červených seznamů hodnocena jako ohrožená, přičemž stovky druhů na našem území již vymřely.²⁰⁵

²⁰¹ AOPK ČR (2009) *Příroda a krajina České republiky*.

²⁰² MŽP ČR (2016) *Strategie ochrany biologické rozmanitosti České republiky 2016–2025*.

²⁰³ Informace AOPK ČR na osobní vyžádání.

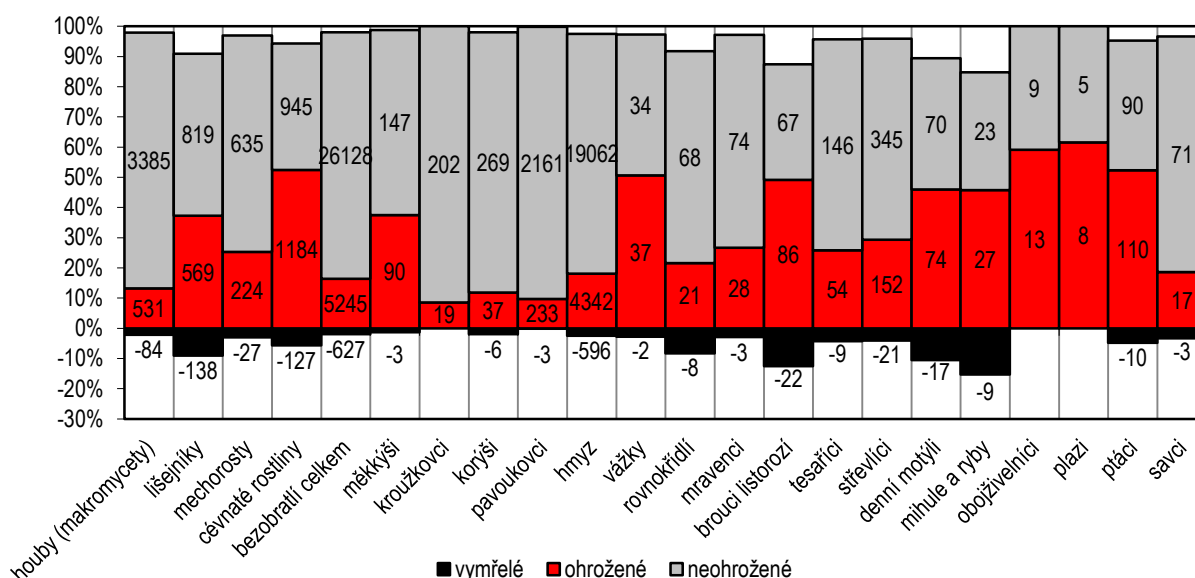
²⁰⁴ CENIA; MŽP ČR (2015) *Zpráva o životním prostředí České republiky 2014*, s. 61-62.

²⁰⁵ AOPK ČR (2009) *Příroda a krajina České republiky*.

Nejohroženějšími jsou druhy vázané na vodní toky a historické způsoby hospodaření

921. Nejohroženějšími jsou druhy rostlin a živočichů vázané na vodní toky, u nás postižené regulacemi a z nich plynoucími změnami dynamiky proudění, dále druhy vázané na staré a tlející dřevo, které je v českých lesích vzhledem k převažujícím způsobům hospodaření přítomno pouze v naprosto nedostatečné míře, a především skupiny druhů vázané na pestré mozaiku krajinných prvků, tedy motýli, obojživelníci a plazi. Ohrožená je polovina druhů našich cévnatých rostlin (cévnaté jsou všechny rostliny s výjimkou řas, lišejníků a mechorostů). Z původních 161 druhů našich denních motýlů již 17 druhů v České republice vyhynulo a 74 druhů je ohroženo. Ohrožená je též nadpoloviční většina druhů našich včel,²⁰⁶ vážek, ryb, obojživelníků, plazů a ptáků. Lépe jsou na tom pouze savci.²⁰⁷

Graf 3.3 Stav druhů ČR podle červených seznamů. Čísla udávají počet druhů v dané kategorii. Zdroj: AOPK, data za rok 2010, na osobní vyžádání.

Změny zemědělské krajiny ilustruje pokles četnosti ptáků

922. Mezi nejlépe prozkoumané skupiny živočichů patří ptáci (Graf 3.4). Mezi lety 1982 a 2014 poklesla četnost všech běžných druhů ptáků v České republice o 7,6 %, četnost populací lesních druhů ptáků o celkem 18,9 % a četnost ptáků zemědělské krajiny o 27,5 %. Lze přitom předpokládat, že se četnost ptáků snižovala již před počátkem sledování v roce 1982. Trendy vývoje ptačích populací věrně odrážejí změny ve využívání krajiny, v menší míře se projevuje i změna klimatu.

Ptáků ubývá, když se hospodářství příliš intenzivně, nebo se nehospodářství vůbec

923. K dočasněmu pozitivnímu vývoji došlo po roce 1989, kdy se na omezenou dobu snížila intenzita zemědělství. Díky tomu se četnost ptáků zemědělské krajiny okamžitě zvýšila²⁰⁸ a v letech 1994 a 1995 dosáhla úrovně zhruba 130 % roku 1982. S ekonomickou konsolidací zemědělství nastal opět prudký úbytek, který trvá dodnes. K dalšímu zhoršení došlo po změně způsobu financování zemědělství po vstupu České republiky do EU

²⁰⁶ ČÍŽEK, L.; KONVIČKA, M.; BENEŠ, J.; FRIC, Z. (2009) Zpráva o stavu země: Odhmyzeno. Jak se daří nejpobytnější skupině obyvatel České republiky? *Vesmír* 88.

²⁰⁷ AOPK ČR (2009) *Příroda a krajina České republiky*.

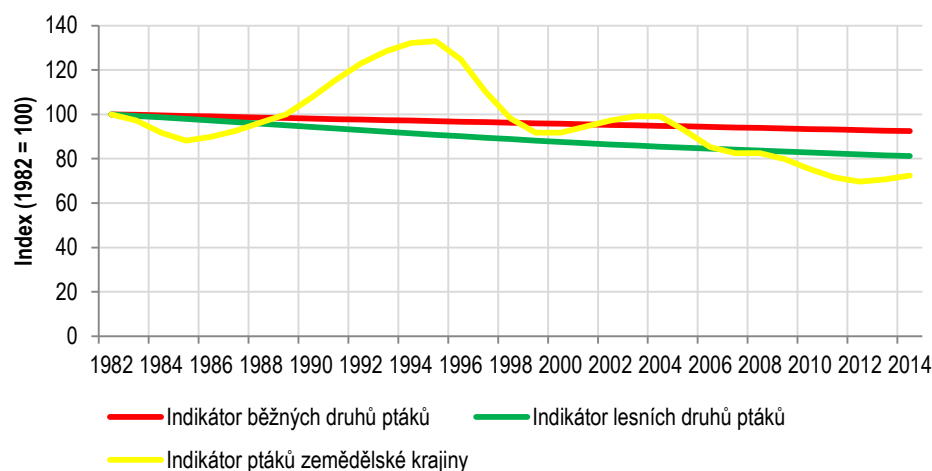
²⁰⁸ REIF, J.; VOŘÍŠEK, P.; ŠTASTNÝ, K.; BEJČEK, V.; PETR, J. (2008) Agricultural intensification and farmland birds. *Ibis* 150.

v roce 2004, kdy četnost ptáků zemědělské krajiny klesala z 99 % úrovně roku 1982 ke konečnému stavu 72,5 % v roce 2014.

V lesích se vzácné druhy stávají ještě vzácnějšími

924. Četnost lesních druhů ptáků se snižuje víceméně stabilním tempem po celou dobu sledování až na úroveň 81,1 % v roce 2014. Striktně lesní druhy snižují četnost a nahrazují je široce rozšířené druhy, snášejíci značné rozmezí podmínek prostředí.²⁰⁹ Dochází tak k unifikaci ptačích společenstev, k stírání rozdílů v druhové skladbě ptáků u původně odlišných ekosystémů. Vzácné a úzce specializované druhy se stávají ještě vzácnějšími, biodiverzita na místní a regionální úrovni se snižuje. Příčiny tohoto vývoje však nebyly dosud studovány.

Graf 3.4 Indikátor běžných druhů ptáků podle jednotlivých typů prostředí, ČR, 1982–2014. Zdroj: CENIA a MŽP ČR (2015) Zpráva o životním prostředí České republiky 2014, s. 64.

Kvůli změně klimatu lze očekávat úbytek počtu ptačích druhů

925. Faktorem, který ve vzrůstající míře ovlivňuje složení ptactva ČR zhruba od poloviny 90. let 20. století, je změna klimatu. Jejím vlivem mizí ze střední Evropy druhy severské a mírně přibývají teplomilné druhy, jejichž těžištěm výskytu byla doposud jižní Evropa.²¹⁰ V souvislosti s tím lze na našem území očekávat další úbytek druhů ptactva,²¹¹ neboť oblast s největší druhovou pestrostí, do které naše země v současnosti patří, se bude přesunovat severovýchodním směrem.

Změnu klimatu musí kompenzovat lepší struktura krajiny

926. Změna klimatu bude v následujících desetiletích stále výrazněji ovlivňovat i biodiverzitu jako takovou. Pokud nebude alespoň částečně kompenzována vhodnější (než současnou) strukturou krajiny (viz Návrhová část), bude mít za následek celkové ochuzení původní biologické rozmanitosti. Změna klimatu totiž může prospět pouze omezenému počtu velmi přizpůsobivých druhů, druhů rumištních nebo se sklonem k rychlému

²⁰⁹ REIF, J.; ŠKORPILOVÁ, J.; VERMOUZEK, Z.; ŠŤASTNÝ, K. (2014) Změny početnosti hnízdních populací běžných druhů ptáků v České republice za období 1982–2013. *Sylvia* 50.

²¹⁰ REIF, J.; VOŘÍŠEK, P.; ŠŤASTNÝ, K.; KOSCHOVÁ, M.; BEJČEK, V. (2008) The impact of climate change on long-term population trends of birds in a central European country. *Animal Conservation* 11.

²¹¹ HUNTLEY, B.; GREEN, R. E.; COLLINGHAM, Y. C.; WILLIS, S. G. (2007) *Climatic Atlas of European Breeding Birds*.

šíření. Naopak uškodit může zejména vzácným druhům s velmi specifickými nároky na životní prostředí.²¹²

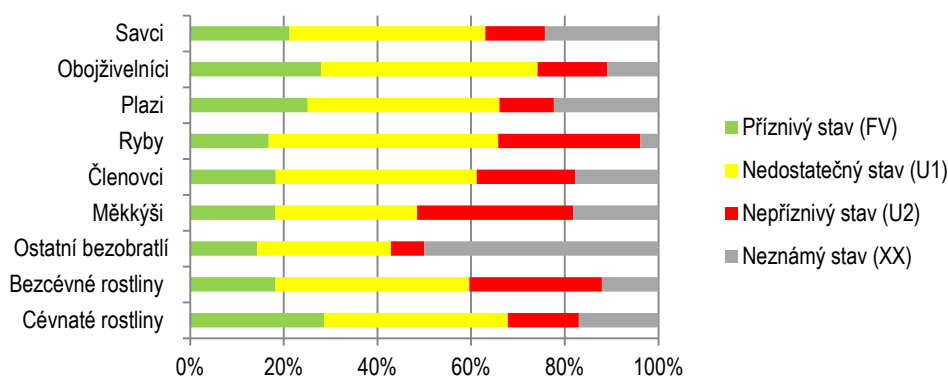
Invazní nepůvodní druhy představují vážnou hrozbu

927. Invazní nepůvodní organismy představují vážnou hrozbu pro původní druhy, společenstva a ekosystémy. Nezanedbatelné jsou též jimi působené ekonomické škody. Některé invazní nepůvodní druhy mohou mít také negativní vliv na lidské zdraví. Česká republika je kvůli své poloze, hustému osídlení a husté síti řek, silnic a železnic jako hlavních cest šíření k biologickým invazím velmi náchylná. Dá se předpokládat, že v důsledku pokračující globalizace a očekávané změny klimatu bude závažnost tohoto problému dále stoupat.²¹³

Úbytek biodiverzity sledujeme v celé Evropě

928. V EU25 jako celku bylo v období let 2007–2012 pouze 23 % evropsky významných druhů živočichů a rostlin a 16 % evropsky významných stanovišť hodnoceno jako nacházející se v příznivém stavu (Graf 3.5). V České republice se přitom jednalo ve stejném období o 25 % evropsky významných druhů živočichů a rostlin a 16 % evropsky významných stanovišť. Mezi roky 1990–2012 poklesla v Evropě populace běžných druhů ptáků o 12 %, populace lesních ptáků o 8 % a populace ptáků zemědělské krajiny dokonce o 30 % (Graf 3.6). Mezi lety 1990–2011 byl také zaznamenán značný úbytek populací lučních motýlů jako výsledek zásadního poklesu rozmanitosti travních porostů (Graf 3.7).

Graf 3.5 Stav evropsky významných druhů živočichů a rostlin v EU25 dle taxonomických skupin [%], 2007–2012. Zdroj: CENIA; MŽP ČR (2015) *Zpráva o životním prostředí České republiky 2014*, s. 66.

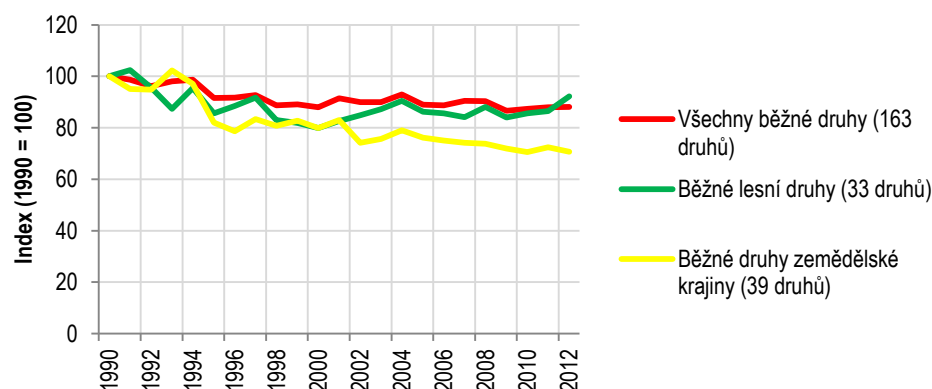

Poznámka ke grafu: bezcévné rostliny = zde mechorosty a lišejníky

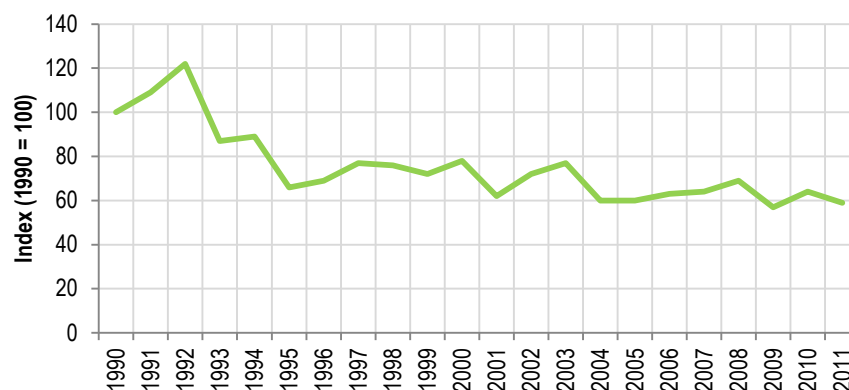
²¹² MŽP ČR (2015) *Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR*.

²¹³ MŽP ČR (2016) *Strategie ochrany biologické rozmanitosti České republiky 2016–2025*.

Graf 3.6 Vývoj indikátoru běžných druhů ptáků zemědělské krajiny, indikátoru běžných lesních druhů ptáků a celkového indikátoru všech běžných druhů ptáků v Evropě, 1990–2012. Zdroj: CENIA; MŽP ČR (2015) *Zpráva o životním prostředí České republiky 2014*, s. 67.

Graf 3.7 Vývoj indikátoru lučních motýlů v Evropě, 1990–2011. Zdroj: CENIA; MŽP ČR (2015) *Zpráva o životním prostředí České republiky 2014*, s. 67.

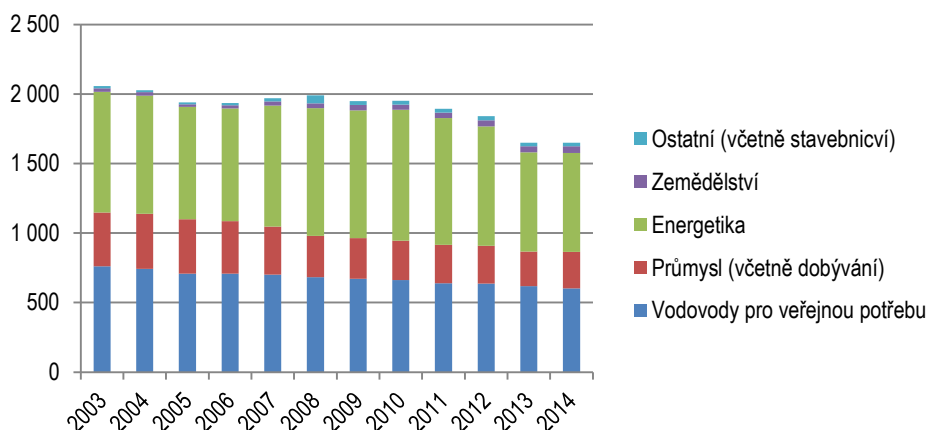

3.3 Voda v krajině

Voda je základní podmínkou fungování ekosystémů i hospodářských odvětví

929. Voda je základní složkou všech organismů a ekosystémů a podmínkou jejich existence. Bezpečnost dodávek kvalitní vody je zásadní pro kvalitu života člověka. Voda je nenahraditelnou vstupní surovinou pro hospodářské sektory od energetiky a průmyslu až po zemědělství a potravinářství (viz kapitola [Hospodářský model](#) a [Graf 3.8](#)).

Graf 3.8 Odběry povrchových a podzemních vod jednotlivými sektory v ČR [mil. m³], 2003–2014. Zdroj: MŽP, data na osobní vyžádání, vlastní zpracování.

Poznámka ke grafu: Faktická spotřeba vody v zemědělství je ale samozřejmě mnohem vyšší, neboť je z většiny pokryta ze srážek dopadajících přímo na zemědělské pozemky, a nikoli z následných odběrů povrchových a podzemních vod (tedy zavlažováním).

Stav mnoha našich povrchových a podzemních vod je nevyhovující

930. Alespoň dobrého nebo ještě lepšího ekologického stavu, resp. (pro silně ovlivněné a umělé povrchové vody) ekologického potenciálu, dosáhlo při posledním hodnocení pouze 21 % útvarů povrchových vod. Dobrého chemického stavu dosáhlo 57 % útvarů povrchových vod. Při hodnocení útvarů podzemních vod mělo vyhovující chemický stav 27 % a vyhovující kvantitativní stav 69 % z nich.²¹⁴

Odtok urychlily regulace vodních toků a plošné odvodňování pozemků

931. Schopnost naší krajiny zadržovat vodu byla v minulosti významně oslabena zejména rozsáhlými úpravami vodních toků a odvodněním zemědělsky či lesnicky obhospodařovaných pozemků, vedoucími ke zrychlení odtoku vody do dolních částí povodí, kde leží většina sídel. Systematickou drenáží je v ČR odvodněna zhruba čtvrtina zemědělské půdy. Přibližně 30-40 % z těchto odvodňovacích systémů je přitom v současnosti poškozeno a naléhavě vyžaduje rozhodnutí o svém dalším osudu²¹⁵ (viz Návrhová část).

932. Pokračující destabilizace vodního režimu v krajině je spojena také s nárůstem rozsahu zpevněných ploch a s nevhodným trasováním a odvodněním komunikací včetně lesních cest.

Průběh povodní zhoršuje velikost bloků orné půdy a nevhodná volba plodin i způsobů orby

933. Vodní režim je negativně ovlivňován nedostatkem přírodních bariér zrychleného odtoku vody rozptýlených v zemědělské krajině – mezí, remízku, zasakovacích pásů a podobně. Průměrná velikost zemědělského pozemku v roce 1948 činila necelého čtvrt hektaru – dnes je to 20 hektarů.²¹⁶ ČR tak má přes svůj členitý reliéf největší průměrnou rozlohu

²¹⁴ CENIA; MŽP ČR (2015) *Zpráva o životním prostředí České republiky 2014*, s. 49.

²¹⁵ MZE ČR (2015) *Situační a výhledová zpráva Půda 2015*.

²¹⁶ PODHRÁZSKÁ, J.; KARÁSEK, P. (2014) *Systém analýzy území a návrhu opatření k ochraně půdy a vody v krajině*.

půdního bloku v Evropě.²¹⁷ Škody způsobené přívalovými povodněmi dále zhoršuje nevhodná volba plodin a orebních postupů na svazích.

V krajině je nedostatek zásobníků vody a dochází k nadměrnému vypařování

934. V krajině je nedostatek drobných mokřadů, malých nádrží a ploch s trvalou vegetací, jež by sloužily jako zásobníky vody. Stále jsou běžně využívány metody zemědělského hospodaření, kvůli nimž se vláha z půdy nadměrně odpařuje. Rovněž holosečnou těžbou dřeva, při níž dochází k odstranění všech stromů, vznikají v lesích otevřené plochy, na nichž rychleji taje sníh a odpařuje se srážková voda.

Vyřešit se dosud nepodařilo ani znečištění fosforem a dusíkem

935. Ačkoliv obecně se za posledních 20 let povedlo významně snížit znečištění vypouštěných odpadních vod, problémem nadále zůstává jejich zátěž fosforem.²¹⁸ K tomu dále přistupuje plošné znečištění fosforem a dusíkem ze zemědělské činnosti, a to jak z intenzivních chovů hospodářských zvířat, tak zejména splachem fosforečných a dusíkatých hnojiv z polí do řek a vodních nádrží. V nich přebytek živin způsobuje nadměrný rozvoj tzv. vodního květu tvořeného sinicemi a řasami, a tím zhoršení podmínek pro vodní organismy i pro rekreační a jiné využití.

936. Relativně novými problémy jsou poškození vodních ekosystémů rezidui pesticidů a léčiv a potenciální dopady směsí rozličných chemických látek, včetně těch hormonálně aktivních, v pitné vodě na lidské zdraví. (viz kapitola [Lidé a společnost](#))

Prioritou bude zajistit dostupnost vody a její kvalitu

937. Dostupnost vody a její kvalita tak patří mezi hlavní problémy, kterým budeme v příštích desetiletích čelit. Česká republika je vzhledem ke svojí geografické poloze zemí, ze které naprostá většina vody vodními toky odtéká a pouze zanedbatelné množství jimi přitéká. Téměř veškerá voda v naší krajině tedy pochází ze srážek spadlých na našem území. Vodní režim v české krajině je proto zásadní pro zachování stability ekosystémů a jimi poskytovaných ekosystémových služeb a pro zmírňování následků hydrologických extrémů v souvislosti se změnou klimatu.

Změna klimatu přinese častější výskyt sucha i zhoršení vodní eroze

938. Očekávané dopady změny klimatu zahrnují pro období let 2040–2069 nárůst průměrné teploty vzduchu o přibližně 2,7 °C v létě a 1,8 °C v zimě²¹⁹ a s tím související nárůst vypařování vody. Celkové množství vody vypařené z povodí je však limitováno množstvím dostupné vláhy. V okamžiku, kdy nebude k dispozici zásoba vody v půdě, dojde k útlumu vypařování a s ním spojeného ochlazení vzduchu. Takový vývoj zvyšuje pravděpodobnost výskytu horkých vln, období sucha a lesních požárů. Vzduch o vyšší teplotě také dokáže pojmout a udržet větší množství vody, což může vést k výskytu intenzivnějších přívalových srážek. Ty jsou přímo

²¹⁷ MZE ČR (2015) *Situační a výhledová zpráva Půda 2015*.

²¹⁸ FIALA, D.; FUČÍK, P.; HRUŠKA, J.; ROSENDORF, P.; SIMON, O. (2013) Fosfor v centru pozornosti. In *Vodní hospodářství* 63(8)

²¹⁹ PRETEL, J. ET AL. (2011) *Zpřesnění dosavadních odhadů dopadů klimatické změny v sektorech vodního hospodářství, zemědělství a lesnictví a návrhy adaptačních opatření*.

spojeny s procesy eroze a splachem částeczek půdy, společně s rezidui hnojiv, do vodních toků a nádrží (viz kapitola [Péče o půdu](#)).²²⁰

Kvůli nižší vlhkosti půdy se zhorší také eroze větrná

939. Negativní dopad změny klimatu se projeví i na výrazném rozšíření půd ohrožených větrnou erozí, neboť teplota vzduchu ovlivňuje vypařování a tím i vlhkost půdy. Obecně lze konstatovat, že čím nižší je vlhkost půdy, tím vyšší je její náchylnost k větrné erozi.

Méně sněhu přinese méně vody dostupné rostlinám na začátku růstu na jaře

940. Vyšší vypařování vody způsobené rostoucí teplotou vzduchu bude v tomto století na většině našeho území částečně kompenzováno mírným nárůstem celkového ročního srážkového úhrnu, který se však bude projevovat především v zimním období, zatímco v létě je třeba počítat i s možným poklesem srážek. Vyšší teplota vzduchu v zimním období napomůže změně charakteru srážek ze sněhu na déšť, tedy také menší zásobě vody ve sněhové pokrývce, která bude k dispozici na začátku jara. Doba jarního tání se posune směrem do zimy.²²¹

Nižší srážky povedou k horší kvalitě povrchových vod a menší vydatnosti vod podzemních

941. Takový vývoj klimatu povede ke snížení hladiny podzemních vod a k poklesu průtoků zejména v suchých obdobích na přechodu léta a podzimu. Malé průtoky a nižší rychlost proudění přinesou delší zdržení vody v řekách a nádržích, voda se tak bude více prohřívát, čímž se zlepší podmínky pro růst sinic a řas, sníží obsah rozpuštěného kyslíku a zhorší podmínky pro vodní živočichy. Nižší průtoky také znamenají menší objem vody pro ředění znečištění, a tím i jeho vyšší koncentraci. Snížení ředící kapacity toků bude mít nepříznivý vliv především na koncentrace fosforu. V následujícím období tak hrozí zhoršení ekologického stavu povrchových vod kvůli horší jakosti vody v období nízkých průtoků.²²²

3.4 Péče o půdu

Půda je klíčovou složkou ekosystémů

942. Půda má rozhodující vliv na stabilitu ekosystémů a produkci biomasy. Vzniká zvětráváním hornin a činností živých organismů. Tento proces je tak pomalý, že můžeme půdu považovat za neobnovitelný zdroj.

Je nezbytná pro zemědělství, zadržuje mnoho vody a váže hodně uhlíku

943. Půdu člověk využívá jako základní výrobní prostředek v zemědělském a lesním hospodářství. Jako taková má zásadní bezpečnostní aspekt. Kromě toho je půda prostředím koloběhu vody a živin a výměny tepla mezi zemí a ovzduším, je prostředím pro půdní organismy, uchovává semennou banku, má schopnost filtrovat a zadržovat srážky, vázat znečišťující látky, v případě příznivé struktury a chemického složení významně zvyšovat stabilitu ekosystémů a v neposlední řadě dlouhodobě vázat velké množství uhlíku, jehož uvolnění by přispělo k zesílení změny klimatu.

²²⁰ MŽP ČR (2015) *Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR*.

²²¹ Tamtéž.

²²² Tamtéž.

Polovina našich půd je ohrožena utužením

944. Česká republika patří v Evropě mezi země s nejvíce utuženou zemědělskou půdou.²²³ Podle dostupných údajů je v ČR ohrožena utužením asi polovina zemědělských půd.²²⁴ Kromě pojezdů těžké techniky za nevhodných podmínek, tj. za mokra, a pěstování monokultur s nízkým nebo žádným zastoupením víceletých píceň (např. jetele a vojtěšky) v osevním postupu je příčinou utužení rovněž celková degradace půd, zejména úbytek jejich organické složky a okyselování půd (viz dále).

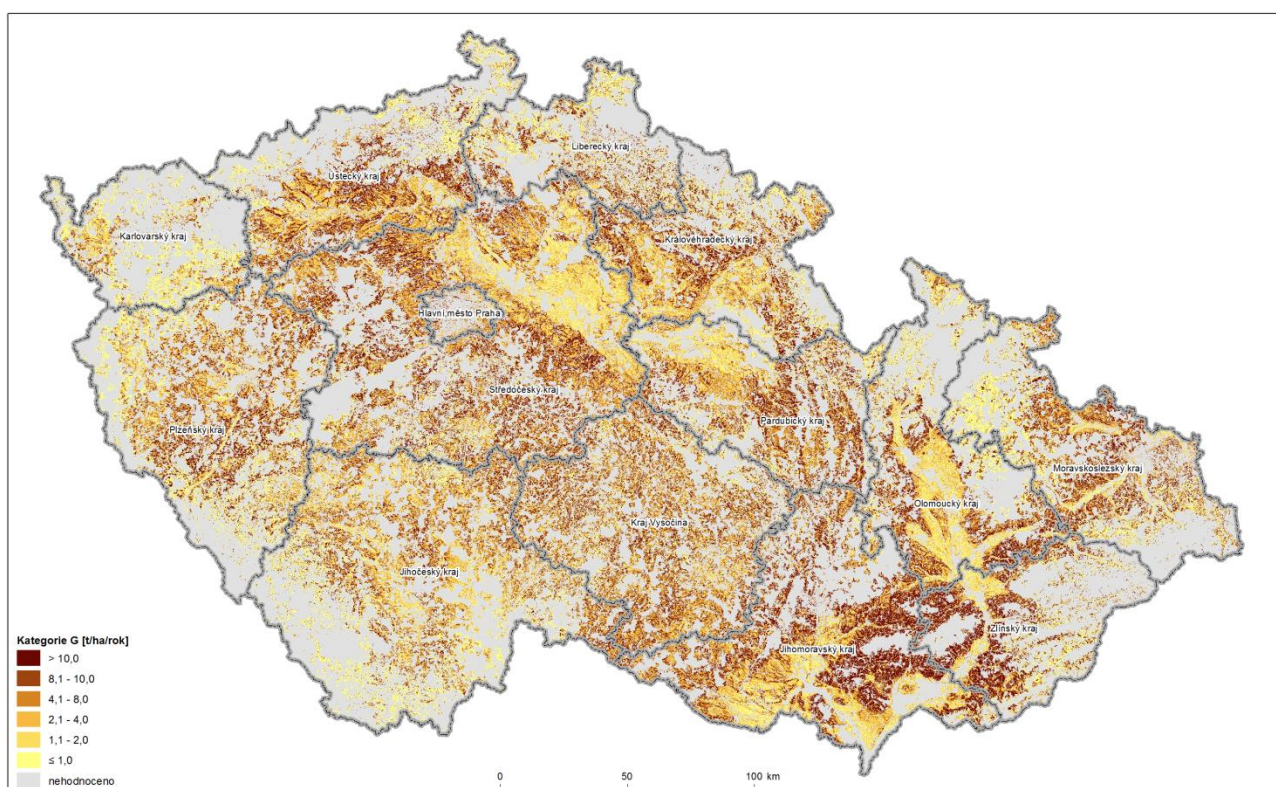
Utužení půd zhoršuje vodní erozi

945. Utužení kromě celkového zhoršení úrodnosti půdy přináší také její nižší infiltrační schopnost, takže při dešti voda stéká po povrchu a v obdobích sucha naopak vlaha v půdě chybí. Také díky tomu Česká republika o zemědělskou půdu rychlým tempem přichází. Utužení zesiluje vodní erozi, při níž jsou částice půdy odnášeny tokem srážkové vody po nepokrytém půdním povrchu na svazích.

Naše neúrodnější půdy ohrožuje také eroze větrná

946. V některých částech naší země dochází k úbytku půdy také erozí větrnou, přičemž se často jedná o oblasti s neúrodnějšími půdami – v Polabí a na jižní Moravě. Přestože v evropském kontextu Česká republika nepatří mezi nejohroženější státy, oblasti silně ohrožené erozí se na našem území také vyskytují.

Obrázek 3.1 Potenciální ohroženost zemědělské půdy vodní erozí (G) vyjádřená dlouhodobým průměrným smyvem půdy. Zdroj: CENIA; MŽP ČR (2015) *Zpráva o životním prostředí České republiky 2014*, s. 89.

²²³ STOLTE, J.; TESFAI, M.; ØYGARDEN, L.; KVÆRNØ, S.; KEIZER, J.; VERHEIJEN, F.; PANAGOS, P.; BALLABIO, C.; HESSEL, R. (eds.) (2016) *Soil threats in Europe*.

²²⁴ MZE (2015) *Situační a výhledová zpráva Půda 2015*.

Více než polovina půd je ohrožena vodní erozí

947. K zásadnímu urychlení eroze došlo po masivním scelování pozemků s následným pěstováním monokultur bez ohledu na svažitost pozemků, a to i v případě porostů plodin jako je kukuřice, cukrovka nebo brambory, které velmi málo chrání půdu před erozí. Více než polovina naší zemědělské půdy je tak nyní ohrožena vodní erozí a 14 % erozí větrnou.²²⁵ Celkové roční ztráty půdy erozí se v peněžním vyjádření pohybují v rozmezí 4–10 mld. Kč.²²⁶ Je možné odhadovat, že v důsledku změny klimatu budou škody způsobené erozí v roce 2030 až dvojnásobné ve srovnání se současným stavem, pokud se do té doby nezlepší struktura české krajiny a způsoby hospodaření v ní.²²⁷

948. Významnými příčinami eroze lesních půd jsou holosečné hospodaření a nevhodné způsoby využívání těžké mechanizace při těžbě a přibližování dříví.

Intenzita českého zemědělství je ve srovnání s ostatními zeměmi EU vysoká

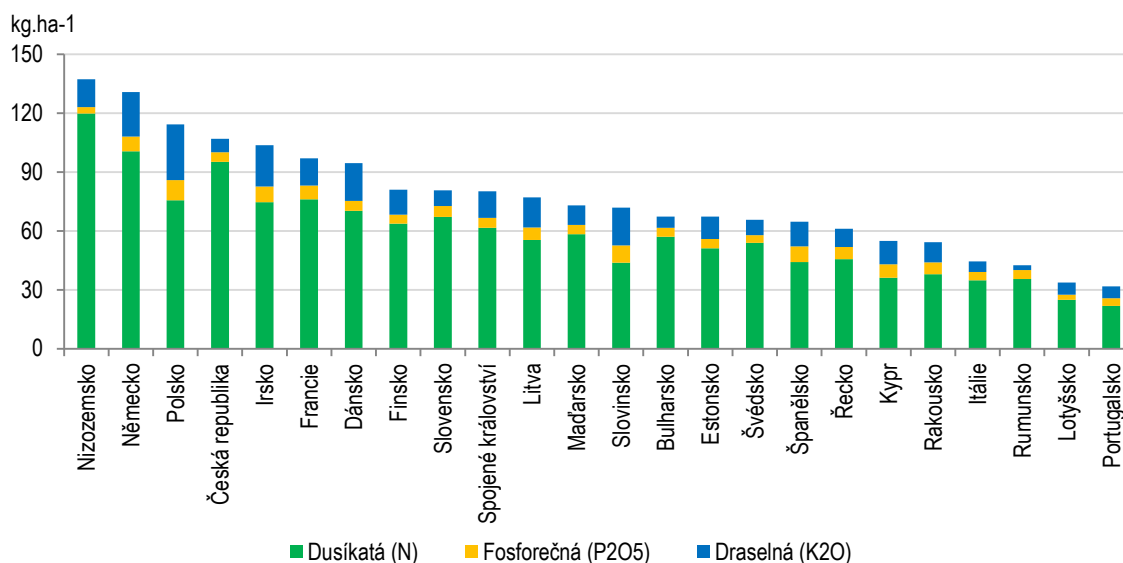
949. Česká republika má vysoký podíl orné půdy z celkové rozlohy území (viz kapitola [Krajina a ekosystémové služby](#)) i nadprůměrnou spotřebu minerálních hnojiv v porovnání s průměrem EU (Graf 3.9), tedy vysokou intenzitu zemědělství a tomu odpovídající značné negativní dopady na kvalitu životního prostředí. V příliš intenzivně obhospodařované půdě soustavně klesá podíl organických látek, zvláště pokud je podstatná část biomasy odvážena a zpět do půdy je zapravováno minimum organické hmoty. Ke snižování obsahu organických látek v půdě dále výrazně přispívá vodní a větrná eroze (viz výše), při níž jsou tyto látky, navázané na půdní částice, přímo odnášeny. Zvyšování průměrných teplot v důsledku postupující změny klimatu bude mít za následek také urychlení mineralizace půdní organické hmoty, což bez vhodných kompenzačních opatření (viz Návrhová část) může vést k jejímu dalšímu výraznému úbytku.

²²⁵ VOPRAVIL, J.; KHEL, T.; HLADÍK, J.; HERIAN, J.; HAVELKOVÁ, L. (2016) *Metodika půdního průzkumu zemědělských pozemků určená pro pachtovní smlouvy.*

²²⁶ MZE (2016) *Strategie resortu Ministerstva zemědělství ČR s výhledem do roku 2030.*

²²⁷ VÚMOP; ČHMÚ (2016) *Vliv očekávaných klimatických změn na půdy České republiky a hodnocení jejich produkční funkce.*

Graf 3.9 Spotřeba minerálních hnojiv (N, P2O5, K2O) [kg.ha⁻¹ obhospodařované zemědělské půdy], 2013. Zdroj: MŽP ČR, na osobní vyžádání.

Přes 40 % našich půd je ohroženo okyselováním

950. Podle současných poznatků je 43 % zemědělských půd ČR významně ohroženo okyselováním. Vysoká náchylnost půd k okyselování je zejména v Kraji Vysočina, dále pak v krajích Jihočeském a Karlovarském.²²⁸ Vyšší kyselost půdy vede k destrukci půdní struktury a vyšší zranitelnosti půdy vůči erozi. Dalšími důsledky okyselování jsou zhoršení kvality půdního humusu, zpomalené uvolňování minerálního dusíku z humusu a vázání fosforu v půdě do sloučenin, ze kterých je jen obtížně přístupný rostlinám.

Zdravotní stav starších lesních porostů je špatný

951. Poškození lesních porostů, hodnocené podle relativní ztráty listové plochy v koruně stromu v porovnání se zdravým stromem rostoucím ve stejných podmínkách, je v České republice stále velmi vysoké. Z porostů starších 60 a více let hodnocených v roce 2014 přišlo 73 % jehličnanů a 40 % listnáčů o více než čtvrtinu listové plochy. V porostech mladších 60 let je situace příznivější, u jehličnanů jde o 25 % a u listnáčů o 17 % porostů. Na konci 90. let 20. století sice došlo ke zlepšení, po roce 2000 je však možné opět sledovat trend ukazující spíše na zhoršování zdravotního stavu lesních porostů.²²⁹

Pěstování smrkových monokultur zhoršuje chemické složení půd

952. Špatný zdravotní stav starších lesních porostů je důsledkem především intenzivního imisního zatížení lesních ekosystémů v uplynulých desetiletích. Starší porosty tak byly zásadně ovlivňovány zhoršenou kvalitou ovzduší již od stádia raného růstu. Plošným odsířením velkých zdrojů znečištění od poloviny 90. let 20. století sice došlo ke snížení množství znečišťujících látek v ovzduší, lesní porosty však reagují na změny se značným zpožděním. Důvodem je chemické složení lesních půd rozvrácené kyselými dešti, přičemž k jejich dalšímu okyselování přispívá

²²⁸ MZE ČR (2015) *Situační a výhledová zpráva Půda 2015*.

²²⁹ CENIA; MŽP ČR (2015) *Zpráva o životním prostředí České republiky 2014*, s. 68.

pěstování smrkových monokultur.²³⁰ Imisní zatížení navíc stále trvá, i když jeho intenzita je nižší.

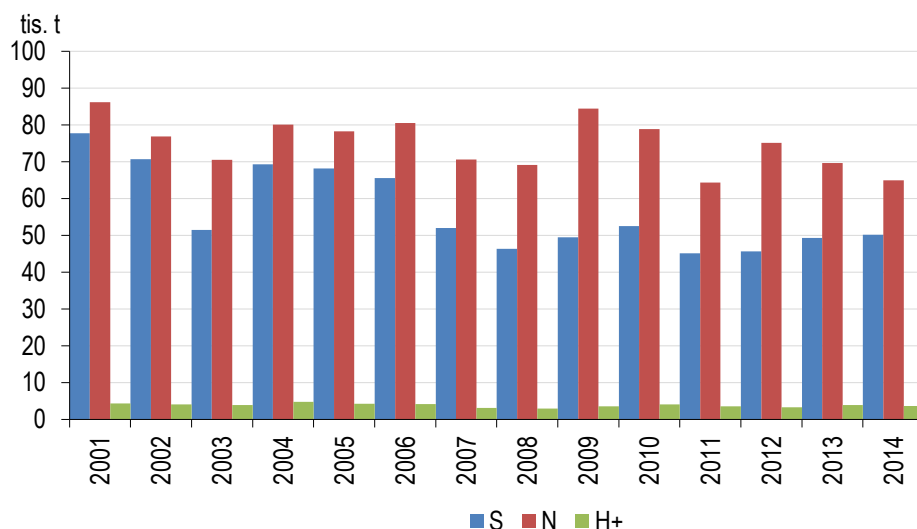
Stav českých lesů patří k nejhorším v Evropě

953. Měřeno mírou defoliace se v Evropě lesy s nejvýznamnějším poškozením nacházejí zejména v jižní a jihovýchodní Francii, severní Itálii, v České republice, na Slovensku a ve středním Německu.²³¹ V evropském kontextu tak zůstává stav českých lesů, navzdory výraznému poklesu emisí znečišťujících látek do ovzduší během 90. let 20. století, nadále špatný.

Lesní půdy jsou přehnojené dusíkem ze znečištěného ovzduší

954. Životaschopnost lesních půd a porostů lze hodnotit také pomocí poměru koncentrace uhlíku a dusíku v půdě. Pokud je tento index nižší než 1, koloběh živin je narušen a zdravý lesního porostu může být ohroženo. V České republice vykazuje většina lesních půd C/N index jen mírně nad hodnotou 1, což je nejnižší, a tedy nejhorší hodnota ve srovnání s ostatními zeměmi střední Evropy. Základní příčinou horší životaschopnosti půd je ukládání dusíku a dalších znečišťujících látek z atmosféry v míře, která dlouhodobě převyšuje jejich spotřebu i úložnou kapacitu lesních půd.²³² Přitom platí, že ekosystémy listnatých porostů dokážou lépe zpracovat nadměrné množství dusíku než ekosystémy porostů jehličnatých.²³³

Graf 3.10 Vývoj celkové atmosférické depozice síry, dusíku a vodíkových iontů v ČR [tis. t], 2001–2014. Zdroj: CENIA; MŽP ČR (2015) Zpráva o životním prostředí České republiky 2014, s. 29.

Poznámka ke grafu: Depozice vodíkových iontů je přímo úměrná kyselosti atmosférických srážek.

²³⁰ HRUŠKA, J.; CIENCIALA, E. (eds.) (2001) *Dlouhodobá acidifikace a nutriční degradace lesních půd – limitující faktor současného lesnictví.*

²³¹ CENIA; MŽP ČR (2015) *Zpráva o životním prostředí České republiky 2014*, s. 80.

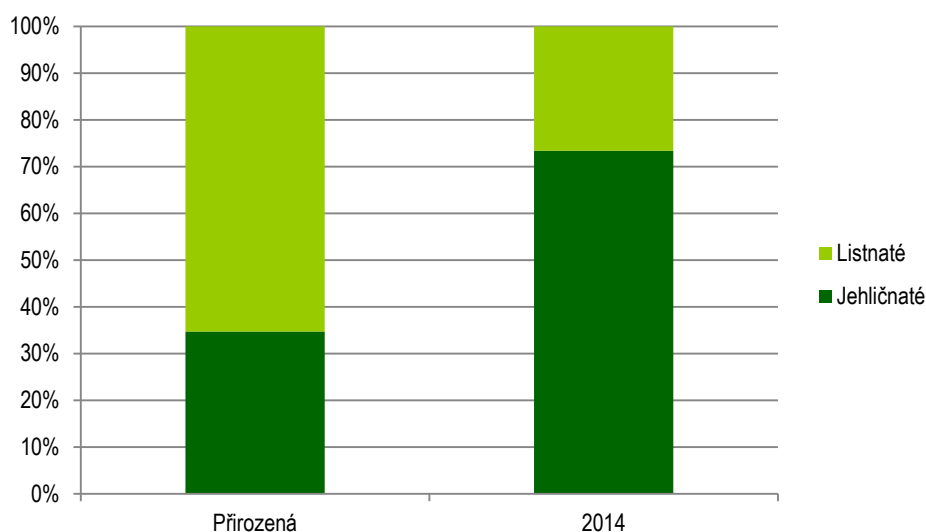
²³² Tamtéž.

²³³ HRUŠKA, J.; CIENCIALA, E. (eds.) (2001) *Dlouhodobá acidifikace a nutriční degradace lesních půd – limitující faktor současného lesnictví.*

Naše lesy tvoří hlavně
jehličnany, smrk je dosud
nejčastěji vysazovaným
stromem

955. Podíl listnáčů na celkové ploše lesů činí 41,1 %, ²³⁴ což se blíží cílové druhové porostní skladbě stanovené oblastními plány rozvoje lesů. Naopak podle rekonstrukce přirozeného stavu lesní vegetace by na území České republiky měly se 65,3 % převažovat listnaté porosty. ²³⁵ České lesy jsou tak v současnosti tvořeny převážně stejnověkými porosty s převahou jehličnanů, které jsou výrazně náchylné k poškození škůdci i výkyvy počasí. Celkem 44,1 % lesních porostů je dosud tvořeno smrkem, ²³⁶ ten navíc zůstává nejčastěji vysazovaným stromem – jeho podíl na celkových výsadbách je vyšší než podíl všech listnatých stromů dohromady. ²³⁷

Graf 3.11 Rekonstruovaná přirozená a současná skladba lesů v ČR [%], 2014. Zdroj: CENIA; MŽP ČR (2015) Zpráva o životním prostředí České republiky 2014, s. 73; vlastní zpracování.

²³⁴ ÚHÚL (2008) Výstupy národní inventarizace lesů uskutečněné v letech 2011–2015.

²³⁵ CENIA; MŽP ČR (2015) Zpráva o životním prostředí České republiky 2014, s. 73, Graf 1.

²³⁶ ÚHÚL (2008) Výstupy národní inventarizace lesů uskutečněné v letech 2011–2015.

²³⁷ MZE ČR (2015) Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství ČR v roce 2014.

Sídelní struktura České republiky je stabilizovaná

4 Obce a regiony

956. Sídelní struktura českých zemí se od novověku v základních rysech nezměnila. V evropském kontextu je sídelní charakter České republiky kvůli exkluzivnímu postavení Prahy monocentrický. Z hlediska vnitrostátního je Česká republika vyváženě pokryta systémem regionálních center skládajících se z poměrně nízkého počtu velkých měst a mnoha malých obcí obsluhujících v dobré dosažitelnosti prakticky celé území. Míra urbanizace je srovnatelná s Německem. Poměrně velká část lidí žije v malých či středních městech a pohraniční pohoří omezují přeshraniční význam většiny našich center s výjimkou Ostravy a Liberce.

Tabulka 4.1 Počty obcí a počty obyvatel v ČR. Zdroj: ČSÚ (2015) *Malý lexikon obcí České republiky 2015*, údaje ze sad Velikostní skupiny obcí podle krajů, okresů - počet obcí a Velikostní skupiny obcí podle krajů, okresů - počet obyvatel v %; vlastní zpracování.

Velikost obce dle počtu obyvatel	Počet obcí	Počet obyvatel (v %)
1–199	1 448	1,7
200–499	2 006	6,2
500–999	1 365	9,1
1 000–1 999	747	9,9
2 000–4 999	415	11,9
5 000–9 999	141	9,2
10 000–19 999	69	9,2
20 000–49 999	43	12,1
50 000–99 999	14	9,7
nad 100 000	5	20,9
Celkem	6 253	100,0

V České republice rozlišujeme 3 typy území

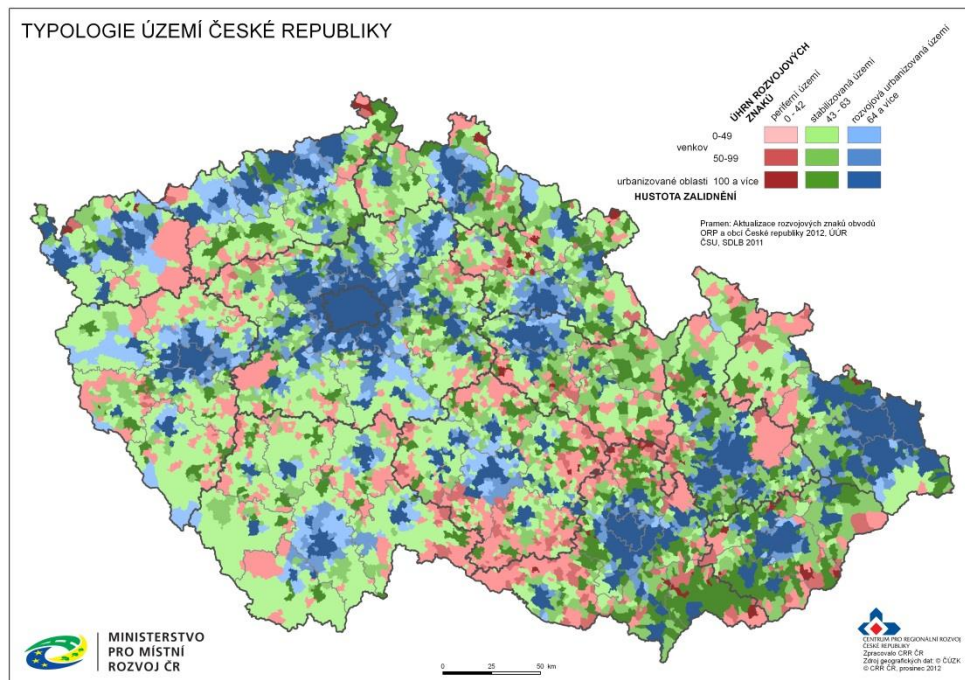
957. Venkovský prostor zaujímá 79 % rozlohy státu, na které žije 30 % obyvatelstva.²³⁸ S rozdělením na města a venkov si však nevystačíme. V Česku lze rozlišit tři typy území.²³⁹ První tvoří rostoucí a prosperující metropolitní prostory s dominantní Prahou. Hlavně na východ a jih od ní se nacházejí stabilizovaná území tvořená mikroregionálními centry s omezeným významem. Zejména v pohraničí nebo při hranicích krajů se nachází rozdrobená vnější i vnitřní periferie, kde žije hodně seniorů a senierek a málo dětí, v důsledku nižší úrovně vzdělání zde chybějí zejména vysoce kvalifikovaná pracovní místa, veřejné služby či infrastruktura a staví se málo nových bytů. Izolace příhraničních regionů ve druhé polovině dvacátého století více než cokoli jiného způsobila, že se proměnily v periferii a trpí špatnou dostupností, nízkou hustotou osídlení a nižším průměrným vzděláním. Totéž platí i pro vnitřní periferie

²³⁸ Venkovským prostorem rozumíme všechny obce s velikostí do 2 000 obyvatel, a dále obce s velikostí do 3 000 obyvatel, které mají hustotu zalidnění menší než 150 obyvatel/km². K vymezení viz ČSÚ (2009) *Tisková zpráva Postavení venkova v krajích ČR*.

²³⁹ MMR ČR (2013) *Strategie regionálního rozvoje ČR 2014-2020*.

nacházející se na okrajích metropolitních regionů a na okrajích území regionálních středisek.²⁴⁰

Obrázek 4.1 Typologie území České republiky. Zdroj: MMR ČR (2014) Strategie regionálního rozvoje ČR 2014–2020, s. 57.

Města stabilizují sídelní strukturu

958. Základními stavebními prvky prosperity jsou města. Žije zde většina obyvatelstva; přes 60 % populace obývá obce nad 5 000 obyvatel. Střední a malá města stabilizují sídelní struktury a lidé z okolí v nich nacházejí práci i služby. Také malé obce však utvářejí venkovskou krajinu, neboť plní úlohu nejen v zemědělství, lesnictví a vodním hospodářství, ale i při údržbě kulturní krajiny.

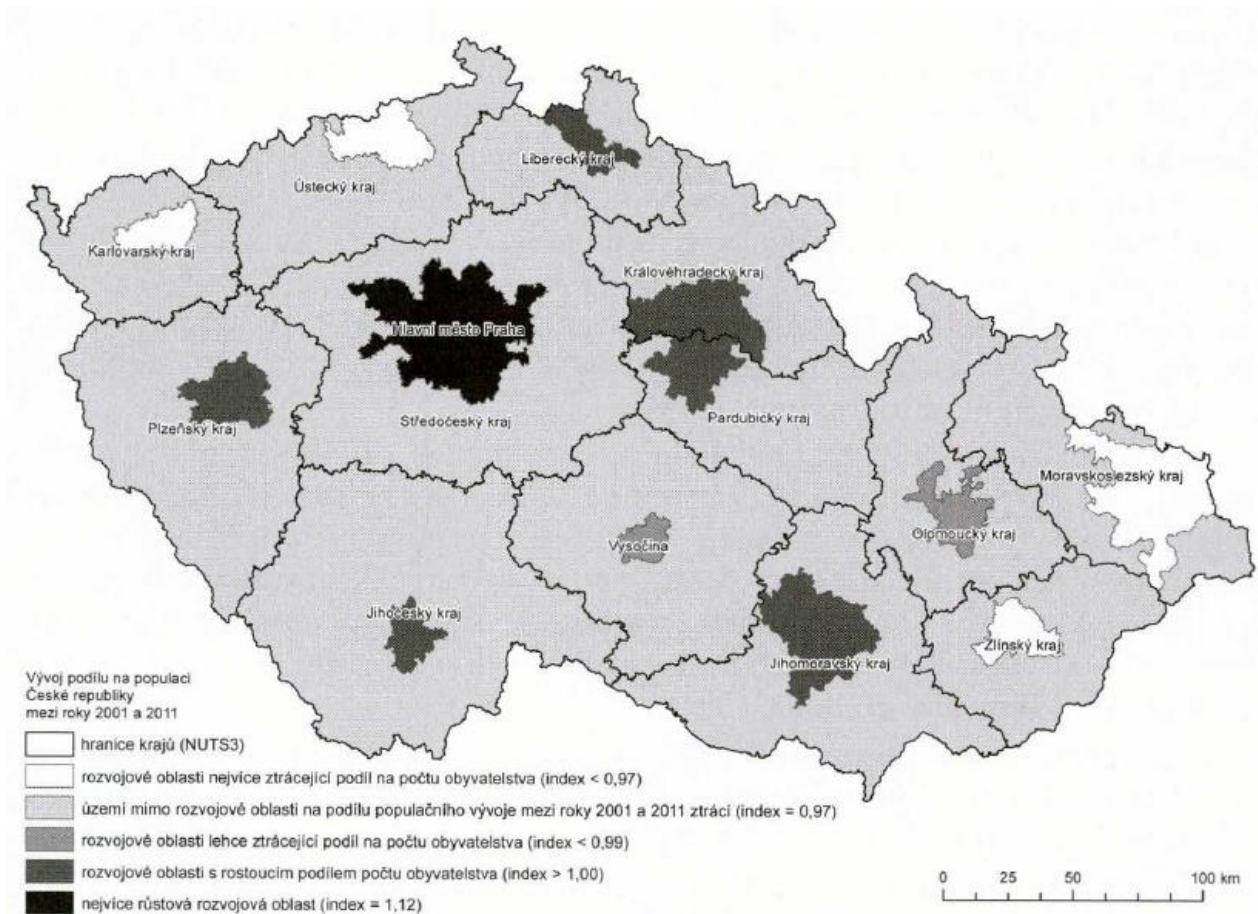
Zejména mladí lidé opouštějí periferní území

959. Kvůli nedostatku pracovních příležitostí odešli a odcházejí hlavně mladší a vzdělanější lidé na počátku profesní kariéry z periferních území a později také z regionů, které postihla restrukturalizace průmyslu. Stěhují se „za lepším“ do rodících se metropolitních prostorů, zejména Prahy, v menší míře pak do Brna, Plzně a některých dalších center.²⁴¹

²⁴⁰ MUSIL, J.; MÜLLER, J. (2006) *Vnitřní periferie České republiky, sociální soudržnost a sociální vyloučení.*

²⁴¹ MAIER K. (1998) Účinnost dosavadních a budoucích nástrojů pro snižování regionálních rozdílů v České republice. In *Urbanismus a územní rozvoj* 1(6). Dále srov. MAIER, K.; FRANKE, D. (2015) Trendy prostorové sociálně-ekonomické polarizace v Česku 2001–2011. *Sociologický časopis* 51(1), s. 103.

Obrázek 4.2 Vývoj podílu na populaci České republiky mezi roky 2001 a 2011. Zdroj: MAIER, K.; FRANKE, D. (2015) *Trendy prostorové sociálně-ekonomické polarizace v Česku 2001–2011, Sociologický časopis 51(1), s. 103.*

Důsledkem vnitřní migrace je oslabování veřejných služeb

960. Věková i sociální struktura obyvatelstva v postižených částech země se výrazně proměňuje. Zhoršuje se také dostupnost veřejných služeb. Zejména v malých obcích je omezována zdravotní péče, slábne veřejná dopravní obslužnost, jsou hůře dostupné volnočasové aktivity pro děti a mládež nebo zásobování pitnou vodou či připojení na kanalizaci.²⁴² Na úrovni obcí s rozšířenou působností (ORP) ubývá sociálních pracovníků a pracovníc, zatímco sociálních jevů, jimiž by se měli zabývat, přibývá.²⁴³ Stojící budovy a infrastruktura tu zůstávají nevyužity a chátrají. V atraktivních místech nová výstavba naopak nevrátně zabírá velké plochy

²⁴² MV ČR (2004) *Strategie podpory dostupnosti a kvality veřejných služeb.*

²⁴³ MPSV ČR (2013) *Národní strategie rozvoje sociálních služeb pro období 2014–2020,* s. 22, 27. Pro plánování sociálních služeb je určujícím subjektem kraj, neboť ten zodpovídá za dostupnost sociálních služeb a tvoří tzv. síť sociálních služeb v kraji. Spolupráce při plánování sociálních služeb v rámci ORP probíhá na dobrovolné bázi, ovšem na různé úrovni. Zatímco někde z procesu plánování sociálních služeb více profituje samotná obec III., jinde se naopak podařilo v obcích celého správního obvodu rozprostit určité sociální služby tak, že jsou ve větší míře poskytovány i v jednotlivých obcích ve správním obvodu ORP.

zemědělské půdy²⁴⁴ – úbytek činí několik hektarů týdně – a překotně zde rostou požadavky na novou veřejnou infrastrukturu.

4.1 Suburbanizace a rostoucí prostorová mobilita

Dynamika suburbanizace	961. V minulých stoletích a desetiletích se lidé stěhovali z venkova do měst. V posledním čtvrtstoletí naopak vidíme růst příměstského osídlení, a to někdy i na úkor jádrových měst. Suburbanizační trend posiloval v letech hospodářské konjunktury. Počet obyvatelstva na venkově mezi lety 2001 a 2014 stoupl o desetinu, zatímco ve městech – kromě Prahy a středních Čech – celkově stagnoval. ²⁴⁵ Dopady hospodářské krize (2008) migraci na venkov postupně oslabily. Každopádně ji můžeme považovat za dlouhodobý trend.
Zdroje suburbanizace	962. Nejedná se však o plošný návrat na venkov. ²⁴⁶ Migrace je silně selektivní. V letech 2010–2014 bezmála třetina venkovských obcí přicházela o obyvatelstvo; na Karlovarsku nebo v příhraničí s Polskem to ale bylo téměř 45 %. Naopak z obcí v zázemí krajských měst ve stejném pětiletí obyvatelstvo ztrácela jen každá šestá. Obecně jsou z hlediska migrace atraktivnější venkovské obce s dobrou dostupností i dostatkem pracovních míst v místě či blízkém okolí. Samotná krajská města rostla podstatně menším tempem než jejich zázemí (nejvíce Praha, Liberec a Plzeň), nebo v nich dokonce lidí ubývalo. ²⁴⁷
Projevy suburbanizace	963. Suburbanizace se projevuje zabíráním dříve volné půdy, zhoršuje se průchodnost krajiny pro člověka, faunu i flóru, i stabilita ekosystémů (viz klíčová oblast Odolné ekosystémy), kvůli rozptýlenému charakteru nové zástavby dramaticky rostou náklady na veřejnou infrastrukturu a zhoršuje se dostupnost veřejných služeb i občanské vybavenosti (viz klíčová oblast Lidé a společnost).
Suburbanizace podporuje růst dopravy	964. Kvůli suburbanizaci přibývá automobilové dopravy ve spádových oblastech měst a ve městech samotných. ²⁴⁸ Více a více lidí v hospodářsky vyspělých zemích pravidelně dojíždí do práce. Pracovní příležitosti jsou často jinde, než kde bydlí. Suburbanizace ale k dojížděci za prací

²⁴⁴ Dle MŽP je trend záboru orné půdy setrvalý. Celková výměra zemědělského půdního fondu zvolna klesá. Mezi lety 1992–2000 bylo zabráno 3 144 ha zemědělské půdy, v letech 2000–2012 ubylo 55 487 ha (1,3 %). V roce 2013 bylo zabráno dalších 2 400 ha, v roce 2014 2 441 ha. Podíl zastavěných a ostatních ploch se zvýšil mezi lety 2000–2012 o 3,3 % (26 400 ha) na 10,6 % území ČR, přičemž tento podíl se v letech 2013 a 2014 již dále nezvětšoval. Zastavěné plochy a nádvoří však tvoří pouze 1,6 % rozlohy ČR, zatímco na plochy ostatní připadá zbylých 9 %. CENIA; MŽP ČR (2015) *Zpráva o životním prostředí České republiky 2014*, s. 6, 84–85.

²⁴⁵ ÚV ČR (2016) *Situační zpráva ke Strategickému rámci udržitelného rozvoje České republiky*, s. 117–118.

²⁴⁶ Za venkovské obce jsou označovány ty s méně než 2 tis. obyvateli k 31. 12. 2014, a také obce mezi 2 a 3 tis. obyvateli, které neměly k 1. 1. 2015 status města či městysu. Úhrnem jde o 5 685 obcí, jejichž katastry tvoří 75,5 % rozlohy státu a žije v nich 29,6 % obyvatel ČR.

²⁴⁷ Tamtéž; dále srov. MAIER, K.; FRANKE, D. (2015) Trendy prostorové sociálně-ekonomické polarizace v Česku 2001–2011. *Sociologický časopis* 51(1), s. 99.

²⁴⁸ V meziročním srovnání lze u většiny regionů pozorovat sestupný trend ve využívání veřejné dopravy. ÚV ČR (2016) *Situační zpráva ke Strategickému rámci udržitelného rozvoje České republiky*, s. 124.

významně přispívá. K tomu navíc přibývá specifický problém České republiky – dopravní síť povětšinou směřuje do Prahy a krajským centrům chybí vzájemná propojení. To se v území České republiky projevuje dramatickým nárůstem dopravy vyžadující stále větší plochy, vytvářející v území rozsáhlé bariéry (dálnice, letiště atd.) a koridory negativně ovlivněné emisemi a hlukem.

Růst mobility se týká
vybraných sociálních skupin

965. Rostoucí mobilita se týká a bude týkat především některých sociálních skupin. První z nich jsou vysoce kvalifikovaní, ekonomicky aktivní lidé – zejména na manažerských pozicích. Kvůli práci pro nadnárodní společnosti se běžně stěhují, často v globálním měřítku. Druhou skupinou jsou lidé na opačném konci spektra – méně kvalifikovaní zaměstnanci a zaměstnankyně, postižení rostoucí prekarizací. Mobilita se v jejich případě prozatím projevuje hlavně dálkovým dojížděním za prací z bydliště s nižšími životními náklady do center s větší poptávkou po práci.

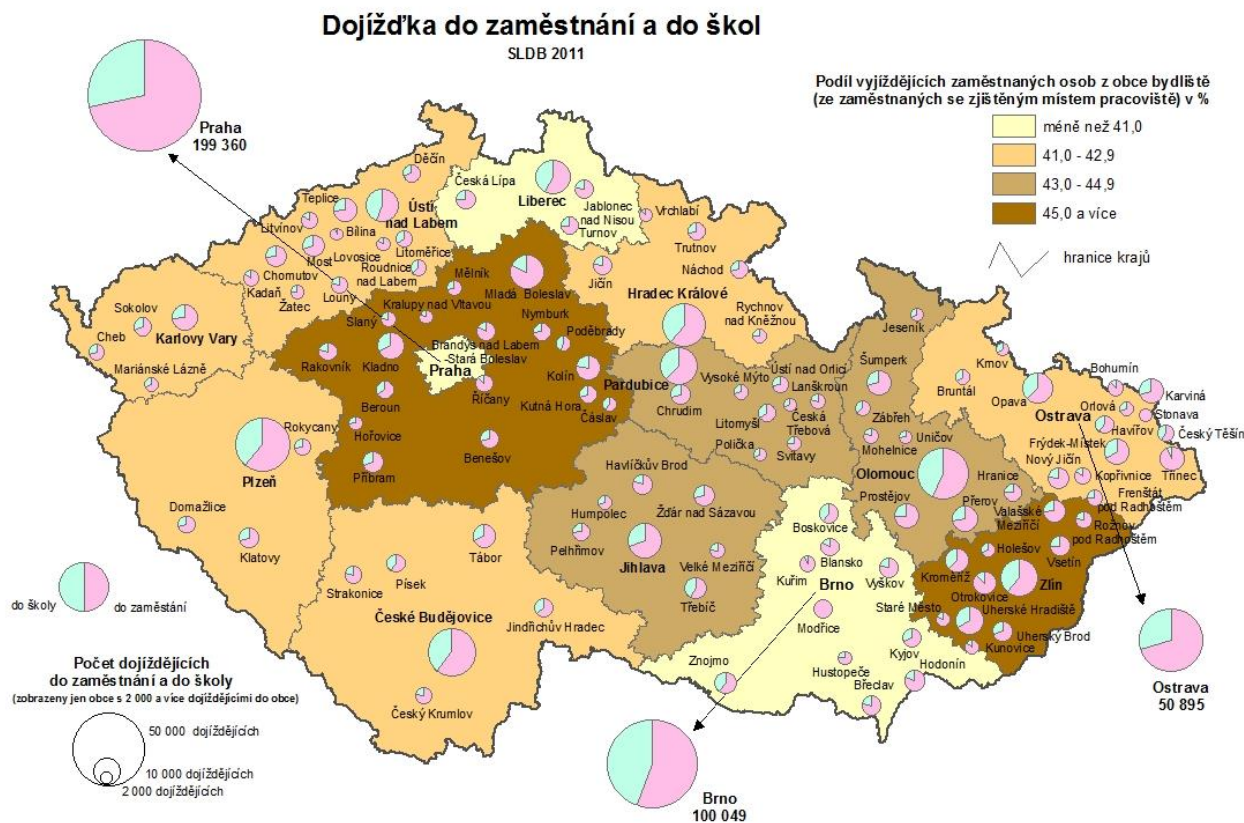
Růst dojízdky do zaměstnání
i do škol

966. Podle SLDB 2011 dojížděl do škol a zaměstnání téměř každý sedmý občan ČR.²⁴⁹ Dobrým příkladem je Zlínský kraj a Praha (viz obrázek 4.3), do níž dojíždí zejména lidé ze Středočeského kraje. Pětina lidí, kteří v metropoli pracují, v roce 2014 dojížděla z okolních obcí a měst.²⁵⁰ Deset let předtím to bylo o 40 % méně.

²⁴⁹ Dojíždka byla mapována i na úrovni obcí, resp. na úrovni základních sídelních jednotek, jejichž počet dosahuje téměř 23 000. Údaje se vztahují pouze na zaměstnané, žáky a žákyně, studenty a studentky a učně a učnice. Do statistiky nejsou zahrnuty osoby bez stálého pracoviště.

²⁵⁰ IPR (2014) *Dojíždka a vyjíždka do zaměstnání do/z hl. m. Prahy*.

Obrázek 4.3 Dojíždka do zaměstnání a do škol. Zdroj: ČSÚ (2014) *Dojíždka do zaměstnání a do škol podle Sčítání lidu, domů a bytů 2011. Dojíždkové proudy.*

Důsledky rostoucí mobility

967. Kvůli rušnějšímu provozu na silnicích také přibývá lidí vystavených nadměrnému hluku a smogu. Nejvíce zatěžuje hluk, zejména ze silniční dopravy, aglomerace Plzeň, Praha a Brno, kde nadlimitním hlukem trpí zhruba každý desátý obyvatel.²⁵¹ V menších obcích kolem velkých měst a rekreačně atraktivních místech také dochází k přetěžování kanalizace, svozu odpadu a další technické infrastruktury.²⁵²

Dopad růstu mobility na občanskou vybavenost

968. Rostoucí mobilita lidí proměňuje také rozložení služeb občanské vybavenosti.²⁵³ V malých obcích se často už nevyplácí provozovat služby, takže z nich mizí prodejny základních potravin, pošty, školy,²⁵⁴ knihovny²⁵⁵ a v místech, kam nejezdí turisté, také restaurace. Mnohde se také zhoršuje dostupnost větších měst veřejnou dopravní obsluhou. Proto mladí lidé odcházejí pryč.

²⁵¹ CENIA; MŽP PROSTŘEDÍ ČR (2015) *Zpráva o životním prostředí ČR 2014.*

²⁵² MŽP ČR (2010) *Strategický rámeček udržitelného rozvoje ČR (2010)*, s. 40.

²⁵³ MAIER, K. (2009) Polycentric development in the spatial development policy of the Czech Republic. *Urban Research & Practice* 2(3), s. 327.

²⁵⁴ Od roku 2005 ubylo 700 středních škol a 359 základních škol, naopak vzrostl počet mateřských škol o 375. Srov. MŠMT ČR (2016) *Vývojová ročenka školství 2005/06–2015/2016.*

²⁵⁵ Od roku 1995 do roku 2015 poklesl počet knihoven s neprofesionálními pracovníky o 848 na celkových 4 554. I přesto však lze knihovní síť ve srovnání s průměrem EU považovat za nadstandartní, viz NIPOS (2016) *Kultura České republiky v číslech*, s. 10–12.

Důsledkem ekonomické mobility na globální úrovni jsou i brownfieldy

969. Stále snadnější dostupnost levného zboží z celého světa vystavuje domácí výrobce silnější konkurenci a nutí je v lepším případě k opakovaným restrukturalizacím, v horším k ukončení provozu. Opuštěné průmyslové či zemědělské – ale také obytné a vojenské – areály stojí nevyužity a chátrají. Vznikají tak neprostopupné části krajiny či měst, kde se často soustřeďují lidé na okraji společnosti. Vedle nich přitom vznikají nové provozy „na zelené louce“, které zbytečně zabírají půdu a ohrožují ekosystémovou stabilitu.

Digitalizace nemusí snižovat mobilitu

970. Digitalizace proměňuje nároky na prostorové ukotvení práce. Její neurčitost a proměňující se organizace se promítá do nepravidelné dojížděky. Nové formy práce představují postindustriální přechod od její koncentrace v prostoru ke koncentraci kvalitativní (intenzivnější a rozličnější typy práce). Poslední sčítání lidu v roce 2011 ukázalo, že 13 % obyvatelstva denně vyjíždějících do zaměstnání nemělo stálé (prostorově ukotvené) zaměstnání. Podíl takovýchto osob je však reálně vyšší, pokud k nim přičteme práci z domova či na cestách. Proto také přibývá podíl lidí, jejichž zaměstnání – a potažmo životní styl – se neskládá z rutinních směn s pevným začátkem a koncem.²⁵⁶

4.2 Regionální nerovnosti

Postavení regionů ČR je v rámci OECD průměrné

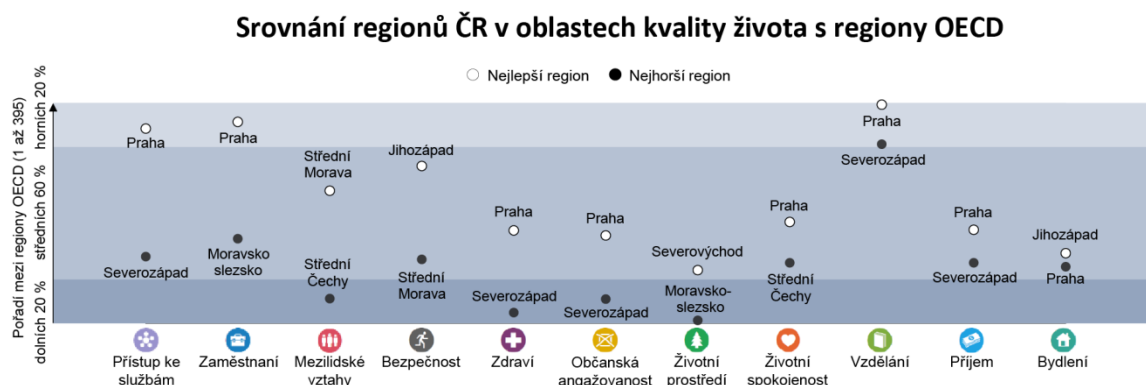
971. Rozdíly v postavení regionů v rámci OECD mezi různými částmi světa i částmi států se v posledních desetiletích prohlubují. OECD podotýká, že „[p]odle nepeněžních ukazatelů životní úrovně jsou mezi regiony jedné země často větší rozdíly než mezi různými zeměmi“.²⁵⁷ Snižují se sice nerovnosti v dosaženém vzdělání či přístupu ke službám, zvětšují se však rozdíly v příjmech, kvalitě ovzduší a bezpečnosti. Domácnosti v metropolitních oblastech mají o 17 % vyšší příjem než ostatní domácnosti; zároveň však utratí až o 15 % více za bydlení. Rozdíly mezi regiony prohubeje i rostoucí stěhování mladých lidí za lepším – ve 26 z 33 zemí OECD na venkově roste podíl lidí starších 65 let.²⁵⁸ Ve statistikách OECD sledujících blahobyt v regionech NUTS II se osm českých regionů ve většině sledovaných ukazatelů nachází ve druhé polovině států OECD s nižší kvalitou života. Nejhorších výsledků české regiony dosahují, pokud jde o (nízkou) občanskou angažovanost a (špatný) zdravotní stav. Nacházejí se na úrovni visegráfských sousedů či některých izraelských regionů (Haify, Tel-Avivu). Míra odlišnosti mezi českými regiony se v porovnání s ostatními zeměmi OECD pohybuje kolem průměru.

²⁵⁶ SVOBODA, P.; OUŘEDNÍČEK, M. (2015) Flexibilita a lokalizace práce. *Ekonomický časopis* 63(5).

²⁵⁷ OECD (2015) *OECD360 Česká republika 2015*.

²⁵⁸ OECD (2016) *Regions at a Glance 2016*.

Graf 4.1 Srovnání regionů České republiky v oblastech kvality života ve srovnání s regiony OECD. Zdroj: OECD (2016) *Regional Well-Being in OECD countries: Czech Republic*.

Vývoj regionálních nerovností v ČR

972. Zhruba do roku 2007 se odlišnosti mezi částmi České republiky zvětšovaly, protože kvalita života rostla v Praze rychleji než ve zbytku země. Vzájemné rozdíly mezi kraji se prohlubovaly jen mírně. V letech hospodářské krize začalo hlavní město stagnovat, takže tento trend nepokračuje. Obdobně se vyvíjely i průměrné příjmy a zadlužení domácností v krajích.²⁵⁹ Faktorem přispívajícím ke zvyšování rozdílů mezi městem a venkovem je rozpočtové určení daní, které zvýhodňuje velká města. Od roku 2013 se však částečně změnil způsob jeho výpočtu ve prospěch menších obcí. Rozhodujícím kritériem zůstal počet obyvatel, po zavedení přechodových koeficientů však již nedochází ke skokovým rozdílům. Výpočet bere ohled na počet žáků a žákyň a stanovuje limit pro kritérium rozlohy obce, nicméně ani v této situaci malé obce nedosáhnou na velké investiční dotace a úvěry a nemají možnost rozvíjet infrastrukturu. Na druhé straně nelze zapomenout, že velká města zajišťují infrastrukturu a občanskou vybavenost nejen pro své obyvatelstvo, ale také pro obyvatelstvo ze zázemí měst.

Praha – první mezi regiony

973. Ekonomické rozdíly mezi Prahou a kraji mají několik příčin. V metropoli sídlí řada firem, které vyrábějí a podnikají jinde. Svůj podíl má také vysoká míra dojížděky do zaměstnání v Praze, výdaje centrálních úřadů, koncentrace většiny služeb do hlavního města (peněžnictví, pojišťovnictví, telekomunikace), vyšší cenová hladina a vysoké mzdy a platy zaměstnaných, podle nichž firmy působící ve více regionech přiřazují svým střediskům hrubou přidanou hodnotu²⁶⁰ a vyšší příjem z rozpočtového určení daní.

Výdaje na výzkum a vývoj

974. Kromě příjmů se v Praze koncentrují také výdaje na výzkum a vývoj. S odstupem asi 15 % za ní následují krajská města s velkými univerzitami

²⁵⁹ ÚV ČR (2016) *Situační zpráva ke Strategickému rámci udržitelného rozvoje České republiky*, s. 121 a násl.

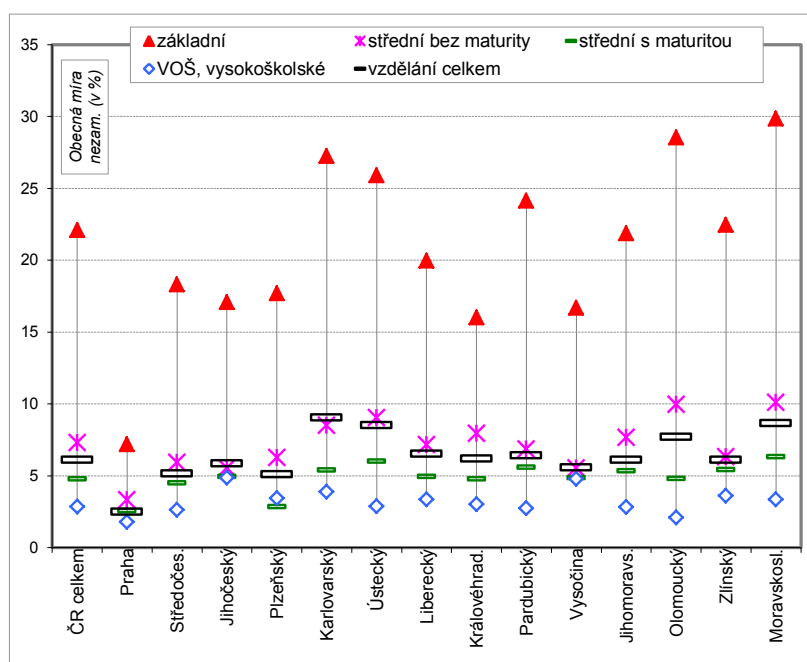
²⁶⁰ ÚV ČR (2016) *Situační zpráva ke Strategickému rámci udržitelného rozvoje České republiky*, s. 103 a násl.

(Brno, Ostrava) a Středočeský kraj jako spádová oblast pro pražské firmy a univerzity.²⁶¹

Rozdíly v nezaměstnanosti mezi regiony se zmenšovaly

975. Rozdíly mezi kraji v míře nezaměstnanosti i sociálního vyloučení (nezaměstnanost delší než jeden rok) se v době recese po roce 2007 rovněž snížily. Na přetrvávajících odlišnostech se podepisuje hlavně nedostatek práce pro lidi se základním vzděláním. Ve všech krajích kromě Prahy je nezaměstnanost žen větší než nezaměstnanost mužů, nejvíce na Liberecku.²⁶²

Graf 4.2 Míry nezaměstnanosti dle dosaženého vzdělání v různých krajích, 2014.
Zdroj: ÚV ČR (2016) *Situační zpráva ke Strategickému rámci udržitelného rozvoje České republiky*, s. 107.

Chudoba a lidé ohrožení chudobou

976. Na chudobě se silně podepisuje vzdělání rodičů a regionální příslušnost. ČR patří k zemím s největším vlivem socioekonomického zázemí na vzdělávací výsledky žáků a žákyň (viz klíčová oblast [Lidé a společnost](#)).²⁶³ Jejich schopnosti řešit problémy je z více jak 40 % ovlivněna průměrným socioekonomickým zázemím kraje.²⁶⁴ Proto není snadné z ní vyváznout. Ke snižování rozdílů mezi regiony nepřispívá sociální struktura chudobou ohroženého obyvatelstva. Pod kritickou hranicí 60 % z mediánu příjmů (harmonizovaného na paritu kupní síly) se nachází skoro třetina chudých. Nejvíce ohrožení jsou nezaměstnaní, samostatně žijící senioři a seniorky a ekonomicky neaktivní část populace, domácnosti

²⁶¹ ÚV ČR (2016) *Situační zpráva ke Strategickému rámci udržitelného rozvoje České republiky*, s. 110 a násl.

²⁶² ÚV ČR (2016) *Situační zpráva ke Strategickému rámci udržitelného rozvoje České republiky*, s. 106 a násl.; MMR ČR (2013) *Strategie regionálního rozvoje ČR 2014-2020*, s. 33.

²⁶³ ČŠI (2013) *Hlavní zjištění PISA 2012*, s. 6.

²⁶⁴ ČŠI (2014) *Mezinárodní šetření PISA 2012*, s. 22. Autoři studie však upozorňují na fakt, že výsledky krajů „mohou být ovlivněny nestandardním výsledkem jedné nebo více vybraných škol.“

tvorené pouze jedním rodičem a přinejmenším jedním dítětem a také děti žijící v rodinách, kde nikdo nepracuje nebo pracuje málo.²⁶⁵

Přibývá sociálně vyloučených lokalit

977. V uplynulém desetiletí se zdvojnásobil počet sociálně vyloučených lokalit, kde se soustřeďují chudí a nezaměstnaní lidé bez perspektivy. Přibylo jich ve všech krajích. Nejvíce vyloučených lokalit se nachází v krajích s ekonomickými problémy, tedy zejména Ústeckém, Karlovarském a Moravskoslezském.²⁶⁶ Chudí a chudobou ohrožení obyvatelé jsou nuceni odcházet do míst s vyšší nezaměstnaností, menšími příležitostmi, ale levnějším bydlením, což způsobuje fluktuaci sociálně vyloučených osob. Přesto lidé ohrožení chudobou vydávají za bydlení téměř dvakrát tolik (tedy 40 %), než jaký je průměr domácností v ČR.²⁶⁷

Příčiny vzniku sociálně vyloučených lokalit

978. Rozšiřování a přetrvávání sociálně vyloučených lokalit je výsledkem řady procesů. Zánik pracovních příležitostí pro osoby s nízkou kvalifikací vedl zejména v uvedených krajích k dlouhodobé nezaměstnanosti, která následně vedla k chudobě a sociálnímu vyloučení tamního obyvatelstva. Vznikající sociální problémy v území často nebyly včas identifikovány nebo dlouho zůstávaly bez adekvátní politické reakce, popřípadě byly přijaty politiky, které tyto problémy dokonce posílily (např. zanedbání preventivních programů, omezování přístupu sociálně vyloučených osob k obecnímu bydlení, nedůsledné nastavení dávkových systémů, v extrémních případech přímá podpora přestěhování sociálně vyloučených do znevýhodněných obcí nebo regionů). Na národní ani místní úrovni nebyly včas řešeny synergie nerovného postavení sociálně vyloučených domácností a obchodních praktik na trhu nemovitostí, nastavení finančních služeb či krátkodobých úvěrů vedoucích k cílenému zadlužování obyvatelstva vyloučených lokalit. Takto vzniklé problémy byly následně prohloubeny migrací. Transformační procesy v sektoru bydlení (restituce, privatizace, deregulace nájemného apod.) a diferenciací nákladů na bydlení vytvořily stimuly pro odchod chudých občanů a občanek z měst, která jsou centry pracovních příležitostí, do míst s vyšší nezaměstnaností, menšími příležitostmi a tudíž většími sociálními problémy, avšak s levnějším bydlením (v pozdějších letech už pravidlo o nízkých nájmech v důsledku dávek na bydlení neplatí, chudí lidé se stěhují k pronajímatelům orientovaným na osoby a rodiny odkázané na sociální dávky). Z území s největší koncentrací sociálně vyloučených lokalit odchází naopak především mladší a lépe vzdělaní lidé, zejména z důvodu omezené perspektivy zaměstnání.

Sociální vyloučení vede ke vzniku nerovností v rámci regionů

979. Koncentrace chudých lidí do sociálně vyloučených oblastí přináší další problémy do regionů zasažených ekonomickými a sociálními nerovnostmi. Ztráta lidského kapitálu dále snižuje schopnost těchto regionů

²⁶⁵ PROKOP, D. (2016) Chudoba je v ČR daleko hlubší, než se běžně usuzuje - rozhovor s Danielem Prokopem. *Rozhovor Britských listů*.

DUBSKÁ, D.; ZEMAN, J. (2015) *Analýza vývoje indikátorů nerovnosti v ČR a jejich dopad na růstový potenciál ČR*, s. 5.

²⁶⁶ GAC (2015) *Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR*.

²⁶⁷ MPSV ČR (2015) *Koncepce sociálního bydlení České republiky 2015–2025*, s. 27.

adaptovat se na vzniklou situaci a efektivně žádat o dostupné programy na podporu sociálního začleňování a regionálního rozvoje a využívat je. Na krajské úrovni se jedná zejména o Karlovarský, Moravskoslezský a Ústecký kraj, v nichž se koncentruje většina sociálně vyloučených lokalit. Zároveň však obecně dochází k posilování diferenciací mezi jednotlivými obcemi. Také v rámci těchto regionů existují často v blízkém sousedství obce s relativně rozsáhlými sociálně vyloučenými lokalitami a úspěšně se rozvíjející obce.

Kvalita ovzduší se již
nezlepšuje

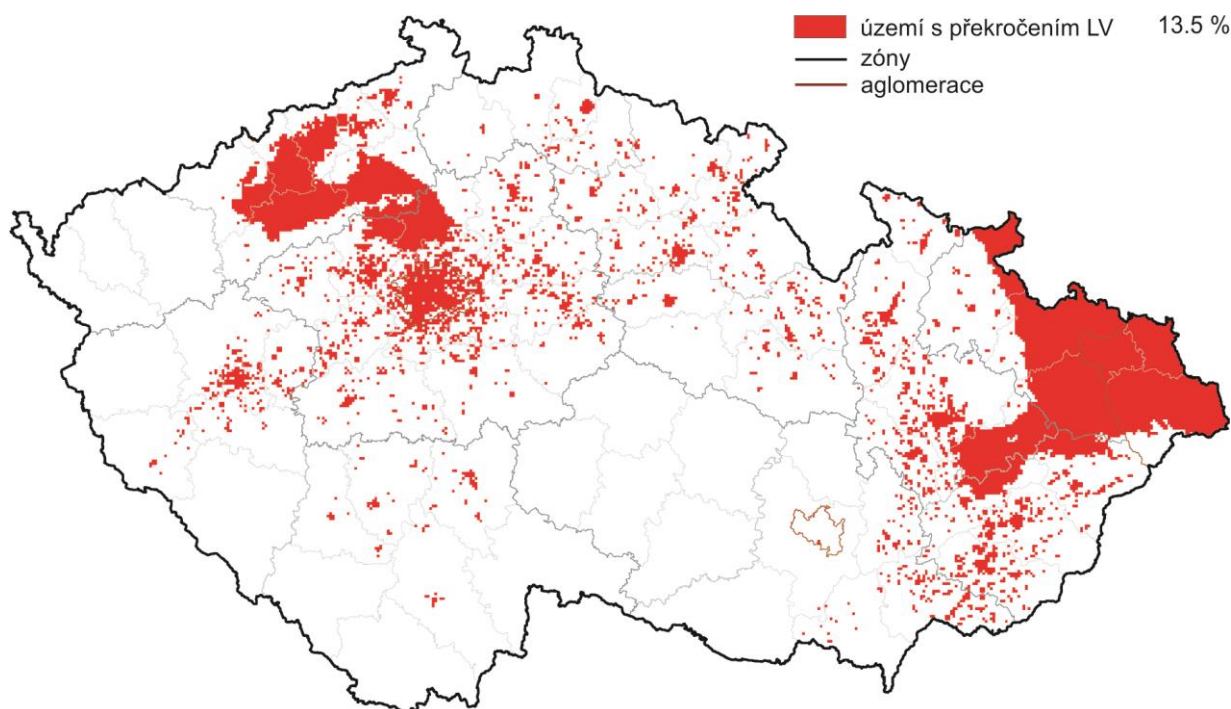
980. Ačkoliv se podařilo razantně snížit některé typy znečištění, stále přetrvávají velké regionální rozdíly v kvalitě ovzduší. Emise oxidu siřičitého klesly v období let 1990–2014 o 93 %, ale koncentrace karcinogenního benzo(a)pyrenu a mikročástic polévatého prachu (PM₁₀) zůstávají vysoké a přestaly klesat. Množství benzo(a)pyrenu a PM₁₀ překračuje limity v místech, kde žije zhruba polovina, respektive čtvrtina obyvatelstva. Znečištěné ovzduší ohrožuje nejvíce děti, chronicky nemocné a starší lidi. Pouze na znečištění ovzduší částicemi PM₁₀ umírá v průměru asi šest až osm tisíc lidí ročně.²⁶⁸

Podoby znečištění ovzduší
v území

981. Znečištění ovzduší není rovnoměrně rozloženo. Postihuje hlavně tři typy míst, každý z jiných příčin, v nichž dochází k překračování imisních limitů znečišťujících látek v ovzduší. V některých průmyslových aglomeracích, především na Ostravsku nebo v částech Ústeckého kraje, pochází z velkých provozů spalujících uhlí (metalurgie, elektrárny). Ve velkých městech se skládá zejména z výfukových plynů. Řada venkovských obcí či menších měst trpí spalováním pevných paliv k domácímu vytápění; jen v roce 2013 z nich pocházelo 38 % veškerých emisí částic PM₁₀.

²⁶⁸ CENIA; MŽP ČR (2015) *Zpráva o životním prostředí ČR 2014*.

Obrázek 4.3 Vyznačení oblastí s překročenými imisními limity (=LV) pro ochranu lidského zdraví (bez zahrnutí troposférického ozonu), 2014. Zdroj: CENIA; MŽP ČR (2015) *Zpráva o životním prostředí ČR 2014*, s. 24.

4.3 Rostoucí význam nestátních aktérů

Územní veřejná správa má blízko k lidem, přibývá mechanismů vedoucích k transparentnosti jejího výkonu

982. Administrativní struktura České republiky skládající se z více než 6 200 obcí je evropským unikátem, obdobnou strukturou se vyznačuje pouze Francie. To znamená, že zejména v menších obcích je možné přenášet rozhodování blízko občanům a občankám. Na jedné straně lidé mají pocit, že ve městech a obcích mají na rozhodnutí větší vliv než na celostátní úrovni. Takový názor však nikdy nevyjádřila více jak polovina osob (viz graf 4.3). Na straně druhé lze zaznamenat i řadu dílčích zlepšení a snahu o větší transparentnost veřejné územní správy (registr smluv, úpravu veřejných zakázek, protikorupční novelu zákonů o obcích, o krajích a o hlavním městě Praze, on-line přenosy z jednání zastupitelstev či veřejné projednávání investičních záměrů měst a obcí).²⁶⁹ Nedořešena zůstává otázka rozšíření pravomocí Nejvyššího kontrolního úřadu o kontrolu nad hospodařením s majetkem územních samosprávných celků a s příjmy a výdaji jejich rozpočtů.

Územní veřejná správa neumí systémově zvládat tlak ze strany nestátních aktérů

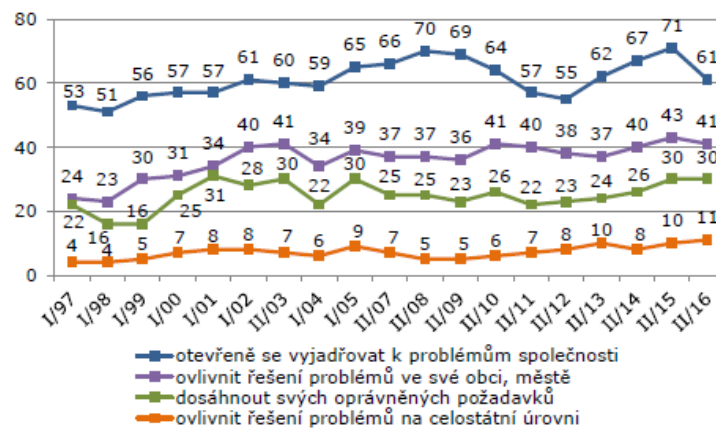
983. Neformální charakter komunální politiky však často nahrává podezřením z korupce a klientelismu. Nemalá část veřejnosti proto vnímá – ledaskdy neoprávněně – rozhodování úředníků/úřednic či politiků/političek v územní veřejné správě jako netransparentní a zvýhodňující developery.²⁷⁰

²⁶⁹ TI (2016) *Index vnímání korupce 2015*.

²⁷⁰ Z hlediska veřejného mínění jsou rozhodujícími faktory pro rozhodování politiků v dlouhodobém horizontu let 2003–2016 úplatky a korupce, zájmové skupiny a lobby, média

Územní veřejná správa se stále mnohdy potýká s problémy se zvládnutím soukromých, zejména korupčních, tlaků²⁷¹ a při výkonu některých agend může být i podjatá. Výroční zprávy Bezpečnostní informační služby opakovaně upozorňují na vysokou míru korupčního rizika na komunální úrovni a prosazování partikulárních zájmů, zejména v oblasti veřejných zakázek, dotací a správě komunálního majetku. Dle těchto zpráv jsou vlivové skupiny schopny zasahovat do rozhodování zastupitelstev a eliminovat vliv samosprávy.²⁷² Kapacita, síla ani kvalita veřejné správy tedy často nepostačují k transparentnímu vyrovnání se s partikulárními zájmy a k nastavení udržitelných politik, a hlavně vinou chronického podfinancování jim podléhají.

Graf 4.3 Možnosti občanů a občanek ovlivňovat veřejnou sféru v časovém srovnání (v %). Zdroj: CVVM (2016) *Výzkum Naše společnost, v 16-02, Zájem politiků o občany a možnosti občanů ovlivnit veřejnou sféru.*

Pozn.: Uveden podíl součtu odpovědí „rozhodně ano“ a „spíše ano“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Netransparentní zapojování nestátních aktérů zapříčiňuje nízká míra spolupráce ve veřejné územní správě

984. Příležitost pro netransparentní a selektivní zapojování nestátních aktérů prosazujících dílčí zájmy podporuje rovněž situace, v níž agendy a koncepce nejsou vždy vzájemně propojené. Mezi státem, kraji či obcemi panují navíc často i kompetenční střety. Rozhodování státu o velkých infrastrukturních projektech je proto ve stále větší míře odkazováno na využití mocenských nástrojů či rezignaci na původní záměry.

Netransparentní vliv nestátních aktérů ovlivňoval negativně územní rozvoj

985. I v územním plánování se projevuje rostoucí význam nestátních aktérů. Promítají se do něj hlavně tlaky různých investorů a developerů na rozhodování či prodej obecních pozemků. Některé obce přitom nemají územní plán, příp. jej neumějí aktivně používat ve svém rozhodování nebo nedovedou odhadnout reálné přínosy jednotlivých investorských záměrů.²⁷³

a osobní vztahy, srov. CVVM (2016) *Výzkum Naše společnost, v 16-03, Vliv na politické rozhodování.*

²⁷¹ MV ČR (2014) *Hodnotící zpráva k výsledkům kontrol výkonu přenesené a samostatné působnosti svěřené orgánům obcí, krajů a hlavního města Prahy za léta 2012–2013*, s. 51.

²⁷² BIS (2012) *Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2011*; BIS (2013) *Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2012*; BIS (2016) *Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2015*.

²⁷³ Srov. DURDÍK, P. (2013) *Vlastnická práva a územní plánování. Moderní obec*. [online] K nekalým praktikám developerů srov. rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, které se

Praktickým důsledkem se stala chaotická, nepromyšlená výstavba satelitních sídlišť; umísťování průmyslových podniků nebo kapacitních silnic v sousedství obytných domů; špatně naplánovaná výstavba narušující krajinný ráz nebo život ve městech.²⁷⁴

Platformy pro vyjednávání zájmů existují na národní a krajské úrovni

986. Postupně vznikla řada institucí, které pomáhají najít konsensus nebo kompromisní řešení – např. tripartita včetně krajské úrovně, dvanáct profesních komor zřízených zákonem a další bez povinného členství. Obtížné je prozatím zhodnotit činnost Regionálních stálých konferencí sdružených v Národní stálé konferenci, jež vznikly v roce 2015 a sdružují zástupce jak ze státní správy, tak mimo ni. Jejich cílem je koordinovat čerpání z ESIF a zajišťovat, aby se při jejich čerpání vycházelo z potřeb cílového území.²⁷⁵ Na místní a lokální úrovni však podobné, dlouhodobě a koncepčně rozvíjené platformy, které by moderovaly místní a lokální rozhodování o jeho rozvoji, území či stavbách a řešily konflikty, chybějí.

Růst významu nestátních aktérů znamená i rozvoj občanské společnosti

987. Výraz růstu významu nestátních aktérů se v životě municipalit projevil rovněž posilováním organizované občanské společnosti. Rozmanité organizace nebo iniciativy mají z podstaty věci samozřejmě různé zájmy, cíle a úkoly, a ani jejich chování a rozhodování nelze vždy považovat za bezchybné. Přesto je jejich přínos nezanedbatelný. Servisní NNO se často profesionalizovaly a nahradily některé z funkcí státu, zejména v oblasti sociálních služeb, vzdělávání či kultury. Nejvíce neziskových organizací, přepočteno na 100 000 obyvatel kraje, sídlí v Praze. Ve všech krajích kromě Moravskoslezského se jejich počet pohybuje kolem tisícovky. V uplynulém desetiletí rostl jak jejich počet, tak objem služeb, jež zajišťují, ten v roce 2012 činil více než 56 miliard korun ročně.²⁷⁶

I municipality se organizují, aby hájily svůj zájem

988. Asi 90 % obcí se účastní nějaké formy meziobecní spolupráce.²⁷⁷ Právě vzájemným sdružováním se municipality stávají významným (spolu)hráčem složek ústřední státní správy a také významným nestátním aktérem. V Česku působí řada sdružení měst a obcí, žádné však nesdružuje ani polovinu ze zhruba 6 200 obcí. Nejvýznamnějšími municipálními organizacemi jsou Svaz měst a obcí ČR (2 803 členů),²⁷⁸ Sdružení místních samospráv ČR (1 112 členů), Spolek pro obnovu venkova (cca 1 000 členů), z menších, odborně zaměřených, lze uvést Národní síť Zdravých měst (130 členů) či Sdružení tajemníků městských a obecních úřadů (311 členů). Vznikají také mikroregiony, svazky obcí nebo smlouvy mezi obcemi, které společně sdílejí služby. Obce mohou také mezi sebou mezi sebou uzavírat veřejnoprávní smlouvu, podle níž budou orgány jedné obce vykonávat přenesenou působnost nebo část

týkalo změny tzv. indexu podlažní plochy, viz NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD (2014) 2943/2014 Sb. NSS.

²⁷⁴ VOP (2007) *Souhrnná zpráva o činnosti veřejného ochránce práv za rok 2006*, s. 34.

²⁷⁵ Blíže viz MMR ČR. Územní dimenze. *Územní dimenze* [online].

²⁷⁶ PROUZOVÁ, Z. (2015) *Vývoj a současný stav českých NNO v makroekonomických ukazatelích*, s. 16.

²⁷⁷ OECD (2016) *Hospodářské přehledy OECD: Česká republika*, s. 40.

²⁷⁸ Údaj k 1. lednu 2013.

přenesené. K roku 2010 jich bylo uzavřeno téměř 5 500 a ovlivňovaly zejména výkon přestupkové agendy.²⁷⁹

Municipální sdružení podporují participaci občanů a občanek a zapojování aktérů z nevládních sektorů

989. Zapojování veřejnosti do rozhodování a spolupráci nestátních aktérů systematicky rozvíjejí dvě municipální organizace. Realizátory místní *Agendy 21* v České republice sdružuje Národní síť Zdravých měst. Druhou organizací je Národní síť Místních akčních skupin České republiky (MAS), které uvádějí v život specifický integrovaný nástroj, tzv. komunitou podporovaný místní rozvoj (*community-led development*, dále jen CLLD). MAS sdružují v podobě právního subjektu zástupce a zástupkyně veřejné správy, neziskového a ekonomického sektoru, aby společně plánovali lokální rozvoj na subregionální úrovni financovaný z evropského Společného strategického rámce.²⁸⁰ Důležitou podmínkou je, že zástupce žádného sektoru nemůže mít v MAS nadpoloviční zastoupení. Přibližně 180 certifikovaných MAS působí na venkově²⁸¹ a pokrývá více než 94 % území ČR. Prozatím chybí podobný instrument pro rozvoj měst nebo městských čtvrtí.

4.4 Kompetence a kvalita územní veřejné správy

Územní veřejná správa trpí stejnými deficity jako vládnutí v ČR obecně

990. Obce a města se – stejně jako ostatní úrovně veřejné správy – také potýkají s nedostatky v demokracii (míře participace občanů a občanek, budování partnerství napříč sektory) i efektivitě vládnutí (koherenci veřejných politik, dlouhodobém strategickém plánování, nedostatečném využívání nástrojů a metod veřejné kvality).²⁸² Podrobně je popisuje kapitola 6. Kromě nich však místní správa čelí svým vlastním problémům.

Specifikem územní veřejné správy je výkon vlastní i přenesené působnosti

991. Specifikem vládnutí na místní a regionální úrovni a kompetencí územní veřejné správy je zejména existence samosprávy ve dvou úrovních (obci a kraji), v případě statutárních měst přibývají ještě městské obvody nebo městské části s vlastními orgány samosprávy. Ve své působnosti (samosprávě) se obce starají o důležité veřejné služby – školství (kraje a obce), dopravu (kraje a obce), sociální služby (kraje a obce), svoz odpadu a kanalizaci (obce) a zdravotnictví (kraje a obce se zdravotními pojišťovnami).²⁸³ Přenesenou působnost nevykonávají všechny obce ve stejném rozsahu, ale dělí se podle třístupňové struktury. Nejširší rozsah mají obce s přenesenou působností na mikroregionální úrovni. Na nižší úrovni působí v různě velkých územních obvodech pověřené obecní úřady, obce se stavebním úřadem a obce s matričním úřadem.²⁸⁴ V dalším vývoji bude potřeba věnovat pozornost zvýšení koordinace při výkonu přenesené působnosti na této úrovni.

²⁷⁹ MV ČR (2011) *Analýza aktuálního stavu veřejné správy*, s. 38.

²⁸⁰ EK (2014) *Komunitně vedený místní rozvoj*.

²⁸¹ Konkrétně se jedná o území s celkovým počtem 10 000–100 000 obyvatel bez města nad 25 000 obyvatel.

²⁸² V samosprávě aplikují systémy řízení kvality jen 2 % úřadů. MV ČR (2016) *Analýza využívání metod kvality ve veřejné správě*.

²⁸³ OECD (2016) *Hospodářské přehledy OECD: Česká republika*, s. 38.

²⁸⁴ MV ČR (2011) *Analýza aktuálního stavu veřejné správy*.

ORP se mnohdy nezvládají starat o celý svůj obvod

992. Druhá fáze reformy veřejné správy vytvořila obce s rozšířenou působností (ORP), jež převzaly větší část kompetencí okresních úřadů a staly se tak základní jednotkou výkonu státní správy v území. Každá ze současných 205 ORP spravuje jak své vlastní správní území, tak správní obvod. Mediánová velikost ORP je přibližně 300 km² se zhruba 30 000 obyvateli. ORP by měly vůči obcím ve svém správním obvodu vykonávat i další úkoly v rozsahu svěřeném zvláštními zákony, ale často na to nestačí. Kupříkladu v oblasti územního plánování je dlouhodobě pocíťován nedostatek pracovníků a pracovníc na úřadech územního plánování, což se projevuje i nedostatečným rozsahem služeb poskytovaných okolním obcím²⁸⁵ či případným personálním propojením územně plánovací činnosti s výkonem agendy v samostatné působnosti. Metodickou a odbornou pomoc ve věcech přenesené působnosti vůči orgánům obcí vykonává krajský úřad.²⁸⁶ Tento vývoj má za následek, že jsou v praxi hledány alternativy k ORP. Neúměrná očekávání ve vztahu ke správě širšího území jsou vkládána do MAS, které jim však vzhledem ke své povaze nemohou dostát, neboť nemohou sloužit ke správě širšího území jakožto malé okresy.

Část obcí má potíže s výkonem své agendy

993. Některé obce rozsah přenesené působnosti administrativně zatěžuje a nedokáží v požadované kvalitě poskytovat veřejné služby a kromě toho často mají problém také při plnění základní samosprávné činnosti, včetně ustavení samosprávných orgánů. Třetí skupinu problémů mohou tvořit potíže spojené se snížením efektivnosti alokace finančních prostředků a kontroly hospodaření obcí.²⁸⁷ Administrativní náklady na jednoho obyvatele jsou v malých obcích vyšší – hranice, na které větší přestává být levnější, činí asi 1 000–2 000 obyvatel. Nedaří se jim také dostatečně zajišťovat klíčové služby jako preventivní zdravotní péči, péči o děti a dlouhodobou péči (viz také odst. 959), ačkoliv přesné srovnání vztahu velikosti obce a kvality poskytovaných služeb chybí.²⁸⁸ Obcím do 1 000 obyvatel také proto zbývá méně peněz na investice.²⁸⁹ Nicméně úvahy o budoucnosti obecního zřízení a administrativního uspořádání musejí rovněž zohledňovat nefinanční aspekty, zejména snadnou dostupnost samosprávy a možnost zapojovat se do rozhodování na nejnižší úrovni.

Financování územních samospráv se liší dle jejich typu

994. Obce a kraje jsou převážně financovány kombinací sdílených daní (obě daně z příjmů a DPH) a transferů či dotací od státu. Obcím náleží výnos z daně z nemovitých věcí, jejíž výši mohou za podmínek stanovených zákonem do určité míry ovlivnit. Kromě toho mají výnosy z místních poplatků a příjmy z infrastruktury. Přes 60 % rozpočtu obcí

²⁸⁵ Analýza vzata na vědomí vládou dne 27. 6. 2016 jasně konstatuje: „Varující je zjištěná skutečnost, že celková situace v obsazenosti úřadů územního plánování se proti roku 2011 zhoršila. Přetrvává zjištěný problém, kdy s růstem velikosti obce s rozšířenou působností klesá rozsah služeb poskytovaných ostatním obcím v jejím správním obvodu.“ MMR ČR (2016) *Analýza stavu na úseku územního plánování a stavebního řádu*, s. 93.

²⁸⁶ Zákon č. 128/2000 Sb. (o obcích), § 61.

²⁸⁷ MV ČR (2011) *Analýza aktuálního stavu veřejné správy*, s. 33.

²⁸⁸ OECD (2016) *Hospodářské přehledy OECD: Česká republika*, s. 39.

²⁸⁹ OECD (2016) *OECD Economic Surveys: Czech Republic 2016*, s. 117.

pokrývají daně, zatímco u krajů pochází více než 60 % příjmů z transferů. V porovnání s jinými průmyslovými zeměmi mají kraje a obce poměrně omezenou nezávislost: Kontrolují pouze zhruba jedno procento vybraných daní. Většina peněz přidělovaných státem je účelově vázána.²⁹⁰

Většina území je již pokryta územně plánovací dokumentací obcí

995. Podíl území pokrytého územní plánovací dokumentací obcí vzrostl mezi lety 1995 a 2014 z necelých 20 % na 92 % plochy České republiky.²⁹¹ Ke konci roku 2016 mají všechny kraje včetně hl. m. Prahy platnou územně plánovací dokumentaci krajů (tzv. zásady územního rozvoje). Územní plán by měl stanovit limit využití území a promyšleně rozhodnout, jak, kdy a kde se bude využívat ke stavbám i jiným účelům. Se vstupem do EU postupně vzrostl i důraz na strategické plánování a řízení, které má, pokud možno, komplexně stanovovat rozvoj využití potenciálu území.

Participace veřejnosti není rozvinutá, dlouhodobě se jí věnuje místní Agenda 21

996. V českém prostředí se po roce 1990 participace omezovala často jen na odborníky a místní elity, což vedlo k nezájmu o ni. Schopnost průběžně zapojovat veřejnost je znakem dobrého vládnutí i na místní úrovni. V současnosti se nejčastěji uplatňuje při strategickém, územním a finančním plánování a při posuzování vlivů koncepcí, územních plánů a záměrů na životní prostředí. Bývá využívána i v rámci sektorového plánování, např. při tvorbě komunitního plánování sociálních služeb.²⁹² Nástrojem pro kultivaci plánování a debaty o lokálních problémech s veřejností, jež je součástí komplexního strategického procesu vycházejícího z analýzy udržitelného rozvoje, je místní Agenda 21 (MA21).²⁹³ Zapojuje se do ní stále více obcí. Mezi roky 2006 a 2014 počet zapojených obcí stoupl ze čtyřiceti na 134 a dotčených obyvatel a obyvatelek z 800 tisíc na 5,3 miliónu. Příčinou nárůstu je fakt, že se do MA21 začaly zapojovat také MAS, mikroregiony, kraje a některé městské části v Praze.²⁹⁴

4.5 Vliv změny klimatu na život ve městech a obcích

Globální změny klimatu se projevují lokálně

997. Globální změny klimatu promění v příštích desetiletích život v české krajině, ale především ve městech a obcích. Jejich projevy jsou vždy lokální a řešení je nutné tvořit vždy se znalostí místní situace. Obecně však platí, že hůře se adaptují urbanizovaná území. Velký podíl zástavby a zpevněných ploch ovlivňuje mikroklima a způsobuje přehřívání povrchu,

²⁹⁰ OECD (2016) *Hospodářské přehledy OECD: Česká republika*, s. 40.

²⁹¹ ÚSTAV ÚZEMNÍHO ROZVOJE (2016) *Evidence územně plánovací činnosti v České republice – stav k 31. 12. 2015*, s. 36.

²⁹² MIČKA, P. (ed.) (2016) *Analýza občanské participace v České republice*.

²⁹³ V roce 2012 schválila vláda koncepci podpory místní agendy, viz MŽP ČR (2012) *Koncepce podpory místní Agendy 21 v ČR do roku 2020*. Od roku 2014 je ukotvena jako metoda kvality pro územní veřejnou správu ve *Strategickém rámci rozvoje veřejné správy ČR a návazných implementačních plánech*, viz MV ČR (2016) *Strategický rámec rozvoje veřejné správy ČR pro období 2014–2020* (aktualizovaná verze, původní 2014).

²⁹⁴ ÚV ČR (2016) *Situační zpráva ke Strategickému rámci udržitelného rozvoje České republiky*, dále srov. CENIA. *Portál MA21* [online].

vyšší teploty vzduchu, silnější výpar, rychlý odtok srážkových vod nebo vysokou prašnost.²⁹⁵

Změna klimatu se projevuje ve městech nárůstem průměrné teploty

998. Změna klimatu se projevuje specificky ve městech zejména v podobě vytváření tepelných ostrovů. Města jsou významným producentem skleníkových plynů a mají vysokou uhlíkovou stopu. Ta se počítá jako úhrn skleníkových plynů ze všech aktivit na úrovni města. Uhlíkovou stopu města tak tvoří emise skleníkových plynů z veškeré spotřeby energie ve městě – z domácností, podniků, dopravy obyvatelstva i nákladní dopravy, z produkce odpadů podle míry třídění odpadů a z dalších činností a využití území města (míry přeměny pozemků na jiné využití); největší vliv (70–80 %) připadá na spotřebu energie. V ČR dosud změnilo vlastní uhlíkovou stopu pouze devět měst či městských částí. Ačkoliv byla uhlíková stopa vztažená na jednoho obyvatele nižší než celonárodní průměr, nelze kvůli omezenému vzorku tento trend hodnotit nutně optimisticky.

Ekonomické aspekty změny klimatu

999. Dopady změny klimatu se obtížně předpovídají a představují oblast vysokých nejistot s celosvětovými důsledky. Jak adaptace – přizpůsobení se těmto změnám –, tak i případná nečinnost – nepřizpůsobení se – bude představovat významné náklady. Finanční náročnost na plnění adaptačních opatření se bude rámcově pohybovat přinejmenším v řádu desítek miliard Kč. Adaptační opatření však navzdory svým nákladům v dlouhodobém horizontu a rozloženy v čase násobně sníží náklady na řešení negativních dopadů změny klimatu v případě nečinnosti nebo zajistí udržitelné zisky z hospodaření (např. v lesnictví a zemědělství), jejichž výnosy by z důvodu negativních dopadů klesaly. Dále je třeba mít na zřeteli, že některá adaptační opatření mají vícenásobné efekty na straně užitků (přispívají k řešení dopadů změny klimatu ve více oblastech či zároveň plní mitigační funkci nebo mají jiné vedlejší přínosy – např. sociální či environmentální) či by se realizovaly i bez ohledu na změnu klimatu (údržba, modernizace, inovace).²⁹⁶

Pro úpravu městského mikroklimatu nejsou využívána všechna dostupná opatření

1000. Prozatím nedoceňovaná je mnohde důležitost vzrostlé zeleně v městech či obcích, střešní a popínavé zeleně v hustě zastavěných územích, vodních ploch, otevřených vodních toků, kašen a fontán pro mikroklima sídel. Jenom místy se zatím využívají polopropustné a propustné povrchy (např. zatravnovací tvárnice) namísto nepropustných (např. kompaktních dlažeb), jež neumožňují vsakování vody a zrychlují odtok. Jímání a další využívání srážkových vod (např. k dalšímu využití v domácnostech, pro zálivku veřejné zeleně nebo čištění ulic) není v současné době rozšířeno. Města a obce zatím ke své škodě pouze málo ovlivňují dění v okolní krajině, která se do jejich života bude více a více promítat – hospodaření na zemědělské půdě, péči o rozptýlenou zeleň, malé mokřady nebo říční nivy, úpravu vodního režimu v zemědělské a lesní

²⁹⁵ MŽP ČR (2015) *Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR*.

²⁹⁶ MŽP ČR (2017) *Národní akční plán adaptace na změnu klimatu*.

držbě nebo svádění a akumulaci vody tak, aby při přívalových srážkách do příkopů i do samotných sídel nestékala ornice.

Vzrostla rozloha zeleně

1001. Pozitivním jevem je, že mezi lety 2009 a 2015 obecně vzrostla rozloha zeleně o téměř 6 000 ha, ať už se jedná o okrasné zahrady, uliční a sídlištní zeleň, parky či jiné plochy funkční a rekreační zeleně.²⁹⁷ Začlenění přírodních složek do urbanizovaného prostředí výrazně zvyšuje kvalitu života lidí a zajišťuje řadu ekosystémových služeb. Představuje významný přínos pro volně žijící druhy schopné adaptovat se na prostředí sídel, a je také příležitostí k cílené, názorné osvětě veřejnosti.²⁹⁸

Infrastruktura pro
cyklomobilitu je rovnoměrně
rozdělena mezi obce
a přírodu

1002. K roku 2011 se v České republice nacházelo 1 903 km cyklostezek a komunikací vhodných pro cyklisty a cyklistky, z toho se v 84 % případů jednalo o cyklostezku a 16 % případů o komunikaci vhodnou pro cyklisty a cyklistky. Více než polovina (53 %) z celkové délky cyklostezek a komunikací vhodných pro cyklisty a cyklistky se nacházela v zastavěných částech obcí. Nejrozsáhlejší sítě cyklostezek se vyznačovalo území hlavního města Prahy a Středočeský kraj.²⁹⁹

Podíl budov ve vysokém
energetickém standardu
roste pomalu

1003. Stavba a provoz budov, v nichž tráví lidé 85–90 % svého času, představuje významný zdroj úspory energie, který se však nedaří využívat.³⁰⁰ Energeticky úsporné budovy navíc pomáhají adaptaci na změny klimatu, neboť energeticky neúsporné budovy jsou vystaveny riziku přehřátí vnitřního prostředí i podchlazení. Od roku 2009 se nově vystavené budovy či budovy s celkovou plochou nad 1 000 m², které doznaly větších změn, musí prokázat průkazem energetické náročnosti budovy. Ten rozeznává sedm energetických tříd (A–G), nově dokončované budovy se mohou nacházet však pouze v třídách A–C.³⁰¹ Zároveň postupně do roku 2020 nabíhá povinnost pro nové budovy splnit požadavky na energetickou náročnost budovy s téměř nulovou spotřebou energie. Nedaří se však snižovat energetickou náročnost dokončovaných budov, ať již administrativních, či obytných. Většina dokončovaných budov je tedy úsporných, podíl velmi a mimořádně úsporných budov roste jen pomalu.

²⁹⁷ Srov. ČÚZK (2016) *Souhrnné přehledy o půdním fondu z údajů katastru nemovitostí ČR 2009–2015*.

²⁹⁸ MŽP ČR (2016) *Strategie ochrany biologické rozmanitosti České republiky 2016–2025*.

²⁹⁹ MD ČR; CENTRUM DOPRAVNÍHO VÝZKUMU. *Statistiky – cyklostezky. Cyklodoprava*. [online].

³⁰⁰ MMR ČR (2014) *Výsledky intervencí ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti dosažené v tematických oblastech v letech 2007–2013*.

³⁰¹ Dále viz *Vyhláška č. 78/2013 Sb., o energetické náročnosti budov*.

Tabulka 4.2 Srovnání podílu dokončených budov dle energetických tříd a nákladů na ně v letech 2010–2015. Zdroj: ČSÚ, na osobní vyžádání.

Rok	Podíl počtu dokončených budov dle energetických tříd			Podíl investičních nákladů na výstavbu budov		
	Třída A	Třída B	Třída C	Třída A	Třída B	Třída C
2015	6 %	41 %	53 %	6 %	48 %	46 %
2014	5 %	34 %	61 %	6 %	37 %	57 %
2013	4 %	30 %	66 %	5 %	35 %	60 %
2012	4 %	30 %	66 %	8 %	33 %	59 %
2011	4 %	30 %	66 %	7 %	32 %	61 %
2010	4 %	30 %	66 %	4 %	30 %	66 %

5 Globální rozvoj

5.1 Globální agenda udržitelného rozvoje a mezinárodní organizace

Vývoj v mezinárodním prostředí v oblasti agendy udržitelného rozvoje

1004. Během roku 2015 mezinárodní společenství po několika letech vyjednávání uzavřelo několik důležitých dohod, které nasměrují globální rozvoj v příštích letech a desetiletích. Nejvýznamnější z nich jsou nepochybně klimatická dohoda přijatá v prosinci 2015 v Paříži³⁰² a Cíle udržitelného rozvoje přijaté v září summitem Organizace spojených národů jako součást tzv. *Agendy 2030 pro udržitelný rozvoj*.³⁰³ Dalšími významnými dohodami na globální úrovni jsou *Akční plán k financování rozvoje z Addis Abeby*³⁰⁴, *Dohoda o snižování rizika přírodních katastrof ze Sendai*³⁰⁵ a konference Světové obchodní organizace v Nairobi o liberalizaci obchodu.³⁰⁶

Role Evropské unie v oblasti agendy udržitelného rozvoje

1005. Členství v Evropské unii je pro Českou republiku hlavním motorem prosperity a udržitelného rozvoje. Přispívá k nim vnitřní trh i spolupráce v důležitých oblastech – společná obchodní politika, společná pravidla ochrany životního prostředí, energetická a klimatická legislativa nebo politika soudržnosti – tedy finanční pomoc ekonomicky slabším státům silnějšími členskými zeměmi. Evropská unie se už v roce 2004 dohodla na své vlastní *Strategii udržitelného rozvoje*, kterou aktualizovala o dva roky později. Důležité rozměry určuje také plán *Evropa 2020: rozvojový dokument Evropské unie na roky 2010–2020*. Kromě toho je udržitelný rozvoj jednou z priorit nové *Globální strategie Evropské unie pro zahraniční a bezpečnostní politiku*. Také zahrnutí Cíle udržitelného rozvoje č. 16 *Mír, spravedlnost a silné instituce* do společného globálního rámce *Agenda 2030* je výsledkem úspěšného prosazování priorit České republiky ve spolupráci s Evropskou unií.

Příspěvek České republiky k utváření globálního prostředí

1006. Česká republika má ve světě vybudovanou silnou reputaci v podpoře demokracie, spravedlnosti a lidských práv. Tento důraz tvoří také dlouhodobou linii české zahraniční politiky, na níž panuje široká shoda a která je součástí příslušných základních koncepčních dokumentů.³⁰⁷ Česká republika chce tuto prioritu zachovat také při svém působení v oblasti globálního udržitelného rozvoje. Česká republika má historii úspěšné diplomacie na poli udržitelného rozvoje a potenciál k dalšímu úspěšnému působení v multilaterálních organizacích. Disponuje specifickými českými zkušenostmi, které vycházejí především z vlastní transformace po roce 1989.³⁰⁸ Tehdy vytvořila novou legislativu, instituce a

³⁰² OSN (2015) *Paris Agreement*.

³⁰³ OSN (2015) *Transforming Our World*.

³⁰⁴ OSN (2015) *The Addis Ababa Action Agenda of the Third International Conference on Financing for Development*.

³⁰⁵ OSN (2015) *Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015–2030*.

³⁰⁶ WTO (2015) *Ministerial Conference, Tenth Session – Ministerial Declaration and Decisions*.

³⁰⁷ MZV ČR (2015) *Koncepce zahraniční politiky ČR*.

³⁰⁸ ČLOVĚK V TÍSNI (2006) *Transformation*.

regulatorní rámec, které řídí veřejný sektor a společenské politiky. Rovněž může sdílet svoji zkušenost s poměrně vysokou mírou spolupráce mezi veřejnou správou a občanskou společností v sociálních službách, ochraně životního prostředí, ochraně menšin či zahraniční rozvojové spolupráci. Coby jedna ze zemí s nejmenšími příjmovými rozdíly ve světě má zkušenosti, které může nabídnout také svým zahraničním partnerům.

Působení České republiky
v mezinárodních
organizacích

1007. Česká republika je – kromě struktur Evropské unie – členem přibližně 470 mezinárodních organizací, úmluv či procesů. V třetině z nich jsou členy také všechny ostatní státy EU. Do deseti z nich Česká republika každoročně přispívá částkou větší než 100 milionů korun; do dalších třiceti více než 10 miliony Kč a 76 pak více než jedním milionem korun.³⁰⁹

Přínosy z členství
v mezinárodních
organizacích

1008. Nelze vyčíslit mnohé z přínosů, které má členství v mezinárodních organizacích pro Českou republiku, diplomacii a ekonomiku. Nedají se redukovat na několik bezprostředních dopadů – vliv, uplatnění české expertizy či zakázky – ani poměřovat dosaženými úsporami. V minulých letech však proběhla hloubková analýza nákladů na členství v mezinárodních organizacích, která doporučila jejich silnější koordinaci a lepší zapojení do výkonných orgánů a struktur.³¹⁰ Navrhla také ustanovení gestorů s přímou zodpovědností za systematické sledování a každoroční vyhodnocování nákladů na činnosti spojené s členstvím v mezinárodních organizacích.³¹¹

Působení Čechů a Češek
v mezinárodních
organizacích a v Evropské
unii

1009. V mezinárodních organizacích působí přibližně 550 českých občanů a občanek, v institucích Evropské unie pak přibližně 850 občanů a občanek České republiky.³¹² Pro instituce Evropské unie Úřad vlády v roce 2015 vytvořil samostatnou *Strategii podpory Čechů v institucích EU*.³¹³ Podobný plán, který by určil cíle i potřebné nástroje a finanční prostředky pro zvyšování zastoupení Čechů a Češek v ostatních mezinárodních organizacích, v České republice prozatím chybí. Chybí také pravidla pro oficiální sdílení informací od našich občanů a občanek směrem k zájmovým a oborovým skupinám, které mohou působit v oblasti, na kterou se konkrétní organizace zaměřuje.

Působení České republiky
v Organizaci spojených
národů

1010. Jedním z globálních trendů, který ovlivňuje působení ČR ve světě, je narůstající riziko oslabování současného světového uspořádání, založeného na multilateralismu a mezinárodním právu.³¹⁴ To posiluje důležitost působení České republiky v multilaterálních strukturách. Univerzálním rámcem pro toto působení je aktivní členství v Organizaci spojených národů, kde Česká republika podporuje reformu směrem k vyšší efektivitě jejího fungování, včetně reformy členství v Radě bezpečnosti. Příkladem dobré praxe může být působení v Ekonomické a sociální radě (*United Nations Economic and Social Council*). ECOSOC patří mezi

³⁰⁹ MZV ČR (2013) *Členství České republiky v mezinárodních organizacích*.

³¹⁰ Tamtéž.

³¹¹ Tamtéž.

³¹² Tamtéž.

³¹³ Jedná se o neveřejný dokument.

³¹⁴ MZV ČR (2015) *Koncepce zahraniční politiky ČR*.

nejvýznamnější orgány OSN zakotvené přímo do její Charty. Rada má za úkol sestavovat nebo iniciovat studie a zprávy o ekonomických, sociálních, kulturních, vzdělávacích a zdravotních tématech. Česká republika byla do ECOSOC zvolena na období 2016–2018. Navíc obsadila jedno ze tří místopředsednických křesel na období od července 2016 do července 2017. Na následující období se bude ucházet o předsednictví.

Agenda 2030 pro udržitelný
rozvoj – nový globální
rozvojový rámec

1011. *Agenda 2030*, včetně 17 Cílů udržitelného rozvoje (*Sustainable Development Goals*), vznikla po třech letech vyjednávání, která započala na Konferenci OSN o udržitelném rozvoji (Rio +20) v roce 2012. Agenda navazuje na Rozvojové cíle tisíciletí (*Millennium Development Goals*), které určily rámec globálního rozvoje a boje proti chudobě mezi roky 2000 a 2015. Naplňování MDGs a snižování extrémní chudoby mělo řadu úspěchů; přesto část cílů zůstala nenaplněna – ve světě přetrvávají nerovnosti mezi muži a ženami, rostou rozdíly mezi bohatými a chudými i mezi městy a venkovem, změna klimatu a poškozování životního prostředí pokračují a nadále ohrožují především ty nejchudší, konflikty zůstávají hlavní hrozbou pro lidský rozvoj a miliony lidí stále žijí v chudobě a hladu, bez přístupu k základním službám.³¹⁵

Transformativní charakter
Agendy 2030

1012. *Agenda 2030* poprvé do jediného rámce spojila globální sociální a ekonomický rozvoj s jeho udržitelností. Udržitelný rozvoj pojímá jako integrovanou agendu, která zahrnuje různé rozměry lidských životů – ekonomické, sociální, environmentální, kulturní i politické, jež je nutné uvádět v soulad. *Agenda 2030* klade nároky na rozvinuté i rozvojové země a rovnoměrně pokrývá všechny tři pilíře rozvoje – ekonomický, sociální a environmentální. Vznikla v ní tedy propracovaná soustava cílů, ve které jedna skupina nemůže být naplňována na úkor druhé, což vyžaduje, aby státy i světová společenství překonaly sektorový přístup k uskutečňování svých politik. Pro lepší integraci, koordinaci a koherenci politik vedoucích k naplňování *Agendy 2030* jsou klíčovými kvalitní instituce, strategický management a obecně dobré vládnutí na národní i mezinárodní úrovni. Vzniknou tak koherentní politiky, které budou sloužit v jednotném rámci a nebudou se dostávat do vzájemných rozporů v konkrétních opatřeních.

Pařížská klimatická dohoda a
Zelený klimatický fond

1013. Klíčovým milníkem je také klimatická dohoda přijatá v prosinci 2015 v Paříži. Mezinárodní společenství se v ní shodlo, že chce udržet nárůst průměrné globální teploty pod hranicí 2 °C oproti hodnotám před průmyslovou revolucí a usilovat o to, aby nepřekročil 1,5 °C. Cílem je také zvyšovat schopnost světa přizpůsobit se negativním dopadům změny klimatu, tedy posilovat odolnost vůči změně klimatu tak, aby realizovaná opatření zároveň přispěla k udržitelnému rozvoji. *Agenda 2030* a Pařížská dohoda jsou úzce provázané. Zelený klimatický fond (*Green Climate Fund*), který vznikl na mezinárodní konferenci v mexickém Cancúnu v roce 2010, má pomáhat zejména rozvojovým státům v oblastech snižování emisí skleníkových plynů a přizpůsobování se negativním dopadům změny klimatu. Vyspělé státy – tedy největší producenti emisí skleníkových plynů

³¹⁵ OSN (2015) *The Millennium Development Goals Report 2015*.

– mají do roku 2020 poskytovat rozvojovým zemím až 100 miliard dolarů ročně. Česká republika v letech 2014–2016 do GCF přispěla částkou 110 milionů korun. V přepočtu na obyvatele je její příspěvek nejvyšší ze zemí, které vstoupily do EU po roce 2004. Protože však patří mezi země s nejvyššími emisemi skleníkových plynů na osobu v EU, bylo by adekvátní příspěvek dále zvýšit.³¹⁶

5.2 Vliv domácích českých a evropských politik na globální udržitelný rozvoj

Vnější dopady vnitřních politik

1014. Podpora udržitelného rozvoje za hranicemi země často předpokládá domácí opatření. Nelze k němu však přistupovat pouze jako ke konceptu pro formulování politik na národní úrovni. Na jedné straně se jeho součástí musí stát města, obce a kraje; na straně druhé je klíčovým mezinárodní rozměr. Světová ekonomika, politika a kultura jsou natolik svázané, že se počínání jednoho státu projevuje v sousedních zemích i na opačném konci planety. Země proto musí koordinovat své politiky v ochraně životního prostředí, světovém obchodu či lidských právech.

Česká republika podporuje rozvoj ve třetích zemích

1015. Česká republika podporuje rozvoj ve třetích zemích především rozvojovou a humanitární pomocí³¹⁷, včetně stabilizace částí světa, odkud přicházejí nebo kudy procházejí uprchlíci a uprchlice. Nabízí také transformační spolupráci, podporuje demokratické hodnoty a lidská práva, dále podporuje budování institucí a dobré vládnutí, vysílá vojenské i civilní mise, prosazuje vyvážený multilaterální obchodní systém, ekonomickou diplomacii, sociální dialog či výzkum a vzdělávání.

Výše oficiální rozvojové spolupráce

1016. Česká republika se jako jedna z členských zemí Evropské unie, které přistoupily po roce 2004, zavázala do roku 2030 poskytovat oficiální rozvojovou pomoc ve výši 0,33 % hrubého národního důchodu. S ohledem na velikost oficiální rozvojové pomoci v uplynulých deseti letech představuje tento cíl pro Českou republiku nadále výzvu. V roce 2015 dosáhla výše oficiální rozvojové pomoci necelých 5 miliard korun ročně, tedy 0,12 % hrubého národního důchodu. Ve střednědobých výdajových rámcích pro roky 2017–2019 je plánováno její navyšování.³¹⁸ Asi 70 % české pomoci směřuje na mnohostrannou zahraniční rozvojovou spolupráci – stát na ni v posledních letech vynakládal přibližně 3 miliardy korun ročně.³¹⁹

³¹⁶ Data dostupná GREEN CLIMATE FUND. Resources Mobilized. *Green Climate Fund* [online].

³¹⁷ MZV ČR (2015) *Informace o zahraniční rozvojové spolupráci České republiky v roce 2015*.

³¹⁸ MZV ČR (2016) *Plán ZRS na rok 2017*; VLÁDA ČR (2016) *Usnesení vlády ze dne 11. července 2016 č. 631 o dvoustranné zahraniční rozvojové spolupráci v roce 2017 a ke střednědobému výhledu jejího financování do roku 2019*.

³¹⁹ OECD (2016) *OECD Development Co-operation Peer Reviews*.

Průřezové kritérium udržitelného rozvoje	1017. Strategické dokumenty Ministerstva zahraničních věcí <i>Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce</i> ³²⁰ a <i>Strategie mnohostranné rozvojové spolupráce ČR</i> ³²¹ stanovily udržitelný rozvoj jako cíl rozvojové spolupráce České republiky i jako průřezové kritérium pro hodnocení projektů, jež stát financuje. Kromě tohoto kritéria uvádí také připravenost dané země přijímat rozvojovou pomoc, a to včetně plnění předem stanovených dohod. Dalším kritériem je například rovnost žen a mužů. Program transformační spolupráce se soustředí na podporu dobrého vládnutí, právního státu, spravedlnosti a lidských práv, tedy v zásadě na Cíl udržitelného rozvoje č. 16.
Volný obchod a udržitelný rozvoj	1018. Česká republika coby otevřená ekonomika profituje z volného obchodu, který má silné globální dopady. Obchod mezi Českou republikou, státy Evropské unie a třetími zeměmi vytváří nové příležitosti také za našimi hranicemi. Milionům rodin proto pomáhá vysvobodit se z chudoby, snižuje globální nerovnosti a mírní napětí mezi státy. Stát v cestě mu však mohou nespravedlivá obchodní pravidla či bariéry – např. některé typy subvencí. Nemalá část společnosti má také oprávněné obavy, že obchodní dohody mohou omezit právo států používat legitimní sociální, environmentální nebo hygienické regulace.
Využívání zdrojů třetích zemí	1019. Česká republika nepřímo, ale významně ovlivňuje přírodní zdroje za svými hranicemi. ³²² Evropský hospodářský prostor – jehož je česká ekonomika součástí – tvoří největší trh na světě. Pěstování dovážených krmiv, palmového oleje či biopaliv, těžba tropického dřeva, ropy a dalších nerostných surovin či lov ryb často vytvářejí silný tlak na zdroje a ekosystémy v dodavatelských zemích. ³²³ Přitom dodavatelské země mnohdy patří mezi části světa, kde je přirozená míra biodiverzity podstatně vyšší než v Evropě. Čerpání jejich přírodních zdrojů často překračuje meze udržitelnosti. Například 29 % z populací mořských ryb je přeloveno, za hranicemi kolapsu nebo se z něj zotavuje; dalších 61 % je plně využíváno na hranici udržitelného odběru. ³²⁴
Vliv importu do České republiky	1020. Česká republika importuje velkou část zejména spotřebního zboží. Pracovní podmínky v zemích původu zboží často neodpovídají českým či evropským standardům a mnohdy ani elementárním měřítkům lidské důstojnosti. Ekonomika tedy svojí poptávkou nepřímo, ale významně přispívá k rostoucím nerovnostem, které přizívají extremismus a motivují k migraci.
Emisní zátěž způsobená Českou republikou	1021. Česká republika patří s více než 10 tunami na obyvatele a rok ³²⁵ k zemím s vyššími emisemi skleníkových plynů. V Evropské unii se

³²⁰ MZV ČR (2010) *Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2010–2017*.

³²¹ MZV ČR (2013) *Strategie mnohostranné rozvojové spolupráce ČR na období 2013–2017*.

³²² ZELENÝ KRUIH A Hnutí DUHA (2005) *Česká stopa – ekologické a sociální dopady naší spotřeby za našimi hranicemi*.

³²³ Viz například EEA (2015) *European environment — state and outlook 2015*.

³²⁴ FAO (2014) *The State of World Fisheries and Aquaculture*.

³²⁵ WB (2016) CO₂ emissions (metric tons per capita) *World Bank*. [online].

meziročně pohybuje uvnitř první pětičky. České emise jsou podstatně nižší než výsledky Spojených států amerických, Kanady, Austrálie či zemí Perského zálivu, ale vyšší oproti Číně a několikanásobné ve srovnání s Indii, Indonésií, Brazílií nebo Nigérií.

Finance a problematika daní

1022. Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj odhaduje, že státy světa ročně přicházejí o 100 až 240 miliard dolarů kvůli daňovým únikům, optimalizaci a tzv. rájům.³²⁶ Odhad Mezinárodního měnového fondu hovoří až o 600 miliardách ročně.³²⁷ Tyto peníze pak chybí v rozpočtech bohatých i rozvojových zemí, takže snižují dostupnost i kvalitu veřejných služeb. Spolehlivá čísla pro Českou republiku chybí. Nicméně extrapolace evropských a globálních odhadů naznačuje, že se budou pohybovat někde mezi 6 a 60 miliardami korun ročně. Mezinárodní dimenze daňového systému je proto rozměrem lepšího výběru daní v České republice i globálního financování udržitelného rozvoje.

Oblasti sledování koherence politik České republiky

1023. Aby mohla Česká republika systematicky sledovat, nakolik mají její domácí rozhodnutí koherentní výsledky a skrze jaké konkrétní politiky ovlivňuje globální udržitelný rozvoj ve výše uvedených oblastech, musí se při sledování a vyhodnocování koherence politik pro udržitelný rozvoj zaměřit na tato témata³²⁸ – obchodní politiku; sociální a environmentální standardy; společenskou odpovědnost firem; duševní vlastnictví; zboží a suroviny; daňovou a finanční politiku; změnu klimatu; energetiku; vědu, výzkum a inovace ve vazbě na změnu klimatu a potravinovou bezpečnost; potravinovou bezpečnost v rozvojové politice Evropské unie; společné zemědělské politiky Evropské unie; migraci; omezování odlivu mozků; remitenci; bezpečnost; biodiverzitu; reakci na konflikty a selhávající (křehké) státy.

³²⁶ OECD (2015) *Measuring and Monitoring BEPS*.

³²⁷ CRIVELLI, E., DE MOOIJ, R., & KEEN, M. (2015) *Base Erosion, Profit Shifting and Developing Countries*.

³²⁸ Výběr na základě publikace EK (2013) *EU 2013 Report on Policy Coherence for Development*.

6 Dobré vládnutí

Dobré vládnutí a udržitelný
rozvoj

1024. Nedílnou součástí udržitelného rozvoje je dobré vládnutí.³²⁹ Již proto, že většiny cílů dosahujeme prostřednictvím veřejných politik (*policy*). Žádné objektivní vymezení dobrého vládnutí však neexistuje, a to nejen v kontextu udržitelného rozvoje. Panuje pouze široce sdílené přesvědčení, že by dobré vládnutí mělo být jak demokratické, tak dlouhodobě efektivní. Téma dobrého vládnutí také nelze analyticky pojmut v celé jeho šíři. Předmět zájmu, úhel pohledu, jakož i použité metody zkoumání budou vždy výsledkem určité volby, učiněné na základě kognitivních a normativních předpokladů. Naše perspektiva je v užším smyslu určována cíli udržitelného rozvoje obsaženými v *Agendě 2030*. Přitom bereme v potaz jak souhrnná hodnocení postavení České republiky v mezinárodních srovnáních a výsledky zahraničních odborných analýz (zahrnujících často rovněž Českou republiku), tak výsledky domácích odborných analýz, vypracovaných vesměs veřejnou správou či pro její potřeby. Na těchto základech identifikujeme problémy, které jsou z hlediska udržitelného rozvoje v České republice klíčové, a to v oblastech demokratičnosti vládnutí a dlouhodobé efektivity vládnutí.

Jak souhrnně měřit kvalitu
vládnutí

1025. Měřit kvalitu vládnutí souhrnně není snadné. Existující globální indexy dobrého vládnutí mají řadu limitů a nemá smysl fixovat se na posuny v žebříčcích o dvě tři místa tím či oním směrem. Těchto indexů je vhodné používat pouze pro základní orientaci.³³⁰ Touto cestou zjišťujeme, že postavení České republiky je dlouhodobě relativně vysoko nad úrovní světového průměru, ale pod úrovní průměru OECD a na špičku referenčních zemí³³¹ (např. Švédsko, Dánsko, Norsko) Česká republika výrazně ztrácí. Rozdíly ovšem nejsou ve všech směrech stejně velké. Ke špičce referenčních zemí má Česká republika relativně daleko ve všech směrech, ale rozkládáme-li souhrnná hodnocení na jednotlivé díly, najdeme i oblasti, v nichž je Česká republika v průměru či dokonce mírně nad průměrem OECD. Celkově lze říci, že vládnutí je u nás nesporně

³²⁹ Např. OSN (2015) *Transforming Our World*; OSN (2014) *The Road to Dignity by 2030*; OSN (2012) *Resilient People, Resilient Planet*; EK (2015) *Sustainable development in the European Union*; EK (2013) *Sustainable development in the European Union*.

³³⁰ Při volbě indexů a souhrnných hodnocení pro základní orientaci bylo dbáno především na to, aby pokrývaly různé aspekty uvažování o vládnutí a různé postupy sběru a vyhodnocování dat. Pro základní hodnocení byly využity agregované indexy Světové banky (WGI – *Worldwide Governance Indicators*, 6 tématických oblastí), *Democracy Index* (zároveň jeden ze zdrojů WGI), *Sustainable Governance Index* (není zdrojem WGI) a dva indexy, které jsou zaměřeny na vládnutí jen jako na jedno téma v určitém kontextu, a sice *Global Innovation Index* (v kontextu hospodářských a sociálních inovací, není zdrojem WGI) a *Gender Equality Index* (v kontextu genderové rovnosti, používáno jako oficiální index EU, není zdrojem WGI), viz WB. *Worldwide Governance Indicators*. *World Bank* [online]; EIU (2016) *Democracy Index 2015*; BERTELSMANN STIFTUNG (2016) *Sustainable Governance Index 2016*; DUTTA, S.; LANVIN, B.; WUNSCH-VINCENT, S. (ed.) (2016) *The Global Innovation Index 2016*; EIGE (2015) *Gender Equality Index 2015*. Postavení České republiky bylo posuzováno rovněž na základě dat projektu *Varieties of Democracy* (která umožňují patrně nejlépe pokrývat různé formy demokracie) a dat projektu *Quality of Government* (která umožňují dobře operacionalizovat téma korupce a zároveň umožňují sestoupit až na úroveň regionů), UNIVERSITY OF GOTHENBURG; KELLOGG INSTITUTE. *Varieties of Democracy*. *V-Dem* [online]; QoG INSTITUTE. *Data*. *Quality of Government Institute* [online].

³³¹ Referenčními zeměmi jsou v tématu vládnutí miněny země EU15, Švýcarsko, Norsko, USA, Kanada, Austrálie a Nový Zéland.

demokratické, existují však slabiny v oblasti efektivity vládnutí, participace a politické kultury (např. politická důvěra, preference demokratických/nedemokratických forem vládnutí ap.). Některé problémy se mohou prolínat více oblastmi (např. korupce)³³², aniž by to však samozřejmě znamenalo, že je na ně možné převést i problémy ostatní. Domácí nástroje k systematickému a souhrnnému měření kvality vládnutí, zvláště pak jemnější nástroje k hodnocení veřejné správy v České republice, dosud chybějí. Ačkoli některé se již připravují³³³, s jejich výstupy bude možné začít pracovat až za několik let.

6.1 Demokratičnost vládnutí

Různé pojetí demokracie
a společná potřeba
participace

1026. Demokracii můžeme chápat různým způsobem. Lze v ní vidět veřejnou rozpravu, v níž si jako občané/občanky vzájemně vysvětlujeme své postoje a návrhy, hledáme kompromis či konsensus mezi svými zájmy, případně vytváříme jak svůj zájem, tak svou demokratickou identitu. Můžeme ji také chápat jako mechanismus, který prostě jen umožňuje pravidelnou obměnu vládnoucí elity a skrze to umožňuje ovlivňovat jednání této elity. Ve všech případech je však demokracie spojena s představou aktivního podílu občanů a občanek na rozhodování a funkčními nástroji, které zájmy a představy občanů a občanek přenášejí do výsledků rozhodování.

Dosavadní formy fungují, ale
ne tak tak dobře, jak bychom
si přáli

1027. Hlavními nástroji, které veřejnou rozpravu zajišťují a zájmy a představy občanů a občanek přenášejí do výsledků rozhodování, jsou v České republice politické strany a volby do zastupitelských orgánů. Dnešní stav této oblasti ale tváří v tvář představě aktivního občanství a funkčních nástrojů vyvolává určité pochybnosti. Volební účast ve všech typech voleb od počátku 90. let 20. století klesá nebo je dlouhodobě relativně nízká. V posledním desetiletí se pak volební účast pohybuje kolem 60 % u voleb prvního řádu a dlouhodobě pod úrovní 50 %, v některých případech dokonce i dlouhodobě pod úrovní 30 % u voleb druhého řádu.³³⁴ Počet členů a členek politických stran, které mají tvořit

³³² V souvislosti s korupcí dáváme přednost tomu, zabývat se nestranností, resp. partikularismem a nerovností obecněji, tedy snahou držitelů veřejných funkcí (lhostejno zda volených, jmenovaných nebo obsazených na meritokratickém principu) porušit princip nestrannosti výkonu funkce pro dosažení něčeho soukromého zisku. Korupci ve veřejném sektoru tedy nelze vnímat jen jako klasické formy úplatkářství, ale vždy také v souvislosti s jevy, jako je např. klientelismus, nepotismus, patronáž, diskriminace na základě finančních prostředků, rasy, pohlaví, náboženství ap. V operacionalizaci se přidružujeme institucionalistického přístupu, viz ROTHSTEIN, B. (2011) *The Quality of Government*, pro více informací QOG INSTITUTE. Data. *Quality of Government Institute* [online].

³³³ MV ČR (2016) *Strategický rámeček rozvoje veřejné správy ČR pro období 2014–2020* (aktualizovaná verze, původní 2014), cíl 1.4.

³³⁴ Volby prvního řádu jsou volby do PSP ČR, volbami druhého řádu jsou ostatní typy voleb (klasifikace volby prezidenta po změně způsobu volby na přímou volbu není jednoznačná). K datům souhrnně viz ÚV ČR (2016) *Situační zpráva ke Strategickému rámci udržitelného rozvoje České republiky*, s. 175–176; průběžně aktualizovaná data poskytují volební statistiky ČSÚ dostupné z: www.volby.cz. Trend poklesu je v ČR a EU, resp. Evropě, obdobný, tempo poklesu je ale v ČR ve srovnání s průměrem EU, resp. Evropy, rychlejší, a především výsledná účast je nižší, než je průměr EU, resp. Evropy. Pro evropské a globální srovnání (u voleb parlamentních, prezidentských a voleb do EP) viz data INTERNATIONAL IDEA. Voter Turnout Database. *International Institute for Democracy and*

základní nástroj reprezentace, klesá či je dlouhodobě relativně nízký.³³⁵ Strany jako organizace se výrazně proměňují.³³⁶ To nemusí samo o sobě znamenat problém, ale ovlivňuje to jejich funkce. Mezi očekávanou a reálně naplňovanou funkcí politických stran pak existuje z pohledu veřejnosti hluboký rozpor. Dlouhodobě se pouze zhruba 50 % občanů a občanek domnívá, že politické strany jsou nutnou podmínkou demokracie a že vstupem do nich lze něco měnit či ovlivnit. Zatímco v očekávaných funkcích stran dominují funkce spojené s celospolečenským přínosem stran, v hodnocení reálného výkonu dominují funkce spojené s uspokojením individuálního materiálního zájmu členů a členek strany.³³⁷ Dlouhodobě se jen zhruba 50 % občanů a občanek domnívá, že volby jsou účinným způsobem, jak ovlivnit jednání politiků či političek, a méně než 20 % se domnívá, že má nějakou možnost ovlivnit, co zvolení dělají.³³⁸ Odrazem toho je také skutečnost, že stranický systém, od počátku 90. let 20. století relativně stabilní, prochází po roce 2010 dekonsolidací a rostoucí mobilizační sílu získává ve stranické soutěži boj proti establishmentu.³³⁹

Participace a reprezentace jsou také věcí sociálních podmínek

1028. Stále zřetelněji se rovněž ukazuje souvislost mezi mírou demokratické participace a reprezentace na straně jedné a sociálními nerovnostmi, příp. strukturálními sociálními nerovnostmi, na straně druhé. Sociálně slabší participují méně a význam tohoto faktoru roste. Závislost participace na socioekonomickém postavení ovšem není nutně přímá, do

Electoral Assistance [online] a IPA. PARLINE. Database on national Parliaments. *Inter-parliamentary Union* [online].

³³⁵ V rámci Evropy patří ČR k zemím s nejnižším podílem členů stran na počet oprávněných voličů a tento podíl dále klesá; to však nevylučuje, že některým jednotlivým stranám počet členů stoupá. K počtu členů stran a jejich struktuře souhrnně VAN HAUTE, E.; GAUJA, A. (ed.) (2015) *Party Members and Activists* a VAN BIEZEN, I.; POGUNTKE, T. (2014) *The Decline of Membership-based Politics*. *Party Politics* 20(2). Pro aktuální data a přehledy výzkumů viz CPS. *Members and Activists of Political Parties*. [online], v případě ČR s drobnými korekcemi směrem dolů. Ve všech uvedených zdrojích je zahrnuta také ČR.

³³⁶ Typ masové politické strany, s níž byla představa reprezentace v liberálně demokratickém systému spojována, se stává minulostí nejen počtem členů/členek, ale též organizačně. Souhrnně viz SCARROW, S. (2015) *Beyond Party Members*; MAIR, P. (2013) *Ruling the void*; KROUWEL, A. (2012) *Party Transformation in European Democracies*. K českým případům např. PECHÁČEK, Š. (2013) *Personalizace v české politice*. *Politologická revue* 19(2); HLOUŠEK, V. (2012) *Věci veřejné*. *Politologický časopis* 19(4); POLÁŠEK, M.; NOVOTNÝ, V.; PEROTTINO, M. A KOL. (2012) *Mezi masovou a kartelovou stranou*.

³³⁷ CVVM (2015) *Výzkum Naše společnost, v 15-09, Názory veřejnosti na důvody vstupu do politické strany*, srovnání v časové řadě od roku 2003; CVVM (2016) *Výzkum Naše společnost, v 16-09. Postoje obyvatel České republiky k politickým stranám*, srovnání v časové řadě od roku 2005.

³³⁸ CVVM (2016) *Výzkum Naše společnost, v 16-02, Angažovanost občanů a zájem o politiku*, srovnání v časové řadě od roku 2004. Nižší míra důvěry v různé aspekty politického systému – nikoli tedy jen v politické strany – nevede ovšem nutně k odklonu od politické participace, nýbrž k odklonu od způsobů formálně institucionalizovaných a příklonu ke způsobům neformálním (např. demonstrace ap.), viz BRAUN, D.; HUTTER, S. (2016) *Political trust, extra-representational participation and the openness of political systems*. *International Political Science Review* 37(2), nebo HOOGHE, M.; MARIEN, S. (2013) *A Comparative Analysis of the Relation between Political Trust and Forms of Political Participation in Europe*. *European Societies* 15(1).

³³⁹ KOUBEK, J. (2010) *České sněmovní volby 2010 z hlediska stability a změny stranického systému*. *Politologická revue* 16(1); volby 2013 dekonsolidaci potvrzují (index volatility vysoký, roste tzv. efektivní počet stran, klesá podíl jádra stranického systému na počtu hlasů i mandátů).

výsledku někdy vstupují intervenující proměnné.³⁴⁰ Rovněž podpora veřejnosti autoritářské formě vlády nebo přesvědčení, že je lhostejné, bude-li uspořádání demokratické, koreluje s nízkým socioekonomickým statutem.³⁴¹ Participace a reprezentace však nejsou ovlivněny pouze socioekonomickou nerovností, mají také další rozměry. Nejvýraznějším z nich je rozměr genderový. Zastoupení žen v rozhodovacích pozicích obecně je velmi nízké.³⁴² I tehdy, omezíme-li se pouze na oblast explicitně politickou, je zastoupení žen nízké³⁴³ a překážky institucionální a kulturní zjevně hrají značnou roli.³⁴⁴

Jak se problémy řeší jinde –
demokracie liberální,
participativní, deliberativní a
radikální

1029. Nejde o trendy nové, ani specificky české. Nepůsobí ani samostatně, spíše se navzájem umocňují. Ve světě se proto již delší dobu promýšlí a realizuje řada inovativních i alternativních řešení. Aktuální debata probíhá, obrazně řečeno, v nepravidelném čtyřúhelníku mezi demokracií liberální, participativní, deliberativní a radikální. Každá z nich určitým způsobem vykládá téma reprezentace, participace a deliberace a prvky těchto témat různě kombinuje. V praxi se zatím nejčastěji zachovává základní model reprezentace spojený s liberální demokracií (volby a politické strany) a na různých úrovních se doplňují prvky demokracie participativní (např. participativní rozpočtování, podíl občanů a občanek na

³⁴⁰ Pro participaci formou voleb LINEK, L. (2015) Účast ve sněmovních volbách v roce 2013. *Evropská volební studia* 10(2); LINEK, L. (2013) Rostoucí sociální nerovnosti ve volební účasti v Česku v letech 1990–2010. *Naše společnost* 11(1). KOSTELECKÝ, T.; MIKEŠOVÁ, R.; POLÁKOVÁ, M.; ČERMÁK, D.; BERNARD, J.; ŠIMON, M. (2015) *Geografie výsledků parlamentních voleb*. V ČR se tím jen potvrzují výzkumy zahraniční, viz ARMINGEON, K.; SCHÄDEL, L. (2015) Social Inequality in Political Participation, *West European Politics*, 38(1); SCHÄFER, A. (2013) Liberalization, Inequality and Democracy's Discontent, in SCHÄFER, A.; STREECK, W. (ed.) *Politics in the Age of Austerity*; GALLEGU, A. (2010) Understanding Unequal Turnout. *Electoral Studies*, 29(2); SOLT, F. (2008) Economic Inequality and Democratic Political Engagement. *American Journal of Political Science* 52(1). Tentýž obraz dává výzkum neformálních typů participace, viz KERN, A.; MARIEN, S.; HOOGHE, M. (2015) Economic Crisis and Levels of Political Participation in Europe (2002–2010). *West European Politics* 38(3); pouze s úpravou, že v čase hospodářské krize vede socioekonomická deprivace spíše k využívání neformálních typů participace. Mezi formálními a neformálními způsoby participace existují rozdíly v míře, kterou se různé nerovnosti projevují, viz MARIEN, S.; HOOGHE, M.; QUINTELIER, E. (2010) Inequalities in Non-institutionalized Forms of Political Participation. *Political Studies* 58(1).

³⁴¹ CVVM (2016) *Výzkum Naše společnost*, v 16-02, *Názory veřejnosti na nedemokratické alternativy politického systému*, srovnání v časové řadě od r. 2004. Dlouhodobě se kolem 15 % občanů a občanek domnívá, že „nejlepší by bylo zbavit se parlamentu a voleb a mít silného vůdce, který by o všem rychle rozhodl“. Dlouhodobě se přes 20 % občanů a občanek domnívá, že „pro lidi, jako jsem já, je jedno, zda máme demokratický nebo nedemokratický režim“, viz CVVM (2016) *Výzkum Naše společnost*, v 16-02, *Názory občanů na fungování demokracie a lidská práva v ČR*.

³⁴² Pro data viz ÚV ČR (2016) *Akční plán pro vyrovnané zastoupení žen a mužů v rozhodovacích pozicích na léta 2016–2018*.

³⁴³ Data k reprezentativním orgánům viz FÓRUM 50 %. Zastoupení žen a mužů v politice. *Fórum 50%* [online]; data k reprezentativním orgánům i centrální státní správě viz ČSÚ (2016) *Zaostřeno na ženy a muže – 2016*, v sekci Veřejný život a rozhodování. Pro evropské a globální srovnání viz data INTERNATIONAL IDEA. Gender Quotas Database. *International Institute for Democracy and Electoral Assistance* [online]; data IPA. Women in National Parliaments. *Inter-parliamentary Union* [online] a OECD (2014) *Women, Government and Policy Making in OECD Countries*.

³⁴⁴ VOHLIDALOVÁ, M.; MAŘIKOVÁ, H.; ČERMÁKOVÁ, M.; VOLEJNÍČKOVÁ, R. (2016) *Sólo pro soprán*; KOUBA, K.; NÁLEPOVÁ, M.; FILIPEČ, O. (2013) Proč jsou ženy v české politice podprezentovány? *Politologický časopis* 20(4).

vyhodnocování vlivu rozhodnutí na životní prostředí, či referenda)³⁴⁵ a demokracie deliberativní (např. mikrodeliberace ve formě tzv. miniveřejností (*mini-publics*) či deliberativních průzkumů veřejného mínění (*deliberative polls*), účast veřejnosti v připomínkování záměrů a návrhů veřejné správy či tzv. sociální dialog).³⁴⁶ Radikální demokraté v praxi volí nástroje demokracie reprezentativní, participativní i deliberativní, jenom jim přikládají poněkud jiný smysl.³⁴⁷

Jak se problémy řeší jinde –
zaostření na hospodářské
a sociální nerovnosti

1030. Realizují se také veřejné politiky, které zmírňují či odstraňují sociální nerovnosti, příp. strukturální sociální nerovnosti, ačkoli se rozsah těchto politik mění podle politické konstelace a účinky se různí podle zemí a sociálních skupin. V každém případě, svoboda a rovné příležitosti se neobejdou bez socioekonomického rozměru³⁴⁸ a veřejné politiky mohou sociální nerovnosti zásadním způsobem ovlivňovat, zvyšovat, či snižovat.³⁴⁹ Ve vazbě na úvahy o demokratičnosti vládnutí se proto také experimentuje s různou podobou nepodmíněného základního příjmu,³⁵⁰ uvažuje se o formách demokracie v hospodářství³⁵¹ atd. Velmi rozsáhlá je oblast nástrojů, jimiž je možno čelit nerovnosti genderové, od zlepšování podmínek pro souběh rodinného a pracovního života až po různé formy kvót nebo jiných formálně institucionálních nástrojů, které zastoupení zajišťují přímo.

ČR nezačíná s řešením od
nuly

1031. Vývoj v České republice sleduje obdobnou cestu jako vývoj v referenčních zemích, resp. většině zemí OECD. Páteří politického systému zůstávají formy reprezentace spojené s liberální demokracií. Volí se nejen obě komory parlamentu či zastupitelstva obcí, ale také zastupitelstva krajů, Evropský parlament a prezident. Transparentnost

³⁴⁵ K různým formám participativní demokracie viz PATEMAN, C. (2012) Participatory Democracy Revisited. *Perspectives on Politics* 10 (1); BANG, H. (2010) Everyday Makers and Expert Citizens, in FENWICK, J.; McMILLAN, J. (ed.) *Public Management in the Postmodern Era*; DELLA PORTA, D. (2013) *Can Democracy Be Saved?*, či SMITH, G. (2009) *Democratic Innovations*. K příkladům realizací viz např. RUTH, S. P.; WELP, Y.; WHITEHEAD, L. (ed.) (2017) *Let the people rule?*; specificky k referendům QVORTRUP, M. (2014) Power to the People? But How? *Political Studies Review* 13(1) a QVORTRUP, M. (2013) *Direct Democracy* nebo přehledy Initiative & Referendums Institut (IRI, IRI Europe a IRI Asia).

³⁴⁶ K různým formám deliberativních postupů viz ISEARNIA, P.; FISHKIN, J. (2014) The Euro-polis deliberative poll. *European Union Politics* 15(3); PARKINSON, J.; MANSBRIDGE J. (eds.) (2012) *Deliberative Systems*; FISHKIN, J. (2009) *When the People Speak*; DRYZEK, J. (2006) *Deliberative Global Politics*; k příkladům realizací viz např. GRÖNLUND, K.; BÄCHTIGER, A.; SETÄLÄ, M. (2014) *Deliberative Mini-Publics* nebo přehledy Center for Deliberative Democracy při Stanford University. Experimenty ukazují, že deliberace dokáže překonávat i efekt polarizace ve stejně smýšlejících skupinách, o různě smýšlejících skupinách ani nemluvě, viz GRÖNLUND, K.; HERNE, K.; SETÄLÄ, M. (2015) Does Enclave Deliberation Polarize Opinions? *Political Behaviour* 37(4).

³⁴⁷ MOUFFE, C. (2013) *Agonistics*.

³⁴⁸ Pro teoretické a empirické zdůvodnění viz např. SEN, A. (1995) *Development as Freedom*, empirický test GIEBLER, H.; MERKEL, W. (2016) Freedom and Equality in Democracies. *International Political Science Review* 37(5).

³⁴⁹ Např. DABLA-NORRIS, E.; KOCHHAR, K.; SUPHAPHIPHAT, N.; RICKA, F.; TSOUNTA, E. (2015) *Causes and Consequences of Income Inequality*; PIKETTY, T. (2014) *Capital in the 21st Century*.

³⁵⁰ VAN PARIJS, P. (1995) *Real Freedom for All*. Pro přehled praktických realizací viz MURRAY, M. C.; PATEMAN, C. (eds.); (2012) *Basic Income Worldwide* a BASIC INCOME EARTH NETWORK. *BIEN/Basic Income Earth Network* [online].

³⁵¹ WEEKS, J. (2014) *Economics of 1 %*; MALLESON, T. (2014) *After Occupy*; WOLFF, R. (2012) *Democracy at work*.

politických stran a voleb podporují zákon o politických stranách a volební zákony.³⁵² Existují zákony o místním a krajském referendu,³⁵³ přičemž místních referend se za posledních deset let konalo 251³⁵⁴ a krajské referendum se od chvíle, kdy zákon vstoupil v platnost, zatím neuskutečnilo. Obecný zákon o referendu byl v zákonodárných sborech projednáván vícekrát, zatím nebyl žádný návrh přijat. Několik málo obcí zve občany a občanky k přímému rozhodování, na co použijí své prostředky.³⁵⁵ Dlouhodobě funguje rovněž tripartita (RHSD), byť se kvalita sociálního dialogu liší dle politické konstelace. Vláda má povinnost zveřejňovat návrhy právních předpisů a veřejnost může legislativní proces sledovat.³⁵⁶ Deliberace může probíhat již ve fázi přípravy legislativy³⁵⁷, ačkoli skutečný rozsah a zejména kvalitu této deliberace je v tuto chvíli obtížné odhadovat. Některé obce sestavují místní *Agendy 21*, ve kterých plánují své záměry s účastí veřejnosti³⁵⁸, příp. používají jiné formy spolupráce.³⁵⁹ Zákon o posuzování vlivů na životní prostředí (EIA) umožňuje lidem připomínkovat velké stavby v okolí svého domova.³⁶⁰ Pro řešení některých problémů se hledá konsensus za účasti politických stran, odborníků a odbornic i veřejnosti.³⁶¹ Sociální a občanský dialog může probíhat i na úrovni EU. Rovněž sociální, příp. strukturální sociální nerovnosti se Česká republika snaží mírnit a v některých oblastech se jí to poměrně úspěšně daří.³⁶²

Důkladná rozvaha, nejen
dobrý úmysl

1032. K rozšiřování či vylepšování forem reprezentace tradičními kanály (volbami a politickými stranami) jistý prostor nepochybně existuje. Podstatně větší je však v oblasti participativních a deliberativních přístupů. A to zejména v praxi, protože nástroje v některých případech již formálně

³⁵² Zákon č. 302/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony; zákon č. 322/2016 Sb. kterým se mění volební zákony a další související zákony.

³⁵³ Zákon č. 22/2004 Sb. o místním referendu a o změně některých zákonů; zákon č. 118/2010 Sb. o krajském referendu a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

³⁵⁴ Data souhrnně v evidenci Ministerstva vnitra. Viz MV ČR. Občanské aktivity. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]; poslední zaznamenaná místní referenda z listopadu 2016. Volební účast v místních referendech po r. 2010 vykazuje rovněž sestupnou tendenci, původní volební účast na úrovni voleb prvního řádu poklesla, stále však zůstává v průměru v pásmu 40–50 %, tedy podobně jako volby do zastupitelstev obcí, viz TI ČR (2016) *Analýza místních referend 2014*, s. 56 a násl.

³⁵⁵ AGORA CE. *Participativní rozpočet* [online].

³⁵⁶ V případě vlády je proces možno sledovat ve veřejné části elektronické knihovny připravované legislativy (eKLEP pro veřejnost - VeKLEP). Legislativní proces v parlamentu je možno rovněž sledovat a to prostřednictvím webových stránek PSP ČR a Senátu ČR.

³⁵⁷ MV ČR (2010) *Manuál pro zapojování veřejnosti do přípravy vládních dokumentů*; MV ČR (2009) *Metodika pro zapojování veřejnosti do přípravy vládních dokumentů*; systém DataKO která je součástí ODok.

³⁵⁸ ÚV ČR (2016) *Situační zpráva ke Strategickému rámci udržitelného rozvoje České republiky*, s. 115–116. Odvozeno z nárůstu počtu municipalit realizujících MA21, v jejímž rámci jsou spojeny participativní a deliberativní postupy se strategickým řízením k udržitelnému rozvoji na místní úrovni.

³⁵⁹ K problému participace na místní úrovni viz ČERMÁK, D.; VOBECKÁ, J. A KOL. (2011) *Spolupráce, partnerství a participace v místní veřejné správě*.

³⁶⁰ Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivu na životní prostředí a změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

³⁶¹ Např. Odborná komise pro důchodovou reformu.

³⁶² ÚV ČR (2016) *Situační zpráva ke Strategickému rámci udržitelného rozvoje České republiky*, s. 179–181; DUBSKÁ, D.; ZEMAN, J. (2015) *Analýza vývoje indikátorů nerovnosti v ČR a jejich dopad na růstový potenciál ČR*.

existují, pouze nejsou dostatečně využívány. Při rozšiřování či vylepšování forem reprezentace, participace a deliberace bychom však neměli zapomenout, že každá změna procedurálních pravidel má dlouhodobé dopady a také dopady vedlejší. Např. nárůst četnosti voleb tak sice může zvýšit míru reprezentace, může však také nepřímo přispět k nižší volební účasti či k orientaci politických aktérů na krátkodobé cíle. Referenda užívaná k nevhodným cílům zase mohou soustavně snižovat míru reprezentace strukturálních menšin. Deliberace může přispět k většímu efektu a větší stabilitě zvolených řešení, může ale zároveň prodlužovat proces přípravy veřejných politik a klade na veřejnou správu větší nároky.

6.2 Dlouhodobá efektivita vládnutí

Hlavní problémy veřejné správy, které již byly identifikovány

1033. Řada problémů dlouhodobé efektivity vládnutí v České republice je předmětem zájmu již delší dobu, zejména v souvislosti s fungováním veřejné správy a tvorbou veřejných politik. Opřít se můžeme o dokumenty veřejné správy, především tematické strategie, v menší míře o analýzy, metodiky a resortní strategie. Zdrojem je zvláště Ministerstvo vnitra,³⁶³ ale také jiné úřady.³⁶⁴ Relevantní jsou rovněž výsledky akademických výzkumů.³⁶⁵ Datová základna je velmi různorodá a stejně tak metodologické přístupy. V identifikovaných problémech se navíc odráží různorodost očekávání, která lze vůči veřejné správě mít. Některé prvky se však opakují často a v různých souvislostech. Jedná se zejména o převažující resortismus a nedostatek horizontální koordinace, slabý důraz na dlouhodobou perspektivu, rezervy v transparentnosti navenek a současně oběh informací uvnitř veřejné správy, problematickou kvalitu veřejných politik (příp. v užším smyslu regulativní veřejné politiky), slabý důraz na příjemce veřejných politik (resp. klienty a klientky služeb veřejné správy), problémy veřejné správy v oblasti lidských zdrojů a problém

³⁶³ MV ČR (2016) *Dopadová ex-post evaluace strategie realizace Smart Administration v období 2007–2015*; MV ČR (2016) *Výroční práva o stavu veřejné správy v ČR v roce 2015*; MV ČR (2016) *Analýza využívání metod kvality ve veřejné správě*; MV ČR (2016) *Analýza měření a hodnocení výkonu veřejné správy v ČR*; MV ČR (2016) *Strategický rámec rozvoje veřejné správy ČR pro období 2014–2020* (aktualizovaná verze, původní verze 2014); MV ČR (2015) *Analýza současného stavu personálních procesů ve správních úřadech*; MV ČR (2012) *Problémová analýza Smart Administration*; MV ČR (2011) *Analýza aktuálního stavu veřejné správy*; MV ČR (2007) *Efektivní veřejná správa a přátelské veřejné služby*.

³⁶⁴ Ohled byl brán především na materiály, které se věnují průřezové agendě: ÚV ČR (2016) *Závěrečná sebehodnotící správa Akčního plánu ČR „Partnerství pro otevřené vládnutí“ na období let 2014–2016*; ÚV ČR (2016) *Akční plán pro vyrovnané zastoupení žen a mužů v rozhodovacích pozicích na léta 2016–2018*; ÚV ČR (2015) *Státní politika vůči NNO na léta 2015–2020*; MZV ČR (2015) *Koncepce zahraniční politiky ČR*; MZV ČR (2015) *Bezpečnostní strategie České republiky*; ÚV ČR (2014) *Vládní strategie pro rovnost žen a mužů v ČR na léta 2014–2020*; MPSV ČR (2014) *Strategie sociálního začleňování*; ÚV ČR (2014) *Vládní koncepce boje s korupcí na léta 2015–2017*; ÚV ČR (2014) *Akční plán ČR „Partnerství pro otevřené vládnutí“ na období let 2014–2016*; ÚV ČR (2013) *Strategie působení ČR v EU*; MMR ČR (2013) *Strategie regionálního rozvoje ČR 2014–2020*; MF ČR A ERNST & YOUNG (2011) *Metodika přípravy veřejných strategií*.

³⁶⁵ NEKOLA, M.; KOHOUTEK, J. (2016) Policy work at the sub-national level. *Canadian Public Administration* 59(2); KOHOUTEK, J.; NEKOLA, M. (2015) Managing policy work matters. *Paper for the 2th ICPP 2015*; VESELÝ, A. (2013) Accountability in Central and Eastern Europe. *International Review of Administrative Sciences* 79(2).

korupce.³⁶⁶ Z hlediska udržitelného rozvoje si pozornost zaslouží všechny tyto problémy, ale zvláštní pozornost zejména dva z nich:

Zvláště závažné problémy – soudržnost veřejných politik

1034. Za prvé, vertikální charakter fungování veřejné správy – jakkoli dosud měl a částečně stále má své opodstatnění – vede logicky k zaměření na cíle svého úseku, méně již na celkové cíle politik. To je nejlépe vidět na průřezových politikách (např. sociálním začleňování, genderové agendě, regionální politice ap.). Vidět je to však také v nedostatečném, příp. pouze formálním zvažování dopadů určité politiky na jinou oblast než oblast primárního zájmu (např. územní, environmentální, genderové nebo sociální dopady hospodářské politiky ap.). Tento charakter veřejné správy snižuje celkovou soudržnost veřejných politik, různé instituce tvoří a realizují někdy zcela protikladné politiky. To se přitom netýká pouze politik v rámci České republiky, ale také na úrovni EU a na úrovni globální. Vyšší úrovně veřejné správy navíc k úrovním nižším často přistupují jen jako k „převodovým pákám“. Očekávají od nich především standardizovaný postup a naplňování předepsaných vnitřních indikátorů, jež mají ale často jen málo společného s potřebami těch, pro něž je veřejná politika vytvářena. Nižší úrovně se tomuto očekávání přizpůsobují.

Zvláště závažné problémy – dlouhodobá perspektiva a strategický postup

1035. Druhým problémem je, že operativní činnosti výrazně dominují nad strategickými. Mnohé změny, z hlediska udržitelného rozvoje klíčové, však probíhají v pomalém rytmu a rozhodnutí o nich mají dlouhodobé důsledky. Pro strategické uvažování a rozhodování nemá veřejná správa dostatečně velkou kapacitu (personální, odbornou, finanční) nebo ji nedokáže dostatečně využívat. Strategickou kapacitu snižuje též tlak ze strany politických představitelů a představitelů, kteří od veřejné správy očekávají spíše orientaci na krátkodobé důsledky rozhodnutí.

Veřejnou politiku tvoří také zákonodárné sbory

1036. Problémy by ale nebylo správné spojovat pouze s výkonnou mocí. Na tvorbě veřejných politik se podílejí také další aktéři, od politických stran až po zákonodárné sbory. Zejména Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR má v tomto směru velký vliv, její zákonodárná iniciativa je svým rozsahem dlouhodobě srovnatelná s vládní zákonodárnou iniciativou.³⁶⁷

O veřejné politice rozhodují také soudy

1037. Také provádění veřejných politik není jenom dílem moci výkonné, nýbrž i moci soudní, která se v řadě oblastí podílí na praktickém výkonu veřejných politik (např. mnohé veřejné rejstříky) a řeší řadu sporných otázek, jež v provádění politik vznikají. Současně soudnictví plní i obecnější funkci opory občanů v obhajobě jejich práv.

³⁶⁶ V řadě případů nejde o problémy specificky české, jak ukazuje tematické porovnání s dokumenty OECD, zejména se sérií OECD *Public Governance Reviews* (od r. 2010). Přímé srovnání však není dostupné, protože ČR neposkytla OECD pro řadu srovnávaných problémů příslušná data.

³⁶⁷ V období od roku 1996 se podíl vládní a nevládní zákonodárné iniciativy měnil, dlouhodobě se podíl té vládní pohybuje mezi 50 a 60 % všech návrhů. Velkou většinu nevládních návrhů představují návrhy vzešlé z PSP ČR, a to jak od poslanců opozičních, tak vládních. Zdrojem jsou údaje PSP ČR, procentuální údaje jsou vlastní.

Česká republika nezačíná
s řešením od nuly

1038. Snaha o řešení problémů existuje. Byl přijat a je prováděn zákon o státní službě, který by měl výkon veřejné správy na centrální úrovni stabilizovat a poskytnout prostor k dlouhodobým aktivitám.³⁶⁸ Vznikl systém vytváření strategických materiálů veřejné správy,³⁶⁹ byl připraven strategický rámec rozvoje veřejné správy.³⁷⁰ Formální součástí legislativního procesu na vládní úrovni je od r. 2007, resp. 2011 hodnocení dopadů regulace (RIA).³⁷¹ Netýká se však návrhů, které vzejdou přímo ze zákonodárných sborů a netýká se ani většiny vládních materiálů, jež nemají legislativní povahu.³⁷² Novelty jednacího řádu PSP ČR pomohly ztlumit některé problémy spojené s podáváním pozměňovacích návrhů. Existuje systém posuzování vlivu na životní prostředí (SEA).³⁷³ Objevují se i další pokusy posuzovat změny také s ohledem na vývoj území (TIA), byť mají zatím spíše experimentální charakter.³⁷⁴ Podobné nástroje vznikají také pro oblast dopadů rozhodnutí na veřejné zdraví (HIA)³⁷⁵ či dopadů na rovnost mužů a žen.³⁷⁶ Došlo k pokroku v boji s korupcí. Na nestrannost veřejné správy má vliv antidiskriminační zákon.³⁷⁷ Otevřenost vládnutí podporují zákon o registru smluv³⁷⁸, zákon o zadávání veřejných zakázek³⁷⁹ či novela

³⁶⁸ Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě, ve znění pozdějších předpisů.

³⁶⁹ MF ČR (2012) *Metodika přípravy veřejných strategií*. Pro práci se strategickými materiály, od místní po mezinárodní úroveň, je určena databáze spravovaná MMR, viz MMR ČR; NSZM. *Databáze strategií – portál strategických dokumentů v ČR* [online]. Příslušné metodiky vznikly nejen pro státní správu, ale i pro úroveň krajskou a úroveň obcí, viz ASOCIACE KRAJŮ (2014) *Metodika strategického řízení a plánování krajů ČR*; MMR ČR (2014) *Metodika tvorby Programu rozvoje obce a Elektronická metodická podpora rozvojových dokumentů obcí*.

³⁷⁰ MV ČR (2016) *Strategický rámec rozvoje veřejné správy ČR pro období 2014–2020* (aktualizovaná verze, původní 2014).

³⁷¹ ÚV ČR (2011, resp. 2016) *Obecné zásady hodnocení dopadů regulace (RIA)*; ÚV ČR (2016) *Metodika pro měření celkových nákladů na plnění povinností vyplývajících z regulace* a další metodiky. Součástí hodnocení, uzná-li to předkladatel za relevantní, je hodnocení dopadů na veřejné rozpočty, mezinárodní konkurenceschopnost, podnikatelské prostředí, územní samosprávné celky, sociální dopady, dopady na spotřebitele, životní prostředí, rovnost žen a mužů, výkon státní statistické služby, korupční riziko a bezpečnost a obranu státu. Pro využívání RIA v zemích OECD souhrnně viz OECD (2015) *OECD Regulatory Policy Outlook 2015*.

³⁷² Zdrojem dat pro jsou každoroční zprávy (pro roky 2012–2013 výroční zprávy Komise RIA, od r. 2014 jako součást výročních zpráv Legislativní rady vlády); k nejnovějším údajům viz ÚV ČR (2016) *Výroční zpráva Legislativní rady vlády za rok 2015*.

³⁷³ Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivu na životní prostředí a změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Informační systémy posuzování vlivu na životní prostředí (SEA v případě koncepcí a strategií, EIA v případě staveb, činností a technologií) spravuje MŽP ČR, resp. CENIA.

³⁷⁴ FEŘTOVÁ, M.; ŠPAČKOVÁ, P.; OUŘEDNÍČEK, M.; HÁNA, D.; JÍCHOVÁ, J. (2015) *Metodika hodnocení vývoje území s využitím přístupu Territorial Impact Assessment*.

³⁷⁵ MZD ČR (2014) *Zdraví 2020*; KUČEROVÁ, J.; HAVEL, B. (2014) *Návod pro posuzování koncepcí z hlediska hodnocení vlivu na zdraví a v návaznosti na Zdraví 2020 (popřípadě na regionální zdravotní politiku)*.

³⁷⁶ ÚV ČR (2014) *Vládní strategie pro rovnost žen a mužů v ČR na léta 2014–2020*; ÚV ČR (2015) *Metodika hodnocení dopadů na rovnost žen a mužů pro materiály předkládané vládě ČR*.

³⁷⁷ Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů.

³⁷⁸ Zákon č. 340/2015 Sb., o zvláštních podmínkách účinnosti některých smluv, uveřejňování těchto smluv a o registru smluv, ve znění pozdějších předpisů. Registr smluv spravuje MV.

³⁷⁹ Zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů. Portál o veřejných zakázkách a koncesích spravuje MMR.

zákona o přístupu k informacím.³⁸⁰ V rámci projektů *e-Government* se pracuje na projektech *e-Legislativa* a *e-Sbírka*.³⁸¹ Funguje Národní katalog otevřených dat³⁸² a systém základních registrů³⁸³ napojených na síť kontaktních míst CZECH Point a systém datových schránek. V evropském kontextu postupuje digitalizace veřejné správy pomalu³⁸⁴, existuje nicméně strategie dalšího rozvíjení *e-Government*³⁸⁵, pracuje se na vytvoření národního architektonického plánu veřejné správy, pracuje se na elektronizaci v rámci jednotlivých odvětví (např. justice) ap. Soudnictví se v posledním desetiletí zlepšuje z hlediska průměrné délky řízení, zlepšování však není kontinuální a přetrvávají značné regionální rozdíly.³⁸⁶ Strategický materiál, který by formuloval dlouhodobou vizi justice jako celku, zatím nebyl schválen, je však připravován a existuje již koncepční nástroj dobré trestní politiky.³⁸⁷ Identifikované problémy tedy sice přetrvávají, ale různým tempem se řeší.

Česká republika však některé proměny nezachytila

1039. Veřejná správa ani sama politická reprezentace však nezachytily, nebo jen částečně zachytily, některé proměny, k nimž došlo v uvažování o tvorbě veřejných politik a fungování veřejné správy zhruba po roce 2000 a ve větší míře po roce 2010.³⁸⁸ Souborně bychom to mohli označit za problém s konceptuálními inovacemi. Jde o následující proměny:

Nové perspektivy – konstruktivismus a možnosti politiky založené na důkazech

1040. Za prvé – v oblasti tvorby a implementace veřejných politik se projevil nástup konstruktivistických přístupů. Konstruktivisté poukazují na to, že ani problémy, ani jejich řešení nejsou objektivní, ale jsou vždy spojeny s určitým kontextem hodnot, představ a teorií. Z toho pak mj. vychází praktická potřeba vtahovat do procesu tvorby a implementace veřejné politiky různé aktéry a v diskusi hledat představy společné.³⁸⁹ Potřeba participace, vyplývající ze snahy o demokratičnost uspořádání, se tak setkává s potřebou inkluze nutné k dlouhodobé efektivitě. Hledají se cesty, jak se s hodnotovou různorodostí vyrovnávat v každodenní praxi

³⁸⁰ Zákon č. 222/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů.

³⁸¹ Zákon č. 222/2016 Sb., o Sbírce zákonů a mezinárodních smluv a o tvorbě právních předpisů vyhlášených ve Sbírce zákonů a mezinárodních smluv (zákon o Sbírce zákonů a mezinárodních smluv) ve znění pozdějších předpisů.

³⁸² Zákon č. 298/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce; zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů; MV ČR (2015) *Standardy publikace a katalogizace otevřených dat VS ČR*.

³⁸³ Zákon č. 111/2009 Sb., o základních registrech, ve znění pozdějších předpisů. Registry jsou spravovány Správou základních registrů.

³⁸⁴ EK (2016) *Digital Economy and Society Index 2016 Country Profile Czech Republic*.

³⁸⁵ MV ČR (2015) *Strategie rozvoje ICT služeb veřejné správy a její opatření na zefektivnění ICT služeb*.

³⁸⁶ MSP ČR na osobní vyžádání.

³⁸⁷ MSP ČR (2016) *Koncepce vězeňství do roku 2025*.

³⁸⁸ Pro reflexi těchto proměn napříč EU viz EK (2015) *Quality of Public Administration*; a OECD (2015) *Government at a Glance 2015*.

³⁸⁹ Např. WAGENAAR, H. (2015) *Meaning in Action*; FISCHER, F. (2009) *Democracy and Expertise*; FISCHER, F. (2003) *Reframing Public Policy*; HAJER, M.; WAGENAAR, H. (ed.) (2003) *Deliberative Policy Analysis*, pro fungování veřejné správy např. BEVIR, M.; RHODES, R. (2006) *Governance Stories*.

veřejné správy (*metagovernance*, *transgovernance*).³⁹⁰ Konstruktivismus zároveň vrhá jiné světlo na přístup, který se od konce 90. let 20. století rozšiřuje a dnes představuje v referenčních zemích pevnou součást hlavního proudu – na politiku založenou na důkazech (*evidence-based policy*). Tím je myšlena veřejná politika, která je vytvářena za pomoci postupů obvyklých ve vědeckém prostředí, ať už se to týká forem (shromažďování dat a jejich vyhodnocování, rigorózní metody), či přímo návaznosti na vědecké poznatky. Politika založená na důkazech je již dnes chápána méně striktně. Existuje vědomí jejího hodnotového zakotvení a existují různé formy jejího doplnění či úpravy.³⁹¹

Nové perspektivy – od NPM
k syntéze

1041. Za druhé – v oblasti fungování veřejné správy v užším slova smyslu došlo k vzestupu a opětovnému ústupu *New Public Management* (NPM). NPM přenáší logiku, pojmy a nástroje manažerského řízení z oblasti trhu a soukromého podnikání do fungování veřejné správy. Částečně v reakci na NPM se pak na přelomu století objevily přístupy čerpající z rozmachu informačních technologií (*digital-era governance*)³⁹² a nových metod komunikace.³⁹³ Výsledky aplikace NPM i dalších uvedených postupů jsou smíšené. Některé věci se osvědčily, byť dnešní zarámování problémů a představy o možnostech určitých nástrojů se velmi liší od zarámování a představ, které provázely jejich počátky (např. RIA, *Total Quality Management*, představa měření výkonu, princip rozhodovací autonomie nebo myšlenka *e-Government*). Mnohé postupy, zvláště z kategorie NPM, se ale buď neosvědčily, nebo sice vyřešily problémy původní, ale zároveň vytvořily problémy nové, nezřídka stejně závažné.³⁹⁴ Od počátku nového století se proto začaly objevovat syntetizující přístupy.³⁹⁵

³⁹⁰ MEULEMAN, L. (ed.) (2013) *Transgovernance*; MEULEMAN, L. (2008) *Public Management and the Metagovernance of Hierarchies, Networks and Markets*. Důležitou roli zde může mít opět participace a deliberace, viz např. GASTIL, J.; KNOBLOCH, K.; KAHAN, D.; BRAMAN, D. (2016) Participatory Policymaking Across Cultural Cognitive Divides. *Public Administration* 94(4).

³⁹¹ Např. CAIRNEY, P. (2016) *The Politics of Evidence-based policy Making*; HEAD, B. (2015) Toward more „evidence-informed“ Policy Making? *Public Administration Review* 76(3); doplnění či úpravy ze strany EU a OECD např. EK (2016) *Behavioral Insights Applied to Policy*; OECD (2015) *Achieving Public Sector Agility at Times of Fiscal Consolidation*.

³⁹² MARGETTS, H.; DUNLEAVY, P. (2013) The second wave of digital-era governance. *Philosophical Transaction of The Royal Society*; DUNLEAVY, P.; MARGETTS, H.; BASTOW, S.; TINKLER, J. (2008) *Digital Era governance*; DUNLEAVY, P.; MARGETTS, H.; BASTOW, S.; TINKLER, J. (2005) New public management is dead. *Journal of Public Administration Research and Theory* 16(3).

³⁹³ Pro nejnovější přístupy z této kategorie viz LEES-MARSHMENT, J. (2015) *The Ministry of Public Input*.

³⁹⁴ Pro souhrnný přehled proměn viz POLLITT, CH; BOUCKAERT, G. (2011) *Public Management Reform*; VAN DER MEER, F; RAADSCHELDERS, J.; TOONEN, T. (2015) *Comparative Civil Service Systems in the 21st Century*; HOOD, C; DIXON, R. (2015) *A Government that Worked Better and Cost Less?*; HOOD, C. (2011) *The Blame Game*. NPM byl kriticky přehodnocen také OECD, viz OECD (2011) *Building on Basic*; OECD (2010) *Public Administration after "New Public Management"*.

³⁹⁵ BOHNE, E.; GRAHAM, J; RAADSCHELDERS, J; LEHRKE, J. (2014) *Public Administration and the Modern State*; TORFING, J.; GUY PETERS, B.; PIERRE, J.; SØRENSEN, E. (2012) *Interactive Governance*. BOURGON, J. (2011) *A New Synthesis of Public Administration*; OSBORNE, S. (2006) New Public Governance? *Public Management Review* 8(3).

Nové perspektivy –
systémové myšlení a
inovace

1042. Za třetí – v oblasti poskytování veřejných služeb se začalo prosazovat systémové myšlení.³⁹⁶ Jeho základem je zjištění, že veřejná správa se jen obtížně vyrovnává se změnou obecně, zvláště pak s rostoucí individualizací potřeb občanů a občanek. Veřejné služby jsou většinou plánovány lineární logikou s funkční specializací. Lidé jsou kategorizováni dle jednotlivých potřeb, které souvisejí s průměrným životním cyklem (narození, běžná nemoc, krátkodobá nezaměstnanost ap.). Dle toho mají nárok na určité služby. Ty jim zajišťují různí poskytovatelé, specializovaní na onu jednu službu nebo jeden výsek služeb. To je nesporně užitečné, část potřeb je takový systém schopen dobře podchytit. Lineární přístup se však nehodí pro řešení problémů, v nichž působí několik příčin současně, aniž je možné určit jednu prvotní, kterou je možné snadno odstranit či kompenzovat. Tyto příčiny jsou přitom individuálně specifické. Takových komplexních problémů ve skutečnosti existuje velmi mnoho. Výsledkem jsou jevy jako dlouhodobá nezaměstnanost, bezdomovectví či past chudoby. To je patrné i v České republice, např. v dlouhodobé existenci skupin obyvatelstva uzavřených v pasti chudoby či chudobou trvale silně ohrožených, nebo v absolutní výši dlouhodobé nezaměstnanosti. Lze také očekávat, že v návaznosti na trendy jako stárnutí populace, robotizace/automatizace různých odvětví či flexibilizace pracovních drah se budou potřeby obyvatelstva dále měnit a individualizovat (viz klíčové oblasti Hospodářský model a Lidé a společnost). Řešení proto nepřináší pouze zvýšení personálních nebo finančních kapacit veřejné správy, ale zejména promyšlené „šití veřejných služeb na míru“.³⁹⁷

Nové perspektivy – odolnost
a adaptabilita

1043. Za čtvrté – z oblasti studia socio-ekologických systémů vstoupil do uvažování o veřejné správě pojem odolnosti (*resilience*), představa o sociálním původu řady rizik a sociálních zdrojích pro jejich minimalizaci a představa adaptace.³⁹⁸ Odolnost bývá nejčastěji spojována se schopností reagovat na náhlé změny a šoky a našla svůj nejtýpější výraz v zaměření na kapacitu ke zvládnutí krizových situací a na tzv. kritickou infrastrukturu. Tímto pojetím se ale dnes již nevyčerpává a přerůstá původní rámec bezpečnosti. Myšlení v kategorii odolnosti představuje obecnější přístup ke schopnosti reagovat na změnu či vyrovnávat se s nejistotou. Jako takové je

³⁹⁶ MITCHELL, F.; MITSCHHELL CH. (2016) *Adaptive administration*; ZOKAEI, E.; SEDDON, J.; O'DONOVAN, B. (eds.) (2011) *Systems Thinking*; SEDDON, J. (2008) *Systems Thinking in the Public Sector*.

³⁹⁷ Pro příklad praktické aplikace SEDDON, J. (Vanguard Consulting) (2014) *Saving money by doing the right thing*; MIDDLETON, P. (ed.) (2010) *Delivering Public Services That Work, Vol. 1*; PELL, C. (ed.) (2012) *Delivering Public Services That Work, Vol. 2*. Pro situaci v České republice např. HORÁK, P.; HORÁKOVÁ, M. (2009) Role liniových pracovníků ve veřejné politice. *Sociologický časopis* 45 (2); HORÁK, P. Implementace české aktivační politiky na lokální úrovni a princip individualizace, in SIROVÁTKA, T.; WINKLER, J.; ŽIŽLAVSKÝ, M. (ed.) (2009) *Nejistoty na trhu práce*. K přehledu různých přístupů k individualizaci srovnaj VAN BERKEL, R., VALKENBURG, B. (ed.) (2007) *Making It Personal* a VAN BERKEL, R.; DE GRAAF, D.; SIROVÁTKA, T. (ed.) (2011) *The Governance of Active Welfare State in Europe*.

³⁹⁸ K dnešnímu pojetí viz BIGGS, R.; SCHLÜTER, R.; SCHOON, M. (ed.) (2015) *Principles for Building Resilience*; TIERNEY, K. (2014) *Social Roots of Risk*; BOIN, A.; VAN EETEN, J. (2013) *The Resilient Organization*. *Public Management Review* 15(3); BOYD, E.; FOLKE, C. (ed.) (2011) *Adapting Institutions*.

reflektováno rovněž kriticky.³⁹⁹ Není také důvod spojovat pojem pouze se systémovou teorií, jež stála v jeho počátcích. Uvažování v kategorii odolnosti je dnes spíše podnětem k postupným inovacím ve veřejném sektoru, resp. sociálním inovacím v širokém slova smyslu.⁴⁰⁰

Co na to Česká republika –
konceptní zaostávání

1044. Navzdory uvedenému vývoji se veřejná správa v České republice ve svých strategických vizích orientuje stále hlavně na přístupy z kategorie NPM, a to v podobě, jakou měly tyto přístupy v počátcích svého zavádění v referenčních zemích. Děje se tak nezdědka jen mimoděk, aniž by jejich sepětí s proudem NPM bylo vůbec reflektováno. Selektivně se veřejná správa orientuje na některé prvky přístupů dalších, nejčastěji spojených s rozvojem informačních technologií (*digital-era governance* v podobě *e-Government*). S politikou založenou na důkazech (*evidence-based policy*) se v české veřejné správě systematicky nepracuje, je přítomna pouze v zárodečné podobě v procesu RIA a nejsou tak zatím prakticky využity její možnosti, tím méně zohledněny její limity. Seddonovské systémové myšlení lze nalézt jen zcela výjimečně.⁴⁰¹ Pojem odolnosti se v České republice používá, je ale zatím spojována zejména s různou formou reakcí na krizové situace naturogenní i antropogenní povahy. Představuje tak nesporně pozitivní rozšíření klasické představy bezpečnosti, ale samotný rámec bezpečnosti překračuje zřídka.⁴⁰² V české veřejné správě obecně chybí hlubší znalost aktuálních zahraničních trendů, schopnost uvažování o východiscích vlastní práce a vědomí, do jaké míry jsou různé konkrétní postupy spojeny s různými hodnotovými kontexty. To vede, a do budoucna může vést, k dalšímu konceptnímu zaostávání. Současně se tím zvyšuje riziko mechanického přejímání opatření z jiných kontextů. Veřejná správa je vystavena mnoha protikladným nárokům vyplývajícím ze vzájemně neslučitelných přístupů a tradic. Uvažování v kategoriích *metagovernance*, které by veřejné správě pomáhaly se s touto mnohostí vyrovnávat, však chybí.

Co na to Česká republika –
problém důvěry a obava z
inovací

1045. Problém je ještě zesilován trvalým mediálně-politickým tlakem, jemuž je veřejná správa jako celek vystavena, a nižší mírou důvěry, kterou v ní veřejnost má,⁴⁰³ v kombinaci s čím dál detailnějšími definicemi

³⁹⁹ Např. CHANDLER, D. (2014) Beyond neoliberalism. *Resilience* 2(1); JOSEPH, J. (2013) Resilience as embedded neoliberalism. *Resilience* 1(1).

⁴⁰⁰ DUIT, A. (2016) Resilience Thinking. *Public Administration* 94 (2); ANSELL, CH.; TORFING, J. (ed.) (2014) *Public Innovation Through Collaboration and Design*; ANSELL, CH. (2011) *Pragmatist Democracy*.

⁴⁰¹ MMR ČR (2015) *Průvodce procesní evaluací a experimenty s jeho využitím na MMR a MPSV, příp. některé inovační projekty v rámci OPZ*.

⁴⁰² MZV ČR (2015) *Bezpečnostní strategie České republiky*; NBÚ (2015) *Národní strategie kybernetické bezpečnosti České republiky na období let 2015 až 2020*; MV ČR a HZS ČR (2013) *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030*. Tytéž aktivity někdy probíhají, aniž by však byly explicitně spojovány s odolností, např. MV ČR a HZS ČR (2015) *Analýza hrozeb pro Českou republiku a návazné dokumenty*, v první řadě MV ČR a HZS ČR (2016) *Metodický pokyn pro zpracování typových plánů*. Za rámec bezpečnosti a orientace na reakční jednání vykročila strategie MZD ČR (2014) *Zdraví 2020*. Oblast bezpečnosti v užším slova smyslu je dostatečně ošetřena existujícími strategickými přístupy (zejména zmíněná *Bezpečnostní strategie* a MO ČR (2015) *Dlouhodobý výhled pro obranu 2030*).

⁴⁰³ SOBIECH, R. (2012) *Image and Attractivity of Central Government Administrations*; podobně VIGODA-GADOT, E., SHOHAM, A., VASHDI, D. (2010) Bridging bureaucracy and

procesních postupů, jež provázejí některé jinak záslužné záměry. Logickým řešením je pak z hlediska zaměstnanců veřejné správy únik do formalismu a snaha zbavit se v maximální míře odpovědnosti za jakékoli řešení.⁴⁰⁴ Důsledkem všech výše uvedených jevů je nízká míra inovativnosti veřejného sektoru nejen ve srovnání s referenčními zeměmi, ale také v porovnání se zeměmi Visegradské skupiny.⁴⁰⁵ Přitom inovace – nejen procesní (administrativní, technologické), ale také inovace ve službách, stylu řízení a inovace konceptuální⁴⁰⁶ – jsou bez nadsázky alfou a omegou dlouhodobě udržitelného vládnutí.

6.3 Lepší způsob vytváření a provádění veřejných politik

Lepší způsob provádění a tvorby veřejných politik

1046. Česká republika by se měla poučit z cesty referenčních zemí jak v oblasti demokratičnosti vládnutí, tak v oblasti dlouhodobé efektivity vládnutí. Poučit se neznamená kopírovat. V mnoha případech to naopak znamená, že je třeba se určitého postupu vyvarovat. Posuzováno z perspektivy udržitelného rozvoje a na základě identifikovaných problémů je třeba doporučit, aby si Česká republika v oblasti vládnutí stanovila souhrnný cíl lepšího způsobu vytváření a provádění veřejných politik, od nastolování agendy a formulace politik, přes rozhodování o nich až po implementaci a evaluaci politik.

democracy in Europe. *European Union Politics* 11(2). Důvěra je ale reciproční vztah, roli hraje také důvěra veřejné správy v občany a občanky a důvěra mezi organizacemi veřejné správy navzájem, viz VIGODA-GADOT, E.; ŽALMANOVITCH, Y.; BELONOGOV, A. (2012) Public Servants' Trust in Citizens, *Public Organization Review* 12(4) a OOMSSELS, P.; Bouckaert, G. (2014) Studying Interorganizational Trust in Public Administration. *Public Performance & Management Review* 37(4).

⁴⁰⁴ VESELÝ, A. (2012) Institucionalizace neodpovědnosti, efektivity, nebo konformity? Reformy organizací veřejných služeb v teorii akontability. *Sociologický časopis* 48(4).

⁴⁰⁵ EK (2013) *European Public Sector Innovation Scoreboard 2013*; TECHNOLIS (2012) *Trends and Challenges in Public Sector Innovation in Europe*. V databázi OPSI nemá ČR žádný záznam, viz OECD. Observatory of Public Sector Innovation. *OECD* [online]. V soutěži European Public Sector Awards (soutěž od roku 2007 každé dva roky) je pro rok 2015 pouze jediná přihláška z ČR, viz EIPA. Best practices and overall results. *EPSA 2015* [online]; předchozí kola soutěže vypadají podobně. Pro shrnutí zkušeností z inovací ze zemí OECD viz OECD (2015) *The Innovation Imperative in the Public Sector*.

⁴⁰⁶ Pro shrnutí DE VRIES, H.; BEKKERS, V.; TUMMERS, L. (2016) Innovation in the Public Sector. *Public Administration* 94(1); ANTTIROIKO, A-V.; BAILEY, S.; VALKAMA, P. (2011) *Innovations in Public Governance*; výstupy evropského projektu LIPSE (Learning from Innovation in Public Sector Environments, 2013-2016).

7 Vnější kontext rozvoje České republiky

1047. O dlouhodobém rozvoji České republiky nelze přemýšlet bez zvažování sil a trendů, které na rozvoj naší země působí, ale zároveň je nemůžeme ovlivnit. Tento strategický dokument proto pracuje s konceptem tzv. globálních megatrendů (GMT)⁴⁰⁷. Jedná se o vývojové tendence na globální úrovni, u kterých předpokládáme, že v budoucnu významně ovlivní schopnost dosahovat rozvojových cílů, které *Česká republika 2030* stanovuje⁴⁰⁸.

1048. V rámci přípravy *České republiky 2030* jsme každé z klíčových oblastí přiřadili ty megatrendy, jejichž působení je v dané oblasti zásadní, a poté hodnotili za pomoci sítě expertů a expertek dopad těchto megatrendů na strategické cíle. Intenzita působení megatrendů může být uvnitř každé oblasti různá, ačkoliv se ovlivňují vzájemně a každý megatrend je alespoň částečně ovlivňován všemi dalšími megatrendy. Vzájemné ovlivňování megatrendů i jejich působení na klíčové oblasti bylo hodnoceno v horizontu 15 až 35 let.

1049. Metoda křížových interakcí je používána pro odhalení a analýzu komplexních závislostí mezi mnoha proměnnými. Z tohoto důvodu je metoda vhodná pro predikci budoucích událostí. Umožňuje analyzovat vztahy a vzájemné působení proměnných, např. formou modelových map.⁴⁰⁹ Z výpovědí expertů a expertek byly vytvořeny multiparametrické modelové mapy, které vizualizují tři ukazatele.

1050. V případě, že by došlo ke změně podmínek u jednoho GMT u blízké homogenní skupiny, lze předpokládat, že dojde k ovlivnění bližších GMT relativně dříve než těch vzdálenějších. Zkoumán byl tedy i tzv. nepřímý efekt. Vazby vyobrazené v podobě modelových map poukazují na fakt, že GMT je nutné vidět jako proměnnou působící najednou na několik dalších GMT. Parametry, jež byly poskytnuty experty a expertkami, slouží ke konkretizaci vzájemného působení.⁴¹⁰

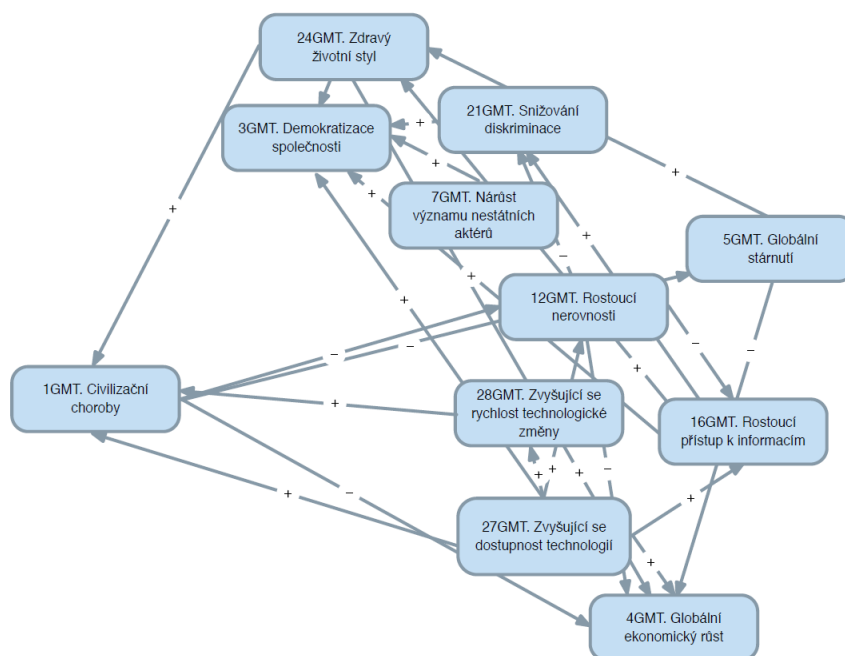
⁴⁰⁷ V rámci studie *Globální megatrendy pro aktualizovaný Strategický rámec udržitelného rozvoje: seznam globálních megatrendů* zpracované pro Úřad vlády Technologickým centrem Akademie věd České republiky a Centrem pro otázky životního prostředí UK v říjnu 2015 byl sestaven seznam všech globálních megatrendů. HAVRÁNEK, M.; POKORNÝ, O. (2016) *Globální megatrendy pro aktualizovaný Strategický rámec udržitelného rozvoje*.

⁴⁰⁸ Tamtéž, s. 4–5.

⁴⁰⁹ DUNN, W. N. (2016) *Public Policy Analysis*, s. 176.

⁴¹⁰ MILES, I.; SARITAS, O.; SOKOLOV, A. (2016) *Foresight for Science, Technology and Innovation*, s. 189.

1051. Na klíčovou oblast *Lidé a společnost* významně dopadá působení jedenácti GMT, jimiž jsou rostoucí Přístup k informacím, Zvyšující se rychlost technologické změny, Snižování diskriminace, Demokratizace společnosti, Zvyšující se dostupnost technologií, Zdravý životní styl, Nárůst významu nestátních aktérů, Globální ekonomický růst, Globální stárnutí, Rostoucí nerovnosti a Civilizační choroby.⁴¹¹

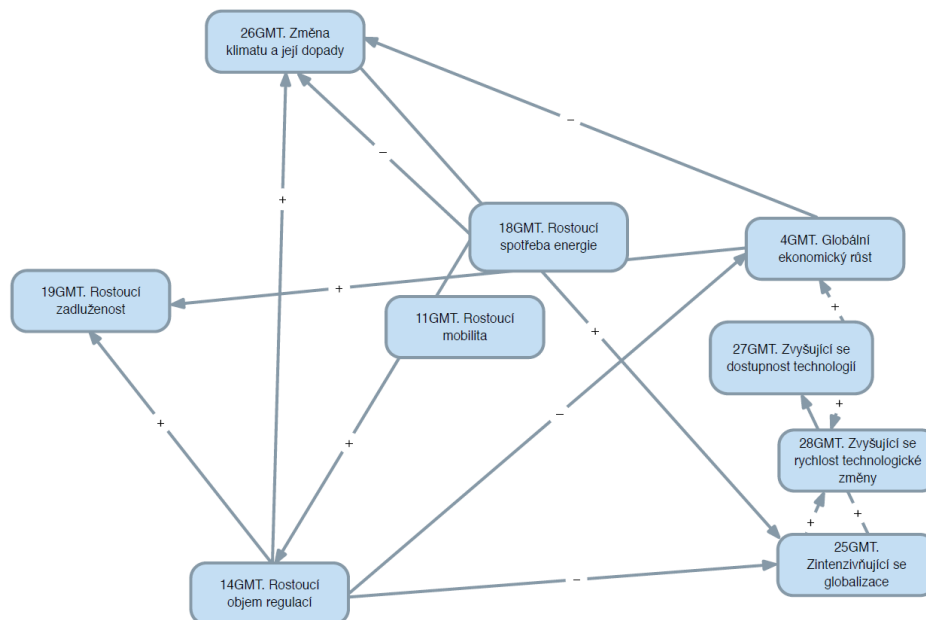

1052. Důsledky výše uvedených megatrendů a jejich vzájemného působení byly zohledněny při formulaci strategických cílů oblasti *Lidé a společnost* a jejich rozpracování do specifických cílů.⁴¹²

⁴¹¹ SOCIOTRENDY (2016) *Zhodnocení vazeb mezi vybranými globálními megatrendy a jejich vlivu na vybrané klíčové oblasti rozvoje České republiky do roku 2030*, s. 18–24.

⁴¹² Tamtéž, s. 44–45.

1053. Na klíčovou oblast *Hospodářský model* významně dopadá působení GMT Zvyšující se dostupnost technologií, Zvyšující se rychlost technologické změny, Zintenzivňující se globalizace, Globální ekonomický růst, Rostoucí spotřeba energie, Rostoucí zadluženost, Rostoucí mobilita, Rostoucí objem regulací, Změna klimatu.⁴¹³

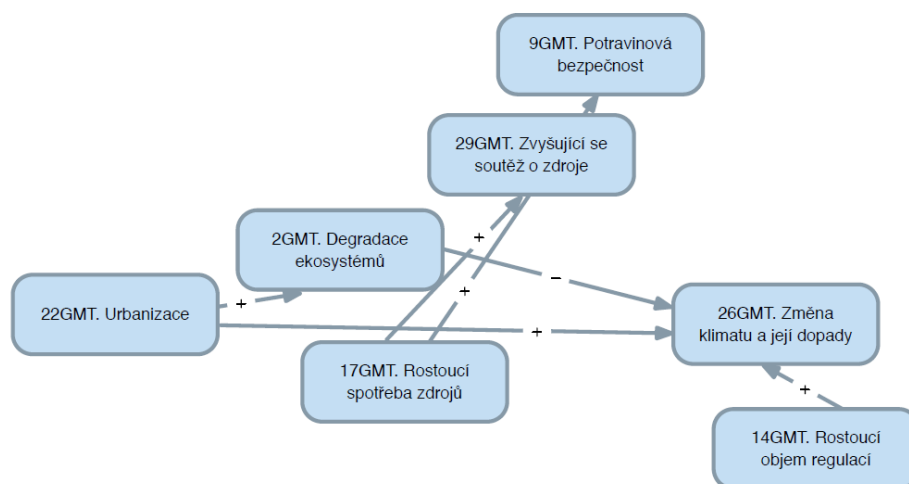

1054. Důsledky výše uvedených megatrendů a jejich vzájemného působení byly zohledněny při formulaci strategických cílů oblasti *Hospodářský model* a jejich rozpracování do specifických cílů.⁴¹⁴

⁴¹³ Tamtéž, s. 25–29.

⁴¹⁴ Tamtéž, s. 44–45.

1055. Na klíčovou oblast *Odolné ekosystémy* významně dopadá působení GMT Urbanizace, Potravinová bezpečnost, Rostoucí objem regulací, Rostoucí spotřeba zdrojů, Zvyšující se soutěž o zdroje, Změna klimatu a její dopady, Degradace ekosystémů.⁴¹⁵

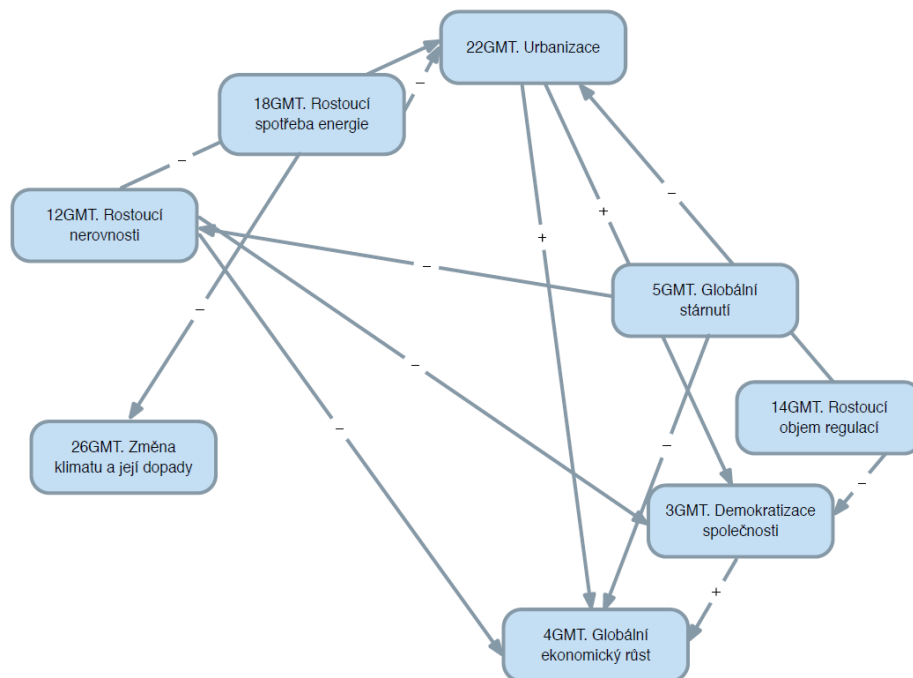

1056. Důsledky výše uvedených megatrendů a jejich vzájemného působení byly zohledněny při formulaci strategických cílů oblasti *Odolné ekosystémy* a jejich rozpracování do specifických cílů.⁴¹⁶

⁴¹⁵ Tamtéž, s. 29–30.

⁴¹⁶ Tamtéž, s. 45–46.

1057. Na klíčovou oblast *Obce a regiony* významně dopadá působení GMT Urbanizace, Demokratizace společnosti, Globální ekonomický růst, Globální stárnutí, Rostoucí objem regulací, Rostoucí spotřeba energie, Rostoucí nerovnosti, Změna klimatu a její dopady.⁴¹⁷

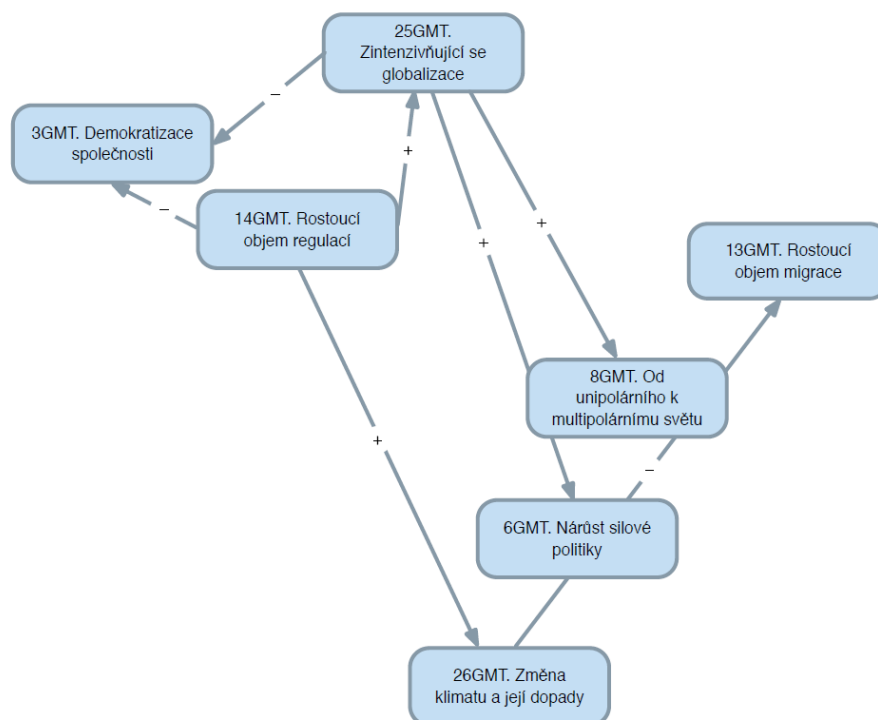

1058. Důsledky výše uvedených megatrendů a jejich vzájemného působení byly zohledněny při formulaci strategických cílů pro oblast *Obce a regiony* a jejich rozpracování do specifických cílů.⁴¹⁸

⁴¹⁷ Tamtéž, s. 31–34.

⁴¹⁸ Tamtéž, s. 47–49.

1059. Na klíčovou oblast *Globální rozvoj* významně dopadá působení GMT Od unipolárního k multipolárnímu světu, Zintenzivňující se globalizace, Demokratické společnosti, Rostoucí objem migrace, Rostoucí objem regulací, Nárůst silové politiky a Změna klimatu.⁴¹⁹

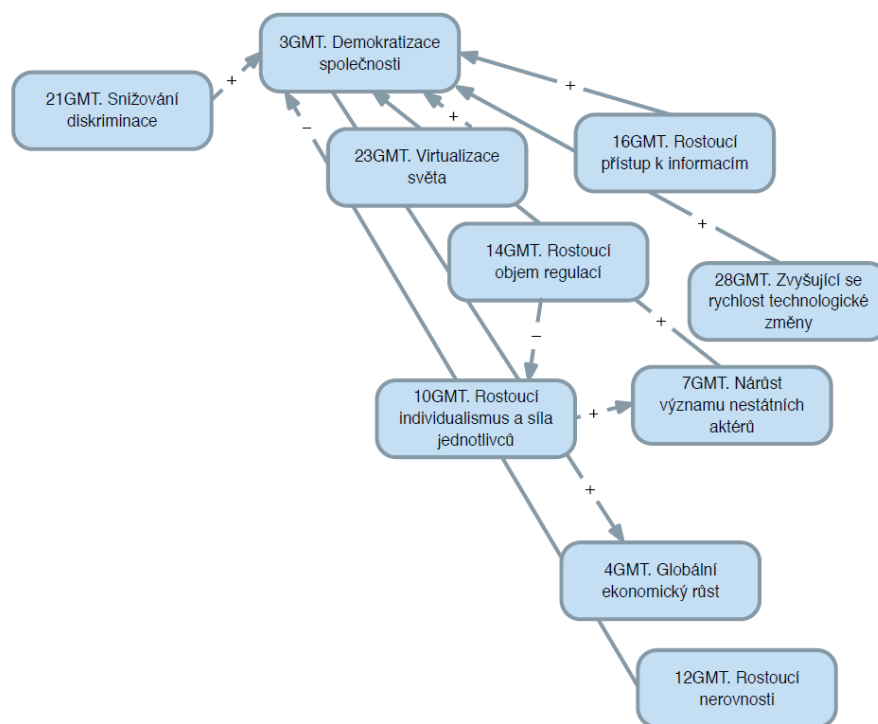

1060. Důsledky výše uvedených megatrendů a jejich vzájemného působení byly zohledněny při formulaci strategických cílů oblasti *Globální rozvoj* a jejich rozpracování do specifických cílů.⁴²⁰

⁴¹⁹ Tamtéž, s. 35–37.

⁴²⁰ Tamtéž, s. 48–49.

1061. Na klíčovou oblast *Dobré vládnutí* pro udržitelný rozvoj významně dopadá působení GMT Snižování diskriminace, Democratizace společnosti, Nárůst významu nestátních aktérů, Rostoucí přístup k informacím, Rostoucí individualismus a síla jednotlivců, Zvyšující se rychlost technologické změny, Virtualizace světa, Globální ekonomický růst, Nárůst nerovností.⁴²¹

1062. Důsledky výše uvedených megatrendů a jejich vzájemného působení byly zohledněny při formulaci strategických cílů oblasti *Dobré vládnutí* a jejich rozpracování do specifických cílů.⁴²²

⁴²¹ Tamtéž, s. 38–41.

⁴²² Tamtéž, s. 50–51.

Seznam literatury

- ACEMOGLU, D.; AUTOR, D. (2010) *Skills, Tasks and Technologies. Implications for employment and earning*. National Bureau of Economic Research. Dostupné z: <http://www.nber.org/papers/w16082.pdf>.
- ADAMS, R. B.; FERREIRA, D. (2004) Women in the Boardroom and their impact on governance and performance. *Journal of Financial Economics* 94, s. 291–309.
- ADLER, R. D. (2001) *Women in the Executive Suite Correlate to High Profits*. Glass ceiling Research Center. Dostupné z: <http://glass-ceiling.com/InTheNewsFolder/HBRArticlePrintablePage.html>.
- ADSERÀ, A. (2005) Vanishing Children: From high Unemployment to Low Fertility in Developed Countries. *American Economic Review Papers and Proceedings*. 95(2), s.198–193.
- ADSERÀ, A.; BOIX, C.; GUZI, M.; PYTLIKOVA, M. (2016): *Unstable Political Regimes and Wars as Drivers of International Migration*. [Unpublished manuscript presented at EALE conference in Ghent and EEA-ESEM congress in Geneva, 2016].
- ADSERÀ, A.; PYTLIKOVÁ, M. (2015): The Role of Language in Shaping International Migration. *Economic Journal* 125(586), s. F49–F81.
- ADSERÀ, A.; PYTLIKOVÁ, M. (2016) Language and Migration. In GINSBURG, V.; WEBER, O. (eds) *The Palgrave Handbook of Economics and Language*. Houndmills, Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- AGHION, P. (2012) *From growth theory to growth policy design*. Institute for Government, LSE Growth Commission. Dostupné z: http://www.lse.ac.uk/researchAndExpertise/units/growthCommission/documents/pdf/Aghion_GrowthDoc_Apr2012.pdf.
- AGORA CE. *Participativní rozpočet* [online]. Dostupné z: <http://participativnirozpocet.cz/>.
- ALESINA, A.; LA FERRARA, E. (2005) Ethnic diversity and economic performance. *Journal of Economic Literature* 43(3), s 762–800.
- ANSELL, C. (2011) *Pragmatist Democracy: Evolutionary Learning as Public Philosophy*. Oxford: Oxford University Press.
- ANSELL, CH.; TORFING, J. (ed.) (2014) *Public Innovation Through Collaboration and Design*. London, New York: Routledge.
- ANTTIROIKO, A.-V.; BAILEY, S.; VALKAMA, P. (2011) *Innovations in Public governance*. Amsterdam, Berlin, Tokyo, Washington, D. C.: IOS Press.
- AOPK ČR (AGENTURA OCHRANY PŘÍRODY A KRAJINY ČR) (2009) *Příroda a krajina České republiky. Zpráva o stavu 2009*. Dostupné z: [http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/news_091130_zpravaostavu/\\$FILE/zprava%20o%20stavu2009.pdf](http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/news_091130_zpravaostavu/$FILE/zprava%20o%20stavu2009.pdf).
- AOPK ČR (AGENTURA OCHRANY PŘÍRODY A KRAJINY ČR); EVERNIA S.R.O.; VÚKOZ (VÝZKUMNÝ ÚSTAV SILVA TAROUČY PRO KRAJINU A OKRASNÉ ZAHRADNICTVÍ, V. V. I.) (2010)

Vyhodnocení migrační propustnosti krajiny pro velké savce a návrh ochranných a optimalizačních opatření. [Projekt VaV SP/2d4/36/08]. Dostupné z: <http://www.ochranaprirody.cz/druhova-ochrana/migracni-koridory/>.

ARMINGEON, K.; SCHÄDEL, L. (2015) Social Inequality in Political Participation: The Dark Sides of Individualisation. *West European Politics*, 38(1), s. 1–27.

ARONSSON, G. (2005) Health and development opportunities for those in fixed-term employment. In GUSTAFSSON, R.; LUNDBERG, I. (eds.) *Worklife and Health in Sweden 2004*. Stockholm: National Institute for Working Life, s. 225–248.

ASOCIACE KRAJŮ (2014) *Metodika strategického řízení a plánování krajů ČR*.

ASPEN INSTITUT PRAGUE (2016) *Česko: Jak jsme na tom? 10. 11. 2016*. Dostupné z: http://www.aspeninstitutece.org/images_upload/files/Cesko2016/Cesko2016_studie_final.pdf

BANG, H. (2010) Everyday Makers and Expert Citizens: Active Participants in the Search for a New Governance, in FENWICK, J; McMILLAN, J. (ed.) (2010) *Public Management in the Postmodern Era: Challenges and Prospects*. Cheltenham UK, Northampton USA, s. 163–192.

BARTON, J.; PRETTY, J. (2010) What is the best dose of nature and green exercise for improving mental health? a multi-study analysis. *Environmental Science & Technology* 44, s. 3947–3955.

BASIC INCOME EARTH NETWORK. *BIEN/Basic Income Earth Network* [online]. Dostupné z: <http://www.basicincome.org/>.

BERLIANT, M.; FUJITA, M. (2011) The dynamics of knowledge diversity and economic growth. *Southern Economic Journal* 77, s. 856–884.

BERTELSMANN STIFTUNG (2016) *Sustainable Governance Index 2016*.

BEVIR, M.; RHODES, R. (2006) *Governance Stories*. London, New York: Routledge.

BIČÁKOVÁ, A.; KALÍŠKOVÁ, K. (2015) *Od mateřství k nezaměstnanosti: Postavení žen s malými dětmi na trhu práce*. IDEA studie 8-2015.

BIGGS, R.; SCHLÜTER, R.; SCHOON, M. (ed.) (2015) *Principles for Building Resilience: Sustaining Ecosystem Services in Social-Ecological Systems*. Cambridge: Cambridge University Press.

BIS (Bezpečnostní informační služba) (2012) *Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2011*. Dostupné z: <https://www.bis.cz/vyrocnizpravac2ed.html?ArticleID=26>.

BIS (Bezpečnostní informační služba) (2013) *Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2012*. Dostupné z: <https://www.bis.cz/vyrocnizprava015d.html?ArticleID=25>.

BIS (Bezpečnostní informační služba) (2016) *Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2015*. Dostupné z: <https://www.bis.cz/vyrocnizprava890a.html?ArticleID=1104>.

BOHNE, E.; GRAHAM, J.; RAADSCHELDERS, J.; LEHRKE, J. (2014) *Public Administration and the Modern State: Assessing Trends and Impact*. Houndmills, Basingstoke: Palgrave Macmillan.

BOIN, A.; VAN EETEN, J. (2013) The Resilient Organization. *Public Management Review* 15(3), s. 429–445.

- BORJAS, G. J. (2003) The labor demand curve is downward sloping: Reexamining the impact of immigration on the labor market. *Quarterly Journal of Economics*, 118(4), 1335–1374.
- BOURGON, J. (2011) *A New Synthesis of Public Administration: Serving in the 21st Century*. Kingston, Ont.: McGill – Queen's University Press.
- BOYD, E.; FOLKE, C. (ed.) (2011) *Adapting Institutions: governance, complexity and social-ecological resilience*. Cambridge: Cambridge University Press.
- BRATMAN, G. N.; DAILY, G. C.; LEVY, B. J.; GROSS, J. J. (2015) The benefits of nature experience: improved affect and cognition. *Landscape and Urban Planning* 138, s. 41–50.
- BRAUN, D.; HUTTER, S. (2016) Political trust, extra-representational participation and the openness of political systems. *International Political Science Review* 37(2).
- CAIRNEY, P. (2016) *The Politics of Evidence-based policy Making*. Houndmills, Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- CARD, D. (1990) The Impact of the Mariel Boatlift on the Miami Labor Market. *Industrial and Labor Relations Review*, 43(2).
- CATTANEO, C.; FIORIO, C.; PERI, G. (2015) What Happens to the Careers of European Workers When Immigrants "Take Their Jobs"? *Journal of Human Resources* 50(3), s. 655-693.
- CENIA (2015) *Portál MA21*. Dostupné z: <http://ma21.cenia.cz/DatabázeMA21prohlížení/Statistiky/základnístatistikyMA21/tabid/759/language/cs-CZ/Default.aspx>.
- CENIA; MŽP ČR (MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČR) (2015) *Zpráva o životním prostředí ČR 2014*. Dostupné z: [http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/zpravy_o_stavu_zivotniho_prostredi_publikace/\\$FILE/SOPSPZP-ZPRAVA_ZPCR_2014-20160201.pdf](http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/zpravy_o_stavu_zivotniho_prostredi_publikace/$FILE/SOPSPZP-ZPRAVA_ZPCR_2014-20160201.pdf).
- CPS (Committee for Political Sociology – International Sociological Association), *Members and Activists of Political Parties*. [Working group.] Dostupné z: <http://www.projectmapp.eu/databases/>.
- CRIVELLI, E.; DE MOOIJ, R.; KEEN, M. (2015) *Base Erosion, Profit Shifting and Developing Countries*. [IMF Working Paper 15/118]. Dostupné z: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2015/wp15118.pdf>.
- CVVM (CENTRUM PRO VÝZKUM VEŘEJNÉHO MÍNĚNÍ) (2015) *Výzkum Naše společnost, v 15-09, Názory veřejnosti na důvody vstupu do politické strany*. Dostupné z: http://cvvm.soc.cas.cz/en/media/com_form2content/documents/c1/a7205/f3/pv151002b.pdf.
- CVVM (CENTRUM PRO VÝZKUM VEŘEJNÉHO MÍNĚNÍ) (2016) *Výzkum Naše společnost, v 16-02, Angažovanost občanů a zájem o politiku*. Dostupné z: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7535/f3/pd160330.pdf.
- CVVM (CENTRUM PRO VÝZKUM VEŘEJNÉHO MÍNĚNÍ) (2016) *Výzkum Naše společnost, v 16-02, Názor na nedemokratické alternativy politického systému*. Dostupné z: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7529/f3/pd160324.pdf.
- CVVM (CENTRUM PRO VÝZKUM VEŘEJNÉHO MÍNĚNÍ) (2016) *Výzkum Naše společnost, v 16-02, Názory občanů na fungování demokracie a lidská práva v ČR*. Dostupné z: http://cvvm.soc.cas.cz/en/media/com_form2content/documents/c1/a7294/f3/pd160318.pdf.

CVVM (CENTRUM PRO VÝZKUM VEŘEJNÉHO MÍNĚNÍ) (2016) *Výzkum Naše společnost, v 16-02, Zájem politiků o občany a možnosti občanů ovlivnit veřejnou sféru*. Dostupné z: http://cvvm.soc.cas.cz/en/media/com_form2content/documents/c1/a7295/f3/pd160322.pdf.

CVVM (CENTRUM PRO VÝZKUM VEŘEJNÉHO MÍNĚNÍ) (2016) *Výzkum Naše společnost, 16-03, Vliv na politické rozhodování*. Dostupné z: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7539/f3/pd160408.pdf.

CVVM (CENTRUM PRO VÝZKUM VEŘEJNÉHO MÍNĚNÍ) (2016) *Výzkum Naše společnost, 16-04, Spokojenost s životem*. Dostupné z: <http://cvvm.soc.cas.cz/vztahy-a-zivotni-postoje/spokojenost-s-zivotem-duben-2016>.

CVVM (CENTRUM PRO VÝZKUM VEŘEJNÉHO MÍNĚNÍ) (2016) *Výzkum Naše společnost, v 16-09, Postoje obyvatel České republiky k politickým stranám*. Dostupné z: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7611/f3/pv161107a.pdf.

ČERMÁK, D.; VOBECKÁ, J. A KOL. (2011) *Spolupráce, partnerství a participace v místní veřejné správě: význam, praxe, příslib*. Praha: SLON.

ČERNOCH, F.; OSIČKA, J.; ACH-HÜBNER, R.; DANČÁK, B. (2015) *Energiewende: current state, future development and the consequences for the Czech republic*. Brno: Masaryk university.

ČÍZEK, L.; KONVIČKA, M.; BENEŠ, J.; FRIC, Z. (2009) Zpráva o stavu země: Odhmyzeno. Jak se daří nejpočetnější skupině obyvatel České republiky? *Vesmír 88*, červen 2009, s. 386–389.

ČLOVĚK V TÍSNI (2006) *Transformation: The Czech Experience*. Praha: Člověk v tísni s podporou MZV.

ČNB (ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA). Databáze ARAD. ČNB [online]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz/docs/ARADY/HTML/index.htm>.

ČSSZ (ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ) (2015) Vyplácené invalidní důchody ve stavu k 21. 12. 2015. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/o-cssz/informace/statistiky/duchodova-statistika/vyplacene-invalidni-duchody-v-cr-dle-skupin-diagnoz/vyplacene-invalidni-duchody-v-cr-dle-skupin-diagnoz.htm>.

ČSÚ (2004) *Šetření ENERGO 2004*. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vysledky-z-roku-2004>.

ČSÚ (2009) *Tisková zpráva Postavení venkova v krajích ČR*. [1. prosince 2009] Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/postaveni_venkova_v_krajich_cr.

ČSÚ (2013) *Projekce obyvatelstva České republiky (Projekce 2013)*. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/projekce-obyvatelstva-ceske-republiky-do-roku-2100-n-fu4s64b8h4>.

ČSÚ (2013) *Zaostřeno na ženy a muže – 2013*. [Genderové statistiky] Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/1413-13-r_2013-13.

ČSÚ (2014) *Demografická ročenka ČR 2014*. H14 Zahraněční stěhování podle státního občanství, pohlaví a věkových skupin – přistěhovalí. [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/demograficka-rocenka-ceske-republiky-2014>.

ČSÚ (2014) *Dojíždka do zaměstnání a do škol podle Sčítání lidu, domů a bytů 2011. Dojíždkové proudy*. [CD]

- ČSÚ (2014) *Národnostní struktura obyvatel*, 30. 6. 2014. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20551765/170223-14.pdf>.
- ČSÚ (2014) T14 *Cizinci podle kategorií pobytu, pohlaví a občanství k 31. 12. 2013*. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11292/27914491/1312_c01t14.pdf/17c97f0e-03e1-4a81-84e0-02695b9a637b?version=1.0.
- ČSÚ (2014) *Účty materiálových toků (vybrané indikátory) 2014*. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ucty-materialovych-toku-vybrane-indikatory-2014>.
- ČSÚ (2014) *Životní pohoda českých obyvatel*. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/zivotni-pohoda-ceskych-obyvatel-2013-9o3rqgacqy>.
- ČSÚ (2015) *Demografická příručka – 2014*. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/demograficka-prirucka-2014>.
- ČSÚ (2015) *Malý lexikon obcí České republiky 2015*. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/maly-lexikon-obci-ceske-republiky-2015>.
- ČSÚ (2015) *Pohyb obyvatelstva – 2014*. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/pohyb-obyvatelstva-4-ctvrtleti-2014-jvieveamvff>.
- ČSÚ (2015) *Příjmy a životní podmínky domácností - 2014*. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/prijmy-a-zivotni-podminky-domacnosti-2014>.
- ČSÚ (2016) *ČR v mezinárodním srovnání*. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ceska-republika-v-mezinarodnim-srovnani>.
- ČSÚ (2016) *Inovační aktivity podniků v ČR 2012-2014*. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/inovacni-aktivity-podniku-v-cr-2012-az-2014>.
- ČSÚ (2016) *Produkce, využití a odstranění odpadů - 2015*. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/produkce-vyuziti-a-odstraneni-odpadu-2015>.
- ČSÚ (2016) *Trh práce v ČR – časové řady – 1993–2015*. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/403r-k-mira-nezamestnanosti-dle-vekovych-skupin-a-vzdelani-r2otx8yu4p>.
- ČSÚ (2016) *Ukazatele výzkumu a vývoje za rok 2015*. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ukazatele-vyzkumu-a-vyvoje-2015>.
- ČSÚ (2016) *Volby.cz*. [online]. Dostupné z: www.volby.cz.
- ČSÚ (2016) *Vývoj obyvatelstva České republiky – 2015*. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-obyvatelstva-ceske-republiky>.
- ČSÚ (2016) *Zaostřeno na ženy a muže – 2016*. [Genderové statistiky] Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/gender/2-gender_uvod.
- ČSÚ a NIPOS (2016) *Výsledky účtu kultury ČR za rok 2014*. Praha. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vysledky-uctu-kultury-2014>.
- ČSÚ. Databáze národních účtů. ČSÚ [online]. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenka.indexnu>.
- ČŠI (ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE) (2013) *Hlavní zjištění PISA 2012: matematická gramotnost patnáctiletých žáků*.

- ČŠI (ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE) (2014) *Mezinárodní šetření PISA 2012: národní zpráva. Schopnost patnáctiletých žáků řešit problémy.*
- ČÚZK (ČESKÝ ÚŘAD ZEMĚMĚŘICKÝ A KATASTRÁLNÍ) (2016) *Souhrnné přehledy o půdním fondu z údajů katastru nemovitostí ČR 2009-2015.*
- DABLA-NORRIS, E.; KOCHHAR, K.; SUPHAPHIPHAT, N.; RICKA, F.; TSOUNTA, E. (2015) *Causes and Consequences of Income Inequality: A global perspective.* [IMF Staff Discussion Note]. Dostupné z: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/sdn/2015/sdn1513.pdf>.
- DANIŠ, P. (2016) *Děti venku v přírodě: ohrožený druh?* Tereza. Dostupné z: http://jdeteven.cz/_files/userfiles/Publikace/Deti_venku_v_priode_2016_web.pdf.
- DE VRIES, H.; BEKKERS, V.; TUMMERS, L. (2016) Innovation in the Public Sector: A Systematic Review and Future Research Agenda. *Public Administration* 94(1), s. 146–166.
- DEL VICARIO, M.; BESSI, A.; ZOLLO, F.; PETRONI, F.; SCALA, A.; CALDERELLI G.; STANLEY, H. E.; QUATTROCIOCCI, W. (2016) The spreading of misinformation online. *Proceedings of the National Academy of Sciences* 113(3), s. 554–559. Dostupné z: <http://www.pnas.org/lookup/doi/10.1073/pnas.1517441113>.
- DELLA PORTA, D. (2013) *Can Democracy Be Saved? Participation, Deliberation and Social Movements.* Cambridge UK, Malden USA: Polity Press.
- DRAHOKOUPIL, J.; FABO, B. (2016). *The platform economy and the disruption of the employment relationship. ETUI Policy Brief: European Economic, Employment and Social Policy 5/2016.* Dostupné z: <https://www.etui.org/Publications2/Policy-Briefs/European-Economic-Employment-and-Social-Policy/The-platform-economy-and-the-disruption-of-the-employment-relationship>.
- DRYZEK, J. (2006) *Deliberative Global Politics: Discourse and Democracy in Divided World.* Cambridge UK, Malden USA: Polity Press.
- DUBSKÁ, D.; ZEMAN, J. (2015) *Analýza vývoje indikátorů nerovnosti v ČR a jejich dopad na růstový potenciál ČR.* Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/ppov/udrzitelny-rozvoj/CR-2030/dubska-Analyza-defin-vc-priloh-C-opraveno_def_2016_11_24.pdf.
- DUIT, A. (2016) Resilience Thinking: lessons for public administration. *Public Administration* 94(2), s. 364–380.
- DUNLEAVY, P.; MARGETTS, H.; BASTOW, S.; TINKLER, J. (2005) New public management is dead: long live digital-era governance. *Journal of Public Administration Research and Theory* 16(3), s. 467–494.
- DUNLEAVY, P.; MARGETTS, H.; BASTOW, S.; TINKLER, J. (ed.) (2008) *Digital Era governance: IT corporations, the state and the e-government.* 2. edition. Oxford: Oxford University Press.
- DUNN, W. N. (2016) *Public Policy Analysis: An Introduction.* 5. edition. New York: Routledge.
- DURDÍK, P. (2013) Vlastnická práva a územní plánování. *Moderní obec* [online]. Dostupné z: <http://moderniobec.cz/vlastnicka-prava-a-uzemni-planovani/>.
- DUŠEK, L.; BARTUŇKOVÁ, M.; MUŽÍK, J. (2016) *Personální kapacity lékařů v rezortu zdravotnictví – predikce potřeb.* Analýza stavu k 31. 12. 2015 a predikce vývoje do roku 2025–2040. [NZIS ČR, Institut biostatistiky a analýz Masarykovy university.] Dostupné z: http://www.mzcr.cz/dokumenty/spoluprace-ministerstev-zdravotnictvi-a-skolstvi-s-dekany-lekarskych-fakult-stab_12643_3438_1.html.

- DUTTA, S.; LANVIN, B.; WUNSCH-VINCENT, S. (ed.) (2016) *The Global Innovation Index 2016*.
- EEA (EUROPEAN ENVIRONMENT AGENCY) (2013) *Environment and human health*. [Joint EEA-JRC report.]. Dostupné z: <http://www.eea.europa.eu/publications/environment-and-human-health>.
- EEA (EUROPEAN ENVIRONMENT AGENCY) (2015) *European environment — state and outlook 2015: assessment of global megatrends*. Dostupné z: <http://www.eea.europa.eu/soer-2015/global/action-download-pdf>.
- EIGE (EUROPEAN INSTITUTE FOR GENDER EQUALITY) (2015) *Gender Equality Index 2015: Measuring gender equality in the EU 2005–2012*. Dostupné z: <http://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/mh0215616enn.pdf>.
- EIPA (EUROPEAN INSTITUTE OF PUBLIC ADMINISTRATION). Best practices and overall results. *EPSA 2015* [online]. Dostupné z: http://www.epsa2015.eu/files/Full%20list%20of%20EPSA%202015%20Eligible%20Applications_incl.%20submitting%20organisations%20RevCRO.pdf.
- EIU (ECONOMIST INTELLIGENCE UNIT) (2016) *Democracy Index 2015*.
- EK (EVROPSKÁ KOMISE) (2009) *Sustainability Report 2009*. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/pages/publication15998_en.pdf.
- EK (EVROPSKÁ KOMISE) (2010) *2020 Energy Strategy*. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/energy/en/topics/energy-strategy-and-energy-union/2020-energy-strategy>.
- EK (EVROPSKÁ KOMISE) (2012) *Fiscal Sustainability Report 2012*. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2012/pdf/ee-2012-8_en.pdf.
- EK (EVROPSKÁ KOMISE) (2013) *EU 2013 Report on Policy Coherence for Development*. Dostupné z: https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/pcd-report-2013_en.pdf.
- EK (EVROPSKÁ KOMISE) (2013) *European Public Sector Innovation Scoreboard 2013: a pilot exercise*. Dostupné z: <http://bookshop.europa.eu/en/european-public-sector-innovation-scoreboard-2013-pbNBAZ13001/>.
- EK (EVROPSKÁ KOMISE) (2013) *Sustainable development in the European Union: 2013 monitoring report of the EU Sustainable Development Strategy*. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/6975281/KS-GT-15-001-EN-N.pdf>.
- EK (EVROPSKÁ KOMISE) (2014) *Komunitně vedený místní rozvoj*. Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/community_cs.pdf.
- EK (EVROPSKÁ KOMISE) (2015) *Gender balance on corporate boards* [Factsheet]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/womenonboards/factsheet_women_on_boards_web_2015-10_en.pdf.
- EK (EVROPSKÁ KOMISE) (2015) *Gender pay gap in the Czech Republic*. Dostupné z: http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/gender_pay_gap/gpg_country_factsheet_cz_2015_en.pdf.
- EK (EVROPSKÁ KOMISE) (2015) *Quality of Public Administration: a Toolbox for Practicioners*. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=3&langId=en&keywords=&langSel=&pubType=434>.

EK (EVROPSKÁ KOMISE) (2015) *Rámec politiky v oblasti klimatu a energetiky v období 2020–2030*. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/energy/en/topics/energy-strategy-and-energy-union/2030-energy-strategy>.

EK (EVROPSKÁ KOMISE) (2015) *Sustainable development in the European Union: 2015 monitoring report of the EU Sustainable Development Strategy*. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/5760249/KS-02-13-237-EN.PDF>.

EK (EVROPSKÁ KOMISE) (2015) *Taxation Trends in the European Union: 2015 edition*. Dostupné z: https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/eco_analysis_report_2015.pdf.

EK (EVROPSKÁ KOMISE) (2016) *Behavioral Insights Applied to Policy: European Report 2016*. Dostupné z: http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC100146/kjna27726enn_new.pdf.

EK (EVROPSKÁ KOMISE) (2016) Database AMECO. *European Commission* [online]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/indicators-statistics/economic-databases/macro-economic-database-ameco/ameco-database_en

EK (EVROPSKÁ KOMISE) (2016) *Digital Economy and Society Index 2016 Country Profile Czech Republic*. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/desi-2016-country-profiles>.

EK (EVROPSKÁ KOMISE) (2016) *Doporučení pro Doporučení Rady k národnímu programu reform České republiky na rok 2016 a stanovisko Rady ke konvergenčnímu programu České republiky z roku 2016*. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2016/csr2016_czech_cs.pdf.

EK (EVROPSKÁ KOMISE) (2016) *Evropský program pro ekonomiku sdílení*. [Sdělení Evropské komise č. 356 Evropskému parlamentu, Radě EU, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů] 2. 6. 2016. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/16881>.

EK (EVROPSKÁ KOMISE) (2016) *Fiscal Sustainability Report 2015*. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/eeip/ip018_en.htm.

EK (EVROPSKÁ KOMISE) (2016) *Flesh Eurobarometr 438*. [Report.] The use of collaborative platforms.

EK (EVROPSKÁ KOMISE) (2016) *Review of greening after one year*. Dostupné z: http://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/direct-support/pdf/2016-staff-working-document-greening_en.pdf.

EK (EVROPSKÁ KOMISE) (2016) *Zpráva o České republice 2016*. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europe2020/making-it-happen/country-specific-recommendations/index_en.htm.

EK (EVROPSKÁ KOMISE) Innovation Output Indicator. *European Commission* [online]. Dostupné z <https://rio.jrc.ec.europa.eu/en/stats/innovation-output-indicator>.

EK (EVROPSKÁ KOMISE) The Innovation Union Scoreboard. *European Commission* [online]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/facts-figures/scoreboards/index_en.htm.

- ENERGETICKÝ REGULAČNÍ ÚŘAD (2015) *Roční zpráva o provozu ES ČR*. Dostupné z: http://www.eru.cz/documents/10540/462820/Rocni_zprava_provoz_ES_2015.pdf.
- EP (EVROPSKÝ PARLAMENT) (2016) *Industry 4.0*. [Study for the ITRE Committee.] Dostupné z: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/570007/IPOL_STU\(2016\)570007_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/570007/IPOL_STU(2016)570007_EN.pdf).
- EUROFOUND (2012) *Employment trends and policies for older workers in the recession*. Dostupné z: <https://www.eurofound.europa.eu/printpdf/publications/report/2012/labour-market-social-policies/employment-trends-and-policies-for-older-workers-in-the-recession>.
- EUROFOUND (2014) *Drivers of recent job polarisation and upgrading in Europe: European Jobs Monitor 2014*. Dostupné z: https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef1419en.pdf.
- EUROFOUND (2015) *Recent developments in temporary employment: Employment growth, wages and transitions*. Dostupné z: http://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef1557en.pdf.
- EUROFOUND (2016) *6th European Working Conditions Survey: Overview Report*. Dostupné z: https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef1634en.pdf.
- EUROPEAN AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS; UNITED NATIONS DEVELOPMENT PROGRAMME (2012) *The situation of Roma in 11 EU Member States. Survey results at a glance*. Dostupné z: <http://www.equineteurope.org/FRA-UNDP-launch-report-on-the>.
- EUROSTAT (2013) *At risk of poverty or social exclusion in the EU27*. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/5162014/3-26022013-AP-EN.PDF/f3037078-2e64-47b6-ba81-514c699975c5>. [Tisková zpráva 28/2013 z 26. 2. 2013.]
- EUROSTAT (2013) *Quality of life in Europe – facts and views – overall life satisfaction*. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Quality_of_life_in_Europe_-_facts_and_views_-_overall_life_satisfaction.
- EUROSTAT (2014) *Living Conditions in Europe: 2014 edition*. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/6303711/KS-DZ-14-001-EN-N.pdf/d867b24b-da98-427d-bca2-d8bc212ff7a8>.
- EUROSTAT (2014) *Public Health*. Health expectancy. Healthy Life Years at birth, at age 65. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/health/dyna/echi/datatool/index.cfm?indlist=40a>.
- EUROSTAT (2016) Average number of rooms per person by type of household and income group from 2003 – EU-SILC survey. *Eurostat* [online]. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ilc_lvho04&lang=en.
- EUROSTAT (2016) Database Employment and Unemployment. Labour Force Survey. *Eurostat* [online]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/lfs/data/database>.
- EUROSTAT (2016) Long-term unemployment by sex - annual average. *Eurostat* [online]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-datasets/-/UNE_LTU_A.

EUROSTAT (2016) *Mortality and life expectancy statistics*. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Mortality_and_life_expectancy_statistics.

EUROSTAT. Table Temporary employees as percentage of the total number of employees. [online] *Eurostat*. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tesem110&plugin=1>.

EUROSTAT. Dataset Annual enterprise statistics by size class for special aggregates of activities (NACE Rev. 2) [sbs_na_sca_r2]. *Eurostat* [online]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/sbs_na_sca_r2.

EUROSTAT. Dataset Greenhouse Gas Emissions (source: EEA) [env_air_gge]. *Eurostat* [online]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/env_air_gge.

EUROSTAT. Dataset National Accounts aggregates by industry (up to NACE A*64) [nama_10_a64]. *Eurostat* [online]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/nama_10_a64.

EUROSTAT. Dataset Resource productivity [env_ac_rp]. *Eurostat* [online]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/env_ac_rp.

EUROSTAT. Dataset Simplified energy balances - annual data [nrg_100a]. *Eurostat* [online]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/nrg_100a.

EUROSTAT. Dataset Structure of taxes by economic function [gov_a_tax_str]. *Eurostat* [online]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/gov_a_tax_str.

EUROSTAT. Dataset Total intramural R&D expenditure (GERD) by sectors of performance [rd_e_gerdtot]. *Eurostat* [online]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/rd_e_gerdtot.

EUROSTAT. Youth unemployment by sex, age and educational attainment level. *Eurostat* [online]. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=yth_empl_090&lang=en.

EVROPSKÁ UNIE (2016) *Shared Vision, Common Action: a Stronger Europe*. Dostupné z: https://europa.eu/globalstrategy/sites/globalstrategy/files/eugs_review_web.pdf.

FAO (FOOD AND AGRICULTURE ORGANIZATION OF THE UNITED NATIONS) (2014) *The State of World Fisheries and Aquaculture: Opportunities and Challenges*. Dostupné z: <http://www.fao.org/3/a-i3720e.pdf>.

FEŘTOVÁ, M.; ŠPAČKOVÁ, P.; OUŘEDNÍČEK, M.; HÁNA, D.; JÍCHOVÁ, J. (2015) *Metodika hodnocení vývoje území s využitím přístupu Territorial Impact Assessment: Hodnocení územních dopadů změn významného zaměstnavatele v regionu*. [Druhá verze.] Praha: Přírodovědecká fakulta.

FIALA, D.; FUČÍK, P.; HRUŠKA, J.; ROSENDORF, P.; SIMON, O. (2013) Fosfor v centru pozornosti. In *Vodní hospodářství* 63(8), s. 247–250.

FISHKIN, J. (2009) *When the People Speak: Deliberative Democracy and Public Consultation*. Oxford: Oxford University Press.

FISCHER, F. (2003) *Reframing Public Policy: Discursive Politics and Deliberative Practices*. Oxford: Oxford University Press.

- FISCHER, F. (2009) *Democracy and Expertise: Reorienting Policy Inquiry*. Oxford: Oxford University Press.
- FOND DALŠÍHO VZDĚLÁVÁNÍ (2015) *Předvídání kvalifikačních potřeb: koncept – metody – data*. [Výstup projektu předvídání kvalifikačních potřeb Překvap.] *Čtvrtá průmyslová revoluce a zaměstnanost*. Dostupné z: <https://koopolis.cz/sekce/knihovna/407-prekvap-predvidani-vyvoje-trhu-prace-a-zkvalitnovani-vystupu-tohoto-predvidani>.
- FOND DALŠÍHO VZDĚLÁVÁNÍ (2015) *Předvídání kvalifikačních potřeb: koncept – metody – data*. [Výstup projektu předvídání kvalifikačních potřeb Překvap.] *Vývoj odvětví. Projekce pracovních míst a zaměstnanosti v ČR do roku 2025 podle odvětví*. Dostupné z: <https://koopolis.cz/sekce/knihovna/407-prekvap-predvidani-vyvoje-trhu-prace-a-zkvalitnovani-vystupu-tohoto-predvidani>.
- FÓRUM 50 %. Zastoupení žen a mužů v politice. *Fórum 50%* [online]. Dostupné z: <http://padesatprocent.cz/cz/statistiky/zastoupeni-zen-a-muzu-v-politice>.
- FRANCOEUR, C.; LABELLE, R.; SINCLAIR-DESGAGNÉ, B. (2008) Gender diversity in corporate governance and top management, *Journal of Business Ethics* (81)1, s. 83-95.
- FREY, C. B.; OSBORNE, M. (2013): *The Future of Employment: How Susceptible are Jobs to Computerisation?* Oxford Martin Programme on Technology and Employment. Dostupné z: <http://www.oxfordmartin.ox.ac.uk/downloads/academic/future-of-employment.pdf>.
- FULLER, R. A.; IRVINE, K. N.; DEVINE-WRIGHT, P.; WARREN, P. H.; GASTON, K. J. (2007) Psychological benefits of greenspace increase with biodiversity. *Biology Letters* 3, s. 390–394.
- GAC (2015) *Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR*, Praha.
- GALLEGO, A. (2010) Understanding Unequal Turnout: Education and Voting in Comparative Perspective. *Electoral Studies*, 29(2), s. 239–248.
- GASTIL, J.; KNOBLOCH, K.; KAHAN, D.; BRAMAN, D. (2016) Participatory Policymaking Across Cultural Cognitive Divides. *Public Administration* 94(4), s. 970–987.
- GGDC (GRONINGEN GROWTH AND DEVELOPMENT CENTRE) (2013) *The Maddison-Project*. Dostupné z: <http://www.ggdc.net/maddison/maddison-project/home.htm>, verze z roku 2013.
- GIEBLER, H.; MERKEL, W. (2016) Freedom and Equality in Democracies. *International Political Science Review* 37(5).
- GORINAS, C.; PYTLIKOVÁ, M. (2015) The Influence of Attitudes toward Immigrants on International Migration. *International Migration Review* 49(4), s. 1–36.
- GREEN CLIMATE FUND. Resources mobilized. *Green Climate Fund* [online]. Dostupné z: <http://www.greencclimate.fund/partners/contributors/resources-mobilized>.
- GRÖNLUND, K.; BÄCHTIGER, A.; SETÄLÄ, M. (eds.) (2014) *Deliberative Mini-Publics: Involving Citizens in the Democratic Process*. Colchester: ECPR Press
- GRÖNLUND, K.; HERNE, K.; SETÄLÄ, M. (2015) Does Enclave Deliberation Polarize Opinions? *Political Behaviour* 37(4), s. 995–1020.
- HAHEY, T.; SMYTH, E.; SIRGY, M. J.; RAHTZ, D. (2004) Do subjective indicators measure welfare? Evidence from 33 European societies. *European Societies*. 6(1), s. 61–73.

- HAJER, M.; WAGENAAR, H. (ed.) (2003) *Deliberative Policy Analysis: Understanding Governance in the Network Society*. Cambridge: Cambridge University Press.
- HAMPL, O.; KOTRBA, V. (2015) *Mapování transferů mezi rodinou a společností zprostředkovaných státem*. [1. část, jednogenerační ukazatele.] Dostupné z: <http://www.duchodova-komise.cz/wp-content/uploads/2015/02/O.-Hampl-V.-Kotrba-Mapování-transferů-mezi-rodinou-a-společností-zprostředkovaných-státem-1.-část-jednogenerační-ukazatele-leden-2015.pdf>.
- HAMPLOVÁ, D. (2006) *Mimomanželská plodnost v České republice po roce 1989*.
- HANSON, G.; MCINTOSH, C. (2016) *Is the Mediterranean the new Rio Grande? US and EU immigration pressures in the long run*. UC San Diego Library Digital Collections. NBER Working Paper No. 22622. Dostupné z: <http://www.nber.org/papers/w22622>.
- HANUSCHEK, E. A.; SCHWERDT, G.; WOESSMANN, L.; ZHANG, L. (2015) *General Education, Vocational Education, and Labor-Market Outcomes over the Life-Cycle*. Hoover Economics Institution, Economics Working Paper 15113. Dostupné z: http://www.hoover.org/sites/default/files/research/docs/15113_-_hanushek_schwerdt_woessmann_and_zhang_-_general_education_vocational_education_and_labor-market_outcomes_over_the_life-cycle.pdf.
- HAVRÁNEK, M.; POKORNÝ, O. (2016) *Globální megatrendy pro aktualizovaný Strategický rámec udržitelného rozvoje*. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/assets/ppov/udrzitelny-rozvoj/CR-2030/Prehled-globalnich-megatrendu.pdf>.
- HEAD, B. (2015) Toward more „evidence-informed“ Policy Making? *Public Administration Review* 76(3), s. 472–484.
- HINTERKÖRNER, P. (2013) Veřejný prostor v jezerním městě Aspern. Veřejný prostor, veřejná prostranství: *Sborník z konference AUÚP*.
- HIRŠL, J. (2004) Příspěvky českého státu rodinám na náklady spojené s výchovou dětí. *Demografie*. 2004(3). Dostupné z: <http://www.duchodova-komise.cz/wp-content/uploads/2014/12/Demografie-3-2004-revue-pro-v%C3%BDzkum-popula%C4%8Dn%C3%ADho-v%C3%BDvoje.pdf>.
- HLOUŠEK, V. (2012) Věci veřejné: politické podnikání strany typu firmy. *Politologický časopis* 19(4), s. 322–340.
- HÖHNE, S.; KUCHAROVÁ, V.; PALONCYOVÁ, J. (2016) *Rodiny s dětmi v České republice: Sociodemografická struktura, finanční a materiální podmínky*. Praha: VÚPSV, v. v. i.
- HONG, L., PAGE, S. E. (2001) Problem solving by heterogeneous agents. *Journal of Economic Theory* 97(1), s. 123–163.
- HONG, L.; PAGE, S. E. (2004) Groups of diverse problem solvers can outperform groups of high-ability problem solvers. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 101(46), s. 123–139.
- HOOD, C. (2011) *The Blame Game: spin, bureaucracy and self-preservation in governments*. Princeton: Princeton University Press.

- HOOD, C.; DIXON, R. (2015) *A Government that Worked Better and Cost Less?: Evaluating Three Decades of Reform and Change in UK Central Government*. Oxford: Oxford University Press.
- HOOGHE, M.; MARIEN, S. (2013) A Comparative Analysis of the Relation between Political Trust and Forms of Political Participation in Europe. *European Societies* 15(1).
- HORÁK, P. (2009) Implementace české aktivační politiky na lokální úrovni a princip individualizace. In SIROVÁTKA, T.; WINKLER, J.; ŽIŽLAVSKÝ, M. (ed.) (2009) *Nejistoty na trhu práce*. Praha: SLON, s. 148–179.
- HORÁK, P.; HORÁKOVÁ, M. (2009) Role liniových pracovníků ve veřejné politice. *Sociologický časopis* 45(2), s. 369–395.
- HRUŠKA, J.; CIENCIALA, E. (eds.) (2001) *Dlouhodobá acidifikace a nutriční degradace lesních půd – limitující faktor současného lesnictví*. Praha: MŽP ČR.
- HUNTLEY, B.; GREEN, R. E.; COLLINGHAM Y. C.; WILLIS, S. G. (2007) *Climatic Atlas of European Breeding Birds*. Barcelona: Lynx Edicions.
- CHANDLER, D. (2014) Beyond neoliberalism: resilience, the new art of governing complexity. *Resilience* 2(1), s. 47–63.
- CHISWICK, B. R. (1999) Are immigrants favourably self-selected? *American Economic Review* 89(2), s. 181-185. CHOMYNOVÁ, P.; CSÉMY, L.; MRAVČÍK, V. (2016) *Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách (ESPAD) 2015*. Úřad vlády České republiky. Dostupné z: <http://jzs.cz/wp-content/uploads/2016/10/Evropsk%C3%A1-studie-o-drog%C3%A1ch.pdf>.
- INTERNATIONAL IDEA (International Institute for Democracy and Electoral Assistance). Gender Quotas Database. *International Institute for Democracy and Electoral Assistance* [online]. Dostupné z: <http://www.idea.int/data-tools/data/gender-quotas>.
- INTERNATIONAL IDEA (International Institute for Democracy and Electoral Assistance) Voter Turnout Database. *International Institute for Democracy and Electoral Assistance* [online]. Dostupné z: <http://www.idea.int/data-tools/data/voter-turnout>.
- IPA (INTER-PARLIAMENTARY UNION). PARLINE Database on national Parliaments. *Inter-parliamentary Union* [online]. Dostupné z: <http://www.ipu.org/parline-e/parlinesearch.asp>.
- IPA (INTER-PARLIAMENTARY UNION). Women in National Parliaments. *Inter-parliamentary Union* [online]. Dostupné z: <http://www.ipu.org/wmn-e/classif.htm>.
- IPR (INSTITUT PLÁNOVÁNÍ A ROZVOJE HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY) (2014) *Dojíždka a vyjíždka do zaměstnání do/z hl. m. Prahy: analýza základních charakteristik a vývoje*. Dostupné z: <http://www.iprpraha.cz/uploads/assets/dokumenty/ssp/analyzy/Dojizdka%20a%20vyjizdka%20do%20zamestnani%20Praha%202016.pdf>.
- ISERNIA, P.; FISHKIN, J. (2014) The Euro-polis deliberative poll. *European Union Politics* 15(3), s. 311-327.
- JANÍČKO, M. (2015) *Osoby se zdravotním postižením a další profesní vzdělávání: postoje, zkušenosti, bariéry*. Fond dalšího vzdělávání. Dostupné z: <https://koopolis.cz/sekce/vyzkumy-a-statistiky/286-vyzkum-kooperace>.
- JOSEPH, J. (2013) Resilience as embedded neoliberalism: a governmentality approach. *Resilience* 1(1), s. 38-52.

- JURAJDA, Š.; MÜNICH, D. (2003) Understanding Czech long-term unemployment. *Finance a úvěr* 53(1-2), s. 11-30.
- KAHANEC, M.; ZIMMERMANN, K. F. (eds.) (2010) *EU labor markets after post-enlargement migration*. Berlin: Springer.
- KAHNE J.; WESTHEIMER, J. (2006) The Limits of Political Efficacy: Educating Citizens for a Democratic Society. *Political Science & Politics*, 39(2), s. 289–296.
- KALWIJ, A. (2010) The impact of family policy expenditure on fertility in western Europe. *Demography*, 47(2), s. 503–519.
- KATRŇÁK, T.; SIMONOVÁ, N.; FÓNADOVÁ, L. (2013) Od diferenciacie k diverzifikaci: test MMI a EMI v českém středním vzdělávání v první dekádě 21. století. *Sociologický časopis*, 49(4), s. 491–520.
- KERN, A.; MARIEN, S.; HOOGHE, M. (2015) Economic Crisis and Levels of Political Participation in Europe (2002–2010) *West European Politics* 38(3), s. 465–490.
- KOHOUTEK, J.; NEKOLA M. (2015) Managing policy work matters: profiles and styles of managers in the Czech Republic Ministries. *Paper for the 2th ICPP 2015*.
- KOSTELECKÝ, T.; MIKEŠOVÁ, R.; POLÁKOVÁ, M.; ČERMÁK, D.; BERNARD, J.; ŠIMON, M. (2015) *Geografie výsledků parlamentních voleb: prostorové vzorce volebního chování v Česku 1992-2013*.
- KOUBA, K.; NÁLEPOVÁ, M.; FILIPEC, O. (2013) Proč jsou ženy v české politice podprezentovány? Analýza kandidátních listin a volebního chování v Olomouckém kraji. *Politologický časopis* 20(4), s. 372–391.
- KOUBEK, J. (2010) České sněmovní volby 2010 z hlediska stability a změny stranického systému: blokační aktéři, personalizace, lokalizace a fragmentace. *Politologická revue* 16(1), s. 111–127.
- KOUCKÝ, J.; ZELENKA, M. (2013) Kontext a důsledky vzdělávací expanze: Proměny českého školství, úrovně vzdělání, sociálních nerovností, gramotnosti a uplatnění absolventů. In STRAKOVÁ, J.; VESELÝ, A. (eds.) *Předpoklady úspěchu v práci a v životě. Výsledky mezinárodního výzkumu dospělých OECD/PIAAC*.
- KROUWEL, A. (2012) *Party Transformation in European Democracies*. New York: State University of New York Press, 2012.
- KŘÍŽKOVÁ, A.; FORMÁNKOVÁ, L. (2014) *Intersekcionalní perspektiva zkoumání dopadů krize na životní dráhy v ČR: gender, třída, věk (a rodičovství)*. Gender, rovné příležitosti, výzkum. 15(2), s. 61–76.
- KUČEROVÁ, J.; HAVEL, B. (2014) *Návod pro posuzování koncepcí z hlediska hodnocení vlivu na zdraví a v návaznosti na Zdraví 2020*.
- KUO, M. (2015) How might contact with nature promote human health? Promising mechanisms and a possible central pathway. *Frontiers in Psychology* 6, s. 1093.
- LAZEAR, E. (1999) Globalisation and the market for team-mates. *Economic Journal* 109, s. C15–C40.
- LEES-MARSHMENT, J. (2015) *The Ministry of Public Input: Integrating Citizens Views into Political Leadership*. Houndmills, Basingstoke: Palgrave Macmillan.

- LIBROVÁ, H. (2010) Individualizace v environmentální perspektivě: sociologické rámování mění pohled a plodí otázky. *Sociologický časopis*. 46(1), s. 125–152.
- LINEK, L. (2013) Rostoucí sociální nerovnosti ve volební účasti v Česku v letech 1990-2010. *Naše společnost* 11(1), s. 3–14.
- LINEK, L. (2015) Účast ve sněmovních volbách v roce 2013: zdroje, mobilizace a motivace. *Evropská volební studia* 10(2).
- LONGHI, S.; NIJKAMP, P.; POOT, J. (2008) The impact of immigration on the employment of natives in regional labour markets: a meta-analysis. In POOT, J.; WALDORF, B.; VAN WISSEN, L. (eds.) *Migration and human capital*. Cheltenham: Edward Elgar.
- MAIER, K. (1998) Účinnost dosavadních a budoucích nástrojů pro snižování regionálních rozdílů v České republice. In *Urbanismus a územní rozvoj* 1(6), s. 30–34.
- MAIER, K. (2009) Polycentric development in the spatial development policy of the Czech Republic, *Urban Research & Practice*, 2(3), s. 319-331.
- MAIER, K.; FRANKE, D. (2015) Trendy prostorové sociálně-ekonomické polarizace v Česku 2001-2011. *Sociologický časopis* 51(1), s. 89–123.
- MAIR, P. (2013) *Ruling the void: the hollowing-out of western democracy*. London, New York: Verso.
- MALLESON, T. (2014) *After Occupy: economic democracy for 21st century*. Oxford: Oxford University Press.
- MARGETTS, H.; DUNLEAVY, P. (2013) The second wave of digital-era governance: a quasi-paradigm for government on the Web. *Philosophical Transaction of The Royal Society* 3, s. 1–17.
- MARIEN, S.; HOOGHE, M.; QUINTELIER, E. (2010) Inequalities in Non-institutionalized Forms of Political Participation. *Political Studies* 58(1), s. 187–213.
- MAŘIKOVÁ H.; VOHLÍDALOVÁ M. (2011) Nestabilita partnerských soužití: rozpady kohabitací a rozvody manželství. *Socioweb* 11/2011
- MAŘIKOVÁ, H. (ed.); KŘÍŽKOVÁ, A.; VOHLÍDALOVÁ, M. (2012) *Živitelé a živitelky: reflexe (a) praxe*. Praha: SLON.
- MATĚJŮ, P.; ANÝŽOVÁ, P.; SIMONOVÁ, N. (2013) Vliv osobnostních, rodinných a sociálních faktorů na dosažené vzdělání a úroveň kompetencí. In STRAKOVÁ, J., VESELÝ, A. (eds.) *Předpoklady úspěchu v práci a v životě*. Výsledky mezinárodního výzkumu dospělých OECD/PIAAC.
- MAZÁK, J. (2015) *Osoby ve věku 50–65 a další profesní vzdělávání: postoje, zkušenosti, bariéry*. Fond dalšího vzdělávání. Dostupné z: <https://koopolis.cz/sekce/vyzkumy-a-statistiky/286-vyzkum-kooperace>.
- MD ČR (MINISTERSTVO DOPRAVY ČR); CENTRUM DOPRAVNÍHO VÝZKUMU. Statistiky – cyklostezky. *Cyklodoprava* [online].
- MEULEMAN, L. (2008) *Public Management and the Metagovernance of Hierarchies, Networks and Markets: The Feasibility of Designing and Managing Governance Style Combinations*. Heidelberg: Physica-Verlag (Springer).

- MEULEMAN, L. (ed.) (2013) *Transgovernance: advancing sustainability governance*. Heidelberg: Springer.
- MF ČR (MINISTERSTVO FINANCÍ ČR) (2012) *Metodika přípravy veřejných strategií*.
- MF ČR (MINISTERSTVO FINANCÍ ČR) (2016) *Tisková zpráva Ocenění si převzala dvacítká TOP plátců daně z příjmů*. [27. 5. 2016] Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2016/oceneni-si-prevzala-dvacitka-top-platcu-25074>.
- MF ČR (MINISTERSTVO FINANCÍ ČR); ERNST & YOUNG (2011) *Metodika přípravy veřejných strategií: komparativní analýza přípravy veřejných strategií v zahraničí a v ČR*.
- MIČKA, P. (ed.) (2016) *Analýza občanské participace v České republice*. Praha: Agora CE. Dostupné z: <http://www.paktparticipace.cz/dokumenty/analýza>.
- MIDDLETON, P. (ed.) (2010) *Delivering Public Services That Work, Vol. 1*. Axminster: Triarchy Press.
- MICHAELS, G.; NATRAJ, A.; VAN REENEN, J. (2014) Has ICT Polarized Skill Demand?: Evidence from Eleven Countries over Twenty-Five Years. *Review of Economics and Statistics*, 96(1), s. 60–77.
- MILES, I.; SARITAS, O.; SOKOLOV, A. (2016) *Foresight for Science, Technology and Innovation*. Switzerland: Springer, 2016.
- MITCHELL, F.; MITSCHHELL, CH. (2016) *Adaptive administration: practice strategies for dealing with constant change in public administration and policy*. Boca Raton, London, New York: CRC Press.
- MMR ČR (MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR) (2014) *Metodika tvorby Programu rozvoje obce a Elektronická metodická podpora rozvojových dokumentů obcí*. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Regionalni-politika/Rozvoj-obci/Elektronicka-metodicka-podpora-rozvojovych-dokumen>.
- MMR ČR (MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR) (2014) *Strategie regionálního rozvoje ČR 2014–2020*.
- MMR ČR (MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR) (2014) *Výsledky intervencí ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti dosažené v tematických oblastech v letech 2007–2013*.
- MMR ČR (MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR) (2015) *Průvodce procesní evaluací: Toyota Production System for (Public) Service Organisations*.
- MMR ČR (MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR) (2015) *Vybrané údaje o bydlení 2015* [online]. Dostupné z: [https://www.mmr.cz/cs/Uzemni-a-bytova-politika/Bytova-politika/Statistiky-Analyzy/Statistiky-z-oblasti-bytove-politiky/Vybrane-udaje-o-bydleni/Vybrane-udaje-o-bydleni-2013-\(2\)](https://www.mmr.cz/cs/Uzemni-a-bytova-politika/Bytova-politika/Statistiky-Analyzy/Statistiky-z-oblasti-bytove-politiky/Vybrane-udaje-o-bydleni/Vybrane-udaje-o-bydleni-2013-(2)).
- MMR ČR (MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR) (2016) [Ústav územního rozvoje, v. v. i.] *Analýza stavu na úseku územního plánování a stavebního řádu*. Dostupné z: <http://www.uur.cz/default.asp?ID=4316>.
- MMR ČR (MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR) *Územní dimenze. Územní dimenze* [online]. Dostupné z: www.uzemnidimenze.cz.

- MMR ČR; NSZM (MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR; NÁRODNÍ SÍŤ ZDRAVÝCH MĚST). *Databáze strategií – portál strategických dokumentů v ČR* [online]. Dostupné z: <https://www.databaze-strategie.cz/>.
- MO ČR (MINISTERSTVO OBRANY ČR) (2015) *Dlouhodobý výhled pro obranu 2030*.
- MOUFFE, C. (2013) *Agonistics: Thinking the World Politically*. London, New York: Verso.
- MPO ČR (MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČR) (2015) *Státní energetická koncepce*.
- MPSV ČR (MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR) (2004) *Národní zpráva o rodině*.
- MPSV ČR (MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR) (2008) *Národní koncepce podpory rodin s dětmi*.
- MPSV ČR (MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR) (2013) *Zpráva o rovnosti žen a mužů v roce 2012 v České republice*.
- MPSV ČR (MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR) (2014) *Strategie sociálního začleňování*.
- MPSV ČR (MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR) (2016) *Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2015*.
- MPSV ČR (MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR) (2016) *Vývoj vybraných ukazatelů životní úrovně v České republice v letech 1993–2015*.
- MPSV ČR (MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR) (2013) *Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v ČR do roku 2020*.
- MPSV ČR (MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR) (2013) *Národní strategie rozvoje sociálních služeb pro období 2014–2020*.
- MPSV ČR (MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR) (2014) *Konsensuální konference o bezdomovectví v České republice. Sborník z konference*.
- MPSV ČR (MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR) (2015) *Koncepce sociálního bydlení České republiky 2015–2025*.
- MPSV ČR (MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR) (2015) *Vyhodnocení průzkumu řešení bezdomovectví v obcích s rozšířenou působností*.
- MSP ČR (MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČR) (2016) *Koncepce vězeňství do roku 2025*.
- MŠMT ČR (MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY ČR) (2016) *Soustavná podpora občanského vzdělávání na školách: pokusné ověřování soustavné podpory občanského vzdělávání na školách*.
- MŠMT ČR (MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY ČR) (2014) *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020*.
- MŠMT ČR (MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY ČR) (2015) *Analýzy vývoje (ne)zaměstnanosti absolventů středních škol*.
- MŠMT ČR (MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY ČR) (2015) *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2015–2020*.
- MŠMT ČR (MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY) (2016) *Vývojová ročenka školství 2005/06–2015/16*.

- MÜNICH, D.; PERIGNÁTHOVÁ, M.; ZAPLETALOVÁ, L.; SMOLKA, V. (2015) *Platy učitelů českých základních škol: setrvale nízké a neatraktivní*. IDEA studie 4-2015. Praha: Národohospodářský ústav AV ČR.
- MURRAY, M. C.; PATEMAN, C. (ed.) (2012) *Basic Income Worldwide: Horizons of Reform*. Houndmills, Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- MUSIL, J.; MÜLLER, J. (2006) *Vnitřní periferie České republiky, sociální soudržnost a sociální vyloučení*. Praha: CESES FSV UK.
- MV ČR (MINISTERSTVO VNITRA ČR) (2004) *Strategie podpory dostupnosti a kvality veřejných služeb*.
- MV ČR (MINISTERSTVO VNITRA ČR) (2007) *Efektivní veřejná správa a přátelské veřejné služby: strategie realizace Smart Administration 2007-2015*.
- MV ČR (MINISTERSTVO VNITRA ČR) (2009) *Metodika pro zapojování veřejnosti do přípravy vládních dokumentů*.
- MV ČR (MINISTERSTVO VNITRA ČR) (2010) *Komplexní strategie ČR k řešení problémů kritické infrastruktury*.
- MV ČR (MINISTERSTVO VNITRA ČR) (2010) *Manuál pro zapojování veřejnosti do přípravy vládních dokumentů*.
- MV ČR (MINISTERSTVO VNITRA ČR) (2011) *Analýza aktuálního stavu veřejné správy*.
- MV ČR (MINISTERSTVO VNITRA ČR) (2012) *Problémová analýza Smart Administration*.
- MV ČR (MINISTERSTVO VNITRA ČR) (2014) *Hodnotící zpráva k výsledkům kontrol výkonu přenesené a samostatné působnosti svěřené orgánům obcí, krajů a hlavního města Prahy za léta 2012–2013*.
- MV ČR (MINISTERSTVO VNITRA ČR) (2015) *Standardy publikace a katalogizace otevřených dat VS ČR*.
- MV ČR (MINISTERSTVO VNITRA ČR) (2015) *Strategie rozvoje ICT služeb veřejné správy a její opatření na zefektivnění ICT služeb*.
- MV ČR (MINISTERSTVO VNITRA ČR) (2016) *Analýza měření a hodnocení výkonu veřejné správy v ČR*.
- MV ČR (MINISTERSTVO VNITRA ČR) (2016) *Analýza využívání metod kvality ve veřejné správě*.
- MV ČR (MINISTERSTVO VNITRA ČR) (2016) *Dopadová ex-post evaluace strategie realizace Smart Administration v období 2007–2015*.
- MV ČR (MINISTERSTVO VNITRA ČR) (2016) *Strategický rámec rozvoje veřejné správy ČR pro období 2014–2020*. [Aktualizovaná verze, původní 2014.]
- MV ČR (MINISTERSTVO VNITRA ČR) (2016) *Výroční práva o stavu veřejné správy v ČR v roce 2015*.
- MV ČR (MINISTERSTVO VNITRA ČR) [SSS – sekce státní služby] (2015) *Analýza současného stavu personálních procesů ve správních úřadech*.
- MV ČR (MINISTERSTVO VNITRA ČR) A HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR (2013) *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030*.

- MV ČR (MINISTERSTVO VNITRA ČR) A HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR (2015) *Analýza hrozeb pro Českou republiku*.
- MV ČR (MINISTERSTVO VNITRA ČR) Občanské aktivity. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/obcanske-aktivity-118893.aspx>.
- MV ČR (MINISTERSTVO VNITRA ČR); HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR (2016) *Metodický pokyn pro zpracování typových plánů*.
- MYSÍKOVÁ, M. (2012) Gender Wage Gap in the Czech Republic and Central European Countries. *Prague Economic Papers* 21(3). Praha. Dostupné z: <http://www.vse.cz/pep/427>.
- MZD ČR (MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ ČR) (2014) *Zdraví 2020 – Národní strategie ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí*.
- MZD ČR (MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ ČR) (2015) *Zpráva o zdraví obyvatel České republiky*. [Zdraví 2020] Dostupné z: http://www.mzcr.cz/verejne/dokumenty/zprava-o-zdravi-obyvatel-ceske-republiky2014-_9420_3016_5.html.
- MZE ČR (MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČR) (2015) *Situační a výhledová zpráva Půda 2015*.
- MZE ČR (MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČR) (2015) *Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství ČR v roce 2014*. Ministerstvo zemědělství, Praha.
- MZE ČR (MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČR) (2016) *Strategie resortu Ministerstva zemědělství ČR s výhledem do roku 2030*.
- MZV ČR (MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR) (2010) *Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2010–2017*.
- MZV ČR (MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR) (2013) *Členství České republiky v mezinárodních organizacích*. [Předkládací zpráva k usnesení vlády České republiky ze dne 2. května 2013 č. 317].
- MZV ČR (MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR) (2013) *Strategie mnohostranné rozvojové spolupráce ČR na období 2013–2017*.
- MZV ČR (MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR) (2013) *Strategie působení ČR v Evropské unii*. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/Strategie-pusobeni-CR-v-EU.pdf>.
- MZV ČR (MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR) (2015) *Bezpečnostní strategie ČR*.
- MZV ČR (MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR) (2015) *Humanitární pomoc ČR poskytnutá do zahraničí v roce 2015*. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/humanitarni_pomoc/vyrocn_i_souhrny_hp/humanitarni_pomoc_cr_poskytnuta_do_2.html.
- MZV ČR (MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR) (2015) *Informace o zahraniční rozvojové spolupráci České republiky v roce 2015*. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/koncepce_publicace/vyrocn_i_prehledy/informace_o_zahranicni_rozvojove_7.html.
- MZV ČR (MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR) (2015) *Koncepce zahraniční politiky ČR*.
- MZV ČR (MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR) (2016) *Plán ZRS na rok 2017*. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/koncepce_publicace/rocn_i_plany/plan_zrs_cr_na_rok_2017.html.

- MŽP ČR (MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČR) (2010) *Strategický rámec udržitelného rozvoje ČR*.
- MŽP ČR (MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČR) (2012) *Koncepce podpory místní Agendy 21 v ČR do roku 2020*.
- MŽP ČR (MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČR) (2015) *Strategie ochrany biologické rozmanitosti České republiky 2016–2025*.
- MŽP ČR (MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČR) (2015) *Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR*.
- MŽP ČR (MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČR) (2017) *Národní akční plán adaptace na změnu klimatu*.
- MŽP ČR (MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČR). Souvrat'. eAGRI [online]. <http://eagri.cz/public/web/mze/legislativa/pravni-predpisy-mze/tematicky-prehled/101870462.html>.
- NÁRODNÍ BEZPEČNOSTNÍ ÚŘAD (2015) *Národní strategie kybernetické bezpečnosti České republiky na období let 2015 až 2020*.
- NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD (2014) 2943/2014 Sb. NSS. [Nejvyšší správní soud, 1 AOS 2/2013 – 116]
- NEKOLA, M.; KOHOUTEK, J. (2016) Policy work at the sub-national level: Analytical styles of Canadian and Czech directors and managers. *Canadian Public Administration* 59(2), s. 289–309.
- NIPOS (2016) *Kultura České republiky v číslech: Vybrané údaje ze statistických šetření*. Dostupné z: http://www.nipos-mk.cz/wp-content/uploads/2013/05/Kultura_v_cislech_2016_web.pdf
- OECD (2010) *Public Administration after "New Public Management"*. Paris: OECD Publishing.
- OECD (2011) *Building on Basics: OECD Value for Money Study, Final Report*. Hand-out. [7th Annual Meeting on Performance and Results] Paris: OECD Publishing.
- OECD (2013) *Mezinárodní šetření TALIS 2013*. Dostupné z: http://stats.oecd.org/Index.aspx?datasetcode=talis_2013%20.
- OECD (2014) *Women, Government and Policy Making in OECD Countries: Fostering Diversity for Inclusive Growth*. Paris: OECD Publishing.
- OECD (2015) *Achieving Public Sector Agility at Times of Fiscal Consolidation*. Paris: OECD Publishing.
- OECD (2015) *Government at a Glance 2015*. Paris: OECD Publishing.
- OECD (2015) *In it Together: Why Less Inequality Benefits All*. Paris: OECD Publishing.
- OECD (2015) *Measuring and Monitoring BEPS, Action 11 – 2015, Final Report*. Paris, OECD Publishing.
- OECD (2015) *OECD Regulatory Policy Outlook 2015*. Paris: OECD Publishing.
- OECD (2015) *OECD360 Česká republika 2015: Česká republika v mezinárodním srovnání*. Paris: OECD Publishing.

- OECD (2015) *The Innovation Imperative in the Public Sector: Setting an Agenda for Action*. Paris: OECD Publishing.
- OECD (2016) *Education at a Glance 2016*. Paris: OECD Publishing.
- OECD (2016) *Health at a Glance Europe 2016*. Paris: OECD Publishing.
- OECD (2016) *Hospodářské přehledy OECD: Česká republika. Shrnutí*. Paris: OECD Publishing.
- OECD (2016) *OECD Development Co-operation Peer Reviews: Czech Republic 2016*. Paris: OECD Publishing.
- OECD (2016) *OECD Economic Surveys Czech Republic 2016*. Paris: OECD Publishing.
- OECD (2016) *Regional Well-Being in OECD Countries: Czech Republic*. Dostupné z: <http://www.oecd.org/gov/regional-policy/how-life-country-facts-czech-republic.pdf>
- OECD (2016) *Regions at a Glance 2016*. Paris: OECD Publishing.
- OECD. Gender wage gap. *OECD* [online]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/gender/data/genderwagegap.htm>.
- OECD. Observatory of Public Sector Innovation. *OECD* [online]. Dostupné z: [https://www.oecd.org/governance/observatory-public-sector-innovation/innovations/#?hf=10&b=0&sl=opsi&s=desc\(document_lastmodifieddate\)](https://www.oecd.org/governance/observatory-public-sector-innovation/innovations/#?hf=10&b=0&sl=opsi&s=desc(document_lastmodifieddate))
- OECD. Population with tertiary education. *OECD* [online] Dostupné z: <https://data.oecd.org/eduatt/population-with-tertiary-education.htm>.
- OESCH, D.; RODRIGUEZ MENES, J. (2010) Upgrading or polarization? Occupational change in Britain, Germany, Spain and Switzerland, 1990-2008. *Socio-Economic Review* 9(3), s. 503–531.
- OOMSSELS, P.; BOUCKAERT, G. (2014) Studying Interorganizational Trust in Public Administration: a Conceptual and Analytical Framework for "Administrational Trust". *Public Performance & Management Review* 37(4), s. 577–604.
- OSBORNE, E. (2000) The deceptively simple economics of workplace diversity, *Journal of Labor Research*, 21(3), s. 463–476.
- OSBORNE, S. P. (2006) New Public Governance? *Public Management Review* 8(3), s. 377–387.
- OSN (2012) *Resilient People, Resilient Planet: a future worth choosing*. Dostupné z: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/66/700&Lang=EO
- OSN (2014) *The Road to Dignity by 2030: ending poverty, transforming all lives and protecting the planet*. Dostupné z: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/69/700&Lang=E
- OSN (2015) *Paris Agreement*. Dostupné z: http://unfccc.int/files/essential_background/convention/application/pdf/english_paris_agreement.pdf.
- OSN (2015) *Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015–2030*. Dostupné z: http://www.preventionweb.net/files/43291_sendaiframeworkfordrren.pdf.
- OSN (2015) *The Addis Ababa Action Agenda of the Third International Conference on Financing for Development*. Dostupné z: <http://www.un.org/esa/ffd/ffd3/wp->

content/uploads/sites/2/2015/07/Addis-Ababa-Action-Agenda-Draft-Outcome-Document-7-July-2015.pdf.

OSN (2015) *The Millennium Development Goals Report 2015: Summary*. Dostupné z: http://www.un.org/millenniumgoals/2015_MDG_Report/pdf/MDG%202015%20Summary%20web_english.pdf.

OSN (2015) *Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development*. Dostupné z: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E.

OTTAVIANO, G.; PERI, G. (2006) The economic value of cultural diversity: evidence from US cities. *Journal of Economic Geography* 6, s. 9–44.

PARKINSON, J.; MANSBRIDGE J. (eds.) (2012) *Deliberative Systems*. Cambridge: Cambridge University Press.

PARROTTA, P., POZZOLI, D.; PYTLIKOVA, M. (2014) The Nexus between Labor Diversity and Firm's Innovation. *Journal of Population Economics*, 27(2), s. 303–364.

PARROTTA, P., POZZOLI, D.; SALA, D. (2016) Ethnic Diversity and Firms' Export Behavior, *European Economic Review* 89, s.248–263.

PARROTTA, P.; POZZOLI, D.; PYTLIKOVA, M. (2014) Does Labour Diversity affect Firm Productivity? *European Economic Review* 66, s. 144–179.

PATEMAN, C. (2012) Participatory Democracy Revisited. *Perspectives on Politics* 10(1), s. 7–19.

PECHÁČEK, Š. (2013) Personalizace v české politice. *Politologická revue* 19(2), s. 93–109.

PELL, C. (ed.) (2012) *Delivering Public Services That Work, Vol. 2*. Axminster: Triarchy Press.

PERI, G. (2014) *Do immigrant workers depress the wages of native workers?* IZA Institute of Labor Economics, IZA World of Labor.

PERI, G.; BASSO, G. (2016) *Opportunity Lost: The Economic Benefit of Retaining Foreign-Born Students in Local Economies*. Dostupné z: https://www.thechicagocouncil.org/sites/default/files/report_economic_benefit_retaining_foreign-born_students.pdf.

PERTOLD-GEBICKÁ, B. (2014) Job Market Polarization and Employment Protection in Europe. *Acta VŠFS* 8(2), s. 132–148.

PERTOLD-GEBICKÁ, B.; HUŠEK, D. (2015) *Female Labor Force Participation and Childcare Policies*. IES Occasional Paper 2015(1). Dostupné z: <http://ies.fsv.cuni.cz/sci/publication/show/id/5245/lang/cs>.

PIAAC. Výstupy výzkumu PIAAC. PIAAC [online]. Dostupné z: http://www.piaac.cz/vystupy_vystupy.

PIASNA, A. (2015) *Nonstandard work arrangements, employment regulation and inequalities*. IBS Jobs Conference, Warsaw. Dostupné z: <http://ibs.org.pl/app/uploads/2015/10/Piasna-Nonstandard-work-arrangements-inequalities-anAronssond-employment-regulation-in-the-EU.pdf>.

PIKETTY, T. (2014) *Capital in the 21st Century*. Cambridge (Massachusetts): The Belknap Press of Harvard University Press.

- PODHRÁZSKÁ, J.; KARÁSEK, P. (2014) *Systém analýzy území a návrhu opatření k ochraně půdy a vody v krajině: podklad pro územní plánování a pozemkové úpravy*. Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, v. v. i., Praha.
- POLÁŠEK, M.; NOVOTNÝ, V.; PEROTTINO, M. A KOL. (2012) *Mezi masovou a kartelovou stranou: možnosti teorie při výkladu vývoje ČSSD a KSČM v letech 2000–2010*. Praha, SLON.
- POLLIT, CH.; BOUCKAERT, G. (2011) *Public Management Reform: a comparative analysis NPM, governance and the Neo-weberian state* [3. vyd.] Oxford: Oxford University Press.
- PRETEL, J. ET AL. (2011) *Zpřesnění dosavadních odhadů dopadů klimatické změny v sektorech vodního hospodářství, zemědělství a lesnictví a návrhy adaptačních opatření. Závěrečná zpráva o řešení 2007–2011*. Český hydrometeorologický ústav.
- PROKOP, D. (2016) Chudoba je v ČR daleko hlubší, než se běžně usuzuje - rozhovor s Danielem Prokopem. *Rozhovor Britských listů*. Dostupné z <https://www.youtube.com/watch?v=0ZCI4mQ6j08>.
- PROUZOVÁ, Z. (2015) *Vývoj a současný stav českých NNO v makroekonomických ukazatelích*. [Studie pro Konceptci politiky vlády vůči NNO do roku 2020, verze k 1. 3. 2015.] Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/studie_prouzova_data_a_fakta_o_neziskovem_sektoru_1.pdf.
- PYTLIKOVÁ, M. (2015) *Rozdíly ve výši výdělků ve vztahu k mateřství a dítěti v rodině*. IDEA studie 11-2015. Praha: Národohospodářský ústav AV ČR.
- QOG INSTITUTE (QUALITY OF GOVERNMENT INSTITUTE). Data. *Quality of Government Institute* [online]. Dostupné z: <http://qog.pol.gu.se/data>
- QUINLAN, M.; MAYHEW, C.; BOHLE, P. (2001) The Global Expansion of Precarious Employment, Work Disorganization, and Consequences for Occupational Health: a Review of Recent Research. *International Journal of Health Services*, 31(2), s. 335-414.
- QVORTRUP, M. (2013) *Direct Democracy: A Comparative Study of the Theory and Practices of Government by the People*. Manchester: Manchester University Press.
- QVORTRUP, M. (2014) Power to the People? But How? *Political Studies Review* 13(1), s. 37–45.
- REIF J.; ŠKORPILOVÁ J.; VERMOUZEK Z.; ŠŤASTNÝ K. (2014) Změny početnosti hnízdních populací běžných druhů ptáků v České republice za období 1982–2013: analýza pomocí mnohodruhových indikátorů. *Sylvia* 50, s. 41–65.
- REIF, J.; VOŘÍŠEK, P.; ŠŤASTNÝ, K.; BEJČEK, V.; PETR, J. (2008) Agricultural intensification and farmland birds: new insights from a central European country. *Ibis* 150(3), s. 596–605.
- REIF, J.; VOŘÍŠEK, P.; ŠŤASTNÝ, K.; KOSCHOVÁ, M.; BEJČEK, V. (2008) The impact of climate change on long-term population trends of birds in a central European country. *Animal Conservation* 11, s. 412–421.
- ROTHSTEIN, B. (2011) *The Quality of Government: Corruption, Social Trust and Inequality in International Perspective*. Chicago, London: The University of Chicago Press.
- ROY, A. S. (1997) Job displacement effects of Canadian immigrants by country of origin and occupation. *International Migration Review*, 31(1), s. 150–161.

RUTH, S.; WELP, Y.; WHITEHEAD, L. (ed.) (2017) *Let the people rule?: Direct Democracy in the Twenty-First Century*. Colchester: ECPR Press.

SCARROW, S. (2015) *Beyond Party Members: Changing Approaches to Partisan Mobilization*. Oxford: Oxford University Press.

SEDDON, J. (2008) *Systems Thinking in the Public Sector: The failure of the reform regime... and a manifesto for a better way*. Axminster: Triarchy Press.

SEDDON, J. [Vanguard Consulting] (2014) *Saving money by doing the right thing*. Dostupné z: <http://locality.org.uk/wp-content/uploads/Locality-Report-Diseconomies-updated-single-pages-Jan-2017.pdf>.

SEN, A. (1995) *Development as Freedom*. New York: Alfred A. Knopf.

SCHÄFER, A. (2013) Liberalization, Inequality and Democracy's Discontent, in SCHÄFER, A.; STREECK, W. (ed.) *Politics in the Age of Austerity*. Cambridge UK, Malden USA. Polity Press, s. 169–195.

SIMONOVÁ, N.; SOUKUP, P. (2010) Působení primárních a sekundárních faktorů sociálního původu při přechodu na vysokou školu v ČR: výsledky výzkumu PISA-L. In MATĚJŮ, P.; STRAKOVÁ, J.; VESELÝ, A. (eds) *Nerovnosti ve vzdělávání: od měření k řešení*. Praha: SLON, s. 130–149.

SKILLS PANORAMA. European Skills and Jobs Survey. *Skills Panorama* [online]. Cedefop, the European Centre for the Development of Vocational Training. Dostupné z: <http://skillspanorama.cedefop.europa.eu/en/content/european-skills-and-jobs-survey>.

SMITH, G. (2009) *Democratic Innovations: Designing Institutions for Citizen Participation*. Cambridge: Cambridge University Press.

SMITH, N.; PARROTTA, P. (2015) Why so few women on board of directors? Empirical evidence from Danish companies 1998–2010, *Journal of Business Ethics*, (elektronicky publikováno 30. 11. 2015, zatím není zařazeno do čísla). DOI: 10.1007/s10551-015-2974-9.

SOBIECH, R. (2012) *Image and Attractivity of Central Government Administrations: a Report for European Social Dialogue Committee in Central Government Administrations*.

SOCIOTRENDY (2016) *Zhodnocení vazeb mezi vybranými globálními megatrendy a jejich vlivu na vybrané klíčové oblasti rozvoje České republiky do roku 2030*. Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/ppov/udrzitelny-rozvoj/CR-2030/Zhodnoceni_vazeb_mezi_vybranymi_megatrendy_final.pdf.

SOLT, F. (2008) Economic Inequality and Democratic Political Engagement. *American Journal of Political Science*, 52(1), s. 48–60.

SPARBER, CH. (2009) Racial diversity and aggregate productivity in US industries: 1980–2000. *Southern Economic Journal* 75, s. 829–856.

SPARBER, CH. (2010) Racial diversity and macroeconomic productivity across US states and cities. *Regional Studies* 44, s. 71–85.

STOLTE, J.; TESFAI, M.; ØYGARDEN, L.; KVÆRNØ, S.; KEIZER, J.; VERHEIJEN, F.; PANAGOS, P.; BALLABIO, C.; HESSEL, R. (eds.) (2016) *Soil threats in Europe: status, methods, drivers and effects on ecosystem services*. European Commission Joint Research Centre, Luxembourg.

- STRAKOVÁ, J. (2010) Přidaná hodnota studia na víceletých gymnáziích ve světle dostupných datových zdrojů. *Sociologický časopis* 46(2), s.187–210.
- STRAKOVÁ, J. (2010) Přidaná hodnota víceletých gymnázií ve světle dostupných datových zdrojů. In MATĚJŮ, P., STRAKOVÁ, J., VESELÝ, A. (eds) *Nerovnosti ve vzdělávání: od měření k řešení*. Praha: SLON, s. 130–150.
- STRAKOVÁ, J.; VESELÝ, A. (eds.) (2013) *Předpoklady úspěchu v práci a v životě: Výsledky mezinárodního výzkumu dospělých OECD*. Dostupné z: www.piaac.cz/attach/PIAAC_publikace_web.pdf.
- SUEDEKUM, J.; WOLF, K.; BLIEN, U. (2009) Cultural Diversity and Local Labor Markets. *IZA Discussion Paper No. 4619*.
- SVOBODA, P.; OUŘEDNÍČEK, M. (2015) Flexibilita a lokalizace práce: přehled konceptuálních náhledů a jejich relevance pro výzkum metropolitních regionů v Česku. *Ekonomický časopis* 63(5), s. 465–485.
- SVOBODOVÁ, L.; MLEZIVOVÁ, I.; VINOPAL, J.; ČERVENKA, J. (2015) *Proměny kvality pracovního života*. Praha, Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v. v. i.
- ŠATAVA, J. (2015) *Pracovní aktivita po dosažení důchodového věku: Institucionální pobídky v České republice*. IDEA studie 9-2015. Praha: Národohospodářský ústav AV ČR.
- ŠIMEČKOVÁ, M. (2015) *Osoby na mateřské a rodičovské dovolené a osoby pečující o osobu blízkou a další profesní vzdělávání: postoje, zkušenosti, bariéry*. Fond dalšího vzdělávání. [Výstupní analytická zpráva projektu KOOPERACE.] Dostupné z: <https://koopolis.cz/file/home/download/790?key=1a5edcab4b>.
- ŠŤASTNÁ, A.; ŠPROCHA, B.; KOCOURKOVÁ J. (2016) *The Transition of Childbearing Patterns from the Cohort Perspective in relation to Family Policy: a Comparison of the Czech Republic and Slovakia*. [Presented in July 2016 at the EPC2016 conference, Mainz, Germany.]
- TEEB (2009) The Economics of Ecosystems and Biodiversity. *TEEB Climate Issues Update*. Dostupné z: <http://www.teebweb.org/publication/climate-issues-update/>.
- TECHNOPOLIS (2012) *Trends and Challenges in Public Sector Innovation in Europe*.
- TI (TRANSPARENCY INTERNATIONAL ČR) (2016) *Analýza místních referend 2014*. Praha: Transparency International – Česká republika.
- TI (TRANSPARENCY INTERNATIONAL) (2016) *Index vnímání korupce 2015*. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/cpi2015/>.
- TIERNEY, K. (2014) *Social Roots of Risk: producing disasters, promoting resilience*. Stanford: Stanford University Press.
- TORFING, J.; GUY PETERS, B.; PIERRE, J.; SØRENSEN, E. (2012) *Interactive Governance: Advancing the Paradigm*. Oxford: Oxford University Press.
- ÚHÚL (ÚSTAV PRO HOSPODÁŘSKOU ÚPRAVU LESŮ BRANDÝS NAD LABEM) (2008) *Výstupy národní inventarizace lesů uskutečněné v letech 2011–2015*.
- UK NEA (2011) [UK National Ecosystem Assessment – Technical Report] *Synthesis of Key Findings*. Dostupné z: <http://uknea.unep-wcmc.org/Resources/tabid/82/Default.aspx>.

UNESCO (2016) *Global education monitoring report. Education for people and planet: creating sustainable futures for all*. Paris: UNESCO. Dostupné z: <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002457/245752e.pdf>.

UNESCO INSTITUTE FOR STATISTICS (2012) *International Standard Classification of Education ISCED 2011*. Dostupné z: <http://www.uis.unesco.org/Education/Documents/isced-2011-en.pdf>.

UNIVERSITY OF GOTHENBURG; KELLOGG INSTITUTE. *Varieties of Democracy: global standards, local knowledge. V-Dem*. [online]. Dostupné z: <https://www.v-dem.net/en/>.

ÚSTAV ÚZEMNÍHO ROZVOJE (2016) *Evidence územně plánovací činnosti v České republice – stav k 31. 12. 2015*. Dostupné z: <http://www.uur.cz/default.asp?ID=4979>.

ÚV ČR (ÚŘAD VLÁDY ČR) (2011, resp. 2016) *Obecné zásady hodnocení dopadů regulace (RIA)*.

ÚV ČR (ÚŘAD VLÁDY ČR) (2013) *Strategie působení ČR v EU: aktivní politika pro růst a konkurenceschopnou Evropu*.

ÚV ČR (ÚŘAD VLÁDY ČR) (2014) *Akční plán ČR „Partnerství pro otevřené vládnutí“ na období let 2014–2016*.

ÚV ČR (ÚŘAD VLÁDY ČR) (2014) *Vládní koncepce boje s korupcí na léta 2015–2017*.

ÚV ČR (ÚŘAD VLÁDY ČR) (2014) *Vládní strategie pro rovnost žen a mužů v ČR na léta 2014–2020*.

ÚV ČR (ÚŘAD VLÁDY ČR) (2015) [Oddělení strategií a trendů] *Dopady digitalizace na trh práce v ČR a EU*. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/analyzy-EU/Dopady-digitalizace-na-trh-prace-CR-a-EU.pdf>.

ÚV ČR (ÚŘAD VLÁDY ČR) (2015) *Akční plán pro rozvoj digitálního trhu*.

ÚV ČR (ÚŘAD VLÁDY ČR) (2015) *Bezpečnostní strategie České republiky*.

ÚV ČR (ÚŘAD VLÁDY ČR) (2015) *Metodika hodnocení dopadů na rovnost žen a mužů pro materiály předkládané vládě ČR*.

ÚV ČR (ÚŘAD VLÁDY ČR) (2015) *Státní politika vůči NNO na léta 2015–2020*.

ÚV ČR (ÚŘAD VLÁDY ČR) (2016) [Legislativní rada vlády ČR] *Výroční zpráva Legislativní rady vlády za rok 2015*.

ÚV ČR (ÚŘAD VLÁDY ČR) (2016) [Legislativní rada vlády ČR]; KOMISE RIA (2013) *Výroční zpráva Komise RIA*.

ÚV ČR (ÚŘAD VLÁDY ČR) (2016) [Rada vlády pro udržitelný rozvoj] *Situační zpráva ke Strategickému rámci udržitelného rozvoje České republiky*.

ÚV ČR (ÚŘAD VLÁDY ČR) (2016) *Akční plán na podporu hospodářského růstu a zaměstnanosti – aktualizace pro rok 2016*.

ÚV ČR (ÚŘAD VLÁDY ČR) (2016) *Akční plán pro vyrovnané zastoupení žen a mužů v rozhodovacích pozicích na léta 2016–2018*.

ÚV ČR (ÚŘAD VLÁDY ČR) (2016) *Metodika pro měření celkových nákladů na plnění povinností vyplývajících z regulace*.

- ÚV ČR (ÚŘAD VLÁDY ČR) (2016) *Závěrečná sebehodnotící správa Akčního plánu ČR „Partnerství pro otevřené vládnutí“ na období let 2014–2016.*
- ÚV ČR (ÚŘAD VLÁDY ČR) (2016) *Zpráva za rok 2015 o rovnosti žen a mužů a o naplňování Vládní strategie pro rovnost žen a mužů v ČR na léta 2014–2020.*
- ÚZEI (ÚSTAV ZEMĚDĚLSKÉ EKONOMIKY A INFORMACÍ) (2016) *Zpráva o trhu s biopotravinami v ČR v roce 2014. Brno.*
- VAČKÁŘ, D.; FRÉLICOVÁ, J.; LORENCOVÁ, E.; PÁRTL, A.; HARMÁČKOVÁ, Z.; LOUČKOVÁ, B. (2014) *Metodologický rámec integrovaného hodnocení ekosystémových služeb v České republice.* [Certifikovaná metodika, Centrum výzkumu globální změny AV ČR.]
- VAN BERKEL, R.; DE GRAAF, D.; SIROVÁTKA, T. (ed.) (2011) *The Governance of Active Welfare State in Europe.* Houndmills, Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- VAN BERKEL, R.; VALKENBURG, B. (ed.) (2007) *Making It Personal: Individualising Activation Services in the EU.* Bristol: Policy Press.
- VAN BIEZEN, I.; POGUNTKE, T. (2014) The Decline of Membership-based Politics. *Party Politics* 20 (2), s. 205–216.
- VAN DER MEER, F.; RAASSCHELDERS, J.; TOONEN, T. (2015) *Comparative Civil Service Systems in the 21st Century*; 2. vyd. Houndmills, Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- VAN HAUTE, E., GAUJA, A. (ed.) (2015) *Party Members and Activists.* London, New York: Routledge.
- VAN PARIJS, P. (1995) *Real Freedom for All.* Oxford: Clarendon Press.
- VERME, P. (2011) Life satisfaction and income inequality. *Review of Income and Wealth* 57(1), s. 111–127. Journal of the International Association for Research in Income and Wealth.
- VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV (2006) *Souhrnná zpráva o činnosti veřejného ochránce práv za rok 2006.* Dostupné z: http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/zpravy_pro_poslaneckou_snemovnu/Souhrnna_zprava_VOP_2006.pdf.
- VESELÝ, A. (2012) Institucionalizace neodpovědnosti, efektivity, nebo konformity? Reformy organizací veřejných služeb v teorii akontability. *Sociologický časopis* 48 (4), s. 757–784.
- VESELÝ, A. (2013) Accountability in Central and Eastern Europe: concept and reality. *International Review of Administrative Sciences* 79 (2), s. 310–330.
- VESELÝ, A., MATĚJŮ, P. (2010) Vzdělávací systémy a reprodukce vzdělanostních nerovností. In MATĚJŮ, P.; STRAKOVÁ, J.; VESELÝ, A. (eds.) *Nerovnosti ve vzdělávání: od měření k řešení.* Praha: SLON.
- VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR (2015) *Statistická ročenka Vězeňské služby ČR.* Dostupné z: <http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/informacni-servis/statistiky-a-udaje-103/statisticke-rocenky-1218/>.
- VIGODA-GADOT, E.; SHOHAM, A.; VASHDI, D. (2010) Bridging bureaucracy and democracy in Europe: a comparative study of perceived managerial excellence, satisfaction with public services, and trust in governance. *European Union Politics* 11(2), s. 289–307.

- VIGODA-GADOT, E.; ZALMANOVITSCH, Y.; BELONOGOV, A. (2012) Public Servants' Trust in Citizens: An Extension of Theory and an Empirical Examination with Structural Equation Modeling. *Public Organization Review* 12(4), s. 383–399.
- VLÁDA ČR (2002) *Usnesení vlády České republiky č. 164 k návrhu záměru zákona o standardizaci vybraných veřejných služeb*, ze dne 20. února 2002.
- VLÁDA ČR (2015) *Tisková zpráva Vláda podpořila směrnicí na vyšší zastoupení žen ve vedení velkých firem*. Archiv zpráv minulých vlád. [2. 12. 2015] Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/pri-uradu-vlady/jiri-dienstbier/aktualne/vlada-podporila-smernici-na-vyssi-zastoupeni-zen-ve-vedeni-velkych-firem-137746/>.
- VLÁDA ČR (2016) *Usnesení vlády České republiky č. 631 o dvoustranné rozvojové zahraniční spolupráci v roce 2017 a ke střednědobému výhledu jejího financování do roku 2019*, ze dne 11. července 2016.
- VOHLÍDALOVÁ, M.; MAŘÍKOVÁ, H.; ČERMÁKOVÁ, M.; VOLEJNÍČKOVÁ, R. (2016) *Sólo pro soprán: O ženách v české politice*. Praha: Sociologický ústav AV ČR.
- VOPRAVIL, J.; KHEL, T.; HLADÍK, J.; HERIAN, J.; HAVELKOVÁ, L. (2016) *Metodika půdního průzkumu zemědělských pozemků určená pro pachtovní smlouvy*. VÚMOP, v. v. i., Praha.
- VÚMOP (VÝZKUMNÝ ÚSTAV MELIORACÍ A OCHRANY PŮDY, v. v. i.) (2012) *Identifikační systém pro řešení problematiky odvodňovacích zařízení v České republice, etapa II*. [Závěrečná zpráva pro MZe.]
- Vyhláška č. 78/2013 Sb., o energetické náročnosti budov*, ze dne 29. března 2013.
- VÝZKUMNÝ ÚSTAV MELIORACÍ A OCHRANY PŮDY, v. v. i.); ČHMÚ (Český hydrometeorologický ústav) (2016) *Vliv očekávaných klimatických změn na půdy České republiky a hodnocení jejich produkční funkce*. [Projekt NAZV QJ1230056].
- WAENERLUND, A.; GUSTAFSSON, P.; VIRTANEN, P.; HAMMARSTRÖM, A. (2011) Is the core-periphery labour market structure related to perceived health? findings of the Northern Swedish Cohort. *BMC Public Health* 11(1).
- WAGENAAR, H. (2015) *Meaning in Action: Interpretation and Dialogue in Policy Analysis*. London, New York: Routledge.
- WB (WORLD BANK) CO₂ emissions (metric tons per capita). *World Bank* [online]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/EN.ATM.CO2E.PC?locations=CZ>.
- WB (WORLD BANK) Doing Business. *World Bank* [online]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/data-catalog/doing-business-database>.
- WB (WORLD BANK) Population Estimates and Projections. *World Bank* [online]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/data-catalog/population-projection-tables>.
- WB (WORLD BANK) Worldwide Governance Indicators. *World Bank* [online]. Dostupné z: <http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#home>.
- WEEKS, J. (2014) *Economics of 1 %: How Mainstream Economics Serves the Rich, Obscures Reality and Distorts Policy*. London, New York: Anthem Press.
- WHO (2016) *HBSC – Health Behaviour in School-aged Children: WHO Collaborative Cross-National study*. Dostupné z: <http://www.hbsc.upol.cz/>.
- WOLFF, R. (2012) *Democracy at work: a cure for capitalism*. Chicago: Haymarket Books.

WTO (2015) *Ministerial Conference, Tenth Session – Ministerial Declaration and Decisions*. [Nairobi, 15.–19. 12. 2015] Dostupné z: https://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/mc10_e/nairobipackage_e.pdf.

Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí), ze dne 20. února 2001.

Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, ze dne 11. května 1999.

Zákon č. 111/2009 Sb., o základních registrech, ve znění pozdějších předpisů, ze dne 26. března 2009.

Zákon č. 118/2010 Sb., o krajském referendu a o změně některých zákonů (krajské referendum), ze dne 9. března 2010.

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, ze dne 7. dubna 2000.

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ze dne 12. dubna 2000.

Zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ze dne 19. dubna 2016.

Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon), ze dne 23. dubna 2008.

Zákon č. 22/2004 Sb. o místním referendu a o změně některých zákonů (místní referendum), ze dne 11. prosince 2003.

Zákon č. 222/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

Zákon č. 222/2016 Sb., o Sbírce zákonů a mezinárodních smluv a o tvorbě právních předpisů vyhlášených ve Sbírce zákonů a mezinárodních smluv (zákon o Sbírce zákonů a mezinárodních smluv) ve znění pozdějších předpisů, ze dne 15. června 2016.

Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě, ze dne 1. října 2014.

Zákon č. 298/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce, ze dne 24. srpna 2016.

Zákon č. 302/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, ve znění pozdějších předpisů, ze dne 24. srpna 2016.

Zákon č. 322/2016 Sb., kterým se mění volební zákony a další související zákony, ze dne 6. září 2016.

Zákon č. 340/2015 Sb., o zvláštních podmínkách účinnosti některých smluv, ze dne 24. listopadu 2015.

ZELENSKI, J. M.; DOPKO, R. L.; CAPALDI, C. A. (2015) Cooperation is in our nature: nature exposure may promote cooperative and environmentally sustainable behavior. *Journal of Environmental Psychology* 42, s. 24–31.

ZELENÝ KRUH A Hnutí DUHA (2005) *Česká stopa – ekologické a sociální dopady naší spotřeby za našimi hranicemi*. Dostupné z: <http://www.zelenykruh.cz/wp-content/uploads/2015/01/Ceska-stopa.pdf>.

ZOKAEI, E.; SEDDON, J.; O'DONOVAN, B. (eds.) (2011) *Systems Thinking: from heresy to practice*. Houndmills, Basingstoke: Palgrave MacMillan.

Seznam zkratk

AMECO	databáze Evropské komise (Annual Macro-Economic database)
AOPK ČR	Agentura ochrany přírody a krajiny ČR
B(a)P	benzo(a)pyren
BIS	Bezpečnostní informační služba
CLLD	komunitně vedený místní rozvoj (Community Led Local Development)
CLLD-U	komunitně vedený místní rozvoj měst (Community Led Local Development – Urban Areas)
CVVM	Centrum pro výzkum veřejného mínění
ČHMÚ	Český hydrometeorologický ústav
ČR 2030	<i>Česká republika 2030</i> (Strategický rámec <i>Česká republika 2030</i>)
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
DG	generální ředitelství (Directorate General)
DMC	domácí materiálová spotřeba (Domestic Material Consumption)
DMI	přímý materiálový vstup (Direct Material Input)
DOI	identifikátor digitálních objektů (Digital Object Identifier)
DRR	snížování rizika katastrof (Disaster Risk Reduction)
ECOSOC	Ekonomická a sociální rada OSN (United Nations Economic and Social Council)
EEA	Evropská agentura pro životní prostředí (European Environment Agency)
EIGE	Evropský institut pro rovnost žen a mužů (European Institute for Gender Equality)
EIPA	Evropský institut pro veřejnou správu (European Institute of Public Administration)
EK	Evropská komise
EMAS	schéma řízení auditu a ekologie (Eco Management and Audit Scheme)
EMS	systém environmentálního managementu
EP	Evropský parlament
ERIH	Evropská cesta průmyslového dědictví (European Route of Industrial Heritage)
ERÚ	Energetický regulační úřad
ESCS	index sociálního, ekonomického a kulturního statusu (Economic Social and Cultural Status)
ESIF	Evropské strukturální a investiční fondy (European Structural and Investment funds)
ETC/BD	Evropské tematické centrum pro biologickou rozmanitost (European Topic Centre on Biological Diversity)
EU	Evropská unie
EWCS	Průzkum pracovních podmínek v Evropě nadace Eurofound (European Working Conditions Surveys)
FAO	Organizace pro výživu a zemědělství (Food and Agriculture Organization)
FDI	přímé zahraniční investice (Foreign Direct Investment), viz PZI
GCF	Zelený klimatický fond (Green Climate Fund)

GERD	hrubé domácí výdaje na vědu a výzkum (Gross Domestic Expenditure on Research and Development)
GHG	skleníkové plyny (Greenhouse Gases)
GMT	globální megatrend
HDP	hrubý domácí produkt
HIA	posuzování dopadů na zdraví (Health Impact Assessment)
HND	hrubý národní důchod
HPH	hrubá přidaná hodnota
ICLEI	Mezinárodní rada pro místní iniciativy v oblasti životního prostředí (International Council for Local Environmental Initiatives)
ICT	informační a komunikační technologie (Information and Communication Technology)
IGO	mezivládní organizace (Inter-Governmental Organization)
IT	informační technologie
KO	klíčová oblast
LPIS	Veřejný registr půdy (Land Parcel Identification System)
MAS	místní akční skupiny
MDGs	Rozvojové cíle tisíciletí (Millennium Development Goals)
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MO	Ministerstvo obrany
MOP	Mezinárodní organizace práce
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MSP	malé a střední podniky
MV	Ministerstvo vnitra
MZe	Ministerstvo zemědělství
NEA	Národní hodnocení ekosystémů (National Ecosystem Assessment)
NKS	národní koordinační skupina
NNO	nevládní neziskové organizace
NPM	nový veřejný management (New Public Management)
ODA	oficiální rozvojová spolupráce (Official Development Assistance)
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (Organisation for Economic Cooperation and Development)
ORP	obce s rozšířenou působností
OSN	Organizace spojených národů
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
OUR ÚV ČR	Oddělení / Odbor udržitelného rozvoje Úřadu vlády ČR
OZE	obnovitelné zdroje energie
OZP	osoby se zdravotním postižením
p. b.	procentní bod
PAU	polycyklické aromatické uhlovodíky
PCT	smlouvy o patentové spolupráci (Patent Cooperation Treaty)
PIAAC	mezinárodní výzkum dospělých (Programme for the International Assessment of Adult Competencies)
PISA	Program pro mezinárodní hodnocení studentů (Programme for International Student Assessment)
PM ₁₀	polétavý prach – suspendované částice menší než 10 mikrometrů
PM _{2,5}	polétavý prach – suspendované částice menší než 2,5 mikrometru
PPP	parita kupní síly (Purchasing Power Parity)

PZI	přímé zahraniční investice
QoG Institute	Quality of Government Institute
RHSD	Rada hospodářské a sociální dohody
RIA	hodnocení dopadů regulace (Regulatory Impact Assessment)
RIS MMR	Regionální informační servis Ministerstva pro místní rozvoj
RKS	regionální koordinační skupina
RVUR	Rada vlády pro udržitelný rozvoj
s. p.	státní podnik
SDGs	Cíle udržitelného rozvoje (Sustainable Development Goals)
SDK	složená daňová kvóta
SEA	posuzování vlivu koncepcí na životní prostředí (Strategic Environmental Assessment)
SILC	Výběrové šetření příjmů a životních podmínek domácností (Statistics on Income and Living Conditions)
SLDB	sčítání lidu, domů a bytů
SRUR	Strategický rámec udržitelného rozvoje
SZIF	Státní zemědělský a intervenční fond
TEEB	ekonomika ekosystémů a biologické rozmanitosti (The Economics of Ecosystems and Biodiversity)
TI	Transparency International
TIA	hodnocení vlivů na dopravu (Traffic Impact Assessment)
TQM	komplexní řízení kvality (Total Quality Management)
ÚHÚL	Ústav pro hospodářskou úpravu lesů
ÚV ČR	Úřad vlády České republiky
v. v. i.	veřejná výzkumná instituce
VaV	věda a výzkum
VDB ČSÚ	veřejná databáze Českého statistického úřadu
VÚKOZ, v. v. i.	Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, veřejná výzkumná instituce
VÚMOP, v. v. i.	Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, veřejná výzkumná instituce
VÚPSV, v. v. i.	Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, veřejná výzkumná instituce
VÚV T. G. M., v. v. i.	Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka, veřejná výzkumná instituce
WGI	světové indikátory vládnutí (Worldwide Governance Indicators)
WHO	Světová zdravotnická organizace (World Health Organization)
WTO	Světová obchodní organizace (World Trade Organization)
ZPF	zemědělský půdní fond
ZRS	zahraniční rozvojová spolupráce

Seznam grafů

Graf 1.1 Vývoj celkové nezaměstnanosti a dlouhodobé nezaměstnanosti v ČR. Zdroj: Eurostat (2016) Database Employment and Unemployment. Labour Force Survey. <i>Eurostat</i> [online], vlastní zpracování.	241
Graf 1.2 Míra zaměstnanosti matek dle věku dítěte v zemích OECD, 2011. Zdroj: HÖHNE, S.; KUCHAŘOVÁ, V.; PALONCOVÁ, J. (2016) <i>Rodiny s dětmi v České republice</i> , s. 54.	247
Graf 1.3 Roční hrubé peněžní příjmy na osobu desetiny domácností s nejvyššími (červeně) a desetiny domácností s nejnižšími (modře) příjmy (v Kč). Zdroj: Dubská, D.; Zeman, J. (2015) <i>Analýza vývoje indikátorů nerovnosti v ČR a jejich dopad na růstový potenciál ČR</i> , s. 17.	251
Graf 1.4 Převýšení horního příjmového decilu nad dolním příjmovým decilem (hrubé a čisté příjmy, vývoj 1989–2014). Zdroj: Dubská, D.; Zeman, J. (2015) <i>Analýza vývoje indikátorů nerovnosti v ČR a jejich dopad na růstový potenciál ČR</i> , s. 17.	251
Graf 1.5 Procentuální členění odsouzených dle počtu již vykonaných trestů odnětí svobody k 31. 12. 2015. Zdroj: VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR (2016) <i>Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky 2015</i> , s. 91 (zaokrouhleno na jedno desetinné místo).	253
Graf 1.6 Veřejné výdaje investované do podpory zdraví. Zdroj: MZd, na osobní vyžádání.	260
Graf 2.1 Hrubý domácí produkt, hrubý národní důchod a jejich rozdíl jako procento HDP [miliardy Kč v běžných cenách]. Zdroj: EK. Database AMECO. <i>European Commission</i> [online].	264
Graf 2.2 Relativní ekonomická úroveň. [V běžných cenách podle parity kupní síly na osobu, EU28 = 100 %]. Zdroj: EK. Database AMECO. <i>European Commission</i> [online], vlastní výpočty.	264
Graf 2.3 Hodnota přímých zahraničních investic v ČR a její přírůstek. Zdroj: ČNB. Databáze ARAD. ČNB [online]; vlastní výpočet.	265
Graf 2.4 Skladba hrubé přidané hodnoty (ve stálých cenách dle deflátoru) podle vlastnictví [mld. Kč] Zdroj: ČSÚ, Databáze národních účtů. ČSÚ [online], vlastní výpočty.	266
Graf 2.5 Bilance primárních důchodů podle typu důchodu v roce 2015. Záporné číslo značí odtok do zahraničí, výsledná čísla jsou dílčí bilancí (net). Zdroj: ČNB, Databáze ARAD. ČNB [online].	266
Graf 2.6 Odvětvová struktura hrubé přidané hodnoty v běžných cenách mezi lety 1990 až 2014. Zdroj: ČSÚ, Databáze národních účtů. ČSÚ [online].	267
Graf 2.7 Struktura podniků podle počtu zaměstnaných v ČR a srovnání s průměrem EU28 (2013). Zdroj: EUROSTAT. Dataset Annual enterprise statistics by size class for special aggregates of activities (NACE Rev. 2). <i>Eurostat</i> [online].	268
Graf 2.8 Celkové výdaje na výzkum a vývoj jako procento HDP (GERD) v ČR a zemích EU. Zdroj: EUROSTAT. Dataset Total intramural R&D expenditure (GERD) by sectors of performance. <i>Eurostat</i> [online].	269
Graf 2.9 Hodnocení výstupů a struktury VaV v ČR. Zdroje: EK. The Innovation Union Scoreboard. <i>European Commission</i> [online] a EK. Innovation Output Indicator. <i>European Commission</i> [online], vlastní zpracování.	269
Graf 2.10 Orientační srovnání materiálové produktivity zemí EU, HDP v paritě kupní síly/DMC [€ (PPS)/kg]. Zdroj: EUROSTAT. Dataset Resource productivity. <i>Eurostat</i> [online].	270
Graf 2.11 Materiálová produktivita ČR, index (rok 2000 = 100). Zdroj: EUROSTAT. Dataset Resource productivity. <i>Eurostat</i> [online].	271
Graf 2.12 Energetická náročnost produkce jednoho eura HPH v členských státech EU28 [MJ/€] v roce 2013. Zdroj: EUROSTAT. Dataset National Accounts aggregates by industry (up to NACE A*64). <i>Eurostat</i> [online] a EUROSTAT. Dataset Simplified energy balances – annual data. <i>Eurostat</i> [online]	272
Graf 2.13 Vývoj objemu emisí a náročnosti české ekonomiky na emise skleníkových plynů. Zdroj: EUROSTAT. Dataset Greenhouse Gas Emissions (source: EEA). <i>Eurostat</i> [online] a EK, Database AMECO. <i>European Commission</i> [online].	273

Graf 2.14 Indikátory fiskální udržitelnosti. Čím nižší hodnota, tím vyšší udržitelnost. Zdroje: EK (2009) <i>Sustainability Report 2009</i> , s. 96–97; EK (2012) <i>Fiscal Sustainability Report 2012</i> s. 89–90 a EK (2016) <i>Fiscal Sustainability Report 2015</i> , s. 109–110.....	275
Graf 2.15 Průměrná efektivní daňová sazba, srovnání v EU28. Zdroj: EK (2015) <i>Taxation Trends in the European Union</i> , s. 146, vlastní zpracování.	276
Graf 2.16 Složená daňová kvóta vyjádřená jako podíl na HDP. Zdroj: EK. Database AMECO. <i>European Commission</i> [online].	276
Graf 2.17 Rozložení daňové zátěže podle ekonomické funkce [% podíl na celkovém zdanění]. Zdroj: EUROSTAT. Dataset Structure of taxes by economic function. <i>Eurostat</i> [online]. [gov_a_tax_str].....	277
Graf 2.18 Čas v hodinách potřebný k přípravě a podání daňového přiznání pro typickou středně velkou firmu (2016). Zdroj: WB. Databáze Doing Business. <i>World Bank</i> [online].....	278
Graf 3.1 Podíl zemědělské půdy celkem (ZPF), orné půdy a trvalých travních porostů na celkovém území [%], 2013. Zdroj: CENIA; MŽP ČR (2015) <i>Zpráva o životním prostředí České republiky 2014</i> , s. 96.....	280
Graf 3.2 Přehled způsobů naplňování podmínky vyčlenění plochy v ekologickém zájmu v roce 2016. Zdroj: SZIF, na osobní vyžádání, vlastní zpracování.	282
Graf 3.3 Stav druhů ČR podle červených seznamů. Čísla udávají počet druhů v dané kategorii. Zdroj: AOPK, data za rok 2010, na osobní vyžádání.	285
Graf 3.4 Indikátor běžných druhů ptáků podle jednotlivých typů prostředí, ČR, 1982–2014. Zdroj: CENIA a MŽP ČR (2015) <i>Zpráva o životním prostředí České republiky 2014</i> , s. 64.	286
Graf 3.5 Stav evropsky významných druhů živočichů a rostlin v EU25 dle taxonomických skupin [%], 2007–2012. Zdroj: CENIA; MŽP ČR (2015) <i>Zpráva o životním prostředí České republiky 2014</i> , s. 66.	287
Graf 3.6 Vývoj indikátoru běžných druhů ptáků zemědělské krajiny, indikátoru běžných lesních druhů ptáků a celkového indikátoru všech běžných druhů ptáků v Evropě, 1990–2012. Zdroj: CENIA; MŽP ČR (2015) <i>Zpráva o životním prostředí České republiky 2014</i> , s. 67.	288
Graf 3.7 Vývoj indikátoru lučních motýlů v Evropě, 1990–2011. Zdroj: CENIA; MŽP ČR (2015) <i>Zpráva o životním prostředí České republiky 2014</i> , s. 67.	288
Graf 3.8 Odběry povrchových a podzemních vod jednotlivými sektory v ČR [mil. m ³], 2003–2014. Zdroj: MŽP, data na osobní vyžádání, vlastní zpracování.	289
Graf 3.9 Spotřeba minerálních hnojiv (N, P ₂ O ₅ , K ₂ O) [kg.ha ⁻¹ obhospodařované zemědělské půdy], 2013. Zdroj: MŽP ČR, na osobní vyžádání.	294
Graf 3.10 Vývoj celkové atmosférické depozice síry, dusíku a vodíkových iontů v ČR [tis. t], 2001–2014. Zdroj: CENIA; MŽP ČR (2015) <i>Zpráva o životním prostředí České republiky 2014</i> , s. 29.	295
Graf 3.11 Rekonstruovaná přirozená a současná skladba lesů v ČR [%], 2014. Zdroj: CENIA; MŽP ČR (2015) <i>Zpráva o životním prostředí České republiky 2014</i> , s. 73; vlastní zpracování.	296
Graf 4.1 Srovnání regionů České republiky v oblastech kvality života ve srovnání s regiony OECD. Zdroj: OECD (2016) <i>Regional Well-Being in OECD countries: Czech Republic</i>	304
Graf 4.2 Míry nezaměstnanosti dle dosaženého vzdělání v různých krajích, 2014. Zdroj: ÚV ČR (2016) <i>Situační zpráva ke Strategickému rámci udržitelného rozvoje České republiky</i> , s. 107.....	305
Graf 4.3 Možnosti občanů a občerek ovlivňovat veřejnou sféru v časovém srovnání (v %). Zdroj: CVVM (2016) <i>Výzkum Naše společnost, v 16-02, Zájem politiků o občany a možnosti občanů ovlivnit veřejnou sféru</i>	309

Seznam tabulek

Tabulka 2.1 Základní statistika materiálového hospodářství, údaje v tunách. Zdroj: ČSÚ (2016) <i>Účty materiálových toků (vybrané indikátory) – 2015</i> a ČSÚ (2016) <i>Produkce, využití a odstranění odpadů – 2015</i>	271
Tabulka 3.1 Přehled způsobů naplňování podmínky vyčlenění plochy v ekologickém zájmu v roce 2016. Zdroj: SZIF, na osobní vyžádání.	282
Tabulka 4.1 Počty obcí a počty obyvatel v ČR. Zdroj: ČSÚ (2015) <i>Malý lexikon obcí České republiky 2015</i> , údaje ze sad Velikostní skupiny obcí podle krajů, okresů - počet obcí a Velikostní skupiny obcí podle krajů, okresů - počet obyvatel v %; vlastní zpracování.	297
Tabulka 4.2 Srovnání podílu dokončených budov dle energetických tříd a nákladů na ně v letech 2010–2015. Zdroj: ČSÚ, na osobní vyžádání.	316

Seznam obrázků

Obrázek 3.1 Potenciální ohroženost zemědělské půdy vodní erozí (G) vyjádřená dlouhodobým průměrným smyvem půdy. Zdroj: CENIA; MŽP ČR (2015) <i>Zpráva o životním prostředí České republiky 2014</i> , s. 89.	292
Obrázek 4.1 Typologie území České republiky. Zdroj: MMR ČR (2014) <i>Strategie regionálního rozvoje ČR 2014–2020</i> , s. 57.....	298
Obrázek 4.2 Vývoj podílu na populaci České republiky mezi roky 2001 a 2011. Zdroj: MAIER, K.; FRANKE, D. (2015) <i>Trendy prostorové sociálně-ekonomické polarizace v Česku 2001–2011</i> , <i>Sociologický časopis</i> 51(1), s. 103.	299
Obrázek 4.3 Dojíždka do zaměstnání a do škol. Zdroj: ČSÚ (2014) <i>Dojíždka do zaměstnání a do škol podle Sčítání lidu, domů a bytů 2011. Dojíždkové proudy</i>	302

Strategický rámec
Česká republika 2030

**Příloha 3: Přehled Cílů
udržitelného rozvoje Organizace
spojených národů**

Závěrečný dokument s názvem *Přeměna našeho světa: Agenda 2030 pro udržitelný rozvoj*, jehož jádrem je 17 *Cílů udržitelného rozvoje (Sustainable Development Goals, SDGs)* s celkem 169 podcíli, byl přijat Valným shromážděním na Summitu Organizace spojených národů o udržitelném rozvoji v New Yorku ve dnech 25. – 27. 9. 2015.

Cíle udržitelného rozvoje

Cíl 1. Vymýtit chudobu ve všech jejích formách všude na světě

Cíl 2. Vymýtit hlad, dosáhnout potravinové bezpečnosti a zlepšení výživy, prosazovat udržitelné zemědělství

Cíl 3. Zajistit zdravý život a zvyšovat jeho kvalitu pro všechny v jakémkoli věku

Cíl 4. Zajistit rovný přístup k inkluzivnímu a kvalitnímu vzdělávání a podporovat celoživotní vzdělávání pro všechny

Cíl 5. Dosáhnout genderové rovnosti a posílit postavení všech žen a dívek

Cíl 6. Zajistit všem dostupnost vody a sanitačních zařízení pro všechny a udržitelné hospodaření s nimi

Cíl 7. Zajistit přístup k cenově dostupným, spolehlivým, udržitelným a moderním zdrojům energie pro všechny

Cíl 8. Podporovat trvalý, inkluzivní a udržitelný ekonomický růst, plnou a produktivní zaměstnanost a důstojnou práci pro všechny

Cíl 9. Vybudovat odolnou infrastrukturu, prosazovat inkluzivní a udržitelnou industrializaci a inovace

Cíl 10. Snížit nerovnost uvnitř zemí a mezi nimi

Cíl 11. Vytvořit inkluzivní, bezpečná, odolná a udržitelná města a obce

Cíl 12. Zajistit udržitelnou spotřebu a výrobu

Cíl 13. Přijmout bezodkladná opatření k boji se změnou klimatu a zvládnání jejich důsledků

Cíl 14. Chránit a udržitelně využívat oceány, moře a mořské zdroje pro zajištění udržitelného rozvoje

Cíl 15. Chránit, obnovovat a podporovat udržitelné využívání suchozemských ekosystémů, udržitelně hospodařit s lesy, potírat rozšiřování pouští, zastavit a následně zvrátit degradaci půdy a zastavit úbytek biodiverzity

Cíl 16. Podporovat mírové a inkluzivní společnosti pro udržitelný rozvoj, zajistit všem přístup ke spravedlnosti a vytvořit efektivní, odpovědné a inkluzivní instituce na všech úrovních

Cíl 17. Oživit globální partnerství pro udržitelný rozvoj a posílit prostředky pro jeho uplatňování

Cíle udržitelného rozvoje včetně podcílů

Cíl 1. Vymýtit chudobu ve všech jejích formách všude na světě

1.1 Do roku 2030 odstranit extrémní chudobu všude na světě; extrémní chudoba je v současnosti definována jako život za méně než 1,25 dolaru na den

1.2 Do roku 2030 snížit alespoň o polovinu podíl mužů, žen a dětí všech věkových kategorií žijících v chudobě jak je definována v národní legislativě

1.3 Zavést na úrovni států vhodné systémy sociální ochrany pro všechny včetně nejpotřebnějších a do roku 2030 rozšířit jejich dosah na většinu chudých a ohrožených

1.4 Do roku 2030 zajistit, aby všichni muži a ženy, zejména chudí a zranitelní, měli stejná práva v přístupu k ekonomickým zdrojům i základním službám, stejná práva na vlastnictví a možnost nakládat s půdou a na další formy vlastnictví, dědictví, přírodní zdroje, příslušné nové technologie a finanční služby například mikrofinancování

1.5 Do roku 2030 posílit odolnost chudých a zranitelných a zmírnit jejich zranitelnost před extrémními klimatickými jevy a jinými ekonomickými, sociálními a environmentálními otřesy a pohromami

1.a Zajistit výraznou mobilizaci prostředků z různých zdrojů, mimo jiné i dokonalejší rozvojovou spoluprací, a zajistit tak přiměřené a předvídatelné prostředky pro rozvojové země – zejména nejméně rozvinuté – k zavádění programů a politik na odstranění chudoby ve všech jejích formách

1.b Vytvořit výrazné politické strategie na národní, regionální i mezinárodní úrovni, založené na genderově citlivých rozvojových strategiích na podporu chudých, které povedou ke zrychlení investic do opatření k odstranění chudoby

Cíl 2. Vymýtit hlad, dosáhnout potravinové bezpečnosti a zlepšení výživy, prosazovat udržitelné zemědělství

2.1 Do roku 2030 vymýtit hlad a zajistit přístup všem lidem, zejména chudým a ohroženým, včetně malých dětí, k bezpečné, výživné a dostačující stravě po celý rok

2.2 Do roku 2030 odstranit všechny formy podvýživy a do roku 2025 dosáhnout mezinárodně dohodnutých cílů týkajících se zakrnění a hubnutí dětí mladších pěti let a vyřešit výživové potřeby dospívajících dívek, těhotných a kojících žen a starších osob

2.3 Do roku 2030 zdvojnásobit zemědělskou produktivitu a příjmy malých zemědělců – zejména žen, původních obyvatel, rodinných farmářů, pastevců a rybářů – pomocí zajištění bezpečného a rovného přístupu k půdě, dalším výrobním zdrojům (a vstupům), znalostem, finančním službám, trhům a vytvářením příležitostí k vytváření přidané hodnoty a přístupu k zaměstnání v nezemědělském sektoru

2.4 Do roku 2030 zajistit systémy udržitelné výroby potravin a zavést odolné zemědělské postupy, které zvýší produktivitu a výrobu a pomohou zachovat ekosystémy posilující schopnosti půdy přizpůsobit se klimatické změně, extrémnímu počasí, suchu, záplavám a dalším pohromám, a které postupně zlepší kvalitu půdy

2.5 Do roku 2020 zajistit zachování genetické rozmanitosti osiv, pěstovaných plodin, hospodářských a domácích zvířat a jejich divoce žijících příbuzných druhů, mimo jiné pomocí správně spravovaných a diverzifikovaných semenných a rostlinných bank na národní,

regionální i mezinárodní úrovni a zajistit přístup ke spravedlivému sdílení přínosů z využívání genetických zdrojů a tradičních poznatků, v souladu s mezinárodními dohodami

2.a Zvýšit (mimo jiné i prostřednictvím posílené mezinárodní spolupráce) investice do venkovské infrastruktury, zemědělského výzkumu a nadstavbových služeb, vývoje technologií a genových bank zvířat a rostlin za účelem zlepšení zemědělských výrobních kapacit v rozvojových zemích, zejména v těch nejméně rozvinutých

2.b Napravit obchodní omezení a pokřivení na světových zemědělských trzích a předcházet jim, mimo jiné prostřednictvím souběžného odstranění všech forem dotací na vývoz a dalších opatření s obdobným účinkem, v souladu s mandátem rozvojového kola v Dauhá

2.c Přijmout opatření k zajištění řádného fungování trhu potravinářských komodit a jejich derivátů a usnadnit včasný přístup k informacím o trhu, včetně informací o potravinových rezervách, s cílem přispět k omezení extrémní volatility cen potravin

Cíl 3. Zajistit zdravý život a zvyšovat jeho kvalitu pro všechny v jakémkoli věku

3.1 Do roku 2030 celosvětově snížit míru mateřské úmrtnosti na méně než 70 na 100 tisíc porodů

3.2 Do roku 2030 zabránit úmrtím novorozenců a dětí mladších pěti let, jimž je možné předejít. Všechny země budou usilovat o snížení novorozenecké úmrtnosti na úroveň maximálně 12 úmrtí na 1 000 živě narozených dětí a snížení úmrtnosti dětí mladších pěti let na úroveň 25 a méně na 1 000 živě narozených dětí

3.3 Do roku 2030 ukončit epidemii AIDS, tuberkulózy, malárie a zanedbávaných tropických nemocí a bojovat proti hepatitidě, vodou přenášeným nemocem a ostatním přenosným nemocem

3.4 Do roku 2030 snížit o třetinu pomocí prevence a léčby předčasnou úmrtnost na nepřenosné choroby; podporovat duševní zdraví a duševní pohodu

3.5 Posílit prevenci a léčbu užívání návykových látek, včetně užívání narkotik a škodlivého užívání alkoholu

3.6 Do roku 2020 celosvětově snížit na polovinu počet úmrtí a zranění při dopravních nehodách

3.7 Do roku 2030 zajistit všeobecný přístup ke službám pro sexuální a reprodukční zdraví programům plánovaného rodičovství, informacím a vzdělávání nebo zahrnutí problematiky reprodukčního zdraví do národních strategií a programů

3.8 Docílit všeobecného zabezpečení zdraví, včetně ochrany finančních rizik, přístupu ke kvalitní základní zdravotní péči a přístupu k bezpečným, účinným, kvalitním a cenově dostupným základním léčivům a očkovacím látkám pro všechny

3.9 Do roku 2030 podstatně snížit počet úmrtí a onemocnění vlivem nebezpečných chemických látek a znečištěného vzduchu, vody a půdy

3.a Posílit uplatňování rámcové úmluvy Světové zdravotnické organizace (WHO) o kontrole tabáku ve všech zemích dle potřeby

3.b Podporovat výzkum a vývoj vakcín a léků na přenosné i nepřenosné choroby, které primárně postihují především rozvojové země, poskytnout přístup k cenově dostupným základním lékům a vakcínám v souladu s Deklarací z Dohá o Dohodě TRIPS a veřejném

zdraví, která potvrzuje právo rozvojových zemí plně využít ujednání v Dohodě o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví, pokud jde o flexibilitu v ochraně veřejného zdraví a zejména v přístupu k lékům pro všechny

3.c Podstatně zvýšit financování zdravotnictví a nábor, rozvoj, školení a retence pracovníků ve zdravotnictví v rozvojových zemích, zejména v těch nejméně rozvinutých a v malých ostrovních rozvojových státech

3.d Zvýšit kapacitu všech zemí, zejména rozvojových, pro včasné varování, snižování rizik a řízení národních a globálních zdravotních rizik

Cíl 4. Zajistit rovný přístup k inkluzivnímu a kvalitnímu vzdělávání a podporovat celoživotní vzdělávání pro všechny

4.1 Do roku 2030 zajistit, aby všechny dívky a chlapci ukončili bezplatné, rovnoprávné a kvalitní primární a sekundární základní vzdělání, které bude mít odpovídající a efektivní studijní výsledky

4.2 Do roku 2030 zajistit, aby všechny dívky a chlapci měli možnost kvalitního rozvoje v raném dětství, aby měli přístup k předškolní péči a vzdělání tak, že budou připraveni pro základní vzdělávání

4.3 Do roku 2030 zajistit rovný přístup všech žen a mužů k cenově dostupnému a kvalitnímu odbornému, učňovskému a vyššímu vzdělání, včetně univerzitního

4.4 Do roku 2030 výrazně zvýšit počet mladých a dospělých, kteří mají příslušné dovednosti včetně technických a odborných, které budou předpokladem pro zaměstnání, důstojné pracovní zařazení a pro podnikání

4.5 Do roku 2030 eliminovat genderové nerovnosti ve vzdělávání a zajistit rovný přístup ke všem úrovním vzdělání a odborné přípravy pro znevýhodněné – osoby se zdravotním postižením, původní obyvatelstvo či ohrožené děti

4.6 Do roku 2030 zajistit, aby všichni mladí a značná část dospělých mužů i žen dosáhli čtenářské a matematické gramotnosti

4.7 Do roku 2030 zajistit, aby všichni studenti získali znalosti a dovednosti potřebné k podpoře udržitelného rozvoje, mimo jiné prostřednictvím vzdělávání o udržitelném rozvoji a trvale udržitelném způsobu života, o lidských právech, genderové rovnosti, dále pomocí podpory kultury míru a nenásilí, globálního občanství i docenění kulturní rozmanitosti a příspěvku kultury k udržitelnému rozvoji

4.a Vybudovat a vylepšit genderově citlivá vzdělávací zařízení, která budou vhodná pro děti i lidi se zdravotním postižením, a poskytnout bezpečné, nenásilné, inkluzivní a efektivní vzdělávací prostředí pro všechny

4.b Do roku 2020 na celém světě výrazně rozšířit počet stipendií pro studenty z rozvojových zemí – zejména těch nejméně rozvinutých, malých ostrovních rozvojových a afrických států – pro zápis do vysokoškolského vzdělávání, učňovské přípravy a vzdělávacích programů v informačních a komunikačních technologiích, technologických, stavebních a vědeckých oborech v rozvinutých i rozvojových státech

4.c Do roku 2030 výrazně zvýšit počty kvalifikovaných učitelů, a to i prostřednictvím mezinárodní spolupráce pro vzdělávání učitelů v rozvojových zemích, zejména těch nejméně rozvinutých, a malých ostrovních rozvojových státech

Cíl 5. Dosáhnout genderové rovnosti a posílit postavení všech žen a dívek

- 5.1 Celosvětově skoncovat se všemi formami diskriminace žen a dívek
- 5.2 Eliminovat všechny formy násilí vůči ženám a dívkám ve veřejné i soukromé sféře, včetně obchodu s lidmi a sexuálního či jiného vykořisťování
- 5.3 Odstranit všechny škodlivé praktiky, např. dětské, předčasné a nucené sňatky či ženskou obřízku
- 5.4 Uznávat a oceňovat neplacenou péči a domácí práce pomocí zajištění veřejných služeb, infrastruktury a politik sociální ochrany a prosazování sdílené odpovědnosti v rámci domácnosti a rodiny podle zvyklostí dané země
- 5.5 Zajistit ženám rovné příležitosti a plnou a efektivní účast na rozhodování na všech úrovních v politickém, ekonomickém i veřejném životě
- 5.6 Zajistit všeobecnou dostupnost služeb sexuálního a reprodukčního zdraví a reprodukčního práva, jak bylo dohodnuto v souladu s Akčním programem Mezinárodní konference o populaci a rozvoji a Pekingskou akční platformou a závěrečnými dokumenty návazných konferencí
- 5.a Provést reformy, které ženám zajistí rovná práva na ekonomické zdroje, možnost vlastnictví a hospodaření s pozemky i dalších formy vlastnictví, přístup k finančním službám, dědictví a přírodním zdrojům v souladu s národní legislativou
- 5.b Rozšířit možnosti využívání moderních technologií, zejména informačních a komunikačních, pro posilování postavení žen
- 5.c Přijmout a posílit vhodné politiky a vymahatelné právní předpisy pro prosazování rovnosti žen a mužů a posilování postavení žen a dívek ve všech sférách

Cíl 6. Zajistit všem dostupnost vody a sanitačních zařízení pro všechny a udržitelné hospodaření s nimi

- 6.1 Do roku 2030 zajistit univerzální a rovný přístup k bezpečné a cenově dostupné pitné vodě pro všechny
- 6.2 Do roku 2030 zajistit spravedlivě všem odpovídající sanitační a hygienická zařízení a skoncovat s vylučováním na volných prostranstvích, se zvláštním ohledem na potřeby žen, dívek a lidí v těžké situaci
- 6.3 Do roku 2030 zlepšit kvalitu vody snížením jejího znečišťování, zamezením vyhazování odpadů do vody a minimalizací vypouštění nebezpečných chemických látek do vody, snížit na polovinu podíl znečištěných odpadních vod a podstatně zvýšit recyklaci a bezpečné opětovné využívání vody v celosvětovém měřítku
- 6.4 Do roku 2030 podstatně zvýšit efektivitu využívání vody ve všech sektorech a zajistit udržitelný odběr a dodávky pitné vody tak, aby byl vyřešen nedostatek vody a podstatně se snížil počet lidí trpících jejím nedostatkem
- 6.5 Do roku 2030 zavést integrovanou správu vodních zdrojů na všech úrovních, a to i pomocí přeshraniční spolupráce tam, kde je to vhodné
- 6.6 Do roku 2020 zajistit ochranu a obnovu ekosystémů související s vodou, včetně hor, lesů, mokřad, řek, zvodní a jezer

6.a Do roku 2030 rozšířit mezinárodní spolupráci a podporu budování kapacit v rozvojových zemích v rámci programů a činností souvisejících s vodou a sanitačními zařízeními zahrnující zadržování, odsolování a efektivní využívání vody, čištění odpadních vod a využívání technologií pro recyklaci a opětovné využívání vody

6.b Podporovat a posilovat zapojení místních komunit do zlepšování správy vodních zdrojů a sanitačních zařízení

Cíl 7. Zajistit přístup k cenově dostupným, spolehlivým, udržitelným a moderním zdrojům energie pro všechny

7.1 Do roku 2030 zajistit všem přístup k cenově dostupným, spolehlivým a moderním energetickým službám

7.2 Do roku 2030 podstatně zvýšit podíl energie z obnovitelných zdrojů na celosvětovém energetickém mixu

7.3 Do roku 2030 celosvětově zdvojnásobit energetickou účinnost

7.a Do roku 2030 zlepšit mezinárodní spolupráci ve zpřístupňování výzkumu a technologií čisté energie, včetně energie z obnovitelných zdrojů, energetické účinnosti a pokročilých a čistších technologií fosilních paliv; podporovat investice do energetické infrastruktury a technologií čisté energie

7.b Do roku 2030 rozšířit infrastrukturu a vylepšit technologie pro dodávky moderních a udržitelných energetických služeb pro všechny v rozvojových zemích, zejména v nejméně rozvinutých a malých ostrovních rozvojových státech

Cíl 8. Podporovat trvalý, inkluzivní a udržitelný ekonomický růst, plnou a produktivní zaměstnanost a důstojnou práci pro všechny

8.1 Udržovat ekonomický růst na hlavu v závislosti na podmínkách jednotlivých zemí, zejména minimálně 7procentní růst HDP ročně v nejméně rozvinutých zemích

8.2 Dosáhnout vyšší úrovně ekonomické produktivity pomocí diverzifikace, technologického rozvoje a inovací, mimo jiné také zaměřením se na odvětví s vysokou přidanou hodnotou a s vysokým podílem lidské práce

8.3 Podporovat politiky orientované na rozvoj, které podporují produktivní činnosti, vytváření důstojných pracovních míst, podnikání, kreativitu a inovace, a podporují vznik a růst mikropodniků, malých a středních podniků, mimo jiné prostřednictvím zpřístupňování finančních služeb

8.4 Postupně až do roku 2030 zlepšovat efektivní využívání globálních zdrojů ve spotřebě i výrobě a učinit vše potřebné pro to, aby ekonomický růst nebyl spojen s poškozováním životního prostředí, v souladu s desetiletým rámcovým programem trvale udržitelné spotřeby a výroby, v jehož čele stojí rozvinuté země

8.5 Do roku 2030 dosáhnout plné a produktivní zaměstnanosti a zajistit důstojnou práci pro všechny ženy a muže, včetně mladých lidí a osob se zdravotním postižením, a zajistit stejnou odměnu za rovnocennou práci

8.6 Do roku 2020 podstatně snížit podíl mladých lidí, kteří nepracují ani nestudují

8.7 Přijmout okamžitá a účinná opatření k vymýcení nucené práce, skoncovat s moderními formami otroctví a s obchodováním s lidmi a dosáhnout zákazu a odstranění nejhorších forem dětské práce, včetně náboru a využívání dětských vojáků, a do roku 2025 odstranit dětskou práci ve všech jejích formách

8.8 Chránit práva a podporovat bezpečné a stabilní pracovní podmínky pro všechny pracující, včetně pracujících migrantů – zejména žen, a lidí s nebezpečným povoláním

8.9 Do roku 2030 navrhnout a realizovat politiky podpory udržitelného cestovního ruchu, který vytváří pracovní místa a podporuje místní kulturu a produkty

8.10 Posílit kapacitu domácích finančních institucí na podporu a rozšíření přístupu k bankovníctví, pojišťovnictví a finančním službám pro všechny

8.a Zvýšit podporu konceptu „Pomoc na podporu obchodu“ pro rozvojové země, zejména těch nejméně rozvinutých, mimo jiné prostřednictvím programu „Prohloubený integrovaný rámec obchodní technické asistence pro nejméně rozvinuté státy“

8.b Do roku 2020 rozvinout a uvést v život globální strategii pro zaměstnávání mladých a realizovat Globální pakt pro pracovní místa Mezinárodní organizace práce

Cíl 9. Vybudovat odolnou infrastrukturu, prosazovat inkluzivní a udržitelnou industrializaci a inovace

9.1 Rozvinout kvalitní, spolehlivou, udržitelnou a odolnou infrastrukturu, zahrnující i regionální a přeshraniční infrastrukturu, na podporu ekonomického rozvoje a zvýšené kvality života, se zaměřením na ekonomicky dostupný a rovný přístup pro všechny

9.2 Podporovat inkluzivní a udržitelnou industrializaci a do roku 2030 významně zvýšit podíl průmyslu na zaměstnanosti a HDP, a to s ohledem na podmínky v jednotlivých zemích, a zdvojnásobit jeho podíl v nejméně rozvinutých státech

9.3 Zlepšit přístup malých průmyslových a jiných podniků – zejména v rozvojových zemích – k finančním službám, včetně dostupných úvěrů, a jejich začleňování do hodnotových řetězců a trhů

9.4 Do roku 2030 zmodernizovat infrastrukturu a zdokonalit vybavení průmyslových podniků tak, aby byly udržitelné, účinněji využívaly zdroje; dále využívat více čistých a k životnímu prostředí šetrných technologií a výrobních procesů; zapojí se všechny státy s ohledem na své možnosti

9.5 Posílit vědecký výzkum, zlepšit technologickou vybavenost průmyslových odvětví ve všech zemích, zejména rozvojových, a do roku 2030 podporovat inovace a významně zvýšit počet výzkumných a vývojových pracovníků na jeden milion obyvatel a výdaje na soukromý i veřejný výzkum a vývoj

9.a Napomáhat rozvoji udržitelné a odolné infrastruktury v rozvojových zemích prostřednictvím lepší finanční, technologické a technické podpory africkým, nejméně rozvinutým, vnitrozemským rozvojovým a malým ostrovním rozvojovým státům

9.b Podporovat rozvoj technologií, výzkumu a inovací v rozvojových zemích, včetně zajišťování příznivého politického prostředí mimo jiné pro průmyslovou diverzifikaci a výrobu zboží s přidanou hodnotou

9.c Výrazně zvýšit přístup k informačním a komunikačním technologiím a usilovat o poskytování všeobecného a cenově dostupného přístupu k internetu v nejméně rozvinutých státech do roku 2020

Cíl 10. Snížit nerovnost uvnitř zemí a mezi nimi

10.1 Do roku 2030 postupně dosáhnout a udržet růst příjmů spodních 40 procent populace na úrovni vyšší než je celostátní průměr

10.2 Do roku 2030 posilovat a podporovat sociální, ekonomické a politické začleňování všech, bez ohledu na věk, pohlaví, zdravotní postižení, rasu, etnický původ, náboženské vyznání a ekonomické či jiné postavení

10.3 Zajistit rovné příležitosti a snížit nerovnosti, zejména odstraňováním diskriminačních zákonů, politik a postupů, a podporou vhodných právních předpisů, politik a postupů

10.4 Přijmout politická opatření, zejména v oblasti fiskální, mzdové a v oblasti sociální ochrany a postupně dosáhnout větší rovnosti

10.5 Zlepšit regulaci a monitoring globálních finančních trhů a institucí a posílit uplatňování těchto regulací

10.6 Zajistit větší zastoupení a silnější hlas pro rozvojové státy v rozhodování v mezinárodních ekonomických a finančních institucích s cílem vytvořit efektivnější, věrohodnější, spolehlivější a legitimnější instituce

10.7 Uspříchlňovat řízenou, bezpečnou a zodpovědnou migraci a mobilitu lidí, zahrnující uplatňování plánovaných a dobře řízených migračních politik

10.a Uplatňovat zásadu zvláštního a diferencovaného přístupu k rozvojovým zemím, zejména k těm nejméně rozvinutým, v souladu s dohodami Světové obchodní organizace

10.b Podporovat oficiální rozvojovou pomoc (ODA) a finanční toky zahrnující přímé zahraniční investice do států, které to potřebují nejvíce, zejména nejméně rozvinuté, africké země, malé ostrovní a vnitrozemské rozvojové státy, v souladu s jejich národními plány a programy

10.c Do roku 2030 snížit náklady na převody remitencí migrantů na méně než 3 procenta a eliminovat transakční kanály s náklady vyššími než 5 procent

Cíl 11. Vytvořit inkluzivní, bezpečná, odolná a udržitelná města a obce

11.1 Do roku 2030 zajistit všem přístup k odpovídajícímu, bezpečnému a cenově dostupnému bydlení a základním službám, zlepšit podmínky bydlení ve slumech

11.2 Do roku 2030 poskytnout všem přístup k bezpečným, finančně dostupným, snadno přístupným a udržitelným dopravním systémům zlepšit bezpečnost silničního provozu zejména rozšířením veřejné dopravy se zvláštním důrazem na potřeby lidí v těžké situaci jako ženy, děti, osoby se zdravotním postižením a starší osoby

11.3 Do roku 2030 posílit inkluzivní a udržitelnou urbanizaci a kapacity pro participativní, integrované a udržitelné plánování a správu měst a obcí ve všech zemích

11.4 Zlepšit úsilí na ochranu a záchranu světového kulturního a přírodního dědictví

11.5 Do roku 2030 výrazně snížit počet úmrtí a dalších negativních dopadů přírodních katastrof zahrnujících pohromy spojené s vodou. Týká se to také přímých ekonomických ztrát ve vztahu ke globálnímu HDP. Zvláštní pozornost je nutné věnovat ochraně chudých a zranitelných lidí

11.6 Do roku 2030 snížit nepříznivý dopad životního prostředí měst na jejich obyvatele, zejména zaměřením pozornosti na kvalitu ovzduší a nakládání s komunálním i jiným odpadem

11.7 Do roku 2030 zajistit všeobecný přístup k bezpečné, inkluzivní a přístupné městské zeleni a veřejnému prostoru, zejména pro ženy a děti, starší osoby a osoby se zdravotním postižením

11.a Podporovat pozitivní ekonomické, sociální a environmentální vazby mezi městskými, příměstskými a venkovskými oblastmi zlepšením národního a regionálního rozvojového plánování

11.b Do roku 2020 výrazně zvýšit počet měst a obcí, které přijímají a realizují integrované politiky a plány na podporu inkluze, účinného využívání zdrojů, zmírňování a adaptace na změnu klimatu, odolnost vůči katastrofám, a vypracovat a realizovat komplexní řízení rizik katastrof na všech úrovních v souladu se Sendaiským rámcem pro DRR 2015 – 2030

11.c Podporovat nejméně rozvinuté země, mimo jiné prostřednictvím finanční a technické pomoci, při stavbě udržitelných a odolných budov s využitím místních materiálů

Cíl 12. Zajistit udržitelnou spotřebu a výrobu

12.1 Uplatňovat desetiletý rámec programů pro udržitelnou spotřebu a výrobu se zapojením všech států v čele s rozvinutými a s přihlédnutím k rozvoji a schopnostem států rozvojových

12.2 Do roku 2030 dosáhnout udržitelného hospodaření s přírodními zdroji a jejich efektivního využívání

12.3 Do roku 2030 snížit v přepočtu na hlavu na polovinu globální plýtvání potravinami na maloobchodní a spotřebitelské úrovni a snížit ztráty potravin v celém výrobním a zásobovacím procesu, včetně posklizňových ztrát

12.4 Do roku 2020 dosáhnout k životnímu prostředí šetrného nakládání s chemickými látkami a odpady během celého jejich životního cyklu, v souladu s dohodnutými mezinárodními rámci, a výrazně snížit jejich uvolňování do ovzduší, vody a půdy tak, aby se minimalizovaly nepříznivé dopady na lidské zdraví a životní prostředí

12.5 Do roku 2030 výrazně snížit produkci odpadů s pomocí prevence, redukce, recyklace a opětovného používání

12.6 Podporovat podniky, zejména velké a nadnárodní společnosti, aby přijaly udržitelné postupy a začlenily informace o udržitelnosti do svých pravidelných zpráv

12.7 Prosazovat udržitelné postupy v zadávání veřejných zakázek v souladu s národními politikami a prioritami

12.8 Do roku 2030 zajistit, aby lidé v celém světě měli relevantní informace a povědomí o udržitelném rozvoji a životním stylu v souladu s přírodou

12.a Podporovat rozvojové země, aby posílily své vědecké a technologické kapacity, a přešly tak k udržitelnějšímu způsobu výroby a spotřeby

12.b Vytvořit a zavést nástroje pro sledování dopadů udržitelného rozvoje na cestovní ruch, který vytváří pracovní místa a podporuje místní kulturu a produkty

12.c Usměrnit neefektivní dotace na fosilní paliva podporující nadbytečnou spotřebu odstraňováním pokřivení trhu v souladu s podmínkami v jednotlivých státech, mimo jiné prostřednictvím daňové restrukturalizace a rušením těchto škodlivých dotací tam, kde existují, aby byl zřejmý jejich dopad na životní prostředí. Je potřeba přitom brát plně v úvahu specifické potřeby a podmínky rozvojových zemí a minimalizovat možné negativní dopady na jejich rozvoj způsobem, který bude chránit chudé a dotčené komunity

Cíl 13. Přijmout bezodkladná opatření na boj se změnou klimatu a zvládnání jejich dopadů

13.1 Ve všech zemích zvýšit odolnost a schopnost adaptace na nebezpečí související s klimatem a přírodními pohromami

13.2 Začlenit opatření v oblasti změny klimatu do národních politik, strategií a plánování

13.3 Zlepšit vzdělávání a zvyšování povědomí o klimatické změně, rozšířit lidské i institucionální kapacity pro zmírňování změny klimatu, adaptaci na ni, snižování jejich dopadů a včasné varování

13.a Uvést do praxe závazek přijatý vyspělými zeměmi v Rámcové úmluvě OSN o změně klimatu a do roku 2020 společně dát k dispozici ze všech zdrojů 100 miliard ročně na řešení potřeb rozvojových zemí v souvislosti se smysluplnými opatřeními na zmírňování a transparentností při jejich zavádění a plně zprovoznit Zelený klimatický fond v co nejkratší době

13.b Podporovat mechanismy pro zvyšování kapacit pro efektivní plánování a řízení v oblasti změny klimatu v nejméně rozvinutých zemích, se zaměřením na ženy, mládež, místní a přehlížené komunity

Cíl 14. Chránit a udržitelně využívat oceány, moře a mořské zdroje pro zajištění udržitelného rozvoje

14.1 Do roku 2025 předcházet a výrazně snižovat znečištění moří, zejména znečištění, které je způsobováno činnostmi na pevnině, včetně odpadků a znečištění z živin

14.2 Do roku 2020 udržitelně spravovat a chránit mořské a pobřežní ekosystémy, aby se zabránilo výrazným negativním dopadům, mimo jiné posilováním jejich odolnosti a opatřeními na jejich obnovu s cílem zajistit zdravé a produktivní oceány

14.3 Minimalizovat a řešit dopady okyselování oceánů, mimo jiné prohlubováním vědecké spolupráce na všech úrovních

14.4 Do roku 2020 dosáhnout účinné regulace rybolovu a skoncovat s nadměrným rybolovem, nezákonným, nehlášeným a neregulovaným rybolovem a nešetrnými metodami rybolovu, zavést vědecky podložené plány hospodaření s cílem obnovit populace ryb v co nejkratším možném čase přinejmenším na úroveň, která dokáže produkovat maximální udržitelný výnos podle biologických vlastností jednotlivých druhů

14.5 Do roku 2020 zakonzervovat alespoň 10 procent pobřežních a mořských oblastí v souladu s vnitrostátním i mezinárodním právem a na základě nejlepších dostupných vědeckých informací

14.6 Do roku 2020 zakázat některé formy dotací na rybolov, které přispívají k nadměrnému rybolovu, odstranit dotace, které přispívají k nezákonnému, nehlášenému a neregulovanému rybolovu a upustit od zavádění obdobných nových dotací s vědomím, že odpovídající a efektivní zvláštní a diferencovaný přístup k rozvojovým a nejméně rozvinutým zemím by se měl stát nedílnou součástí vyjednávání Světové obchodní organizace o dotacích na rybolov

14.7 Do roku 2030 zvýšit ekonomický přínos z udržitelného využívání mořských zdrojů, mimo jiné prostřednictvím řízeného rybolovu, akvakultury a cestovního ruchu pro malé ostrovní rozvojové a nejméně rozvinuté státy

14.a Rozšířit vědecké poznání, rozvíjet výzkumné kapacity a transfer námořních technologií s ohledem na kritéria a pokyny Mezivládní oceánografické komise o transferu námořních technologií a s cílem zlepšit zdraví oceánů a zvýšit přínos biologické rozmanitosti moří na rozvoj rozvojových zemí, zejména malých ostrovních rozvojových a nejméně rozvinutých států

14.b Zajistit malým rybářům přístup k mořským zdrojům a trhům

14.c Posílit ochranu a udržitelné využívání oceánů a jejich zdrojů prostřednictvím mezinárodního práva, jak je zapsáno v Úmluvě o mořském právu, která stanovuje právní rámec pro zachování a udržitelné využívání oceánů a jejich zdrojů, s odvoláním na článek 158 dokumentu Budoucnost, jakou chceme (*The Future We Want*)

Cíl 15. Chránit, obnovovat a podporovat udržitelné využívání suchozemských ekosystémů, udržitelně hospodařit s lesy, potírat rozšiřování pouští, zastavit a následně zvrátit degradaci půdy a zastavit úbytek biodiverzity

15.1 Do roku 2020 zajistit ochranu, obnovu a udržitelné využívání suchozemských a vnitrozemských sladkovodních ekosystémů a jejich služeb, zejména lesů, mokřadů, hor a suchých oblastí, v souladu se závazky z mezinárodních dohod

15.2 Do roku 2020 podpořit zavádění udržitelného hospodaření se všemi typy lesů, zastavit odlesňování, obnovit zničené lesy a podstatně zvýšit zalesňování a obnovu lesů na celém světě

15.3 Do roku 2030 bojovat proti rozšiřování pouští, obnovovat znehodnocenou půdu, včetně pozemků postižených rozšiřováním pouští, suchem či záplavami, usilovat o dosažení světa, ve kterém již nedochází k degradaci půdy

15.4 Do roku 2030 zajistit zachování horských ekosystémů, včetně jejich biodiverzity, aby se zvýšila jejich schopnost poskytovat výhody, které jsou nezbytné pro udržitelný rozvoj

15.5 Přijmout neodkladná a výrazná opatření na snižování degradace přirozeného prostředí, zastavit ztrátu biodiverzity a do roku 2020 chránit a zabraňovat vyhynutí ohrožených druhů

15.6 Zajistit spravedlivé rozdělování přínosů plynoucích z využívání genetických zdrojů a podporovat odpovídající přístup k těmto zdrojům

15.7 Přijmout neodkladná opatření ke skoncování s pytláčením a pašováním chráněných druhů rostlin a živočichů a řešit nabídku i poptávku po nelegálních přírodních produktech

15.8 Do roku 2020 zavést opatření proti zavlečení invazivních druhů do suchozemských a vodních ekosystémů a výrazně snížit jejich dopad na tyto ekosystémy, kontrolovat nebo vymýtit prioritní invazivní druhy

15.9 Do roku 2020 začlenit hodnoty ekosystému a biodiverzity do národního i regionálního plánování, rozvojových procesů a strategií na snižování chudoby

15.a Mobilizovat a významně zvýšit finanční prostředky ze všech zdrojů na zachování a udržitelné využívání biodiverzity a ekosystémů

15.b Mobilizovat značné prostředky ze všech zdrojů na všech úrovních na financování udržitelného hospodaření s lesy a poskytnout odpovídající pobídky rozvojovým zemím na zlepšení tohoto hospodaření, včetně ochrany a obnovy lesů

15.c Zvýšit mezinárodní podporu boji proti pytláčení a pašování chráněných druhů, mimo jiné zvyšováním schopností místních komunit věnovat se udržitelným příležitostem k obživě

Cíl 16. Podporovat mírové a inkluzivní společnosti pro udržitelný rozvoj, zajistit všem přístup ke spravedlnosti a vytvořit efektivní, odpovědné a inkluzivní instituce na všech úrovních

16.1 Výrazně snížit všechny formy násilí a související míru úmrtnosti všude na světě

16.2 Skoncovat se zneužíváním, vykořisťováním a obchodem s lidmi a všemi formami násilí na dětech a jejich mučení

16.3 Podporovat svrchovanost práva na národní i mezinárodní úrovni a zajistit rovný přístup ke spravedlnosti pro všechny

16.4 Do roku 2030 výrazně snížit pohyb nezákonných finančních prostředků a zbraní, usilovat o navrácení odcizeného majetku a bojovat proti všem formám organizovaného zločinu

16.5 Podstatně omezit korupci a úplatkářství ve všech formách

16.6 Vytvořit účinné, odpovědné a transparentní instituce na všech úrovních

16.7 Zajistit odpovědné, inkluzivní, participační a zastupitelské rozhodování na všech úrovních

16.8 Rozšířit a posílit zapojení rozvojových zemí do rozhodování v mezinárodních institucích

16.9 Do roku 2030 poskytnout všem právní subjektivitu, včetně registrace při narození

16.10 Zajistit veřejnosti přístup k informacím a ochranu základních svobod, v souladu s vnitrostátními právními předpisy a mezinárodními dohodami

16.a Posílit příslušné instituce států, mimo jiné prostřednictvím mezinárodní spolupráce, pro budování kapacit na všech úrovních pro boj proti násilí, terorismu a trestné činnosti, zejména v rozvojových státech

16.b Podporovat a prosazovat nediskriminační zákony a politiku udržitelného rozvoje

Cíl 17. Oživit globální partnerství pro udržitelný rozvoj a posílit prostředky pro jeho uplatňování

Finance

17.1 Posílit mobilizaci domácích zdrojů, mimo jiné prostřednictvím mezinárodní podpory rozvoje zemím, ke zlepšení domácích kapacit pro výběr daní a dalších příjmů

17.2 Plně realizovat závazky rozvinutých zemí v rámci Oficiální rozvojové pomoci (ODA), včetně závazku mnoha vyspělých zemích poskytnout 0,7 procenta ODA/HND rozvoje zemím a 0,15 až 0,20 procenta ODA/HND nejméně rozvinutým zemím; poskytovatelé ODA by měli zvážit stanovení cíle poskytnout alespoň 0,20 procenta ODA/HND nejméně rozvinutým zemím

17.3 Mobilizovat dodatečné finanční prostředky z různých zdrojů pro rozvojové státy

17.4 Pomoci rozvoje zemím při dosahování dlouhodobé dluhové udržitelnosti prostřednictvím koordinovaných politik zaměřených na podporu financování dluhu, oddlužení a restrukturalizaci dluhu dle potřeby, a zabývat se vnějším zadlužením silně zadlužených chudých zemí, aby se snížila jejich míra zadluženosti

17.5 Přijmout a realizovat režimy na podporu investic pro nejméně rozvinuté státy

Technologie

17.6 Posílit spolupráci sever-jih, jih-jih, trojstrannou regionální a mezinárodní spolupráci v přístupu k vědě, technologiím a inovacím, a posílit sdílení znalostí za vzájemně dohodnutých podmínek, mimo jiné prostřednictvím lepší koordinace stávajících mechanismů, zejména na úrovni OSN, a prostřednictvím mechanismu mezinárodního zpřístupňování technologií

17.7 Podporovat rozvoj, transfer a rozšiřování technologií šetrných k životnímu prostředí do rozvojových zemí za výhodných podmínek, včetně koncesí a preferenčních podmínek na základě vzájemných dohod

17.8 Plně zprovoznit technologickou banku a mechanismy budování vědeckých, technologických a inovačních kapacit pro nejméně rozvinuté státy do roku 2017 rozšířit používání technologií, zejména informačních a komunikačních

Budování kapacit

17.9 Posílit mezinárodní podporu pro realizaci efektivního a cíleného budování kapacit v rozvojových zemích na podporu národních plánů naplňování všech cílů udržitelného rozvoje, a to i prostřednictvím spolupráce sever-jih, jih-jih a trojstranné spolupráce

Obchod

17.10 Podporovat univerzální, standardizovaný, otevřený, nediskriminační a spravedlivý multilaterální obchodní systém pod dohledem Světové obchodní organizace (WTO), a to i prostřednictvím závěrů vyjednávání v Rozvojové agendě WTO z Dauhá

17.11 Výrazně zvýšit vývoz rozvojových zemí, zejména s cílem zdvojnásobit podíl nejméně rozvinutých států na světovém vývozu do roku 2020

17.12 Umožnit nejméně rozvinutým státům bezcelní a bezkvótový přístup na trhy v dlouhodobém měřítku, v souladu s rozhodnutími Světové obchodní organizace, mimo jiné zajištěním toho, že preferenční pravidla původu vztahující se na dovoz z nejméně rozvinutých států jsou transparentní a jednoduchá a přispívají k usnadnění přístupu na trhy

Systémové otázky

Politika a institucionální soudržnost

17.13 Posílit globální makroekonomickou stabilitu, mimo jiné prostřednictvím koordinace politik a jejich koherence

17.14 Podporovat politickou soudržnost pro udržitelný rozvoj

17.15 Respektovat politiku jednotlivých států při zavádění a provádění politik pro vymýcení chudoby a udržitelný rozvoj

Mnohostranná partnerství

17.16 Posílit globální partnerství pro udržitelný rozvoj podporované mnohostranným partnerstvím ve prospěch mobilizace a sdílení znalostí, expertízy, technologií a finančních zdrojů na podporu dosažení cílů udržitelného rozvoje ve všech zemích, zejména rozvojových

17.17 Podněcovat a podporovat efektivní partnerství veřejných institucí, partnerství veřejného a soukromého sektoru a partnerství v rámci občanské společnosti, a to na základě zkušeností a využívání zdrojových strategií partnerství

Data, monitorování a odpovědnost

17.18 Do roku 2020 zvýšit podporu budování kapacit rozvojových zemí, včetně nejméně rozvinutých a malých ostrovních rozvojových států, k výraznému zvýšení dostupnosti vysoce kvalitních, aktuálních a spolehlivých údajů členěných podle příjmů, pohlaví, věku, rasy, etnického původu, migračního statutu, zdravotního postižení, geografické polohy a dalších relevantních charakteristik v národním kontextu

17.19 Do roku 2030 stavět na stávajících iniciativách s cílem rozvinout prostředky pro měření pokroku v oblasti trvale udržitelného rozvoje, které doplní hrubý domácí produkt, a podpořit budování statistických kapacit rozvojových států